UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno DCXLIX. ad annum DCLXXVI.

Parisiis, 1644

urn:nbn:de:hbz:466:1-15300

Visual Library

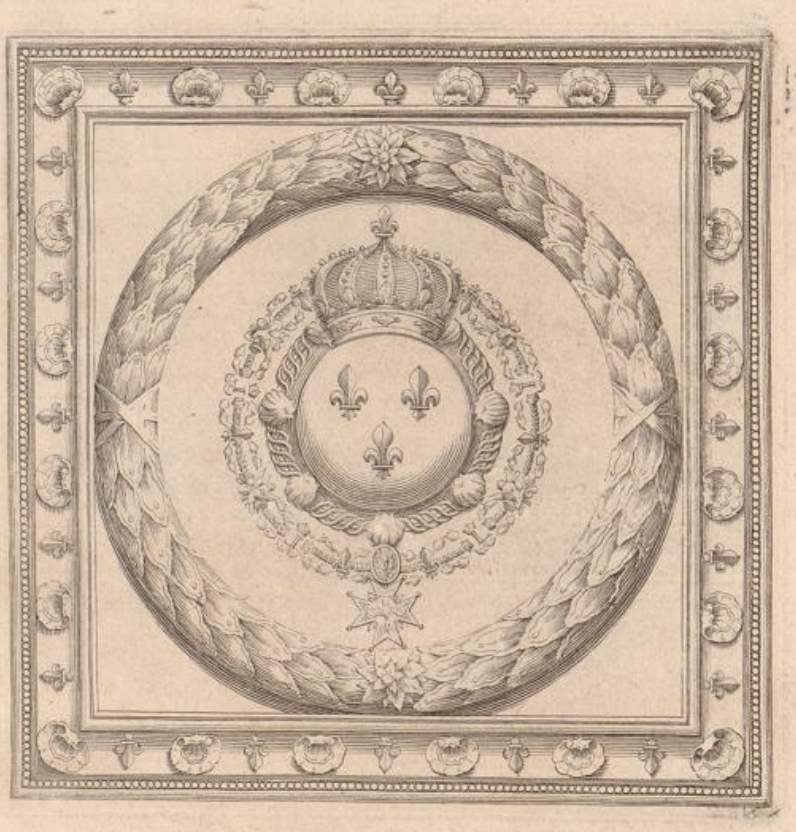
Th. 1001 a.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CONCILIORVM

TOMVS DECIMVS QVINTVS.

Ab anno DCXLIX. ad annum DCLXXVI.

PARISIIS,
E TYPOGRAPHIA REGIA.

M. DC. XLIV.

FERDINANDVS Dei et Apostolicæ sedis gratiâ Epūs Paderbornensis
Coadjutor Monasteriensis, S.R.I. Princeps, Comes
pyrmontanus, Theodoriano Soctis IESV Collegio
Paderbornæ donavit
Anno 1673. 19 Decs.

CONCILIORVM

TOMVS DECIMVS QVINTVS

Ab anno DCXLIX. ad annum DCLXIV.

PARISIIS,

E TYPOGRAPHIA REGIA

M DC XLIV.

INDEX CONCILIORVM
QVÆ IN HOC TOMO XV. CONTINENTVR.

Pontifices.	*Anni Christi.*	*Concilia.*	
MARTINVS P. I.	649	Concilium Lateranense.	*pag.*66
	650	Concilium Cabilonense.	289
	653	Concilium Toletanum VIII.	298
EVGENIVS P. I.	654		
VITALIANVS PAPA.	655	Concilium Toletanum IX.	383
	656	Concilium Toletanum X.	396
	658	Concilium Namnetense.	437
	659	Conuentus Clipiacensis.	441
	664	Synodus Pharensis.	445
	666	Concilium Emeritense.	452
	667	Concilium Romanum.	492
ADEODATVS PAPA.	667		
	670	Concilium Augustodunense.	497
	673	Concilium Herudfordense.	499
	675	Concilium Toletanum XI.	502
		Concilium Bracarense III.	536
DONVS PAPA.	676		

INDEX EPISTOLARVM.

MARTINI *papæ I. vita.* pag. 1
Epistola I. Martini papæ I. ad omnes fideles. 6
Epistola II. Martini papæ I. ad Amandum episcopum Traiectensem. 6
Epistola III. Martini papæ I. ad Constantem imperatorem. 7
Epistola IV. Martini papæ I. ad ecclesiam Carthaginensem. 12
Epistola V. Martini papæ I. ad Ioannem episcopum Philadelphiæ. 17
Epistola VI. Martini papæ I. ad Theodorum episcopum Esbuntiorum. 23
Epistola VII. Martini papæ I. ad Antonium episcopum Bacathorum. 25
Epistola VIII. Martini papæ I. ad Georgium archimandritam. 26
Epistola IX. Martini papæ I. ad Pantaleonem. 27
Epistola X. Martini papæ I. ad Petrum virum illustrem. 30
Epistola XI. Martini papæ I. ad Hierosolymitanam & Antiochenam ecclesias. 31
Epistola XII. Martini papæ I. ad Paulum episcopum Thessalonicensem. 35
Epistola XIII. Martini papæ I. ad ecclesiam Thessalonicensem. 42
Epistola XIV. Martini papæ I. ad Theodorum. 46
Epistola XV. Martini papæ I. ad eumdem. 47
Commemoratio eorum quæ passus est Martinus ab aduersariis. 51
Epistola XVI. Martini papæ I. ad quemdam sibi carissimum. 63
Epistola XVII. Martini papæ I. 64

EVGENII *papæ I. vita.* 355
Collatio sancti Maximi cum principibus in secretario. 356
Epistola Anastasii monachi ad collegium monachorum apud Caralim. 369

VITALIANI *papæ vita.* 372
Epistola I. Vitaliani papæ ad Paulum archiepiscopum Cretensem. 375
Epistola II. Vitaliani papæ ad Vaanum cubicularium imperatoris. 377
Epistola III. Vitaliani papæ ad Paulum episcopum Cretensem. 378
Epistola IV. Vitaliani papæ ad Georgium episcopum Syracusanum. 379
Epistola V. Vitaliani papæ ad Osvvi regem Nordanhumbrorum. 380
Epistola VI. Vitaliani papæ nomine scripta ad monachos Siculos. 382
Collatio sancti Maximi cum Theodosio episcopo Cæsareæ Bithyniæ. 416
Priuilegium monasterii sancti Dionysii a Landerico episcopo Parisiensi concessum. 348

ADEODATI *papæ vita.* 493
Epistola Adeodati papæ ad episcopos Galliæ. 494

DONI *papæ vita.* 550

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

VITA, EPISTOLAE ET DECRETA MARTINI PAPÆ I.

ANNO CHRISTI 649. *B. mens. 3. d. 12.

MARTINVS, [a] de ciuitate Tudertina, prouincia Tusciæ, [b] sedit annos sex, * mensem vnum, dies viginti sex. [c] Huius temporibus Paulus Constantinopolitanæ vrbis episcopus inflatus superbiæ spiritu aduersus rectum sanctæ Dei ecclesiæ dogma, audacter præsumpsit paternis definitionibus contraire: Insuper studuit * ad cooperimentum proprii erroris * quorumdam subreptioni, vt & clementissimo principi suaderet typum exponere, * qui catholicum dogma destrueret. In quo typo omnes omnino voces sanctorum patrum cum nefandissimorum hæreticorum * dictionibus eneruauit, scilicet nec vnam, nec duas voluntates, aut operationes in Christo Domino nostro defiiens confiteri. Qua de re huiusmodi prauitatem suam defendens, quod nunquam nec a prioribus hæreticis præsumptum est, ipse * in lite præsumere studuit * in tantum, vt altare sanctæ nostræ sedis, quod erat in domo Placidiæ sacratum in venerabili oraculo, subuertens, diriperet. Prohibens ne adorandam & immaculatam hostiam apocrisarii nostri ibidem Deo offerre valeant, nec communionis sacramenta percipiant. Qui videlicet apocrisarii ex præceptione apostolicæ auctoritatis * commouerunt eum, vt de tali hæretico intentu recederet. Nec non & contestari visi

* ad operimentū.
* quibusdam subreptionibus, * quo
* edictionibus
* illicite
* in tantum vero vesaniæ prorupit, vt altare
* cōmonuerunt eum, vt ab huius hæresis intentione recederet.
Nec non & contestari eum iussi sunt.

sunt,persecutionibus diuersis cum aliis orthodoxis viris,& venerabilibus sacerdotibus. * insecutus est eos, quosdam eorum custodiæ retrudēs,alios in exilium deportans,alios autem verberibus * committens. Quibus pene omnem mundum conturbantibus,ex diuersis locis querelam contra eos ad apostolicam nostram sedem plurimi orthodoxi detulisse monstrantur. Coniurantes, vt totius malitiæ, tantæque euersionis per apostolicam auctoritatem * abscindant commentum: quatenus minime * totius corpus catholicæ ecclesiæ nocibilis eorum * ectheseos languor disrumpere valeat. Tunc Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus misit, & congregauit episcopos in vrbem Romam numero centum & quinque, & fecit Synodum secundum * institutum patrum orthodoxorum in ecclesia Saluatoris iuxta episcopium Lateranense. Sedentibus episcopis & presbyteris, adstantibus diaconis & clero vniuerso, condemnauerunt Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum,patriarchas Constantinopolitanos, qui nouitates contra immaculatam fidem præsumpserunt innectere. Quippe quoniam ipsam excludere properantes,hæreticorum dogmatum contra catholicam Dei ecclesiam confusionem * concinnauerunt,anathematis vltione * perculsi sunt. Quæ Synodus hodie archiuo ecclesiæ cōtinetur. Et faciens exemplaria, per omnes tractus orientis & occidētis direxit, & per manus orthodoxorum fidelium disseminauit.[d] Ipsis diebus direxit imperator in Italiam Olympium cubicularium & exarchum ad regendam omnem Italiam, præcipiens, & dicens: Oportet gloriam tuam, vt sicut nobis suggessit Paulus patriarcha, huius a Deo conseruandæ vrbis peragere. Et si quidem inueneris prouinciam ipsam consentientem in typo a nobis expositio, * tenere omnes, qui ibi sunt, episcopos & hæreticos * possessorum, atque habitatorum, & peregrinos,& in eodem subscribant. Si autem quomodo nobis suggessit Platon gloriosus patritius, & Eupraxius gloriosus, potueritis suadere exercitui ibidem consistenti, iubemus teneri Martinum, qui hic erat apocrisarius in regia vrbe. Et postmodū omnes ecclesias relegere eum, * quia factus est a nobis orthodoxus typus, & omnes episcopi Italiæ in ipso subscribant. Si autem * inueneritis contrariū in tali causa,

* at ille insecutus
* C. submittens.
* abscinderetur
* totum corpus
* executionis
* institutata
* continuauerunt,
* percussi
* facias tenere omnes qui ibidē sunt, episcopos, & possessores atque habitatores in eodem subscribere
* B. professores
* inueneris

exercitum tacitum habetote, donec * obtinueritis prouinciam, & potueritis vobis exercitum * aggregare, * tamen Romanæ ciuitatis, atque Rauennatis, vt ea, quæ a nobis præcepta sunt, quantocyus explere * valeatis. Qui prædictus Olympius veniens in ciuitatem Romanam, inuenit sanctam Romanam ecclesiam coadunatam cum omnibus episcopis Italiæ, seu sacerdotibus vel clero. Et volens implere ea quæ ei iussa sunt, amans secum * exercitum virtutis, voluit schisma * sanctæ ecclesiæ intromittere. Hoc per plurimum tempus actum est. Et non illum omnipotens Deus permisit quæ nitebatur perficere. Videns ergo se a S. Dei catholica atque apostolica ecclesia superatum, necesse habuit de sua quasi mala intentione declinare, vt quod non potuit per manum armatam fecere, * sub hæretico modo per missarum solennia in ecclesia Dei S. genitricis semperque Virginis Mariæ ad præsepe perficeret. Nam dum communionem ei porrigeret sanctissimus papa, voluit eum crudeliter interficere, vt demandarat suo spathario. Sed omnipotens Deus, qui solitus est seruos suos orthodoxos circumtegere, & ab omni malo eripere, ipse excæcauit spatharium Olympii exarchi, & non est permissus videre pontificem, quando exarcho communionem porrexit, vel * pacem dedit, vt sanguis eius effunderetur, & catholica Dei ecclesia hæresi * subiugaretur. Quod postmodum prædictus armiger diuersis cum iureiurando professus est. Vidēs ergo Olympius exarchus, quia manus Dei circumtegebat Martinum sanctissimum papam, necesse habuit se cum pontifice concordare, & omnia quæ ei iussa fuerant, eidem sanctissimo viro indicare. Qui facta pace cum S. Dei ecclesia, colligens exercitum, profectus est Siciliam aduersus gentem Saracenorum qui ibidem habitabant. Et peccato faciente, maior interitus in exercitu Romano peruenit, & post hoc isdem exarchus morbo interiit. [e] Deinde directus est ab imperatore Theodorus exarchus, qui cognomento Calliopa dicitur, cum Theodoro imperiali cubiculario, qui & * Pellurius dicebatur, cum iussione. Qui tollentes sanctissimum Martinum papam de ecclesia Saluatoris, quæ & Constantiniana appellatur, perduxerunt Constantinopolim: & nec sic eis acquieuit. Deinde directus est prædictus sanctissimus vir in exilium, in

* obtinueris
* maiorem
* tam & Romanæ ciuitatis, quam & Rauennatis,
* valeas.
* exercitus virtute C.
* in sanctam ecclesiam
* subreptitio modo
* C. panē
* subiiceretur.
* Pelarius

locum, qui dicitur * Cersona. [f] Et ibidem, vt Deo placuit, vitam finiuit in pace Christi confessor. Qui & [g] multa mirabilia operatur vsque in hodiernum diem. [h] Fecit autem ordinationes * duas per mensem Decembrem, presbyteros vndecim, diaconos quinque, episcopos per diuersa loca, nu. 33. * Depositus die 17. mensis Septembris, & cessauit episcopatus dies 28.

* B. Cherſona.

* Depoſitio eius celebratur 15. Kalendas Octobris B. 12. Nouembris.

NOTÆ.

Quando Martinus pontificatū adeptus ſit.

[a] *Martinus.*] Anno Christi 649. die prima mensis Iulii post interregnum vnius mensis & sexdecim dierum, Martinus ex Tuscia oriundus, thronum apostolicum conscendit. Hunc Nouatianæ hæreseos sectatorem fuisse calumniantur nouatores hæretici, ideo quod in epistola 11. ad Amandum docuerit non esse dandam veniam presbyteris vel diaconis post ordinationem suam peccantibus. Sed si pontificis epistolam sequestrato omni affectu attente legissent, vel etiamnum legerent, sine dubio ipsos suæ malitiæ & ignorantiæ puderet. Cum enim Amandus Traiectensis episcopus, prauos mores ecclesiasticorum pertæsus, a Romano pontifice vacationem ab episcopatu per literas petiuisset; Martinus merito id, quod cum incommodo ecclesiæ Traiectensis petiuerat, illi negauit, & ad disciplinam ecclesiasticam ibidem reformandam eumdem admonuit, vt presbyteros ac diaconos grauiter peccantes a gradu suo deponat; & si resipuerint, veniamque petierint, eos quidem absoluat, sed nunquam suis gradibus ac dignitatibus restituat. Vnde patet, quod Martinus non tam de peccatorum venia, quam de restitutione ad sacra ministeria loquatur. Vide Bellarm. lib. 4. de Rom. pontif. cap. 12.

Martinus contra calumniam Magd. defenditur.

Gentiū conuerſio ſub Martino.

Hic per S. Landolinum Cameracensis ecclesiæ presbyterum, & S. Amandum Leodiensem episcopum, & S. Follianum Hiberniæ apostolum, impertita ipsis prædicandi facultate, multos infideles ad ecclesiam perduxit.

Quamdiu ſederit.

[b] *Sedit annos sex.*] Baronius in appendice tom. 11. corrigens id, quod prioribus editionibus de tempore sedis S. Martini sensérat, ait, eum annis quinque, mensibus quatuor atque diebus duodecim, ecclesiæ regimen administrasse.

Anaſtaſius emendatur.

[c] *Huius temporibus Paulus Constantinopolitanæ vrbis episcopus.*] Hæc quæ deinceps sequuntur apud Anastasium vere sub pontificatu Theodori contigisse, adeoque hoc loco male recensèri, supra annotaui in notis ad vitam eiusdem Theodori.

[d] *Ipsis diebus*, &c.] Quæ hic ab Anastasio enarrantur, contigerunt circa tempora illa, quibus habita in vrbe Lateranensi Synodo, pontifex Monothelitarum hæresim condemnauerat. Vide Baro. an. 649.

Ob tres calūnias Martinus capitur & relegatur.

[e] *Deinde directus est ab imperatore Theodorus.*] Cum imperator cognouisset, per Olympium apud sanctum Martinum papam nihil effectum fuisse, ipsamque Monothelitarum hæresim vna cum typo quem promulgauerat, damnatam esse, confictis in pontificem tribus

calumniis, quasi fidem a maioribus traditam mutasset, cum Sarracenis conspirasset, atque contra Dei genitricis Mariæ cultum nescio quid locutus, illegitime pontificatum occupasset, iussu Heraclii, atque opera Theodori Calliopæ exarchi, per vim militarem e basilica Constantiniana pontifex abductus, abstractusque e palatio Lateranensi, & in nauim coniectus, asportatus est in orientem, mandato clericis dato, ne abductum sequerentur. Capto pontifici, quantumuis morbo podagrico afflictaretur, inhibitum fuit, ne in terram conscenderet e naui, omneque humanitatis officium illi negatum est, eo consilio, vt integro anno inter Cycladas detentus, his æruminis a constantia solita amoueretur. Post exactum annum vnum, tandem aduexerunt illum Constantinopolim, vbi post lapsum 93. dierum, quibus omnium alloquio dedignabatur, tandem in iudicium adductus, accusatus, & per falsos ac periuros testes conuictus, gladio addicitur, pontificalibus ornamentis exuitur, vrbis opprobrio exponitur, catenisque oneratus in carcerem retruditur: iamque gloriam martyrii consecutus fuisset, nisi Paulus Constantinopolitanus episcopus morti vicinus obstitisset. Nam cum illi imperator postridie quam hæc gesta fuerant, retulisset quæ in sanctissimum pontificem commissa erant, suo seipsum iudicio condemnans, teste Anastasio in epistola hac de re ad occidentales scripta, *conuersus ad parietem dixit: Hei mihi! & hoc ad abundantiam iudiciorum meorum actum est. numquidnam, domine, non est miserabile talia pati pontificem? Tunc attentius adiurauit imperatorem sufficere ei in his quæ passus est, nihilque amplius sustinere.* Quod cum beatus papa audisset, ægre tulit, expectans per gladium consummare martyrium. Post aliquot dies igitur suos iam ante consolatus, nauigio in Chersonam transuectus est clanculum, vt ibidem in exilio, fame, aliisque corporis calamitatibus consumptus, diem extremum claudere cogeretur.

Quas pœnas quasque afflictiones Martinus Constantinopoli pertulerit.

Chersonæ constitutus, duas postremas scripsit epistolas, quibus indicat, quas ibi aeris iniurias, quamque corporis inediam sustineat.

De relegato Martino pontifice Theodorus exarchus Romæ certior factus, curauit quod mandarat Constans imperator, vt quantumuis reluctaretur clerus Romanus, Martino successor designaretur. Ad maius incommodum euitandum, tandem vniuersi cleri consensu electus est Eugenius ista conditione, vt saltem eo tempore, quo viuebat sanctus Martinus, vicaria præfectura ecclesiæ præesset, idque ne inuitis ab imperatore obtruderetur Romanus episcopus, qui eiusdem cum ipso hæreseos propugnator esset. Hæc ex epistolis sancti Martini papæ & Anastasii bibliothecar. quæ est 16. inter epistolas Martini, Baronius in annalibus.

Eugenius Martino adhuc viuenti subrogatur.

[f] *Et ibidem vitam finiuit.*] Anno Christi 654. duodecimo die mensis Nouembris, quando pontificatum annis quinque, mensibus 4. & 14. diebus administrasset.

[g] *Multa mirabilia operatur vsque in hodiernum diem.*] Refert de eo Audoenus in vita sancti Eligii apud Surium 1. Nouembris, quod

Miraculis sanctus Martinus claruit

adhuc viuens, Constantinopoli cuidam per orationem lumen restituerit. Gregorius II. eius nominis pontifex in epistola ad Leonem Isauricum imperatorem hæreticum, hæc de sancto Martino post alia subiungit. *At beatum Martinum esse sanctum testatur ciuitas Chersonensis & Bosphori, in quam relegatus est; & totus septemtrio atque incolæ septemtrionis, qui ad sepulcrum eius confluunt, & morborum curationes experiuntur.* Refert Baronius anno 654. num. 6. se a viro quodam maxime pio & fide integro accepisse, quod in hanc vsque diem memoria sancti Martini papæ a Græcis adhuc frequentetur; quodque populus frequenti cœtu ad sepulcrum eius confluens, gratias curationum accipiat, & alia iusta petita impetret. Probabile est, quod dum corpus eius Romam translatum fuit, Chersonenses vnam partem ipsius sibi asseruarint.

Anastasius emendatur.

[h] *Fecit ordinationes duas per mensem Decembrem.*] Vnam tantum ordinationem mense Decembri fecisse potuit, quem primo tantum anno pontificatus sui mense Decembri Romæ habitasse, ex iis quæ supra dixi, constat. Anno enim secundo pontificatus sui Roma abductus, reliquos annos exegit in exilio, vt patet supra. Baronius prædicto anno num. 2.

Quamdiu sedes vacauerit.

[i] *Cessauit episcopatus eius dies* 28.] Non est probabile quod tam breui temporis spatio obitus sancti Martini Romam perferri potuerit. Vnde quod in aliis codicibus abest, huic subrepsisse videtur.

EPISTOLA I.
MARTINI PAPÆ I.
AD OMNES FIDELES.

Damnat hæresim Monothelitarum, & acta Synodi exponit, monens vt in fide catholica persistant.

GRATIA vobis & pax multiplicetur in agnitione & communione sancti Spiritus, *&c. Extat infra in Concilio Lateranensi sub Martino papa in fine consultationis* 5.

EPISTOLA II.
MARTINI PAPÆ I.
AD AMANDVM TRAIECTENSEM EPISCOPVM.

Dilectissimo fratri Amando Martinus.

FRATERNITATIS tuæ studio pietatis congestam epistolam susciptentes, animos nostros releuari cognoscimus, *&c. habetur infra in Concilio Lateranensi secretario* 5.

EPISTOLA III.
MARTINI PAPÆ I.
AD CONSTANTEM IMPERATOREM.

Nuntiat Monothelitarum hæresim in Concilio, cuius acta transmittit, damnatam, ipsumque ad eamdem hæresim damnandam hortatur.

Domino piissimo & serenissimo victori, triumphatori, filio diligenti Deum & dominum nostrum Iesum Christum, Constantino Augusto, Martinus episcopus seruus seruorum Dei, & vniuersa Synodus in hac vrbe Roma congregata.

Hæ vndecim sequentes beati Martini epistolæ Græce extãt in vetusto manuscripto Græco codice Cõcilii ab eodem pontifice Romæ in Laterano celebrati contra hæresim Monotheliturum.

CÆLESTI sæculorum regi, Christo Deo, qui per carnem vna cum mente animatam, & ipsi secundum hypostasim vnitam, in terris apparuit; Magi terrena munera prompte obtulerunt, non magis quæ diuina gloria ipsius digna essent (est enim incomparabilis) quam quæ promptam eorum voluntatem declararent. illa enim infinita est, hæc singularem Deo amorem exhibet. Vobis autem, serenissime, qui in terra per ipsum regnatis & ad eum properatis, cum multa libertate preciosa offerimus dona, qui omnes per gratiam sacerdotes eius existimus; salutaria nempe sanctorum patrum & Synodorum præconia, ad veram ostensionem internæ erga ipsum Dominum ac Deum nostrum caritatis, & erga vos, qui sinceri eius estis ministri. Et quoniam *omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens a patre luminum:* tamquam splendidum aurum possidemus firmam in eum & sincerissimam confessionem: theologiam vero, thus purum & eximium & optimi odoris: myrrham conseruatricem bonorum, & contrariorum expultricem doctrinam. Hæc enim stabiliter custodita, erunt ditioni vestræ corona decoris, & diadema gloriæ in manu Domini. Nam regni ornamentum est veritatis cognitio, splendida & immarcescibilis, quæque inuenitur his qui eam quærunt: quoniam hæc dignos se circuit quærens, & iis se ostendit, qui eam non tentant. Quapropter vobis, optime imperator, vt Dominum quærentibus in simplicitate cordis, & in mentis bonitate de eo sentire properantibus, studuimus eius annuntiare salutare hac rela-

Iacob. 1.

tionis noſtræ mediocritate. Nobis enim per Amos pro-
Amos 3. phetam de ſe annuntiare præcepit, dicens: *Sacerdotes audite, & teſtificamini domui Iſrael, dicit dominus Deus omnipotens.* Edocemus igitur pium veſtrum ac ſerenum imperium, quod in hac Dei amante & cultrice veſtra vrbe Roma conuenientes nos omnes, qui ad manſuetudinem veſtram confugimus, ex apoſtolica & ſpirituali vnanimitate & conſenſu, in eadem mente & eadem ſententia, piam orthodoxæ fidei definitionem confirmauimus, & congruenter infirmauimus inconuenientem hæreticorum ſermonem, qui quondam quique nunc propriorum ſenſuum prauitate ſe a veritate ſepararunt, qui intra ſeipſos non recte ratiocinati, dixerunt non habere in humanitatis ſuæ natura voluntatem aut operationem naturalem, ipſum, qui propter nos humanatus eſt, Dominum: ſed ſine voluntate ipſum exiſtere, ac ſine operatione, intangibilemque & inanimem eſſe: & quidem, cum patrum doctrina, teſtem veritatis propriam habentes naturam, ad redarguendam eam, quæ de hoc ab iis dogmatizatur, abſurditatem, cum ſubſtantiam ſuam videant ab ipſo creatore voluntate præditam & operatoriam factam eſſe. Quomodo igitur a ſe fabricatam, & propria incarnatione aſſumptam a naturali voluntate & operatione deminuit? non vere faciens ſubſtantiæ noſtræ in ſe fidem, ſed imaginarie & fallaciter diſpenſationem ſecundum illos perpetrans, qui ob hoc vnam diuinitatis eius atque humanitatis voluntatem & operationem eſſe dogmatizarunt. Quapropter ab omnibus fere aliarum prouinciarum Deo amabilibus epiſcopis, & ab apoſtolicis pontificibus in hac ſeniore Roma conſtitutis, in dilectione admoniti, vt ab eiuſmodi damnabili nouitate abſtinerent, ad correctionem non venerunt, ſed in deterius progreſſi ſunt, diuinam eius voluntatem & operationem in humanam contrahentes: ac veluti aſſerentes, nullam vllo modo eum in vtraque earum, ex quibus & in quibus eſt, naturarum, voluntatem & operationem habere, ſed abſque voluntate natura eſſe, & abſque operatione: quod omnium tum ſanctorum patrum, tum œcumenicorum quinque Conciliorum definitiones euertit, quæ per omnia perfectum eumdem in diuinita-

te,

te, & in humanitate perfectum prædicauerunt: tantum absque peccato. Nam in peccato naturæ perfectio non conspicitur, sed vitium agnoscitur nostræ transgressionis. Quod si perfectus est, est videlicet perfectus secundum diuinam voluntatem & operationem, quemadmodum & iuxta naturam principii expertem atque increatam: & secundum humanam quoque tum voluntatem tum operationem, vt & secundum naturam creatam, & quæ principium habuit. Qui vero in aliquo eum imminuit, manifeste euertit perfecti rationem, eam conspici nullo modo permittens propter eius quod naturæ conuenit, defectum: quem aduersarii, Theodorus videlicet, qui Pharan episcopus fuit, & Cyrus qui Alexandriæ, Sergius qui regiæ vrbis, ac eorum successores Pyrrhus & Paulus, in prima & secunda conscriptione dogmatum suorum non solum posuerunt, sed etiam studuerunt, vt sibi illa per expositionem, hæc per formulam confirmaretur, idque contra fidem: nefarie subrepentes vestræ serenitatis auribus, vt & antea auribus beatæ memoriæ aui mansuetudinis vestræ: vt culpam suam callide aliis aspergerent, deque manu Domini hanc ob causam duplicia peccata sua reciperent, iustas videlicet pro iis pœnas, vtpote qui ea peccauerint, ex quibus non exigua perturbatio tamdiu vniuersam terram vexat: quod non solum pii populi scandalizentur, sed impii etiam barbari magnum confessionis nostræ mysterium traducant: quia non solum prima ac potissima fides ab aduersariis labefactetur, sed ea etiam, quam excogitarunt, statim ab iis euacuetur, opposita noua pessimæ hæreseos prauitate: vt de cetero ne illi quidem intelligant, quid ab illis credatur aut existimetur, propter obstinatam propriarum opinionum euersionem. Quocirca omnium fere piorum sacerdotum & populorum contra eos clamores apostolica sedes accipiens, orantium atque obtestantium, ne vsque in finem catholicam ecclesiam ab ipsis in periculum adductam negligamus, sed exurgamus acriter, & immaculatam Christianam fidem diligenti paternarum & synodicarum traditionum obseruatione conseruemus: nos omnes sacerdotali ordine conuocauit, vt a nobis omnia aduersariorum dogmata tractentur, & ca-

nonice per commentariorum acta iudicentur, de quibus opinionibus suis ad simpliciores fallendos ausi sunt dicere, hæc pietatis esse dogmata, quæ tradiderunt qui ab initio ipsi viderunt, & ministri fuerunt sermonis, quique deinceps eorum discipuli & successores fuere, catholicæ ecclesiæ diuinitus inspirati doctores, id est, sanctæ & œcumenicæ quinque Synodi. Ad veritatis igitur ostensionem, & denudationem calumniæ aduersariorum, absurdam illorum doctrinam, & piam sanctorum patrum Synodorumque prædicationem, aduersa dilucide inter se comparantes, nec horum ad illa vllam conuenientiam & cognationem inuenientes, quemadmodum nec tenebris prorsus ad lucem; hæc vt diximus, definientes sanciuimus, salutaria nempe sanctorum patrum & Synodorum decreta: illa vero omnes, vt piis definitionibus contraria & inimica, vna voce damnauimus, ipsosque etiam hæreticos, prædictos nempe homines, vna cum ipsorum expositione & præfata formula, orta ex suggestione & prauo eorum dogmate; cumque omnibus, quæ pro iis acta scriptaque sunt: vt vestram in omnibus sine vlla macula felicem conuersationem tueamur, quæ aduersariorum scriptis grauatur. In quam ausi sunt religiosis Africæ episcopis dicere, scribentes, quod mente consilioque regio vere excitati, memoratam piam formulam exposuistis, præcipientem de nimia obseruatione paulum sine damno remittere. Hæc autem scripserunt sanctis patribus nullo modo auscultantes, quod in iis quæ ad Deum pertinent, inque diuinis prædicationibus, id quod parum abest, paulumque mutatum est, non paruum tamen est ducendum. Sed in eo vel maxime vestræ potestati labem, vt dictum est, inurere properarunt in eo, quod illam formulam præter exactam rationem esse testati sunt, & scripto aliis significarunt. Quorum in his nequitiam & fraudem auersantes, cum his ipsis & eorum hæresim canonice damnauimus, vbique omnibus & ante omnes vestræ diuinitus stabilitæ serenitati notum facientes per ea quæ synodice a nobis pro orthodoxa fide in præsenti acta sunt, quod duas eiusdem & vnius Christi Dei edicunt theologi naturas siue substantias confiteri, secundum hypostasim vnitas inconfuse & indiuise:

Vnitas paruo momento scinditur.

& duas iuxta naturam voluntates, duasque iuxta naturam operationes, diuinam & humanam, increatam & creatam coniuncte vnitas, ad veram confirmationem, quod Deus natura perfectus, & homo natura itidem perfectus, idem proprie est, & vnus Christus ac filius: quodque omnes sanctis patribus contraeuntes hæretici, quique confusione, quique diuisione propriis dogmatibus deprauati sunt, impie vnam in eo voluntatem & vnam operationem sunt confessi: alii quidem, vt per inanem speciem; alii vero, vt per nudam nominum similitudinem, siue per puram ambiguitatem, magnum incarnationis Christi mysterium temerarie reprobarent. Vnde nos ad pietatem vestram confugientes, vt vtrorumque tum paternorum piorumque decretorum, tum impiorum hominum ac dogmatum differentiam vestræ potestati aperte exhiberemus, hæc a nobis synodice acta vna cum eorum Græca interpretatione misimus, orantes atque hortantes serenitatem vestram diuinæ sapientiæ deditam, vt hæc diligenter legere dignetur, pietatisque legibus memoratos hæreticos vna cum eorum hæresi condemnet, ac religionis diuinæ rationibus solam nobiscum, qui minimi sumus, sanctorum patrum & synodorum orthodoxam confessionem sanciat, ad catholicæ ecclesiæ commendationem & laudem, & ad incolumitatem reipublicæ vestræ, Christum amantis, ipsique seruientis. Solet enim vna cum orthodoxa fide status reipublicæ florere, ac vestræ potestati merito hostes subiugabit Dominus, a vestra serenitate recte creditus, ad vindictam inimicorum creaturam armans. Induet enim lo- *Ephes. 6.*
rica iustitiæ pietatem vestram, galeaque muniet, iudicio vero ac simulationis experte: & clypeum præbebit, inexpugnabilem religionem, ad subiiciendum pedibus eius barbaras omnes gentes, quæ bella volunt: vtque victorem efficiat, rebus contra vitia pariter & homines feros præclare gerendis: & religiosorum laborum præmium reddat, æternam cum sanctis, qui a sæculo sunt, fruitionem & quietem. Piissimum domini imperium superna gratia custodiat, & omnium gentium ceruices ei subdat.

Maximus episcopus sanctæ Dei Aquileiensis ecclesiæ, præsenti a nobis factæ relationi subscripsi.

Deusdedit episcopus Caralitanus, similiter.

Maurus peccator & indignus episcopus sanctæ ecclesiæ Cæsenæ, locum implens Mauri sancti episcopi sanctæ ecclesiæ Rauennæ, præsenti relationi a nobis factæ subscripsi.

Deusdedit presbyter, locum implens Mauri sanctissimi episcopi sanctæ ecclesiæ Rauennæ, præsenti relationi & a nobis factæ subscripsi.

Et ceteri episcopi Synodi similiter.

EPISTOLA IV.

MARTINI PAPÆ I.

AD ECCLESIAM CARTHAGINENSEM.

Probat fidei confessionem, quam miserant; ad eamdem tuendam ipsos excitat: acta Concilii Lateranensis contra Monothelitas exponit.

Electo spirituali consensu catholicæ Carthaginensium ecclesiæ, & omnibus qui ei subsunt, episcopis, clericis, populisque Christi amantibus, Martinus seruus seruorum Dei, eius gratia episcopus sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ.

OMNIS quidem virtus, dilecti fratres, bonis viris inter se conciliare solet generosissimum amorem, qui necessitudine religiosæ mentis & conuersationis, indissolubile caritatis vinculum semper in se conseruant. Fidei vero verbum, sicut radix quædam ac fundamentum virtutum, vniuersos vniuersis, atque ipsi, qui super omnes est, Deo, eos qui orthodoxe in eum credunt, spiritualiter contemperat, eosque iuxta regulam fidei, quæ vna voce ab iis prædicatur, sic vnit, vt omnes ab inuicem magis quam a seipsis cognosci faciat, per indiuisibilem Spiritus gratiam. Atque hoc nobis aperte Actorum liber
Act. 4. testatur hoc modo manifeste prædicans: *Multitudinis autem credentium erat cor vnum & anima vna. Et virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis Iesu Christi Domini nostri, & gratia magna erat in omnibus illis.* Vnde his ipsis, id est fide ac virtute, vinculum caritatis vos quoque, fratres, habere cognoscentes, & erga nos & adinuicem, atque ad bonorum fontem Dominum nostrum ac Deum Iesum Christum, quæque præterea confessionis coniunctione, vltro citroque quasi transferendo, facile nobis subministratur, ad declarationem piorum, qui in menti-

bus noſtris ſunt, ſenſuum: vos merito de ſincero corde amplectimur, cum maxime, tamquam perennes lucernas, confeſſionis veſtræ characteres nobis expreſſeritis, ſiue huic apoſtolicæ ſedi, per ſynodales literas veſtras, quos in nobis Spiritus ſanctus informauit per eccleſiæ catholicæ oratorem, glorioſum nempe Auguſtinum, quibuſque cum vos patriſſare compererimus, & vniuerſum in vobis doctoris decus in veſtris piiſſimis dogmatibus efferre atque exprimere, neceſſario his beati Ieremiæ verbis vos omnes collaudamus: *Recordatus ſum miſericordiæ adoleſcentiæ tuæ, & dilectionis perfectionis tuæ.* Adoleſcentiam appellans, miſericordiæ vigorem, ſiue fidei radicem, ſicuti a S. Paulo dictum eſt: *Credere enim primum oportet accedentem ad Deum, quod eſt, & quærentibus ſe retributor:* dilectionis vero perfectionem, impletionem mandatorum. *Nam qui diligit me*, inquit Dominus, *mandata mea ſeruabit:* &, *Ego & Pater ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Vnde & in virum perfectum & in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti perueniunt ii, qui hæc ſecundum vos ſtudioſe ſeruant. Horum igitur & nos cum virtute coniunctorum inſigniumque dogmatum memores, non infructuoſum effecimus veſtrum æmulandum conſenſum, ſed per ſpiritualem in altari interceſſionem Deo tamquam dona offerentes eorum quæ a vobis ſynodaliter geſta ſunt, manifeſte exultantes, & intercedentes pro ſalute veſtra, ea Domino obtulimus in odorem ſuauitatis, ſiue oſtenſionem ſinceræ in ipſum confeſſionis, ac per vtilem eorum recitationem vos præcones veritatis vbique omnibus exhibuimus. Odor erit enim vitæ ex vita iis qui noſtram fidem aperte imitantur. Vt autem huiuſmodi noſtri ſacrificii precioſum opus vobis quoque ipſis penitus certum faceremus, ea quæ in præſenti a nobis geſta ſunt, continentia, ſicuti dictum eſt, veſtrorum ſermonum ſplendorem & coruſcationem vna cum noſtris encycliis literis ad vos miſimus per Theodorum & Leontium religioſos monachos ſanctæ Lauræ; vt ſcienter intuentes noſtra dogmata, (noſtra enim, ſecundum indiuiſam Spiritus communionem veſtra ſunt) id eſt apoſtolicas & paternas eccleſiæ catholicæ prædicationes, dicatis & ipſi, in diuina agnitione facti, nequaquam in exceſſu mentis, verum ſemper men-

Ier. 2. iuxta 70.

Hebr. 11.

Ioan. 14.

Communio ſanctorum egregie declarata.

Gen. 2. tibus vigilantes: *Hoc nunc os ex ossibus nostris, & caro de carne nostra:* eamdem quippe in sensibus verbisque veritatis cognationem per omnia & conspirationem inuenientes.

Constantia in fide catholica. Hæc vera fides vocabitur, Deo quidem ante omnia sæcula præcognita, nunc vero propter nos manifestata, nobisque omnibus, qui in ipsum orthodoxe credimus, donata: quod ab ipso, qui vere creditur, Christo accepta, per salubrem prædicationem data est in salutem animarum nostrarum, propter quam non solum patrem & matrem omnino derelinquet pius homo & orthodoxus, sed suam etiam ipsius animam, eique soli adhærebit per integram

Vnitas fidei.

Eph. 5. & inculpatam paternæ doctrinæ vnitatem. *Mysterium enim hoc magnum est. Dico autem*, ait diuinus Apostolus, *in Christo & in ecclesia.* Cognoscite igitur, dilectissimi, vocationem vestram, firmiter hanc custodientes, sicut eam per memoratos sanctos patres, & vniuersales quinque Synodos accepistis: quandoquidem & nosipsos, vt ante a nobis dictum est, hortati estis, huius fructum offerre Deo, vestrum nobis per ea quæ synodaliter scripsistis, zelum demonstrantes. Ne simus igitur propriæ confessionis præuaricatores per coactionem vel per fraudem eorum, qui nos, vt verisimile est, vel impetunt, vel tentant: ne in die iudicii rationem præuaricationis in sæcula sæculorum reposcamur. Si enim qui per angelos dictus est sermo, factus est firmus, & omnis præuaricatio & inobedientia accepit iustam mercedis retributionem; quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem? quæ cum initium accepisset enarrari per Dominum, ab eis qui audierunt, nempe a sanctis apostolis,* ac deinceps ab eorum discipulis, in nos confirmata est, contestante Deo signis, & portentis, & Spiritus sancti distributionibus: enimuero & demonstrationibus tum ex scriptura, tum ex argumentis, ac iis plane omnibus, quibus veritatis præconium tam multis temporibus patres confirmarunt; quod & nos synodaliter sanximus, ad stabilimentum & commendationem ecclesiæ catholicæ, damnationem vero hæreticorum, qui & olim & nunc eam oppugnarunt, eorumque præsertim, qui temporibus nostris exorti sunt: Theodori inquam, qui Pharan fuit episcopus, & Cyri, qui Alexandriæ, & Sergii, qui Constantinopolis, eiusque successorum:

* vel, ac eius discipulis.

quorum alii vsque in finem non pœnituerunt, alii ad hanc diem vsque hæresim pertinaciter defendunt: & idcirco aliquando vnam, aliquando vero nullam prorsus voluntatem & operationem diuinitatis atque humanitatis Domini nostri Iesu Christi, iuxta impios, qui eos præcesserunt, hæreticos confitentur: commutantes orthodoxam patrum fidem in eas, quas excogitarunt, & contra catholicam ecclesiam induxerunt, * expositiones & formulas. Vnde non immunes erunt ab ea quæ ipsis irrogata a sanctis patribus ac Synodis est, horribili comminatione, vel potius a tremendo Dei iudicio. Quid enim in fide orthodoxa inuenerunt iniquitatis? *Quia elongauerunt a me, dicit Dominus, & ambulauerunt post vanitatem, & vani facti sunt. Non enim dixerunt sacerdotes eorum, vbi est Dominus? & tenentes legem nescierunt me, & pastores præuaricati sunt in me: & prophetæ prophetauerunt in Baal, & inutilia secuti sunt. Propterea adhuc iudicio contendam cum eis, ait Dominus: Considerate enim vehementer, & videte si factum est huiusmodi; si mutauit gens Deos suos, & certe ipsi non sunt dii. Populus vero meus mutauit gloriam suam: de quo nihil ei proderit.* Quocirca obsecramus vos fratres dilectissimi, *vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem in caritate, soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis: vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ: Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma: non deserentes collectionem vestram. perditio eorum non dormitat.* Persuasi autem sumus de vobis dilecti fratres, quod facilius putatis, cœlum & terram transire, quam iota vnum, aut vnum apicē: quod est diuinitas eius atque humanitas, mystice in figuram crucis formatæ, iis qui proposita intellectualiter percipiunt ex tradita nobis a sanctis patribus & Synodis fide, quam vos quoque literis ad nos datis, & synodaliter confessi estis: qua pie prædicastis, ipsum solum potentem Deum ac Dominum nostrum Iesum Christum duas habere naturas in hypostasi inconfuse & indiuise vnitas, duasque naturales voluntates, ac duas naturales operationes, increatam & creatam, diuinam & humanam, cohærenter vnitas; ad demonstrandum eumdem & vnum Dominum nostrum ac Deum, perfectum in diuinitate, & perfectum eumdem in humanitate absque solo pecca-

* *vel*, ecthesis ac typos.

Hier. 2.

Ephes. 4.

Hebr. 10. 2. Petr. 2.

to esse, vt Deo & patri consubstantialem secundum eius diuinitatem,& perpetuæ Virgini consubstantialem secundum eius humanitatem, & totum eumdem in propriis sempiterne ac sine principio, eumdemque totum in nostris, in vltimis temporibus, sine diminutione ac sine phantasia. Nam in hac prædicatione diuina firmiter fundamentum ecclesiæ integrum stat, inconcussum signaculum habens veræ patrum confessionis. Aduertite igitur diligenter, fratres, ne quis desit gratiæ Dei, quæ per ipsos sanctos nobis tradita est, ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediat, ac per eam inquinentur multi: scientes, quod non ad tractabilem & accensum ignem accessimus, sed ad Sion montem, & ciuitatem Dei viuentis, Ierusalem cælestem, & multorum millium angelorum frequentiam, & ecclesiam primitiuorum, qui conscripti sunt in cælis, & iudicem omnium Deum, & spiritus iustorum perfectorum,& testamenti noui mediatorem Iesum,& sanguinem aspersionis melius loquentem quam Abel, & horribiliter ac minaciter redarguentem eos, qui orthodoxæ in ipsum fidei præuaricatores sunt. Propter quod remissas manus & soluta genua erigentes, & gressus rectos facientes pedibus nostris,ad brauium supernæ vocationis properemus,obliuiscentes quidē hæreticos, qui post sensum suum ambulauerunt; ad patres vero, qui ante nos in orthodoxa fide consummati sunt, nosmetipsos extendentes: qui nobis locuti sunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conuersationis, imitamini fidem;cuius causa offerimus hostiam laudis semper Deo,id est,fructum labiorum confitentium nomini eius. *Talibus enim hostiis promeretur Deus.* Itaque regnum immobile suscipiētes, habemus gratiam, per quam seruiamus placentes Deo cum metu & reuerentia: etenim Deus noster ignis est consumens aduersarios, quem vt lucē inaccessibilem,& splendorem gloriæ, & characterem paternæ substantiæ,digni efficiamini posterius nobiscum videre,id est cum sanctis qui a sæculo fuerunt,per sinceram in ipsum & orthodoxam fidem, sorte secundum promissum vobis distribuentem quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit,quæ præparauit Deus diligentibus se: cui cum Patre & Spiritu sancto gloria, honor, potestas,adoratio nunc & sēper & in sæcula sæculorū. Amen.

Hebr. 13.

Hebr. 12.

1. *Cor.* 2.

EPI-

EPISTOLA V.
MARTINI PAPÆ I.
AD IOANNEM EPISCOPVM PHILADELPHIÆ.

Constituit eum in oriente vicarium cum potestate constituendi episcopos, & presbyteros, lapsosque ad fidem redeuntes in pristino dignitatis gradu collocandi: improbat Macedonii & Petri electionem ab hæreticis factam: mittit acta Concilii publicanda.

Ioanni episcopo Philadelphiæ Martinus seruus seruorum Dei, sanctæ eius catholicæ & apostolicæ Romanorum ecclesiæ episcopus.

FIDELIS sermo, & omni acceptione dignus, quem de te accepimus, dilecte frater, & ex iis quæ ad nos a te scripta sunt, & ab iis qui experimentum iam ceperunt spiritualis tuæ secundum Deum conuersationis, Stephano nempe dilecto coepiscopo nostro, & comitibus eius, monachis mansionis sancti Theodosii. Notum enim fecerunt nobis studium te de iis habere, in quibus episcopum esse oportere apostolicus sermo determinat: *Sobrium, prudentem, ornatum, hospitalem, doctorẽ, modestum, non litigiosum, non cupidum, suæ ecclesiæ bene præpositum.* 1. Tim. 3. Hæc igitur audientes, gratiam habemus Deo, cui seruimus a iuuentute nostra, qui confortauit vos cum omnibus qui eum diligunt, vt ad mensuram perueniretis huiusmodi Deo amabilis virtutis: quoniam iis qui secundum propositum vocati sunt, omnia cooperatur. qui nobis etiam omnia diuinæ eius virtutis, quæ ad vitam & pietatem pertinent, donauit per cognitionem eius qui vocauit nos propria gloria & virtute: per quæ precioſæ magnæque promissiones donatæ sunt, vt per hæc simus diuinæ consortes naturæ, fugientes eius quæ in mundo est concupiscentiæ corruptionem. Sic igitur procedentem in Domino, & ascensiones ad eum facientem de gloria in gloriam, caritatem tuam exhortamur, religiosissime frater, nostram istic vicem implere, id est, in orientis partibus, in omnibus ecclesiasticis functionibus atque officiis: vt in hoc maxime, sicut oportet, suscites gratiam Dei, quæ inte est per impositionem sacerdotalis dignitatis, & nostræ apostolicæ vicis. *Non enim dedit nobis Deus spiritum* 2. Tim. 1.

timoris, sed fortitudinis, & dilectionis, & prudentiæ ad tollendam omnem hæresim, quæ verbo fidei aduersatur, & ad omne vitium expugnandum, quod virtuti diuinæ contrarium sit: vt sic prosperans in Domino, ea quæ desunt corrigas, & constituas per omnem ciuitatem earum quæ sedi tum Hierosolymitanæ, tum Antiochenæ subsunt, episcopos & presbyteros, & diaconos: hoc tibi omni modo facere præcipientibus nobis ex apostolica auctoritate, quæ data est nobis a Domino per Petrum sanctissimum, & principem apostolorum; propter angustias temporis nostri, & pressuram gentium: ne vsque in finem in illis partibus deficiat sacerdotalis decoris eximius ordo, ac ne inde de cetero nostræ religionis magnum & venerandum mysterium ignoretur: Si iam non sit sacerdos, & sacrificium aut spirituale libamen, quod iugiter Deo in odorem suauitatis pro salute populi offeratur. Nam oportet in hoc maxime tempore pastoribus spiritualibus frequentari ac muniri quæ vbique sunt Dei catholicas ecclesias, quo iuxta ipsius Domini prædictiones, tribulationes propter peccata nostra venerunt, quales non fuerunt ab initio mundi vsque modo, neque fient, cum quibus & magnæ scandalorum tentationes, vt in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi. Quocirca ne differas omnimodo, dilecte, implere, iuxta præceptum nostrum, episcopis, & presbyteris, & diaconis, quæ istic sunt catholicas ecclesias, qui per propriam eorum conuersationem in omnibus bonis testimonium habeant. Oportet enim episcopum, sicut beatus Paulus dicit, sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum: sed hospitalem, benignum, prudentem, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui cõtradicunt arguere: presbyteros sobrios, prudentes, sanos in fide, in dilectione, in patientia: diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes. Hæc enim faciens, & teipsum saluabis, & rationabiles Dei greges, incursum effugientes luporum, huiusmodi sacerdotum diligentia. Dolor enim mihi est magnus, & incessabilis molestia cordi meo, quoadusque

Sublato sacerdotio, religionis ignorantia obrepit.

Malis temporibus satagendum maxime, vt numerosus vbique sit clerus, qualis hic ponitur. *Matth.* 24.

Tit. 1.

per vestrum in Christo studium, hoc opus absolutum videam. quandoquidem hoc & prius apostolica hæc sedes fieri præcepit per memoratum Stephanum, dilectum coepiscopum nostrum. Sed hoc salutare propositum ad effectum venire prohibuerunt, qui talia prohibere dignos seipsos præstiterunt: qui pro arbitratu suo, ea quæ ædificationis sunt, nota ei omnino non fecerunt, nempe præcepta demandatæ vicis apostolicæ huius cathedræ, quibus iussus est electiones ibi facere eorum, qui ad curam Christianissimi populi deligendi sunt: solummodo autem ei significarunt de depositione, timorem Domini minime cogitantes, neque in his formidabilem eius indignationem. Quoniam igitur, vt nosti, dilecte frater, in ædificationem magis quam in destructionem a Domino potestatem accepimus: studio tibi sit, ea quæ ædificationis sunt operari, dato tibi per nos eius discipulos apostolico præcepto & potestate: & gratia dignos promouere nequaquam dubites, ad incolumitatem & securitatem ecclesiæ catholicæ, cum magna dilectione exhortans eos, qui iam depositi sunt, conuerti ad Dominum; potest enim eos rursum in admirabilem lucem suam adducere, qui hæc facit, & immutat, prout vtilius est. Quocirca etiam hortatur propheta dicens eis: *Accedite ad eum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur:* quæ vero signantur lumine. Et, *Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Lauamini, mundi estote, auferte nouitates cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite a commentitiis vestris dogmatibus; discite bene confiteri, quærite orthodoxam fidem: & venite, & recipiam vos, dicit Dominus.* Quare nimium propter ipsos aporior, donec rursum formetur in iis per fidem Christus. Vnde pro ipsis indesinenter diu noctuque cum lacrymis obsecrationem facio, vt ipse qui propter nos in carne voluntarie passus est, rursum eos virtute proprii & viuifici sanguinis ad seipsum & nos indissolubiliter per sinceram concordiam vniat. Cognoscens igitur, dilecte, huiusmodi nostrum de ipsis mœrorem, ne cesses per misericordiam Dei continenter eos hortari, & propheticam iis quotidie decantare vocem, quæ dicit: *Numquid* Esa. 1. Ierem. 8.

* *Iacob.* 4. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. *Ier.* 23. *iuxta* 70.

qui cadit, non resurget; & qui auersus est, non reuertetur? Appropinquate mihi, & appropinquabo vobis, dicit Dominus: quia Deus appropinquans ego sum, & non Deus de longe. Prope enim Dominus omnibus inuocantibus eum in veritate,* quæ a sanctis patribus prædicatur. Et vero ne defatigeris hoc faciens. Scriptum est enim: *Bonum facientes ne deficiatis.* Optime autem audiens dicentem: *Fratres mei, si quis ex vobis errauerit a veritate, & conuerterit quis eum; scire debet, quoniam qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animam eius a morte, & operiet multitudinem peccatorum.* Et rursum: *Si separaueris pretiosum a vili, quasi os meum eris: & conuertentur ipsi ad te, & tu non conuerteris ad eos. Et dabo te populo huic in murum æneum, fortem.* Quapropter si virtuti gratiæ mentem obsequentem habebunt, & obedientem aurem, vt persuadeantur, & audiant vocem Domini, vt eum per veram confessionem cognoscant; confirma vnumquemque eorum in proprio ordine, scriptos libellos ipsis dantibus de orthodoxa fide: vt fructum Deo ferant, aliorum conuersionem & meliorationem: atque vt multum fructum afferentes, maiore a Deo honore digni habeantur. Hoc etiam omnino aduertet caritas tua, in iis qui ab ipsa confirmantur, aut eliguntur, ne quo modo, præter hæresim quæ ab ipsis dato libello euacuatur, alia quædam peccata, notata Canone, eorum impediant vel confirmationem vel electionem. Impossibile enim est, ea contegere vel prætermittere, quæ continentem locum defensionis non habent: sed omnino in iis qui libenter peccant & amant peccare, denegare oportet eam veniam, quæ in huiusmodi lapsibus ex dispensatione datur: ne & ipsi propter Canonis contemptum amplius grauentur, & nos in culpa simus, iniuste agendi iis licentiam permittentes. Defensores enim diuinorum Canonum & custodes sumus, non præuaricatores: quandoquidem præuaricationibus coniunctæ manifesto retributiones sunt. Cuius rei gratia, hortamur Canonem obseruari in iis, qui præter mentem ac scientiam seipsos elegerunt vel delecti sunt in patriarchia beatæ memoriæ Sophronii. Qui sane ante ipsius patriarchiam, vel post decessum in Domino, a quibusdam non conuenienter electi sunt, propter angustiam (vt dictum est) temporis, vel quod eius copia non esset,

qui iudicio adhibito siue iuxta Canones eligere deberet, vel permittere : tales datis scriptis libellis confirmari mandamus, nullatenus inde Canoni præiudicio facto. Nouit enim Canon afflictorum temporum persecutionibus veniam tribuere, in quibus contemptus non præcessit, præuaricationem redarguens : sed angustia magis & penuria, quæ propter necessitatem, ex misericordia cogit multam diligentiam prætermittere. Sed hæc de istis. Eius vero qui falsè episcopatus sibi nomen affinxit, Macedonii dico, importunas literarum minas, siue protestationem, fortiter despuito, vt rabidi canis & temerarii latratum; auscultans ei qui dicit : *Nolite timere opprobrium hominum, & contemptu eorum ne vincamini.* Isa. 51. iuxta 70. Hunc enim episcopum catholica ecclesia nullo modo nouit, non solum quod is præter Canones in externa regione sine consensu, & absque vllo certo decreto, hanc sibi appellationem vsurpauit : sed & quod consentiat hæreticis, qui hæreseos suæ appendicem, eius electionem per contemptum tumultuarie fecerunt : quemadmodum & Petri, qui ab iis nominatus est & assimulatus episcopus Alexandriæ : vt per plures & ascriptitias personas, hæresim suam munitiorem vtique reddant : quam vna cum ipsis impræsentiarum canonice hic & synodaliter anathematizauimus, Theodorum videlicet, qui Pharan episcopus fuit, & Cyrum qui Alexandriæ, & Sergium qui Constantinopolis, eiusque successores Pyrrhum & Paulum, & eos qui similia ipsis senserunt, aut sentiunt, vel sentient, & vsque in finem non pœnituerint aut se correxerint : quibuscum & typum, quæ ex suggestione ipsius Pauli nuper facta est, contra integritatem nostræ Christianæ fidei : definientes, vt vbique omnes orthodoxi pie sentiant & confiteantur, sicut tradiderunt nobis præcipui catholicæ ecclesiæ patres & sanctæ vniuersales quinque Synodi : id est, duas eiusdem & vnius Domini ac Dei nostri Iesu Christi secundum hypostasim vnitas inconfuse & indiuise naturas, ex quibus & in quibus constat : duasque iuxta naturam operationes, ac duas iuxta naturam voluntates, diuinam & humanam, in vno & eodem connaturaliter vnitas & seruatas. Quæ vt cognoscat tua in Domino spiritualis dilectio, ac per te omnes quæ istic sunt ec-

cleſiæ catholicæ : hæc ipſa a nobis hic ſynodaliter geſta, ad conſtituendam defendendamque catholicam eccleſiam, vna cum encycliis noſtris & ſynodalibus literis miſimus per presbyterum & apocriſarium noſtrum , abbatem Theodorum, & monachos ſancti Theodoſii religioſiſſimæ manſionis , Ioannem , Stephanum, Leontium , qui huiuſcemodi noſtræ apoſtolicæ Synodo interfuerunt, & per gratiam Dei ipſo viſu didicerunt quæ inſecuta ſunt omnia,& canonice definita.Quæ ipſe firmiter cuſtodiens, denuntia quoque omnibus , qui iſtic ſunt , fidelibus populis inuiolabiliter tenere , vt propriarum ſalutem animarum. Quapropter teſtificor coram Deo & Ieſu Chriſto & electis angelis , vt hæc cuſtodiens , amoto omni præiudicio , nihilque placendi cauſa faciens , ſed ex pura conſcientia , euangelium gratiæ tradas omnibus ſicut accepiſti & a ſanctis patribus , & a nobiſipſis , qui ſynodaliter ſanctiones eorum confirmauimus. Ne igitur erubeſcas teſtimonium Domini noſtri Ieſu Chriſti , ſed conforteris gratia ipſius : & quæ audiſti a nobis per multos teſtes , ſiue demonſtrationes ex ſcripturis & ex patribus, ea commenda fidelibus hominibus , qui idonei ſint ad alios quoque docendos. *Tu collabora euangelio ex virtute Dei , vt bonus miles : certa bonum certamen fidei , apprehende vitam æternam. Quandoquidem manifeſte magnum eſt pietatis ſacramentum , quod manifeſtatum eſt in carne , iuſtificatum eſt in ſpiritu, apparuit angelis , prædicatum eſt gentibus , creditum eſt in mundo, aſſumptum eſt in gloria. Propter quod hæc doce & exhortare, teſtificans coram Deo , non excitare pugnas verborum abſque vti-*
1. Tim. 3.
litate , ad ſubuerſionem fidei. Si quis autem aliter docet , & non acquieſcit ſanis ſermonibus Domini noſtri Ieſu Chriſti , & ei quæ ſecundum pietatem eſt doctrinæ ; ſuperbus eſt , nihil ſciens , ſed lan-
1. Tim. 6.
guens circa quæſtiones & pugnas verborum importunas , ex quibus oriuntur inuidiæ , contentiones , blaſphemiæ , ſuſpiciones malæ , conflictationes hominum mente corruptorum , & qui veritate priuati ſunt , reprobi circa fidem : ſed vltra non proficient. Inſi-
2. Tim. 3.
pientia enim eorum manifeſta erit omnibus , ſicut & illorum fuit : id eſt illorum , qui ante ipſos fuerunt, hæreticorum. quos deuitans, cariſſime , *permane in iis quæ didiciſti , & credita*
1. Tim. 4.
ſunt tibi , ſciens a quibus didiceris. nemo ſacerdotium tuum contemnat : ſed forma ſis omnibus in ſermone , in conuerſatione , in di-

lectione, in fide, in sanctitate. Attende lectioni, exhortationi, doctrinæ. Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per sacerdotalem dignitatem, & functionem nostræ apostolicæ vicis: vt profectus tuus omnibus manifestus ac testatus sit, & ante omnes ipsi Deo, apud quem susceptorum pro virtute & pietate laborum reposita est dignis laus & corona iustitiæ, quam reddet tibi iustus iudex, qui perfecte serues eius orthodoxam fidem, & mandatum prompto animo impleas, in glorioſa eius ac tremenda apparitione. Ecce vero in auxilium, vt magno studio, ac sine vllo impedimento, caritas tua ministerium impleat, a nostra apostolica auctoritate tibi commissum: hortati sumus Deo amabiles episcopos, ipsum dico Theodorum Esbuntiorum, & Antonium Bacatorum, adesse in omnibus, ac pro viribus inseruire huiusmodi spirituali voluntati tuæ: quibuscum & Georgium, dilectum presbyterum & archimandritam, & Petrum Christi amantem, Adraensem nempe, ac omnino eos, qui in illis partibus fidem Dei verumque zelum habent: quorum merces plurima erit apud Deum, cum vobis promptitudinem animi studiique sui præstiterint in omni obedientia & gratiæ perfectione.

EPISTOLA VI.
MARTINI PAPÆ I.
AD THEODORVM EPISCOPVM ESBVNTIORVM.

Ostendit eum sua confessione hæreticorum furorem repressisse, & ad obediendum Ioanni Philadelphiæ episcopo, quem constituerat vicarium, hortatur.

Theodoro episcopo Esbuntiorum Martinus seruus seruorum Dei, sanctæ eius catholicæ & apostolicæ Romanorum ecclesiæ episcopus.

EST *confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam.* Tu igitur, religiosissime frater, confusionem vituperabilem culpans, scripta tua secundum Deum satisfactione, gloriam tibi & gratiam acquisiuisti. gloriam quidem, orthodoxam de ipso Domino ac Deo nostro confessionem: gratiam, vero splendorem tuo- Eccles. 4.

rum in virtute illustrium studiorum: quibus non solum nobis innotuisti in pietate perfectus, sed & ipsi vniuersorum Saluatori Christo cum multa libertate placitus: vt in vobis apostolicum illud de sanctis dictum impleatur:

Hebr. 11. *Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones, obturauerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, conualuerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum.* Vicisti enim, religiosissime frater, aduersarii diaboli malum regnum, iustitiam in fidei confirmatione operatus es: cuius gratia adeptus repromissiones Spiritus, hæreticorum ora tamquam leonum obturasti, ac extinxisti eorum impetum hæreseos, quasi flammam ignis aspiratione gratiæ: qua ita confortatus, imbecillitatem sententiæ illorum deuicisti. fortis in bello contra eos suscepto fuisti, eorumque infirma adulterinorum dogmatum castra sufficienter vertisti, ac victor per proprium scriptum productus es ad victoriæ auctorem, Saluatorem omnium Christum: qui idcirco sacerdotalem in te dignitatem apostolica confirmauit auctoritate. Verum ne cesses laudationes eius in gutture perpetuo habere, eique placitum sacrificium offerre, rationabile obsequium tuum. Sic enim & supernæ gloriæ præsentia dignaberis,& cælestibus Christi muneribus imbueris. Quæ autem synodaliter a nobis hic gesta sunt, ad confirmationem defensionemque ecclesiæ catholicæ, id est paternarum eius ac synodalium definitionum, nuper misimus ei, qui a nobis vicarius canonice designatus est, dilecto fratri nostro & episcopo Philadelphensium ciuitatis: cui bene facitis assentientes, & omnes orthodoxos vna vobiscum excitantes ad eorum articulorum implementum, qui ei pie commissi sunt, ad commendationem ecclesiæ catholicæ. Nam pro eo multa vobis in sempiterno regno merces erit.

EPI-

EPISTOLA VII.
MARTINI PAPÆ I.
AD ANTONIVM EPISCOPVM BACATHORVM.

Cum iam resipuerit, vt in fide catholica persistat, & Philadelphiæ episcopo pareat, eum admonet.

Antonio episcopo Bacathorum Martinus seruus seruorum Dei, sanctæ eius catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ episcopus.

DECIPI quidem & falli commune est propriumque humanæ infirmitatis; at in melius commutari, solius opus est gratiæ; quæ erga eos qui secundum nos in omni sermone & opere digni sunt, perfecte bono Deo conuenit, & sanctum eis optimæ secundum eum conuersationis spiritum firmiter præbet. quod in vobis cum omni satisfactione eueniſſe, religiosissime frater, vestræ literæ significarunt, afferentes, per veram de Domino confessionem, bonam vestram bonique odoris fidem: quam in spiritu suscipientes, & secundum Deum ea delectati, sacerdotalis dignitatis vnguentum ei retribuimus, ex auctoritate apostolica signatum: vos semper hortantes, vt in verbo gratiæ permaneatis, vt exemplo aliis esse studeatis, eorum excitetis studium, & vestro zelo ad meliorem mentem omnes conuertatis, qui superinductam nouitatem secuti, in Domino resurgunt: vt illi cum omnibus sanctis rectas faciant vias suas, gressus rectos facientes pedibus suis, per piam patrum doctrinam, & efficacem mandatorum obseruationem. *Huius enim rei gratia flecto genua mea ad Deum & patrem, a quo omne datum optimum, & omne donum perfectum descendit:* vt det eis secundum diuitias gloriæ suæ, prompte conuersis, confirmari per spiritum eius in interiori homine: vt rursus in eis habitet Christus per orthodoxam in eum fidem: vsque sit vnum ouile & vnus pastor, is qui super omnes est Deus ac Dominus noster Iesus Christus, medium parietem maceriæ soluens, & colligens eos qui longe sunt & qui prope, per lapidem angularem, in vnam & eamdem salutarem confessionem. quam vna nobiscum ipsi quoque firmiter te- Iacob. 1.

nentes, omnino confirmabimini, positi in sorte sanctorum, ad ea bona quæ sensum & cogitationem omnem excedunt, perfruenda. Quæ vero synodaliter a nobis hic gesta sunt ad commendationem defensionemque ecclesiæ catholicæ, id est paternarum & synodalium eius definitionum ac decretorum, nuper misimus, canonice designato a nobis vicario, Ioanni, dilecto fratri nostro & episcopo Philadelphensium ciuitatis: cui bene facitis consentientes, & omnes orthodoxos vobiscum excitantes, pro adimpletione eorum, qui pie ipsi commissi sunt, articulorum, in laudem ecclesiæ catholicæ. Pro eo enim multa vobis merces in regno cælorum est reposita.

EPISTOLA VIII.

MARTINI PAPÆ I.

AD GEORGIVM ARCHIMANDRITAM MONASTERII SANCTI THEODOSII.

Laudat eum ob apostolicæ sedis ministrum defensum, & vt Philadelphorum episcopo obediat.

Georgio archimandritæ Martinus seruus seruorum Dei, sanctæ eius catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ episcopus.

TE spiritu vegeto ac viuido esse, dilectissime, significat virtutis tenor. Effers enim huiusmodi spiritualis roboris apertos characteres, in quibus insigne est atque eximium caritatis non fictæ studium, quo ostendisti, te non verbo, neque lingua, sed opere & veritate diligere, iuxta mandatum Domini: qui per proprios monachos nobis eum conseruasti, qui a nostra apostolica cathedra missus est, Deo amabilissimum Stephanum episcopum ciuitatis Dorensium, pro quo mercedem a Domino habentes, satagite ad certamina pro pietate studiosius vos extendere, & virtutum reginam, sanctissimam nostram fidem omni bono zelo defendere: vt eos qui ipsi præter rationem aduersantur, misericorditer conuertas, vel non conuertentes se redarguas: vt integrum catholicæ ecclesiæ verbum conseruantes, Christum, rectorem eius ac sponsum habeatis, in thalamo cælestis regni vos gratia reficientem: cum ei, qui vos ad luctam & pugnam delegit, complaciti fueritis in spiritualis certaminis ra-

tione. Quæ hic a nobis ſynodaliter acta ſunt ad commendationem & defenſionem eccleſiæ catholicæ, id eſt, paternarum ac ſynodalium eius definitionum & ſanctionum, proxime miſimus a nobis canonice delecto vicario, Ioanni dilecto fratri noſtro & epiſcopo Philadelphenſium eccleſiæ : cui recte facitis tum conſentientes, tum omnes orthodoxos vobiſcum excitantes ad impletionem eorum, qui pie ipſi commiſſi ſunt, articulorum, in laudem eccleſiæ catholicæ. Vobis enim pro eo multa merces in regno cælorum retribuetur.

EPISTOLA IX.
MARTINI PAPÆ I.
AD PANTALEONEM.

Abſolutum fuiſſe Dorenſem epiſcopum falſo ab eo delatum. peccaſſe illos, per quos actum eſt, quo minus ſedis apoſtolicæ auctoritatem receperit epiſcopos & presbyteros ordinandi. & quid cum his, qui non canonice in patriarchatu Hieroſolymitano electi fuerant, agendum.

Pantaleoni Martinus ſeruus ſeruorum Dei, ſanctæ eius Romanæ catholicæ eccleſiæ epiſcopus.

SEMPER quidem omnis hominum vita, propter condemnationem ortam e tranſgreſſione Adam primæui patris, non in aliis omnino eſſe cognoſcitur, quam in gemitibus & lacrymis ; ſed nunc præcipue, propter peccatorum abundantiam, & inflictionem vehementiorum propter ipſa correptionum & pœnarum : quandoquidem errori & amentiæ delicti, caſtigationis & emendationis medicinam Dei humanitas adiunxit. Quod caritas tua manifeſte cognoſcens, non debuit ita ſe gerere aduerſus eum, qui ab apoſtolica ſede miſſus eſſet, Stephanum Deo amabilem epiſcopum Dorenſium ciuitatis, aut eiuſmodi de eo ad nos per propriam relationem tranſmittere, cum Saluatoris noſtri mandatum id non facere iubeat, ſed præcipiat inuicem ſincere diligere. Ecce enim illa diligenter expendentes, vana prorſus inuenimus, nec vllis argumentis demonſtrata. atque idcirco eum merito ex apoſtolica iuſtificauimus auctoritate : iis

autem qui contra eum scripserunt, crimen dimisimus, Canonis rigorem misericordia temperantes, & ad resipiscentiam ipsis sufficere existimantes fabulæ reuelationem. Nam aliud talium hominum peccatum ad remissionem sola indiget Saluatoris nostri bonitate. Scriptum
1. Reg. 2. est enim: *Si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo?* Vniuersam enim, quæ istic est, catholicam ecclesiam clauserunt, quantum in ipsis est, qui vel fecerunt vel consenserunt, ne memorato episcopo redderentur missa ad eum ab apostolica sede præcepta, quibus eius vicarius constitutus est, ac iussus, propter temporis angustias, id est, propter pressuram irruentium in nos gentium, canonice instituere, ad supplementum ecclesiastici ordinis, episcopos & presbyteros & diaconos, quoad potestas nobis defuit ad promouendum patriarcham Hierosolymorum. Oportebat igitur eos qui se zelum habere profitentur, hic zeli ardorem exhibere: vt Christianorum augeretur & exaltaretur cornu, incremento siue creatione sacerdotum. Oportuit passionem humanam vinci, propter salutarem Christi Dei passionem. Oportuit humanæ contentioni anteferre catholicæ ecclesiæ ædificationem, nec violari apostolicam de eo iussionem. Dicit e-
1. Reg. 8. nim ad Samuel Deus: *Non te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos.* Ea enim fecerunt, quæ nec hæretici vnquam ausi sunt facere; abscondentes ea quæ ad creationem & institutionem pertinebant: ea vero tradentes, quæ ad depositionem. Quam igitur defensionem habebunt, cum iam propter eos non sint ibi episcopi & sacerdotes, qui iugiter altari insistant, & sacrificia atque oblationes pro populo ad salutem animarum offerant? quamuis cognoscant, quod vltima hora sit, & scandalorum tempus immineat. atque idcirco oportebat pluribus episcopis & presbyteris & diaconis prouidenter ecclesias Dei vbique increbrescere, quemadmodum nauim, quæ in pelago tempestate iactatur, pluribus gubernatoribus & nautis. huius enim rei gratia & nos in ædificationem præcipue, & non in destructionem a Domino potestatem accepimus, vt populis fluctuantibus humane ac benigne opitulemur. Vnde ob hanc potestatem mota apostolica se-

Ecclesiam præcipue ædificat qui de numeroso & bono clero est solicitus.

des nihil prætermisit, quo catholica istic ecclesia per memoratum religiosum episcopum conuenienter sacerdotale decus recuperaret. qui vero id prohibuerunt, sibi de eo imputabunt rationem. cuius causa lugens & contristatus ingredior, dies noctesque bonitatem Dei cum lacrymis obsecrans, ne hereditatem suam vsque in finem repellat; sed ostium aperiat, quod illi concluserunt: vt rursum istic sacerdotii eius, per supplementum episcoporum, splendor & ornamentum exoriatur: ecclesiæ oues cura pastorali seruans, & a luporum insidiis vigilanti studio eripiens. De iis, qui non canonice istic electi sunt in patriarchia beatæ memoriæ Sophronii, eum Canonem inuiolabiliter decernimus custodiri, qui a sanctis apostolis & patribus nostris constitutus est de iis qui in alia ciuitate præter sententiam scientiamque pontificis, qui ei ciuitati præest, vel eligunt, vel eliguntur, vel consentiunt, vel conuocant. Canones enim ecclesiasticos soluere non possumus, qui defensores & custodes Canonum sumus, non transgressores. tametsi vtramque sedem illi violarunt: hanc quidem apostolicam sedem, quod creationum præcepta non dederint, vt ante dictum est: sedem vero sancti Iacobi, quod Sophronium celare studuerint, vt ceteri libere, sicuti ipsi volunt, non sicut sanctus Spiritus iubet, electiones sibi arrogarent. tales propterea ecclesiæ Canon castigat. non enim confusionis ac turbationis Deus est, sed ordinis & pacis. Qui vero ante ipsius patriarchiam, aut post dormitionem memorari Sophronii creati sunt: de iis scripsimus, propter temporis angustiam, quæ sic creatis defensionis locum præbet, cum inde ecclesiastico Canoni nullo modo præiudicetur: vt, cum libellum sinceræ pœnitentiæ siue orthodoxæ fidei dederint ei, qui nuper a nobis ad id istic delectus est, eos in proprio ordine confirmet, modo hi ex aliis peccatis non prohibeantur confirmari, quæ a Canone notata sint. Transmissas autem dogmaticas chartas, siue quæ scripta sunt ab aduersariis damnamus vna cum iis qui scripserunt, siquidem in propriæ opinionis peruersitate maneant; vt & omnes hæreticos, cum omnibus impiis eorum scriptis: hortantes eos qui vbique orthodoxi sunt, vt in patrum doctrina, & iis quæ synodaliter definita sunt, ac nuper a nobis hic per Sy-

Lateran. Concil. sec. 2.

Electiones factiosæ cauendæ.

nodum confirmata ad commendationem defensionemque ecclesiæ catholicæ, quæ breui nota omnibus faciemus, ea mittẽtes; firmiter, inuiolabiliterque permaneant. Nam hæc vos nobiscum pie seruantes, Dominique fidem bono zelo asserentes, res vestras feliciter geretis, ac promissa cælesti hereditate tandem dignabimini.

EPISTOLA X.

MARTINI PAPÆ I.

AD PETRVM ILLVSTREM VIRVM.

Commendatur eius vitæ integritas, hortaturque vt vicario suo faueat.

Petro illustri Martinus seruus seruorum Dei, sanctæ eius catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ episcopus.

CVM in timore Domini, & caritatis dilectione vestram Christi amantem nobilitatem irreprehensibiliter ambulare a multis fide dignis personis didicissemus, merito ex toto corde ipsum Dominum ac Deum nostrum Iesum Christum glorificauimus: nihil enim æque ad eum collaudandum omnes commouere solet, quam integra vita virtutibus præfulgens: ex quibus in imagine pertransiens homo similitudinem conditoris sui exhibet, se ab irrationali separans. quandoquidem hanc nobis transgressio superinduxit, illam vero dilapsam in nobis rursum gratia reformauit, obseruatione mandatorum hominem secundum Deum formans, & eum efficiens sancti Spiritus templum: quod te, sordidarum depositione passionum, sapienter te ipsum constituisti, dilecte, ac merito ea sola cogitas, quæ sunt Iesu Christi, ad perfectam salutem festinans, quam tibi ardenter desideranti nos quoque conciliantes hortamur, vt intentiore studio vires tuas conferas Dei amantissimo episcopo Philadelphensium ciuitatis: quoniam eum vice nostra Deo iuuante fungi canonice iussimus, vt catholicas in illis partibus ecclesias decẽter ordinet, in iis omnibus episcopos, & presbyteros, & diaconos creans, permissa ei a Domino per nos minimos, siue per auctoritatem sancti & principis apostolorum Petri, spirituali potestate: ne viduati in tam multis temporibus, talique afflictionis pressura, populi in terram squallidam & infrugiferam ver-

tantur: sed vt magis augeantur ac splendescant, instantia diligentiaque sacerdotum, qui vt constituantur, adiuuans vestra Christi amans claritudo per præfatum dilectum nostrum coepiscopum, propriæ matris, nempe catholicæ ecclesiæ viscera reficiet, ad salutem eius filiorum suum Domino studium ipsis operibus exhibens, a quo iuste in illo tribunali audies coram cælestibus angelis & omni sanctorum choro: *Euge serue bone, super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui.* Matth. 25.

EPISTOLA XI.

MARTINI PAPÆ I.

AD ECCLESIAM HIEROSOLYMITANAM ET ANTIOCHENAM.

Nuntiat Monothelitarum hæresim in Concilio fuisse damnatam, ordinationemque Macedonii Antiochiæ, & Petri Alexandriæ perperam esse factam: Vt in fide catholica persistant, & Ioanni vicario, cui dictæ Synodi acta misit, obediant.

Dilectis fratribus, qui sanctæ Christi Dei nostri ciuitati, nempe Hierosolymitanæ sedi sacerdotaliter subsunt, orthodoxis episcopis, presbyteris, diaconis, præfectis monasteriorum, monachis ascetis, populis Christum diligentibus: similiter & iis qui censentur sub Antiochena sede, Martinus seruus seruorum Dei, & sanctæ eius catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ episcopus.

GRATIA *vobis & pax a Deo Patre nostro & Domino Iesu Christo in Spiritu sancto, qui per virtutes habitat in cordibus vestris. Gratias ago Deo meo in omni memoria vestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis cum gaudio deprecationem faciens super communicatione vestra in euangelio Christi, vt caritate magis abundetis in scientia & omni sensu, vt probetis potiora, vt sitis sinceri & sine offensa in diem Christi, repleti fructu iustitiæ in gloriam & laudem eius.* Scire enim vos volo, fratres, de rebus præsentibus, id est, de furibus, qui temporibus nostris insurrexerunt contra orthodoxam fidem, nempe Theodoro, qui fuit episcopus Pharan, & Cyro qui Alexandriæ, & Sergio qui Constantinopolis, & eius successoribus Pyrrho & Paulo: quod hi per propriam hæresim valde moliti sunt perfodere, & thesauros siue dogmata Phil. 1.

ecclesiæ catholicæ expilare. Nos vero, id est, huius apostolicæ sedis pontifices, ad custodiam domus peruigiles iuxta præceptum Domini, non permisimus eos hanc effodere, vel fidei surripere thesaurum: sed ipsos catenis impiæ eorum & adulterinæ doctrinæ constringentes, accurata demonstratione & examinatione eorum quæ ab ipsis contra integritatem Christianæ fidei scripta sunt, tum ipsos, tum ea quæ impie docuerunt, igne canonicæ sententiæ veluti mala zizania exurentes, synodaliter condemnauimus, vbique omnibus eorum hæresim publicantes: vt, cum omnes ex iis quæ a nobis nuper gesta sunt, eam contrariam & aduersariam paternis ac synodalibus ecclesiæ catholicæ definitionibus esse cognouerint, pii & orthodoxi, simili nobis modo, zelo Dei contra prædictos hæreticos moueantur, eosque & ipsorum hæresim damnent, omniaque pro ea ab iis impie acta & scripta, vna cum ipsorum suggestione contra fidem facta, nempe expositione Heraclii imperatoris, & formula eius qui nunc serene imperat, atque omnibus qui similia ipsis senserunt, aut sentiunt, sensurive sunt, & vsque in finem in eiusmodi hæresi permanent, nec pœnitent; sed vnam dementer aut nullam omnino diuinitatis atque humanitatis Christi docent voluntatem & operationem, vt & naturam ex toto. nam ex eadem voluntate atque operatione, eadem inducitur substantia, iuxta sanctorum & orthodoxorum doctrinam patrum. quorum nos disciplinam inuiolabiliter custodientes ac defendentes, eos omnes qui contraria ipsis sentiunt, damnauimus ac damnamus. atque idcirco prædictos damnauimus viros, vtpote qui ex iis quæ docuerunt, declarati sunt aliter quam illi, sentire, nec se vsque adhuc correxerunt, aut corrigi volunt. Quidam enim ipsorum in hæresi vitam finierunt, alii per suam hæresim etiam nunc vitam admodum perturbant: quamuis multis ac multorum religiosorum sacerdotum, in diuersis commorantium locis, non vtique solum nostris, siue huius catholicæ sedis pontificum exhortationibus & obtestationibus admoniti, vt a propria hæresi declinent, & ad Dominum per orthodoxam fidem accurrant: nec voluerunt intelligere vt bene agerent; sed in proposito suo obstinate perseuerarunt, & noluerunt conuerti ad Dominum. Vnde eos, veluti lapides scandali

&

& petram offensionis e via disiecimus, omnibusque diligentibus Dominum semitam muniuimus sinceræ in ipsum confessionis ex sanctorum patrum, & vniuersalium quinque Conciliorum doctrina: vt nobiscum iuxta sanctissimam illorum traditionem teneant ac prædicent duas eiusdem & vnius Christi Dei nostri naturas secundum hypostasim vnitas inconfuse atque indiuise: ac duas naturales voluntates, duasque naturales operationes, diuinam & humanam, increatam & creatam, connaturaliter vnitas: ad demonstrationem perfectam, quod Deus natura perfectus, & homo natura perfectus, absque solo peccato, idem vere existit. Quapropter hortamur dilectionem vestram, vt ita nobiscum semper credatis ac teneatis, deuitantes omnem hæresim, quæ contra catholicam ecclesiam & prius & nunc exorta est, insanosque hæresum auctores, quorum exemplo, vna cum vetere & nouum, quique temporibus nostris a vera doctrina aberrauit, Macedoniũ hæreticum, quem contra Canones sibi finxerunt falsum Antiochiæ episcopum prædicti hæretici, quemadmodum & Petrum Alexandriæ tumultuarie creauerunt. Hos enim sibi consentientes nacti, concurrentesque in propriæ hæreseos exitium, & similiter ipsis expositionem nouæ doctrinæ formulamque superinductitiam accipientes, mercedẽ iniustam huiusmodi eorum impiæ consensionis ac vanitatis, fictam sacerdotii ipsis imposuerunt appellationem: non ab vllo legitimo suffragio aut ecclesiastica successione ad hoc inducti, sed a praua & hæretica excogitatione: vt per plures & adscriptitias personas, vt quidem putant, constituant inconsistentem suam & damnatam hæresim, Dei vero catholicam & apostolicam ecclesiam vastent, quam nos ædificare properantes in Spiritu sancto, ad maiorem eius stabilitatẽ conuenienter studuimus in præsenti præcipere, secundum potestatem nobis a Domino in gratia datam per sanctum Petrum apostolorum principem, Ioanni dilecto fratri nostro, episcopo Philadelphensiũ ciuitatis, vt locum nostrum in omnibus ecclesiasticis articulis in partibus orientis suppleat, & creet in omnibus ciuitatibus, quæ Antiochenæ sedi, quæque Hierosolymitanæ sacerdotaliter subsunt, episcopos, & presbyteros, & diaconos: ne, sicut dicit propheta, *deficiant a comestione oues, eo quod non sint boues* *Abac. 3. iuxta 70.*

Vicarius apostolicæ sedis in oriente creat episcopos.

in præsepibus, id est, fideles & orthodoxi populi, quod catholicæ ecclesiæ episcopos non habeant, qui spiritualem ipsis cibum excolant & præbeant, per aptam rerum conuenientium doctrinam atque institutionem, nuncque maxime, cum omnia nos misera deprehenderunt, & in nouissima tẽpora concluſi sumus, in quibus multa in nos irruunt scãdala, vt percellantur, si fieri potest, etiam electi, iuxta veris-
Matth. 24. simas Domini prædicationes. Quamobrem, dilectissimi, ampliori & diligentiori cura rationabiles oues per sacer-
1. Pet. 5. dotale officium munire debemus: *quoniam aduersarius noster diabolus, sicut leo rugiens circuit quærens quem deuoret: cui resistite fortiter in fide permanentes:* propter quod succincti lumbos vestros, perfecte sobrii, in gratiam, quæ vobis offertur, sperate, in susceptione nostræ apostolicæ de hoc obsecrationis & exhortationis: vt tamquam obedientiæ filii, vnanimiter omnes sacro diuinoque studio adiuuetis propositum apostolica auctoritate vicarium nostrum, nempe dilectũ episcopum Philadelphensium, vt omnimodis perficiatis opus ministerii huius ad salutem animarũ vestrarum: non configurati inobedientibus aut contradicentibus veritati per inconsistentem ipsorum hæresim: sed secundum eum, qui vocauit vos, sanctum, & ipsi sancti in omni conuersatione sitis, per obedientiã & gratiam in eodem verbo fidei. Ecce enim ipsi quæ a nobis synodaliter gesta sunt misimus, permittentes, vt ea vobis omnibus manifestet, & nota faciat quæ a nobis ibi confirmata sunt pia præconia sanctionesque præfatorum sanctorum patrum, & probatarũ vniuersalium quinque Synodorum; atque vt nobiscum hortetur vos omnes pios atque orthodoxos, vt quemadmodum ex ipsis accepistis Dominum ac Deum nostrum Iesum Chri-
2. Pet. 2. stũ, sic in ipsum credatis, & in ipso ambuletis. *Humiliamini igitur sub potenti manu Dei, & salutifera nostra de hoc accipite monita: vt exaltet vos in tempore diuinissimæ ipsius reuelationis*, in qua multa erit superque omnem cogitationem merces iis qui eius fidem & mandatum vsque in finem impræuaricabiliter seruauerint. *Deus autẽ omnis gratiæ, qui vocauit vos ad æternam ipsius gloriam, proficientes in omnibus bonis, & ascensionem virtutum in ipsum semper facientes, perficiat, stabiliat, cõfirmet ac fundet in ipsius metu & cognitione veritatis. Ipsi imperium & gloria cum Patre, & sancto Spiritu in sæcula sæculorum. Amen.*
Ibidem.

EPISTOLA XII.
MARTINI PAPÆ I.
AD PAVLVM THESSALONICENSEM EPISCOPVM.

Cum non modo, vt promiserat, non resipuerit, verum eo auctore apostolicæ sedis apocrisarii in hæresim fuerint inducti, anathematizatur & deponitur.

Paulo episcopo Thessalonicæ Martinus seruus seruorum Dei, sanctæ Romanæ catholicæ & apostolicæ Dei ecclesiæ episcopus.

DOMINVS ac Deus noster Iesus Christus, qui humana ipsius incarnatione inueteratam naturam nostram renouauit, ac proprio liuore plagam transgressionis nostræ sanauit, cum velit nos non iam de cetero peccare, ne per peccatum deterius quid nobis contingat, & tradamur æterno supplicio, cui traditur qui hic disciplina emendatus non fuerit; dignatus est nimia bonitate pœnis percutientibus quasi quibusdam vallis, animæ nostræ vias & aditus ad peccatum obsepire, ac munire. Idque significat per Oseam prophetam dicentem: *Ecce ego sepiam viam tuam spinis, & sepiam eam maceria: & semitas suas non inueniet, & sequetur amatores suos, & non apprehendet eos: & quæret eos, & non inueniet eos; & dicet: Vadam, & reuertar ad virum meum priorem: quia bene erat mihi tunc magis quam nunc.* Osea 2. Vnde, ex humanitate immensa, non ea solum quæ a nobis per scientiam, sed etiam quæ ex ignorantia peccantur, condemnat, quæque ex obliuione, aut nuda cogitatione, aut cupiditate inutili; ne per ea quæ leuiora esse videntur, malitiæ viam ac semitam facientes, ex contemptu ad maiora peioraque peccata adducamur, nullo iam existente metu, qui impetum malitiæ nostræ per supplicium cohibeat. Maiora autem dico, quæ ex scientia per operationem peccantur, & ad malum finem veniunt: per quæ omnino excidimus a Deo, & vltimæ morti adiudicamur, vbi sempiterna quidem pœna est, nulla autem remissionis est venia: *Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?* Psal. 6. dicit beatus Dauid. Quod autem Deus ea quæ ex ignorātia a nobis in ipsum delinquuntur, punit, ipse testatur dicens: *Ille autem seruus, qui cognouit voluntatem domini sui, & non præparauit, & non fecit secun-* Luc. 12.

dum voluntatem eius, vapulabit multis: qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Quod autem & ea, quæ inuoluntarie aut ex obliuione, præterquam oportet, perpetrantur, non inulta relinquit, ostendit rursum per Moysen: *Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: Loquere filiis Israel: Anima cum peccauerit per ignorantiam, & de vniuersis mandatis Domini, quæ præcepit vt non fierent, quippiam fecerit: si sacerdos, qui vnctus est, peccauerit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum immaculatum Domino. Si peccauerit princeps, & fecerit vnum e pluribus per ignorantiam, quod Domini lege prohibetur, & postea intellexerit peccatum suum, offeret hostiam Domino, hircum de capris immaculatum.* Leuit. 4. & rursum: *Anima si præuaricans ceremonias per errorem in his quæ Domino sunt sanctificata, peccauerit, offeret pro delicto suo arietem immaculatum de gregibus.* Leuit. 5. Sic quoque ea quæ in corde, id est, in sola cogitatione consistunt, damnat dicens: *Caue ne forte subrepat tibi impia cogitatio, & fiat tibi in peccatum.* Deut. 15. Et quæ ex intempestiua cupiditate fiunt, percutit, dicens: *Non concupisces domum proximi tui, nec desiderabis vxorem eius, non seruum, non ancillam, non bouem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt.* Exod. 20. Quare si hæc quæ a nobis ex obliuione, aut ignorantia, aut abreptione, aut cogitatione, aut cupiditate contra rationem fiunt, omnino non præterit, sed aperte damnat vniuersitatis Deus, vt stimulum peccati nostri deleat, & damnationis nostræ mortem, quæ ex eo oritur, perimat; quali quæso aut quanta dignus est pœna, qui diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnit; atque idcirco omni studio ac proposito per cognitionem peccat, & propriam in ipsum Deum transgressionem scripto nobis ostendit? quod ipse facere ausus es, idque non semel solum, sed iam iterum per synodales literas tuas, ignorans, vt videtur, *quod bonitas Dei ad pœnitentiam te adducit: secundũ autem duritiam tuam & impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicii Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius: iis quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem quærunt, vitam æternam: iis autem qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio, tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum:* Rom. 2. episcopi maxime, & sacerdotis, qui aliorũ dux esse

Peccati mortalis granitas.

debet, eosque regere, & in viam pacis per veram in Christum Deum confessionem adducere, non præcipitare in viam perditionis gressus sequentium populorum, per propriam hæresim. de quibus & per beatum Ieremiam Dominus dicit: *Væ pastoribus qui disperdunt & dilacerant oues pascuæ meæ. Grex perditus factus est populus meus: pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari in montibus: de monte in collem transierunt, obliti sunt cubilis sui. Omnes qui inuenerunt, comederunt eos. Pastores enim multi demoliti sunt vineam meam, conculcauerunt partem meam, dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. Idcirco hæc dicit Dominus ad pastores qui pascunt populum meum: Vos dispersistis gregem meum, & eieciſtis eos, & non visitastis eos. Ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum. Et quia oblitus es mei, & speraſti in mendacio; & ego reuelabo posteriora tua contra faciem tuam, & apparebit ignominia tua.* Manifeste enim secunda dogmatum tuorum transgressio, etiam primam voluntariam demonstrauit, & ex praua meditatione, siue sensu hæretico contra fidem a te factam fuisse, non ex inuoluntaria abreptione, aut corde non ficto. Nos igitur oportuit, creditum nobis onus pontificalis ministerii reputantes, id est prouidæ animarum curæ atque diligentiæ, nullatenus morari ac differre, cum fides a te proderetur; sed rigore Canonis præcise vtentes, ex prima interpellatione scriptum tuum vna cum eo qui scripsisset, damnare: ne rationalibus Domini ouibus mortiferum doctrinæ tuæ porrigens gramen, eos tecum per malam fidem mortificares, priuaresque æterna secundum Christum vita: pro quibus ipse animam suam posuit bonus pastor, & propter quas cælos inclinans, a patris non discedens sinu, venit in terram, vt perditam recuperans ouem, propriis humeris ad suum secundum naturam patrem humaniter referret, ac per viscera misericordiæ cælesti gregi connumeraret. Sed per longanimitatem sustinuimus, nec pœnam infliximus, acceptis misericorditer precibus Pithani episcopi, & Ignatii diaconi, tuorum apocrisariorum, qui maxime asseuerarent & affirmarent, eiusmodi literarum inuoluntariam esse abreptionem, nec mentis ac certæ sententiæ opus esse illam absurditatem dogmatis tui. Vnde & dicebant, statim ac

Quam grauia episcoporum & sacerdotum peccata sint.

Ier. 23. & 50. & 12.

Ier. 13. *iuxta* 70. Secunda hæreticorũ trãsgressio, primæ malitiam ostendit.

Luc. 15.

In longanimitatem ac misericordiam propensior apostolica sedes, quam in seueritatem.

sine mora a peiori dogmate in melius mutationem in te fore; si te iuxta illorum postulatum de eo amanter monuissemus, cuius rei causa nos hortati sunt, vt tibi ostenderemus, nos ea, in quibus lapsus es, notasse. quod vtique per apocrisarios nostros fecimus, rigorem Canonis per caritatem omittentes, teque adhortantes, non tamen præcipientes omnino tamquam subiecto huic apostolicæ sedi, vt huc venires, teque canonice expurgares de his quæ initio creationis tuæ non pie docuisti. Sed
Ier. 51. *curauimus*, inquit, *Babylonem, & non est sanata: quoniam peruenit vsque ad cælos iudicium eius.* Non solum enim ipse incorrectus mansisti, sed memoratos apocrisarios nostros decepisti; idque erga eos fecisti, quod astutus serpens fecit aduersus Adam, desertorem vna secum eum constituens, qui a Domino mandatum acceperat. Tu enim simili modo, vt serpens, eos induxisti, ac persuasisti vt extenderent manum, ac pro eo vt caperent de scripto nostro, ad te in modum formulæ misso, non malum quemdam & promiscuum gustum, vt illic, id est de ligno transgressionis, sed puram & sinceram sanctorum patrum confessionem: hanc enim pie ei scripto inseruimus ad animæ tuæ correctionem: tu eam a te repulisti, proque ea adulterine subiecisti absurditatis tuæ doctrinam, quo manum adiicerent. quæ omnino tibi non profuerunt: tametsi visus es eos irretire multis sermonibus, & blanditiis labiorum protraxisti eos. at illi leuitate elati, secuti sunt, nescientes animæ se periculum adire, quod
Prouerb. 7. iis fraudulenter struxeras. *Verba enim fraudulentorum mollia, & feriunt intima viscerum.* Nec audiuisti dicentem:
Prouerb. 26. iuxta 70. *Qui fodit foueam proximo, incidet in eam: & qui voluit lapidem, in seipsum voluit. Lingua enim mendax odit veritatem: os vero incustoditum facit ruinas.* Quomodo igitur, cum hæc perpetraris in ipsos, & in exemplum formulæ perscriptum a nobis, & per ipsos ad te missum hortatu, vt dictum est, tuorum apocrisariorum, constituisti ad nos scribere, teipsum decipiens, non nobis obrepens. Idcirco certiores facimus patres qui vbique terrarum sunt,
Peruersorũ fallaciæ publicandæ. quod ea quæ visa sunt ad effectum perducentes, omni studio exposuimus nostram in Domino fidem. Sed audi quid princeps apostolorum ad eum dicat, qui veritatem

erat fruſtratus: *Cur tentauit ſatanas cor tuum, mentiri te Spiritui ſancto? non es mentitus hominibus, ſed Deo.* Act. 5. Ac ſimile aliquid feciſti ei qui per Samuelem prophetam audiuit a Domino: *Hæc dicit Dominus exercituum: Recenſui quæcumque* 1. Reg. 15. *fecit Amalec Iſraeli. Nunc ergo vade, & percute Amalec, & demolire vniuerſa eius.* Qui cum non obediſſet, ac dixiſſet Samueli, quaſi per impudentiam glorians in tranſgreſſione ſua: *Benedictus tu Domino, impleui verbum Domini. dixitque Samuel: Et quæ eſt hæc vox gregum, quæ reſonat in auribus meis? Numquid vult Dominus holocauſta & victimas, & non potius vt obediatur voci Domini? Melior eſt enim obedientia quam victimæ, & auſcultare magis quam offerre adipem arietum. quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt, repugnare. Pro eo ergo quod abieciſti ſermonem Domini, abiecit te Dominus ne ſis rex. Dixitque Saül ad Samuelem: Peccaui, quia præuaricatus ſum ſermonem Domini & verba tua.* At tu eius quidem tranſgreſſionem imitatus es, confeſſionē vero tranſgreſſionis non es æmulatus, nec dixiſti, *Peccaui:* cum mutaueris Domini fidem, & deceperis noſtros apocriſarios. Super quo tibi propitius eſſe potero? *Numquid ſuper his non viſitabo, dicit* Ier. 5. *Dominus? & in gente tali non vlciſcetur anima mea?* Quamobrem hos quidem in cinere & ſacco & afflictione animæ & corporum, & lacrymis pœnitentiæ, opprobrium ipſis a te illatum expurgare iuſſimus: quod non ſolum apoſtolicam contempſerint poteſtatem, ſed etiam ſapientem non audierint parabolam quæ dicit: *Quando ſubmiſerit inimicus* Prouerb. 26. *vocem ſuam, ne credideris ei: quoniam ſeptem nequitiæ ſunt in corde illius.* Te vero vna cum hæreticis tuis literis, id eſt, literis ſynodalibus, quæ & prius & nunc a te ad nos miſſæ ſunt, ſententia anathematis damnauimus, ex eo die qui ſcriptus a nobis ac definitus eſt, nempe a die prima præſentis menſis Nouembris indictione VIII. qua die miſſas a te lubricas literas accepimus & condemnauimus: quoad ea, quæ ſynodaliter a te geſta ſunt, quæque prius & quæ nunc, tu cum omnibus, qui quomodocumque vel ſcripto vel ſine ſcripto iis patrocinantur, aut ea defendunt, nobis conſentiendo damnetis & anathematizetis vt hæretica & vana. Primum quidem propter hærentem in his abſurditatem reprehenſibilium duodecim tuorum capitum, quæ tibi ſcripto nota feci, vt inexcuſabilis ſis,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

si emendationem recuses. Deinde quod pium sermonem irritum facere in illis ausus es, impium vero dogma confirmare: qui hoc sustuleris, quod per naturam voluntas & operatio salutis nostræ sit in Domino nostro Iesu Christo, secundum vtramque earum, ex quibus & in quibus est, naturarum. in quo propter sublatas eiusmodi pias voces, sine voluntate ac sine operatione, quinimo sine substantia ac sine existentia in vtraque natura eum esse adstruxisti. quod enim est expers omnis substantialis voluntatis atque operationis, destituitur etiam ab omni substantiali existentia. Qui præterea sustuleris in præfato tuo secundo synodali, & hoc, Omnia anathematizare quæcumque anathematizamus: vt per hoc non solum eos etiam quos anathematizamus, nempe ipsas impiorum hæreticorum personas, anathematizare recuses (nam si dogmata a te non anathematizentur, perspicuum est te ne personas quidem nefariorum hæreticorum anathematizare: siquidem hæreseos ipsorum causa, non causa naturæ, eos anathematizamus) sed vt etiam omnem omnium errorem paganorum, Iudæorum, hæreticorum in te confirmes. Si enim omnia omnium horum dogmata condemnamus, vt contraria & inimica veritati; tu vero omnia vna nobiscum voce non anathematizas quæ anathematizamus: consequens est, te horum omnium errorem confirmasse, qui a nobis siue ab ecclesia catholica anathematizatur. Qui igitur ista feciſti aduersus catholicam fidem; *Neglexisti me, dicit Dominus, & oblitus es fœderis mei dicentis: Non transgredieris de omnibus sermonibus, quos ego præcipio tibi hodie, dextra aut sinistra, vt eas post deos alios, vt colas eos. Et erit si non audieris vocem Domini Dei tui, vt custodias & facias omnia præcepta eius, & statuta eius, quæ ego præcipio tibi hodie: & venient super te omnes hæ maledictiones, & apprehendent te. Viæ enim tuæ & cogitationes tuæ fecerunt hæc tibi. Hæc malitia tua, quia amara est, quoniam attigit vsque ad cor tuum. Quomodo igitur dices, Non sum pollutus, nec ambulaui post superinductitiam nouitatem? Vide vias tuas in errore impressas, & cognosce quid feceris: quoniam si ablueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbam, maculatus es in iniquitatibus tuis coram me, dicit Dominus:* donec conuertens conuertas te sincere, & eum per piam confessionem diligas

Deuter. 28.

Ierem. 2.

ligas *in toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.* *Matth. 22.*
Hoc est enim primũ & magnum mandatũ, recte credere in Dominum ac Deum nostrum Iesum Christum, iuxta sanctorum patrum & probatorũ atque vniuersalium Conciliorum doctrinam. Et nunc meliores fac vias tuas, & dogmata cordis tui emunda ab omni hæretica prauitate: & audi vocem Domini Dei tui, & cessabit Dominus ab omnibus malis quæ dixit in te. Ne igitur amplius per ea quæ scribis, aut inscite struis, vt alii pro te scribãt, patrocineris impietati, sed eam potius vt hæreticam accusa. Non enim iam homo pœnitens a malitia sua dicit, quid feci? *Ecce enim iu-* *Ierem. 2.*
dicio contendo tecum, dicit Dominus, cum dicis, Non peccaui: quia contempsisti me vehementer, vt duplices faceres vias tuas. Quapropter cognoscens cognosces, quemadmodum diximus, quod depositus sis ab omni sacerdotali dignitate & ministerio in sancta Dei catholica & apostolica ecclesia, quoad sine vlla prætermissione omnia quæ a nobis hic synodaliter sancita sunt ac definita ad commendationem & confirmationem catholicæ ecclesiæ, videlicet dictorum sanctorum patrum, & vniuersalium quinque Synodorum, scripto confirmes, & nobiscum confitearis in vno sanctæ & consubstantialis & adorandæ Trinitatis Deo Verbo, qui propter nos incarnatus est, & perfecte humanatus, duas naturas secundum hypostasim vnitas inconfuse & indiuise: & duas naturales voluntates, duasque naturales operationes, diuinam & humanam connaturaliter vnitas, secundum sanctorum patrum doctrinam, ad veram confirmationem, quod Deus natura perfectus, & homo natura perfectus idem existit: vt per omnia proprie similis Deo & patri, præter quam quod pater ingenitus est; & per omnia proprie similis nobis, solum absque peccato: & anathematizes omnes hæreticos, quos anathematizamus, id est, quos anathematizat catholica Dei & apostolica ecclesia, cum omnibus hæreticis ipsorum dogmatibus: & eos, qui nunc exorti sunt, hæreticos, & qui a nobis synodaliter propter ipsorum hæresim anathematizati sunt: Theodorum dico, qui fuit episcopus Pharan, & Cyrum qui Alexandriæ, & Sergium qui Constantinopolis, eiusque successores Pyrrhum & Paulum, cum omnibus ipsorum hæreticis dogmatibus, &

impia expoſitione, magiſque impia formula eorum quæ ab ipſis nefarie firmata ſunt, ad orthodoxæ fidei euerſionem: & omnibus ſimpliciter, qui vane affirmant, vnam, ſiue nullam omnino confitentur diuinitatis & humanitatis Chriſti naturam, aut voluntatem, aut operationem: quos vt hoſtes & aduerſarios ſuos catholica Dei & apoſtolica eccleſia iure abiicit,& anathematizat. Ne igitur repudies Domini ſermonem, in impiis permanens. Pietas enim in Deum, principium eſt ſenſus ac ſapientiæ: & ſi quæres eam vt argentum, & ſicut theſauros inueſtigabis eam; tunc intelliges timorem Domini, & cognitionem Dei inuenies. quoniam Deus dat ſapientiam: & a facie eius cognitio & intelligentia, & reſeruat ſalutem recte agentibus. Quare reuertere ad me, dicit Dominus, & non firmabo vultum meum ſuper te: quoniam miſericors ego ſum, nec iraſcar tibi in æternum. Tantum cognoſce iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum impie egiſti,& effudiſti vias tuas ad alienos fidei, voci autem meæ non obediſti, dicit Dominus. Nam cognitio rerum tuarum conciliabit tibi celerem in iis correctionem: maxime ſi vna cum proprio dogmatis errore, corrigas etiam quod in ſacros Canones peccaſti. eos enim irritos facere auſus es, qui teipſum per proprias literas non confeſſus ſis, vt ſubditum huic apoſtolicæ ſedi vicarium. Qui igitur in vtroque lapſus es, vtrique ſtudeto conuenienter mederi. non enim aliter habebis perfectam a nobis veniam, niſi in vtroque nobis correctionem tuam exhibeas.

EPISTOLA XIII.

MARTINI PAPÆ I.

AD ECCLESIAM THESSALONICENSIVM.

De Pauli damnatione, eiuſque hæreſi fugienda.

Chriſtum diligenti clero & populo ſanctæ Dei catholicæ Theſſalonicenſium eccleſiæ, Martinus ſeruus ſeruorum Dei, ſanctæ eius catholicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ epiſcopus.

VNIVERSITATIS opifex Dominus noſter Ieſus Chriſtus, cum initio hominem feciſſet, ad tutelam eius vitæ proprium ipſi largitus eſt mandatum, præcipiens id nullatenus tranſgredi, ne ſolutionis mandati fructum per-

ciperet propriam dissolutionem, id est, mortem. quod, cum accidisset, innotuit: vt omnes timore Dominum timerent, nec amplius ad mandati præuaricationem facile caperentur a diabolo qui nos primitus decepisset. Vnde humaniter saluti ipse nostræ prospiciens, inimicitias posuit inter nos & eum qui fefellisset, easque voluit perennes esse: quas artificiose augens, cum incarnatus homo secundum nos factus est, clamabat, dicens: *Non veni pacem mittere in terram, sed gladium.* has qui non *Matth. 10.* accipit, inimico vitæ nostræ diabolo omnino fit amicus, inimicitias soluens, quas inter nos & ipsum Dominus posuit: deficiensque a Deo viuente per peccatum mortificatur, quo hominum natura in seipsam armata est, & affectionibus corrumpitur. quam naturam pacificare volens ipsius opifex, proprium, vt dictum est, in terram adueniens gladium dedit, qui euangelicæ secundum ipsum prædicationis sermo est, omnem impietatem atque iniquitatem cædens semper ac demetens, commendans vero orthodoxam in ipsum confessionem in iis, qui eam firme custodiunt. Quando igitur, dilecti fratres, nobis, qui per gratiam ipsius sacerdotes sumus, euangelicæ prædicationis sermo creditus est, vt cum sapientia & fide tueamur eius domum, catholicam nempe ecclesiam, integram atque immaculatam ab iis, qui eam violare ac lædere properant; necessario vobis notum facimus, iubente maxime hoc nos facere ipso Domino per prophetam dicentem: *Consolamini, consolami-* *Isa. 40.* *ni populum meum, dicit Dominus: sacerdotes loquimini ad cor Ierusalem: consolamini eam, quia impleta est humiliatio eius.* Nam is qui pastor eius vocatus est, mutatus est in lupum, eamque humiliare conatus est, per ea quæ impie in nos dogmatizauit: quippe qui cælestem panem, qui per carnem in terram ad nos aduenit, non apposuit vobis sincere ac sine innouatione in cibum & potum ad vitam æternam, per apostolicam paternamque doctrinam: sed apposuit cibum Ægyptiacum, siue doctrinam hæreticam, quæ inquinare solet non confirmare cor hominis. Studuit enim non solum initio propositionis suæ turbidã inquinamentorum suorum confusionem per literas suas huic apostolicæ sedi imponere, sicuti ab eo missis apocri-

sariis, Pithano episcopo & Ignatio diacono tum coram ostendimus, sed nunc quoque doctrinæ suæ cœnum augere: tametsi, præfatorum virorum hortatu, absurditates eius & errores notos ei fecissemus, ac præterea misissemus exemplum formulæ doctrinæ veræ ac salutaris, quæ nobis tradita est a sanctis apostolis & probatissimis ecclesiæ patribus: vt id firmiter intuens, propriam sententiam corrigeret. Ille vero etiam post cognitionem ve-
Eccles. 10. ritatis non audiuit dicentem: *Initium superbiæ hominis apostatare a Deo. Qui tenuerit eam, adimplebitur maledictis, & subuertet eum in finem.* Propterea exhonorauit Dominus conuentus malorum, & destruxit eos vsque in finem. Quis igitur eum, qui in animam suam peccat, iustificabit? quis glorificabit eum, qui vitam suam exhonorat? Ausus est enim per summum diuinorum iudiciorum contemptum, missum a nobis exemplum adulterare ac deprauare, ex eoque demere orthodoxam patrum confessionem, & damnationem quam facimus, id est, quam catholica ecclesia iure facit detestandorum hæreticorum: ac venenum propriæ nouitatis iniicere. Quoniam
Eccles. 12. igitur scriptum est, fratres: *Quis miserebitur incantatori a serpente percusso, & omnibus qui appropiant bestiis? sic & qui comitatur cum viro iniquo, & obuolutus est in peccatis eius. In labiis suis indulcat inimicus, & in corde suo insidiatur, vt subuertat te in foueam. In oculis suis lacrymatur: & si inuenerit tempus, non satiabitur sanguine: & quasi adiuuans suffodiet plantas tuas. Caput suum mouebit & plaudet manu, & multa*
Eccles. 13. *susurrans commutabit vultum suum.* Et rursum dicit: *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea: & qui communicauerit superbo, induet superbiam.* Satagite vos omnes, dilecti, vt filii obedientiæ, & diuinum præceptum adimplentes, quod
Genes. 19. dicit: *Salua animam tuam, noli respicere post tergum, nec stes in omni circa regione, sed in monte saluum te fac, ne & tu simul*
Isa. 52. *pereas.* &, *Recedite inde, pollutum nolite tangere, exite de medio eorum.* Deponite omnem ad hominem huiusmodi, id est, ad pessimam eius hæresim, coniunctionem & amorem: mors enim est, separans a Deo eos qui doctrinæ talis viri obsequuntur. Atque idcirco eum canonice ab omni deposuimus sacerdotali dignitate & ministerio, quoad propria corrigens, ad apostolicam catholicæ ecclesiæ redeat

fidem; in qua ipsi per Dei gratiam generati & educati, state semper radicati & fundati: & sicut accepistis a nobis, siue a sanctis apostolis, & prophetis, & doctoribus, & vniuersalibus quinque Synodis, quomodo oporteat vos credere, & ambulare, & placere Deo, sicut & credidistis, & ambulastis vsque adhuc, vt abundetis magis in orthodoxa fide, confitentes iuxta ipsorum sanctorum piam traditionem, Dominum nostrum Iesum Christum, Deum verum, & verum hominem eumdem, in nullo a diuina sua deficientē natura, & in nullo ab humana natura deficientem, absque solo peccato: sed per omnia perfectum ipsum in vtraque naturarum, ex quibus & in quibus constat, tum in diuina, tum in humana, in increata, & in creata sicut natura, ita voluntate & operatione, ad demonstrationem perfectæ eius cum Deo & Patre, & cum matre ac virgine connaturalitatis & consubstantialitatis. Habentes igitur talem spem, multa libertate vtimur, & non sicut aduersarii super inductis lasciuiunt formulis & expositionibus, sed paternis & synodalibus catholicæ ecclesiæ muniti præconiis, hæc vbique & omnibus per ea quæ nuper a nobis synodaliter gesta sunt, intimauimus, quæ & vobiscum nunc loquimur, nihil inductitium aut peregrinum ac nouum prædicantes, sed quæ audiuistis, & didicistis, & accepistis, & in vobis iugiter radicata sunt. Quæ enim est spes nostra, aut gaudium, aut corona gloriationis? nonne vos coram ipso Domino nostro Iesu Christo, & nunc, & in ipsius aduentu? quandoquidem multa mihi ad vos libertas est, multa gloriatio pro vobis. repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra, quam propter dictum hominem sustinuimus. *Quis enim infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror?* inquit diuinus Apostolus. Quocirca & vos, carissimi, huiusmodi nostram pro vobis scientes solicitudinem, & edocti diligenter a diuinitus inspiratis scripturis, *quod nulla est participatio iustitiæ cum iniquitate, nec societas luci ad tenebras, nec conuentio Christi ad Belial, nec pars fideli cum infidelibus*, neque consensus orthodoxorum cum hæreticis; omni custodia custodite cor vestrum, nullam participationem habentes, nec societatem, nec consensionem, nec connexionem cum huiusmodi homine. ac ne vlla ratione

2. Cor. 11.

2. Cor. 6.

assentiamini eius doctrinæ ; sed assidue permanentes in sanctissima nostra fide, seruite Deo in conscientia pura. Synaxis autem ministerium perficiant vobis qui ibi sunt presbyteri & diaconi, qui diligenter & acceptabiliter rectam catholicæ ecclesiæ nobiscum doctrinam suscipiunt, quæ nuper ad vos a nobis scripta est: & abiicientes omnem hæresim ac nouitatem, quæ ab apostolica prædicatione condemnatur: quousque, vt dictum est, ille sua corrigat, aut alius pro illo canonice eligatur pastor bonus ac verus, quique animam pro ouibus ponat, imitatione principis pastorum Christi, in loco pascuæ vos collocans, & super aquam refectionis educans. Ipse autem, qui nos vobiscum confirmat in diuinissima eius confessione, quique vnxit nos ac signauit, deditque arrhabonem Spiritus in cordibus nostris, sanctificet vos perfecte, spiritumque vestrum & animam & corpus integra atque irreprehensibilia custodiat, recepturos in sæcula sæculorum quæ repromisit diligentibus eum. Amen.

Ioan. 10. *Psal.* 22.

EPISTOLA XIV.
MARTINI PAPÆ I.
AD THEODORVM.

Commemorat ea quæ Romæ passus est, cum inde a Calliopa exarcho vi abreptus, Constantinopolim missus est.

Martinus Theodoro sincera affectione dilecto fratri.

QVONIAM agnoui vt potui ea quæ in scriptis a vobis significata sunt, in paucis verbis exequar. Cum exirem ab ecclesia quæ vocatur Constantiniana, in qua exercitus me cum armis constrinxerat, in præsentia exarchi ac Theodori cubicularii, seu cleri, clara voce dixerunt: Anathema habeat quisquis dixerit vel crediderit, quia Martinus vsque ad vnum apicem fidem mutauit, aut mutaturus est: & anathema habeant qui in orthodoxa fide sua vsque ad mortem non permanserint. His auditis, Calliopas cœpit rationem reddere, aliam fidem præter quam nos tenemus, non esse, neque aliter se credere. Sed hoc propter eos qui audiebant, non propter fidem dicebat. Et scire te volo, dilectissime frater, de fide quam si-

gnificasti, nec non & falsis calumniis, quas aduersus veritatem proponunt: quia opitulantibus nobis orationibus vestris, ac omnium fidelium Christianorum, qui vobiscum sunt, & viuens & moriens salutis nostræ fidem defendam, & quemadmodum beatus Paulus apostolus docet, *Mihi viuere Christus est, & mori lucrum.* De falsis autem ac- Philip. 1.
cusationibus, quas nouiter hæretici faciunt, abiicientes veritatem Christi Dei, qualem omnino poterunt hominibus veritatem loqui, qui Dei veritati resistunt? Tibi igitur reddo rationem, dilectissime frater, per eum qui iudicaturus est mundum istum per ignem, qui & reddet vnicuique secundum opus suum. Ego aliquando ad Saracenos nec literas misi, nec quem dicunt tomum qualiter credere debeant, aut pecunias vnquam transmisi, exceptis dumtaxat quibusdam illuc venientibus seruis Dei causa eleemosynæ, quibus & modicum quid præbuimus minime ad Saracenos transmissum. Porro de domina nostra gloriosa semper Virgine Maria, quæ Deum & Dominum nostrum Iesum Christum peperit, quam omnes sancti & catholici patres Dei genitricem appellant, vtpote quæ Deum hominem genuit, falsum contra me, imo contra suas ipsorum animas iniqui viri testificati sunt. Nam quisquis beatam super omnem creaturam & naturam humanam, absque eo qui genitus est ex ea, venerabilem semperque Virginem, matrem videlicet Domini nostri non honorat atque adorat, anathema sit & in præsenti sæculo, & in futuro. Sed homines occasiones quærentes, scandala obiiciunt ad scandalizandos multos.

SVBSCRIPTIO. Deus te incolumem custodiat, amantissime fili.

EPISTOLA XV.

MARTINI PAPÆ I.

AD THEODORVM.

Eiusdem argumenti cum præcedente.

Martinus Theodoro.

NOSCERE voluit cara vestra dilectio, qualiter de sede sancti Petri apostoli, sicut vnus passer solitarius ab ædificio, raptus fuerim. Et miror quia super hoc me in-

quirere voluisti, cum prædixerit Dominus noster de ne-
Mat. 24. 21. quam temporibus istis discipulis suis: *Quia in diebus illis erit tribulatio, qualis non fuit ab origine mundi vsque nunc. & nisi quia abbreuiati sunt dies illi, non posset sustinere omnis caro. Sed qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.* Hoc in paucis de antichristo dicitur. Nam & sanctus Paulus secundum datam sibi gratiam spiritus prænuntiauit dies istos Timo-
2. Tim. 4. 1. & 2. cap. 3. & 4. theo discipulo suo, dicens: *In nouissimis diebus discedent homines a fide, & a veritate auditum auertent, seipsos amantes, auari*, & cetera. Et crede mihi, desiderantissime fili mi, non videndum tempus aliud, nisi manifeste hoc, in quo sint initia dolorum, quemadmodum Dominus prædixit aduentum antichristi. Et mihi breuiter dicere necessarium visum est, antequam in toto mundo prævaleat iudicium, & finem cursus tradam, hoc mihi expedire arbitratus; quo aliis mala mihi præparantibus, exultem potius quam fleam. Igitur, vt scias qualiter sublatus & ductus sim a Romana vrbe, nil falsum audies accidentium. Omnia præsciui per totum tempus, quæ meditabantur; & sumpto meipso cum omni clero meo, priuatim mansi in ecclesia saluatoris nostri Iesu Christi, quæ cognominatur Constantiniana, quæ prima in toto mundo constructa & stabilita est a beatæ memoriæ Constantino imperatore, & est iuxta episcopium. Illic enim omnes nos seorsum morabamur a die sabbati, quando Calliopas cum Rauennati exercitu, & Theodoro cubiculario, introiuit ciuitatem. Misi ergo in obuiam eius quosdam ex clero. quibus susceptis in palatio, æstimauit & me cum eis esse. Cum autem quæsisset, & non inuenisset, dixit primis cleri: Quia nos eum voluimus adorare. sed cras, quod est dominica dies, obuii ei erimus, & salutabimus eum, quia hodie non suffecimus. Porro, dominico die datis Missis in prædicta sancta Dei ecclesia, suspicatus ille turbam multam colligi propter diem, nuntiauit hoc: Quia multum fatigati sumus ex itinere, & non possumus occurrere hodie, sed cras omnimodis occurremus, & adorabimus sanctitatem vestram. Ego vero ipse grauiter infirmus eram ab Octobrio mense vsque ad prædictum tempus, id est vsque ad sextodecimo Kalendas Iulias. Ergo feria secunda diluculo

mit-

mittit chartularium ſuum, & quoſdam ex obſequio ſuo, dicens: Quia arma præparaſti, & armatos habes intus, & multitudinem lapidum collegiſti ad repugnandum: & hoc neceſſarium non eſt, nec aliquid tale fieri permittas. Cumque præſens audiſſem hæc, neceſſarium magis non habui, qualiter hos certos redderem, quam mittere illos gyraturos per totum epiſcopium, & ſi arma vel lapidem vidiſſent, ipſi teſtimonium perhiberent. Cum autem iſſent, & nihil inueniſſent, ſubintuli eis per verba, quod nunquam aliquando aliter, ſed ſemper per complexionem & fallacem accuſationem incederent aduerſus nos, cum & in aduentu infamis Olympii vani cuiuſdam hominis cum armis me hunc potuiſſe repellere faterentur. Ego itaque ante altare eccleſiæ lectulum meum habebam in quo iacebam. & nondum tranſacta media hora, ecce exercitus cum eis veniens in eccleſiam, obumbrati omnes tenentes lanceas & ſpathas ſuas, quin & arcus ſuos paratos vna cum ſcutis ſuis. & facta ſunt illic quæ nec dicenda ſunt. Quemadmodum namque in hiemali tempore vento valide flante folia ex arboribus concuſſa cadunt, ita percutiebantur armis candelæ ſanctæ eccleſiæ, & retunſæ excutiebantur in pauimentum. & audiebatur ſonitus qui in eadem fiebat eccleſia, veluti tonitrus quidam horribilis tam ex preſſura armorum, quam ex multitudine candelarum ab eis fractarum. Quibus confeſtim introeuntibus, iuſſio a Calliopa porrecta eſt presbyteris & diaconibus, in qua humilitatis meæ abiectio continebatur, quod irregulariter & ſine lege epiſcopatum ſubripuiſſem, & non eſſem in apoſtolica ſede dignus inſtitui, ſed omnimodis in hanc regiam vrbem tranſmitti, ſubrogato in loco meo epiſcopo. quod necdum aliquando factum eſt, & ſpero quod nec aliquando fieri habet: quia in abſentia pontificis archidiaconus & archipresbyter & primicerius locum præſentant pontificis. Dum ergo hæc mouentur, quæ de fide geſta fuerant, iam manifeſtaui vobis. Quod autem præparati non fuerimus ad repugnandum, melius iudicaui decies mori, quam vnius cuiuſcumque ſanguinem in terram fundi. Quod quidem & ſine periculo hoc geſtum eſt, non paucis, quæ non

placuerunt Deo malis effectis. Eadem itaque hora dedi meipsum ad exhibendum imperatori, & non resistendum. Porro acclamantibus mihi, vt veritatem dicam, quibusdam ex clero ne facerem hoc, nulli eorum accommodaui aurem, ne subito fierent homicidia. Sed dixi illis: Sinite mecum venire ex clero, qui necessarii mihi sunt, episcopos videlicet, presbyteros, & diaconos, & absolute qui mihi videntur. Respondit Calliopas: Quotquot voluerint venire, cum bono veniant. Nos cuiquam necessitatem non facimus. Respondi ego: Clerus in potestate mea est. Exclamantes autem quidam ex sacerdotibus, dicebant: Cum ipso viuimus, & cum ipso morimur. Post hæc cœpit dicere per se Calliopas, & qui cum ipso erant: Veni nobiscum ad palatium. Nec hoc facere recusaui, sed exiui cum eis in palatium eadem secunda feria. Et tertia feria venit ad me omnis clerus, & multi erant qui se parauerant ad nauigandum mecum; qui etiam res suas iam immiserant in ea quæ vocabantur leuamenta. & alii quoque nonnulli præparabantur clerici & laici, qui festinabant peruenire ad nos. Eadem ergo nocte, quæ illucescit in feria quarta, quæ erat tertiodecimo Kalendas Iulias, circa horam quasi sextam noctis, tulerunt me de palatio, retrusis omnibus qui mecum in palatio erant, vsque ad res diuersas, quæ mihi in via & hic erant necessariæ: & non nisi cum sex puerulis & vno cauculo eduxerunt nos ex vrbe. & cum immisissent nos in vnum eorum quæ dicebantur leuamenta, circa horam plus minus quartam diei ad portum peruenimus. In ea sane hora, qua egressi sumus ab vrbe Roma, statim vt erant obseratæ portæ, iterum eas obserauerunt, & sic remanserunt, ne exirent a ciuitate aliqui, & venirent ad nos in portu, donec illinc nauigassemus. Vnde necessitas nobis effecta est, vt omnium eorum res, qui in leuamenta missi fuerant, in prædicto portu dimitteremus, & mox eadem die moueremur. Et peruenimus Kalendas Iulias Mesenam, in qua erat nauis, id est carcer meus. Non autem Mesenæ tantum, sed & in Calabria: & non tantum in Calabria, quæ subdita est magnæ vrbi Romanorum, sed & in plurimis insularum, in quibus nos vel tribus mensibus peccata impedierunt,

nullam compassionem adeptus sum: excepto dumtaxat in insula Naxia, quoniam ibi annum fecimus, merui lauari duobus vel tribus balneis, & apud vrbem mansi in hospitio quodam. Et ecce quadraginta & septem dies sunt hodie, ex quo non merui calida nec frigida aqua rigare me, & effluxi & refrigui totus, quoniam ventris fluor & in naui & in terra vsque ad præsentem horam requiem mihi omnino non dedit. & in ipsa quoque necessitatis meæ hora cum gustaturus sum, totus conquassatus corpore, ea quæ necessaria sunt percipere ad confortandam naturam non habeo, quia quod habeo tædet me sumere, cum id habeam penitus in fastidium. Sed credo in virtutem Dei qui omnia conspicit, quia cum de præsenti vita subductus fuero, exquirentur de his omnibus hi qui me persequuntur, vt saltem sic ad pœnitentiam ducti, ab iniquitate sua conuertantur.

SVBSCRIPTIO. Incolumem te custodiat Deus, fili dulcissime.

COMMEMORATIO EORVM, QVÆ sæuiter, & sine Dei respectu acta sunt a veritatis aduersariis in sanctum & apostolicum nouum reuera confessorem & martyrem Martinum papam Romæ, per epistolam cuiusdam Christianissimi, directam his qui sunt in occidente, seu Romæ, & in Africa, orthodoxis patribus.

AFFLICTIONVM mœrores & lacrymas, communemque sine cessatione ac mœstissimam vocem, quæ in dolore ex imo cordis prolata est, puto autem quæ & profertur Deo ab his qui sunt Romæ, adhuc autem & in omni loco dominationis eius degentibus sanctis famulis Dei & fidelibus populis, ex quo facta est persecutio aduersus sanctissimum patrem nostrum, Deo beatissimum & fidelem sacerdotum principem & apostolicum vniuersalem papam, ac per hoc aduersus catholicam ecclesiam: puto autem hactenus hunc eumdem mœrorem retineri in vobis, & multam solicitudinem habere vos, scire quomodo peractum est contra eum, quando exulatus est & persecutione pulsus a Roma nauigio vsque Byzantium. Hæc in mente habens ego humi-

lis & peccator famulus veſter, quædam quidem exterius ſolicitudine multa addiſcens; plurimorum autem proprie contemplator factus, indignus miniſterii beatiſſimi & precioſi ſacerdotis noſtri, iudicaui literis reminiſci, & nota facere, claraque conſtituere vobis benedictis, atque per vos omnibus fidelibus & zelum habentibus culturæ diuinæ: quatenus cognoſcentes cum cordis mœſtitudine mecum illum propheticum ſermonem proferatis: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis* Ier. 9. 1. *fontem lacrymarum, & plorabo die & nocte* contritiones catholicæ eccleſiæ & omnium Chriſtianorum, imo perditionem, propter ea quæ acta ſunt in beatum & Deo plenum ducem veritatis & prædicatorem? Verumtamen Deo gloria, qui dedit ei virtutem & ſufferentiam ſtabilem in tentationibus quæ ſuperuenerunt ei a contrariis virtutibus & viris, in expugnando & viriliter dimicando pro cultu Dei, inrefragabiliter & ſpe firma vſque ad mortem ponens animam ſuam, vtpote imitator eius qui eum conſtituit athletam Dominus eius ad informationem pro veritate dimicare. Ea equidem, quæ inibi Romæ geſta ſunt in beatum & adamantinum ſpiritualem patrem, ſacerdotumque principem domnum Martinum, & vos ſcitis, qualibus periculis luctatus eſt, videns gladios vibratos & acutos confertos adinuicem, tentos a pluribus militibus paratum habentibus inficere enſes, & commutare a vita beatum, in circuitu altaris aſtantibus, & in toto templo catholicæ eccleſiæ Romæ, quæ cognominatur Conſtantiniana, in qua ſacerdotio fungens recubabat in foribus & grabato ipſe beatus æger: & quomodo contritus animis, & artubus conſtrictus, impulſus & expulſus, raptus & extractus ex apoſtolico throno, in quo Deus eum conſtituit loco, inſpectorem ſui apoſtolum, & prædicatorem orthodoxum veritatis. Sed vere iſte non fecit precioſiorem animam ſuam ſe, ſed poſuit eam vſque ad mortem, imitans, ſicut dictum eſt, Dominum ſuum dicentem: *Bonus paſtor animam* Ioan. 10. 11. *ſuam ponit pro ouibus ſuis*, quo ſaluaret vbique errantem & perditam plebem ab inſurgentibus noſtris temporibus hæreticis. Traditus igitur Romæ de catholica eccleſia ſancti Ioannis, a potentibus huius ſæculi his

qui hoc erant ministerio digni ministri, atque custodibus, depositus est ad portum, & coniectus est in lembo, & nauigantibus, sicut scitis, euntibusque iuxta Auidum, in insulam quæ vocatur Naxos, non concesserunt beato illi apostolico viro custodes penitus contingere terram, dolentibus prorsus pedibus eius, cum ipsi per loca conferrent, & omnino quiescerent. Hi autem qui per loca erant sacerdotes, & ceteri fideles regionis ipsius, dirigebant munera beato illi causa vtilitatis eius, non paruæ multotiens quantitatis. quas quidem directas species & quantitates custodes bestiales continuo coram eo diripiebant, improperiosa & amara plurima congerentes in eum. Eos autem, qui munuscula detulissent, iniuriis & verberibus afficientes dimittebant, dicentes ad eos: Quoniam quicumque diligitis istum, inimici estis reipublicæ. Numquidnam hoc solum ei non valebat inferre dolorem incomparabilem super infirmitatem quæ eum ægre deprimebat? Exinde igitur præmittentes ab Auido quemdam, custodes qui retinebant eum, nuntiauerunt in Byzantio aduentum & captionem eius, proferentes aduersus eum plurima mala, hæreticum & rebellem, Deique aduersarium proclamantes, & subuertentem vniuersam terram Romanorum. Cumque tandem peruenisset Byzantium beatus ille septimo decimo die Septembrii mensis, in portum iuxta Euphemiam prope Arcadianon, reliquerunt eum a mane ministri vsque in horam decimam recubantem in grabato nauis, eratque sicut scriptum est, spectaculum omnibus angelis & hominibus. Accedebant enim varii homines, quos propter ferales mores lupaces dixerim, & subrogati, vt coniicio, talia contra sanctum papam agebant, qualia Christianis dici non oportet. Morantibus nobis in litore, tota die eram incedens dolore plenus & amaritudine, eo quod viderem talem sanctum virum ita deiectum: non solum autem, sed & talia eloquia a quibusdam ethnicis prolata contra eum, nihil aliud quærebam, nisi vt auferretur anima mea a me. Dehinc circa solis occasum venit quidam scriba nomine Sagoleua cum multis excubitoribus: & auferentes de lembo posuerunt in gestatorio, duxeruntque in custodiam excubitorii, quæ cognominatur Pran-

dearia. & fecit eum inclausum sub multa custodia, præcipiens excubiti custodibus, vt nullus penitus sciret ciuitatis, quia est in eodem excubitu. Fecit ergo sanctus idem apostolicus clausus, & sine participatione penitus sermonis alicuius, nonaginta tres dies. In ipsa vero nonagesima tertia die, quæ est dies parasceue, mane tulerunt eum de custodia, constituendum in cella sacellarii, iubentes pridie conuenire omnem senatum; quod & factum est. Iusserunt autem eum introducendum, & introduxerunt in portatoria sella: erat enim penitus æger, præcipue autem illis diebus præ nauigatione & afflictione custodiæ per tot dies effectæ. Intendens autem in eum primus, qui præsidebat sacellarius cum reliquis principibus a longe, iussit eum surgere a ferculo, & stare. Aientibus quibusdam ministrorum non valere eum stare, turbatus præ multa ira sacellarius exclamauit, cum eo autem & quidam de custodia, surgere eum & astare censuræ subnixum hinc inde. quod & factum est. Sacellarius autem inquit ad eum: Dic miser, quid tibi mali intulit imperator? Tulit a te aliquid? oppressit te vi? Ille autem tacebat. Tunc ait ad eum sacellarius imperatiua voce: Non respondes? ecce nunc ingredientur accusatores tui. Et continuo cum sermone introducti sunt plurimi accusatorum contra eum. Omnes autem erant mendacii filii, & discipuli eorum, qui Dominum nostrum Iesum Christum necauerunt. Contradicebant vero sancto viro, quemadmodum præmoniti fuerant. Erant enim voces eorum præmeditatæ & præparatæ. In quibus quidam eorum paulo ante interrogati vt testimonium perhiberent, tentabant dicere veritatem, sicut mos est. & continuo turbati qui prætendebant certamen hoc, incipiebant validis minis increpare eos, donec suaderent eis proferre quæ erant conuenientia in mortem beati & iusti viri. Contemplatus sanctus papa introeuntes testificari, subridens dixit: Isti sunt testes? sic habet ordo? Erant enim primi ingredientes nomine quidem milites, lupaces autem & bestiales sententia: & quidam eorum qui erant Olympii, cum quibus erat & Andreas, qui fuerat eius notarius. Erant autem inter accusatores infelices Imeritus & Therinus, & reliqui numero quasi viginti, primo-

res milites & reliqui accusantes. Iurabant autem ad sancta euangelia, & sic testificabantur. Primicerius sane omnium accusantium erat Dorotheus patricius Ciliciæ, qui iurans dixit, quoniam quinquaginta capita si haberet, non oporteret eum viuere, eo quod solus subuertit & perdidit vniuersum occidentem, & deleuit: & re vera vnius consilii fuit cum Olympio, & inimicus homicida imperatoris & Romanæ vrbanitatis. Videns ergo iustus vir introeuntes eos & iurantes sine parcitate testificatores, compassus perditioni animarum eorum, ait ad eos qui præsidebant principes: Obsecro vos per Deum, nolite præparare eos iurare, sed absque sacramento dicant quæcumque volunt, vosque facite quæcumque vultis. Et quid opus est etiam iurando perdere illos animas suas? Ingresso equidem vno testium, & dicente, quoniam coniurationes fecit cum Olympio, & milites præparauit vt iurarent: interrogatus Deo preciosus vir, si hæc ita se haberent, respondit: Si vultis audire veritatem, dico vobis sequentia. & cœpit dicere. Quando factus est typus, & directus Romã ab imperatore. Et hoc tantum dicente beato illo, aliud quid non concessum est loqui. Sed continuo ante omnes incipiens cum clamore Troilus, inquit: Non inferas nobis hic de fide, de duello nunc scrutaris, quoniã & Romani, & nos Christiani sumus & orthodoxi. Et respondit idem vir iustus. Vtinam: Verumtamen inuenietis me in illa die tremendi examinis testem etiam in hoc. Denuo inter accusantes testes, ait ad eum præfectus Troilus. Qualis homo es tu, quoniam cernens & audiens talia contra imperatorem nitentem effodiendum Olympium, non prohibuisti eum, sed econtra consensisti ei? Ad quem continuo dixit ipse beatus apostolicus papa: Dic domine Troile, quando sicut scitis etiam vos, & nos audiuimus, Georgius a magistratibus, qui erat ex monachis, ingressus est huc in vrbem a castris, & talia verba locutus est, fecitque res tales; vbi eras tu, & qui sunt tecum, quoniam non restitistis ei, sed econtra concionatus est vobis, & quos voluit palatii exulauit & prohibuit? Iterumque sub Valentino, cum præcepto imperatoris indutus est purpura, & consedit ei, quo ieratis vos? non eratis hic? cur ergo non prohibuistis eum di-

centes, Non attingas res non opportunas tibi? nonne omnes econtra conueniſtis ei? Quomodo habebam ego tali viro aduerſus ſtare, habenti præcipue brachium vniuerſæ militiæ Italicæ? an potius ego illum feci exarchum? Verumtamen denuo obſecro vos per Dominum, quodcumque vultis & definitis fieri in me, citius explete. Nouit enim Deus, maxima mihi dona tribuiſtis, quacumque me clade iugulaueritis. Percontatus autem quemdam de miniſtrantibus, Sagolebam videlicet, ſacellarius, ſi ſunt foris alii aliqui, qui debeant teſtificari? reſpondit ſcriba: Sunt, domine, plurimi alii. Deficientes autem hi qui præſidebant, ſancto & venerabili aſtante viro in conſpectu eorum, & potiſſimum Spiritu eum ſancto firmante, dixerunt ſufficere teſtes. Erat quippe interpres eorum, quæ a ſancto dicebantur, verborum Innocentius conſul filius Thomæ, qui erat ab Africa. & cum interpretaretur ea quæ a beato viro dicebantur, non ferebat, videns ignita iacula ſancti Spiritus a Deo honorabili viro contra eos prolata. ait ad Innocentium cum furore, Cur nobis interpretaris quæ dicit? noli dicere quæ dicit. Surgens ergo continuo ſacellarius cum plurimis qui conſederant ei, ingreſſus eſt nuntiare imperatori quæque ipſe voluit. Eduxerunt autem ſanctum apoſtolicum virum de cella iudicii, magis autem ex aula Caiphæ, in geſtatorio ſedili ſedentem, & ſtatuerunt eum in medio atrii quod erat ante cellam ſacellarii, & imperialis ſtabuli, quo conſueuerat omnis populus conuenire & expectare ſacellarii ingreſſum. Circumdederunt eum excubitores, eratque omnibus ſpectaculum formidabile turbis. Poſt paululum ergo, iuſſerunt inferri eum in ſolarium expoſitionis, vt eſſet ibi, quatenus proſpiceret imperator per cancellos triclinii ſui ea quæ futura erant fieri. Erat itaque multitudo populorum vſque ad hippodromium conferta conuenientium illic. Statuerunt ergo reuerentiſſimum virum in medio ſolarii diſpoſitionis, præſentia totius ſenatus ſubnixum hinc & inde. Facta eſt ergo conſtipatio ſubito non minima, & exiens ab imperatore ſacellarius apertis ianuis triclinii in ſolarium, diuidere vniuerſum populum iuſſit. Venienſque ad ſanctum ac venerabilem virum Martinum apoſtolicum, dixit ad eum,

eum: Vide quomodo Deus te duxit, & tradidit in manus noſtras. Tu nitebaris contra imperatorem, quid tibi ſpei erat? Ecce dereliquiſti Deum, & dereliquit te Deus. Et continuo exclamans ſacellarius quemdam aſtantium excubitorum tonſorem, præcepit ſine mora auferre pſachnion ſummi & apoſtolici atque præcipui paſtoris omnium Chriſtianorũ, qui orthodoxam ſanctorum patrum & Synodorum confeſſionem, hoc eſt fidem confirmauit, & noui erroris exortos auctores, nouos videlicet hæreticos, cum impiis dogmatibus eorum canonice & ſynodice anathematizauit. Cum ergo incidiſſet pſachnion beati viri excubitor, & corrigiam compagiorum eius, ſtatim tradidit eum ſacellarius præfecto vrbis, dicens: Tolle eum, domine præfecte, & continuo membratim incide illum. Cum his autem omnibus iuſſit aſtantibus anathematizare eum. quod & fecerunt. Non reſponderunt autem huiuſcemodi voci viginti virorum animæ. Sed omnes quique hoc ipſum videbant,& ſciebant quia eſt Deus in cælo conſpector eorum quæ fiebant, demiſſo vultu cum multa mœſtitudine recedebant tribulati. Suſcipientes ergo eum carnifices,exuerunt exterius eius pallium ſacerdotalis ſtolæ,& ſcindentes alas tunicæ,quæ erat interius a ſummo vſque deorſum, circumpoſuerunt ferrea vincula in ſanctam eius ceruicem, & per omne corpus eius trahẽtes eum vi,non conceſſerunt penitus ei alicubi reſidere, & animam refocillare, ſed a palatio duxerunt eum publicantes & dehoneſtantes per medium ciuitatis ad prætorium, & gladius coram eo. Erat autem dolor magnus beato illi, & inenarrabilis. oppido enim erat feſſus & infirmus, præ tantis incommodis futurus relinquere animam a preſſura paſſionum & tenuitate corporis. Attamen gaudens ſpe confortabatur in Domino: & quo magis cum afflictione & vi trahebatur, eo ſereno obtutu ductus cum multa conſtantia animæ iuſtus, cum vno ſolummodo indumento a ſummo diſciſſo in duas partes, & ſine cinctorio ſequebatur, adeo vt interiora eius quodammodo nuda panderentur, & multifaria quidem continuo populorum conſpectis quæ fiebant, gemebant, vt veritatem dicam, & lacrymabantur. Pauci autem miniſtrorum ſatanæ gaudebant, & ſubſannabant, & capita tranſeuntes, ſicut ſcri-

ptum est, mouebant, dicentes: Vbi est Deus eius, & vbi fides eius, & vbi doctrina ipsius? Qui cum venissēt in prætorium dehonestatus, & a carnificibus vinculatus cum gladiis, coniecerunt eum in vnum carcerum cum homicidiis, & post vnam quasi horam tulerunt eum inde, & transposuerunt in eam quæ dicitur Diomedis custodia, in prætorio præfecti. Tanta autem instantia & vi trahebant eum vinculis nexum, vt dilaniarentur crura & poplites eius, & sanguis effluēret per ascensum scalæ eiusdem custodiæ. Sunt enim scopulosi & asperi valde, ac penitus in altum porrecti gradus. Erat autem ipse beatus præsentis vitæ proximus iam carere, suppliciis anima deficiente etiam ante gladium, cum iam non valeret conscendere cum se trahentibus. Introducentes ergo eum quomodocumque in custodiam, decidentem sæpius & surgentem, posuerunt in scamno indutum calibis & catenis. Tunc enim, quando traditus est a Caipha Pilato vt crucifigeretur, hoc est a præfecto, continuo cum exuerent eum carnifices, grauiter algoribus vexabatur. erat enim intolerabilis hiems. Imposuerunt ei grauissima ferri pondera, & nullus aderat ei hominum eius proprius, excepto vno solummodo clerico adolescente: quique commanens ei in custodia, & superstans lamentabatur magistrum, sicuti Petrus. Erat etiam conuinctus magister custodiæ eidem beato, quoniam sic erat mos, vt futurus pati per gladium conuinciretur magistro custodiæ. Erant ergo duæ mulieres, genitrix & nata, prænominatæ custodiæ claues tenentes, quæque aspicientes importabilem dolorem sancti illius, qui inter tot pœnarum genera, quæ aderant, algore quatiebatur durissimo: motæ compassionibus quærebant aliquam exhibere misericordiam cum eo, & contegere eum, sed non audebant propter conuinctum & custodientem carnificem. Putabant enim actutum venturam censuram vt trucidaretur. Post quasdam vero horas, cum vocassent quidam ab imo ex ordine militari magistrum vigiliæ carnificum, descendente eo, vna mulierum ergastulorum illorum pietatis viscere ducta, accedens amplectensque bellatorem Christi & apostolicum patrem, portansque reclinauit eum in proprio toro suo, contegens vtiliter & inuoluens. Mansit autem vsque ad vesperum

sine voce. Vespere autem facto, misit ad eum Gregorius præfectus eunuchus excubicullariis maiorem domus suæ, cum paruis cibariis, qui refecit eum, dicens: Ne deficias in tribulationibus, confidimus in Deum, non morieris. In quo magis aggrauatus ille beatus ingemuit. Abstulerunt autem ferrea vincula continuo ab eo. Sequenti vero die abiens imperator in patriarchium visendi gratia Paulum patriarcham, (proximus enim erat morti) narrauit ei quæ consummata sunt in sanctissimum virum. Ingemiscens vero Paulus, & conuersus ad parietem dixit: Hei mihi! & hoc ad abundãtiam iudiciorum meorum actum est. Percontatus autem ab imperatore quamobrem hoc dixerit, respondit: Numquidnam, domine, non est miserabile talia pati pontifices? Tunc attentius adiurauit imperatorem sufficere ei in his quæ passus est, nihilque amplius sustinere. Vnde audiens beatus ille ac apostolicus vir, quod non suscepit quod expectabat, non gratum habuit tale promissum, sed penitus mœstus effectus est. Festinabat enim explere bonum certamen, & abire ad eum quem desiderabat. Interea defuncto Paulo, & Pyrrho residere nitente, atque quibusdam ecclesiæ contradicentibus & prohibentibus, libellumque eius publicantibus in palatio, asserentibusque quoniam & a beatissimo Paulo anathematizatus est: Pyrrhus reprobatus est sacerdotio propter libellum quem fecerat Romæ. & multa commotione facta, post dies octo defuncto Paulo, dirigitur ab imperatore ad Diomedis custodiam ad magnanimum papam Demosthenes rescriptor & collaborator sacellarii, & libellisius cum eo. Intrantes vero dixerunt ad eum: Dominator noster eximius imperator misit nos ad te, dicens: Ecce in quanta gloria prius consistens, in qualem ordinem teipsum duxisti. nemo tibi fecit hoc, sed tu ipse tibimetipsi. Ipse autem nihil aliud respondit, nisi solum hoc: Gloria & gratiarum actio per omnia soli immortali regi. Dicit ad eum Demosthenes rescriptor: Significauit tibi dominator, dic nobis ea quæ de Pyrrho expatriarcha hic & Romæ subsequenter gesta sunt. Pro qua causa abiit Romam? iussus, an proprio proposito? Respondens sanctus papa dixit: Proprio proposito. Ait Demosthenes: Libellum illum quomodo fecit?

compellente aliquo? Reſpondit ſanctus vir: Nemine, ſed propria propoſitione. Demoſthenes inquit : Veniente Pyrrho Romam , quomodo ſuſcepit eum ſanctus vir Theodorus deceſſor tuus papa? vti epiſcopum? Reſpondit æquanimis papa,& quomodo non? qui prius quam veniret Pyrrhus Romam , manifeſte ſcripſit huc, hoc eſt beatus Theodorus ad Paulum, vtpote ad eum, qui indecens fecerit, & alterius thronum inuaſerit. Deinde autem ſponte ſua eodem Pyrrho veniente Romam ad veſtigia beati Petri, quomodo non haberet eum ſuſcipere præceſſor meus, & honorare, vtpote epiſcopum? Reſpondens Demoſthenes dixit: Vere veritas ſic ſe habet. Vnde autem ſumebat ea quæ ad vſum ſui corporis erant neceſſaria? Dicit beatus: Manifeſte de patriarchio Romano. Ait concertator: Qualis panis dabatur ei? Reſpondit honorabilis vir: Vos, domini mei, neſcitis eccleſiam Romanam? Dico enim vobis, quia quiſquis venit illuc miſerabilis homo hoſpitari, omnia ad vſum præbentur ei, & nullum immunem ſuis donis ſanctus Petrus repellit venientium illuc: ſed panis mundiſſimus & vina diuerſa dantur non ſolum ei, ſed & hominibus ei pertinentibus. Si ergo in miſerabilibus hominibus hæc fiunt, qui venit etiam honorabilis ſicut epiſcopus, qualem ſumptum habet ſuſcipere? Dicit ad eum Demoſthenes: Nos didicimus, quia vi fecit libellum Pyrrhus Romæ, & quia lignea vincula ſuſtinuit, & multa dolenda paſſus eſt. Reſpondit vir ille beatus, & dixit: Nihil tale factum eſt. Nam niſi quia formidine aliqui tenentur , non poſſunt forte loqui veritatem. Hic ſunt Conſtantinopoli plurimi , qui tunc erant Romæ, & ſciunt quæ ibi geſta ſunt. Ex quibus interim ſupereſt Plato patricius, qui tunc exarchus erat, quique direxit homines ſuos tunc ad Pyrrhum Romam. percontamini eum de his ſi mentior. Verumtamen, quid volumus plurima quærere? Ecce in manibus veſtris retinetis me, & quodcumque vultis conſummate in me, Deo indulgente in veſtra eſt poteſtate. Vtique ſi membratim inciditis carnes meas, ſicuti præfecto iuſſiſtis cum me traderetis, non communico eccleſię Conſtantinopolitanæ. Ecce hic ſum, examinate me, & tentate, & inuenietis experimento gratiam Dei, & fidelium ſeruorum eius. Iterum Pyr-

rhus in medium venit, qui totiens anathematizatus & nudatus est diuino honore. Stupefactus autem Demosthenes rescriptor, & admirans super hac voce æquanimis papæ audaciam atque constantiam pro Christo in morte sua, equidem ad hoc positus erat calix passionis. Similiter & hi qui consequentes erant ei stupentes, accepto libellario seriatim cuncta dicta a beato viro conscribentes, recesserunt. Fecit ergo reuerentissimus papa in eodem Diomedis ergastulo octoginta quinque dies post primas nonaginta tres, hoc est omnes simul CLXXVIII. Venit igitur Sagoleba scriba, dicens, quia iussus sum auferre te hinc, & transferre in domum meam, & post dies duos dirigere te quo iusserit mihi sacellarius. Interrogante autem papa quo ducendus esset, vel in quem locum, noluit ei dicere. Rogabat ergo sanctus ille, vt sineretur in eadem custodia, quousque exularetur, & ad horam auferretur de custodia. & nec hoc concessum est ei. Sed circa occasum solis dicit venerabilis papa his qui erant in ergastulo: Accedite fratres, vale faciamus, quia ecce nunc aderit qui auferat me hinc. Et hæc dicente eo, hauserunt singuli calicem. Et surgens sereno vultu cum multa constantia atque gratiarum actione, dicit ad vnum concurrentium sibi dilectum, qui erat ibi: Veni, domine frater, & da mihi pacem. Erant porro præcordia fratris illius, sicut mihi ipse referebat in illa hora, qualia, vt coniicio, discipuli illius contemplantis Dominum in cruce. Non valens ergo, vt aiebat, cohibere seipsum, vocante eum beato ad osculum, irrugiit frater vt leo. Cum eo autem inibi præsentes omnes lamentabantur terribili lamento. Anxiatus in hoc vir beatus flagitabat omnes ne ita facerent, sereno obtutu dicens. Et impositis venerabilibus manibus super verticem eius, subridens ait: Bona sunt hæc, domine frater, hæc sunt opportuna, & te oportet ita facere? hæc sunt pacis? cum econtra nunc debeas gaudere super me. Ad quem illico cum contritione cordis respondit frater: Deus nouit, famule Christi. Lætor in gloria, qua dignatus est Christus Deus noster propter nomen suum hæc te omnia pati: sed lamentor omnium perditionem. Salutantes ergo omnes eum, recesserunt. Veniens igitur continuo scriba, & auferens eum, intulit in domum suam. Dictum est ergo,

quia in Cherſonam exulatur. & poſt dies aliquot cognouimus, quia illuc clanculo nauigio tranſuectus eſt ipſe ſanctiſſimus apoſtolicus vir. Veniens ergo illuc, poſt dies aliquot ſcripſit epiſtolam in Byzantium ad quemdam ſibi cariſſimum, ex illis videlicet, qui hunc propter Dominum, & ob rectam fidem eius amabant. Cum eſſet in magna tribulatione & exilio idem ſæpe dictus pater noſter ſanctiſſimus conſtitutus, poſtulans aliquarum ſpecierum ſubſidia, propter multas & frequentes, graueſque ægrimonias corporales, anguſtiaſque omnimodas regionis illius, eo quod nihil ibi inueniretur, præcipue triticum, quod quidem illic nominabatur, non autem inueniebatur. Vnde cum iureiurando ſcripſit, quia nauicula illo veniente, & parum tritici habente ad commutationem ſalis, vix potuerit emere ex eo vnum tritici modium quatuor ſolidis, cum multis & hoc precibus. Diuerſas autem anguſtias ſcripſit ſancta eius anima pati ſe ibi: non ſolum corporalibus anguſtiis, ſed etiam habitantium & dominantium ibi malis oppreſſus, ita vt penitus contritus male peius moreretur, ſuaſione videlicet dominantium in Byzantio. Quamobrem quæſo vos ego humilis & peccator famulus veſter, a Deo honorabiles patres, vt quemadmodum ego viſa mihi & audita diligentiſſime declaraui vobis, hoc eſt imminentes temptationes beatiſſimo papæ propter rectam confeſſionem in Chriſto Domino, & propter anathematiſmum in nouos factum hæreticos: quamquam ex multis, parua tamen quæ potui dirigere, ſcripſi: ita & vos zelum habentibus culturæ Dei, explicate eadem, & hortamini imitari eum, & traditiones ſanctorum patrum retinere ſecundum imitationem eius, & non communicare omnino contraria ſentientibus. Obſecrantes etiam pro me indigno famulo qui ſcripſi, quo cum eo & vobiſcum inueniam miſericordiam a Chriſto Deo noſtro in ſæcula, amen. Obiit autem idem ſanctiſſimus ter beatus apoſtolicus Martinus papa, recens reuera confeſſor & martyr Chriſti Dei noſtri, in eadem exulatione Cherſonæ, iuxta eiuſdem ad Dominum Deum petitionem, quam obtulit ei cum lacrymis, exiens de naui, & calcans terram illam, id eſt vt in ea finiret vitam, bonum certamen certans, curſum martyrii conſummans, & bonam fidem ſeruans, menſe

Septembrio, die sextadecima, in qua feliciſſimæ martyris & fidem cuſtodientis orthodoxam Euphemiæ precioſiſſima & beatiſſima ſecundum anni circulum celebratur memoria, indictione quartadecima. Poſitus eſt autem in tumulis ſanctorum extra muros Cherſonitarum ciuitatis quaſi ſtadio vno, in precioſiſſimo & reuerentiſſimo templo ſanctiſſimæ & præ omnibus ſanctis colendæ, caſtiſſimæ & immaculatæ, perbenedictæque glorioſiſſimæ & excellentiſſimæ omnium creaturarũ, gratia pleniſſimæ, gaudium facientis & tribuentis Dominæ noſtræ, proprie natura & veritate ſolius Dei genitricis ſemper virginis Mariæ, quæ cognominatur Blachernes: factus typus imitabilis omnibus, qui bene viuere & decertare elegerint & voluerint, pro ea, quæ veriſſime eſt veritas. Cuius virginis, cuiuſque confeſſoris interceſſionibus, Chriſtus verus Deus & ſaluator noſter, qui ineffabiliter & ſine ſemine ex ea proceſſit propter genus humanum, cuſtodiat & conſeruet nos, & omnes fideliter audientes, omnemque populum quem acquiſiuit in ſinceritatem fidei & conuerſationem, in pace & dilectione perfecta, & omni iuſtitia vſque in finem. Cui eſt cum Deo Patre & Spiritu ſancto in deitate vna ſubſtantia, æquus honor, virtus eadem, ſine tempore regnum, ſemper principium, ſceptrum iuge, gloria perpes, maieſtas ſimilis, per infinita ſæcula. Amen.

EPISTOLA XVI.
MARTINI PAPÆ I.
AD QVEMDAM SIBI CARISSIMVM.

De exilii ſui calamitate.

INDICAMVS germanæ caritati veſtræ, domine frater, quia poſtquam egreſſi ſumus ex eo quod Ieron dicitur a Conſtantinopoli, nauigantes ſancta quinta feria cœnæ Domini, pertranſiuimus Pharum, per diuerſa loca tranſmeantes Idibus Maiis, & Cherſonem peruenimus. Ergo gerulus harum, qui præſentem vobis tradit epiſtolam, poſt triginta dies poſt nos a partibus Byzantii venit Cherſonem. Et gauiſi ſumus ſuper aduentum ipſius, æſtimantes quod expenſæ miſſæ nobis ab Italia eſſent in terram hanc, quæ deberent nos eo veniente conſolari. Et cum

interrogassemus, cognouimus ab eo, quod nihil huc detulerit ab Italia. & miratus sum, & glorificaui Deum meum etiam in hoc, quoniam sicut scit tribulationes nostras dispensat. maxime cum fames in hac terra & necessitas talis esset, vt panis in ea tantum nominetur, non tamen penitus videatur. Quoniam nisi mittantur nobis ex partibus illis sumptus, vel a partibus Ponti, hic viuere omnino nequimus. Spiritus enim promptus est, caro vero infirma, vt etiam ipse nosti. Neque enim dispensatio quæuis potest in hac terra vllatenus inueniri in solatium saltem modici sumptus. Si ergo, vt dictum est, transmissum fuerit illinc frumentum, & vinum, aut oleum, & alia quædam quoquo modo, festina prout potueris mittere nobis. Neque enim huiuscemodi mala, vt reor, ostendi sanctis, qui ibidem sunt, vel his qui sunt ecclesiæ illius, vt vsque adeo mandatum Domini paruipenderent: præsertim cum Apostolus Philippensibus scripsit, gratias agens eis, quod & Thessalonicam & semel & bis in vsum sibi miserint. vbi & subdit: *Habeo autem omnia, & abundo*. Si enim peregrinos illic, id est Romæ, ita reficit sanctus Petrus, quid dicemus de nobis, qui proprii serui eius sumus, & saltem ad momentum ministrauimus ei, & in tali exilio & afflictione consistimus? Cognitionem autem feci ad dilectionem vestram quarumdam specierum, quæ comparari debent illic. & horum, quæso te, more solito curam habeto, vt nosti, ad emendum & mittendum nobis propter multas necessitates nostras, & frequentes infirmitates.

Philip. 4.18.

EPISTOLA XVII.

MARTINI PAPÆ I.

EIVSDEM ARGVMENTI CVM SVPERIORE.

OMNE desiderium habemus semper literis nostris caritatẽ vestram consolandi, & releuandi vos a solicitudine quæ vobis de nobis est. Vobiscũ vero & omnes sanctos & fratres nostros, qui curã nostri propter Dominum gerunt. Ecce & impræsentiarum scribo vobis quæ coartant nos. Veritatẽ dico in nomine Christi Dei nostri. Remoti enim ex omni mundana turbatione, & depositi a peccatis nostris, ecce & ipsa vita caruimus. Siquidem hi qui in hac regione habitant, omnes gentiles existunt, & gentiles

mo-

mores acceperunt hi, qui hic habitare noſcuntur, nullam caritatem prorſus habentes, quam iugiter hominum natura & inter ipſos quoque barbaros crebra compaſſione demonſtrat. Nouit itaque Deus, niſi ex nauiculis, quæ veniunt ex partibus Romaniæ, vt hi qui hic ſunt, nuncupant, partes videlicet Græcorum Ponticas partes vocantes. Nam nec ſemel de regione iſta vſque ad vnum trimiſium frumentum potui comparare: ſed nec alterius cuiuſcumque generis ſpeciem, niſi, vt prædictum eſt, ex nauiculis quæ huc raro veniunt, vt ſale onuſtæ recedant. Sic potuimus emere tres vel quatuor modios nomiſmate, vſque ad præſentem Septembrium menſem. Vſque nunc vero non potuimus de nouis geniminibus emere, niſi vno nomiſmate modios quatuor. Miratus ſum autem, & adhuc miror indiſcretionem & incompaſſionem omnium qui quondam mihi pertinebant, & amicorum meorum ac propinquorum, quia ſic funditus infelicitatis meæ obliti ſunt, & nec ſcire volunt, vt inuenio, ſiue ſim ſuper terram, ſiue non ſim. Miratus quoque multo magis ſum in eos, qui ſunt ſanctiſſimæ apoſtoli Petri eccleſiæ, quoniam tantam dederunt operam de corpore ac membro ſuo, id eſt ſuper dilectione noſtra, ad reddendos nos ſine ſolicitudine, ſaltem ſuper corporali vſu, quotidianoque ſumptu. Nam etſi aurum eccleſia ſancti Petri non habet, frumento tamen & vino, & aliis neceſſariis expenſa non caret per gratiam Dei, vt modicæ ſaltem exhibitionis curam geſſiſſent. Qualem putas conſcientiam habemus exhibendi ante tribunal Chriſti accuſantibus omnibus tunc & rationem reddentibus hominibus, qui ex eodem luto & maſſa conſiſtunt? Quæ formido eſt, quæ cecidit ſuper homines ad mandata Dei minime facienda, aut timor vbi non eſt timor? An ſubtractione vſque adeo nos ſpiritus maligni operiunt? An ita inimicus omni plenitudini eccleſiæ apparui, & aduerſarius illis? Verumtamen Deus, qui omnes vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, per interceſſiones ſancti Petri ſtabiliat corda eorum in orthodoxa fide, & confirmet contra omnem hæreticum, & aduerſariam eccleſiæ noſtræ perſonam, & immobiles cuſtodiat, præcipue paſtorem qui eis nunc præeſſe monſtratur: quo in nullo prorſus decidentes, vel declinantes, aut dimittentes eo-

rum, quæ in conſpectu Domini & ſanctorum angelorum eius in ſcriptis profeſſi ſunt, vſque ad puſillum quippiam, vna cum humilitate mea coronam percipiant iuſtitiæ orthodoxæ fidei de manu Domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti. De humili namque hoc corpore meo & ipſi Domino cura erit, vt ſibi gubernare placet, ſiue in tribulationibus indeſinentibus, ſiue in modico refrigerio. Dominus enim prope eſt, & quid ſolicitus ſum? Spero quippe in miſerationes eius, quod non tardet modo finire meum quo iuſſerit curſum. Omnes veſtrates propter Dominum ſalutate, & omnes qui pro Dei amore meis compaſſi ſunt vinculis. Deus excelſus potenti manu ſua protegat vos ab omni temptatione, & ſaluet in regnum ſuum.

[a] CONCILIVM [b] LATERANENSE ROMANVM,

IN QVO [c] CENTVM ET QVINQVE EPISCOPI Typo Conſtantis imperatoris proſcripto, Monotheli-tarum hæreſin, eiuſque promotores, Cyrum Alexandrinum, Sergium, Paulum, & Pyrrhum Conſtantinopolitanum condemnarunt, [d] anno Domini DCXLIX. tempore Martini papæ I. celebratum.

SECRETARIVS I.

In nomine Domini Dei ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperii domini Conſtantini piiſſimi Auguſti anno nono, ſub die tertio Nonas Octobris, indictione octaua.

PRÆSIDENTE ſancto ac beatiſſimo Martino papa ſanctæ ſedis apoſtolicæ vrbis Romæ, propoſitis ſacroſanctis & venerabilibus euangeliis in eccleſia Domini Dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quæ vocatur Conſtantiniana, reſidentibus etiam viris venerabilibus, pariterque cum eo audientibus: ANNO CHRISTI 649.

Maximo ſanctiſſimo Aquileienſi epiſcopo.
Deuſdedit ſanctiſſimo Caralitano epiſcopo.
Mauro Cæſenate epiſcopo, & Deuſdedit presbytero, agentibus locum Mauri ſanctiſſimi epiſcopi Rauennatis eccleſiæ.
Sergio Tempſanenſi epiſcopo.
Reparato Manturianenſi epiſcopo.
Epiphanio Albanenſi epiſcopo.
Benedicto Aiaceno epiſcopo.
Iuliano Hoſtano epiſcopo.
Papinio Vibonenſi epiſcopo.
Maximo Piſaurenſi epiſcopo.
Luciano Leontinenſi epiſcopo.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ANNO CHRISTI 649.

Viatore Hortonensi episcopo.
Bonito Formiano episcopo.
Maioriano Prænestino episcopo.
Germano Numanensi episcopo.
Laurentio Perusio episcopo.
Carosо Faralitano episcopo.
Martiano Mebiensi episcopo.
Barbato Sutrino episcopo.
Calumniosо Alesino episcopo.
Romano Cebellitano episcopo.
Peregrino Messanensi episcopo.
Crescente Lucrensi episcopo.
Felice Agrigentino episcopo.
Marcellino Clusino episcopo.
Geminiano Volaterrano episc.
Mariniano Populonienſi episc.
Luminosо Tiferniſtiberinorũ ep.
PotentinoBelliternensi episcopo.
Mauro Tuscanensi episcopo.
Martino Gauinate episcopo.
Adeodato Spoletano episcopo.
Ioanne Pæstano episcopo.
Gaudiosо Reatino episcopo.
Laurentio Taurianensi episcopo.
Ioanne * Trapeiano episcopo.
Luminosо Salernitano episcopo.
Sabbatio Buxento episcopo.
Ioanne Tarentino episcopo.
Rufino Sipontino episcopo.
Adeodato Amerino episcopo.
Gaudiosо Capuano episcopo.
Bonito Ferentinate episcopo.
Mauro Senogallienſi episcopo.
Mauroso Anconitano episcopo.
Bono Ficuclensi episcopo.
Fortunato Auximate episcopo.
*Thomate Lunensi episcopo.
Bonito Ferẽtosполimartio episc.
Maximo Trocalitano episcopo.
Paschale Blandanæ episcopo.
Luminosо Marsorum episcopo.
Gloriosо Camerino episcopo.
Detorato Tiburtino episcopo.
Amabile Ostiensi episcopo.
Albino Portuensi episcopo.
Palumbo Fundano episcopo.
Theodosio Cõtronensi episcopo.

Scholasticio Fanensi episcopo.
Elia Lilybætano episcopo.
Aquilino Assisinati episcopo.
Eusebio Atellano episcopo.
Martino Centumcellensi episc.
Lubentino Stabiensi episcopo.
Mauro Senate episcopo.
Læto Lucano episcopo.
Theodoro Rosellano episcopo.
Andrea Hydruntensi episcopo.
Iusto * Tauromenitano episc.
Felice Panormitano episcopo.
Laurentio Tudertino episcopo.
Ioanne Carinensi episcopo.
Albino Signensi episcopo.
Augustino Squillacino episcopo.
Ioanne Rhegitano episcopo.
Barbato Cumano episcopo.
Felice Tarracinensi episcopo.
Oportuno Anagnino episcopo.
Firmino Blerano episcopo.
Iobiano * Firmabo episcopo. * Firmano
Anastasio Narnienſi episcopo.
Theodoro Tyndaritano episc.
Sapientio Numentano episcopo.
Maximo Mesinati episcopo.
Gratiosо Nepesino episcopo.
Leontio Neapolitano episcopo.
Paschale Thermitano episcopo.
Oportuno Pisano episcopo.
Donato Marianensi episcopo.
Bonosо Alerino episcopo.
Peregrino Liparitano episcopo.
Boethio Cornensi episcopo.
Valentino Turritano episcopo.
Luminosо Bonensi episcopo.
Crescentio Libyensi episcopo.
Stephano Popilienſi episcopo.
Gallioniſto Hadrianensi episc.
Ioanne vico Sabinate episcopo.
Potentio Polensi episcopo.
Leontio Fauentinate episcopo.
Donato Sassinate episcopo.
Ioanne Vnnogoritano episcopo.
Stephano Dorensi episcopo.
Ioanne Gabolitano episcopo.
Victoriano * Vralensi episcopo.

ANNO CHRISTI 649.

Theophylactus primus notariorum apostolicæ sedis dixit:

Penetrantem cælos Iesum in omni verbo & opere, vt condecet, imitando veneranda vestra beatitudo con-
Psalm. 49. gregauit ad se sanctos eius sacerdotes, ordinantes testamentum eius super sacrificium immaculatum in odorem spiritualis suauitatis, propter commentatam nouitatis adinuentionem, quæ vtique incognita eis non est, sicuti nec alii cuiquam, in quo zelus pietatis consistit. Verumtamen vt ab ea subtiliter enarretur in auersionem quidem huiusmodi hæreseos, conseruationem autem orthodoxæ fidei, pro quo videlicet regulari apostolicaque auctoritate congregauit eos beatitudo vestra. Ideoque, vtpote in sapientia omnia perficiens, dignetur competenter modum enarrare huius Deo placitæ in idipsum conuocationis, quatenus gesta synodalia ordinaliter initium consequantur, adaperiens, vt condecet, rationem conuentionis his qui congregati sunt, & præsident sanctissimis sacerdotibus, quibus & præfulget per magnam atque apostolicam summitatem, præpositam omnibus sacerdotibus, in vniuerso mundo consistentibus. Habens igitur in se Dominum qui
Psalm. 80. dixit: *Aperi os tuum, & ego replebo illud:* aperientem labia prudenter, vt annuntiet os vestrum laudem eius, prædictæ rei intentum præcipiat enarrare, quoniam, vt scri-
Prouer. 1. ptum est: *Audiens sapiens sapientior erit, & intelligens gubernaculum possidebit*, & docti inuenient satisfactionem: præcipue sciens cum omni subtilitate, quia hoc est præceptum apostolicum, & iudicium Deo Iacob. Paratos namque semper esse ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de spe, quæ in vobis est, princeps apostolorum
1. Petr. 3. beatus Petrus præcepit. Sed & propheta Ioel admonet,
Ioel. 2. dicens: *Canite tuba in Sion, iubilate in monte sancto meo, quia*
Ioel. 3. *venit dies Domini. Clamate hoc, suscitate bellatores* arma portantes cum * ea sancti spiritus, in defensionem catholicæ ecclesiæ, & destructionem totius iniquitatis. Sic namque per sacram suam interlocutionem confortauit eos
Ibidem. amplius, vt & infirmus dicat: *Quia fortis ego sum*: & mansuetus: Quia bellator sum ad expurgationem eleuatæ superbiæ contra scientiam Dei, & confirmationem diuinorum dogmatum, quibus catholicæ ecclesiæ patres,

* *for.* galea.

ANNO CHRISTI 649. sanctæque & vniuersales quinque Synodi Domini nostri & Dei Iesu Christi fidem firmauerunt : per quem & in quem incipiens & perficiens propositum pro eo spirituale certamen, gloriæ & laudis corona circumdabitur, vtpote pietatis aduocatus & auxiliator verissimus.

Martinus sanctissimus & beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, præsidens sancto Concilio, dixit.

Euangelicus & omnibus hominibus salutaris sermo, qui secundum virtutem suæ diuinæ prædicationis orbis terrarum fines complexus est, volens manifestare ministros & prædicatores solicitos esse, nos dumtaxat, qui Christiani populi pastoris susc*i*pere meruimus officium, & sacerdotii diuinæ incarnationis summæque dispensationis, per quam nostram assumens mirifice renouauit naturam, demonstrauit, sicut nostis, reuerendissimi fratres, pastores vigilantes & conseruantes custodias noctis : tunc videlicet, quando sine semine conceptus, incorrupte de Virgine processit ipse, qui propter nos incarnatus est Deus, quibus & testatur euangelista dicens : *Et festinantes venerunt, & videntes cognouerunt de verbo quod dictum est eis. Et omnes qui audierunt, mirati sunt de his quæ dicta sunt a pastoribus, quos & gloria Domini e cælo refulsit, & multitudo militiæ cælestis laudantium Dominum & dicentium : Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Cum quibus oportet & nos præcipue, propter quos hæc eadem scripta sunt, conseruantes cum summa vigilantia & solicitudine custodias de ouili nobis commisso, id est, creditis nobis à Domino populis, in huius sæculi nocte *conuenientes in vnum intellectum, eumdemque sensum*, sicut dicit beatus Paulus apostolus, ac si in aliquam spiritualem Bethlehem, quæ est catholica Dei & apostolica ecclesia, in qua ipse panis vitæ firmius collocatur, quatenus cognoscere & intendere in eo sermonem immaculatæ fidei debeamus, quem firmius roborantibus nobis per traditas apostolicas paternasque promulgationes, ipsa Domini gloria cum militia cælesti & laudibus enitescat, atque mirentur & in nobis Deum miraculorum omnes qui audiunt de pio nostro studio

Luc. 2.

Ibidem.

1. Corinth. 1.

ANNO CHRISTI 649.

ſinceram in Domino plenitudinem: quippe quoniam vera confeſſione in omnibus ſanctis Dei eccleſiis erga omnes Chriſtianos, qui pure adorant eum cum muneribus, id eſt, pietatis rectis dogmatibus, audientes eum diuinitus regnantem, falſi nominis quidam ſacerdotes conturbati ſunt, atque difficultate ducti circa fulgorem luminis, diuinam eius confeſſionem nouis verborum adinuentionibus, temporibus etiam noſtris vel deceſſorum noſtrorum, ſtuduerunt perimere. Vnde & doloſe eum decipiendo adorare fingentes, ſcripturas de eo & paterna teſtimonia corrumpentes, falſe expoſuiſſe noſcuntur, in hæreticam prauitatem conuertentes ea. Qui autem ſunt iſti? Oportet namque eos in aperto fieri manifeſtos. Quos vos vtique ſcitis, dilectiſſimi, & apertiſſime omnes cognoſcent, qui orbem terrarum pene inhabitant. Nec enim in occulto hæc peragere præſumpſerunt, nec in loco terræ obſcuro, ſicut ait beatus Iſaias. Vtinam quidem latenter in ſemetipſos tantummodo hoc malum circumſcripſiſſent, & non publice atque in eccleſiis ad læſionem multorum, & euerſionem immaculatæ fidei prædicaſſent in ſcripto: id eſt, Cyrus Alexandrinæ eccleſiæ epiſcopus, & Sergius Conſtantinopolitanus antiſtes, nec non & eius ſucceſſores Pyrrhus & Paulus, * concurrentem ſibi viciſſim in hoc habentes certamen. Et Cyrus quidem ante hos decem & octo annos, vnam operationem in Chriſto in eadem Alexandriæ vrbe definiens diuinitatis eius & humanitatis, ad ſimilitudinem Acephalorum hæreticorum, ordinando capitula numero nouem in ambone prædicans, cum anathemate qui ſic non ſaperet, impie promulgauit. Sergius autem per epiſtolam propriam, ad denominatum Cyrum ſcriptam, eamdem ſimiliter vnam operationem ſuſcipiens, cum eo irrationabili præſumptione auſus eſt confirmare: & non ſolum hoc, ſed etiam poſt aliquot annos eiuſdem Cyri nouæ adinuentionis, hoc eſt, per nuper duodecimam indictionem elapſam, hæreticam & ipſe conſcribens * ecthefim fidei, ſub nomine tunc imperantis Heraclii, vnam in eadem Saluatoris noſtri, ſecundum impium Apollinarem, voluntatem & operationem inſtituit, ex hoc quod dicit imprudenter, ſequi operationem voluntа-

Hæretici ſcripta diuina & patrum corrumpunt.

Iſai. 45.

Cyrus Alexandrinus ante 18. annos vnam operationē in Chriſto definiuit.

* id eſt, expoſitionem

ANNO CHRISTI 649. tem. Certum est namque, quod si sequitur operationem voluntas, per hoc quod sequitur, id est, cum vna voluntate sine dubio & præcedentem confitetur. Dico autem confirmatam ab eo in scripto vnam operationem, in hoc apertissime sanctorum patrum abnegante consonam doctrinam, intransgressibiliter definientium, quia quorum vna est operatio, horum vna est & natura, & quia concurrit substantiæ voluntas. Ita etenim beatus quidem Basilius contra Eunomium scribens, ait: Quorum operatio vna est, horum essentia vna est. Sed & beatæ memoriæ Amphilochio scribens is ipse, ait: *Qui me vidit, & patrem meum vidit.* Non figuram, neque formam, quia diuina natura ab omni compositione munda est: sed bonum voluntatis, quod concurrens naturæ, simile, parque, magis autem hoc ipsum in Patre & Filio videri certum est. Sed & sapientissimus Cyrillus in libro thesaurorum sic ait: Solent enim quæque habent eamdem operationem, eiusdem esse essentiæ: & differentiam naturæ in his esse, impossibile est. In sermone autem ad Hermiam facto, ita hic ipse superfluum esse ait, & inceptum contra voluntatem genitorem, aut voluntarie suspicari patrem existere, sed potius naturaliter & substantialiter. Est enim non contra voluntatem, quæque est naturaliter concurrentem habens naturæ voluntatem, esse quæ est. Quapropter diuinæ quidem substantiæ & naturæ diuinam esse voluntatem & operationem naturaliter censuerunt: humanæ autem naturæ vtique humanam, & ne per vnam voluntatem & operationem, vnam & naturam deitatis & humanitatis Christi similiter cum errantibus vt confundentibus hæreticis tradere videantur, sed pie per vtramque eiusdem voluntatem & operationem vtramque nobis eiusdem prædicarent naturam. Si enim vbi vnam naturalem operationem, & naturam vnam esse docent, vtique vbi diuersæ naturæ sunt, diuersas esse essentiales operationes docere noscuntur: quoniam per differentiam naturæ, differentia naturalium operationum introducitur: sicuti & per indissimilitudinem naturæ, indissimile operationis cognoscitur: & propter hoc vnam quidem, id est, diuinam & inconditam naturam atque operationem, sicuti & voluntatem in Patre & Filio

Basilius. Idem. Ioan. 14. Cyrillus.

& Spiritu ſancto, ſanctæ & conſubſtantialis adorandæ Trinitatis prædicarunt. Duas autem competenter naturas & operationes, ſicut & voluntates, diuinam dico & humanam, in vno eodemque ſanctæ Trinitatis Dei Verbo propter nos incarnato, in vnitione inconfuſam & indiuiſam tradidiſſe monſtrantur, id eſt, increatam atque creatam, quoniam vtrumque eamdem naturaliter eſſe, impoſſibile eſt. Et hoc luculenter beatæ memoriæ Leo apoſtolicæ ſedis præſul in ſecunda epiſtola ad Leonem imperatorem directa, de voluntatibus eiuſdem edocuit, dicens: Secundum quidem formam Dei, ipſe & pater vnum ſunt: ſecundum autem ſerui formam, non venit facere voluntatem ſuam, ſed voluntatem eius qui miſit eum: apertiſſime nobis oſtendens ſecundum naturas, duas vnius eiuſdemque Chriſti Dei voluntates, per hoc quod dicit voluntatem formæ ſerui, quæ eſt humana eius voluntas, & per hoc quod dicit, voluntatem eius qui miſit eum, quæ eſt ſecundum naturam diuina. Sed & beatæ memoriæ Flauiano de operationibus eiuſdem Saluatoris noſtri in tomo ſuo prædictus pater ſcribens, ait: Operatur enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium eſt: Verbo quidem operante quod Verbi eſt, carne autem exequente quod carnis eſt: & vnum horum coruſcat miraculis, aliud autem ſuccumbit iniuriis. Quem columnam orthodoxæ fidei ſancta Calchedonenſis Synodus definiuit, hoc eſt dicere, omnium ſanctorum chorus: quoniam quod vna ſanctorum patrum Synodus iudicare videtur, tam omnes Synodi, quam vniuerſi omnino confirmare patres noſcuntur, vtpote in vno eodemque verbo fidei viciſſim ſibi per indiſſolubilem conſonantiam concordantes. Si igitur, quomodo dicit prædictus pater, vtriuſque naturæ, ex quibus, & in quibus indiuiſe exiſtens cognoſcitur, quod proprium eſt, idem naturaliter & voluntarie operatur, ſine dubio vtriuſque naturalem habuit idem voluntatem & operationem. Si enim non habuiſſet, nec vtriuſque naturæ operabatur quod proprium eſt: quidquid ſine operatione fuerit & voluntate, neque naturaliter operabitur aliquid omnino, nec vult, dum conſtet, quia per voluntatem velle habet qui vult, & per operationem naturaliter

ANNO CHRISTI 649.

Leo papa.

Ioan. 10.

Ioan. 6.

Idem epiſt. 10.

ANNO CHRISTI 649. raliter efficaciam operantis, qui operatur : ſicuti per viſum videre, qui videt, & per auditum eſſentialiter audire, qui audit. Propterea enim & ipſe qui propter nos incarnatus eſt, Deus verbum per diuinam eius & inconditam voluntatem & operationem, ſuæ diuinitatis & paternæ naturæ quæ ſunt propria, volens operabatur naturaliter, id eſt, miracula. Vnde & hoc teſtatur, dicens: *Quomodo pater ſuſcitat mortuos & viuificat, ita & filius quos vult viuificat.* Ioan. 5. Et iterum per humanam, id eſt, conditam eiuſdem voluntatem & operationem, is ipſe quæ ſunt propria humanæ naturæ, ſponte propter nos ſuſtinebat, id eſt, ſalutares paſſiones : quoniam volens humane propter nos ipſe, qui ſuper naturam eſt Deus, eſuriem, ſitim, faſtidium, triſtitiam atque timorem ſuſcepit, & poſt hæc omnia mortis experimentum pro noſtra ſalute. Et hoc iterum teſtatur de eo euangeliſta, dicens : *Et ingreſſus in domum, neminem voluit ſcire, & non potuit latere.* Marc. 7. Et iterum : *Exeuntes inde, deambulabant per Galilæam, & non volebat vt aliquis ſciret.* Marc. 9. Atque iterum ait : *Alio die volebat exire in Galilæam.* Ioan. 1. Item : *Dederunt ei vinum cum felle permixtum, & guſtans nolebat bibere.* Matth. 27. Et compendioſe, quidquid aſſumptæ ab eo noſtræ naturæ proprium extitit, abſque peccato tantummodo : licet vtriuſque formæ quæ ſunt propria, id eſt, naturæ, ſecundum patris doctrinam, cum alterius communione in vnitione indiuiſum procedebat.

Sic etenim diuina quidem corporaliter operabatur, eo quod per animatam intellectualiter ſanctam eius carnem hæc omnia proferebat : humana autem operabatur diuine, quippe quoniam poteſtatiue humanas paſſiones pro noſtra ſalute ſine culpa ſuſcipere dignabatur. *Nec enim peccatum fecit*, quomodo ſacrum teſtatur eloquium, *nec inuentus eſt dolus in ore eius.* 1. Petr. 2. Vnde per hanc beatæ memoriæ Leonis Romanæ vrbis præſulis orthodoxam vocem conuicti, & propterea cum omni virtute eamdem vocem properantes foris eiicere, magis autem omnes ſanctos ac venerabiles patres, ſanctumque Calchedonenſe Concilium, quoniam ipſius eſſe nulli venit in dubium, ſicut iam reſeratum eſt, quidquid ab ea definitiue confirmari dinoſcitur. Cyrus quidem, ſicut dictum eſt,

Sergius Constantin. Monothel.

nouem capitulorum expoſuit ſeriem : Sergius autem illicite præſumens prauam ectheſin, quam præ foribus eccleſiæ ſuæ ſuſpendens, diuulgare ſtuduit : & non ſolum hoc, ſed & per ſuam ſententiam cum quibuſdam ab eo ſubreptitiis modis deceptis epiſcopis in ſcripto firmauit, minime dubitantes, poſitam iuſtam condemnationem in veneranda definitione eiuſdem ſancti Calchedonenſis Concilii, aduerſus eos qui nouitates contra immaculatam fidem præſumunt, innectere, contra quam omne illis certamen & pugna conſiſtit: quippe quoniam ipſam excludere properantes, hæreticorum dogmatum contra catholicam Dei eccleſiam per ſua conſcripta confuſionem concinnauerunt. Et hæc quidem Cyrus & Sergius : ſucceſſores autem Sergii Pyrrhus & Paulus, ac ſi quamdam malitiæ propaginem in eos effuſam, per ſuam ſtultitiam dilatantes eam : vnus quidem eorum, id eſt, Pyrrhus, denuo plurimis epiſcopis terrore & blandimentis ab eo doloſe deceptis, huiuſmodi impietatem actis & ſubſcriptionibus propriis eorum qui ab eo decepti, ſiue vim paſſi ſunt, confirmare ſtuduit, extollens aduerſus ſcientiam Dei malignam profeſſionem ſuam. Propter quod antea confuſus, quia vituperabile eſt omne malum, vti damnabile, feſtinauit pro hoc ipſo hic adueniens emendare proprium commiſſum, & libellum obtulit cum ſua ſubſcriptione apoſtolicæ noſtræ ſedi, condemnans in eodem libello omnia quæ a ſe vel deceſſoribus ſuis ſcripta vel acta ſunt aduerſus immaculatam noſtram fidem. His itaque ab eo peractis, poſtea rurſus more canis ad proprium impietatis vomitum repedauit, iuſtam mercedem ac retributionem propriæ tranſgreſſionis canonicam pœnam ſiue depoſitionem decerpens. Paulus autem præceſſores ſuos in his ſuperare contendens, non ſolum in ſcripto per propriam epiſtolam, ad hanc directam noſtram ſedem, confirmauit & ipſe contra ſe ſuperius memoratæ ectheſeos irrationabilem hæreſim, ſed etiam contradicens in ſcripto aduerſus recta ſanctæ Dei eccleſiæ dogmata, audacter præſumpſit paternis definitionibus contraire. Propter quod iuſta ab apoſtolica ſede & ipſe depoſitionis vltione percuſſus eſt. Inſuper ſtuduit ad cooperimentum proprii erroris, & in hoc Sergium

Anno Christi 649.

Pyrrhus Conſtant. & ipſe Monothelita.

ANNO CHRISTI 649. imitatus, quibuſdam ſubreptionibus vti, & clementiſſimo principi ſuadere, typum exponere, qui catholicum dogma deſtrueret. In quo typo omnes omnino voces ſanctorum patrum cum nefandiſſimorum hæreticorum dictionibus eneruauit, nec vnam, nec duas voluntates aut operationes in Chriſto Deo noſtro definiens confiteri. Ac per hoc ſine voluntate penitus & operatione Chriſtum denuntiando, id eſt, abſque ſubſtantia & natura eum prædicare noſcuntur. Quod enim nullam virtutem habet, ſicut beatæ memoriæ Dionyſius ait, nec eſt, nec quidquam eſt, nec aliqua eſt eius omnino ſtabilitas. Nec enim aliter natura cognoſcitur eſſe ſecundum veram ſubſtantiam conſiſtens, niſi per inhærentem ſibi naturalem & ſubſtantialem virtutem, quæ videlicet & confirmare eam naturaliter aſſolet. Qua de re huiuſmodi prauitatem ſuam defendens, quod nunquam nec a prioribus hæreticis præſumptum eſt, ipſe illicite præſumere ſtuduit. Altare enim ſanctæ noſtræ ſedis, in domo Placidiæ ſacratum, in venerabili oraculo ſubuertens diripuit, prohibens ne adorandam & immaculatam hoſtiam, id eſt, ſacram celebrationem apocriſarii noſtri ibidem Deo offerre valeant, & viuificæ diuinæ communionis ſacramenta percipiant. Quos videlicet apocriſarios, qui ex præceptione apoſtolicæ auctoritatis commonuerunt eum vt de tali hæretico intentu recederet, necnon conteſtari viſi ſunt, perſecutionibus diuerſis cum aliis orthodoxis viris & venerabilibus ſacerdotibus inſecutus eſt eos, quoſdam eorum cuſtodiæ retrudens, alios in exilio deportans, alios autem verberibus ſubmittens. Et quid me oportet multa diſſerendo ſermonem extendere, dum conſtet omnibus quæ ab ipſo publice, necnon deceſſoribus ipſius per tot tempora contra orthodoxos viros atque catholicam fidem perpetrata ſunt? Quibus pene omnibus omnem mundum conturbantibus atque ſolicitantibus, neceſſitate compulſi ex diuerſis locis querelas contra eos ſeu accuſationes ad apoſtolicam noſtram ſedem plurimi orthodoxi detuliſſe monſtrantur, & tam in ſcripto deprecantes & coniurantes, quamque in cominus poſiti poſtulantes, vt totius mali, tantæque euerſionis per apoſtolicam auctoritatem abſcindatur commen-

Sacrilegum Pauli facinus.

tum, quatenus minime totum corpus catholicæ eccle- ANNO CHRISTI
siæ nocibilis eorum ecthesios languor disrumpere valeat. 649.
Ideoque in scripto vel sine scripto orthodoxorum preces minime despicientes apostolicæ memoriæ nostri decessores non destiterunt prædictis viris diuersis temporibus consultissime scribentes, & tam rogantes, quamque regulariter increpantes, nec non per apocrisarios suos, vt dictum est, pro hoc maxime destinatos præsentialiter admonentes & contestantes, quatenus proprium emendarent nouitatis commentum, atque ad orthodoxam fidem catholicæ ecclesiæ remearent: & neque rogantes, neque increpantes potuerunt eos a suo conamine quoquo modo reuocare, sed sicut dicit Dominus incorrectis: *Cantauimus vobis tibiis, & non saltauerunt: lamentauimus, & non planxerunt. Obduratum est cor eorum*, sicut scriptum est, *& auribus grauiter audierunt, & oculos suos clauserunt, ne quando videant oculis suis, & auribus audiant, & corde intelligant, & reuertantur, & sanentur* per susceptionem salutiferæ prædicationis. Vnde & ego tam propter irreuocabile eorum cor, & propter animas quæ per eorum fallacem deceptionem depereunt, nec non propter precationes, sicut dictum est, ad apostolicam sedem super tali capitulo in scripto delatas, pertimescens quippe imminentem iram super eos qui negligenter opus Dei faciunt, necessarium fore præuidi, omnes vos, qui secundum gratiam eius sacerdotale officium geritis, inuitare, & propter hanc quæstionem in nomine Domini congregare in vnum, quatenus communiter omnes, ipso vtique Deo respiciente & iudicante nosipsos, sed & nostra omnia, de prædictis viris, siue nouitate in dogmatibus eorum exposita, tractare debeamus. Et maxime præceptum habentes apostolicum, attendere nosipsos & gregi, in quo nos Spiritus sanctus posuit episcopos, regere Dei ecclesiam, quam acquisiuit per sanguinem proprium: sed & iterum attendere lupos, attendere malos operarios, qui peruersa faciunt & loquuntur, vt trahere post se discipulos valeant, ne quando quidem radix amaritudinis sursum germinans nocere valeat fidem per negligentiam eorum, id est, nostram omnium sacerdotum, qui euellere mala, & meliora plantare sunt

Luc. 7. *Isa. 6.* *Matth. 9.* *Act. 20.*

ANNO CHRISTI 649. ab eo propositi. Ideo * propter vnusquisque sciturus se rationem reddere in æquitate iudicaturo vniuersum mundum, absque vlla reuerentia, quia sicut scriptum est: *Si reueritus fuerit, non beneplacet anima mea in ipso:* cognita maxime cum omni subtilitate multitudine prauitatis eorum contra immaculatam nostram fidem ab eis præsumpta, omnibus nobis, qui ad hoc huc venisse & præsidere dinoscimur, tam per accusantiũ eas personas in scripto, quamque per conscripta eorum contra immaculatam fidem ab eis præsumptæ multitudine prauitatis illorum, quid de his vnusquisque cum ope diuina ad gloriam Dei ab ipso inspiratus visum fuerit, prosequatur, præ omnibus in sua conscientia timorem eius decerpens in hoc, quod loquitur & intelligit de huiusmodi quæstione, in confirmatione & stabilitate catholicæ ecclesiæ & orthodoxæ fidei, hoc est, salutis animarum nostrarum, fructu puræ confessionis, quæ est in eumdem Dominum nostrum Iesum Christum, omnibus nobis apertissime existente. Hebr. 10.

Maurus Cæsenæ ciuitatis episcopus, & Deusdedit Rauennatis presbyter, per vnum ex eis Maurum episcopum Cæsenatem dixerunt.

Suggerimus sancto apostolatui vestro, quia secundum vestram prudentissimam interlocutionem omnibus luce clarius manifesta sunt, nec cuilibet incognitum est orthodoxorum, quæque per tot tempora illicite perpetrata sunt aduersus nostram immaculatam fidem, tam a Cyro, Sergio, Pyrrho & Paulo: contra quos iuste pro hoc querimoniæ vestræ apostolicæ sanctæque sedi a fidelibus & zelum habentibus Dei oblatæ sunt. Qua de re venerator sancti apostolatus vestri Maurus sanctissimus episcopus, certius hæc eadem per apocrisarios suos cognoscens, omnino desiderium habuit in sancto Concilio aduenire. Ideoque satagens direxit nos ad sacra vestra vestigia, videlicet vt vicem eiusdem per nosipsos in omnibus, quæ in hoc sancto Concilio regulariter peraguntur, adimplere debeamus, eo quod necessariis vtilitatibus occupatus, ad præsens minime valuit secundum vestram præceptionem prospectui vestro repræsentari. Ideoque propriam epistolam pro tali re vna cum scriptione eius præ manibus habemus, per

quam noſtras perſonas in his quæ aguntur, pro ſe confirmare dinoſcitur, ſignificans & ipſas occupationes pro quibus minime valuit aduenire. Sed ſi placet veſtræ beatitudini, petimus, vt ante omnia coram hoc ſancto Concilio recenſeatur, & actibus inſeratur. ANNO CHRISTI 649.

Martinus ſanctiſſimus & beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, præſidens ſancto Concilio, dixit:

Secundum poſtulationem Mauri Cæſenatis epiſcopi, & Deuſdedit Rauennatis presbyteri, ſubſcripta epiſtola per eos oblata Mauri reuerendiſſimi epiſcopi Rauennatis eccleſiæ, ſuſcipiatur, & huic venerabili Concilio lectione pandatur. Cumque ſuſcepta fuiſſet a Paſchale notario regionario apoſtolicæ ſedis, in his relecta eſt.

Domino ſancto & meritis beatiſſimo, totoque orbe apoſtolico & vniuerſali pontifici Martino papæ, Maurus ſeruus ſeruorum Dei epiſcopus.

Epiſtola Rauennatē. epiſcopi ad papā Martinum, in qua eū vocat toto orbe apoſtolicum, & vniuerſalem pontificem.

VNICVM omnibus & ſingulare eſt redemptoris Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti conceſſum remedium ad animarum noſtrarum ſalutem, vt ea quæ per apoſtolorum prædicationem percepimus & patrum doctrinam, procul dubio teneamus. Ergo quia apoſtolatus veſtri præceptionibus admonitus, vt pro his quæ aduerſum eorum doctrinam commentata ſunt, debeam ad ſanctam & apoſtolicam eccleſiam catholicam, veſtramque præſentiam reperiri, & vna cum ceteris epiſcopis, quæ de his patres præcipiunt, debeant terminari, neque etiam præparatum, dum ab exercitu & plebe huius ciuitatis, vel etiam Pentapolitanorum, detinerer, pro incertis gentilium excurſionibus, & non ſe habentibus præſentia excellentiſſimi exarchi, ad hanc ſuggeſtionis meæ ſatisfactionem venire compulſus ſum. Quod cum ſummo mœrore ſatisfaciens ſupplico, vt me non ſicut abſentem, ſed vt præſentem & feſtinantem ſuſcipere apoſtolatus veſter dignetur. Nam in his quæ mouentur, & contra patrum orthodoxorum decreta proponuntur, me non aliter ſentire, niſi quomodo ſancta veſtra apoſtolica doctrina & orthodoxa tenet eccleſia, & omnem nouitatem repellens atque reſpuens, non

ANNO CHRISTI 649. solum ectheſin, quæ a Pyrrho Conſtantinopolitano epiſcopo defendebatur, abiicio; quippe, quia vt hæretica de ædibus Conſtantinopolitanæ eccleſiæ eſt depoſita: ſed & quæ ad eiuſdem defenſionem nouiter conſcripta ſunt, omni modo nec conſentio, nec ſuſcipio, ſed cum anathemate repello. Sed & duas operationes duaſque voluntates profiteor, & Deum & hominem Dominum Ieſum Chriſtum per Spiritum ſanctum in vtero Virginis conceptum & natum, in duabus naturis verum Deum & hominem, in vna perſona vtraque operantem, quæ deitatis & humanitatis ſunt, tenere me profiteor, nec aliud, quam quod ſanctas quatuor vniuerſales Synodos inuenimus prædicaſſe, & quintam ſub piæ memoriæ Iuſtiniano, ſuſcipere: ſed ſolam fidem a patribus conſtitutam, per quam verum Deum verumque hominem totum in ſuis, totum in noſtris prædicauerunt, omni conſtantia profiteri. Ad quod hanc ſatisfactionis meæ ſuggeſtionem per confamulos meos Maurum Cæſenatem epiſcopum & Deuſdedit presbyterum, dirigere non omiſi, eoſque vice mea, vt quidquid aduerſum ectheſios vel alia conſcripta ad eius defenſionem nouiter commentata deſcripſerint, me ſine dubio eſſe conſeruaturum. Et ſubſcriptio: Ora pro me domine ſancte & meritis beatiſſime, totoque orbe apoſtolice papa.

Martinus ſanctiſſimus & beatiſſimus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, præſidens ſancto Concilio, dixit.

Relecta epiſtola Mauri reuerendiſſimi epiſcopi apoſtolicis dogmatibus conueniens, atque ideo cum recta confirmationis ſanctorum patrum confeſſione, & omnem hæreſim condemnationi ſubmittens, ſi complacet huic ſancto Concilio, actis noſtris indatur.

Maximus venerabilis epiſcopus Aquileienſis eccleſiæ, dixit:

Epiſtola Mauri ſanctiſſimi epiſcopi Rauennatis, ſecundum veſtram iuſſionem actis noſtris inſerta, atque per eius tenorem conſonante huic ſancto Concilio in his quæ pro orthodoxa & immaculata fide ab ea peraguntur, ſuam mentem demonſtrante, illud cum fiducia reſerabo, quia omnis qui differentiam vnius Chriſti naturalium volunta-

tum & operationum abnegat, & naturarum eiusdem, ex quibus & in quibus consistit, negat pariter procul dubio differentiam. Nec enim possibile est, ipsum eumdemque Dominum Deum nostrum Iesum Christum conditum & inconditum naturaliter existentem, vtriusque naturæ, ex quibus consistit, in voluntate & operatione minime naturalem proprietatem in vnitione saluare. Quoniam qui sic sapere non vult, sanctam Calchedonensem respuit Synodum, omnesque sanctos ac venerabiles patres: quippe quoniam in definitione sua luce clarius promulgasse dinoscitur, asserens in hoc tantummodo minime amputari differentiam naturarum Christi post vnitatem, quia vtriusque naturæ indiminute, absque tantummodo peccato, saluatur naturalis proprietas. Ergo si specialiter propter hoc definitum est minime amputari differentiam naturarum, quia proprietas naturalis saluatur, ex quibus consistit naturis: proprietas autem est diuinæ naturæ Christi, diuinitus eum velle & operari diuina: item proprietas est eiusdem humanæ naturæ, eumdem humana velle & operari humana, vt approbetur Deus & homo naturaliter esse, certum quia proprietatem vtriusque naturæ respuit, atque ideo differentiam naturarum post vnitionem recusat, quia differentiam eiusdem naturalium voluntatum & operationum abnegat: & ex hoc denominatum sanctum Calchedonense Concilium, & omnes venerabiles catholicæ ecclesiæ patres respuunt. Pro qua re oportet, iuxta vestram prudentem commonitionē, magis autem secundum diuinam præceptionem nos, qui super domum eius, hoc est, catholicam ecclesiam episcopale ministerium * solicite vigilare, vt ne quid de sacris eius muneribus, id est, apostolicis de eo promulgationibus paternisque dogmatibus fures occulte irruentes valeant deprædari, dormientes nos ex quadam negligentia atque postpositione obseruationis diuinorum præceptorum reperientes. Vnde, si placet vestræ beatitudini, supplico, quatenus per vnam vel duas, si multum, vt ne fastidium per hæc quæ omnibus manifesta sunt, gestis ingerere videamur, querulantium personas, Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum, conuenienter, quæ de his proponuntur, cognoscamus, necnon per conscripta eorum aduersus fidem exposita, quæ

ANNO CHRISTI 649.

* deest, accepimus, aut aliquid tale.

ANNO CHRISTI 649. quæ videlicet & sine accusantis persona redarguere eos apertissime demonstrantur. Propterea enim accusatio extranea superflua esse dinoscitur, quoniam a suis temerariis conscriptis apertius accusantur, quibus omnem mundum conturbasse noscuntur. Ita namque Dominus ait: *Ex ore tuo iudicabo te:* & *Ex verbis tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.* Quia vero multæ personæ accusantium, licet existant, minime sunt necessariæ nobis, vbi manifesta est culpa eorum qui accusantur, a sanctis Synodis luculentius docemur. Igitur contra vtrosque, id est, Nestorium & Eutychen, & cum eis Dioscorum, nefandissimos hæreticos, vnus tantummodo accusator, hoc est, beatæ memoriæ Eusebius Dorylensis ecclesiæ episcopus legitur extitisse. Contra Theodorum autem & Origenem in sancta quinta Synodo accusator quidem nullus, sed tantummodo eorum conscripta ad accusationem ipsorum & reprehensionem suffecisse noscuntur. Igitur & in præsenti, opportuna gestorum serie conseruata, per vnam aut duas accusantium personas, si placet, cum omni subtilitate ad accusationes eorum nostram præparemus solicitudinem. Luc. 19. Matth. 12.

Deus dedit venerabilis episcopus insulæ Sardiniæ, dixit:

Apostolicis visceribus vestra beatitudo commota, & nos omnes hortata est ad tuitionem catholicæ & apostolicæ fidei, quæ temeraria præsumptione ab aduersantibus verbo fidei expugnatur, in vnum conuenire, dum constet vos, sanctissimi, cum beato Paulo apostolo eadem compassibiliter dicere: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror?* Satagentes ne aliquis de his quæ vobis creditæ sunt, rationabilibus ouibus a bestiis capiatur. Vnde & ego supplico, pro defensione paternorum & synodalium dogmatum, ante omnia per suggestiones oblatas sanctæ vestræ apostolicæ sedi, necnon accusantium personas, Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum, prauitatem eorum nobis manifestari, sed & per conscripta eorum ordinabiliter, contra immaculatam nostram fidem exposita, quatenus per examinationem eorum congrua super his sententia subsequatur.

Vniuersi sanctissimi episcopi dixerunt vnanimiter dogmata continere, & quia venerabilium patrum & Synodo-

rum piam confessionem destruere, qui vnam in Christo Deo voluntatem & operationem prædicare præsumunt, petimus, licet minime ignoranda, attamen propter ordinem gestorum referare omnibus nobis per accusationes aliquas obnoxiorum huiusmodi excessum, quatenus opportune rationabiliterque examinatio subsequatur, maxime plenius pertractantes eorum commissum per ea quæ ab eis contra immaculatam fidem conscripta sunt. ANNO CHRISTI 649.

SECRETARIVS II.

In nomine Domini Dei saluatoris nostri Iesu Christi, imperii domini Constantini piissimi Augusti anno nono, sub die octauo Idus Octobris, indictione octaua.

PRÆSIDENTE sancto ac beatissimo Martino papa sanctæ sedis apostolicæ vrbis Romæ, propositis sacrosanctis & venerabilibus euangeliis in ecclesia Domini Dei & saluatoris nostri Iesu Christi, quæ vocatur Constantiniana, residentibus etiam viris venerabilibus, pariterque cum eo audientibus:

Maximo sanctissimo Aquileiensi episcopo.
Deusdedit sanctissimo Caralitano episcopo.
Mauro Cæsenate episcopo, & Deusdedit presbytero, agentibus locum Mauri sanctissimi episcopi Rauennatis ecclesiæ.
Sergio Tempsanensi episcopo.
Reparato Manturianẽsi episcopo.
Epiphanio Albanensi episcopo.
Benedicto Aiaceno episcopo.
Iuliano Hostano episcopo.
Papinio Vibonensi episcopo.
Maximo Pisaurensi episcopo.
Luciano Leontinensi episcopo.
Viatore Hortonensi episcopo.
Bonito Formiano episcopo.
Maioriano Prænestino episcopo.
Germano Numanensi episcopo.
Laurentio Perusino episcopo.
Caroso Faralitano episcopo.
Martiano Mebiensi episcopo.
Barbato Sutrino episcopo.
Peregrino Messanensi episcopo.
Romano Cebellitano episcopo.
Crescente Lucrensi episcopo.
Felice Agrigentino episcopo.
Marcellino Clusino episcopo.
Geminiano Volaterrano episc.
Mariniano Populonensi episc.
Luminoso Tiferniſtiberinorũ ep.
Potentino Belliternensi episcopo.
Mauro Tuscanensi episcopo.
Adeodato Spoletano episcopo.
Ioanne Pæstano episcopo.
Gaudioso Reatino episcopo.
Laurentio Taurianensi episcopo.
Ioanne * Trapeiano episcopo.
Luminoso Salernitano episcopo.
Sabbatio Buxento episcopo.
Ioanne Tarentino episcopo.
Rufino Sipontino episcopo.
Adeodato Amerino episcopo.
Gaudioso Capuano episcopo.
Bonito Ferentinate episcopo.
Mauro Senogallienſi episcopo.
Mauroso Anconitano episcopo.

ANNO CHRISTI 649.

Bono Ficuclenſi epiſcopo.
Fortunato Auximate epiſcopo.
* Thomate Lunenſi epiſcopo.
Bonito Ferẽtoſpolimartio epiſc.
Maximo Trocalitano epiſcopo.
Paſchale Blandano epiſcopo.
Luminoſo Marſorum epiſcopo.
Glorioſo Camerino epiſcopo.
Decorato Tiburtino epiſcopo.
Amabile Oſtienſi epiſcopo.
Albino Portuenſi epiſcopo.
Palumbo Fundano epiſcopo.
Theodoſio Cõtronenſi epiſcopo.
Scholaſticio Fanenſi epiſcopo.
Elia Lilybætano epiſcopo.
Aquilino Aſſiſinati epiſcopo.
Euſebio Atellano epiſcopo.
Martino Centumcellenſi epiſc.
Lubentino Stabienſi epiſcopo.
Mauro Senate epiſcopo.
Læto Lucano epiſcopo.
Theodoro Roſellano epiſcopo.
Andrea Hydruntenſi epiſcopo.
Iuſto * Tauromenitano epiſc.
Felice Panormitano epiſcopo.
Laurentio Tudertino epiſcopo.
Ioanne Carinenſi epiſcopo.
Albino Signenſi epiſcopo.
Auguſtino Squillacino epiſcopo.
Ioanne Rhegitano epiſcopo.
Barbato Cumano epiſcopo.
Felice Tarracinenſi epiſcopo.
Oportuno Anagnino epiſcopo.
Firmino Blerano epiſcopo.
Iobiano Firmano epiſcopo.
Anaſtaſio Narnienſi epiſcopo.
Theodoro Tyndaritano epiſc.
Sapientio Numentano epiſcopo.
Maximo Meſinate epiſcopo.
Gratioſo Nepeſino epiſcopo.
Leontio Neapolitano epiſcopo.
Paſchale Thermitano epiſcopo.
Oportuno Piſano epiſcopo.
Donato Marianenſi epiſcopo.
Bonoſo Alerino epiſcopo.
Peregrino Liparitano epiſcopo.
Boethio Cornenſi epiſcopo.
Valentino Turritano epiſcopo.
Luminoſo Bonenſi epiſcopo.
Creſcentio Libyenſi epiſcopo.
Stephano Popilienſi epiſcopo.
Callioniſto Hadrianenſi epiſc.
Ioanne Vicoſabinate epiſcopo.
Potentino Polenſi epiſcopo.
Leontio Fauentinate epiſcopo.
Donato Saſſinate epiſcopo.
Ioanne Vnnogoritano epiſcopo.
Stephano Dorenſi epiſcopo.
Ioanne Gabopolitano epiſcopo.
Victoriano Vzalenſi epiſcopo.

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Beatus Dauid ad Dominum dicit: *Iuſtitia & iudicium præparatio ſedis tuæ: Miſericordia & veritas præibunt ante faciem tuam.* Hanc igitur præparationem per veritatem geſtorum ad gloriam eius, & imitationem ſacræ ſedis ſuæ properans opportune perficere, & ſancta Synodus nobiſcum conſiſtens venerabilium ſacerdotum, vt ex hoc præcipue in eum glorietur in hoc, quod intelligit & cognoſcit Dominum, & facit iudicium & iuſtitiam in medio terræ: ſtuduit competenter non antea per ſcripta eorum qui accuſati ſunt, cauſam illorum diſcutere, donec per querulan- *Pſalm. 88.* *Ier. 9.*

tium institutiones respexerit hanc, & addiscere valuerit, illud videlicet, quod per sapientiam bene placuit Salomoni, adimplens, quod dicit: *Antequam scruteris, non reprehendas: intellige prius, & tunc increpa: antequam audieris, non respondeas.* Nempe licet apertissima est contrariorum reprehensio, verumtamen oportet & his quæ clara sunt, ad eorum examinationem ordinem conseruari ab his qui secundum Deum scrutari deputati sunt: quatenus ita cum oratione cooperantē inueniamus & confessorem Deum, qui dicit: *Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Offerantur ergo secundum pie complacitam omnibus nobis consequentiam per eos, quorum interest, siue de nostro venerabili scrinio, dilectissimum primicerium & notarios querulantium denominatos temeratores cum omni reuerentia secundū ordinem submonitio.

ANNO CHRISTI 649.

Eccles. 11.

Matth. 18.

Theophylactus primicerius notariorum apostolicæ sedis, dixit:

Suggero vestræ sacratissimæ beatitudini, quoniam præ foribus adstat venerabilis secreti vestri, Stephanus reuerendissimus episcopus Dorensis, primus Hierosolymitani ecclesiastici Concilii, aditum sibi expetens in vestra sacratissima Synodo: & quidem desiderat innotescere quid præcipitis.

Martinus sanctissimus & beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Stephanus reuerendissimus episcopus Dorensis secundum petitionem suam introeat, & competenter quæ ei videntur edisserat.

Stephanus reuerendissimus episcopus Dorensis coram sancto Concilio adstans, dixit:

Postulobeatitudinem vestram, si placet, præcipere humanitatis meæ libellum suscipi, & coram sanctitate vestra recenseri.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Secundum supplicationem memorati reuerendissimi Stephani episcopi Dorensis, libellus eius suscipiatur, & lectioni pandatur.

ANNO CHRISTI 649. *Et accipiens Anastasius notarius regionarius apostolicæ sedis, de Græco in Latinam linguam interpretatum, relegit in his.*

Sanctæ apostolicæ Synodo, secundum gratiam Dei & regularem auctoritatem præsidentis in ea Martini ter beatissimi papæ congregatæ in hanc antiquam almamque vrbem Romam, pro confirmatione sacra & defensione paternarum & synodalium catholicæ ecclesiæ definitionum vel promulgationum, Stephanus per misericordiam Dei episcopus, & primus Hierosolymitanæ * sacerdotali sede existens diœceseos, suggero quæ subter adnexa sunt:

*sacerdotalium sedium

Benedictus Deus & pater Domini nostri Jesu Christi, pater misérationum, & Deus totius consolationis, qui consolatus est nos per sacratissimũ in idipsum & sacerdotalem conuentum sanctitatis vestræ in omni tribulatione nostra, quæ facta est nobis propter sanctam catholicam eius ecclesiam, ab aduersantibus verbo fidei. Hanc etenim beatissime in pace & tranquillitate consistentem veluti fluctus immanes irruentes per suam hæresim turbauerunt, prius quidem Theodorus Pharanitanæ ecclesiæ quondam episcopus; postmodum autem Cyrus Alexandrinus antistes, item Sergius Constantinopolitanus, nec non successores eius Pyrrhus & Paulus. Hi namque Apollinaris & Seueri dogmata hæreticorum renouare ausi sunt, per hoc, quod prædicauerunt vnam voluntatem & operationem diuinitatis & humanitatis Christi dogmatizare, quorum scripta testantur contra omnem præseminatam orbem terrarum, ad deceptionem simplicium: qui studuerunt non solum exponere audacter & conscribere, sed & diuulgare contra paternas & synodales ecclesiæ institutiones in aperto nisi sunt, & tam per capitulorum seriem super ambone cum anathematis vinculo, qui sic non saperet, & secundum sensum eorum recitatam, quamque per sententias & subscriptiones ac gestorum monimenta. Ac per hoc vniuersam catholicam ecclesiam in his conturbantibus memoratis viris, iuxta quod beatus Ieremias inquit: *Confusi sumus, quia audiuimus improperium: dereliquimus in confusione vultum nostrum, quia introierunt alienigenæ in sanctuarium nostrum:* & propterea aliquando

2. Cor. 1.

Theodorus hic primus auctor hæresis Monothelitarum. In 6. tamen Synodo Act. 15. dicitur Sergius Constantinop. primus scripsisse de impio hoc dogmate.

Ierem. 51.

ANNO CHRISTI 649.

Ier. 9. quidem aquam capiti, & oculis fontes lacrymarum exquirebamus, vbique omnes fideles huiuſmodi miſeram *Pſalm. 54.* calamitatem plorantes: aliquando autem pennas columbæ ſecundum beatum Dauid, & volemus & annuntiemus hæc omnia omnium propoſitæ, * ſed dico autem ſummæ veſtræ & principale, ad medicinale conſultum emerſi vulneris: quippe quoniam hoc poteſtatiue olim & ab antiquitus facere per apoſtolicam ſiue canonicam conſueuit auctoritatem, dum aperta lucubratione non ſolum claues regni cælorum creditæ ſunt ei, atque ipſe tantummodo ad aperiendum eas fidelibus quidem digne, minimę autem euangelio gratiæ credentibus iuſta claudere magnus ſecundum veritatem, & princeps apoſtolorum meruit Petrus: ſed etiam & paſcere primus iuſſus eſt oues catholicæ eccleſiæ, cum Dominus dicit: *Ioan. 21.* *Petre, amas me? Paſce oues meas:* Et iterum ipſe præcipue ac ſpecialiter firmam præ omnibus habens in Dominum Deum noſtrum & immutabilem fidem, conuertere aliquando & confirmare exagitatos conſortes ſuos & ſpiritales meruit fratres, vtpote diſpenſatiue ſuper omnes *Luc. 22.* ab ipſo qui propter nos incarnatus eſt Deus, poteſtatem accipiens & ſacerdotalem auctoritatem. Quod vtique ſciens beatæ memoriæ Sophronius quondam patriarcha ſanctæ Chriſti Dei noſtri ciuitatis, ſub cuius diœceſe fungebar ſacerdotale officium, non acquieſcens omnino carni & ſanguini, ſed ſola quæ Chriſti ſunt iuxta ſanctitatem veſtram excogitans, ſtuduit meam humilitatem ſine mora pro huiuſmodi tantummodo capitulo cum ſua ſuggeſtione ad hanc apoſtolicam magnamque dirigere ſedem, in ſcripto atque ſine ſcripto, per me ſupplicem veſtrum omnium prædictorum virorum adaperiens nouitatem, quam videlicet contra orthodoxam fidem memorati viri exponere auſi ſunt. Quippe nam & ipſe, dum aduiueret, ſuperius dictis temeratoribus in oriente validiſſime contradixit, conteſtans eos & admonens, vt a propria hæreſi quieſcerent, & ad rectam patrum fidem remearent, dans in duobus libris ſexcenta teſtimonia patrum, ad euictionem impietatis eorum, & veritatis oſtenſionem. Quos quidem reuocare minime valuit; commouit autem eos contra ſe ad inſidias & ma-

* *forte ſe-di, dico autem*

Auctoritas Romanæ ſedis. *Matth. 16.*

Sophronii ſcripta cõtra Monothelitas.

ANNO CHRISTI 649. lignam detractionem: sed nullo modo propter hoc reueritus est omnino ille, nec timuit timorem vbi non est timor, quoniam iustus sicut leo confidit. zelo autem *Prouerb. 28.* Dei & fiducia repletus, duxit me indignum, & statuit in sancto Caluariæ loco, vbi propter nos ipse qui super nos secundum naturam Deus est, Dominus noster Iesus Christus sponte crucifigi secundum carnem dignatus est: & ibi alligauit me vinculis indissolubilibus, dicens: Tu dabis rationem ipsi, qui propter nos secundum carnem in hoc sancto loco sponte crucifixus est Deus, quando cum gloria in terribili eius aduentu iudicaturus est viuos & mortuos, si distuleris & postposueris fidem eius periclitantem, licet ego hoc facere corporaliter, vt nosti, propter emersam ex nostris peccatis incursionem Sarracenorum præpedior. Quantocyus ergo de finibus terræ ad terminos eius deambula, donec ad apostolicam sedem, vbi orthodoxorum dogmatum fundamenta existunt, peruenias, non semel, non bis, sed multo sæpius aperiens sacris viris ibidem consistentibus omnia secundum veritatem, quæ in istis partibus mota sunt, & non quiescas instantius expetens atque exorans eos, donec ex apostolica prudentia, quæ in Deo est, ad victoriam iudicium perducere debeant, & nouiter introductorum dogmatum perfectam faciant secundum Canones destructionem, & ne secundum quod beatus Apostolus *1. Tim. 2.* ait, sicut cancer pascuam in amplius inueniant, depascentes simpliciorum animas. Igitur in his pertimescens ego atque perterritus, propter impositam mihi terribilem in tremendo & venerabili loco coniurationem, nec non & creditum mihi ex Dei permissu episcopale ministerium considerans, sed & supplicationes omnium pene habitantium orientalium tractum reuerendissimorum episcoporum & Christianorum populorum, consonanter prædicto beatæ memoriæ Sophronio ad hoc me inuitantium, vtpote primum Hierosolymitanæ diœceseos, peruenire; *non dedi*, secundum scripturam, *somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis*, quatenus adimplere debuissem huiusmodi desiderabilem iussionem: sed absque vlla mora propter hoc ipsum tantummodo huc properaui: a quo tem- *Psalm. 131.*

Romæ fundaméta orthodoxæ doctrinæ.

pore tertio visus sum vestris apostolicis adesse vestigiis, ANNO CHRISTI 649.
expetens ac deprecatus, vt quod ille & omnes libenter postulare noscuntur, hoc est, fidei Christianorum periclitanti manum porrigere. Quod addiscentes contrarii, non leuibus me implicuerunt afflictionibus, præceptiones propter me per loca & prouincias dirigentes, quatenus comprehendi, & ferris constrictus ad eos deberem destinari, sicut omnes cognoscunt. Sed Dominus auxiliatus est mihi, & liberauit me ab omnibus persequentibus me, ideoque ad propositum currentem, & ad brauium properantem vestræ apostolicæ sedis. Neque despexit Deus preces cum lacrymis oblatas supplicum suorum, sed excitauit non equidem mediocriter præcessores apostolicosque præsules in commonitione, nec non contestatione prædictorum virorum, licet nullo modo eos flectere potuerunt. Excitauit autem & nunc, ex Dei voluntate qui præsidet, dominum nostrum Martinum ter beatissimum papam, quem suis ecclesiis condonet sanum & incolumem, longæuum, recte prædicantem verbum veritatis, incomparabiliter ac mirabiliter zelantem zelum Dei, qui & omnes vos sanctissimos sacerdotes eius ad se congregare pro destructione quidem nouitatis, conseruatione autem paternorum ecclesiæ dogmatum, studuit: quos postulans coniuro opus perficere gratiæ, in quo per se Deus vocauit vos, vt secun-
Rom. 16. dum quod beatus Paulus ait, abiiciatis malignum a vo-
1. Corinth. 5. bismetipsis. Vos namque postulans, vobis scribens Romanis, præcepit attendere eos qui seditiones & scandala præter doctrinam quam vos didicistis, faciunt, & declinare ab illis. Quoniam hi Christo Deo nostro non deseruiunt, sed suo ventri, & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. Pia namque patrum fides, sicut nostis, beatissimi, per nouitatem nullatenus patitur maculari, roborari autem in orthodoxis consueuit apostolicisque dogmatibus. Qua de re omnem malitiam abiiciens, vnum eumdemque Dominum nostrum & Deum Iesum Christum in duabus naturis confitetur, substantialiter vnitis inconfuse & indiuise, nusquam propter vnitionem amputata differentia naturarum, magis autem conseruata proprietate vtriusque

natu-

ANNO CHRISTI 649. naturæ, & in vnam personam, & in vnam subsistentiam concurrente. Atque ideo naturaliter Deum perfectum & hominem naturaliter perfectum, absque tantummodo peccato, eumdem pie prædicare dinoscitur. Si vero Deum naturaliter perfectum & hominem naturaliter perfectum eumdem esse veraciter prædicat, certum quia imperfectus nullo modo consistit secundum diuinam & humanam eius eidem substantialem voluntatem & operationem: sed indiminute iuxta numerum naturarum, naturales habuit voluntates & operationes, quibus diuina & humana volens & operatus, Deus pariter & homo secundum veritatem idem existens, naturaliter cognoscebatur. Nam si imperfectus esset, iuxta sensum contrariorum, in diuina & humana eius naturali voluntate & operatione, perfectus non esset Deus, neque perfectus idem homo: magis autem nec penitus Deus, nec homo existeret, dum constet, quia Deus naturaliter non est, qui diuinam secundum naturam voluntatem & operationem non habet: nec iterum homo naturaliter poterit esse, qui minime habet humanam secundum naturam voluntatem & operationem. Deus enim imperfectus non est, nec homo idem imperfectus: quoniam in naturali perfectione vtraque cognoscitur Christi natura, ex quibus & in quibus consistit inconfuse & indiuise. Et propterea per vtramque eiusdem naturam perfectus erat idem naturaliter. Vnde oportet huiusmodi quidem nouitates abiicere, in perfectione autem naturarum, quæ in Christo Deo in vnitate saluantur, & naturalium eius voluntatum & operationum roborare intransgressibiliter patrum orthodoxam fidem. Ideoque vnius eiusdemque sicuti vnitas duas naturas, ita consequens est & naturales confiteri voluntates & operationes, diuinam & humanam, ad plenam ostensionem vtriusque eius naturæ veræ perfectionis, vtpote in vtraque natura nullam diminutionem habente essentialis & naturalis proprietatis, id est, voluntatis & operationis. Quoniam proprietas naturalis est sine dubio naturæ naturalis eius voluntas & operatio, ex quibus firmius sancti Calchedonensis Concilii stabilita est definitio, Christi Dei indiminute conseruans myste-

rium, quam illi, de quibus ante diximus, deſtruere at- ANNO CHRISTI
tentantes, & aliud malum nuper excogitauerunt. Nam 649.
Paulus Conſtantinopolitanus antiſtes ſuaſit clementiſ-
ſimo principi noſtro typum exponere fidei, in quo ty-
po ſanctorum patrum doctrinas cum nefandiſſimorum
hæreticorum prauitatibus funditus amputauerunt, nec
vnam, nec duas debere voluntates aut operationes
Chriſti Dei promulgantes quempiam confiteri: facile
eis licere credentibus, aliquando quidem vnam, ali-
quando autem nec vnam in eodem prædicare: ac per
hoc aut Deum tantummodo, vtpote diuinam tantum-
modo, aut dumtaxat hominem purum, vtpote huma-
nam habentem tantummodo: aut neque Deum, neque
hominem eumdemque aſſerentes, vtpote neque diui-
nam, neque humanam habentem voluntatem & ope-
rationem, ſed ſine voluntate & operatione ſecundum
eos omnino exiſtentem. Quod vtique ſanctorum pa-
trum & prædicti ſancti Calchedonenſis Concilii defini-
tio omnino recipere abnegat, quoniam ſaluari aſſerit v-
triuſque naturæ, ex quibus & in quibus Chriſtus conſi-
ſtit, indiminute naturalem & poſt vnitionem proprie-
tatem. Igitur prædictam ſanctam Synodum, & omnes
ſanctos patres proiicere volentes, hæc eadem dogmati-
zare & ſcribere contra fidem auſi ſunt. Sed & hoc do-
ceo ſanctitatem veſtram, quia temporis attendentes per-
turbationem, multos in oriente per ambitionem dece-
piſſe noſcuntur. Sergius namque quondam Ioppenſis
epiſcopus, poſt receſſum gentis Perſarum, loci ſerua-
turam ſedis Hieroſolymitanæ arripiens, non quidem
per eccleſiaſticam auctoritatem, ſed ſæcularem pote-
ſtatem contra Canones, ibidem ſub ſedem Hieroſoly-
mitanam pertinentem, aliquos epiſcopos ordinauit, &
cum ipſe minime fuerat confirmatus, alios ordinare
præſumpſit. Hi autem propterea ſcientes veraciter ina-
nem eſſe ordinationem eorum, per propria ſcripta con-
ſentientes, applicuerunt affectatæ ſe nouitati, quæ a
Paulo epiſcopo Conſtantinopolitano defenditur, quaſi
ex hoc ſperantes enormiter, quod impoſſibile eſt, con-
firmari. De quibus & antea apoſtolicæ ſedi innotui, id
eſt, beatæ memoriæ deceſſori veſtro Theodoro, iuſ-

ANNO CHRISTI 649. sitque mihi indigno per sacram suam præceptionem, ordinans me loci seruatorem per apostolica eius scripta, quatenus tam ea, quæque fuissent ecclesiastica capitula, peragere debuissem, & canonice, si nullatenus emendarentur, qui sub denominato prætextu ordinati sunt episcopi, deponerem eos. Quod & feciſſe me certum est, & præcipue quoniam in errorem a veritate recedentes sponte delapsi sunt, tantumque illos recepi secundum iussionem eius, qui libellum pœnitentiæ obtulerunt, & professi sunt in scripto, conseruare indesinenter & amplecti atque prædicare sanctorum patrum & Synodorum doctrinas: quorum libellos nuper deferens obtuli sacratissimæ præsidenti sanctitati vestræ, Martino ter beatissimo papæ, ab eo quod aliqui eorum merito recepti & confirmati sunt, aliqui vero pro tuitione catholicæ ecclesiæ condemnati sunt. Ideoque exoro vt minime despiciatis humilitatis meæ & omnium orientalium orthodoxorum sacerdotum & populorum, nec non prædicti domini mei sanctæ memoriæ Sophronii, super tali capitulo instantias assiduasque precationes, vestræ beatitudini per meam humilitatem *Philip. 2.* cum lacrymis oblatas, sed sicut luminaria in vniuerso mundo verbum vitæ retinentes, introductas extinguite tenebras Apollinaris & Seueri nefandissimarum hæreseum per superius memoratos viros, temporibus etiam nostris procaciter germinatas, * qualiter funditus extincta huiusmodi caligine, Lucifer nobis resplendeat per vos sanctissimos, & dogmatica definitio omnes vbique lætificans, quam glorioſi ecclesiæ patres, sanctæque & vniuersales quinque Synodi per propria piissima dogmata in æternæ vitæ firmam hereditatem prædicasse noscuntur. Et subscriptio.

* quatenus

Stephanus per Dei misericordiam episcopus Dorensis, & primus sanctæ Synodi sub Hierosolymorum patriarcha sede consistentis, præsenti libello a me dictato, manu propria subscribens obtuli die sexta Octobris mensis, feria tertia, indictione octaua.

ANNO CHRISTI 649.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Non equidem mediocriter omnibus nobis Stephanus reuerendissimus Dorensis episcopus manifestauit per ea quæ nunc in proprio libello demonstrauit, quanta mala aduersus venerabiles viros & orthodoxa dogmata Theodorus Pharanitanus quondam episcopus, Cyrus Alexandrinus, & Sergius Constantinopolitanus, eiusque successores Pyrrhus & Paulus concinnare noscuntur, & gloriati sunt audacter, in medio sanctæ Dei catholicæ ecclesiæ proprium ponentes errorem, iuxta propheticum
Psalm. 73. vaticinium dicentes in corde suo: *Venite, comprimamus omnes dies festos Domini a terra*; id est, sacras voces venerabilium patrum de Saluatore & Domino nostro relatas: hoc argumentantes, vt sine dubio vnam, aut nec vnam in ipso voluntatem & operationem quisquam debeat prædicare. Quia iam non est propheta, id est, doctor, & nos non cognoscet amplius, adulterantes verbum veritatis. Sed ignorauerunt, quia ab omnibus in hoc cogniti sunt, iusteque interdicti ab orthodoxis comprobantur: licet mercedem eis fiduciæ verbi tribulationes compensare
Psalm. 119. noscuntur, iuxta quod dictum est: *Cum loquebar illis, impugnabant me gratis.*
Amos 5. Nec enim pro tali excessu pœnitentia
Psalm. 35. ducti sunt, quia odio habuerunt in portis corripientem, & sermonem sanctum exprobrauerunt, firmantes sibi verbum malum, vt inuenirent iniquitatem suam ad odium. Propterea his ita nobis per lectionem libelli de prædictis viris cum omni subtilitate recognitis, oportet quatenus actis ecclesiasticis inseratur, in approbatione accusationis contra eos ab omnibus orthodoxis oblatæ.

Theophylactus primicerius notariorum apostolicæ sedis, dixit:

Suggero vestræ beatitudini, quoniam præ foribus venerabilis secreti sanctitatis vestræ adstant plurimi reuerendissimi abbates, presbyteri & monachi Græci tam per annos habitantes in hac Romana ciuitate, nec non in præsenti aduentantes, id est, Ioannes, Theodorus, Thalassius, Georgius, & cum ipsis alii venerabiles viri,

ANNO CHRISTI 649. petentes vt conſpectui veſtro præſententur, & aliqua quæ eis neceſſantur, veſtræ ſuggerant ſanctitati. Quapropter quæ placent beatitudini veſtræ, præcipere dignetur.

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit.

Secundum eorum petitionem, qui noſtri ſecretarii aditum reuerendiſſimi abbates, presbyteri, nec non monachi petierunt, introeant, & ſecundum ordinem de quibus & quæ voluerint, fiducialiter doceant. Ioannes abba presbyter venerabilis labræ ſancti Sabbæ, conſtitutæ in eremo, quæ eſt iuxta Chriſti Dei noſtri ſanctam Dei ciuitatem, & Theodorus abba presbyter venerabilis labræ in Africana prouincia conſtitutæ, Thalaſſius abba presbyter venerabilis monaſterii Armeniſſarum in hac Romana ciuitate conſtituti, qui appellatur Renati, & Georgius abba presbyter venerabilis monaſterii de Cilicia, qui ponitur in aquas Saluias, quod in hac Romana ciuitate habitare dinoſcitur, & qui cum eis ſunt reuerendiſſimi abbates & monachi adſtantes coram ſancto Concilio, dixerunt:

Supplicamus beatiſſimam ſanctitatem, minime deſpicere noſtram in ſcripto admittere poſtulationem, id eſt, humillimum libellum: ſed ſi placet, condeſcenſibiliter iubeat a nobis ſuſcipi eum, & lectione vulgari, quippe quoniam de orthodoxa fide in eo quæ neceſſantur, ſuggerimus.

Maximus ſanctiſſimus epiſcopus Aquileienſis eccleſiæ, dixit:

Secundum ſupplicationem præſentium venerabilium abbatum, presbyterorum, & monachorum, memoratus libellus eorum ſuſcipiatur, & lectioni pandatur. Cumque ſuſceptus fuiſſet a Theodoro notario regionario apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latino interpretatum relegit in his.

SANCTÆ Dei & apoſtolicæ Synodo, ex Dei voluntate & gratia, atque indiuiſa communione ſancti ſpiritus in hac conſonanter & vnanimiter congregatæ antiqua alma vrbe Roma, ad confirmationem ſacram & erectionem immaculatæ, necnon piæ Chriſtianorum noſtræ fidei, per iuſſionem ſanctam ſiue præceptionem diuinitus

præsidentis vobis, atque omnibus his præminentis sacer- ANNO CHRISTI 649.
dotis sacerdotum, & patris patrum, domini nostri Martini ter beatissimi papæ, generalitas habitantium in hac prædicta ciuitate Græcorum abbatum vel monachorum seruorum vestræ sanctitatis docemus, vt subter vera, secundum naturam summi Dei & patris sapientiam Domini Dei & saluatoris nostri Iesu Christi omni desideranti vitam diuinam, quæ in eo nunc occultatur, postmodum vero declaratur, attestante siue promulgante: *Quoniam qui confitebitur me coram hominibus, & ego confitebor eum coram patre meo, qui in cælis est. Qui autem negauerit me, & verba mea, negabo eum & ego coram patre meo, qui in cælis est.* & iterum: *Qui amat animam suam in hoc mundo, perdet eam: qui autem odit animam suam propter me, in vitam æternam seruauit eam:* necesse est, o beatissime, dum mundus dissoluitur, & vita corrumpitur; necnon animæ nostræ, ipsius Dei & saluatoris nostri Iesu Christi omnibus modis sanctam præponentes fidem, & prius quidem communiter, dum Afrorum habitaremus prouinciam, hanc apostolicam & summam expetiuimus sedem. Hoc autem consonanter non solum nos, sed & omnis prouincia & ciuitas, quæ in fide habitatur, id est, sacerdotum populorumque collegia non despicere orthodoxam fidem innouatam, & sanctam Calchedonensem Synodum apertius proiectam, vel omnes sanctos & glorioſos patres, a Sergio, Pyrrho & Paulo, qui in regia vrbe præsediſſe noscuntur, nec non & Cyro Alexandrino quondam episcopo: quique callide quasi aliquam occasionem & cooperimentum propriæ nouitatis conuocationem impiorum & hæreticorum facientes, perfidiam eorumdem hæreticorum contra orthodoxos ecclesiæ alumnos introduxerunt, ab antiquo celatam aperientes hæresin ipsorum, vtpote vnam in Christo voluntatem & operationem confiteri promulgantes sanctam Dei ecclesiam, consonāter Seuero & Apollinari, Nestorio atque Theodoro, qui in confusione & diuisione Christi Dei mysterium corrumpunt, peruersis hæreticis. Et nunc autem præsentes petimus, & interpellamus, ac coniuramus omnes sanctissimos vos patres, id est, apostolicam & principalem sedem, per sanctam & consubstantialem venerandam trinitatem, auctricem omnium, quæque sunt natu-

Papa, pater patrum, & ter beatissimus a Græcis abbatibus appellatur.

Matth. 10.

Ioan. 12.

Rom. sedes apostolica, & summa a Græcis hominibus vocatur.

ANNO CHRISTI 649. raliter, & vnam ſempiternalem deitatem, & omnem cæleſtem ſanctam angelicam militiam & officium, quæ inceſſanter in gloria eius per ſanctam laudem eidem beatæ deitati offert, nec non ſanctos apoſtolos, prophetas & martyres vel doctores, ſiue ſanctas & vniuerſales quatuor Synodos, quæ in Nicæa, in Conſtantinopoli, in Epheſo prima, & in Calchedona, atque ſecunda in Conſtantinopoli congregata eſt, ſancta quinta Synodus, & omnes compendioſe, qui a ſæculo ſunt, ſanctos, quorum dogmatibus non minus quam ſanguinibus ſancta fides ſeruata eſt & ſtabilita, & in vos ſanctiſſimos deputata eſt, non deſpicere Chriſtianorum preces, quas per tanta tempora vndique Deo, ſimiliterque ſanctiſſimis vobis obtulerunt, neque humilium noſtrorum præſentium & abſentium de hoc capitulo cum lacrymis poſtulationes: ſed canonice & ſynodaliter expugnatam a prædictis viris ſanctam fidem defendite, & omnibus poſt Deum eam ſaluate integram, ſinceram & ſine innouatione, piiſſimo ſicut & antea, coruſcante verbo in omni mundo orthodoxis ſacerdotibus ac populis vel monachis: quoniam omnium corda poſt Deum in vos pendent, ſummum eccleſiarum ſcientes vos caput a Chriſto Deo noſtro præpoſitum, & hos ipſos, id eſt, Sergium, Pyrrhum & Paulum, & eorum pro impia * inuocatione verba vel dogmata, & omnes, qui cum eis quolibet modo, vel verbo, aut tempore, vel loco ſecuti ſunt vel conſenſerunt, aut facturos in tranſgreſſione paternarum definitionum vel dogmatum, anathemati perſonaliter ſubmittere, neque imperſonaliter contra eos ſententiam proferre, quia hæc lex ſynodalis non eſt eccleſiæ, vt querela in ſcripto perſonaliter propoſita, imperſonaliter contra nullum proferatur ſententia. Cum quibus iuſte & typum, qui nunc contra orthodoxam fidem factus eſt ex ſubreptione, non ex ſtudio aut mente piiſſimi noſtri imperatoris, ſed ſuaſione importuna, & falſiloquio Pauli depoſiti a prædeceſſore veſtræ ſanctitatis Theodoro, ſanctiſſimæ recordationis papa veſtræ apoſtolicæ ſedis, eidem anathemati ſubmittere: in quo typo ſine operatione & voluntate omnino, id eſt, ſine intellectu & anima immobilem ipſum gloriæ Deum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum dogmatizauerunt, ſimiliter gentilium *Pſalm. 113.*

* *for.* innouatione

idolis inanimatis, (de quibus dicit magnus Dauid : *Idola gentium argentum & aurum, opera manuum hominum. Os habent, & non loquentur: oculos habent, & non videbunt: aures habent, & non audient: pedes habent, & non ambulabunt. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis :* quoniam tale est omne, quod sine operatione & voluntate est) per hoc quod dicitur, nulli licere omnino in Christo vnam aut duas operationes vel voluntates confiteri: quod omnium sanctorum patrum & Synodorum, sed etiam ipsius Christi Dei mysterii perfecta denegatio extitit, si vtique nemo, neque vna de sanctis patribus & Synodis, ipsum Dominum nostrum & Deum Iesum Christum, diuina & humana carentem secundum naturam prædicauit ac definiuit operatione vel voluntate: sed sicut diuinam & humanam naturam, id est, duas naturas eumdem per vnitionem inconfusam & indiuisam, ita & diuinam voluntatem & operationem, atque humanam voluntatem & operationem tam per glorioſa atque diuina eius miracula, quamque per voluntarias & humanas passiones in ipso vno confirmatas Deo verbo incarnato firmiter sanxerunt, ad indiminutam & immaculatã veracium rerum approbationem, ex quibus, & in quibus, & quæ est ipse vnus Dominus & Deus noster, siue eiusdem naturaliter deitatis & humanitatis, vtpote neque vna carente operatione naturali & voluntate: atque confirmare synodaliter pietatem, sicut duas naturas, ita & duas naturales operationes & voluntates vnius eiusdemque Dei verbi incarnati nos venerari pie promulgantes, secundum prædictorum sanctorum patrum diuinam traditionem, certissime hoc scientibus vobis sanctissimis, quod si aliter quam a nobis pro pietate pie postulata sunt, quidquam omnino integritatem fidei corrumpens a vestra terminetur beatitudine, (quod absit, abfuturumque sit: hoc enim omnino incredulum nobis est) liberi sine dubio atque innocentes ab hoc quod fiet existimus. Pro qua re ad perfectam nostræ humilitatis ædificationem & munitionem, rogamus vestram sanctitatem vsque ad vnum apicem cum omni * acribia secundum Græcam interpretari vocem, quæ nunc a vobis sancte aguntur ac definiuntur pro causa orthodoxæ fidei, quatenus eorum scientiam accipientes, cum cogni-

ANNO CHRISTI 649.

* *id est*, diligentia

ANNO CHRISTI 649. gnitione noſtra ſub his offeramus beatiſſimis vobis confeſſionem, permanentes intranſgreſſibiliter in his, quæ orthodoxe definit ſecundum ſanctorum, vt dictum eſt, patrum & Synodorum doctrinam ſacram & traditionem gratiæ, quæ in eo eſt, Domino & Deo noſtro ſinceræ confeſſionis & fidei.

Ioannes abba presbyter monaſterii patris noſtri ſancti Sabbæ, poſtulans manu propria ſubſcripſi.
Thalaſſius miſericordia Dei abba presbyter ſanctæ Dei genitricis, & beati Andreæ, poſtulans propria manu ſubſcripſi.
Theodorus gratia Dei abba presbyter monaſterii venerandæ labræ ſancti Sabbæ, poſtulans manu propria ſubſcripſi.
Georgius abba presbyter, ſimiliter.
Theodorus abba presbyter, ſimiliter.
Theochariſtus miſericordia Dei presbyter, ſimiliter.
Theodorus miſericordia Dei diaconus, ſimiliter.
Paulus miſericordia Dei presbyter, ſimiliter.
Theodorus presbyter, ſimiliter.
Zoſimus presbyter, ſimiliter.
Ioannes presbyter, ſimiliter.
Theodorus monachus, ſimiliter.
Polychronius diaconus, ſimiliter.
Conſtantinus diaconus, ſimiliter.
Petrus diaconus, ſimiliter.
Theodorus diaconus, ſimiliter.
Sergius monachus, ſimiliter.
Thomas diaconus, ſimiliter.
Georgius diaconus, ſimiliter.
Stephanus diaconus, ſimiliter.
Sergius monachus, ſimiliter.
Andreas diaconus, ſimiliter.
Eutychius monachus, ſimiliter.
Coſmas monachus, ſimiliter.
Muconius monachus, ſimiliter.
Abrahamius monachus, ſimil.
Ioannes monachus, ſimiliter.
Anaſtaſius monachus, ſimiliter.
Theodorus monachus, ſimiliter.
Theoctiſtus monachus, ſimiliter.
Leontius diaconus, ſimiliter.
Paulus monachus, ſimiliter.
Petrus monachus, ſimiliter.
Ioannes monachus, ſimiliter.
Maximus monachus, ſimiliter.
Anaſtaſius monachus, ſimiliter.
Leontius monachus, ſimiliter.

Deuſdedit ſanctiſsimus epiſcopus Caralitanus dixit:

Relectus libellus venerabilium abbatum, presbyterorum & monachorum, quomodo præuidiſtis ſanctiſſimi, apertiſſimam habet & indubitatam accuſationem contra Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum, & qui cum eis ſentiunt. Hi namque Saluatoris noſtri in pace conſiſtentem per prauas eorum doctrinas conturbauerunt omnem eccleſiam, vnam & nec vnam aſſerentes Chriſtum habere voluntatem & operationem, quaſi ſub prætextu pietatis fidem adulterantes, atque propheticam interminationem

a propriis sensibus excludentes, qua dicit: *Væ qui potum dat amico suo, mittens fel suum.* Et iterum sapientissimus Salomon ait: *Quoniam qui loquitur iniqua, non potest latere, nec præteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impii interrogatio erit: sermonum autem illius auditio ad dominum perueniet, ad correptionem iniquitatum illius: Quoniam auris zeli audit omnia, & tumultus murmurationum non abscondetur.* Hæc enim si complecti voluissent in proprio sensu, ad reprobum sensum minime laberentur, sed per Dei timorem sermonum suorum præcauentes custodiam, piam sanctorum patrum definitionem sine quadam nouitatis præsumptione vtique conseruarēt: quoniam dicit, Consilium bonum conseruabit te, mens autem bona custodiet te. Propter quod veraciter reuerendissimi abbates, presbyteri & monachi commoti, aduersus nouitatis commentum querelas nobis obtulisse noscuntur, coniurantes nos, vt canonica vltione damnetur. Consonantes autem sanctis patribus, per proprium libellum clare confessi sunt saluari sicut vnius eiusdemque Christi secundum substantiam vnitas naturas, ita secundum numerum naturarum, naturales eius voluntates & operationes, ex quibus diuina & humana naturaliter idem volens atque operatus, Deus simul & homo veraciter cognoscebatur naturaliter, vtpote vtriusque naturæ saluans indiminute naturalem proprietatem & post vnitatem, ex quibus consistit. Ita namque sanctorum patrum in Calchedonensi Concilio conuenientium docere nos definitio demonstratur, sed & omnium sanctorum patrum chorus. Pro qua re zelum pietatis catholicisque dogmatibus congestum libellum eorum nostris actibus præcepimus sociari, ad conuincendam nouitatem, quæ ab eis in accusatione deposita est.

Habac. 2. v. 15. Sap. 1.

ANNO CHRISTI 649.

Theophylactus primicerius notariorum apostolicæ sedis, dixit:

Suggero beatitudini vestræ, quod & ipsam scire sine dubio confidimus, vtpote omnium retinentem & supportantem cum multa solicitudine, quæ in Deo est, eorum quæ necessantur, vigilantem memoriam, quoniam in scrinio sanctæ vestræ ecclesiæ plurimæ suggestiones supplicum cum omni cautela reconditæ sunt, postulantium per diuersa tempora vestram principalem apostolicamque sedem,

ANNO CHRISTI 649. propter nouitatem nuper emersam a Cyro & Sergio, vel qui cum eis sentiunt, quatenus eam deponere, & canonico anathemati eam submittere debeat. Porro, si placet vestræ beatitudini, aliquas de præfatis suggestionibus intimare gestis synodaliter, quæ ab ea nunc celebrantur, ad ampliorem ostensionem fraudulentæ immutationis paternarum institutionum, ab aduersariis præsumenter expositæ, propter quam etiam diuersi querelas contra eos deposuisse noscuntur, quæ præcipit, edisserat.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Oportet pro cautela eorum quæ apud nos synodaliter peraguntur, iuxta submonitionem dilectissimi primicerii nostri, & aliquas de oblatis pro huiusmodi quæstione relationibus, & in nostro scrinio reiacentibus, ad intimandum deduci, & per eos quorum interest, lectione vulgari.

Theophylactus primicerius notariorum apostolicæ sedis, dixit:

Afferens de venerabili scrinio, præ manibus habeo suggestionem Sergii Cyprienſis archiepiscopi, directam ab eo per nuper transactam primam indictionem, id est, ante septem annos, Theodoro beatæ memoriæ decessori vestro.

Epist. synodalem fuisse sentit Baron. anno 643. nu. 9.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Memorata suggestio Sergii Cyprienſis insulæ episcopi, suscepta lectioni pandatur. Et accipiens Exuperius notarius regionarius apostolicæ sedis, de Græco in Latinum interpretatam, recensuit in his:

Literæ Sergii Cypr. episcopi ad Theodorũ papã, quem vocat patrẽ patrum, & vniuersalẽ papam.

Sanctissimo & beatissimo a Deo nostro honorabili domino meo, patri patrum, archiepiscopo & vniuersali papæ domino Theodoro, Sergius humilis in Domino salutẽ.

Insigne præconium Romanæ ecclesiæ. *Matth. 16.*

Firmamentum a Deo fixum & immobile, atque tituli formam lucidissimam fidei vestram apostolicam sedem constituit, o sacer vertex, Christus Deus noster. Tu es enim, sicut diuinum veraciter pronuntiat verbum, Petrus, & super fundamentum tuum ecclesiæ columnæ confirmatæ sunt: tibi & claues cælorum commisit, atque ligare & soluere protestatiue, quæ in terra & in cælis sunt,

promulgauit. Tu profanarum hæreſeum depoſitor exiſtis, vt princeps & doctor orthodoxæ & immaculatæ fidei. Igitur non deſpicias patrum tuorum, pater, fidem æſtuantem, & ab aliquibus hæreticis ventis violentatam, necnon periclitantem : reſolue nebulam inſipientium lumine tuæ diuinæ ſcientiæ, o ſanctiſſime. Abſcinde blaſphemias & iactantiam vaniloquiorum, & nouiter emergentium hæreticorum doctorũ. Mihi etenim minus eſt orthodoxæ & apoſtolicæ veſtræ definitioni atque traditioni, quatenus augmentũ aliquod ſuſcipiat a nobis fides. Nos autem a Deo inſpirati, & ſanctorũ apoſtolorum confabulatores & conſacerdotes ſapuimus, confitemur atque confeſſi ſumus a priſtinis temporibus, & ex ipſis cunabulis ſecundũ ſanctum atque beatiſſimum papam Leonem, prædicantes omnibus & confitentes : Operatur vtraque natura cum alterius communione. Cum quo beatiſſimo viro & omnes a Deo inſpirati & ſancti patres fatentur. Et hæc quidem a nobis humillimis ſeruis veſtris atque diſcipulis proſecuta ſunt. Multiloquium autem & contradictionem aduerſariorum non admittimus, quia parati ſumus pro orthodoxa fide, auxiliantibus vobis ſanctiſſimis & orantibus, martyrium ſuſcipere. Et ſi quidem voluerint ea, quæ inane ad conſummationem animarum dogmata, hoc eſt, ad interitum doctrinæ & confeſſionis ſanctorum patrum, & glorioſi atque præcipui papæ Leonis propoſita ſunt in regia vrbe deponere, quorũ contraria ſapientes non deſiſtimus, ſufficit hoc, atque amica Deo pax ſanctis eccleſiis intercedit, & omnis diuiſio eccleſiarum de medio abſiſtit, necnon ſchiſmata diſſoluuntur, ad vnitatẽ denuo reſtaurata. Si autem noluerint hoc facere, apoſtolicos vos patres ſequentes, in ſcripto & ſine ſcripto eos anathematizamus. Non eſt enim, non eſt Deo placitum neque iuſtum, propoſita peſtilentia hæreſium, & anathematis blaſphemiis, verbis contendere. Honorent igitur rationem, & erubeſcant Deum, & huiuſmodi blaſphemias ſubtrahere feſtinent, & in quocumque voluerint loco vel tempore, de quibus exiſtimant ſapere, mouemus dogmata. Compendioſe autem, o ſanctiſſime, dicimus: Ea, quæ ad euerſionem & depoſitionem a Deo inſpiratorum patrum, & ſanctiſſimi papæ Leonis, nec non veſtræ a Deo ſapientiæ con-

ANNO CHRISTI 649.

Epiſt. 10.

ANNO CHRISTI 649. scripta sunt, deponantur. Nam & nos, sicut dictum est, iubentibus vobis dominis nostris, & a Deo inspiratis patribus, percutimus eos anathematibus, & tunc motiones de quæstionibus eorum & certamina faciemus, sperantes in vestram Deo placitam & beatam protectionem, quoniam non reueremur neque formidaturi sumus timore, vbi non est timor, præposito Deo & orthodoxa requisitione. Vsque ad hanc igitur diem dispensationem aliquam quærentes, tacuimus eis, arbitrantes ad meliora immutare eos proprias doctrinas. Sic etenim & sanctissimæ memoriæ Thius noster Arcadius sapuit, vestram orthodoxam sequens doctrinam: cuius vestigia & nos omni virtute sequi oramus, consonantes orthodoxæ & a Deo inspiratæ doctrinæ vestræ sanctissimæ dominationis atque paternitatis. Vlterius autem iam non patimur, seminantibus eis zizania & scandala, vt ita dicamus, in omnem mundum. Hi sunt nostri sancti Concilii intellectus, sed & tomum beatæ memoriæ & a Deo inspirati admittit & amplectitur Leonis, & sicut ancoram salutiferam orthodoxiæ detinet, & vestris diuinæ scientiæ lætatur dogmatibus, nihil omnino minuens, & cum ea orthodoxa confessione proficisci & ad Dominum, & terribili eius exorat assistere iudicio. Deus igitur creator omnium conseruet longæuum sanctissimum dominum nostrum, ad stabilitatem sanctarum eius ecclesiarum & orthodoxæ fidei, vos pastorem bonum, qui pro spiritalibus ouibus tuam animam pones, atque pastorali baculo lupos rapaces expelles. Omnes qui digni sunt assistere sanctissimo & a Deo honorato domino meo, ego & qui mecum sunt, plurimum in Domino salutamus. & subscriptio: Incolumem me & Domino beneplacitum ora sanctissime pater patrum.

Maurus reuerendissimus Cæsenæ episcopus, nec non Deusdedit presbyter Rauennatis, locum præsentantes sanctissimi Mauri episcopi Rauennatis, per vnum eorum, hoc est Maurum episcopum Cæsenatem, dixerunt.

Congruum est, secundum quæ nunc relecta sunt nobis per suggestionem Sergii Cyprienſis insulæ Arcadii episcopi de personis, quæ ab ipso sunt accusatæ, pro-

pter eorum introductam nouitatem, vt hoc quod ex per- ANNO CHRISTI 649.
sona Domini a beato Ieremia dictum est, & nos compe-
Ierem. 2. tenter dicamus: *Obstupuit cælum super hoc, & tabuit in amplius terra: quoniam duo mala fecerunt contrarii: Dereliquerunt me fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas contritas,*
Cisterna contrita quæ. *quæ non valent continere aquas.* Cisterna namque contrita, est omne verbum ex quadam hominum adinuentione compositum in alligationem erroris, quæ ab orthodoxis facile velut aranea dissipatur: non enim de fontibus salutiferis spiritaliter ad acquisitionem * æternæ procedit. * deest, vitæ, aut aliquid eiusmodi.
Atque ideo competenter nos beatus Paulus apostolus
Rom. 12. Sap. 10. præmuniens, ait non debere plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, in definitione pietatis perdurantes. Qui enim hanc præterierunt, non tantum læsi sunt, decidentes a corroboratione sua, sed & insipientiæ suæ dereliquerunt hominibus memoriam, vt in his in quibus peccauerunt, nec latere potuissent. Gloria enim & contumelia in loquela & in lingua hominis, casus est illius. Ideoque conueniens est, hanc quidem suggestionem ad ostensionem reprehensæ hæresios nostris actibus inseri. Nec enim fas est supplicum apostolicæ sedis in scripto & sine scripto precationes oblatas displicere, sed vt condecet, cum omni probitate contrarii, & veluti paleati verbi per ventilabrum canonicæ examinationis plenam purgationem in communi consistentes efficere de maturis & nutrientibus catholicæ ecclesiæ dogmatibus, quæ confirmant cor hominis per participationem paternarum institutionum.

Theophylactus primicerius notariorum apostolicæ sedis, dixit:

Notum facio vestræ beatitudini, quoniam & aliam suggestionem supplicum præ manibus habeo de quæstione quæ nunc proposita est, atque apud vos flagitari dinoscitur, directam a reuerendissimis episcopis Africani Concilii per nuper transactam quartam indictionem beatæ memoriæ Theodoro decessori sanctitatis vestræ. Ideoque dignetur de ea quoque, quæ placent, præcipere.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 649.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Memoratam in præsenti suggestionem reuerendissimorum episcoporum Africanæ prouinciæ, coram sancto nostro Concilio recenseri præcipimus. Et incipiens Theodorus notarius regionarius apostolicæ sedis, relegit in his:

Domino beatissimo apostolico culmine sublimato, sancto patri patrum, Theodoro papæ, & summo omnium præsulum pontifici, Columbus primæ sedis episcopus Concilii Numidiæ, & Stephanus primæ sedis episcopus Concilii Byzaceni, & Reparatus episcopus primæ sedis Concilii Mauritaniæ, & vniuersi episcopi de tribus Conciliis antedictis Africanæ prouinciæ.

Epistola Africanorum antistitum ad Theodorum papã.

MAGNVM & indeficientem omnibus Christianis fluenta redundantem, apud apostolicam sedem consistere fontem nullus ambigere possit, de quo riuuli prodeunt affluenter, vniuersum largissime irrigantes orbem Christianorum, cui etiam in honore beatissimi Petri patrum decreta peculiarem omnem decreuere reuerentiam in requirendis Dei rebus, quæ omnino & solicite debent, maxime vero iusteque ab ipso præsulum examinari vertice apostolico, cuius vetusta solicitudo est tam mala damnare, quam probare laudanda. Antiquis enim regulis sancitum est, vt quidquid quamuis in remotis vel in longinquo positis ageretur prouinciis, non prius tractandum vel accipiendum sit, nisi ad notitiam almæ sedis vestræ fuisset deductum, vt huius auctoritate, iuxta quæ fuisset pronuntiatio firmaretur, indeque sumerent ceteræ ecclesiæ velut de natali suo fonte prædicationis exordium, & per diuersas totius mundi regiones puritatis incorruptæ maneant fidei sacramenta salutis. Quocirca humillimum vestro apostolico culmini persoluentes obsequium, cum lacrymis suggerimus, quod sine cordis gemitu reticere non valemus, ante hoc temporis spatium exosum apud Constantinopolitanam ciuitatem nouitatis commentum ad nos vsque opinanter fuisse delatum. Et vt hactenus siluissemus, putauimus

Laus eximia Romanæ ecclesiæ a tribus Conciliis Africanis tributa.

Nota.

ANNO CHRISTI 649.

sereniſſimo examine veſtræ apoſtolicæ ſedis fuiſſe deſectum. Quod vbi pertinaciter cognouimus inualeſcere, relegentes videlicet libellum Pyrrhi noſtri fratris & coepiſcopi dudum eiuſdem Conſtantinopolitanæ ciuitatis, apud veſtram venerabilem ſedem prolati, relationem qualem neceſſitas exigit, fratri Paulo, nunc Conſtantinopolitanæ ciuitatis eccleſiam occupanti, emiſimus, exhortantes cum nimio fletu iam dictum nouitatis commentum, non quidem ſuis temporibus adinuentum, a ſuo videlicet auctore confutatum, a ſe quoque vel ab omni eccleſia, cui præſidet, repellere, & chartas omnes præ foribus ipſius ſanctæ eccleſiæ ad ſcandalum populorum ſuſpenſas proiicere, qualiter fides quæ nunc vſque permanſit integra, & apoſtolica eruditio illibata ſeruetur. Certum eſt enim, quod tales ſermonum nouitates de malo gloriæ amore naſcuntur: dum ſibi nonnulli volunt acuti, perſpicaces & ſapientes videri, quærunt quid noui proferant, neſcientes quia Deus noſter infirma mundi eligit, vt confundat fortia, & ſapientes per mundi ſtulta confudit. Ad Timotheum quippe doctoris gentium ſolicite legiſſet ſermones, quibus ait, vt nouitates vitet vocum profanas: ad impietatem nempe iſta proficiunt, quæ ſuper ſpinas & tribulos contulerunt: & Epheſi remanens denuntiet quibuſdam, ne quis aliter prædicaret. Et vt aliqua de veteribus proferamus, Ieremiæ prophetæ verba ſunt: *Horribilia*, inquit, *facta ſunt ſuper terram: prophetæ iniquitatem prophetant.* Multa ſunt diuinæ legis documenta, quæ de largo veſtri culminis fonte noſtris riuulis infundantur. Quia vero in quamdam ſuſpectionem noſtra Africana a malignis hominibus apud memoratam regiam ciuitatem recitata eſt prouincia, ante dictam relationem memorato fratri Paulo Conſtantinopolitano antiſtiti tranſmiſſam, veſtræ Deo amabili beatitudini direximus, quam rogamus humiliter per veſtræ ſacratiſſimæ ſedis reſponſales tranſmittere, qualiter proſpere cognoſcamus, ſi memoratus ſuperius frater a nefanda ſe nouitatis adinuentione ad integram reformauerit orthodoxæ fidei prædicationem. Quod ſi diſſimulauerit, auctoritas almæ ſedis veſtræ iuxta patrum ſanctiones ſalubri conſilio pertractabit a ſano corpore ſeparare

Hæreſes parit amor gloriæ & philautia. 1. *Corinth.* 1.

1. *Tim.* 6. 2. *Tim.* 2.

1. *Tim.* 1.

Ierem. 5.

ANNO CHRISTI 649. rare vulnus insanum, remotoque morbi sæuientis flatu, cautius, quæ sunt sincera, perdurent, & grex purior ab hac mali contagione, spiritali vestri culminis ferramento purgetur. Nouissime hoc, necessitatis euentu quod accidit, in veritate suggerimus, quia nobis specialiter per vnamquamque prouinciam Synodos contrahentibus venerandas, dum ex nostro collegio fratribus electis plenam transmittere nitimur legationem cum nostris relationibus, quædam oborta sunt, quæ nostram intentionem rationabiliter prohiberent. Sed huius rei quam memorauimus, vrgente necessitate, generali Africanæ prouinciæ constituto per legatos diuersorum Conciliorum inito, generalem hanc prospere vestro culmini demandauimus relationem, postulantes non nobis, sed ipsi quæ euenit, necessitati adscribere.

Ora pro nobis domine sancte ac beatissime patrum pater.

Ora pro nobis domine sancte ac beatissime patrum pater.

Ora pro nobis domine sancte ac beatissime patrum pater.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Relecta in præsenti suggestio reuerendissimorum episcoporum prouinciæ Africæ, generalis & catholica esse reperitur, id est, ab vniuerso, quod ibidem consistit, omnipotentis Dei ecclesiastico sacerdotio, & hoc luculentius approbari dinoscitur per validissimam subscriptionem super annexam. Habet namque sicut nostis, dilectissimi fratres, in primo loco Columbum reuerendissimum episcopum Numidiæ, primatem episcoporum sancti Concilii eius. Deinde sancti Concilii Byzaceni Stephanum reuerendissimum primatem, nec non sancti Concilii Mauritaniæ Reparatum reuerendissimum primatem, omnes consonanter accusantes, & ad condemnationem exurgere deprecantes nostram apostolicam summamque sedem contra nouitatis commentum. Qui propter eximium amorem quem habere videntur, & piissimo

principi per ſuam ſuggeſtionem acclamantes contra nouitatis defenſores, id eſt, Paulum Conſtantinopolitanum antiſtitem, ſupplicabiliter ſuggeſſerunt: ſed etiam & prædicto Paulo pro hoc ipſo aliam ſynodicam deſtinauerunt epiſtolam, quatenus a defenſione huiuſmodi prauitatis, quæ ad euerſionem paternarum & ſynodalium definitionum ab anteceſſore ipſius Sergio irrationabiliter expoſita eſt, compeſcere * re debuiſſet, memorantes etiam nobiſcum congratulati pro expoſito antea in ſcripto libello conuerſionis Pyrrhi oblato ab eo, corrigente tunc proprium errorem, licet ad eum iterum ex amentia reuerſus eſt. Ergo quoniam per hanc ſuggeſtionem eorum, aliarum duarum ſuggeſtionum memorari noſcuntur, quorum & exemplaria ad apoſtolicam noſtram ſedem certi ſunt direxiſſe, oportet hanc quidem fidei geſtorum inſeri, exemplaria vero prædictarum duarum relationum procul dubio in hoc ſancto Concilio præſentari ac relegi, per quas zelum pariter puriſſimum ac ſinceriſſimum fidei ſuæ prædicti reuerendiſſimi epiſcopi Africanæ prouinciæ congrue nobis declaraſſe noſcuntur. Sic etenim per lectionem ipſarum geſtis noſtris virtus validiſſima inhærebit, approbatio exiſtens contrariorum, qui & diuerſarum prouinciarum, id eſt, eccleſiarum ſubmoniti conteſtationibus, nullo modo paſſi ſunt exceſſum proprium emendare. ANNO CHRISTI 649.

Theophylactus primicerius notariorum apoſtolicæ ſedis, dixit:

Secundum præceptionem veſtræ beatitudinis, aliarum quoque duarum ſuggeſtionum de venerabili veſtro ſcrinio afferens exemplaria, præ manibus habeo, quid præcipitis?

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Exemplar ſynodicæ ſuggeſtionis directæ ad ſereniſſimum principem a reuerendiſſimis epiſcopis Africanis, in primis ſuſcipiatur, & coram hoc ſancto Concilio competenter lectioni pandatur.

ANNO CHRISTI 649.

Et accipiens Paſchaſius notarius regionarius apoſtolicæ ſedis, relegit in his.

Domino clementiſſimo terræ mariſque domino Conſtantino Auguſto, Stephanus primæ ſedis epiſcopus, vel vniuerſi epiſcopi Concilii Byzaceni veſtræ pietatis vltimi famuli.

OMNIPOTENS Deus eccleſiæ ſuæ prouidens, præſcitos ac prædeſtinatos in præſidio eius conſtituit Romani nominis reges, vt quoties turbo diabolicæ factionis quiddam contra eam excitare tentauerit, a veſtræ clementiæ rigore valeat comprimi: quatenus quies eius procurata, veſtræ potentiæ ſuffragio debeat defenſari: quia ei poteſtatem veſtram ſeruiendo ſubiicitis, cuius munere & protectione imperatis. Vnde diuinitus præordinati, eius curam ſingularem habetis aut primam. Scriptum eſt igitur de vobis, & de eadem ſancta eccleſia, toto terrarum orbe diffuſa: *Erunt reges nutritii tui.* pariterque ſcriptum eſt: *Honor regis iudicium diligit*: quia dum diuina rebus humanis præponitis, & orthodoxam fidem curis ſæcularibus præfertis, quid aliud quam iudicium rectum Dei cultui immolaſtis? Pro qua re pietati veſtræ cuncti veſtræ Africæ Domini ſacerdotes coram Domino ſupplicamus, vt nouellæ præſumptionis ſcandalum, quod aduerſus fidem noſtram attentatum eſt, auferatur, fratremque noſtrum Paulum, Conſtantinopolitanæ eccleſiæ epiſcopum, regali auctoritate, vt nobiſcum, id eſt, cum omni generalitate orthodoxe ſapere debeat, coarctare dignemini. Fidem namque rectam, a ſanctis patribus nobis traditam, ſine adiectione aut imminutione cuſtodire debemus: quia quidquid auctum fuerit aut ſubtractum, nunquam probatur fuiſſe perfectum. Scripſimus enim prædicto fratri & coepiſcopo noſtro Paulo per latores præſentium, vt noſtra eum vice cum veſtræ clementiæ præceptione admoneant, deſtinantes iniunximus: quos veſtræ manſuetudini commendantes, petitionis noſtræ vota vt effectui mancipentur, omnes vnanimiter genu mentis flexo deprecamur. Pro qua re expedit cenſuræ eius & famæ, vt quod auctor tantæ præſumptionis correxit, a ſe vel ab aliis non ſinat incorrectum iam

Theophanes Conſtantem nominat imperatorem illum, qui hic Conſtãtinus, alibi Cõſtantius appellatur.

Iſa. 49.

Pſalm. 95.

iamque scandalum defensari. Iniunximus autem legationi nostræ supplici pietatis vestræ, vt ea quæ prædicto fratri nostro scripsimus, ad pias vestræ serenitatis aures deducere non morentur: quatenus pietas vestra diuinitatis amore instructa, pro pace ecclesiarum Dei regale præcipiat largiri præsidium, vt pace Dei fruentes, quæ omnem superat intellectum, regnum vestrum in pace securum annis innumeris propagetur. Omnipotens Deus noster, cuius potestate cuncta reguntur, benignus ad vestrum respiciat principatum, paganasque gentes, quæ de sua feritate confidunt, potentiæ suæ dextera, pietatis vestræ Christianissimæ ditioni subiugare dignetur. Et subscriptio. ANNO CHRISTI 649.

Stephanus primæ sedis episcopus, his piis precibus nostris subscripsi.

Secundus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Tagasensis, his piis precibus nostris subscripsi.

Datianus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Turreblandis, his piis precibus subscripsi.

Saturinus episcopus sanctæ ecclesiæ * Miricianensis, his piis precibus subscripsi.

Ioannes, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ * Mibiarcesis, his piis precibus subscripsi.

Ianuarius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ * Gattianesis, vt supra.

Benerius, humilis misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ ciuitatis Turditanæ, vt supra.

Romulus, humilis misericordia Domini Dei episcopus sanctæ ecclesiæ ciuitatis Ticibus, vt supra.

Candidus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ patriæ Dicensis, vt supra.

Restutus, Dei misericordia episcopus sanctæ ecclesiæ Iubeclidiensis, vt supra.

Fortunius, gratia Dei episcopus Cellensis, vt supra.

Criscentinus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ ciuitatis Leptis, vt supra.

Stephanus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Talaptensis, vt supra.

Ebasius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Vico Aterienſi, vt supra.

Donatus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Limmicensis, vt supra.

Theodorus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ ciuitatis Tamazeni, vt supra.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 649. Optatus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Antentensis, vt supra.
Constantinus gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Heliẽsis, vt supra.
Stephanus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Taraquensis, vt supra.
Victorinus, Dei misericordia episcopus sanctæ ecclesiæ Temunianensis, vt supra.
Paschasius, misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Detorianensis, vt supra.
Iulianus, misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Ruspensis, vt supra.
Salustius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Rebianensis, vt supra.
Donatus, misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Vniziuerensis, vt supra.
Theodorus, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Hirinensis, vt supra.
Beatus Stephanus Spesindeo, misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Quæstorianensis, vt supra.
Mustulus, misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ * Cebaradefensius, vt supra.
Beatus Laurentius, Tarasus, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ ciuitatis Vsilabis, vt supra.
Stephanus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ ciuitatis Gummasis, vt supra.
Stephanus episcopus his precibus nostris subscripsi.
Bonifacius, pietate Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Iustini ac Maximiensis, vt supra.
Cyriacus, gratia Dei episcopus, vt supra.
Ianuarius, misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Banensis, vt supra.
Felix, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ ciuitatis * Thenisiis, vt supra.
Quintus, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ * Acolitaneus, vt supra.
Spes, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ * Secrepedulensis, vt supra.
Nepus, gratia Dei episcopus, vt supra.
Felix, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ * Municipiis & Gernisis, vt supra.
Pentasius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Turrium * Tamulus, vt supra.
Bonifacius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Sasuritanæ, vt supra.
Numidius, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ * Sosianæiuncis, vt supra.
Benadus, gratiæ Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Hermianensis, vt supra.
* Valentimanensis, Rodibaldus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ * Valentinianensis, vt supra.

ANNO CHRISTI 649.

Martinus sanctißimus ac beatißimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Per propriam relationem venerabiles episcopi Africanæ prouinciæ Dauidicum sermonem adimplere noscuntur, quo dicit: *Loquebar de testimoniis tuis in conspectu regum, & non confundebar.* Non enim confusionem, sed potius gloriam inferunt diuinorum dogmatum eloquia principibus, pariterque priuatis hominibus atque sacerdotibus catholicæ ecclesiæ, qui cum fiducia multa euangelium gratiæ annuntiant. Vnde & prædicti reuerendissimi episcopi suggerentes clementissimo principi innotescere studuerunt, quoniam honor principis iudicium diligit verum ac Deo placitum. Quod itaque iudicium mala hortatur nos declinare, bona autem admonet conseruare imperiali lege firmata: per quam legem & Paulum Constantinopolitanum antistitem deprecati sunt serenitatem eius, vt de lapsu proprio eum reuocare dignetur, quatenus de medio extrusa nouitatis præsumptione, sanctorũ patrum immobilis & sine cuiuslibet adiectione vel diminutione fides ab omnibus firmiter valeat profiteri. Igitur præsente suggestione, quæ ad sereniſſimum principem directa est ab Africanis episcopis, actibus nostris inserta, oportet synodalem epistolam, ad Paulum Constantinopolitanum antistitem destinatam, per lectionem nobis fieri manifestam.

Psalm. 118.

Psalm. 98.

Et accipiens Exuperius notarius regionarius apostolicæ sedis, coram omnibus relegit in his.

Domino beatißimo & honorabili, sancto fratri Paulo patriarchæ Gulosus, Probus, & ceteri episcopi sancti Concilii proconsulares, qui subtersubscripturi sumus.

Epistola episcoporũ Africæ ad Paulũ Constantinopolitanum episcopum.

CAPVT & fundamentum fidei catholicæ vel vniuersalis ecclesiæ noster Deus & Dominus Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto indiuisam habens naturam deitatis, suis (sicut nos euangelium docet) ait discipulis: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Dum ergo, in nomine, diceret; non, in nominibus, vnitatem inseparabilem,

Matth. 28.

ANNO CHRISTI 649. non schisma, fideliter eum colentibus, & in eum sincere credentibus, demonstrauit. Beati igitur apostoli præceptum sui magistri, nostri Domini Iesu Christi, perficientes, sanam & rectam doctrinam in omni orbe terrarum prædicauerunt, quonam modo sit Deus colendus, & Christus eius filius noster Deus & Dominus, Deus & homo credendus, & coæternus & coæqualis Patri & Filio diuinitate Spiritus sanctus. In hac ergo sine querela vera Dei cultura catholica sancta ecclesia manente vnita, inuidia diaboli mors introiuit in cordibus infidelium, qui a via veritatis deuiantes, secundum suæ errores prauæ conscientiæ a fide, *Sap. 2.* sicut Apostolus loquitur, errauerunt, & inseruerunt se do- *1. Tim. 6.* loribus multis, iuxta vniuscuiusque malum intellectum per hæreses fidei catholicæ aduersantes: contra quas Concilia venerabilium pontificum per sacras Christianissimorum principum iussiones congregata tunc esse noscuntur, in quibus de hæreticorum diuersorum versutia, vel astuta aduersus rectam fidem eorum subtili fallacia, sancti & veri pontifices exquirentes mundam fidei orthodoxæ, & liquidius declarata * omnes hæreticos prædamnantes, vnisonam dixere sententiam, sancientes, quomodo fidelis populi * obtineret solidata, & ineuulsibiliter radicata, Christi Domini Dei nostri, quemadmodum confitemur, personam, eum, qui super hæc auderet quippiam adiicere, aut mutare, vel exinde quiddam adimere, perpetuo anathemate condemnando. Quam piam & sanctam & Deo placitam determinationem omnis suscepit libenter fidelis ecclesia, & per tot temporum curricula habetur & retinetur a recte credentibus hæc definitio immaculata, & immutilata firmissime. Quia vero comperimus, quod quædam contraria in Constantinopolitana sunt ciuitate contra instituta fidelium & antiquissimorum patrum & vniuersalium Conciliorum proposita per chartulæ cuiusdam venenosæ dicta, miramur, imo dolemus, cur a vobis hæc sunt permanere permissa, aut non statim consciſſa, & recto sacerdotali proposito radicitus amputata. Nos ergo omnia, quæ aduersus definitiones patrum vel sanctorum orthodoxorum Conciliorum, catholicam fidem per apostolorum doctrinam fundantium, & iam nouiter temporibus Sergii, tunc in tempore patriarchæ, fuerunt

* dogmata

* credulitas

assumpta vel prædicata, vtpote execranda, damnamus, illa scilicet amplectentes, quæcumque a sanctis patribus terminata sunt, in quibus fides nostra firma & recta permanet inconuulsa, & fauente Christo, inuiolabiliter incorrupta. Nec necessarium nobis est eadem repetere, quæ semel sunt bene posita & decreta, ne ad contentionem prouocati, in periculum incidamus, suscipientes iuxta patrum definitionem anathema, si super eos aliquid dicere vel mutare, vel minuere, quod absit, præsumpsissemus noua quædam, quæ iam intelliguntur peruersa, hæretica, & Deo aduersantia capitula, cum in assumentes talia vltio infertur iusta diuina, nisi pœnitentiæ fletibus ad Christum, in quem delinquunt, conuerterint purissima sua corda. Hoc autem quod sancta suscepit recta fides & vera, sicut prædicauit & fatetur vniuersalis immaculata ecclesia, colimus & tenemus, Patrem & Filium & sanctum Spiritum inseparabilem esse trinitatem, vnum Deum. Vnum autem sanctæ trinitatis, filium Dei, id est, Christum Dominum Deum nostrum, carnem veram habere humanam cum anima rationali & intellectuali, nullatenus deitate amissa aut diminuta, sed eumdem nostrum Dominum Iesum Christum, Deum & hominem confitemur, dicentes & diuinam naturam, voluntatem & operationem vt Deum habere perfectum, & quod est hominis, eumdem ipsum sine quolibet dumtaxat peccati vel concupiscentiæ modo similiter naturam, voluntatem & operationem habere pleniſſimam, id est, in Deo Domino nostro Iesu Christo duas esse naturas, duasque voluntates naturales, sicut catholica docuit & docet semper ecclesia. Vt autem etiam exemplis sanctorum patrum, quæ præmissa sunt, multo amplius roborentur, eorum exempla huic nostro epistolari eloquio ex multis * parua inseri maturauimus. Anno Christi 649. * pauca

Ex libro sancti Ambrosii Mediolanensis episcopi:

Ambrosius. *Philip. 2.* Inter alia Apostolus dicit: *Non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo.* Quod enim quis non habet, rapere conatur. Ergo non quasi rapinam habebat æqualitatem cum Patre, quam in substantia sui tamquam Deus & Dominus possidebat. Vnde addidit: Formam serui accepit. Contrarium vtique seruus: Æqualis ergo in Dei forma, minor in susce-

ANNO CHRISTI 649. suſceptione carnis & hominis paſſione. Nam quomodo eadem poſſet minor eſſe æqualiſque natura? Quomodo autem, ſi minor eſt, eadem ſimiliter facit, quæ pater facit? Nam quomodo eadem operatio diuerſæ eſt poteſtatis? Numquid ſic poteſt minor, quemadmodum maior operari? aut vna operatio poteſt eſſe, vbi diuerſa ſubſtantia eſt? Itaque accipe Chriſtum ſecundum diuinitatem minorem dici non poſſe.

Item cuius ſupra.

Timet ergo Chriſtus, cum Petrus non timeat. Chriſtus timet, & Petrus dicit: *Animam meam ponam pro te.* Chriſtus dicit: *Anima mea turbatur.* Vtrumque verum eſt, & plenum vtrumque ratione, quod & ille qui eſt inferior, non timet; & ille qui eſt ſuperior, gerit timentis affectum. Ille enim quaſi homo, vim mortis ignorat: iſte autem quaſi Deus in corpore conſtitutus, fragilitatem carnis exponit: vt eorum qui ſacramentum incarnationis abiurant, excluderetur impietas. Denique & hæc dixit, & Manichæus non credidit, Valentinus negauit, Marcion phantaſma iudicauit. Eouſque autem hominem, quem veritate corporis demonſtrabat, æquabat affectu, vt diceret: *Sed tamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis.* Ioan. 13. Ioan. 12. Matth. 26.

Item ex libro, cuius ſupra.

Audi etiam ipſum agere quod vult. Dixit enim: *Vt faciam voluntatem tuam Deus meus, volui.* & alibi: *Voluntarie ſacrificabo tibi, & confitebor.* Pſalm. 39. Pſalm. 53.

Item ex libro, vt ſupra.

Quid eſt quod pater velit, & filius nolit? aut filius velit, & pater nolit? *Pater, quos vult, viuificat: & Filius, quos vult, viuificat*, ſicut ſcriptum eſt. Dic nunc, quos viuificauerit filius, & pater viuificare noluerit. Cum autem filius, quos velit, viuificet, & operatio vna ſit; vide quod non ſolum filius voluntatem patris, ſed etiam pater filii faciat voluntatem. Quid eſt autem viuificare, niſi per filii paſſionem? Paſſio autem Chriſti, voluntas eſt patris. Quos ergo filius viuificat, per patris viuificat voluntatem. Vna igitur voluntas. Quæ autem voluntas patris, niſi vt veniret Ieſus in Ioan. 5.

hunc mundum, & nos mundaret a vitiis? Audi leprosum dicentem: *Si vis, potes me mundare. Respondit Iesus: Volo:* & statim sanus effectus est. Videtis quia filius suæ arbiter est voluntatis, & Christi voluntas eadem quæ paterna est. Quamquam cum dixerit: *Omnia quæ pater habet, mea sunt:* sine dubio, quia nihil excipitur, quam pater habet, eamdem habet & filius voluntatem. Vna ergo voluntas, vbi vna operatio. In Deo enim voluntatis series, operationis effectus est. Sed alia voluntas hominis, alia Dei. Denique vt scias vitam in voluntate esse hominis, quia mortem timemus: passionem autem Christi in voluntate diuina, vt pateretur pro nobis: cum Petrus vellet Dominum a passione reuocare, Dominus ait: *Non sapis quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominum.* Suscepit ergo voluntatem meam, suscepit tristitiam meam. confidenter tristitiam nomino, quia crucem prædico. Mea est voluntas, quam suam dixit: quia vt homo suscepit tristitiam meam, vt homo locutus est: & ideo ait: *Non sicut ego volo, sed sicut tu vis.* Mea est tristitia, quam meo suscepit affectu. Nemo enim moriturus exultat. Mihi compatitur, mihi tristis est, mihi dolet. Ergo pro me & in me doluit, quia pro se nihil habuit quod doleret. Doles igitur Domine Iesu, non tua, sed mea vulnera: non tuam mortem, sed nostram infirmitatem, sicut ait propheta: Quia pro nobis dolet. Et nos Domine existimauimus te esse in doloribus, cum tu non pro te, sed pro me doleres. Et quid mirum si pro omnibus doluit, qui pro vno fleuit? Quid mirum si moriturus pro omnibus tædeat, qui Lazarum resuscitaturus illacrymat? Verum & ibi piæ sororis lacrymis commouetur, quia mentem humanam tangebat: & hic alto operatur affectu, vt sicut mors eius mortem abstulit, liuor eius vlcera nostra sanauit, ita etiam mœrorem nostrum mœror eius aboleret. Vt homo ergo dubitat, vt homo turbatur: non turbatur virtus, non turbatur eius diuinitas: sed turbatur anima, turbatur humanæ fragilitatis assumptio. Et ideo quia suscepit animam, suscepit & animæ passiones. Non enim Deus eo quod Deus erat, aut turbari, aut moueri posset. Denique, *Deus Deus*, inquit, *meus, quare me dereliquisti?* Vt homo ergo loquitur, meos circumferens metus, quod in periculis positi, a Deo deseri nos putamus. Turbatur vt ho-

Matth. 8. *Ioan.* 16. *Matth.* 16. *Matth.* 26. *Isa.* 53. *Ioan.* 11. *Ibidem.* *Psalm.* 21. *Matth.* 27.

ANNO CHRISTI 649.

ANNO CHRISTI 649. mo, flet vt homo, crucifigitur. Sic enim & apostolus Paulus dixit, quia Christi carnem crucifixerunt. & alibi apostolus Petrus ait: *Christo passo secundum carnem.* Caro igitur est passa, diuinitas autem mortis libera passione, corpus humanæ naturæ lege concessit. An vero mori diuinitas potest, cum anima non possit? *Nolite*, inquit, *timere eos qui corpus possunt occidere, animam autem non possunt.* Ergo si anima occidi non potest, quomodo diuinitas potest?

Hebr. 5. 1. Pet. 4. Matth. 10.

Item ex libro sancti Augustini Hipponensis episcopi aduersum Arianos:

Est in homine simile quiddam, quamuis nequaquam illius trinitatis, quæ Deus est, excellentiæ comparandum. Ille enim Deus est, iste creatura: habet tamen aliquid distantiæ, vbi qualicumque modo id, quod de illa ineffabili Dei natura dicitur, possit intelligi. Neque enim frustra non est dictum: Faciam hominem ad imaginẽ tuam, tamquam Pater Filio loqueretur, aut ad imaginem meam: sed dictum est, *Ad imaginem nostram*, quod ex persona ipsius trinitatis rectissime accipitur. Tria itaque ista in hominis animo cogitemus, memoriam, intelligentiam & voluntatem. Ab his tribus fit omne quod facimus, & cum tria ista bene recteque sese habent, bonum & rectum est omne quod facimus, si nec memoriam decipiat obliuio, nec error intelligentiam, nec iniquitas voluntatem. Ad Dei quippe imaginem sic reformamur. Omne igitur opus nostrum ab his tribus fit. Nihil enim agimus, quod non hæc tria simul agant. Deinde cum de singulis loquimur, etiam quod ad singula pertinet, ab omnibus agitur. Neque enim sermonem, quem de sola memoria facimus, memoria sola facit, sed intelligentia voluntasque cooperantur eum, quamuis ad solam memoriam pertinentem. Hoc & de duobus ceteris videre facillimum est. Nam quod de seipsa intelligentia loquitur, sine memoria & voluntate non loquitur: sic quidquid de sola seipsa voluntas dicit aut scribit, sine intelligentia memoriaque non facit.

Gen. 1.

Item ex libro sancti Augustini de gratia noui testamenti ad Honoratum.

O homines, nolite desperare vos fieri posse filios Dei:

Ioan. 1. quia & ipse filius Dei, hoc est, verbum Dei, caro factum est, & habitauit in nobis. Reddite vicem, & efficimini spiritus, & habitate in illo qui caro factus est, & habitauit in nobis. Neque enim iam desperandum est participatione verbi fieri posse homines filios Dei, quando filius Dei participatione carnis factus est filius hominis. Nos itaque mutabiles in melius commutandi, participes efficimur verbi. Verbum autem immutabile, nihil in deterius commutatum, particeps carnis effectum est, rationali anima mediante. Neque enim homo Christus, vt Apollinaristæ hæretici putauerunt, aut non habuit animam, aut non habuit rationem, aut voluntatem: sed more suo scriptura, vt & Christi humilitatem magis ostenderet, ne carnis nomen quasi indignum aliquid refugisse videretur, carnem pro homine posuit. Neque quia scriptum est: *Videbit omnis caro salutare Dei*; animæ ibi non sunt intelligendæ. ANNO CHRISTI 649.

Isa. 40.

Gulosus, gratia Dei episcopus sanctæ Puppitanæ, huic libello rectæ fidei nostræ subscripsi.

Probus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Tatiæ Montanensis, vt supra.

Marcellus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Mattianensis, vt supra.

Pariator, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Hiltensis, vt supra.

Theodorus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Biltensis, vt supra.

Mellosus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Gisipensis, vt supra.

Constantinus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Talborensis, vt supra.

Felix, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Parienſis, vt supra.

Paulus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Tabucensis, vt supra.

Florentius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Egugẽsis, vt supra.

Donatus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Ipporizaritensis, vt supra.

Valerius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Tiburicẽsis, vt supr.

Vitalis, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Zarnensis, vt supra.

Crescis, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Cæfalensis, vt supr.

Augustalis, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Abitinensis, vt supra.

Gentilis, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Cubdensis, vt supra.

Crescens, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Tiburnicensis, vt supra.

Maximus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Rucumensis, vt supra.

Victor, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Municipitogiæ, vt supra.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 649. Ioannes, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Elibiensis, vt supra.
Bonifacius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Telensis, vt sup.
Felix, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Timidensis, vt supra.
Fructuosus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Vinensis, vt sup.
Benenatus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Semitensis, vt supra.
Cyprianus, gratia Dei episcopus S. ecclesiæ Tadduensis, vt supra.
Bassus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Carpitanæ, vt supra.
Adeodatus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Abbiritanæ, vt supra.
Victor, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Membressitanæ, vt supra.
Vitalis, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Tizzicensis, vt supra.
Petrus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Culcitanẽsis, vt sup.
Ianuarius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Libertinensis, vt supra.
Redemptus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Neapolitanæ, vt supra.
Felix, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Aborensis, vt supra.
Pariator, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Scilitanæ, vt supra.
Victor, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Bulnensis, vt supra.
Dominicus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Absasallensis, vt supra.
Stephanus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Tuccaborensis, vt supra.
Bonifacius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Pappianensis, vt supra.
Valentinianus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Visicensis, vt supra.
Germanus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Ciumtuturbo, vt supra.
Fortunius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Ositanæ, vt supra.
Redemptus, gratia Dei episcopus Municipii Canapii, vt supra.
Crescitvrus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Busitanæ, vt supra.
Reparatus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Meglapolitanæ, vt supra.
Ianuarius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Mustitanæ, vt supra.
Maximus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Suensis, vt supra.
Iulianus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ duarum Senepsalitinarum, vt supra.
Donatianus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Nummulitanæ, vt supra.
Clarissimus gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Tauracinæ, vt supra.

Constantinus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Altoburitanæ, vt supra. ANNO CHRISTI 649.

Lucianus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Succubensis, vt supra.

Crisconius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Vculensis, vt supra.

Candidus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Sicensis, vt supra.

Donatus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Hortensis, vt supra.

Florentius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Zentensis, vt supra.

Quobulus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ * Cæciritanæ, vt supra.

Felix, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Trisipellis, vt supra.

Benenatus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Giutrambacarienſis, vt supra.

Stephanus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ * Clipiensis, vt supra. * Clupić.

Victorinus, gratia Dei episcopus Auziritanæ, vt supra.

Mellosus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Bullerienſis, vt supra.

Cyprianus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Villæmagnenſis, vt supra.

Nabigius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Tigimenſis, vt supra.

Tripolius, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Vcitanæ, vt supra.

Benenatus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Naraggaritanæ, vt supra.

Flauianus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Vticenſis, vt supra.

Benenatus, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Curbitanæ, vt supra.

Fortis, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Agenſis, vt supra.

Maximus sanctissimus episcopus Aquileienſis ecclesiæ, dixit:

Directa synodalis epistola a venerabilibus Africanis episcopis Paulo Constãtinopolitano antistiti, quæ in præsenti nobis relecta est, luce clarius eosdem ostendit impiissimum quidem intellectum denominati antistitis condemnantes, atque sanctorum patrum pium dogma confirmantes, duas naturas, duasque voluntates & duas operationes vnius eiusdemque Domini Dei nostri Iesu Christi dogmatizantes. Et nec hoc transitorie, aut per aliquam postpositionem, sed vt cernitis, per approbationem

ANNO CHRISTI 649. sanctorum patrum, id est, Ambrosii & Augustini glorioſorum catholicæ eccleſiæ, eximiorumque doctorum: per quos aduersarii, de ſua malitia minime recedentes ad meliorem ſenſum, nullius ſatisfactionis locum inuenient ab eo, quod tam paternis teſtimoniis inuitati, quamque ſynodalibus conteſtationibus in ſcripto & ex non ſcripto, ab omnibus admoniti eſſe noſcuntur: ſed & ab orthodoxis ſacerdotibus præſentialiter admoniti ad correctionem proprii erroris, licet nullo modo vocem incantantium admittere paſſi ſunt, aures mentis obturantes, vt competenter in eos, quod per ſapientiam dicitur, impleatur: *Vocaui, & renuiſtis: extendi ſermones, & non fuit qui aſpiceret. Deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis; eo quod exoſam habuerint diſciplinam, & timorem Domini non ſuſceperint, nec acquieuerint conſilio meo, & detraxerint vniuerſæ correctioni meæ. Comedent enim fructus viæ ſuæ, ſuiſque conſiliis ſaturabuntur. Qui autem me audierit, abſque terrore requieſcet, & abundantia perfruetur, malorum timore ſublato.* Profecto & hanc epiſtolam, præmemorato Paulo directam a reuerendiſſimis Africanis epiſcopis, oportet geſtis inſeri ad argumentum eius improbæ inſtantiæ vel complicum eius, quam videlicet per tot annos contra immaculatam fidem noſtram Chriſtianorum exercere noſcuntur, vt ex hoc nullam habeant virtutem, quaſi ſine reprehenſione proprium errorem in deceptione ſimplicium proferentes. *Pſalm. 57.* *Prouer. 1.*

Theophylactus primicerius notariorum apoſtolicæ ſedis, dixit:

Suggero beatitudini veſtræ, quoniam ſicuti & ipſa bene cognoſcit, ſynodica quoque præſulis Carthaginenſis, qui & ſupereſſe dinoſcitur, ſanctiſſimi Victoris cum cautela ſeruatur in veſtro venerabili ſcrinio ſaluata, per quam competenter ille deceſſori beatitudinis veſtræ apoſtolicæ recordationis Theodoro, ſuæ ordinationis promotionem ſignificauit, in qua & nouam adinuentionem ſufficienter & ipſe accuſans, petiit, quatenus condemnatio eius a veſtra apoſtolica auctoritate efficiatur. Propterea ſuggeſſi, ſi præcipit, vt cum aliis & huiuſmodi ſynodica examinetur apud veſtram beatitudinem. Hic in locũ Fortunati Monotheliтæ ſucceſſit. vide Baron. an. 646. nu. 13. & 14.

ANNO CHRISTI 649.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Necesse est, & maxime propter dignitatem sedis eius, imo autem porrectum eius intellectum, Victoris quoque Carthaginensis venerabilis episcopi synodicam nobis intimari, ad perfectam cognitionem virtutis eius.

Theophylactus primicerius notariorum apostolicæ sedis, dixit:

Denominatam synodicam afferens iuxta vestram iussionem, præ manibus habeo: quid præcipitis?

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Victoris venerabilis episcopi Carthaginensis oblata synodica, huic sanctæ Synodo, vt condecet, relegatur.

Et accipiens Paschasius notarius regionarius apostolicæ sedis, relegit in his.

Domino beatissimo & honorabili sancto fratri, Theodoro papæ Victor.

Epistola Victoris Carthaginensis episcopi ad Theodorũ papam.

VESTRÆ beatissimæ paternitatis apud Deum acceptabilia opera, & conuersatio glorioſa pene mundo toto sunt manifesta. Prædicationibus igitur apostolicis & doctrinis dum veræ fidei cultura vniuersa repleta sit terra, per diuinorum tamen eruditionem eloquiorum, vestra instruente admonitione exhortatoria, superædificatur orthodoxa Christi ecclesia, apostolica institutione fundata, & a fidelibus patribus firmissime roborata. Ad quam omnes beatissimi apostoli, pari honoris & potestatis consortio præditi, populorum agmina conuertentes, pie & sancte de tenebris ad lumen, de lapsu ad veram fidem, de morte ad vitam homines diuinæ prædestinationis gratia præscitos, salutaribus præceptis ac monitis perduxerunt. Quorum sanctorum apostolorum vestra fraternitas honoranda sequens plenius merita, & perfectius implens exempla, ecclesiam Dei morum probitate & actuum sanctitate condecorat, & fide sacra vel Christianis moribus vigens, quæ fieri Deo placita præcipit,

ANNO CHRISTI 649. pit, ſtudiis pontificalibus indeſinenter operatur & perficit, ſeruans legis diuinæ mandata: *Quia non legis auditores iuſti ſunt apud Deum*, ſicut narrat Apoſtolus, *ſed factores legis iuſtificabuntur*. In qua lege diuina veſtra ſancta & veneranda ſinceritas, ſicut ſcriptum eſt, meditatur die ac nocte: quæ meditatio non lectione per figuram literarum tantum cònſpecta, ſed vberante in vobis Chriſti gratia, in veſtra cognoſcitur conſcientia immobiliter inſita, nullatenus de veſtro corde recedente lege Chriſti Dei Domini ſacroſancta, ſicut in pſalmis dicit propheta: *Os iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Lex Dei eius in corde ipſius*: non atramento, *ſed ſpiritu Dei viui* veſtra in arcana *conſcripta*; *neque in tabulis lapideis*, *ſed in tabulis cordis carnalibus*, ſicut beatiſſimi apoſtoli Pauli ad Corinthios miſſa nos docet epiſtola. Quibus præmiſſis, ſignificamus Deo placitæ fraternitati veſtræ, die decimo ſeptimo Kalendarum Auguſtarum indictionis quartæ, noſtram humilitatem diuina gratia, ſuo vt præcepit munere præueniente, vt veſtris ſanctis ac Deo dignis precibus, in ſancta Carthaginenſis ciuitatis eccleſia pontificalis honoris accepiſſe conſecrationem & ſtolam. In quo dignitatis faſtigio, vt a Deo omnipotente regamur ab altiſſimo, & a malis actibus liberati, ſacerdotale non nomen tantum, ſed Chriſti Domini Dei noſtri protegente auxilio, & meritum habeamus, veſtris ſanctis ac Deo acceptabilibus nos commendantes orationibus, poſcimus, quatenus & veſtris deprecationibus pro nobis ad Deum effuſis muniti, & eruditionibus bonis inſtructi, digni efficiamur cum omni nobis populo Chriſtiano commiſſo illæſi protegi velamento diuino. Ad ſalutationem ergo veſtræ ſanctæ & honorandæ fraternitatis, vice noſtra Melloſum humilem veſtrum fratrem, noſtrum epiſcopum, & Redemptum diaconum, vel Creſciturum notarium ſanctæ noſtræ ſedis, veſtros famulos deſtinauimus, quos poſtulamus celerius nobis a veſtra beatitudine perſolui, quo poſſint ad proprias eccleſias ante hiemem Deo propitio remeare. Præ omnibus autem fateor, in ipſo noſtræ prouectionis exordio cor noſtrum non leuiter vulneratum fuiſſe, vt propheticum illud præceptum exoptarem, dicens: *Quis dabit capiti meo aquam, aut*

Pſalm. 1. Rom. 2. Pſalm. 36. 2. Corinth. 3. Ierem. 9.

oculis meis fontem lacrymarum, & sedens plorabo die ac nocte? ANNO CHRISTI 649.
Ecce enim ecclesiæ Dei non leuiter perturbantur, Christianissimorum voces ac gemitus episcoporum non supportamus, querentium & clamantium nouitates & concinnationum figmenta, a Paulo venerabili consacerdote nostro, vt dicitur, contra fidem veracissimam approbata debere repelli. Nos autem temperamentum causis innectentes, expedire putauimus, prædictorum beatissimorum consacerdotum nostrorum licet iustissimos questus æquanimiter supportare, & ad auditus venerandos fraternitatis vestræ hoc ipsum peruigili cura deducere. Inquiunt enim, quædam vice epigrammatum, chartarum volumina in sacris ædibus apud regiam ciuitatem nuper esse suspensa, religioni catholicæ & ipsi veræ fidei ac patrum traditionibus omnino contraria. Quis enim vecors sacrilega voce audeat prædicare, in Domino nostro Iesu Christo aut vnam tantummodo voluntatem, aut vnam operationem existere, dum manifestissimis patrum definitionibus liquidius clareat, in Domino nostro Iesu Christo duas naturas, & earum duas voluntates, duasque operationes vel proprietates naturales modis omnibus inueniri? Et possumus multiplicibus patrum documentis nostræ paruitatis intentionem firmare, nisi vestram sanctissimam fraternitatem in omnibus corde ea retinere firmissime teneamus. Vt autem ipsius sedis apostolicæ * decretis per omnia confirmemur, Leonis beatissimi prædecessoris vestri apostolicæ memoriæ definitionem inseri peruidimus, & continet:

Epist. 10. Agit enim vtraque natura cum alterius communione quod proprium est. Nos itaque patrum in omnibus decreta sequentes, in Christo Domino nostro duas naturas, earumque duas voluntates, duasque operationes firmissime prædicamus, Deum verum atque hominem verum absque delictis humanis veraciter confitemur, repudiantes cunctarum hæresum subsannationes, vanitates & insanias mendaces. Vestrum est itaque, frater sanctissime, canonica discretione solite contrariis catholicæ fidei obuiare, nec permittere nouiter dici, quod patrum venerabilium auctoritas omnino non censuit. Nos enim humiles corde, quæ recta sunt adiutore Domino

Auctoritas Romani pontificis.

ANNO CHRISTI 649. sapientes, vno vinculo caritatis vobiscum sumus constricti, veram fidem ac religionem catholicam in omnibus fortiter defensantes. Studiosius itaque a catholicis improbis probe resistere, imminendum est, ne torpore desidiæ oppressi, culpæ taciturnitatis teneamur obnoxii, & quasi fauorem impendentes iudicemur, dum aduersa catholicæ fidei propulsare negligimus. A beato namque Felice apostolico vestræ sanctitatis prædecessore dictum est: Negligere quippe, cum possis, deturbare peruersos, nihil est aliud quam fouere: nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. Liquet, doctor sanctissime, venenosa serpentum sine simplicitate astutia, manifesta est dolosa hæreticorũ fallacia. Quid est enim naturarum in Christo Domino nostro proprietates auferre, nisi earumdem naturarum confusionem inducere? quod catholicæ ecclesiæ, id est, statutis quam maxime patrum sancti Calchedonensis Concilii extat contrarium, ex quo amplius & fundamentum fidei & perfectio indubitate consistit. Possemus vero etiam eidem fratri & coepiscopo nostro Paulo beatissimo regiæ ciuitatis antistiti similia nostris scriptis dirigere, nisi malorum cognosceremus falsis locutionibus dictum fuisse, nostram quasi Africanã prouinciam posse aliqua, quæ in vero non consistunt, mala peragere. Sed & hoc nostræ postulationi subiungimus, vt ea quæ epistolariter a coepiscopis nostris sancti Concilii nostri ad beatissimum Paulum patriarcham scripta sunt, per vestræ beatitudinis responsarios eidem fratri nostro Paulo dirigere iubeatis.

Significat motus Gregorianos, de quibus Theophanes ann. 5. Constant. Baron. an. 646.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit.

Per synodicam epistolam suam dudum nobis relectam, Victor venerabilis Carthaginensis episcopus tam perferuidissimum zelum suum declarauit, quamque Deo amabilem humilitatem rationabiliter certus est ostendisse. Et zelum quidem per hoc, quod introductam nouitatem nimis accusare nostræ apostolicæ sedi dinoscitur, & enarrare in scripto ei acclamationes pene omnium Christianorum, nec non gemitus reuerendissimo-

rum episcoporum, non leuiter, sicut ille scripsit, perturbatorum propter fictiones & commenta, quæ aduersus veram confirmauit fidem Paulus episcopus Constantinopolitanus. Humilitatem autem, competenter minime præsumens abrogatum eumdem Paulum habere, sed consacerdotem appellans, donec iudicium de eo nostræ apostolicæ auctoritatis, hoc est, principis apostolorum Petri cognoscat: vtpote quoniam solus atque præ omnibus creditus est atque accipere meruit a rege regum Matth. 16. Christo Deo claues regni cælorum, ad aperiendum recte credentibus in eumdem Dominum nostrum, & claudendum infidelibus hæreticis. Quod vtique & nos facere postulauit per propria scripta denominatus venerabilis quoque episcopus Carthaginensis, vt non despiciamus ipsius vel consacerdotum eius contra hæreticos iustas querimonias: sed quæ catholicæ fidei atque verissimæ patrum traditioni omnino contraria existunt, diiudicemus dogmata, pro eo quod iuxta eius scripta nullus audet, licet insanus sit, sacrilega voce prædicare, vnam in Christo Deo esse tantummodo voluntatem, aut vnam operationem. Vtpote luculentius omnibus comprobatur per paternas definitiones, quoniam duæ naturæ Christi Dei existunt in vnitione inconfusæ & indiuisæ, & duæ voluntates, duæque operationes & proprietates naturales: & quia plurimis testimoniis catholicæ ecclesiæ patrum huiusmodi potest Domino opitulante sermonem ostendere, licet nobis, id est, apostolicæ nostræ sedi hoc facere commisit, certus existens firmius nos habere, atque eadem sapere & defendere legitime. Verumtamen studuit & ipse nihilominus pium firmare intellectum per sacram vocem Leonis, nostræ apostolicæ ecclesiæ præsulis, in hoc quod dicit: Operatur enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est. Quibus adiiciens ait: Quoniam nos decreta sanctorum patrum in omnibus sequentes, duas naturas, ex quibus & in quibus consistit, in vnitione indiuisas; & duas voluntates, duasque operationes Christi Dei firmissime prædicamus, Deum verum atque hominem verum absque delictis humanis eumdem veraciter confitentes, repudiantes cunctarum hæresum subsannationes, vanitates & insanias,

ANNO CHRISTI 649.

ANNO CHRISTI 649. mendacia atque ſtultitiam. Nam nos humiles, ait, corde, quæ recta ſunt adiutore Domino ſapientes, vno vinculo caritatis vobiſcum ſumus conſtricti, veramque fidem ac religionem catholicam in omnibus fortiter defenſantes. In his ergo propria dogmata inſtituens, competenter & noſtram expetiit canonice auctoritatem. Propterea & ſcripſit: Quoniam veſtrum eſt ſanctiſſimi, canonica diſcretione aduerſariis catholicæ fidei ſolite reſiſtere, nihilque permittere dici nouiter a quopiam, quod ſanctorum patrum traditio minime definiuit. Et propterea conteſtans nos de his quæ ſunt plena timoris ac veritatis, in hoc quod ſcribit ſtudioſius: Itaque oportet catholicos improbis probe reſiſtere, ne torpore deſidiæ oppreſſi, taciturnitatis teneamur obnoxii, & arguamur ſicuti aduerſa catholicæ fidei propulſare negligentes, vtpote ad ea malignum quemdam ſaluantes fauorem. Huiuſmodi ſermonem confirmans per ſacram memorationem beatæ memoriæ apoſtolici viri Felicis, qui ſcribens ſapientiſſime ait: Negligere quippe, cum poſſis, deturbare peruerſos, nihil eſt aliud quam fouere eorum impietatem. Nec enim caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare. Ergo quia, vt ait, manifeſta eſt omnibus venenoſa ſerpentum calliditas, id eſt, hæreticorum fallacia, per amputationem naturalium proprietatum Chriſti Dei confundens naturas, oportet eam ſine dubio deſtrui, vtpote contradicentem doctrinæ ſanctorum patrum, & maxime definitioni ſancti Calchedonenſis Concilii. His itaque in ſcripto nobis oblatis pro catholica eccleſia, & tam per alios ſacerdotes, quamque per ante fatum venerabilem Carthaginenſem epiſcopum, non nos oportet de cetero negligere & differre, ne, quod abſit, memoratis criminibus ſubmittamur, irrationabiliter poſtponentes, & expectantes eos qui nolunt ad Dominum conuerti. Expectaui enim, ſicut beatus Iſaias perhibuit, vt facerent iudicium, fecerunt autem iniquitatem & non iuſtitiam, ſed clamorem omnes pios conturbantem: & hoc dum ſcire debeant, quoniam iudicium Dei eſt ſecundum veritatem in eos qui talia agunt, hoc eſt, qui nouitates contra fidem operantur, * licet diuitiæ bonitatis Dei & ſuſtentationis & patientiæ ignorantes, quoniam benignitas Dei ad pœni- Rom. 2.

*for. ſpernuntque diuitias

tentiam eos adducit: secundum autem duritiam eorum & cor impœnitens, thesaurizant sibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicii Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius, iuxta quod nobis beatus Paulus apostolus protestatur. Oportet ergo præsentem quoque epistolam gestis sociari, ad arguendam contrariorum proteruiam. Igitur vsque ad hoc sufficiunt nobis querimoniæ contra eos, quoniam derelinquet nos tempus, iuxta quod ait apostolus, si voluerimus omnium pene orthodoxorum oblatas contra eos producere querelas, maxime dum & hæc nobis sufficiant, id est, ea quæ superius recitata sunt, vt eorum hæresim diuulgemus, & ostendamus omnibus sub accusatione eam & reprehensione merito existentem. *In ore etenim*, iuxta quod dictum est, *duorum vel trium testium stabit omne verbum*, vt non dicatur multitudo tantorum sacerdotum & populorum, abbatum, vel monachorum in scripto & sine scripto contra huiusmodi prauissimam nouitatem ad apostolicam nostram sedem acclamantium.

ANNO CHRISTI 649.

Hebr. 11.

Deut. 17.

Matth. 18.

Sed iam tempus exigit, vt vniuscuiusque personæ accusatæ in medio producantur atque examinentur canonica conscripta, quatenus incongruitatem eius & inconsonantiam, quam cum patrum vel synodorum confessione habere dinoscitur, ordinabiliter intendamus, atque omnibus rationabiliter ostendamus pro tuitione catholicæ ecclesiæ, hoc videlicet sequenti celebrantes secretario; vtpote præsente vsque ad terminum nobis querulantium Domino auxiliante effecto.

SECRETARIVS III.

In nomine Domini Dei saluatoris nostri Iesu Christi, imperii domini Constantini piissimi Augusti anno nono, sub die decimo sexto Calendas Nouembris, indictione octaua.

PRÆSIDENTE sancto ac beatissimo Martino papa sanctæ sedis apostolicæ vrbis Romæ, propositis sacrosanctis & venerabilibus euangeliis in ecclesia Domini Dei & saluatoris nostri Iesu Christi, quæ vocatur Constantiniana, residentibus etiam viris venerabilibus, pariterque cum eo audientibus:

Maximo sanctissimo Aquileiensi episcopo.

Deusdedit sanctissimo Caralitano episcopo.

ANNO CHRISTI 649.

Mauro Cæſenate epiſcopo, & Deuſdedit presbytero, agentibus locum Mauri ſanctiſſimi epiſcopi Rauennatis eccleſiæ.
Sergio Tempſanenſi epiſcopo.
Romano Cerellitano epiſcopo.
ReparatoManturianẽſi epiſcopo.
Creſcente Lucrenſi epiſcopo.
Epiphanio Albanenſi epiſcopo.
Felice Agrigentino epiſcopo.
Benedicto Aiaceno epiſcopo.
Marcellino Cluſino epiſcopo.
Iuliano Hortano epiſcopo.
Geminiano Volaterrano epiſc.
Papinio Vibonenſi epiſcopo.
Mariniano Populonienſi epiſc.
Maximo Piſaurenſi epiſcopo.
Luminoſo Tiferniſtiberinorũ ep.
Luciano Leontinenſi epiſcopo.
PotentinoBelliternenſi epiſcopo.
Viatore Hortonenſi epiſcopo.
Mauro Tuſcanenſi epiſcopo.
Bonito Formiano epiſcopo.
Martino Gabinate epiſcopo.
Maioriano Prænestino epiſcopo.
Adeodato Spoletano epiſcopo.
Germano Numanenſi epiſcopo.
Ioanne Pæſtano epiſcopo.
Laurentio Peruſino epiſcopo.
Gaudioſo Reatino epiſcopo.
Caroſo Faralitano epiſcopo.
Laurentio Taurianenſi epiſcopo.
Martiano Mebienſi epiſcopo.
Ioanne * Trapeiano epiſcopo.
Barbato Sutrino epiſcopo.
Luminoſo Salernitano epiſcopo.
Calumnioſo Aleſino epiſcopo.
Sabbatio Buxento epiſcopo.
Peregrino Meſſanenſi epiſcopo.
Ioanne Tarentino epiſcopo.
Rufino Sipontino epiſcopo.
Mauro Senate epiſcopo.
Adeodato Amerino epiſcopo.
Læto Lucano epiſcopo.
Gaudioſo Capuano epiſcopo.
Theodoro Roſellano epiſcopo.
Bonito Ferentinate epiſcopo.
Andrea Hydruntenſi epiſcopo.
Mauro Senogallienſi epiſcopo.
Iuſto * Tauromenitano epiſc.
Mauroſo Anconitano epiſcopo.
Felice Panormitano epiſcopo.
Bono Ficuclenſi epiſcopo.
Laurentio Tudertino epiſcopo.
Fortunato Auximate epiſcopo.
Ioanne Carinenſi epiſcopo.
Thomate Lunenſi epiſcopo.
Albino Signenſi epiſcopo.
Bonito Ferentiſpolimartio epiſc.
Auguſtino Squillacino epiſcopo.
Maximo Trocalitano epiſcopo.
Ioanne Rhegitano epiſcopo.
Paſchale Blandano epiſcopo.
Barbato Cumano epiſcopo.
Luminoſo Marſorum epiſcopo.
Felice Tarracinenſi epiſcopo.
Glorioſo Camerino epiſcopo.
Oportuno Anagnino epiſcopo.
Decorato Tiburtino epiſcopo.
Firmino Blerano epiſcopo.
Amabile Hortenſi epiſcopo.
Iobiano Firmano epiſcopo.
Albino Portuenſi epiſcopo.
Anaſtaſio Narnienſi epiſcopo.
Palumbo Fundano epiſcopo.
Theodoro Tyndaritano epiſc.
Theodoſio Cõtronenſi epiſcopo.
Sapientio Numentano epiſcopo.
Scholaſticio Fanenſi epiſcopo.
Maximo Meſinate epiſcopo.
Elia Lilybætano epiſcopo.
Gratioſo Nepeſino epiſcopo.
Aquilino Aſſiſinati epiſcopo.
Leontio Neapolitano epiſcopo.
Euſebio Atellano epiſcopo.
Paſchale Thermitano epiſcopo.
Martino Centumcellenſi epiſc.
Oportuno Piſano epiſcopo.
Iubentino Stabienſi epiſcopo.
Donato Marianenſi epiſcopo.
Bonoſo Alerino epiſcopo.
Ioanne Vicoſabinate epiſcopo.
Peregrino Liparitano epiſcopo.
Potentino Polenſi epiſcopo.

Boethio Cornensi episcopo.
Leontio Fauentinate episcopo.
Valentino Turritano episcopo.
Donato Sassinate episcopo.
Luminoso Bonensi episcopo.
Ioanne Vnnogoritano episcopo.
Crescentio Libyensi episcopo.
Stephano Dorensi episcopo.
Stephano Popiliensi episcopo.
Ioanne Gabopolitano episcopo.
Callionisto Hadrianensi episc. &
Victoriano Vzalensi episcopo.

ANNO CHRISTI 649.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Isa. 62. *Propter Sion non tacebo, & propter Ierusalem non quiescam*, dicit beatus Isaias, *donec egrediatur vt splendor iustus meus, & saluator meus vt lampas accendatur.* Profecto catholicæ ecclesiæ, quæ vera consistit Sion, & ciuitas Christi cælorum regis, per tot annorum spatia expugnata ab aduersantibus verbo fidei, qui neque Deum timent, neque hominem reuerentur: sed incassum perducentibus pias & canonicas de hoc verbo doctrinas, dum & a diuersis tantisque in scripto & sine scripto contestationibus inuitati fuissent corrigere propria, & sepelire hæresim, sicut & per anteriorem cognitionem luculentius demonstratum est tam per libellos, quamque per suggestiones reuerendissimorum sa-
Tit. 3. cerdotum & venerabilium abbatum, Apostolo protestante nobis, vt hominem hæreticum post primam & secundam correptionem euitare debeamus, scientes quia subuersus est huiusmodi, & delinquit proprio iudicio cõdemnatus; nullo modo oportet nos deinceps tacere aut quiescere, ne quo modo iniqui iudicemur, odibilem Deo pa-
Psalm. 72. cem amplectentes, quoniam scriptum est: *Zelaui in peccatoribus, pacem peccatorum videns:* & dicatur etiam de nobis:
Ezech. 22. *Sacerdotes mei contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea: inter sanctum & profanum non habuere distantiam, & inter pollutum & mundum non intellexerunt.* Sed consurgere cum Deo, & consistere prompte ei, induentes arma spiritus aduersus malignantes contra fidem eius, vt ap-
1. Ioan. 4. probemus spiritus sapienter, id est, verba illorum, si ex
Ier. 6. Deo sunt. Scriptum est enim in Ieremia: *Probatorem dedi te in populo meo robustum, & scies, & probabis viam eorum.* Multa namque nobis necessaria est vigilantia, & tantum diuinæ sapientiæ discretionis, quæ occulta tenebrarum reuelat, ad requisitionem huiusmodi rei & scrutationem: quoniam latet quodammodo & absconditur, vixque com-

ANNO CHRISTI 649. comprehenditur dolosa existens malitia, pro eo quod sibi pietatem callide blandiatur, vt valeat scrutantium mentem latere. Quod vtique sciens beatus Apostolus, ait: *Nam huiusmodi pseudoapostoli, operarii subdoli, transfigurantes se in apostolos Christi. Sed non mirum: ipse enim satanas transfigurat se velut angelum lucis: & non mirum, si ministri eius transfigurentur, veluti ministri iustitiæ: quorum finis secundum opera eorum.* 2. Cor. 11. Sed & Dominus in hoc præmuniens nos, ait: *Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: a fructibus eorum cognoscetis eos.* Matth. 7. Ergo in ipsum ex toto corde referentes ante omnia super tali quæstione deprecationem, & dicentes cum Dauid: *Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua: lucerna enim pedibus meis:* Psalm. 118. quoniam sicut ait beatus Daniel propheta, *sapientia & fortitudo eius sunt: dat sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus disciplinam. Ipse reuelat profunda & abscondita, & nouit in tenebris constituta, & lux cum eo est: quia sapientiam & fortitudinem dedisti mihi, & ostendisti mihi quæ rogaui te:* Dan. 2. cum ope diuina vniuscuiusque personæ conscripta, qui propter nouitatis commentum accusati sunt, de venerabili nostro scrinio obsecundantibus nobis ordinabiliter offerentibus, solertius intendamus.

Sergius reuerendissimus episcopus Tempsanensis ecclesiæ, dixit:

Secundum vestram apostolicam interlocutionem omnibus nobis cum ope diuina huc præsidentibus paratis ad requisitionem huiusmodi rei, si placet vestræ beatitudini, Theodori quondam Pharanitæ episcopi in primis offerantur nobis conscripta, quoniam, sicut nostis beatissimi, hunc primum esse auctorem huiusmodi nouitatis per sua hæretica conscripta, præsens Stephanus reuerendissimus episcopus Dorensis in proprio libello asseruit, quod & omnibus manifestum est. Oportet ergo, si placet, cum * acribia & in hoc ordinem conseruari gestorum.

* *id est*, diligentia

Vniuersi sanctissimi episcopi dixerunt:

Competenter Theodori Pharanitæ quondam episcopi in primo loco expetiit conscripta ad nostram cognitionem deduci Sergius reuerendissimus coepiscopus noster: sic namque & sequentium ordinabiliter examinabitur

requisitio, nulla confusione per quamdam præposteritatem gestis inserta. ANNO CHRISTI 649.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Iuxta supplicationem huius sancti Concilii, codex Theodori Pharanitæ quondam episcopi per eos, quorum interest, nihilominus offeratur.

Theophylactus primicerius notariorum apostolicæ sedis, dixit:

Secundum iussionem beatitudinis vestræ, Theodori Pharanitæ episcopi codicem afferens, præ manibus habeo: quid præcipitis?

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Codex Theodori quondam Pharanitæ episcopi suscipiatur, & loca quæ prænotata sunt, in quibus ille de dispensatione Christi magni Dei & saluatoris nostri propriam confessionem instituit, lectioni vulgentur.

Et accipiens Theodorus notarius regionarius apostolicæ sedis, de Græco in Latinum interpretatum, relegit in his.

Theodori Pharanitæ hæretici scripta.

Theodori quondam episcopi Pharanitæ, de sermone scripto ab eo ad Sergium quondam episcopum Arsenoitanum Ægyptiaci tractus.

Quidquid igitur scribitur dixisse aut operari Dominum, per sensum & intellectum & sensibilia & dixit, & operatus est: & hæc ita, vtpote de toto, atque vnius vna operatio verbi intellectus sensibilis & organici corporis omnia dicenda sunt.

Eiusdem de eodem verbo.

Ergo quia præcipue per quamdam diuinam & prudentissimam dispensationem, somnum & laborem, esuriem & sitim suscepit quando voluit, quam maxime merito & in his motum & quietem validissimæ & prudentissimæ operationis verbi applicamus, ac per hoc vnam vnius eiusdemque Christi operationem fatemur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 649.

Eiusdem de eodem verbo:

Sufficienter, vt arbitror, per requisitionem sermo nobis aperuit, quoniam omnia quæ scribuntur de Domino Christo, siue de Deo, seu animæ, siue corporis, siue vtriusque, animæ dico & corporis, sint, singulariter ac indiuise agebantur, incipientes quidem & ac si de fonte sapientiæ verbo & bonitatis vel virtutis, mediante intellectuali anima & corpore, procedentes, & propterea vna operatio totius, sicuti de vno eodemque saluatore nostro hæc omnia existunt atque dicta sunt.

Eiusdem de eodem verbo:

Profecto habemus in his luculenter, quoniam opus Dei est omnia, quanta in Christo audimus & credimus, siue diuinæ naturæ appertinent, siue humanæ: & propterea vna operatio hæc diuinitatis eius & humanitatis pie nominata sunt.

Eiusdem de eodem verbo:

Vt esset omnis incarnatio ab initio vsque in finem, & quantacumque parua & magna eius, sunt vna secundum veritatem altissima & diuina operatio.

Eiusdem de eodem sermone, quem fecit in interpretationibus paternorum testimoniorum.

Diuina vero voluntas, quod est ipsius Christi, quoniam ipsius voluntas vna est, & hæc diuina.

Eiusdem de eodem sermone:

Per hæc igitur sine quadam difficultate docemur, quoniam omnia quæ salutiferæ dispensationis sunt, siue diuina seu humana de saluatore nostro Christo dicuntur, initium quidem a diuinitate vtpote permissum & exordium accipiebant, mediante autem intellectuali & rationali anima, ministrabantur a corpore, siue mirificam quamdam dixeris virtutem, seu naturalem quemdam hominis motum, id est, veluti cibi desiderium, somnum, laborem, & dolorum paticipationem, tristitiam & afflictionem: quæ passiones secundum visitationem nominum ex consuetudine

nuncupantur: ſpecialiter autem naturalis motionis propria per animatum & ſenſibile animal exiſtunt. Sed ipſæ quæ ſpecialiter ſunt & dicuntur paſſiones, vtpote crux, mortificatio, figuræ, liuor, cicatrices, ſputa, colaphi: omnia hæc recte & merito vna vnius eiuſdemque Chriſti operatio nominabitur. ANNO CHRISTI 649.

Eiuſdem de eodem ſermone.

Intelligantur ergo a nobis modis omnibus omnia quæ ſunt humanitatis Chriſti ſaluatoris, diuina & ſalutifera ſecundum veritatem operatio.

Eiuſdem de eodem ſermone.

Ex his namque omnibus atque ſimilibus bene & maxime iuſte vna Dei operatio, cuncta propria humanitatis, credatur atque dicatur.

Eiuſdem de eodem ſermone.

Quoniam noſtra quidem anima non eſt tantæ virtutis, vt & naturales corporis proprietates a ſe vel ab eo proiiciat: ſed neque domina tantum viſa eſt rationalis anima proprii corporis, vt etiam cohærentis ſibi & coniuncti tumidam molem (quod Græci dicunt oncon) atque defluxionem, vel colorem obtineat, & foris hæc conſtituat eum aliquando: quæ omnia in diſpenſatione ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti & dicta & facta ſunt, in diuino & in viuifico corpore exiſtunt. Nam ſine tumore, & (vt ita dicatur) incorporaliter ſine diſtinctione proceſſit ex vte-
Matth. 14. ro, & ſepulcro, & ianuis, & cum ſuper ſolum maris deambulat.

Eiuſdem de eodem ſermone.

Oportet igitur ita ſapere & dicere nos omnia, quæ in incarnatione ſaluatoris Chriſti dicuntur eſſe, vnam ſcire operationem eſſe, huius autem opificem & creatorem Deum verbum; organum vero, humanitatem conſiſtere. Ergo quæque velut de Deo aut humane de ipſo dicuntur, omnia vna operatio eſt verbi diuinitatis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 649.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

In prouerbiis scriptum est: *Contritionem præcedit superbia, & ante ruinam exaltatur spiritus.* Prouer. 16. *Qui insipiens est, sustinebit damnum: & cum rapuerit, aliud apponet.* Prouer. 19. Quod & in Theodorum Pharanitanum quondam episcopum per eius conscripta, quæ nobis relecta sunt, euenisse cognoscimus: qui imprudenter putauit rectam esse suam opinionem, & proprio videlicet errore: non enim per probabilem & paternam doctrinam ab eo prolatam. Quoniam, sicut scriptum est, *Via stulti recta in oculis eius: & sunt viæ, quæ videntur homini iustæ, nouissima autem earum deducunt ad mortem.* Prouer. 12. Proverb. 14. & 16. Psalm. 128. Propterea sicut fenum ædificiorum, quod priusquam ex aliorum euersione euellatur, arescit, sine stirpe atque aridas illis, quibus scripsit, easdem manifestauit, vtpote non ex alio, sed a semetipso habens impietatis reprehensionem: quia omnimodo deitatis & humanitatis Christi vnam esse operationem, sicut audistis reuerendissimi fratres, definiendo, & hanc conditam, vtpote creatam confessus est: asserens in scripto, omnia quæ in humanitate saluatoris Christi dicuntur, oportere vnam operationem scire: opificem autem eius & creatorem, Deum verbum. Ergo si opifex eius & creator Deus verbum, sicut ipse asserit, existit, vtique secundum sensum ipsius condita esse dinoscitur. Quoniam omne quidquid per conditionem verbi fit, creatura est sine dubio. Si autem conditam esse operationem Christi ille definit, apertissime cum Ario & Nestorio impiissimis creaturæ cultor arguitur, eo quod tantum conditum cum illis & secundum illos, non autem & increatum nobiscum eumdem confitetur: hoc est, non vt Deum naturaliter & hominem eumdem, sed tantum hominem purum: quoniam secundum naturam * creatus non est, qui increatam naturaliter non habet in se operationem.

* *for.* increatus

Ita igitur per suas voces propriam ille professionem inanem & vacuam demonstrauit, vt & in eo impleatur quod dictum est: *Iniquitates suæ capiunt impium, & funi-*

bus peccatorum ſuorum conſtringitur. Ipſe morietur, quia non habuit ſcientiam. Hic defecit cum imprudentibus, id eſt, cum eis qui in diuiſione & pura coniunctione Chriſti Dei blaſphemant myſterium: & non ſolum cum his, ſed etiam cum eis qui in phantaſmate hoc myſterium imprudenter delirare noſcuntur, hoc eſt, Manete, Apollinare & Seuero nefandiſſimis hæreticis, per hoc quod aſſerit in ſuo conſcripto, ſicut in præſenti audiuimus, quoniam noſtra quidem anima non eſt tantæ virtutis, vt & naturales corporis proprietates a ſe vel ab eo proiiciat: ſed neque domina tantum viſa eſt rationalis anima proprii corporis, vt etiam cohærentis ſibi & coniuncti tumorem atque defluxionem vel colorem obtineat, & foris hæc conſtituat idem corpus aliquando: quæ omnia in diſpenſatione ſaluatoris noſtri Chriſti & dicta & facta, in diuino & viuifico corpore conſiſtunt. Nam ſine tumore, & (vt ita dicatur) incorporaliter proceſſit ſine diſtinctione ex vtero, & ſepulcro, & ianuis, & cum * ac ſi ſuper ſolum maris deambulabat. Apertiſſime igitur in his verbis tam ipſum corpus Domini noſtri intellectualiter animatum, quamque & naturales eius proprietates omnino amputare dinoſcitur, ſi foris hæc, quæ ſuperius dicta ſunt, ipſum corpus, vt perhibet, conſtituit, aut ſicut ille ſcripſit, ex ſe eaſdem proieciſſe dinoſcitur. Nam ſi abſque tumore & incorporaliter ex vtero proceſſit, & ſuper dorſum maris deambulauit, hoc ipſum quod deambulabat & procedebat, ergo phantaſma erat. non enim incarnatus ſubſtantialiter Deus: vnde nec miraculum iam cognoſcebatur virginitatis germen, neque magnum erat incarnati Dei Verbi ſuper mare deambulatio. Quod enim incorporaliter & ſine quolibet corporeo tumore procedit, aut deambulat, qualem habet miraculorum rationem ad minime diſſoluendam per partum virginitatis integritatem, aut per greſſum in profundum aquarum non mergere? quoniam in vtroque nullam mirificam habet rationem quod eſt incorporeum, vtpote naturaliter, & non ſuper naturam efficaciam habens. Nec enim habet naturam, quod eſt incorporeum & ſine tumore, aut virginitatem ſoluere, aut in aquis mergere, diſtantiam nullam habens omnino, id eſt, longi-

ANNO CHRISTI 649.

Matth. 14.

ANNO CHRISTI 649. tudinem, latitudinem, & altitudinem. Ex quo apertissime sine dubio ostenditur, quoniam absque corpore, id est, sine carne & corpore ex vtero procedere, & super aquas deambulare incarnatum Deum ille prædicauit. Quod enim incorporaliter procedit, speciatim sine corpore est procedere: sicuti & absque semine procedere, * est sine semine * eum procedere. Si ergo naturaliter animatum Domini corpus, & naturales eius proprietates interimit per phantasiam, (non enim substantialiter hominem eum prædicat factum) qualem differentiam ille cognoscit ex Deo & patre, atque ex virgine & matre eiusdem naturaliter natiuitatis? Quia si ab vtrisque incorporaliter natum fuisse asserit Dominum, certum quia vnam eamdemque esse eiusdem scit natiuitatem. Si autem vnam eamdemque ex vtrisque scit natiuitatem, necesse est eum aut & ex patre, sicut ex virgine incarnatum confiteri Deum Verbum; aut nec ex virgine, sicut nec ex patre incarnatum asserere eum, vtpote & ab ea incorporaliter secundum illius sensum genitum, sed ex vtrisque similiter propter eamdem æqualemque natiuitatem, aut incarnatum, aut sine carne naturaliter cognoscere procedentem: at per hoc aut & Deum & patrem conditum adscribere, vtpote de propria natura carnem intellectualiter animatam verbo proprio in vnitione substantialiter commodantem; aut & virginem nullo modo matrem Verbi factam fuisse, vtpote ex semine eum substantialiter incarnatum enixam, sed veluti de fistula incorporaliter per eam, secundum Apollinarii impietatem, transisse. Si ergo, vt dictum est, corpus & corporis interimit naturales proprietates in mysterio Christi Dei per ea quæ dogmatizare præsumpsit, vtpote sine tumore atque defluxione & colore hoc perhibens esse, & incorporaliter processisse ex vtero Deum Dominum delirans, cuius iam nobis testimonium patris ad arguendam huiusmodi hæresim necessarium est proferre, dum omnibus clara & aperta extitit per scripta, quæ in præsenti nobis relecta sunt, nisi fortassis oporteat nos ad eius vel prauitatem ipsius perfectam destructionem eadem proferre: quoniam destruitur sine dubio per paternas doctrinas, qui eos per sua scripta destruere nititur.

ANNO CHRISTI 649.

Cõfutatur Theodorus sententiis patrum catholicorũ.

Age ergo nunc hoc compendioſe faciamus per comparationem dogmatum iſtius, atque catholicæ eccleſiæ prædicationem, & ordinabiliter diſtinguamus. Ita Theodorus Pharanitanus quondam epiſcopus dixit: Incorporaliter ex vtero proceſſit Dominus.

Cyrillus.

Cyrillus glorioſus Alexandrinus epiſcopus dixit, corporaliter ex Virgine natum fuiſſe Dominum. In primo enim de duodecim capitulis ab eo compoſitis ad Neſtorium, ſynodalis eius epiſtola ſic ait: Quiſquis non confitetur Deum eſſe veraciter Emmanuelem, & propterea Dei genitricem ſanctam Virginem, (genuit namque carnaliter carnem factum ex Deo Verbum) anathema ſit.

Gregorius Nazianz.

Et iterum theologus Gregorius ad Clidonium ſcribens, ait: Quiſquis veluti de fiſtula per virginem tranſiſſe, non autem in ea plaſmari diuine pariterque humane dicit: diuine quidem, quoniam ſine viro; humane autem, quia ritu parientis genuit: ſimiliter ſine Deo eſt.

Theodorus Pharanitanus quondam epiſcopus dixit, corporalem magnitudinem non habuiſſe ſecundum carnem Dominum, ſed abſque mole & incorporaliter eum ſuper mare deambulare.

Dionyſius Areopagita.

Dionyſius egregius & molem carnalem habere eum ſecundum carnem prædicat, & pondus corporeum, & cum mole & pondere corporeo incedere ſuper aquas non infuſis pedibus. & hoc in opuſculis eius de diuinis nominibus docens, ait: Ignoramus qualiter de virgine is alia lege præter naturalem formabatur, & qualiter non infuſis pedibus, corporalem molem habentibus & materiale pondus, deambulabat tumidam & inſtabilem ſubſtantiam.

Atque iterum in epiſtola eius ad Gaium ſcripta ait: Et ſupra hominem operabatur quæ hominis ſunt. & hoc oſtendit virgo ſuper naturam pariens, & aqua inſtabile terrenorum & materialium pedum ſupportans pondus, & non obediens, ſed ſupra naturam virtute ſine diffuſione conſiſtens.

Theodorus Pharanitanus quondam epiſcopus dixit: Quoniam Dominus proprium corpus de cohærentibus eidem corpori, id eſt, defluxionem & colorem foris conſtituit.

Item

ANNO CHRISTI 649. Item sanctus Basilius non solum defluxionem ex lacrymis habuisse corporaliter perhibet Dominum, sed etiam ex nutrimentis solidis & tumidis digestionem & consumptionem, & ex itinere neruorum extensionem, ita in sermone de gratiarum actione docens: Sicut ergo suscepit esuriem Dominus de solido cibo digesto ab eo, & sitim assumpsit, humiditate quæ in corpore eius erat consumpta; & fatigatus est musculis & neruis ex itinere distensis, non vtique deitate ex labore fatigata, sed corpore, quæ naturam sequuntur, passiones suscipiente: ita & lacrymas admisit, naturalem passionem carni superinduci permittens. Basilius magnus.

Theodorus Pharanitanus quondam episcopus dixit, absque naturalibus corporis proprietatibus vt hominem factum fuisse Dominum, & has naturales eius proprietates a se abiicere.

Sancta & vniuersalis Calchedonensis Synodus in sua definitione prædicat, nunquam sublatam differentiam naturarum propter vnitionem, magis autem saluam indiminute proprietatem vtriusque naturæ, & in vnam personam atque in vnam subsistentiam concurrentem. His itaque nobis opportune declaratis, vt dissentiens ille sanctis approbatus, & paternis ac synodalibus definitionibus apertissime contradicens, ab his rationabiliter condemnatur, eo quod nullam habet cum eis communionem, apertam autem per proprios sermones alienationem. Synodus Calched.

Benedictus venerabilis episcopus insulæ Corsicæ dixit: *Mandatum lucerna est, & lex lux, & via vitæ increpatio disciplinæ*, quibus vestra beatitudo nimis prudenter ac diligenter diuisit inter lucem & tenebras, id est, inter Theodorum Pharanitanum quondam episcopum, doctoresque catholicæ ecclesiæ: & illum quidem sicut noctem tenebrosam, lumen paternæ veritatis minime habentem, iuste censuit condemnari: hos autem, competenter pietatis definitionibus nos lætificantes, ostendens vti diem splendidissimam, honorifice veneratus est, verbis etiam veritatis confirmantes. Scriptum est enim: *Ego sum Dominus Deus vester. Non facietis iniquitatem iudicio. Non accipies personam diuitis, neque mireris vultum poten-* Prouer. 6. Leuit. 19.

Exod. 23. *tis. Ab omni iniquo verbo recedes. Innocentem & iustum non interficies, & non liberabis impium.* Ideoque hoc execrabili viro vel dogmate ipsius, & a nobis consonanter damnato propter hæresim ipsius, si placet sanctitati vestræ, iubetote, quatenus per lectionem Cyri, quondam Alexandrini episcopi, nouem capitulorum intendamus conscripta: magis autem septimum eorum capitulum, per quæ paternam ille doctrinam immutare præsumpsit; & consequenter atque ordinabiliter post eumdem epistolam Sergii Constantinopolitani quondam episcopi, in qua Cyrum pro huiusmodi nouitate suscipere & laudare comperitur. ANNO CHRISTI 649.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit.

Iuxta precationem commemorantis dilectissimi fratris nostri Benedicti episcopi, Cyri quondam Alexandrini antistitis nouem capitula, cum epistola Sergii Constantinopolitani episcopi, in qua * in his enim recipere per consonantiam suam ostenditur, hi quibus interest, gestis inserenda deducere procurent. * aut in quibus eum

Theophylactus primicerius notariorum S. apostolicæ sedis, dixit:

Iuxta iussionem sanctitatis atque beatitudinis vestræ, chartulas quas iussistis insinuari, afferens præ manibus habeo: quid præcipitis?

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

De nouem capitulis Cyri quondam episcopi septimum suscipiatur, & relegatur in præsentia sancti Concilii, & sequenter epistola Sergii Constantinopolitani quondam antistitis.

Et accipiens Anastasius notarius regionarius apostolicæ sedis, de Græco in Latinam linguam interpretatum, relegit in his.

Cyri Alexandrinæ ecclesiæ quondam episcopi excapitulare, quod coram omnibus Acephalis legi præcepit

ANNO CHRISTI 649. in* Ammone in perſcriptione orthodoxæ fidei, capitulum ſeptimum:

Capitulum VII. Cyri Alexandrini hæretici.

Si quis vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in duabus dicens videri naturis, non confitetur hunc vnum eſſe trinitas, quæ ante ſæcula a patre natus eſt Deus Verbum, in vltimis autem ſæculi temporibus eumdem incarnatum & genitum de ſancta & immaculata domina noſtra Dei genitrice ſemperque virgine Maria, ſed alium hunc ſcit & alium, (non enim vnum eumdemque ſecundum ſapientiſſimum Cyrillum in deitate perfectum & humanitate perfectum eumdem) & ſecundum hoc tantummodo in duabus naturis exiſtentem, ipſum paſſibilem & impaſſibilem ſecundum aliud & aliud, vt prædictus ſanctæ memoriæ Cyrillus aſſeruit, patientem quidem humane carne, eo quod homo eſt, manentem autem impaſſibilem, vt Deum, in propriis paſſionibus carnis: & eumdem vnum Chriſtum & vnum filium, operantem Deo decibilia & humana vna Dei & viri operatione, ſecundum beatum Dionyſium, per contemplationem tantummodo diſcernens ea, ex quibus vnitas facta eſt, & hæc intellectualiter conſiderans inconuertibilia & inconfuſa poſt eorum & naturalem & ſubſtantialem vnitatem manentia, & in his indiuiſe & inſeparabiliter vnum eumdemque Chriſtum & filium cognitum ex hoc, quod ea quæ ab inuicem inconfuſe conuenerunt, per intellectum conſiderat, veracem eorum contemplationem faciens: (non enim phantaſia falſa, & inanibus ſenſus fictionibus) nullatenus autem diuidit, vtpote iam interempta in duabus partitione propter ineffabilem & inconfuſam & incomprehenſibilem vnitatem, dicens ſecundum beatum Athanaſium: Mox caro, mox Dei Verbi caro, mox caro animata intellectualis, mox Dei Verbi caro animata intellectualis; ſed in diuiſione pro parte huiuſmodi ſuſcipit vocem, anathema ſit.

Exemplar epiſtolæ ſcriptæ a Sergio quondam præſule Conſtantinopolitanæ eccleſiæ ad Cyrum quondam præſulem eccleſiæ Alexandrinæ, in qua laudat eum pro vna operatione, & confirmat eam quaſi pro vnitate Acephalorum hæreticorum.

Sacras ſyllabas veſtræ a Deo honorandæ ſanctitatis

ANNO CHRISTI 649.

ſuſcepimus, per gratiam diuini Spiritus, & Deo placitum ſtudium a Deo conſeruandi & ſereniſſimi noſtri principis, atque diuina inſtitutione, nec non totius orthodoxiæ plena ſacratiſſimæ veſtræ beatitudinis annuntiantes facta in Alexandrinam Chriſti dilectam magnam ciuitatem, & in omnes regiones eius, eorum videlicet qui prius dicebantur Theodoſiani, in catholicam & apoſtolicam atque orthodoxam eccleſiaſticam vnitatem. Pro quibus ſpiritali & ineffabili gaudio repleti, gratiæ laudes omnipotenti Deo & ſaluatori noſtro Ieſu Chriſto ex toto corde retulimus, quoniam tandem aliquando cooperatione diuina medio pariete diſcordiæ abſtracto, per quem prius communis omnium inimicus a fratribus fratres ſeparare ſtuduit, coniuncti & comparticipes parueruntt, & facti ſunt omnes vnum labium & vna lingua, bonam confeſſionem & glorificationem, vt oportet, glorioſæ atque viuificæ trinitati celebrantes, & prædicatur ab omnibus conſonanter, *vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma*. Dicta enim oſtendentes eis venerabilium & vniuerſalium ſanctarum Synodorũ, per gratiam ſancti Spiritus conuenientium, & vnam eamdemque orthodoxam fidem definientium, id eſt, Nicænam, Conſtantinopolitanam, Epheſinam primam, & Calchedonenſem, atque iterum Conſtantinopolitanam ſub temporibus diuæ memoriæ Iuſtiniani congregatam ſanctam quintam Synodum, atque omne ſcandalum de medio per eas, ſicut aliquas petras a ſemita iactantes, apertum & nimis facilem ad Deo amabilem vnitatem tranſitum effeciſtis. Pro qua re multa veſtræ ſacræ perfectioni tam apud Deum & omnes homines merces & laus repoſita eſt. Aſſeruiſtis igitur in capitulis, quæ ad ipſos facta ſunt, confiteri (bonum eſt enim, vt ipſis ſacris vocibus veſtris vtamur) Patrem & Filium & Spiritum ſanctum, trinitatem conſubſtantialem, vnam deitatem in tribus* ſubſtantiis. Ipſum autem vnum de ſancta trinitate Deum verum, qui ante ſæcula ex patre genitus eſt, deſcendere de cælis in vltimis diebus, & incarnari ex Spiritu ſancto & domina noſtra ſecundum veritatem Dei genitrice ſemperque virgine Maria, carnem aſſumentem ex ipſa nobis conſubſtantialem, animatam anima rationali & intellectuali, eam-

Epheſ. 4.

*melius ſubſiſtentiis.

ANNO CHRISTI 649. demque ex ipsa conceptione vnire sibi vnitate naturali & substantiali: & ita natum ex ipsa, vnum existentem inconfusum, indiuisum, perfectum in deitate, perfectumque in humanitate, eumdemque passibilem & impassibilem secundum aliud & aliud, quomodo beatus Cyrillus asseruit: patientem quidem humaniter carne, quia homo: manentem autem impassibilem eumdem, quomodo Deum, in passionibus suæ carnis. Atque eumdem vnum Christum operari Deo decibilia & humana vna operatione, quia omnis diuina & humana operatio ex vno eodemque incarnato Deo verbo procedebat. Secundum hunc pium intellectum & Leo sanctæ memoriæ Romanus archiepiscopus sapuit & docuit, dicens: Operatur vtraque natura cum alterius communione. Vnde & ex duabus naturis, id est, diuinitate & humanitate, vnum Christum venerari conuenienter docuistis, & vnam naturam Dei Verbi incarnatam secundum beatæ memoriæ confessi estis Cyrillum, vnamque subsistentiam compositam, quæ est ipse Dominus noster Iesus Christus, vnus de sancta & consubstantiali trinitate. Similiter autem & in duabus naturis eumdem confiteri prædicantes, non alium & alium eum esse asseruistis, sed vnum eumdemque secundum sapientissimum Cyrillum, contemplatione tantum discernentes ea, ex quibus vnitio facta est: & hæc per intellectum considerantes, inconuertibilia & inconfusa post eorum naturalem & consubstantialem vnitatem permanentia, veracem eorum visionem exponentes. Non enim phantasia falsa, & inanibus fictionibus mentis, vtique interempta in duobus diuisione propter ineffabilem & inconfusam atque incircumscriptam vnitatem. Hæc pie & nimium acribiosius exponentes, omnes sequentes impiarum hæresium auctores anathemati submisistis: cum quibus & omnes contradictores duodecim capitulorum sapientissimi & mirabilis Cyrilli: quos minime pœnitentes, sed in eodem vsque in finem permanentes errore, similibus execrationibus condemnastis. Igitur hanc vestram orthodoxam relegentes doctrinam, per quam gloriæ beneplacitum est Domino, tantorum fratrum nostrorum vnitionem dispensare, ipsius benignitatem glorificauimus: laudauimus autem & vestram sacratissimam sanctitatem, in

Falsum impingit sanctissimo Leoni.

Item Cyrillo.

tali mirifico & vltra omnem ſpem intercedere dignatam negotio, tam per gratiam ſancti & viuifici, atque electione & doctrina a Deo ſapientiſſimi & veraciter pacifici magni imperatoris, qui ſanctificatum eius cor in manu Dei habet, & ab ipſa ſecundum veritatem in omnibus actionibus ſuis ducitur & gubernatur: quem ſuper omnes ſolus potens Deus in amplius exaltet, ſaluet, conſeruans eum vt firmamentum ſanctarum Dei eccleſiarum & immaculatæ Chriſtianorum fidei, commodans ei longinquitatem temporum, multitudinem pacis, & omnium hoſtilium gentium ſubiugationem, in filios ex filiis regale ſuccedens imperium. Donet autem & tuæ ſanctæ & ſacræ caritati abundantius ſuam gratiam in labiis, & verbum in apertione oris, per quem & quod fortaſſis reſiduum eſt eorum qui nobis ſtulte & inepte contradicunt, ſaluetur, veſtigia ſequentes nuper nobis adunatis dilectiſſimis filiis noſtris, quos videlicet per vos beatiſſimos ſpiritualibus brachiis amplectentes, & oſculo ſancto ſalutantes, oramus hos omnium bonorum ex Deo percipere iucunditatem. & ſubſcriptio: Saluus in Domino, ora pro nobis reuerendiſſime frater. ANNO CHRISTI 649.

Aliquid deeſſe videtur. *Prou. 21.*

Sergius reuerendiſſimus epiſcopus Tempſanenſis dixit: Quoniam, ſicut audiſtis ſanctiſſimi, Cyrus Alexandriæ quondam epiſcopus in proprio capitulo, quod nobis in præſenti relectū eſt, beati Dionyſii Athenienſis epiſcopi cuiuſdam dictionis, in veneranda eius epiſtola inſertæ, ad Gaium famulum Dei tranſmiſſæ, memoratus eſt, neceſſe eſt vt codex prædicti doctoris afferatur, quatenus videamus per eamdem epiſtolã, ſi ita ſecundum veritatem continet dictio, quomodo Cyrus in proprio ſeptimo capitulo ſignificauit, & ſi merito ſecundum ſcripta quæ ad eum tranſmiſſa ſunt, Sergius in hoc eumdem Cyrum receperit.

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Dionyſius Athenienſis epiſcopus.

Codicem ſancti Dionyſii epiſcopi Athenienſis hi, quorum intereſt, actis deducant.

Theophylactus primicerius notariorũ ſanctæ apoſtolicæ ſedis, dixit:

Secundum iuſſionem veſtræ beatitudinis afferens de

ANNO CHRISTI 649. venerabili bibliotheca sedis vestræ codicem beati Dionysii, præ manibus habeo: quid præcipitis?

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Codex beati Dionysii suscipiatur, & de epistola quæ ibidem deposita est, ad Gaium directa, locus ille ordinabiliter, de quo agitur, cuius mentionem fecerit Cyrus in suo capitulo ad approbationem nouitatis eius, coram sancto Concilio relegatur.

Et accipiens Paschalis notarius regionarius apostolicæ sedis, de Græco in Latinam linguam interpretatum ipsum testimonium relegit, continens ita:

Sancti Dionysii ex epistola ad Gaium directa ad locum: Etiam non secundum Deum diuina operatus, neque humana secundum hominem, sed Deo homine facto, nouam quamdam deiuirilem, id est, theandricin, operationem nobis ostendens. Sententia Dionysii Areopag.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Qui spiritalem expugnant Ierusalem, id est, catholicam ecclesiam, imitantur eos qui terrenam expugnauerunt Ierusalem, & festinant & ipsi paternis abuti quodammodo doctrinis, sicut Rapsaces patria voce contra Iudæos abusus est, vt difficile nequitia eius potuisset sentiri, sicut & isti propriam insidiant. Nec enim in honorem patrum, sed in deceptionem simplicium, sicut ille Iudæorum, hoc callide peragere nituntur. Verumtamen sicut Dominus ait, *ex fructibus eorum cognoscetis eos*. Quoniam hi sunt *similes sepulcris dealbatis, quæ a foris apparent hominibus speciosa*, sicut & hæretici quasi paternis velati doctrinis: *intus vero pleni sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia*, id est, mortalibus & fœtidis dogmatibus. Nec enim simpliciter proferunt sermones, sicut magnus scribens Successo testatur Cyrillus, sed cum dolo atque versutia. Quod vtique & nos veraciter cognoscentes, non debemus omnino timere opprobrium hominum, neque eorum exprobrationibus vinci. Quoniam hoc nobis Dominus iubet per Isaiam pro-

Hæretici patrũ scriptis abutuntur. 4. *Reg.* 18.

Locus mendosus.

Matth. 7. *Matth.* 23.

Anno Christi 649.

Isai. cap. 51. v. 7. phetam, dicens: *Audite me, qui scitis iudicium, populus in quorum corde lex mea est: nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne timeatis.* Manifestat enim hos & captat per vos reuerendissimos venatores suos prudenter Dominus,

Ier. 16. secundum quod in Ieremia scriptum est: *Et post hæc mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle, & de cauernis petrarum: quia oculi mei super omnes vias eorum.* Sunt enim foramina petrarum, ipsæ sanctorum patrum de Christo mysticæ traditiones. Conantur namque & in his foraminibus dolose abscondere se hæretici, vt putentur sanctissimi, & non sceleroſi, paruulis. Non enim vobis, qui secundum Deum perfecti estis apud Deum. Propterea hos vobis Dominus, vt cernitis, manifestauit, per hoc testimonium beati Dionysii, quod in præsenti relectum est, falsidicos luculentius eos ostendens: vt & de his,

Foramina petrarum.

Ioan. 8. quod a Domino dictum est, impleatur, quo ait: *Quando loquitur mendacium, de propriis loquitur, quia mendax est, & pater eius.*

Psalm. 26. *Mentita est enim iniquitas sibi*, in his vtique instabilibus existentibus vt instabilis. Nam beato Dionysio asserente, sicut audistis dilectissimi fratres, nouam quamdam deiuirilem operationem inter nos conuersatum, vterque eorum apertissime contra patrem mentitus est. Et Cyrus quidem in suo septimo capitulo nouam immutando, & vnam pro noua asserendo deiuirilem operationem quasi dixisse doctorem perhibens. Sergius autem in epistola de huiusmodi quæstione ad Cyrum scripta, tam immutationem nouæ cum illo confirmans, & non solum hoc, sed & doctoris & deiuirilem amputans penitus vocem, & vnam absolute in Christo Deo dogmatizans operationem, facientes dolum quasi nouaculam acutam, atque minime

Psalm. 51. Psalm. 43. Psalm. 93. Psalm. 11. considerantes quod in psalmo scriptum est: *Nonne Deus requiret ista? ipse enim nouit occulta cordis, & cogitationes talium hominum, quoniam vanæ sunt. Vana enim locutus est vnusquisque ad proximum suum: labia dolosa in corde & corde locuti sunt mala. Sed disperdet Dominus vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam. Qui dixerunt: Labia nostra a nobis sunt: quis noster est dominus?* Nam si hæc in memoria retinerent, minime ad talem iniquitatem prosilirent, id est, immutationem & interemptionem paternarum traditionum & dogmatum. Propterea præmemoratos inuestigantes, non quidem

ANNO CHRISTI 649. dem aduocatos, sed apertissimos accusatores; neque custodes probabiles, sed falsatores euidentissimos veritatis, & in hoc tantummodo se recipientes, nec non amplectentes, atque sibi rependentes vtrumque vterque impietatis mercedem, id est, laudem in scripto: consequens est ostendere nos, ex quo illi fructum huius impietatis sumpserunt, quatenus per fructum arborem demonstremus. Offeratur igitur & relegatur per hos, quorum interest, * Themestii hæretici codex siue capitula de eodem releuata, quæ in hoc negotio nobis necessantur.

Theophylactus primicerius notariorũ sanctæ apostolicæ sedis, dixit:

Prædicta capitula a vestra beatitudine requisita afferens, præ manibus habeo: quid præcipit sanctitas vestra?

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Suscipiatur oblatus * Themestii hæretici codex, & de eo relegantur nobis capitula, quæ in eo sunt prænotata.

Et accipiens Exuperius notarius regionarius apostolicæ sedis, de Græco in Latinam vocem interpretata, relegit in his.

Themestii hæretici ex epistola ab eo scripta ad Marcellinum presbyterum & Stephanum diaconum de vna operatione: Quæ enim in omnibus procedit diuinarum ac humanarum operatio Christi, non erat * & alia, sed vna atque eadem, vtpote vnius existens eiusdemque. Et ideo deiuirilem Areopagita Dionysius nominauit.

* deesse videtur, alia

Dionysius Areopag. in ep. ad Gaium.

Eiusdemque de conscriptis ab eodem, aduersus Colluthum hæreticum compositis, in quibus protestatur dicens, quia & ipse Seuerus hæreticus vnam deiuirilem confessus est in Christo operationem, quo ait: Nam quia beatæ memoriæ quoque Seuerus similiter de Christo dicens, quod aliqua quidem diuine, alia vero humane idem operatus est, deiuirilem operationem approbare volebat, sed non solummodo Deo decibiliter, facilius est videri.

Eiusdem de eodem verbo: Vna intelligatur Christi, sicut sæpius diximus, deiuirilis operatio, non vna Deo decibilis.

Eiusdem de eodem sermone: Si enim vna verbi deiui-

rilis, ſicut ſæpe diximus, operatio & ſcientia, quomodo vna & vna intelligatur ſecundum execrabile, ſed potius duæ, & non vna. ANNO CHRISTI 649.

Item eiuſdem de eodem ſermone: Si autem ipſa tantummodo Deo decibilis, ſed non deiuirilis, ſicut ſæpe diximus: nihil ſecundum nos operetur, & habes quod quæres.

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit.

Notum fecit * Themeſtius hæreticus per ſuos ſermones, qui in præſenti nobis ſunt relecti, quoniam eius fructus & diſcipuli ſunt Cyrus & Sergius in dogmatibus, & ſicut ab eo iſti edocti, nouam immutando vnam niſi ſunt appellare, licet vehementiores illo in abnegatione veritatis effecti ſunt, qui & ipſam deiuirilem doctoris vocem interimere penitus præſumpſerunt, & vnam abſolute tradere operationem Dei moliti ſunt, quod apertiſſime per propriam epiſtolam ad Cyrum ſcriptam Sergius ſe feciſſe dinoſcitur: & nec tantum per ſuam dementiam, quantum Colluthus hæreticus, contra quem ſcribit * Themeſtius, intelligere paſſi ſunt. Propterea namque recuſauit Colluthus aſſerere deiuirilem operationem, eo quod talis vox duas ſignificat operationes, id eſt, diuinam & humanam: (nec enim vnam tantummodo operationem, ſecundum * Themeſtii deliramentum.) Et ideo memoratus Colluthus tantum Deo decibilem, in hoc ſibi conſentiens, & non deiuirilem operationem, licet inconueniens erat veritati, aſſerebat, vtpote vnam, non enim duas, profeſſus. Verumtamen non ſolum impium, ſed etiam abſurdum proprium ſermonem illi oſtendunt, hoc eſt, Sergius & Cyrus, vna eademque deiuirili operatione, diuina & humana dicentes operatum fuiſſe Dominum: quoniam per deiuirilem deouiriles ſimiliter aſſerere conuenit. Non enim diuina & humana ſecundum illorum figmenta, videlicet, quomodo & per diuinam diuina, atque per humanam competenter humana. Si autem deiuirili, deiuirilia conuenit aſcribere cuiuſdam deiuirilis perſonæ. Non enim humanato Deo deiuirilem, ac ſi vnam ſecundum ſenſum eorum exiſtentem, dicunt eſſe opera-

ANNO CHRISTI 649. tionem, si vtique omnis operatio ab eo qui eam naturaliter habet diuinam & humanam, id est, duas in vnitione, propriam appellationem suscipere certa est. Et propterea diuinam dicimus, quæ ex Deo procedit, sicuti & ex homine naturaliter humanam. Vtraque igitur, hoc est, diuina & humana, si non vtramque, id est, diuinam & humanam deiuirilem confitentur, impossibile est dicere operatum fuisse Dominum. Nam si non duas operationes hanc deiuirilē significare, sed vnā esse confitentur, necesse est eos aut simplicem, aut compositam, aut naturalem, aut personalē dicere eam, vt ne, pro incerto vocabulo, nullius eam virtutis esse perhibeant. Ergo si quidem simplicē esse dicunt, eamdem vt simplicem habebit & pater. Simplicem namque Deus & pater habet propriam operationem, & operabitur & ipse per deiuirile secundum illos diuina & humana: & erit propterea Deus iam & homo naturaliter, hoc est, homo factus Deus, sed non nudus naturaliter & tantum Deus. Si autem compositam, extraneum filium a patre adscribunt, siue alienæ substantiæ & operationis, vtpote non habente patre compositam suam operationem. Si autem naturalem dicunt, consubstantialem Deo Verbo carnem ostendunt, vtpote eamdem cum eo naturaliter habentem operationem. Si vero consubstantialem, sine dubio alterius substantiæ, & per hoc erit quaternitas secundum illos sancta trinitas. Si vero subsistentialem, extraneant iterum a patre filium secundum operationis modum, vtpote ab eo differentiam habentem in subsistentialibus proprietatibus. Quod si per hæc quæ superius dicta sunt, impediti, vnam esse deiuirilem operationem propter vnitionem asserunt, ergo ante vnitionem duas habentem operationes Deum Verbum introducunt, post autem vnitionem vnam vtrasque efficientem, videlicet pro amputatione alterius, aut confessione vtriusque. Si ergo in omnibus aduersariorum ratio reprehenditur, certum quoniam non vnam secundum illos ostendere volens operationem sanctus Dionysius, sed duplicem, duplicis naturæ, compositiuo sermone abusus est, duas vnius eiusdemque in vnitione operationes ostendens. Et ideo prudentissime ait: Neque secundū Deum diuina operatus, neque secundum hominem humana: summam nobis vnitionem denun-

tians ſicuti naturarum, ita & eiuſdem naturalium operationum: quoniam ſummæ vnitionis eſt proprium, per immutationem ſublimiter operari vtraque, id eſt, eumdem humane diuina, & diuine humana. Nec enim nuda deitate diuina, neque pura humanitate humana, ſed per carnem quidem intellectualiter animatam atque vnitam eidem ſubſtantialiter, operabatur ſublimiter miracula; & iterum per poteſtatem validiſſimam viuificarum eius paſſionum ſponte pro nobis experimentum ſuſcipiebat, vt & vnitionem oſtendat, & differentiam innoteſcat. Et vnitionem quidem, per alternam oſtenſionem, ſiue conglomerationem operationum ſuarum; differentiam autem, ex conſeruatione naturalis proprietatis. Hoc enim erat, ſecundum quod ait doctor, omnium nouitatum ſupereminens nouitas. Non enim vt vtraſque, id eſt, diuinam & humanam, vnam eamdemque operationem ſecundum illos oſtenderet, quia hoc immutatio & penitus peremptio eſt, vt aut inconditam naturaliter conditam, aut conditam naturaliter inconditam factam fuiſſe oſtenderet, aut certe conditam & inconditam eamdem per confuſionem: ſed vt per aliam alteram inconfuſe procedentem oſtenderet. Sic namque, ſicut memoratus doctor aſſeruit, & in his quæ noſtræ naturæ ſunt, ſuper naturã erat: & in his quæ noſtræ ſubſtantiæ ſunt, ſuper ſubſtantiam, omnia noſtra ex nobis ſupra nos eminentius habens: vtpote in natura quod eſt ſuper naturam incircumſcripte oſtendens, & per hoc quod ſuper naturam eſt, naturam indiminute demonſtrãs. Nam dicere abſolute vnam operationem, qualem habet nouitatis ſuper naturam probationem? Nullus namque numerus nouus eſt, neque naturaliter admirabilis: ſed illud eſt mirum ſecundum veritatem, & omnium nouitatum ſupereminens nouum, iuxta patris doctrinam, inconditam & conditam naturaliter operationẽ, vni eidemque incarnato Deo Verbo ſubſtantialiter inhærentem, in vnitione inconfuſam & indiuiſam, conglomerãter viciſſim eas procedere, & cognoſcere Deum eſſe naturaliter, eumdemq; hominem naturaliter. Quod & Leo ſanctæ catholicæque & apoſtolicæ noſtræ ſedis beatæ memoriæ præſul ſapienter intelligens, ſcripſit: Operatur enim vtraque forma cum alterius communione quod proprium eſt. Non enim di- ANNO CHRISTI 649.

ANNO CHRISTI 649. xit, quoniam minuit, aut immutauit, aut confundit, vel abnegat hoc quod proprium est, vtraque natura de his, quæ in vno eodemque Christo substantialiter vnita sunt: sed operatur quidem, cum alterius autem communione, vt & differentiam ostendat per hoc, quod operatur, quod proprium est: & vnitionem significet per hoc quod dicit, cum alterius communione. Hoc est enim nouæ deiuirilis operationis proprium, id est, diuinæ & humanæ, secundum vnitionem cohærenter indiuisam in eodem ipso cognitam. Quas abnegantes & expugnantes Cyrus & Sergius, neque secundum Deum diuina intelligunt, neque paterna secundum catholicos patres interpretantur, sed hæretica dogmata paternis obumbrantes sermonibus, contra catholica, ecclesiæ introducere studuerunt. Atque ideo vnam secundum hæreticos Seuerum & * Themestium deiuirilem existere operationem conscripserunt, quos cum illis propterea condemnantes, age nunc & memorati Sergii nouæ ectheseos audiamus commentum, quam ectheſim suasit in tempore suo nomini Heraclium quondam imperatorem titulare, errorem interminationi commixtum contra orthodoxos populos, atque dogmata per hunc modum prætendens. Epist. 10.

Nota versutiã Sergii hæretici.

Deusdedit venerabilis episcopus Caralitanæ ecclesiæ insulæ Sardiniæ, dixit:

Verbum breuiatum & consummatum accipiens a Domino vestra veneranda beatitudo, compendiose pariterque diligenter tam falsiloquium & nouitatem, quam operati sunt apertissime Cyrus & Sergius aduersus sanctos catholicæ ecclesiæ patres atque dogmata, per ea quæ prudentissime in præsenti allocutus est, nobis demonstrauit, ostendens eos hæreticorum irretitos confessione per hoc, quod vnam iuxta execrabiles * Themestium & Seuerum deiuirilem operationem esse denuntiant, & non mirificam in hoc atque mirabilem, quoniam in vnitione indiuisa duas vnius eiusdemque Christi Dei naturales operationes inconfuse ostendit, id est, diuinam & humanam, in approbatione verissima Deum eumdem esse naturaliter & hominem, quod vtique sicut beatus Dionysius ait: Omnium est nouitatum supereminens nouum. Nec

enim vtriusque interemptionem, sed indiuisam vnitatem per hanc compositam eius vocem memoratus pater edocuit. Veram namque vnitionem ostendere voluit, sed non diminutionem quamlibet naturarum quæ in Christo Deo substantialiter saluantur, aut naturalium eius operationum, quas videlicet per propria scripta, quæ in præsenti relecta sunt, Cyrus & Sergius denegantes, & propterea sanctorum quoque patrum adulterantes testimonia, merito a vestra apostolica pia sententia condemnati sunt, quos & nos consonanter cum ea propterea condemnamus: nec non & Pyrrhum Sergii successorem, quoniam & ipse nihilominus cum Sergio Cyrum recepisse dinoscitur, & studuit ei aduocare in prædenominato septimo capitulo, & hoc cum in scripto testatur contra eum, quoniam immutauit dictionem beati Dionysii, & quoniam iuste reprehensus est pro huiusmodi immutatione a beatæ memoriæ Sophronio. Ita namque scribit in vnum dogmaticum eius volumen Pyrrhus: Vnum autem tantum capitulum reprehendit Sophronius reuerendissimus, vtpote testimonium Dionysii beatæ memoriæ falsantem permutatione vnius vocis, in hoc congrua dicens prædictus vir & cauta, in quibus ille asserit: Sed homine facto Deo, nouam quamdam deiuirilem operationem nobis proferens. ANNO CHRISTI 649.

Vnam enim secundum veritatem pro noua continebat * dominatum volumen: sed non malitiose (absit) iuxta meum verbum: Sed quoniam non aliter potest noua intelligi, nisi vna, a sanctissimo Cyro huiusmodi vox posita est, quoniam per abnegationem sublimium, vnam beatus doctor confessionem construens, & hanc singulariter exprimens, quid aliud nisi vnam confiteri operationem, eo quod vnus est Christus, per quoddam verbum luculentius tradidit? Ecce apertissime per suos sermones Pyrrhus & falsatam a Cyro dictionem sancti Dionysii professus est, & reprehensum propterea merito eum ostendit, & quoniam bene conuictus est a beatæ memoriæ Sophronio, significauit per hoc quod dicit, congrua dicens in hoc idem vir & cauta. Verumtamen ipsum, quod cautum a patre dictum est, amputans Pyrrhus, & hæreticam nouitatem defendens, vt similia sapiens his, * *forte* denominatum

ANNO CHRISTI 649. *qui loquuntur pacem cum proximo eorum, mala autem in cordibus eorum. Sagitta* namque *penetrans* exiſtit *lingua eorum*, ſicut ait beatus Ieremias: doloſa verba oris eorum: proximo eius loquitur pacifica, & in ſemetipſum habet aduerſitatem. Et quidem laudauit beatæ memoriæ Sophronium, quoniam reprehendit Cyrum, & ipſius reprehenſi mali aduocatus effectus eſt per hoc quod dicit, quoniam non aliter poteſt intelligi noua, niſi vna, videlicet eodem modo, ſicut approbatum eſt, Seuero & Themeſtio inſanis hæreticis conſtrictus: ſed etiam per hoc quod inſipienter ſcribit, quoniam per abnegationem ſublimium, vnam confeſſionem faciens memoratus doctor, & hanc ſingulariter exprimens, quid aliud niſi vnam operationem confiteri, eo quod vnus eſt Chriſtus, tradidit? ignorans, quia de negatione ſublimium, nec vnam habet confeſſionem, niſi tantummodo inſtabilem phantaſiam. Quoniam ſi denegat, ſicuti ſublimia quædam, tam diuinam eiuſdem & humanam naturam aut operationem, totum perimitur ſine dubio ſecundum illud diſpenſationis myſterium. Non enim exiſtente in Deo Verbo, qui propter nos incarnatus eſt, pro denegatione illorum, diuina natura & humana natura, aut diuina operatione & humana operatione, quid iam remanet in confuſione diuinæ diſpenſationis, niſi tantum, vt dixi, inanis phantaſia Pyrrhi ſtultæ hæreſeos? quam reſpuentes cum eodem Pyrrho inique agente, & ſequentem Cyrum & Sergium, hoc eſt, Seuerum & Themeſtium hæreticos, regulariter condemnamus in defenſione vera paternarum ac ſynodalium catholicæ eccleſiæ definitionum & promulgationum. Scriptum eſt enim in lege Domini: *Quoniam non parcet ei oculus tuus, vt miſerearis & occultes eum. Annuntians annuntiabis de eo, & ſtatim interficies. Sit primum manus tua ſuper eum, & poſt te omnis populus mittat manum. Lapidibus obrutus necabitur*, id eſt, paternis, robuſtis & probabilibus verbis veritatis atque dogmatibus; *quia voluit te abſtrahere a Domino Deo: & auferes malum de medio tui.* His itaque conſonanter a nobis in præmemoratos viros propter eorum temerariam hæreſim, quæ Seueri & Themeſtii hæreticorum defendere & renouare dogmata ſtuduit, determinatis, petimus ſecundum veſtram interfa-

Pſalm. 27. *Ierem. 9.* *Deut. 13.*

tionem, quatenus memorata ectheſis, quæ in nomine tunc imperantis Heraclii perſcripta eſt ab aduerſariis contra fidem orthodoxam, ad noſtram cognitionem deduci, atque lectione vulgari præcipiatis. ANNO CHRISTI 649.

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Offeratur per eos, quorum intereſt, geſtis * huic ſancto Concilio ad ſubtiliorem examinationem ectheſis, ad nomen quondam Heraclii facta. *huius ſancti Concilii

Theophylactus primicerius notariorum apoſtolicæ ſedis, dixit:

Denominatam ectheſim iuxta veſtram iuſſionem afferens, præ manibus habeo: quid præcipitis?

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Ectheſis quondam Heraclii imperatoris ſuſcipiatur.

Et accipiens Anaſtaſius notarius regionarius apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latinam vocem tranſlatam, relegit in his.

Ectheſis ab hæreticis ſub Heraclii imper. nomine ſcripta.

Expoſitio orthodoxæ fidei, facta a Deo conſeruando & piiſſimo noſtro domino, magno principe Heraclio, propter emerſam ab aliquibus altercationem pro requiſitione operationis, conſonans in omnibus ſanctis & vniuerſalibus quinque Conciliis, quam cum multa ſatisfactione & gratia exceperunt patriarchis ſedibus præſules, & gratanter ei conſenſerunt, vtpote pacem ſanctis Dei eccleſiis inferentem. Credimus in Patrem & Filium & ſanctum Spiritum, trinitatem conſubſtantialem, vnam deitatem ſiue naturam & eſſentiam, virtutemque & poteſtatem in tribus ſubſiſtentiis ſiue perſonis, cognoſcentes vniuſcuiuſque ſubſiſtentiæ familiaritatem, vnitatem in trinitate, & trinitatem in vnitate: vnitatem quidem ſecundum eſſentiæ ſiue deitatis rationem, trinitatem autem ſecundum ſubſiſtentias ſiue perſonas. Nec enim vnum ſecundum eſſentiam confitentes, a perſonarum differentia excedimus: neque autem trinitatem perſonarum confitentes, vnam denegamus deitatem. Vnus Deus

De trinitate cõfeſſio.

Pater,

ANNO CHRISTI 649. Pater, vnus Deus Filius, vnus Deus Spiritus sanctus, vnus hæc tria Deus in eadem & immutabili deitatis ratione. Nam personarum differentia, deitatis siue essentiæ non infert diuisionem. Vnam igitur confitemur deitatem, familiaritates inconfusas seruantem, & non in vnam personam tribus nominibus nuncupatam asserentes hæc tria secundum * Sabellionem. Neque autem in tres essentias vnam deitatem diuidentes, aut extraneantes a Patris essentia Filium aut Spiritum sanctum, secundum insaniam Arii. * Vnum enim est in tribus deitas, vt dicit magnus Gregorius in theologia, & tria vnum, in quibus deitas, siue vt verissime dicatur, quæ deitas. Confitemur autem vnum sanctæ trinitatis vnigenitũ filium Dei, Deum Verbum, a patre progenitum ante omnia sæcula, lumen de lumine, splendorem gloriæ, vultum paternæ substantiæ, per quem omnia facta sunt, in extremis diebus propter nos, & propter nostram salutem * descendere de cælis, dignarique in intacto vtero sanctissimæ Dei genitricis & semper virginis Mariæ habitare, & ex ea conglomerantem sibi carnem in vna subsistantia, animam habentem rationalem atque intellectualem, natum esse ab ea, & semper manentem perfectum Deum, eumdemque fieri perfectum hominem inconfuse atque indiuise, consubstantialem Deo & Patri secundum deitatem, & consubstantialem nobis eumdem secundum humanitatem, & per omnia similem nobis sine peccato. Vnde & duas natiuitates eiusdem vnigeniti Dei Verbi confitemur: vnam ante sæcula a patre sine tempore & incorporaliter, alteram ipsius in extremis diebus, a sancta intactaque Dei genitrice & semper virgine Maria, cum animato intellectuali eius corpore. Quapropter sanctam & nimis laudabilem semper virginem Mariam recte & veraciter Dei genitricem prædicamus: non quia Dei Verbum initium ab ea accepit vt esset, sed in extremis diebus incarnatus ex ea, immutabiliter homo factus est, & passionem pro nobis spontaneam carne sustinuit. Compositum autem Christum glorificamus, sanctorum patrum sequentes doctrinam. * Pro enim mysterio, quod in Christo est, per compositionem vnitio, & confusionem & diuisionem eiicit, & seruat quidem vtraque natura proprietatem, vnam au-

De Verbi incarnatione.

tem ſubſtantiam & vnam perſonam Dei Verbi cum animata intellectualiter eius carne oſtendit, neque quaternitate nobis pro ſancta trinitate introducta: abſit: nec enim quartæ perſonæ additamentum ſancta trinitas ſuſcepit & incarnato vno ex ea Dei Verbo. Neque autem alter erat qui miracula operabatur ſicut Deus, alter autem quam ipſe qui paſſiones ſuſtinuit: ſed vnum eumdemque filium confitemur Deum ſimul & hominem, vnam * ſubſtantiam, vnam perſonam, paſſibilem carne, impaſſibilem deitate, perfectum deitate, & perfectum eumdem humanitate, & ipſius miracula & paſſiones quas ſponte ſuſtinuit corpore. Vnde & ex duabus naturis vnum Chriſtum confitemur, vnum filium, vnum dominum, vnam perſonam, vnam ſubſtantiam compoſitam, & vnam naturam Dei Verbi incarnatam corpore animato intellectualiter, ſicut Cyrillus magnus ſapuit & docuit, & in duabus naturis eumdem eſſe glorificantes: vt in deitate & humanitate vnum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum verum Deum cognitum eſſe confitemur, differentiam per hunc modum ſolum ſignificantes naturarum, pro quibus inconfuſe ineffabilis vnitas facta eſt. Nec enim deitas tranſmigrauit in carnem, neque caro in deitatem tranſmutata eſt, ſed in proprietate naturali, & pro vniuſcuiuſque ſubſiſtentiæ vnitate vtrumque permanſit. Vnde vnum ſcimus filium dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ex initium non habente Patre, & ex intacta matre, eumdem ante ſæcula, & in extremis diebus conſtitutum, impaſſibilem atque paſſibilem, viſibilem atque inuiſibilem, vnius eiuſdemque miracula & paſſiones prædicamus, & omnem diuinam & humanam operationem vni eidemque incarnato Deo Verbo tribuimus, & vnam ei offerimus venerationem ſponte & veraciter propter nos crucifixo carne, & exurgenti ex mortuis, & in cælos aſcendenti, & reſidenti in dextera Patris, & iterum venienti iudicare viuos & mortuos: nullo modo concedentes alicui ex omnibus vnam vel duas dicere ſiue docere operationes in diuina Domini incarnatione, ſed magis ſicut ſanctæ & vniuerſales tradiderunt Synodi, vnum eumdemque filium vnigenitum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, verum Deum confiteri, operari

ANNO CHRISTI 649.

* ſubſiſtentiam.

ANNO CHRISTI 649. diuina & humana, & omnem Deo congruam & homini operationem ex vno eodemque incarnato Deo Verbo indiuiſe & inconfuſe procedere, & in vnum eumdemque ſortiri, eo quod vnius quidem operationis vox licet ab aliquibus patribus dicta eſt, tamen turbat, extraneat quorumdam aures, arbitrantium in interitum eamdem prolatam eſſe duarum naturarum, quæ in vna ſubſiſtentia vnitæ ſunt in Chriſto Deo noſtro. Similiter autem & duarum operationum vocem multos ſcandalizare, vtpote a nemine dictam ſanctorum & præcipuorum patrum: ſed & ſequi in eo, vt duas confiteamur voluntates, contrarie adinuicem venientes, Deo quidem Verbo volente ſaluberrimam paſſionem explere, incarnationem autem in eo factam obuiam euntem ipſius voluntati & oppugnantem, & exinde duo contraria volentes introduci, quod impium eſt & extraneum Chriſtianici dogmatis. Si enim inſanus Neſtorius licet diuidens diuinam Domini noſtri humanitatem, & introducens filios duos, voluntates iſtorum dicere non auſus eſt, e contrario autem conſonantem voluntatem in eo, formatis duabus perſonis, confeſſus eſt: quomodo poſſibile eſt, orthodoxam confitentes fidem, & vnum filium Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum verum Deum glorificantes, duas & has contrarias voluntates in eo ſuſcipere? Vnde ſanctos patres in omnibus & in hoc ſequentes, vnam voluntatem Domini noſtri Ieſu Chriſti veriſſimi Dei confitemur, vtpote in nullo tempore animati intellectualiter eius corporis ſeparat, & ex proprio impetu contrario mortui vnito ei Dei Verbi in vna ſubſtantia naturalem eius producere motionem, ſed quando & qualem & quantam ipſe Deus Verbum voluerat. Hæc pietatis dogmata tradiderunt nobis qui ab initio præſentialiter viderunt, & miniſtri verbi facti ſunt, eorumque diſcipuli & ſucceſſores, quique ſequenter a Deo inſpirati, eccleſiæ doctores, id eſt, ſanctæ & vniuerſales quinque Synodi, Nicæa, & in hanc regiam ciuitatem, nec non in Epheſum primum, & in Calchedonam, & iterum in Conſtantinopolim in quinto congregati Concilio. Et hæc in omnibus ſequentes, & diuina eorum ſuſcipientes dogmata, omnes quos exceperunt, excipimus, & quos eie-

Impugnatio duarum volũtatum in Chriſto.

cerunt, eiicimus, & anathematizamus, præcipue Nouatum, * Sabellionem, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Origenem, Euagrium, Didymum, Theodorum Mopsuestenum, Nestorium, Eutychen, Dioscorum, Seuerum, & impia conscripta Theodoriti, quæ contra rectam fidem & Ephesinam primam Synodum & duodecim capitula sancti Cyrilli, & quanta pro Theodoro & Nestorio conscripserunt, & nuncupatam Ibæ epistolam: & hortamur omnes Christianos sic sapere, & sic glorificare, nihil addentes his, nihil subtrahentes, nihil transmutantes secundum quod scriptum est. Definitiones æternales a Deo inspirati ecclesiæ sacerdotes ad salutem cunctorum præfixerunt. Et subscriptio principis: Heraclius fidelis in Iesu Christo Deo princeps subnotauit. ANNO CHRISTI 649.

Theophylactus primicerius notariorum apostolicæ sedis, dixit:

Notum facio vestræ sanctissimæ beatitudini, quod & ipsam sine dubio scire confidimus, quoniam in apostolico vestro scrinio, & ea quæ pro confirmatione memoratæ ectheseos confecta sunt a Sergio & Pyrrho quondam episcopis Constantinopoleos, monumenta ad conuictionem eorum reseruata habere dinoscimur: sed & epistolam Cyri Alexandrinæ ciuitatis quondam antistitis, per quam & ipse huiusmodi ectheſim in scripto cum illis confirmat atque amplectitur. Nunc autem de his chartis beatitudinem vestram memorare curauimus, vt quæ placent præcipere, censeatis.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Porro si maxime propter ea, id est, quæ ab eisdem in defensione denominatæ ectheseos gesta sunt, consistens nobiscum sancta Synodus in destructione aduersariorum nouitatis congregata est, quomodo non est & nimis operæprecium ad veram probationem tam paternarum ac synodalium definitionum expulsionis, quamque hæreticorum dogmatum introductionis, quam præmemorati præsumptores seditiose consonanter sibi contra catholicam ecclesiam operari demoliti sunt, monumen-

ANNO CHRISTI 649. ta eorum cum ante fata epistola Cyri Alexandrinæ ciuitatis quondam episcopi nobismet produci, & ad firmiorem cautelam monumentorum nostrorum lectione vulgari? Sic namque iustam habebunt veraciter ab omnibus orthodoxis condemnationem.

Theophylactus primicerius notariorum apostolicæ sedis, dixit:

Secundum iussionem sanctissimæ beatitudinis vestræ memoratas chartas afferens, præ manibus habeo: quid præcipitis?

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Quoniam ea quæ acta sunt a Sergio & Pyrrho, omnibus nota sunt & indubitanter manifestissima, si placet, propter multitudinem loca tantum designata, quibus illi nouitatem ausi sunt confirmare, hi quorum interest, relegant.

Et accipiens Theodorus notarius regionarius apostolicæ sedis, de Græco in Latinum interpretata, relegit in his.

Ex gestis compositis pro ecthesi a Sergio episcopo Constantinopoleos.

Sergius sanctissimus patriarcha dixit: Præpositum ab Stephano reuerendissimo syncello nostro a piissimo & prudentissimo principe compositum, atque nobis iam cognitum, cum debita reuerentia relegatur edictum, atque actibus inseratur. Stephanus reuerendissimus presbyter & syncellus, nec non chartophylax, relegit: & post lectionem eiusdem, Sergius sanctissimus patriarcha dixit: Sancta Synodus congregata dilectissimorum consacerdotum nostrorum, & per ea quæ in præsenti gesta sunt pro ecthesi orthodoxi dogmatis piissimi & magni nostri principis, nec non per lectionem quæ ante hos proximos dies recitata est, prudentissimi magnique principis nostri diligentissimam cognoscens & instructam perfectionem, quoniam omnium artifex docuit eum prudentiam, per suam consonantiam faciat manifestum, si ita exposita ab eo, atque indiminute, secundum quod nobis videtur, habentem comprobat, & amplectens confirmat prædicationis confessionem. Sancta Synodus dixit: Relecta nunc

magni & sapientissimi principis ectheſis, ſecundum veritatem apoſtolicæ conſonat prædicationi. Hæc ſunt patrum dogmata, hæc ſunt præſidia eccleſiæ, hæc orthodoxæ fidei ſtabilitas, hæc ſanctorum quinque Conciliorum ſymbola, hæc vnitatem Chriſti dilecti orbis terrarum ſtabiliunt populi, hæc ſimpliciorum infirmitatem confirmant, & perfectos diligentioreſque tuentur: hæc generalem humanitatis operantur ſalutem. Sic & nos credimus: hæc & nos confirmamus: his & nos conſentimus. & poſt aliqua ſanctiſſimus ac beatiſſimus archiepiſcopus & vniuerſalis patriarcha Sergius dixit: Perfecte atque dilucide, nec non compendioſe, ex quibus virtutis dirigitur verbum, a Deo ſapientiſſimi & piiſſimi domini ac magni imperatoris, & hoc donum a Deo percipens, dogmatizauit eloquentia. Et poſt paululum: Propterea conſonantem eius profeſſionem ſanctis & vniuerſalibus Synodis reperientes, & diligentiſſime recti dogmatis conglomerantem atque præcauentem regulam. & poſt cetera: Ipſius & nos ſuſcepimus & confirmauimus ectheſin: quoniam in omnibus ſequitur perfecte & acribioſe doctrinam ſanctorum ac probabilium patrum & prædicatorum orthodoxæ noſtræ fidei. Si quis ergo a præſenti die temerator prohibitorum tam ab a Deo conſeruando domino & magno imperatore, atque huc congregata S. Synodo factus, vnam aut duas præſumpſerit dogmatizare aut proferre in Chriſto Deo noſtro operationes, hunc, ſi quidem epiſcopus, aut presbyter, vel diaconus, ſiue de ſequentibus fuerit gradibus, ab omni eſſe ſuſpenſum eccleſiaſtico miniſterio vel officio definimus. Si autem monachicum habitum habuerit, aut laicus fuerit, hunc de ſancta communione viuifici corporis & ſanguinis magni Dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſeparamus, donec qui hæc confiteri præſumpſerunt, ad hoc quod oportet remeantes, ex pura pœnitentia & conuerſione ſufficientem de tali tranſgreſſione pro ſeipſis ſatisfactionem porrexerint. Tunc etenim vnuſquiſque talis in ſuum priſtinum reſtaurabitur officium. Et ſubſcriptio: Sergius per miſericordiam Dei epiſcopus Conſtantinopoleos Romæ, ſubſcripſi. Gloria Chriſto Deo noſtro. Amen, Amen.

ANNO CHRISTI 649.

ANNO CHRISTI 649.

Item de his quæ acta sunt a Pyrrho quondam episcopo Constantinopoleos, pro eadem ecthesi.

Sanctissimus ac beatissimus archiepiscopus & vniuersalis patriarcha Pyrrhus dixit: Nunc veraciter Spiritus sancti gratia his qui nobiscum præsunt, inspirata, omnem extinxit errorem, & pietatis dogmatibus mentes fidelium illustrauit, magno imperatore & clementissimo, sicut ignis in semetipso hac coruscante, atque omnem partem orbis terrarum illuminante. & post alia: Sicuti magnus imperator & adinuentor sublimium. Competenter igitur & nos sequenter eiusdem virtutem & constructionem eius dogmaticæ in omnibus admittentes, & a Deo inspiratæ doctrinæ consonantem vtique in omnibus apostolicæ traditioni atque sanctis vniuersalibus quinque Conciliis, multis nimis atque præcipue sublimibus pro tanto zelo qui in Deo est, coronamus laudibus, & secundum nostræ virtutis mensuram enixius pro pia eius & illuminata anima Domino indesinenter orationes extollimus, quatenus inconcussum permaneat eius regale imperium, omnes barbaras nationes substernens, & filiis filios cum profunda tranquillitate multis temporibus succedentes, atque immortalis vitæ gaudia in futuro ei condonari. Decernimus itaque cum gratia in præsenti quidem conuenientes nobiscum sanctissimos episcopos, qui necdum imperialis prædicationis insinuationi subscripsisse probantur in tempore præcedenti, vt proprias subscriptiones post nostram subscriptionem actibus subiungere debeant, nec non & eos qui in hac regia & a Deo conseruanda vrbe postmodum coniunxerunt, & minime subscripserunt per solicitudinem, quorum interest subscribere, præsules. Curauimus autem nihilominus, Deo donante, & ad eos qui absentes sunt, apud nos gesta cum encyclia nostra sine dubio destinare epistola, quatenus & eorum vnusquisque per suam similiter subscriptionem eidem orthodoxæ prædicationi consentiat, & suam per subscriptionem præcedentibus coniungant mentem: vt nobis inturbulentus fons & suauissimus salutiferorum permaneat dogmatum, ex quo haurientes rationales oues Domini solitæ sunt bibere, ex abundantia diuini laticis incrassantes, atque sitis penitus

sine experimento permanentes. Qui hoc facere paratus minime fuerit, sed permanens in inobedientia, condemnationi separantium se de integritate corporis Christi semetipsum miserrime submissurus est, & iudicium contra se irrecusabile ex auctoritate apostolicarum sedium sibimet prouocans, donec per subtiliorem intentum semetipsum ad viam salutiferam reuocauerit. Et subscriptio. ANNO CHRISTI 649.

Pyrrhus misericordia Dei episcopus Constantinopoleos Romæ, subscripsi. Gloria Christo Deo nostro. Amen.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit.

Per ea indubitanter ac luce clarius, quæ acta sunt pro ectheſi ab eis, Sergius & Pyrrhus confirmasse eam, & corroborasse in scripto probantur: & tantum contra sanctorum patrum professionem propriam habentes in deceptione animarum suarum, vtpote soli hanc ab initio construentes, ex hoc quantum pro ipsa arguuntur certasse, & alios secũ instantius commouentes ab * effectu huiusmodi turbulenti studii, licet alterius nomine callide abusi sunt timore contradictionis fidelium, interminationem contra eos proponentes. Ideoque his nobis certissime de eis cognitis per lectionem quæ in præsenti recitata est, nunc etiam Cyri respiciamus epistolam, per quam propriam cum eis consonantiam ostendit. * forte ad effectum

Theophylactus primicerius notariorum apostolicæ sedis, dixit:

Secundum iussionem beatitudinis vestræ epistolam afferens præ manibus habeo Cyri Alexandrini quondam episcopi: quid præcipitis?

Amabilis est nomen proprium.

Amabilis reuerendissimus episcopus Ostiensis ecclesiæ dixit:

Memorata epistola Cyri Alexandrini episcopi relegatur.

ANNO CHRISTI 649. *Et accipiens Exuperius notarius regionarius apostolicæ sedis, de Græco in Latinam linguam interpretatam, relegit continentem ita.*

Domino Deo honorabili beatissimo spiritali & consacerdoti Sergio archiepiscopo & patriarchæ, Cyrus vltimus de Alexandria.

PARATIS nobis relaxare responsa in regia vrbe, coniunxit Eustathius gloriosus magister militum, & detulit mihi venerandos apices præcipui mei Domino Deo honorabilis beatitudinis, intus habentes & exemplar competenter & consultissime, pariterque Deo amabiliter factæ ectheseos venerabilis nostræ fidei a piissimo & a Deo conseruando domino nostro magnoque principe pro pia fide nostra, ad Isacium excellentissimum patricium & exarchum Italiæ destinatæ, quam debet profiteri communis frater noster Seuerinus sanctissimus Deo iuuante, qui ordinatur in Roma: quam non solum semel & bis, sed & multo sæpius diligenter relegisse dinoscor, & lætatus * suæ eiusdem lectione, atque consistentes mecum, congratulans per laudabilem scriptorum expositionem, veluti solis splendorem nitentem, & veram inconuertibilem & inuiolabilem nostram fidem fixius recteque & apertissime prædicantem, gratiarum hymnos retuli Domino omnium Deo, qui nobis dedit prudentissimum gubernatorem, sanctas suas ecclesias recte regentem, neque permittentem fortassis ab emergente tempestate quoquo modo nos perturbari, nec iterum pure accedentibus in eam asperrimis saxis quassari: magis autem sine periculo & benignissime ad tranquillum portum nos deducens, & pro pace fidelissimi populi eorum Deo decibiliter cogitantem. Sed qui eum talem & in spiritualibus constituit Deus, ipse virtutem & fortitudinem condonet, & pio eius imperio contra repugnantes inimicos seruilem eius rempublicam, vt tunc cum gratia & canticis exclamemus: Saluauit nos, saluauit, terque saluauit nos piissimus ter Augustus, hoc est, a tyrannica potestate, & Persarum ferocitate, nec non Saracenorum temeritate. Quia vero & nos vestræ participati doctrinæ, & hanc sine dubio sequentes, amplectimur & conseruamus, quæ ita pie & Deo amabiliter a sereniissima eius

Epistola Cyri ad Sergium.

* *forte* super

tranquillitate expoſita ſunt, iam antea veſtra Deo honorabilis ſanctitas cognouit, per ea quæ ſæpius ad eam a noſtra humilitate, licet ruſticiter, attamen orthodoxe tranſmiſſa ſunt. Omnem, quæ cum veſtra Deo honorabili ſanctitate conſiſtit in Chriſto fraternitas, ego & qui mecum ſunt, multum ſalutamus. & ſubſcriptio: Saluus in Domino ora pro nobis, ſanctiſſime pater. ANNO CHRISTI 649.

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Per relectam in præſenti nobis epiſtolam, propriam conſonantiam Cyrus Alexandrinæ ciuitatis epiſcopus demonſtrauit, quam cum Sergio & Pyrrho in expoſitione nouitatis eorum habere oſtenditur, ſimiliter cum illis in ſcripto eam confirmans. Ceciderunt autem a ſua ſpe, mentiti contra caput proprium. Nec enim ſuſcepta eſt omnino aut admiſſa eſt ſecundum vanam eorum ſpem, magis autem condemnata eſt & anathematizata ab apoſtolica auctoritate huc tranſmiſſa peſſimæ & præſumptæ nouitatis eorum ectheſis. Sed quia hæc quidem illi contra orthodoxam fidem ſcripſerunt, extenditur autem nobis de his rationabilis requiſitio, ex paternis teſtimoniis atque ſcripturarum procedens, cum multa diligentia competenter, ſi placet, Domino iuuante, in alio ſecretario huiuſmodi differamus de illis quæſtionem, vſque ad hoc præſentem cognitionem determinantes.

SECRETARIVS IV.

In nomine Domini Dei ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperii domini Conſtantini piiſſimi Auguſti anno nono, ſub die decimo quarto Calendas Nouembris, indictione octaua.

PRÆSIDENTE ſancto ac beatiſſimo Martino papa ſanctæ ſedis apoſtolicæ vrbis Romæ, propoſitis ſacroſanctis & venerabilibus euangeliis in eccleſia Domini Dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quæ vocatur Conſtantiniana, reſidentibus etiam viris venerabilibus, pariterque cum eo audientibus:

Maximo ſanctiſſimo Aquileienſi epiſcopo.

Deuſdedit ſanctiſſimo Caralitano epiſcopo.

ANNO CHRISTI 649.

Mauro Cæsenate episcopo, & Deusdedit presbytero, agentibus locum Mauri sanctissimi episcopi Rauennatis ecclesiæ.
Sergio Tempsanensi episcopo.
Maximo Pisaurensi episcopo.
Reparato Manturianensi episcopo.
Luciano Leontinensi episcopo.
Epiphanio Albanensi episcopo.
Viatore Hortonensi episcopo.
Benedicto Aiaceno episcopo.
Bonito Formiano episcopo.
Iuliano Hortano episcopo.
Maioriano Prænestino episcopo.
Papinio Vibonensi episcopo.
Germano Numanensi episcopo.
Laurentio Perusino episcopo.
Adeodato Amerino episcopo.
Caroso Faralitano episcopo.
Gaudioso Capuano episcopo.
Martiano Mebiensi episcopo.
Bonito Ferentinate episcopo.
Barbato Sutrino episcopo.
Mauro Senogallienſi episcopo.
Calumnioso Alesino episcopo.
Mauroso Anconitano episcopo.
Peregrino Messanensi episcopo.
Bono Ficuclensi episcopo.
Romano Cerellitano episcopo.
Fortunato Auximate episcopo.
Crescente Lucrensi episcopo.
Thomate Lunensi episcopo.
Felice Agrigentino episcopo.
Bonito Ferentispolimartio episc.
Marcellino Clusino episcopo.
Maximo Trocalitano episcopo.
Geminiano Volaterrano episc.
Paschale Blandano episcopo.
Mariniano Populonienſi episc.
Luminoso Marsorum episcopo.
Luminoso Tifernistiberinorũ ep.
Glorioso Camerino episcopo.
Potentino Belliternensi episcopo.
Decorato Tiburtino episcopo.
Mauro Tuscanensi episcopo.
Amabile Hortensi episcopo.
Martino Gabinate episcopo.
Albino Portuensi episcopo.
Adeodato Spoletano episcopo.
Palumbo Fundano episcopo.
Ioanne Pæstano episcopo.
Theodosio Cõtronensi episcopo.
Gaudioso Reatino episcopo.
Scholasticio Fanensi episcopo.
Laurentio Taurianensi episcopo.
Elia Lilybætano episcopo.
Ioanne Trapeiano episcopo.
Aquilino Assisinate episcopo.
Luminoso Salernitano episcopo.
Eusebio Atellano episcopo.
Sabbatio Buxento episcopo.
Martino Centumcellensi episc.
Ioanne Tarentino episcopo.
Iubentino Stabiensi episcopo.
Rufino Sipontino episcopo.
Mauro Senate episcopo.
Læto Lucano episcopo.
Leontio Neapolitano episcopo.
Theodoro Rosellano episcopo.
Paschale Thermitano episcopo.
Andrea Hydruntensi episcopo.
Oportuno Pisano episcopo.
Iusto Tauromenitano episc.
Donato Marianensi episcopo.
Felice Panormitano episcopo.
Bonoso Alerino episcopo.
Laurentio Tudertino episcopo.
Peregrino Liparitano episcopo.
Ioanne Carinensi episcopo.
Boethio Cornensi episcopo.
Albino Signensi episcopo.
Valentino Turritano episcopo.
Augustino Squillacino episcopo.
Luminoso Bonensi episcopo.
Ioanne Rhegitano episcopo.
Crescentio Libyensi episcopo.
Barbato Cumano episcopo.
Stephano Popilienſi episcopo.
Felice Terracinensi episcopo.
Callionisto Adrianensi episcopo.
Oportuno Anagnino episcopo.
Ioanne Vicosabinate episcopo.
Firmino Blerano episcopo.
Potentino Polensi episcopo.

Iobiano Firmano episcopo.
Leontio Fauentinate episcopo.
Anastasio Narnienſi episcopo.
Donato Sassinate episcopo.
Theodoro Tyndaritano episc.
Ioanne Vnnogoritano episcopo.
Sapientio Numentano episcopo.
Stephano Dorensi episcopo.
Maximo Mesinate episcopo.
Ioanne Gabopolitano episcopo.
Gratioso Nepesino episcopo, &
Victoriano Vzalensi episcopo.

ANNO CHRISTI 649.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit.

Ex his quæ a nobis relecta sunt in præterito secretario, monumentorum series a Sergio & Pyrrho confecta, nec non epistola Cyri, quæ videlicet temerosius composita sunt ab eis contra fidem pro stabilitate nocibilis eorum ectheseos, Michææ propheticam vocem, anima conflictos nos propter consonantiam in huiusmodi errorem
Mich. 7. & conspirationem factam, congruum est enarrare: *Væ mihi, quia factus sum sicut qui colligit stipulam in messe, & sicut racemos in vindemia. Non est botrus ad comedendum, præcoquas ficus desiderauit anima mea. Periit reuerens de terra, & rectus in*
Psalm. 13. *hominibus illis non est. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt.* Omnes congregati sunt in vnum contra Dominum, sanctamque eius & immaculatam fidem. Sed venite, &
Genes. 11. nos dilectissimi fratres, cum Deo descendamus ad visitationem, id est, inquisitionem sermonum eorum, confundamus per approbationem verissimam ibidem linguas eorum, eleuatas contra scientiam vnigeniti filii Dei, & ini-
Psalm. 2. quitatem in altitudinem humanitatis eius loquentes. *Disrumpamus vincula eorum* per gladium spiritalem, quod est
Ephes. 6. Verbum Dei, *& proiiciamus a nobis iugum ipsorum*, per expurgationem profani sensus illorum. Tunc etenim & ipse
Psalm. 2. quoque *Dominus irridebit eos, & subsannabit; & loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos*, secundum beatum
Iere. cap. 14. v. 14. Ieremiam dicens: *Falso prophetæ isti vaticinantur in nomine meo. Non enim misi eos, & non præcepi eis, neque locutus sum ad eos: visionem mendacem, & diuinationem, & fraudulentiam, & seductionem cordis sui prophetant vobis. Ideo hæc dicit Dominus de prophetis, qui prophetant in nomine meo mendacium: Erunt proiecti in viis Ierusalem, & conculcatio omnium pie confitentium me, & non erit qui sepeliat eos.* Nemo enim abscondere potest quibusdam subreptionibus commentatus, sicuti nec foliis fici
Genes. 3. antiquum transgressorē præcepti Adam, eum qui per pro-

ANNO CHRISTI 649. priam linguam inuerecunde nudatur. Laqueus enim fortis viro labia eius, & *captus propriis sermonibus*, & opera manuum eius: retributio autem labiorum eius dabitur ei impietatis reprehensio. *Arguam enim te*, inquit, *& statuam ante faciem tuam. Existimasti inique, quod ero tibi similis.* Propterea, sicut dicit Dominus ad Gedeon, deponamus eos ad aquas veræ discretionis, & probemus eos ibi regulari examinatione in idipsum pronos corruentes, per ostensionem praui intellectus eorum, vt ne sint apud se sapientes, diuini verbi scientiam ignorantes: *Quoniam dicentes esse se sapientes, stulti facti sunt, & mutauerunt gloriam* catholicæ ecclesiæ per propriam nouitatem, siue per ea quæ illicite in eius defensione gesta sunt, hæreticam turbulentiam introducentes, illud competenter apud nos retinentes, quod bene ad Iesum filium Sirach dictum est: *Vsque ad mortem certa pro veritate, & semper Dominus Deus pugnabit pro te. Accipere enim personam impii non est bonum, vt declines a veritate iudicii.* Quomodo autē hoc prudenter efficiemus? In primis quidem ex comparatione mutua verborum illorum, quæ nobis relecta sunt. Si enim ipsi propria perimunt, approbantes ea vacua, & omnino veritati extranea, vtique ventos pascent, iuxta quod in prouerbiis dictum est: *Qui mendacio nititur, hic pascit ventos, & minauit volucres volantes.* Derelinquit enim vias suæ vineæ, in axones autem suæ culturæ errat: deambulat vero per siccam eremum & terram extensam in sitim. Congregat autem manibus suis sterilitatem. Igitur sicut prælectionem audiuimus, dilectissimi fratres, Cyrus quidem in suis capitulis definiuit ita: Si quis non dicit vnum eumdemque Christum operari Deo decibilia & humana per vnam deiuirilem operationem, anathema sit. Sergius autem huiusmodi admittens atque confirmans eius confessionem, ad eumdem scribens, ait: Hanc vestram orthodoxam relegentes doctrinā & diuinam suasionem, siue omni orthodoxia repletam vestræ sanctitatis, Domini collaudaui benignitatem: sed & vestrum sanctum sacerdotium beatificaui, quoniam huic rei dignata est intercedere per gratiam sancti atque viuifici spiritus, nec non per electionem & doctrinam a Deo inspirati & pacifici magni imperatoris. Asseruistis autem (Bonum est enim, vt & ipsis

Prouer. c. 6. v. 2.

Psal. 49.

Iud. 7.

Rom. 1.

Eccles. 4.

Prouerb. 18.

Monotheletarum dicta examinantur.

Prouerb. 10.

ſacris veſtris vocibus vtamur) vnum eumdemque Chriſtum operari Deo decibilia & humana per vnam operationem: & hæc pie nimiſque ſubtiliter expoſuiſtis, quoniam in his præcipuorum & vniuerſalium ſanctorum quinque Conciliorum voces expreſſiſſe noſcimini. Iterum autem Pyrrhus in antefato dogmatico eius tomo adUocationem impendens Cyro, ita ſcribens ait: Vnam enim, ſecundum veritatem, pro noua continebat eiuſdem volumen: non quidem malitioſe, iuxta meum ſenſum, ſed vtpote non aliter poſſe nouam intelligi, niſi vnam. Ac per hoc iam Pyrrho non aliter nouam niſi vnam intelligente, vetus dierum non vnus exiſtit, ſed multi; aut ſi paruum, vt ita dicatur, duo intelliguntur. Nam ſi non aliter niſi vnam eſſe definit nouam, non eſt autem vetus quod nouum eſt, vtique vetus dierum, vt dictum eſt, non vnus intelligitur, ſed potius multi, aut ſi minus, duo: vt & multos deos infirme intelligat, & ſolum Deum, qui eſt ſine initio naturaliter, in multos deos diuidat: ignorans quoniam non per omnia numerine nequeant ea cognati, ſed glorioſi miraculi noui vocabulum habet deſignationem. Sicut igitur vetere vti antiquitatis eſt, deſignatio autem ſine initio. Et hæc quidem Sergius & Pyrrhus pro Cyro ſcripſerunt. In ectheſim autem illorum apertius, quæ nunc dixerunt, euacuantes, & reproba, quæ ab ipſis firma pronuntiata ſunt, dicentes; falſa autem quæ vera, & pia quæ impia, & minorata indiminuta, & incauta robuſta, & extranea omnino ſanctorum & vniuerſalium quinque Conciliorum, quæ ab eis ſunt in ſcripto teſtimonio comprobata, & cum anathemate ab ipſis definita contra eos qui ita habere hæc non profitentur, ſequentes proprii anathematis per tranſgreſſionem condemnationem, de hoc in erroneis eorum dogmatibus ita dicunt, nullo modo concedentes cuiquam ex omnibus vnam aut duas dicere vel docere operationes in diuina Domini diſpenſatione. Ideoque ſanctos patres per omnia & in hoc ſequentes, vnam voluntatem Domini noſtri Ieſu Chriſti confitemur, addentes etiam: Hæc pietatis dogmata tradiderunt nobis qui ab initio præſentialiter viderunt, & miniſtri verbi facti ſunt, eorumque diſcipuli & ſucceſſores, & ſequenter a Deo in-

ANNO CHRISTI 649.

Dan. 7.

Locus mendoſus.

Nota, vt hæretici patrũ ſcripta pro ipſis facere mẽtiantur, imo & diuina.

ANNO CHRISTI 649. spirati ecclesiæ doctores, id est, sanctæ & vniuersales quinque Synodi beatorum & a Deo inspiratorum patrum, qui in Nicæam, & in hanc regiam ciuitatẽ, nec non in Ephesum primum, & in Calchedonam, & iterum in Constantinopolim in quinto congregati sunt Concilio. Ergo hanc ectheſim Sergius & Pyrrhus per propria monumenta confirmantes, quatenus multo amplius dogmatum suorum vicissim ostendant vbique omnibus destructionem, vt nostis, hæc allocuti sunt, & Sergius quidem ita: Perfecte atque dilucide, nec non compendiose, ex quibus virtutis dirigitur sermo, a Deo inspirati sereniſſimi domini magnique principis, & hoc ex Deo donum percipiens dogmatizauit eloquentia, & propterea consonantem eius confessionem sanctis & vniuersalibus Synodis inuestigantes, & persubtiliter recti dogmatis connectentem ac præmunientem regulam, pariterque & nos suscipimus eius & confirmamus ectheſim, quoniam in omnibus sequitur plenius & indiminute doctrinam sanctorum probabilium patrum. Si quis ergo a præsenti die temerator prohibitorum a fortissimo & a Deo conseruando domino & magno imperatore siue congregata huc sancta Synodo factus, vnam aut duas præsumpserit dogmatizare aut proferre in Christo Deo nostro operationes, hunc, si quidem episcopus aut presbyter, vel diaconus, siue de sequentibus fuerit gradibus, ab omni suspendimus ecclesiastico ministerio vel officio. Si autem monachus aut laicus fuerit, hunc de viuifica communione separamus. Igitur in his, reuerendissimi fratres, si habuissemus dena millia annuntiantes nobis, an crederemus aliquando, nisi lectio nobis scripturarum eius satisfeciſſet, quoniam quæ ita sibi contraria atque se perimentes dogmata vel sermones vnius eiusdemque personæ, hoc est Sergii exi- Hæretici propria scripta destruunt.

* *for.* deliramenta stunt, funditus contra sua* delimenta vel dogmata exardescentis? Hic namque quomodo vnquam nec phreneticus quisquam ex omnibus contra sua membra commotus est, per semetipsum propria consumens atque interimens per dominantem ei errorem atque dementiam. Sed hæc quidem Sergius: Pyrrhus autem in his quæ ab eo sunt instituta, simili corruptione ductus, ita vt ille prædenominatam nouitatis ectheſim in suis monu-

mentis expoſuit: Competenter igitur & nos ſequentes eius virtutem & expoſitionem dogmaticam, & a Deo inſpiratam eius doctrinam per omnia admittentes, conſonantem in omnibus apoſtolicæ traditioni atque ſanctis vniuerſalibus quinque Conciliis, multis eum atque ſublimibus pro hoc coronamus laudibus, & decernimus cum gratia eos qui nobiſcum conſiſtunt, ſanctiſſimos epiſcopos, nec dum autem imperialis prædicationis inſinuationi in præcedente tempore ſubſcripſerunt, proprias ſubmittere poſt noſtram ſubſcriptionem his actibus ſubnotationes. Quod ſi quis hoc facere paratus minime fuerit, ſed permanet in inobedientia, iudicio ſeparantium ſe ab integritate corporis Chriſti ſemetipſum ſubmittens, & condemnationem irrecuſabilem contra ſe prouocaturus eſt. Conſonanter autem his & Cyrus æqualem interemptionem per ſimilem errorem & introductam ecthesim confirmans, ita pro ea ſcribens ad Sergium, ait: Sicut per lectionem audiuimus, quam non ſemel & bis, ſed & multo ſæpius diligenter percurrens, & lætatus ſuper eiuſdem lectionis virtutem, atque *conſiſtens mecum, congratulans per laudabilem expoſitionem ſcriptorum veluti ſolis ſplendorem nitentem, & veram inconuertibiliter & inuiolabiliter noſtram fidem fixius recteque & apertiſſime prædicantem, laudes gratiarum retuli Domino omnium Deo, qui nobis dedit prudentiſſimum gubernatorem. Quia vero & nos de veſtra participati doctrina, & hanc ſine dubio ſequentes amplectimur & conſeruamus, quæ ita pie & Deo amabiliter a ſereniſſima eius tranquillitate expoſita ſunt, iam veſtra a Deo honorabilis ſanctitas cognouit per hæc, quæ ſæpius ad eam a noſtra humilitate deſtinata ſunt. Ad hæc ergo in tantum contraria, & ita ab inuicem vehementer corrupta, vt nec alio iam neceſſe ſit in propria deſtructione, vtpote hanc illis durius ſibi inferentibus per contradictionem alterutram atque obiectionem, quid nos oportet dicere, hoc eſt, ex perſona catholicæ eccleſiæ, niſi Dauidicum vaticinium exclamare? *Abſorpti ſunt, continuati petræ*, ipſi vel ſermones eorum. *Diſciſſi ſunt, & non ſunt compuncti: tentauerunt me, ſubſannauerunt me, ſtriderunt in me dentibus ſuis. Domine, quando reſpicies?* reſtitue a nouitate eorum confeſ-

ANNO CHRISTI 649.

* for. consistentes

Psalm. 140.

Psalm. 34.

ſionem

ANNO CHRISTI 649. sionem meam, a dogmatibus eorum vnicam fidem meam. Commoti transferantur sermones eorum, & eiiciantur de habitationibus meis: *& cognoscant quia hæc manus tua, & tu Domine fecisti eam.* Quomodo namque non sunt discissi, licet nullo modo compuncti, qui ab omni se sacerdotali dignitate & officio deposuerunt, & a participatione diuinæ communionis alienauerunt, nec non anathematizauerunt, prohibentes in Christo vnam operationem dicere, & denuntiantes vnam in Christo operationem asserere, ac si vtrumque secundum sensum eorum, id est, vnam dicere operationem, & nec vnam dicere operationem, similiter orthodoxum & probabile, firmumque, pium, indiminutum atque perfectæ prædicationis omnium sanctorum patrum, siue vniuersalium quinque Synodorum veraciter existeret? Quod non solum falsum est, sed etiam omnino ac specialiter impossibile, in semetipso habens propriæ instabilitatis accusatorem. Duos enim contrarios sermones de eodem verbo veraciter dicere, naturam non habere, scribens Nectario theologus Gregorius, ait: Competenter igitur ante patrum pro tali re contra eos definitiones, seipsos illi in hoc, quod sua dogmata transgrediuntur, condemnare noscuntur, superducentes sibi (vt dictum est) per hæc diffinitam ab eis depositionem, & cum anathematis propositione alienationem totius sacerdotalis officii, Christique Dei nostri immaculatæ communionis: & præcipue quoniam non solum impia & hæretica, quæ ab eis gesta sunt, consistunt, sed & incongua omnino ac specialiter cognoscuntur. Nullus enim introductus est personaliter ab illis accusator aut accusatus, iuxta quod gestorum ordo exigit, per claram intimationem aut institutionem eorum quæ ab eis examinata sunt, approbationem faciens: sed ipsi sibi a semetipsis proprio arbitrio omnia facta sunt, accusantes, accusatores, iudices. Et accusatores quidem, vtpote se reprehendentes per immutationem sancti Dionysii vocis: accusantes autem, quomodo criminatores eius, potius autem euacuantes vnam operationem: iudices, vtpote aliam pro alia fidem commentantes. Pro qua re ordo gestorum per inopiam eorum quæ intimata sunt ab illis, ex suspicione & coniectu- *Psalm.* 108.

ra deceptiue obumbratus est ex hoc, quod frequentius dicunt, quia aliqui, & quoniam aliqui, & quia quidam, & non erat vox, neque auditio, sicut per vaticinium Elias propheta perhibuit. Omnia enim eis ex non approbatis verbis vel inanibus fictionibus inuerecunde actitata sunt aduersus catholicam ecclesiam, pro quibus, vt dictum est, & contra se irascendo versi sunt, seipsos condemnantes. Vt autem & a nobis synodaliter fiat contra eos reprehensio per apostolicam seu regularem, prælatam iustam determinationem, in medio nobis ad audientiam glorioſorum patrum decreta ac vniuersalium quinque Conciliorum definitiones offerantur, de quibus illi in scripto dixerunt, hæc veraciter prædicare atque docere, quatenus testimonii mercedem per veritatem gestorum consequi valeant. Scriptum est enim: *Abominatio est Domino labia mendacia:* &, *Odit Dominus testem fallacem, proferentem mendacia, & seminantem inter fratres scandala atque litigia:* quod vtique memorati apertissime concinnauerunt, iudicia & litigia vbique omnibus per proprios sermones destinantes.

ANNO CHRISTI 649.

3. *Reg.* 18.

Prouerb. 12.

Prouer. c. 6. *v.* 19.

*Benedictus reuerendissimus episcopus * Aiacensis dixit:*

Propheta Dauid, beatissime, vestram pronuntians gratiam, ait: *Quoniam Dominus dabit verbum euangelizantibus virtute multa.* Cum multa namque strenuitate & zelo inspirationem a Deo diuini verbi percipientes, in apertione oris vestri notum feciſtis omnibus, *quoniam sicut vacca lasciuiens*, declinauerunt a via veritatis Cyrus & Sergius atque Pyrrhus. Nec enim dederunt, sicut ait Oseas, *cogitationes suas, vt conuertantur ad Deum eorum: quoniam spiritus nouitatis inest eis, & Dominum non intellexerunt*, eo quod veritas non est in eis, nec misericordia, neque scientia Dei in dogmatibus eorum, sed maledictio, mendacium, & furtum atque deceptio, & contrarietas inconueniens in eorum sermonibus effusa est. Ergo quoniam iudicium est Domini hodie super eos per vos sacratissimos, si placet, oportet cum eis ad similem examinationem Paulum, Sergii & Pyrrhi successorem, coaptari: quippe quoniam in vnam eamdemque hæresim illorum inuoluitur, & propterea instanter hanc de-

Psal. 67.

Oseæ 4. *v.* 16.

Oseæ 5. *v.* 4.

ANNO CHRISTI 649. fendere nititur, ſicuti accuſatores eius per ſua ſcripta nobis declarauerunt: imo magis operibus ſuis ſeipſum ille manifeſtauit, verberibus & clauſuris atque exiliis orthodoxos viros ſubmittens. Sic namque communis erit contra hos omnes a præſenti ſancto Concilio impietatis deuictio prolata, videlicet per ſubtiliorem oſtenſionem & approbationem paternarum & ſynodalium definitionum vel prædicationum.

Omnes ſanctiſſimi epiſcopi dixerunt:

Supplicamus beatitudinem veſtram, adiiciatur & Paulus ſimilibus ſuis, iuxta ſupplicationem coepiſcopi noſtri Benedicti reuerendiſſimi, ipſe quoque ad examinandum nobis prolatus, quatenus propter ſimilitudinem nouitatis, ſimili cum ipſis regulariter ſententia percellatur. Nam & vehementiſſime contra catholicam eccleſiam demolitus eſt, vt & in ipſo impleatur quod ſcriptum eſt: *Initium ſermonum oris eius ſtultitia, & vltima oris eius circuitus malignus.* Eccleſ. 10. Veraciter enim, ſicut de eo ſuggeſtiones & accuſationes pronuntiant, & incipiens acriter nouitatem defendere ſtuduit, & perficiens doloſe typum fieri perſuaſit. Stillicidium namque aſſiduum concauat petram. Ideoque, ſi præcipitis, epiſtola ipſius directa prædeceſſori veſtræ beatitudinis Theodoro papæ, nobiſmet relegatur: ſed & memorati typi per exemplar eius ſeries, pro tuitione pleniſſima catholicæ eccleſiæ, quoniam & ipſum typum in euerſione paternorum dogmatum fieri ſine dubio perſuaſit: qui derelinquentes catholicæ eccleſiæ paternas ſynodaleſque definitiones ac ſermones, ad ſæculares typos callide properauerunt, pariter quidem tam ſuam obcelantes perfidiam, quamque aliis inique irrogantes querelas, quatenus duplicem ſuſcipiant de manu Domini * peccatum tam pro ſuo delicto, * ſeu criminatione contra alios flagitata.

* pœnam

* quam

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Competenter epiſtolam Pauli ad examinationem deduci per hos, quorum intereſt, nobiſcum conſiſtens ſancta Synodus petiit, quoniam ſimili exceſſu parique

errore cum prænominatis irretitus, ſimilem a nobis congruum eſt per approbationem contra hos omnes increpationem prouenire. Offeratur igitur directa a Paulo præceſſori noſtro beatæ memoriæ Theodoro dogmatica epiſtola, & cum eadem exemplar typi, quem ille ad deſtructionem paternorum dogmatum fieri perſuaſit. ANNO CHRISTI 649.

Theophylactus primicerius notariorum apoſtolicæ ſedis, dixit:

Secundum iuſſionem beatitudinis veſtræ, epiſtolam Pauli & exemplar typi nuper, id eſt, tranſacto anno per ſuaſionem eiuſdem Pauli expoſiti, præ manibus habeo: quid præcipitis?

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Epiſtola Pauli epiſcopi Conſtantinopoleos in primis per hos quorum intereſt, ſuſcipiatur & relegatur.

Et accipiens Paſchalis notarius regionarius apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latinam vocem tranſlatam, relegit continentem ita:

Sanctiſſimo & beatiſſimo fratri & conſacerdoti, domino Theodoro Paulus indignus epiſcopus in Domino ſalutem.

Pſalm. 132. Epiſt. Pauli Conſtantinopolitani ad Theodorum papam.

ECCE *quam bonum & quam iucundum, habitare fratres in vnum:* ſpiritali dico habitaculo, & concordia quæ in Deo eſt, & vnitate fidei, huius delectabilis ſecundum veritatem inhabitaculi, quæ videlicet in Aaron magis decorabatur, atque ſacerdotalem induentibus dignitatem, ſicut vnguentum ſuper caput, principalem intellectum irrigans, & vſque ad ipſam extremam ſcientiam deducens. In hoc enim habitaculo benedictionem & æternam vitam promiſit Dominus. Huius igitur propheticæ vaticinationis meritum amplectentes, præſentem fraternam ſyllabam expoſuimus, noſtra propter caritatem minime quærentes aut quæſituri. Nec enim detrahentibus bonum eſt detrahere, aut palo ſecundum vulgarem fabulam excutere palum. Abſit. Non ſunt noſtra hæc. Auertat diuinitas, non ſunt edocti habitus noſtri ita vincere, ſed in patientia longanimitatis, & ſpiritu humilitatis: quia

ANNO CHRISTI 649. sicut minime per duritiam, vt prophetice dicamus, purgatur nigella, ita nec pacis saporatus fructus intelligentiæ per asperitatem exprimitur. Propter hoc enim & verborum supportauimus colaphos, vt vel paulatim valeamus eum imitari, qui propter nos se humiliare dignatus est, vt extremæ illius vltionis per hanc plagam verbera declinemus. Audiamus igitur & consentiamus ecclesiæ oratori, qui per linguam Spiritus clara voce exclamat, dicens: *Omnia a vobis in charitate fiant.* 1. Cor. 16. Ergo siue quærimus, siue tantummodo dicimus, & tantummodo audimus, caritas intercedat, ars aliqua existens ad compositionem concordiæ boni & coniunctionem. Oportet enim de Deo quærentibus nobis, sparto rectitudinis mentis nostræ denumerantes templum, pacifice inhabitare in eo propter Dominum, qui per prophetam locutus est: Quærens quære, & apud me habita. Speculum enim dedit Deus populo suo, & oportet eos qui a Deo sunt deputati sacerdotium adipisci, ita in humilitate gressum mentis adinuicem tendere, vt in melius ædificentur hi qui ad nos respiciunt, quam, quod dicere piget, per nostram discordiam, semitam pedum eorum concutere. Ad concordiam inclinemus nosipsos, & vnum ad caritatem sapiamus. Humilitatem veneremur, per quam apprehendi solet altitudo spiritus. Si enim & verbo amplius vsque huc taciturnitatem dileximus, hoc quidem bene habere arbitrati sumus, ne scriptis vestris reciprocata respondentibus, iniuriæ fomitem exhortemur, & pusillanimitate diiudicemur ab eo,* quia omnia ad caritatem * diligere promulgauit. Orauimus vero & tunc ostium circumstantiæ labiis nostris imponi, & verbum insonitum concipere potius, quam verbum inuigile: & tamen hoc mihi donum est a Domino, *& factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore* eius argumentationes. Sed quia *tempus est loquendi, & tempus tacendi*, aperio verbum, & claudo ostium per taciturnitatem, competenter exorans: *Domine, labia mea aperies*, vt respondeam *exprobrantibus mihi verbum.* Licet enim tacuimus, non semper tacebimus, adaperiente nobis Deo claues verbi. Igitur directis in præsenti a beatitudine fraternitatis vestræ apocrisariis, qui post multas factas inter nos de ecclesiastica requisitione dissonantes sermocinationes, in finem ad hoc

* *forte* qui
* *forte* dirigere

Psalm. 140. Psalm. 37. Eccles. 3. Psalm. 50. Psalm. 118.

peruenerunt, admonentes nos atque adhortantes interpretari vnius Christi veri Dei nostri voluntatis intellectum, atque huiusmodi interpretationem destinari vestræ sacratissimæ venerationi. Nos autem acceptam habentes bonæ conscientiæ prædictorum venerabilium virorum admonitionem, cognoscentes autem & quæ principatus apostolorum summitas docet, paratos esse *ad satisfactionem omni poscenti nos verbum de spe quæ in nobis est*, secundum Dei timorem, mansuetudinem ad bonam scientiam temperantes, super tali tantummodo requisitione mentem nostram per has syllabas exponimus, superfluam excitationem & altercationem verborum propter satietatem & præsentis temporis incongruitatem declinantes ac præcauentes, nihil nostrum intelligentes, aut proferentes, vel dicentes, sed quæ audiuimus & cognouimus a sanctis & vniuersalibus magnis Conciliis, & patres nostri enarrauerunt nobis: quoniam viæ veritatis, intellectus est sapientum, sicut prouerbiatori Salomoni atque veritati bene placere dinoscitur. Sed quia tempus iam trahit nos promissionis, & ad aperiendam requisitionem prouocat, incipiamus rectæ nostræ fidei formam scripturæ imaginibus enarrare, sicuti tinctitiis aliquibus coloribus paternis testimoniis certius decorantes quæ a nobis dicuntur. Nos igitur, id est, iurisdictio ecclesiæ nostræ & Synodus, confitemur vnum consubstantialis & auctoris vitæ trinitatis filium ac verbum sine initio genitoris Dominum Iesum Christum verum Deum nostrum ex Spiritu sancto & immaculata Dei genitrice semperque virgine Maria inconuertibiliter incarnatum, perfectum esse eumdē deitate, & perfectum humanitate, vnam personā, vnam substantiam compositam in duabus & post vnitatem prædicantes naturis, differentiam vtrarumque naturarum cognoscentes secundum earum proprietatem. Nec enim earum per partem diuisionem, aut in alterutram mutationem, aut commixtionem, siue confusionem penitus intelligimus aut suscipimus; absit: sed in vno Christo saluata vtraque natura diuinitatis & humanitatis, & in essentiæ proprio termino secundum substantiam inenarrabilis summæ vnitatis conuenientia conseruatis & permanentibus. (Mansit enim verbum quod erat, & factum est quod non erat.) Pro-

ANNO CHRISTI 649.

1. *Pet.* 3.

ANNO CHRISTI 649. pterea & omnem congruam diuinitati & humanitati operationem ab vno eodemque procedentem incarnato Deo Verbo dicimus, & in vnum eumdemque reduci. Ideoque & diuisio non introducitur, & inconfusio saluatur. Resipiscat plebs impiorum hæreticorum, sileant cum Nestorio, Diodoro, & Theodoro, Seuerus & Eutyches, Apollinares execrabiles, ex alterutra dissonantia consonantes sibi ad impietatem, aliis confusionem, aliis diuisionem male induentibus, & bene a veritatis regulis denudati. Vnius autem & eiusdem Dei Verbi incarnati miracula prædicamus, & passiones cognoscimus, quas secundum carnem propter nos sponte sustinuit. Ideoque & Deus dicitur pati, & filius hominis a cælo descendisse propter summam & indissipabilem secundum substantiam duarum naturarum vnitatem. Vnde & vnam voluntatem Domini nostri Iesu Christi intelligimus, ne contrarietatem aut differentiam voluntatum vni eidemque personæ Domini nostri Iesu Christi applicemus, aut ipsum se expugnantem dogmatizemus, aut duos volentes introducamus. Non enim ad conglomerationem omnino aut confusionem duarum naturarum, quæ in eodem videntur vnius voluntatis, hanc producentes vocem, aut ad interemptionem alterius tantum aliam esse prædicantes: sed hoc per huiusmodi significantes vocem, quoniam caro eius rationabiliter & intellectualiter animata, ex ipsa summa vnitate inenarrabiliter omnibus diuinis ditata, vnientis eam sibi secundum substantiam diuini Verbi, diuinam habebat indiscretam voluntatem, quæ ab ipso semper ducebatur ac mouebatur, vtpote in nullo tempore eadem diuise, & ex proprio impetu contrarie nutui vniti secundum substantiam Dei Verbi, naturalem eius faciens motionem, sed quando, & qualem, & quantam ipse Deus Verbum volebat, ne (quod absit) in blasphemia diiudicemur, quod vtique cauendum, & terribile dicendum: væ huiusmodi prauitati, vt per necessitatem naturæ violentiam sustinentem introducamus eius humanitatem, & communicantem Petro dignæ eius increpationi, si vtique per similem recusationem ex verborum significatione passioni eius communicat. Sic & euangelicam intelligamus lectionem, vbi dicit: *Non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui* Ioan. 6.

miſit me. Sed & in recuſatione paſſionis non diuerſam in vnum eumdemque Chriſtum, & reſultantem introducentes voluntatem, magis autem recuſatiue & non poſitiue huiuſmodi ſuſcipiamus vocem. Non enim quaſi exiſtens hoc verbum dictum eſt, ſed ac ſi non eſt: ſicuti, *Neque peccatum meum, neque iniquitas mea*, vt peritiſſimus in dogmatibus theologus Gregorius. Sed & omnes doctores, qui paſſionis verba memorauerunt, ex affectione & relatione noſtræ maſſæ hanc ſuſceperunt: ſicut & magnus eccleſiæ lucifer Athanaſius edocuit nos, noſtrã oſtendens pronam in hanc vitam naturam, ſine paſſione nolentem a præſente vita diſrumpi, & non vt animatam intellectualiter carnis verbi in promptam exiſtentem ad totius mundi ſalutiferam paſſionem, aut diſcordantem patri & inhabitanti Verbo. Sed & huius intellectui * acribioſiſſimum expoſitorem & interpretatorem ſuſcipiamus, id eſt, bis acutum pugionem ſpiritalem Cyrillum, in ſacerdotibus ſecundum zelotem Phinees, qui validiſſimo linguæ ictu percuſſit optime meretricem, confuſionem, diuiſionis intellectum & verbum prauitatis, in quarto de anathematibus capitulo, dictis aduerſum contradictiones duodecim capitulorum, factas a Theodorito, atque probatis a ſancta vniuerſali Calchedonenſi, & quinta Synodo, luculentius euangelicam proferens atque adaperiens vocem. Sed & omnes pietatis doctores & prædicatores huiuſmodi vnius voluntatis mente detinentur. Quorum, ſi opus eſt requiſitione proueniente, & competenter relegimus teſtimonia: quibus concordes & conſonantes facti ſunt piæ memoriæ Sergius & Honorius, vnus quidem nouæ, alter autem antiquæ Romæ ſummi ſacerdotii ſedem decorantes. Igitur de his ita nos habemus, ſic intelligimus, ſic prædicamus: in his orthodoxiæ manifeſtatio, in his eccleſiæ laus, in his ſalutis noſtræ ſpes. Hæc eſt ſpiritui germen nutriferum, hæc patrum ſalutaris flos, hic eſt rationabilium ouium viuificus veritatis paradiſus. Hæc meditari, in his eſſe, per hæc illuminari & illuminare oramus: quoniam hoc facientes, & nos ſaluamur, & audientes, prædicauimus: ad ſupernam vocationem noſtrum eſt ſtudium, vbi pacis compoſitio, his qui in ſtudio pietatis bene vnica gloriæ interceſſor tribuitur corona. Deo manifeſtati

Anno Christi 649.

Pſalm. 58.

* id eſt, diligentiſſimum

Num. 25.

Sergius, & Honorius quaſi eiuſdem ſententiæ, proferuntur: ſed notandum eſt hæreticum eſſe qui ſcribit.

ANNO CHRISTI 649. ſtati ſumus, qui iudicat omnia & comprobat. Non iurgialiter ſtamus, non ad contradictionem reſpicimus, non fauorem inanem amplectimur: ſed in verbo Dei præpoſitæ huiuſmodi requiſitionis reſolutionem feciſſe dinoſcimur, confidentes quoniam pacis Dominus Deus ad alterutrum noſtrorum vnitatem & dilectionem conſeruabit in gloria eius benigniſſimæ maieſtatis. Omnem cum veſtra beatitudine in Chriſto exiſtentem fraternitatem tam nos & qui nobiſcum ſunt, multum ſalutamus. & ſubſcriptio: Incolumes in Domino orate pro nobis, ſanctiſſime & beatiſſime pater.

Hæreticus ſuum errorem tuetur verbo Dei.

Deuſdedit ſanctiſſimus epiſcopus Caralitanæ eccleſiæ dixit.

Per ſuam epiſtolam, quæ in præſenti nobis relecta eſt, Paulus Conſtantinopolitanus epiſcopus, quæ veſtra beatitudo huic ſancto Concilio prudentiſſime allocuta eſt, luculentius confirmauit: ſed & accuſantium eum ad apoſtolicam veſtram ſedem venerabilium virorum ſuggeſtiones firmauit, oſtendens, ſicut in præſenti audiuimus, quoniam in ſcripto & ſine ſcripto admonitus eſt a prædeceſſoribus veſtris apoſtolicis viris, & incorrectus atque inobediens permanſerit, iuxta conteſtationes eorum de huiuſmodi quæſtione prolatas, ex hoc quod dicit, & in ſcripto aſſerit: Propterea & verborum quodammodo ſuſtinuimus alapas. Nec enim detrahentibus detrahere bonum eſt, vt ne ad ea quæ ſcripta ſunt, commoti, iniuriæ certamen efficiamus. Sed quia *tempus loquendi, & tempus tacendi, Domine, labia mea aperies*, vt reſpondeam *exprobrantibus mihi verbum*, adaperiente nobis Deo claues ſermonis per præſentiam apocriſariorum a veſtra fraterna beatitudine deſtinatorum, qui per multas tantaſque de eccleſiaſtica quæſtione nobiſcum inconſonantes aſſertiones, ad poſtremum ad hoc venerunt, vt eis a nobis interpretetur Chriſti Dei noſtri vnius voluntatis intellectus. Ecce igitur, vt iam fati ſumus, per ea quæ ſcripſit, manifeſtauit, quoniam canonice admonitus eſt tam per apoſtolicas præceptiones, quamque per reuerendiſſimos apocriſarios ſummæ ſedis veſtræ, multis (vt ipſe perhibuit) aſſertionibus ad eum factis, pro ſua cauſa, id eſt, nouitate, facie ad faciem commonitionibus ei oblatis. Inobediens autem ad ea ex ſua

Eccleſ. 3. *Pſalm.* 50. & 118.

voluntate contra regulas & permanſit, quas irrationabiliter iniurias & detractiones, exprobrationes atque alapas arbitratus eſt, quæ vtique ſalutiferæ ſuaueſque inuitationes exiſtunt, tantumque pro eius meliori ratione miſericorditer prolatæ ſunt. Auerſio namque mali & hortatio melioris interpoſita, ſalutaris ſine dubio exiſtit ſuſcipientibus: minime reminiſcens, quoniam meliora ſunt vulnera amici, quam falſa oſcula inimici. *Scripſi enim vobis*, inquit B. Apoſtolus, *per multas lacrymas, non vt contriſtemini, ſed vt ſciatis quam caritatem habeo abundantius in vobis*. Hæc autem ſi ſcripſiſſet in tabulis cordis ſui, habuit vtique gratiam inuenire, prouidens ſibi coram Deo & hominibus bona, per expulſionem introductæ ab eo dogmatum nouitatis, atque catholicæ eccleſiæ piæ prædicationis aſſumptionem. Sed quoniam iſta reſpuere cenſuit, propria autem ſua mente amplexus eſt, nullam ſatisfactionem per ſuam epiſtolam habere ſe demonſtrauit, ſuperius dictam ectheſin & ipſe cum illis confirmans, tantumque ſtudioſiſſime, vt etiam verba quæ in eadem continentur, ſuis ſcriptis inſereret, vtpote & ipſis ſermonibus conſonantiam eius & confeſſionem ſaluare deproperans. His itaque nobis ſubtiliter cognitis, iam ſi placet veſtræ beatitudini, per exemplar typi, ſeries eius quantocyus nobiſmet relegatur.

Anno Christi 649.

Prouerb. 17.

2. Cor. 2.

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Offeratur ad noſtram audientiam exemplar typi, qui nuper compoſitus eſt perſuaſione Pauli Conſtantinopolitani antiſtitis, contra orthodoxam fidem.

Theophylactus primicerius notariorum apoſtolicæ ſedis, dixit:

Exemplar typi, quod iuſſit veſtra beatitudo produci, offerens præ manibus habeo: quid præcipitis?

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Memoratum exemplar ſuſceptum coram ſancto Concilio, ad ſubtiliorem virtutis eius cognitionem, diligenter recenſeri præcipimus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 649. *Et accipiens Theodorus notarius regionarius apostolicæ sedis, de Græco in Latinam vocem interpretatum, recitauit in his.*

Typus hæreticus.

Consuetudinem habentes de omnibus curam agere & intendere, quæ respiciunt ad vtilitatem Christianissimæ nostræ reipublicæ, & præcipue quæ feruntur ad immaculatam nostram fidem, per quam nobis omnia prospera fieri credimus, cognouimus in multa perturbatione esse nostrum orthodoxum populum, vtpote dicentibus quibusdam vnam voluntatem in dispensatione magni Dei & saluatoris nostri Iesu Christi, & eumdem ipsum operari diuina & humana. Aliis autem dogmatizantibus duas voluntates & duas operationes in eadem dispensatione incarnati verbi: & illis quidem in satisfactione propter vnam personam, esse Dominum nostrum Iesum Christum in duabus naturis inconfuse & indiuise volentem & operantem diuina & humana. Aliis autem propter conuenientes naturas indiuise in ipsa vna persona, & vt saluetur & maneat earum differentia secundum naturas, eumdem ipsum vnum Christum naturaliter operari diuina & humana: & ex hoc in multam dissensionem & contentionem nostram Christianissimam rempublicam produci, vt discordantes inuicem non conuenirent, & ex hoc secundum multos modos eam lædi oportere. Igitur arbitrati sumus, ab omnipotente Deo inspirati, sicut talem accensam discordiæ flammam extinguere, & non concedere eam vlterius humanas animas depasci. Quapropter sancimus nobis subiectos, qui consistunt in orthodoxa & immaculata nostra Christianorum fide, qui sunt catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, non habere licentiam inuicem a præsenti de vna voluntate aut vna operatione, aut duarum voluntatum, aut duarum operationum qualemcumque proferre altercationem, aut contentionem, aut rixam. Hæc autem sancimus, nihil aliquid interficientes penitus de piissimis dogmatibus, quæ a sanctis probabilibus patribus de dispensatione incarnati Dei Verbi dogmatizata sunt, sed vlterius contentionem, quæ gratia propositæ quæstionis orta est, cessare præuidentes, & tantummodo de eis sequi & sufficienter habere diuinas scripturas, & traditiones sanctorum quinque

vniuerſalium Conciliorum, & ſimplicibus ſine quæſtione ſanctorum probabilium patrum vſibus ſiue vocibus, quorum dogmata, regulæ & leges ſanctæ Dei catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ conſiſtunt, nihil eis addentes proprium, neque minuentes, aut per ſuam intentionem eas interpretantes, ſed priorem habitum vbique cuſtodiri, ſicuti antequam procederet contentio prædictarum quæſtionum, quaſi nulla de eis exorta contentio, nulli de omnibus vſque ad præſens vnam voluntatem & vnam operationem, aut duas voluntates & duas operationes dogmatizauerunt, ſub qualemcumque querelam huius gratia aut accuſationem facto, niſi tantummodo qui ex ſanctis quinque vniuerſalibus Conciliis & ceteris orthodoxis probabilibus patribus eiecti ſunt hæretici cum impiis eorũ dogmatibus & conſcriptis: & vt compendioſe dicamus, quod ſancta catholica & apoſtolica eccleſia non accepit, ſed abiecit. Ad perfectam autem vnitatem ſanctarum Dei eccleſiarum & communem concordiam, & vt nulla occaſio relinquatur eis qui ſine fine volunt contendere, & chartas quæ poſitæ fuerunt in narthica ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ huius a Deo conſeruandæ regiæ noſtræ vrbis, quæ continent prædictas quæſtiones, iuſſimus leuari. Qui autem ea præſumpſerint præuaricari, primum quidem ſubiacent iudicio terribilis omnipotentis Dei: deinde autem & non qualemcumque regalem indignationem reuereantur, per quam, ſi quidem epiſcopi aut clerici ſunt, ſui ſacerdotii, ſiue ſui cleri modis omnibus excidant: ſin autem monachi, ſegregentur, & alieni ſint de ſuis locis: ſin autem dignitatem, aut cingulum, aut militiam habeant, nudentur de eis. Si autem ſint priuati, ſi quidem nobiles conſiſtunt, ſuarum ſubſtantiarum proſcriptionem patiantur: ſin autem ignobiles conſiſtunt, non ſolum in corpore verberentur, ſed in exilio perpetuo caſtigentur: vt omnes timore Dei compreſſi, & comminata eis digna ſupplicia reuerentes, immobilem & ſine turba pacem ſanctarum Dei eccleſiarum cuſtodiant. ANNO CHRISTI 649.

Sancta Synodus dixit:

Relectus typus bonum quidem intentum habere dinoſcitur, diſſonantem autem virtutem intentui continet.

ANNO CHRISTI 649. Bonum est namque procul dubio,& omnibus timentibus Deum desiderabile, cohibere dissensiones & altercationes pro causa fidei: sed non est vtile & bonum, cum malo destruere bonum, id est, cum hæreticis orthodoxorum patrum verba & dogmata: quoniam hoc potius exurit, non enim mitigat merito in controuersiarum stantium, nullo videlicet patiente denegare cum impietate hæretica venerabile verbum fidei. Similiter namque est & inhonestum malum amplecti, & cum eodem bonum indiscrete proiicere, quoniam vtrumque iustitiæ perimit traditionem. Vnde & magnus Abraham in hoc hæsitans, Domino appropinquans, ait: *Num perdes iustum cum impio, & erit iustus sicut impius? Nullo modo tu facies secundum hoc verbum, vt occidas iustum cum impio, & erit iustus sicut impius: non est hoc tuum, qui iudicas omnem terram: non facies iudicium hoc.* Nam si quidem per approbationem scripturæ, hoc est, paternæ doctrinæ, reprehensibile pariter aut laudabile vtrumque ostenderet, bene vtique fuisset typus expositus, propter vtriusque approbatam per spiritales sermones reprehensionem, aut per spiritales patres vtriusque taciturnitatem definiens, aut e contrario pro eorum laudabilitate vtriusque professionem. Si autem nihil horum penitus demonstrauit, sed taciturnitati pariter perhibuit vnam aut duas dicere in Christo Deo operationes & voluntates, sufficit nobis patriarchæ voce serenissimum principem alloqui, sed & ipsi regi regum fiducialiter eam offerentes cum eo, qui ait: *Nullo modo tu facies secundum hoc verbum, vt interficias iustum cum impio, & erit iustus sicut impius.* Declinare autem a malo & facere bonum, ipse nobis omnium Dominus præcepit: non enim cum malo bonum auersari, aut penitus confirmare, quoniam vtrumque dum perficitur, lædit. Illud autem tantummodo saluare consueuit, dum perficitur, id est, declinare a malo, & confiteri bonum. Præcepit namque nobis per Mosen, dicens: *Vt habeatis scientiam discernendi inter sanctum & profanum, & inter pollutum & mundum. ego Dominus Deus vester. Custodite omnia legitima mea, & non faciatis ex omnibus abominationibus istis: quia omnis homo qui fecerit ex omnibus abominationibus istis, exterminabitur anima eius de populo suo.* Igitur nullo modo oportet contra eos,

Locus mendosus.

Genes. 18.

Psalm. 36.

Leuit. 10.

Leuit 18.

qui minime denegant pariter vtrumque, id est, vnam aut duas dicere in Christo Deo operationes & voluntates, sine discretione indignationem infligere, sed iuste contra eos tantummodo hanc proferre, qui non confitentur, quæ probabiles ecclesiæ patres confitentur; hoc est, duas eiusdem atque vnius sicuti essentias vnitas inconfuse & indiuise, ita & æquali numero voluntates & operationes, diuinam dico & humanam: maxime eum, qui secundum Deum suas, vt condecet, properat promulgare sententias. Propterea intentum quidem, vt dictum est, bonum existentem typi laudamus; sed modum ab intentu dissonantem auertimur: quoniam omnino est inconueniens catholicæ ecclesiæ regulæ, in qua vtique aduersa tantummodo iubetur merito sepeliri silentio: non enim orthodoxa cum contrariis confiteri omnino, aut quoquo modo denegare. asserit enim ita, quoniam alienum est Christianorum, cum recta fide impietatem suscipere, & non discernere recta a malis. *Qualis namque participatio iustitiæ cum iniquitate? aut qualis communio luminis cum tenebris?* & qualis consonantia paternæ doctrinæ cum hæretica contentione? Ab omni enim contagione hæretica alienum consistit verbum orthodoxiæ, quod sine dubio intransgressibiliter confiteri in confessione æterna omnibus præcepit Dominus, dum dicit: *Qui me confitebitur coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo qui in cælis est. Qui autem negauerit me & sermones meos, negabo eum & ego coram patre meo qui in cælis est.* Qua de re his a nobis rationabiliter delimatis, vt tantummodo pia sanctorum patrum & Synodorum dogmata & sermones prædicemus atque confiteamur, nihilque cum eis aduersariorum confirmare, aut expellere quidquam de his cum aduersis, congruum est illud intentius pertractare, quoniam Paulus Constantinopolitanus episcopus prius quidem in scripto confirmans ectheſim, nunc autem suadens typum fieri, quod in prouerbiis scriptum est, adimplere studuit: *Cor durum grauabitur doloribus, & peccator adiiciet peccata super peccata.* Non audiens vtique protestantem atque dicentem: *Non bis alligabis peccatum, quoniam in vno innocens non eris. Et ne dederis os tuum, vt peccare facias linguam tuam, neque dicas coram angelo: Non est prudentia; ne forte irascatur Deus su-*

ANNO CHRISTI 649.

1. Corint. 6.

Matth. 10.

Luc. 9.

Eccles. 3.

Eccles. 7.

Eccles. 5.

Eccles. 3.

ANNO CHRISTI 649. *per sermones tuos. Multos enim seduxit existimatio sua, & opinio nequam labefecit mentes illorum.* Hæc autem vel quidquam de his, hoc est, quæ nobis per suasionem prudentissimam saluberrime tradita sunt ab spiritalibus* verbis, neque ipse Paulus, neque hi qui cum eodem sentiunt, Cyrrus, Pyrrhus & Sergius cogitauerunt ad refrenationem aut correctionem suorum malorum, pro nihilo habentes cum omni licentia diuina catholicæ ecclesiæ mysteria deludere, & contra paternas traditiones absque timore incedere, ac si in eorum sit potestate, & esse & non esse nostræ salutis euangelium. Propterea enim, sicut audiuimus, & manus nostræ palpauerunt de verbo nouitatis eorum, aliquando quidem vnam operationem, aliquando autem penitus nec vnam operationem: iterum aliquando vnam voluntatem, aliquando autem omnino nec vnam voluntatem in Christo Deo, in aperto dogmatizantes, vtpote eum sine operatione naturaliter existentem per vtramque, ex quibus consistit naturis, & sine voluntate, id est, insubstantialem & inessentialem ostendentes, cum quo & Patrem atque Spiritum sanctum. Quoniam quod est Christus vt Deus, hoc est vterque naturaliter: & quod plus est grauissimum, & magis eorum falsitatem redarguit, quoniam & vnam habere, & nec vnam habere voluntatem & operationem Dominum nostrum Iesum Christum, in scripto asseruerunt, cum anathemate huiusmodi sensum contra se inundantes, omnium esse dogma & prædicationem perfectam, veram, firmam, indiminutam sanctorum patrum & vniuersalium quinque Conciliorum, sicut dictum est, perhibentes, minime præuidentes, quoniam per alterum aliud perimunt, hoc est, vnam operationem per hoc quod dicunt: Nec vnam operationem asserere, cum vnam voluntatem Christi dogmatizare noscantur. Sed hæc omnia per typum posteriorem amputauerunt, vt nec sciant iam quid credant, aut quid confiteantur, per incessabilem creberrimam suorum dogmatum immutationem, pariterque peremptionem, sicut scriptum est: *Adhuc eo loquente, ecce alius nuntius*, præteriti sermonis eorum innotescens destructionem; & eiusdem verbi alius sermo alacrior, & alter alterius, & omnium. Omnes quippe simi-

Nota hæreticorum inconstantiã.

Iob. 1.

* *forte* viris,

liter a vera, hoc est, ecclesiastica prædicatione in semet- ANNO CHRISTI 649.
ipsos habentes alienationem, perfectamque ruinam, pro
Osea 7. qua re Dominus reprobans eos per Oseam, hæc dicit: *Væ eis, quoniam recesserunt a me: vastabuntur, quia prævaricati sunt in me. Miseri erunt, quia peccauerunt in me. Et ego redemi eos, & ipsi locuti sunt contra me mendacia: & sicut homo transgrediens testamentum, ita ibi me contempserunt.* Ideoque sancte sancta sequentes, & cum omni cautela seruantes, pariterque defendentes catholicæ ecclesiæ orthodoxam fidem, nunc ad ordinem, sicut decreuimus, paternis ac synodalibus verbis siue definitionibus, contrariorum falsiloquium deuincamus: vt ne per hoc quod asserunt & scribunt: Hæc pietatis dogmata tradiderunt nobis ab initio facti speculatores & ministri verbi, & sequenter discipuli & successores eorum, id est, sanctæ & vniuersales quinque Synodi venerabilium patrum: atque per hanc allocutionem simpliciores dolose * subripientes, persuadent malum vti bonum complecti, per patrum & Synodorum suauem nominis appellationem. Hoc etenim facere similiter sibi proprios discipulos ab initio serpens edocuit, per fictos mores & blandos sermones, siue vultu placido, a Deo viuo consentientes sibi extranea reuellentes. Quod vtique despicere, non est nobis sine periculo, quibus creditæ sunt a Domino rationales pascere oues, vt lupos expellamus & proiiciamus, ne a feris captum quidquam de quibus catholicæ eius ecclesiæ per nostram negligentiam inueniatur.

Versuti hæretici pro se patres facere mentiuntur.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Secundum probabilem postulationem huc congregati sancti Concilii, offerantur in primis per eos quorum interest, reuerendissimæ sanctarum quinque vniuersalium Synodorum definitiones, vel venerandæ prædicationes earum, siue decreta.

Theophylactus primicerius notariorum apostolicæ sedis dixit:

Secundum iussionem beatitudinis vestræ, de venerabili vestro scrinio afferens acta sanctorum Conciliorum, præ manibus habeo: quid præcipitis?

MAR-

ANNO CHRISTI 649. *Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:*

De perlatis codicibus, vniuscuiusque sancti Concilii, piæ orthodoxæ fidei ordinabiliter venerandæ prædicationes atque statuta nobismet relegantur.

Et accipiens Paschalis notarius regionarius apostolicæ sedis, relegit in his.

Symbolum apud Nicæam trecentorum decem & octo patrum.

Credimus in vnum Deum patrem omnipotentem, creatorem visibilium & inuisibilium: & in vnum Dominum nostrum Iesum Christum filium Dei, natum ex patre, vnigenitum, hoc est, ex substantia patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non creatum, vnius substantiæ cum patre, quod Græci dicunt homousion: per quem omnia facta sunt, siue quæ in cælo, siue quæ in terra. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, homo factus est, passus est, & resurrexit tertia die, ascendit in cælos, sedet ad dexteram patris, iterum venturus cum gloria iudicare viuos & mortuos. Et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt, erat aliquando quando non erat, & priusquam nasceretur non erat, & quia ex non extantibus factus est, aut ex alia substantia vel essentia dicunt esse, aut conuertibilem, aut mutabilem filium Dei: hos anathematizat catholica & apostolica ecclesia. Symbolum Nicænum.

Symbolum apud Constantinopolim centum quinquaginta patrum.

Credimus in vnum patrem omnipotentem, visibilium omnium & inuisibilium factorem: & in vnum Dominum Iesum Christum filium Dei vnigenitum, natum ex patre ante omnia sæcula, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt, siue quæ in cælo, siue quæ in terra. Qui propter nos homines & salutem nostram descendit e cælo, & incarnatus est de Spiritu sancto & Maria vir- Symbolum Constantinopolitanum.

gine,& humanatus est,& crucifixus est pro nobis sub Pontio Pilato, & passus est, sepultus est, & resurrexit tertia die, ascendit in cælos, & sedet ad dexteram patris, iterum venturus cum gloria iudicare viuos & mortuos: cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum & viuificantem, ex patre procedentem, cum patre & filio coadorandum & conglorificandum: qui locutus est per sanctos prophetas. In vnam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum, expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri sæculi. Amen. ANNO CHRISTI 649.

Symbolum apud Ephesum ducentorum patrum.

I. Si quis non confitetur Deum esse secundum veritatem Emmanuel, & propter hoc Dei genitricem sanctam Virginem, (genuit enim carnaliter carnem factum Verbum, quod est ex Deo) anathema sit.

II. Si quis non confitetur carni secundum subsistentiam vnitum esse Verbum, quod est ex Deo patre, & vnum esse Christum cum sua carne, eumdem ipsum videlicet Deum simul & hominem, anathema sit.

III. Si quis in vno Christo diuidit substantias post adunationem, sola iungens eas coniunctione quæ est secundum dignitatem, vel auctoritatem, vel potentiam, & non magis concursu secundum naturalem vnitionem, anathema sit.

IV. Si quis in personis duabus seu subsistentiis diuidit voces in euangelicis vel apostolicis scriptis de Christo a sanctis dictas, aut ab ipso de se, & quasdam quidem vt homini præter Deum Verbum specialiter intelligendo applicat, quasdam vero vt Deo decentes soli Verbo, quod est ex Deo patre, adscribit, anathema sit.

V. Si quis audet dicere hominem deiferum esse Christum, & non magis Deum esse secundum veritatem, & vnam naturam filium Dei, hoc est, Deum Verbum, qui & factus est caro, & communicauit nobis similiter sanguini & carni, anathema sit.

VI. Si quis dicit Deum aut Dominum Christi esse Verbum, quod ex Deo patre est, & non magis eumdem confitetur simul Deum & hominem esse, vtpote facto

ANNO CHRISTI 649. carne verbo secundum scripturas, anathema sit.

VII. Si quis ait tamquam hominem purum operationem suscepisse ex Deo Verbo Iesum, & vnigeniti gloria circumdatum esse, tamquam alterum præter Deum Verbum hominem existentem, anathema sit.

VIII. Si quis audet dicere, hominem assumptum adorari cum Deo Verbo oportere, & cum eo glorificari, & cum eo Deo appellari, vt alterum cum altero, (nam qui addit, cum, manifeste ostendit alterum cum altero adorari) & non magis vna adoratione honorificat Emmanuel, & vnam ei glorificationem refert propter hoc, quod Verbum factum est caro, anathema sit. *Ioan. 1.*

IX. Si quis ait, vnum Dominum Iesum Christum glorificatum esse a spiritu, quasi aliena virtute ab illo data vtentem, & ab ipso accepisse, vt posset operari contra spiritus immundos, & adimplere in hominibus deitatis miracula, & non magis eius spiritum dicit, per quem & operatus est deitatis miracula, anathema sit.

X. Pontificem & apostolum confessionis nostræ factum esse diuina dicit scriptura. Obtulit autem semetipsum pro nobis in odorem suauitatis Deo & patri. Si quis ergo pontificem & apostolum nobis factum esse dicit, non ipsum Deum Verbum, quando factum est caro & secundum nos homo, sed vt alterum præter ipsum specialiter hominem ex muliere: aut si quis dicit, & pro seipso obtulisse semetipsum oblationem, & non magis pro nobis solis, (nec enim indigeret oblatione, qui nescit peccatum,) anathema sit. *Hebr. 3.* *Ephes. 5.*

XI. Si quis non confitetur Domini carnem viuificam esse, & propriam ipsius Verbi, quod est ex Deo patre, sed vt altero quodam præter ipsum, coniuncto ei secundum dignitatem, siue vt solam diuinam inhabitationem habente, & non magis viuificam, sicut dixi, quia facta est caro propria Verbi, quod omnia viuificare valet, anathema sit.

XII. Si quis non confitetur Dei Verbum passum esse carne, & crucifixum carne, & mortem gustasse carne, factum etiam primogenitum ex mortuis, secundum quod vita est & viuificans vt Deus, anathema sit. *1. Corint. 15.*

Definitio ſanctæ Calchedonenſis Synodi. ANNO CHRISTI 649.

Sufficeret quidem ad plenam cognitionem pietatis & confirmationem, ſapiens hoc & ſalutare diuinæ gratiæ ſymbolum. Deo patre enim & filio & ſancto ſpiritu * perfectione docet, & Domini humanationem fideliter accipientibus repræſentat. Sed quoniam hi qui veritatis reprobare prædicationem conantes, per proprias hæreſes nouas voces genuerunt; hi quidem myſterium, quod pro nobis eſt, Domini diſpenſationis corrumpere præſumentes, & Dei genitricis vocem de virgine Maria dicere renuentes: alii vero confuſionem permixtionemque introducentes, & vnam eſſe naturam carnis & deitatis ſtulte confingentes, & paſſibilem vnigeniti diuinam naturam per confuſionem portentoſe dicentes: ob hoc illis omnem machinationem contra veritatem volentes claudere, præſens nunc ſancta & magna atque vniuerſalis Synodus prædicationem hanc ab initio inconcuſſam docens, definiuit principaliter trecentorum decem & octo ſanctorum patrum fidem manere intemerabilem, & propter illos quidem, qui aduerſus ſpiritum ſanctum pugnant, poſteriore tempore a patribus apud Conſtantinopolim centum quinquaginta congregatis de ſubſtantia ſpiritus traditam doctrinam corroborat, quam illis omnibus notam fecerunt, non quaſi quod aliquid eſſet minus in præcedentibus inferentes, ſed de ſancto Spiritu intellectum eorum aduerſus eos qui dominationem eius reſpuere tentauerunt, ſcripturarum teſtimoniis declarantes. Propter illos vero, qui myſterium diſpenſationis corrumpere moliuntur, & purum hominem eſſe, qui ex ſancta virgine Maria natus eſt, impudenter delirantes, epiſtolas beati Cyrilli Alexandrinæ eccleſiæ præſulis ſynodicas ad Neſtorium & alios per orientem congruas exiſtentes ſuſcepit, ad conuincendas Neſtorii veſanias, interpretationem vero eorum, qui ſalutaris ſymboli pio zelo * noſſe deſiderant. Quibus etiam epiſtolam magnæ & ſenioris vrbis præſulis beatiſſimi & ſanctiſſimi archiepiſcopi Leonis, quæ ſcripta eſt ad ſanctæ memoriæ archiepiſcopum Flauianum, ad perimendam Eutychetis malam intelligentiam, vtpote & magni illius Petri con-

* doctrinam perfectam

* intellectum

ANNO CHRISTI 649. fessioni congruentem, & communem quamdam columnam nobis aduersum praua dogmata existentem, ad confirmationem rectorum dogmatum vtique intellectum coaptauit. His namque, qui in duos filios dispensationis diuinæ mysterium discerpere nituntur, obsistit: & illos qui passibilem deitatem ausi sunt dicere, a sacro cœtu expellit: & his qui in duabus naturis Christi temperamentum aut confusionem exquirunt, resistit: & eos qui cælestem, aut alterius alicuius esse substantiæ dicunt, quam ex nobis assumpsit serui formam, vt dementes abigit: & qui duas quidem ante vnitionem naturas Domini fabulantur, vnam vero post vnitionem confingunt, condemnat.

Sequentes igitur sanctos patres, vnum eumdemque confiteri filium & Dominum nostrum Iesum Christum consonanter omnes docemus, eumdemque perfectum in deitate, & eumdem perfectum in humanitate, Deum vere & hominem vere, eumdem ex anima rationabili & corpore, consubstantialem patri secundum deitatem, consubstantialem nobis eumdem secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato: ante sæcula quidem de patre genitum secundum deitatem, in nouissimis diebus eumdem propter nos & propter salutem nostram ex Maria virgine Dei genitrice secundum humanitatem: vnum eumdemque Christum filium Dominum vnigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indiuise, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata naturarum differentia propter vnitionem, magisque salua proprietate vtriusque naturæ, & in vnam personam atque subsistentiam concurrente, non in duas personas partitum atque diuisum, sed vnum & eumdem filium vnigenitum Deum Verbum Dominum Iesum Christum: sicut ante prophetæ de eo, & ipse nos Iesus Christus erudiuit, & patrum nobis symbolum tradidit. His igitur cum omni vndique scrupulositate & diligentia nobis dispositis, definiuit sancta & vniuersalis Synodus, alteram fidem nulli licere proferre, vel conscribere, aut componere, aut sentire, aut docere aliter. Eos autem, qui ausi sunt componere fidem alteram, aut proferre, aut docere, aut tradere alterum symbolum volentibus vel ex gentilitate ad agnitionem veritatis, vel ex Iudæis, vel ex hæresi quacumque

conuerti: hos, si episcopi fuerint aut clerici, alienos esse, episcopos ab episcopatu, & clericos a clero: si monachi aut laici fuerint, anathematizari. ANNO CHRISTI 649.

Definitio sanctæ quintæ Synodi.

I. Si quis non confitetur Patris & Filii & sancti Spiritus vnam naturam siue essentiam, vnam virtutem & potestatem, trinitatem consubstantialem, vnam deitatem in tribus subsistentiis siue personis adorandam, talis anathema sit. *Vnus enim Deus & pater, ex quo omnia: & vnus Dominus Iesus Christus, per quem omnia: & vnus Spiritus sanctus, in quo omnia.*

1. Cor. 8.

Roman. 11.

II. Si quis non confitetur Dei Verbi esse duas natiuitates, vnam quidem ante sæcula & sine tempore ex patre incorporaliter, aliam vero eiusdem in vltimis diebus descendentis de cælo, & incarnati ex sancta glorioſa Dei genitrice, semperque virgine Maria, qui natus est ex ea, talis anathema sit.

III. Si quis dicit alium esse Deum Verbum, qui miracula fecit, & alium Christum, qui passus est, vel Deum Verbum cum Christo esse dicit, quando ex muliere nascebatur, vel in ipso esse vt alterum in altero, & non vnum eumdem Dominum nostrum Iesum Christum, Dei Verbum incarnatum, & hominem factum, atque eiusdem miracula & passiones, quas sponte passus est carne, talis anathema sit.

IV. Si quis dicit secundum gratiam, vel secundum operationem, vel secundum dignitatem, vel secundum æqualitatem honoris, vel secundum auctoritatem, aut relationem, aut affectum, aut virtutem, vnitionem Dei Verbi ad hominem factam esse, aut secundum bonam voluntatem: quasi quod placuit Deo Verbo homo, quia bene visum est ei de ipso, sicut Theodorus insaniens dicit, vt secundum solam nominis similitudinem, quam Græci homonymiam vocant, per quam Nestoriani Deum Verbum filium & Christum vocantes, & hominem separatim Christum & filium nominantes, & duas personas manifeste dicentes, per solam nominationem, & honorem, & dignitatem, & adorationem, vnam personam & vnum Christum confingunt dicere, sed non confitentur, sicut sancti patres do-

ANNO CHRISTI 649. cuerunt, vnitatem Dei Verbi ad carnem animatam anima rationali & intellectuali secundum compositionem, id est, secundum subsistentiam factam, & propterea vnam eius subsistentiam, qui est Dominus noster Iesus Christus, vnus de sancta trinitate, talis anathema sit. Cum enim multis modis vnitas intelligitur, aliqui, qui impietatem Apollinaris & Eutychetis sequuntur, interemptionem eorum quæ conuenerunt colentes, vnitionem secundum confusionem prædicant. Theodori autem & Nestorii sequaces diuisione gaudentes, affectualem vnitatẽ introducunt. Sancta vero Dei ecclesia vtriusque perfidiæ impietatem eiiciens, vnitionem Dei Verbi ad carnem secundum compositionem confitetur, quod est secundum subsistentiam. Vnitio enim per compositionem in mysterio Christi non solum inconfusa ea quæ conuenerunt, conseruat, sed nec diuisionem suscipit.

V. Si quis vnam subsistentiam Domini nostri Iesu Christi ita intelligit, tamquam suscipientem multarum subsistentiarum significationem, & propterea conatur introducere in mysterio Christi duas subsistentias vel personas, & ab eo introductis duabus personis, vnam personam dicit per dignitatem, & honorem, & adorationem, sicut Theodorus & Nestorius insanientes conscripserunt, & calumniantur sanctam Calchedonensem Synodum, tamquam secundum hunc impiissimum intellectum vsam vnius subsistentiæ vocabulo, sed non confitetur Dei Verbum carni secundum subsistentiam vniri, & propterea vnam eius subsistentiam vel vnam personam, & ita sanctam Calchedonensem Synodum vnam subsistentiam Domini nostri Iesu Christi confiteri, talis anathema sit. Nec enim adiectionem personæ vel subsistentiæ sancta trinitas suscepit, & incarnato vno de eadem trinitate Deo Verbo.

VI. Si quis abusiue, & non vere Dei genitricem dicit sanctam gloriosam semper virginem Mariam, aut per relationem tamquam homine puro nato, sed non Deo Verbo ex ea incarnato, sed relata secundum illos hominis natiuitate in Deum Verbum, tamquam cohærens nascenti homini, & criminatur sanctam Cachedonensem Synodum, tamquam secundum eumdem impium intellectũ, a Theodoro commentatum, Dei genitricem virginem asserentem:

aut si quis hominis genitricē vocat eam, aut Christi genitricem, vtpote Christo non existente Deo, & non specialiter & secundum veritatem Dei genitricem eamdem confitetur, ab eo quod ante sæcula a patre genitus Deus Verbum, in vltimis diebus ex ea incarnatus & natus est, atque ita pie sanctam Calchedonensem Synodum Dei genitricem eam confiteri, talis anathema sit. ANNO CHRISTI 649.

VII. Si quis in duabus naturis dicens, non vt in deitate & humanitate, vnum Dominum nostrum Iesum Christum cognosci confitetur, vt per hoc significet differentiam naturarum, ex quibus inconfuse ineffabilis vnitas facta est, neque Verbo in naturam carnis transfigurato, neque carne ad Verbi naturam translata, (manet etenim vtrumque quod est secundum naturam, & post factam vnitatem secundum subsistentiam) sed in diuisione per partem huiusmodi suscipit vocem in mysterio Christi, aut numerum naturarum confitens in vno eodemque Domino nostro Iesu Christo, Deo Verbo incarnato, & non tantummodo contemplatione differentiam eorum accipit, ex quibus & compositus est, non interemptam propter vnitionem, (vnus enim ex vtrisque, & per vnum vtraque) sed propterea numero vtitur, tamquam diuisas & propriæ subsistentiæ consistentes naturas, talis anathema sit.

VIII. Si quis ex duabus naturis, deitate & humanitate confitens vnitionem fuisse, vel vnam naturam Dei Verbi incarnatam dicens, & non sic has voces intelligit, sicut sancti patres docuerunt, quod ex diuina natura & humana vnitione secundum subsistētiam facta, vnus Christus factus est, sed ex huiusmodi vocibus vnam naturam siue subsistentiam deitatis & carnis Christi introducere conatur, talis anathema sit. Secundum subsistentiam enim dicentes carni vnigenitum Verbum vnitum esse, non confusionem quamdam adinuicem naturarum factam fuisse dicimus, magis autem manente vtraque hoc quod est, vnitum esse carni intelligimus Verbum: pro quo & vnus est Christus, idem Deus & homo, consubstantialis patri secundum deitatem, & consubstantialis nobis idem secundum humanitatem. Similiter enim & eos qui per partes diuidunt, vel incidunt & confundunt dispensationis mysterium, auertitur & anathematizat catholica Dei ecclesia.

IX.

ANNO CHRISTI 649. IX. Si quis adorari in duabus naturis dicit Christum, ex quo duas adorationes introducunt, semotim Deo Verbo, & semotim homini: aut si quis ad peremptionem carnis, aut ad confusionem deitatis & humanitatis, vnam naturam siue essentiam conuenientium portentose dicens, sic adorat Christum, sed non vna adoratione Deum Verbum incarnatum cum eius carne adorat, iuxta quod sanctæ Dei ecclesiæ ab initio traditum est, talis anathema sit.

X. Si quis non confitetur crucifixum carne Dominum nostrum Iesum Christum, Deum esse verum & Dominum gloriæ, & vnum sanctæ trinitatis, talis anathema sit.

XI. Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Nestorium, Eutychem & Origenem, cum impiis eorum conscriptis, & omnes alios hæreticos, qui condemnati & anathematizati sunt a sancta Dei catholica & apostolica ecclesia, vel prædictis sanctis quatuor Conciliis, sed & eos qui similia cum prædictis hæreticis sapuerunt aut sapere noscuntur, & vsque ad finem permanserunt in propria impietate, talis anathema sit.

XII. Si quis defendit Theodorum impiissimum Mopsuestenum, qui dixit, alium esse Deum Verbum, & alium Christum, ex passionibus animæ & concupiscentiis carnis molestatum, & a malis paulatim separantem se, & ita ex promotione operum melioratum, & ex vitæ conuersatione incontaminatum constitutum, tamquam purum hominem baptizari in nomine Domini Patris & Filii & Spiritus sancti, & per baptismum gratiam sancti Spiritus accipere, & adoptionem promereri, & ad similitudinem imperialis imaginis in persona Dei Verbi adorari, & post resurrectionem inconuertibilem secundum intellectum & sine peccato penitus factum: & iterum dicente eodem impiissimo Theodoro, vnitionem Dei Verbi ad Christum talem factam fuisse, qualem dixit Apostolus in marito & vxore: *Erunt duo in carne vna:* & super alias innumerabiles eius blasphemias præsumente dicere, quod post resurrectionem sufflans Dominus in discipulos suos, & dicens: *Accipite Spiritum sanctum*; non dedit eis Spiritum sanctum, sed tantum * schemate insufflauit. Hic autem & confessionem Thomæ, quam dum palparet manum vel latus

Ephes. 5.

Ioan. 20.

Ibidem.

* figurate

Domini post resurrectionem, per quam dixit, Dominus meus & Deus meus: asseruit non fuisse dictam de Christo a Thoma. Nec enim esse eum Deum dicit, sed in miraculo resurrectionis obstupescentem Thomam, glorificare Deum qui suscitauit Christum: quod autem peius est, quoniam & interpretatione facta ab eo in gesta apostolorum, quasi in interpretatione comparans idem Theodorus Christum Platoni, vel Manichæo, & Epicuro & Marcioni, dicit: Quia sicut vnusquisque illorum inueniens propriam sectam, discipulos suos fecit nominari Platonicos, & Manichæos, & Epicureos, & Marcionistas: simili modo & Christo inueniente sectam, ex ipsa Christianos vocari. Si quis igitur defendit prædictum impiissimum Theodorum, vel impia eius conscripta, in quibus tam prædictas & alias innumerabiles blasphemias euomuit aduersus magnum Deum & saluatorem nostrum Iesum Christum, & non anathematizat eum vel impia eius conscripta, & omnes qui susceperunt aut defendunt eum, aut dicentes recte eum exponere, & eos qui pro ipso scripserunt, & similia ei sapuerunt, aut pro eo scribunt, vel eius impiis conscriptis, & eos qui similia ei sapiunt, aut sapuerunt aliquando, & vsque ad finem permanserunt aut permanent in huiusmodi impietate, talis anathema sit. ANNO CHRISTI 649.

XIII. Si quis defendit impia conscripta Theodoriti, quæ contra rectam fidem exposita sunt, & primam Ephesinam sanctam Synodum, & sanctum Cyrillum, vel duodecim eius capitula, & ea omnia quæ scripsit pro Theodoro & Nestorio impiissimis, vel aliis qui similia prædictis Theodoro & Nestorio sapuerunt, & recipit eos vel impietatem illorum, atque propterea impios vocat ecclesiæ doctores, qui secundum subsistentiam vnitionem Dei Verbi ad carnem confitentur, & non anathematizat prædicta impiissima conscripta, & eos qui similia his sapuerunt & sapiunt, sed & omnes qui contra rectam fidem scripserunt, aut beatæ memoriæ Cyrillum vel duodecim eius capitula, & in hac impietate defuncti sunt, talis anathema sit.

XIV. Si quis defendit epistolam, quam dicitur Ibam scripsisse ad Marim Persam, quæ denegat quidem Deum

ANNO CHRISTI 649. Verbum de sancta Dei genitrice semperque virgine Maria incarnatum, hominem factum: dicit autem purum hominem ex ea natum esse, quam templum vocat, tamquam alio existente Deo Verbo, & alio homine: sed & sanctæ memoriæ Cyrillum rectam & Christianorum fidem prædicantem reprehendit vt hæreticum, & similia scelesti Apollinaris scribentem, atque vituperat Ephesinam sanctam primam Synodum, tamquam siue iudicio & requisitione Nestorium deponentem: sed & duodecim capitula beatæ memoriæ Cyrilli impia & aduersa rectæ fidei nominat prædicta impia epistola, & defendit Theodorum, Nestorium, & impia eorum dogmata conscripta. Si quis igitur prædictam epistolam defendit, & non eam anathemati submittit, & eos qui defendunt eam, & dicunt rectam esse, aut partem eius, & eos qui scripserunt vel scribunt pro ea, siue pro impietatibus quæ in ipsa continentur, & præsumentes eam defendere, aut positas in ea impietates ex nomine sanctorum patrum aut sanctæ Calchedonensis Synodi, & vsque ad finem in his permanserunt, talis anathema sit.

His igitur ita confessis, quæ nobis tradita sunt a sancta scriptura, vel sanctorum patrum doctrina, vel definitis de vna eademque fide a prædictis sanctis quatuor Conciliis: facta vero nobis & condemnatione in hæreticos vel impietates illorum, sed & contra eos qui defendere præsumpserunt aut defendunt prædicta tria capitula, aut permanserunt aut permanent in proprio errore: si quis conatus fuerit contraria his quæ a nobis pie terminata sunt, tradere, aut docere, aut scribere, si quidem episcopus est, aut in clero connumeratus, talis vt extranea sacerdotum & ecclesiasticæ disciplinæ peragens, denudabitur ab episcopatu, aut clero: si autem monachus fuerit aut laicus, anathematizabitur.

Maximus sanctissimus episcopus Aquileiensis dixit.

Imitatores Dei conuenit, vt licitum est, in omni verbo & opere imitari Dominum. Ideoque & illud oportet nos dicere pro sanctis atque vniuersalibus quinque Conciliis, quod ipse de sese perhibuit Dominus: *Veniet princeps huius mundi, & in me nihil inueniet.* Quoniam venerunt Ioan. 14.

Hæretici mendaces & calumniatores.

principes huius nouitatis, id est, Cyrus, Sergius, Pyrrhus & Paulus, & in nobis de suis inuenerunt nihil: licet propterea calumniari nos irrationabiliter studuerunt, quod facere assolent hæretici, suam ex hoc cooperire dementiam properantes, quatenus per mendacium veritatem valeant obumbrare, & ex hoc patrem mendacii cognoscunt per eos propria contra fidem opera instituentem. Quod vtique euangelista beatus Ioannes significans in catholica sua epistola, ad tuitionem nostram perhibuit, dicens: *Quisnam est mendax, nisi qui negat quia Iesus est Christus? Hic est enim Antichristus; & sicut audistis, quia Antichristus veniet: & nunc Antichristi multi facti sunt.* Ergo huiusmodi mendacem, id est, aduersantem suæ dispensationis sermoni, redarguens Dominus ait: *Quando videritis abominationem desolationis stare in loco sancto: qui legit, intelligat.* Locus autem sanctus, est omne verbum, & definitio pia de dispensatione eius, a venerabilibus patribus venerabiliter prædicatum. In ipso igitur contra eum per nouitatem aduersarii insistentes, machinantur quodammodo falsare eum & induere, dicentes: Nos sumus, qui veram sanctorum patrum ac Synodorum fidem habemus: sicuti & malignus in deceptionem audientium, Ego sum, asserit, Christus: sed iuxta quod dictum est, *qui legit, intelligat.* Oportet enim legere diuinas scripturas sicut ad destructionem Antichristi, quoniam ipsi denuntiant atque redarguunt dolosas eius insidias; ita & in detectione hæreticorum sanctas probabilium patrum vel Synodorum doctrinas. Ipsi namque nobis ostendunt hæreses illorum, quas nuper legentes cognouimus, sicut nostis sanctissimi, præiudicium quod factum est ab aduersantibus fidei violenter contra eas in paradiso catholicæ ecclesiæ illicita præsumptione, in quo paradiso piæ confessionis per oleum vnctionis spiritus perficitur in omnibus purgatio. Ideoque cum beata & nos ad Dominum exclamemus Susanna contra iniquos sacerdotes in defensione memoratorum sanctorum Conciliorum, dicentes: Æterne Deus, occultorum cognitor, qui nosti omnia antequam fiant: tu nosti quoniam falsè calumniantur nos Cyrus, Sergius, Pyrrhus & Paulus. Propterea erexit Deus spiritum sanctum viri zelo zelantis pro Domino, cuius venerabile nomen Mar-

ANNO CHRISTI 649.

1. Ioan. 2.

Matth. 24.

Matth. 24.

Dan. 13.

ANNO CHRISTI 649. tinus, quique sancte nos conuocauit, & apostolica auctoritate præsidet nobis, atque exclamauit voce magna: Mundus sum ego a dogmate huius nouitatis. Reuertamur igitur omnes ad audientiam, atque illorum examinemus sermones. Falsè namque hi per eamdem nouitatem testimonium contra sanctas Synodos perhibere præsumpserunt. Sola igitur prouidentia, vt decernitis, diuisit eos ab inuicem, vniuscuiusque personæ distinguens conscripta, & approbauit eos ex ore illorum, non solum propria perimentes, sed & accusatores sanctorum quinque Conciliorum ostendit, vtpote nihil, quibus impie dogmatizare noscuntur, ab eisdem sanctis Synodis promulgatis. Propterea vniuersa consonanter sancta Synodus benedicimus Deum, qui saluat sperantes in se: quoniam fecit eis iuxta quod maligne gesserunt contra catholicam eius ecclesiam, per manus famuli sui, hoc est, dicere, per datam sibi a Spiritu sancto regularem auctoritatem & potestatem. Atque ideo omnes cum eo in condemnatione illorum decernimus, quoniam sicut verba & definitiones sanctorum quinque Conciliorum testantur, nec vnam voluntatem, neque vnam operationem prædicauerunt, nec iterum peremptionē duarum Christi Dei voluntatum & duarum operationum, sicut illi calumniari ausi sunt, omnimodo decreuere: imo magis omnem hæresim sanctæ Synodi condemnare noscuntur, & tam vnam in Christo voluntatem & operationem commentantes, Arium, Eudoxium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, sed & omnia impia eorum conscripta: cum quibus merito & eos qui in hoc illis consentiunt, id est, vni voluntati & operationi, scelerosos hæreticos Theodorum & Nestorium, qui secundum gratiam & operationem ac dignitatem, æqualemque honorem, similemque voluntatem & auctoritatem, relationem, virtutem, affectum, complacitum, vnius hominis appellationem, vnitionem Dei Verbi ad hominem factam fuisse delirant. Propter hæc enim, id est, pro vnitione consonanter vna operatio & voluntas dogmatizata est ab vtrisque, & tam confundentibus atque diuidentibus magnum dispensationis dominicæ mysterium: & confundentibus quidem propter stultam secundum sen-

sum eorum vnius naturæ compositæ rationem, diuidentibus autem propter ineptam secundum eos æqualitatem honoris, similisque voluntatis atque auctoritatis modum: & ideo vtrique a veritatis prædicatione ceciderunt. Omnibus autem manifestum est & indubitatum, nullo modo sanctas & vniuersales quinque Synodos eorumdem hæreticorum dogmata confiteri, quorum conscripta cum impia eorum confessione in scripto anathemati submisisse noscuntur: licet hæc profiteri eas sine timore auctores adinuentæ nouitatis calumniati sunt Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus. Si enim quæ destruxerunt, iterum ea ædificant sanctæ Synodi, transgressores se potius diuinorum dogmatum, iuxta quod beatus ait Apostolus, ostendunt. Igitur intransgressibiliter retinentes pias doctrinas, in sua definitione eos, qui vnam in Christo Deo voluntatem & operationem dixerunt, merito anathemate perculserunt, pro eo quod sine mente & sine anima, & purum ex hoc hominem Dominum Deum nostrum in hoc, quod factus est homo, dogmatizare ausi sunt. Cyrus autem & Sergius, Pyrrhus & Paulus similiter vnam & ipsi per propria scripta in Christo Deo confessi sunt operationem & voluntatem, perindeque & ipsi cum denominatis hæreticis, propter eamdem & similem hæresim, a sanctis & vniuersalibus quinque Conciliis anathemati subiunguntur, quique expositores nouæ fidei facti sunt, & propter temerariam transgressionem illorum quæ ab eisdem synodaliter confirmata sunt, mercedem inuenientes ab eis definitam in transgressores depositionem. Igitur sanctum & vniuersale Calchedonense Concilium venerabilium patrum definiuit, vt legimus sanctissimi, aliam fidem nulli licere proferre aut conscribere, vel componere, aut sapere, vel docere aliter: qui autem præsumpserit componere aliam fidem, aut proferre, vel docere, aut tradere aliud symbolum volentibus ad cognitionem veritatis, siue ex gentilitate, aut ex Iudæis, vel ex hæresi qualibet conuerti: Hos, si quidem episcopi fuerint, aut clerici, alienari quidem episcopos ab episcopatu, clericos a clericatu: si autem monachi aut laici fuerint, anathematizari. Consequenter autem eis & sanctum quintum Concilium definiuit, ad vltima capitulo-

ANNO CHRISTI 649.

Gal. 2.

ANNO CHRISTI 649. rum suorum dicens: His itaque a nobis confessis, quæ nobis tradita sunt a diuina scriptura sanctorumque patrum doctrina, & definitis pro vna eademque fide a prædecessoribus venerabilibus quatuor Conciliis: si quis præsumpserit contraria his quæ a nobis pie statuta sunt, tradere, aut docere, vel scribere, si quidem episcopus fuerit, aut in clero connumeratus, hic vt aliena sacerdotibus & ecclesiasticæ disciplinæ peragens, denudabitur ab episcopatu vel clericatu: si autem monachus vel laicus, anathematizabitur. Qua de re synodalibus sanctorũ patrum increpationibus Cyrus & Sergius, Pyrrhus & Paulus per suam hæresim obligati, non solum quia minime eos iuuit, sed etiam reprobos approbauit, præsumpta ab eisdem calumnia contra veneranda patrum quinque Concilia, simul cum condemnatione hæreseos illorum, & mendacii in semetipsos prouocantes vltionem. Nec enim definitum est ab eis, quæ illi commentati sunt, imo magis anathemati submiserunt, quæque indocte cum Ario & Apollinare, Theodoro & Nestorio hæreticis dogmatizare noscuntur, qui noluerunt penitus intelligere & confiteri verbo & mente secundum definitiones sanctorum Conciliorum, perfectum eumdem in deitate, & perfectum eumdem in humanitate, Deum verum & hominem verum eumdem, ex anima rationali & corpore, consubstantialem patri secundum deitatem, & consubstantialem nobis eumdem secundum humanitatem, per omnia similem nobis absque peccato: ante sæcula quidem ex patre genitum secundum deitatem, in vltimis autem diebus eumdem propter nos & propter nostram salutem ex Maria semperque virgine Dei genitrice secundum humanitatem: vnum eumdemque Christum filium Dominum vnigenitum, in duabus naturis inconfuse, inconuertibiliter, inseparabiliter, indiuise cognitum, nusquam naturarum differentia interempta propter vnitionem, imo magis saluata proprietate vtriusque naturæ, & in vnam personam & vnam subsistentiam concurrẽte. Horum piorum dogmatum nihil specialiter aut veraciter intelligere passi sunt. Vbi namque, aut quomodo secundum eorum sensum saluabitur, aut intelligetur quod dictum est, per omnia nobis similem eumdem factum absque peccato,

cum ab eis denegatur & perimitur diuina & humana eiuſ- ANNO CHRISTI
dem naturalis voluntas & operatio ? Quomodo autem 649.
perfectio eiuſdem in vtraque natura ſaluabitur? vel quomodo Deum verum & hominem verum? quomodo autem vtriuſque naturæ indiminute ſaluatur naturalis proprietas, ſicut dictum eſt, iuxta illorum intellectum, minuitur quidquã de naturalibus eius operationibus & voluntatibus? Impoſſibile eſt enim, perfecte haberi aut confiteri ab eis quæ prædicta ſunt, dum hæc abnegare contendunt per taciturnitatem, ſed vere illud doloſe faciunt, quod ſcribens* Cledonio theologus Gregorius ait: Quando communibus opinionibus, quas videlicet ſcriptura oſtendit, * arguunt & comprimuntur, pias quidem voces confitentur, intellectum vero corrumpunt: & non quidem ſine anima & irrationabilem, neque ſine intellectu, nec imperfectum hominem aſſerentes, ſed animam & rationem & intellectum, ipſam deitatem introducentes, tamquam ipſa deitate carni eius tantummodo commixta: non enim & noſtris, id eſt anima & intellectu: licet quod ſine peccato eſt, ſuper nos eſſe oſtenditur, ſed *Hebr. 4.* & paſſionum noſtrarum purgatio. ſic namque & perfectus homo apud eos intelligitur, non ille qui tentatus eſt, atque ſuſcepit omnia noſtra ſine peccato, ſed ille qui ſine voluntate naturali & operatione ab eis dogmatizatur propter conſonantiam eorum, qua cum Ario & Apollinare, Theodoro etiam & Neſtorio tenentur, non vtique veriti ad ea quæ omnibus manifeſta ſunt, criminari ſanctas & vniuerſales Synodos, ſed & victi ab eis, incorrecti permanent, verbis quidem pietatem fingentes, ſenſum autem, vt dictum eſt, malignantes. Et propterea perfectum quidem in vtraque natura confitentur, abſque tantummodo naturali operatione & voluntate vtriuſque naturæ, ex quibus conſiſtit. Quoties autem & ipſum malignum ſenſum eorum nudamus, iam & factum ſimulationis eorum detegentes, ipſos quoque patres apertiſſime refutare nituntur. Quia vero inuerecunde hoc faciunt, teſtatur Cyrus Alexandrinus antiſtes Sergio Conſtantinopolitano quondam propter beatiſſimum Sophronium his verbis ſcribens: Poſita vero dictione in capitulis expoſitis, quia vnam operationem oportet dicere

*Greg. Nazianz.

Nota hæreticorum artes & impudentiam.

Domi-

ANNO CHRISTI 649. Domini noſtri Ieſu Chriſti, contradixit, aſſerens duas operationes debere profiteri, & teſtimonia diuerſorum ſanctorum patrum obtulit. Ecce igitur confeſſus eſt Cyrus, quod & Sergio per ſua ſcripta innotuit, quia teſtimonia ei diuerſorum ſanctorũ patrum obtulit beatæ memoriæ Sophronius, per quos oſtendit, quia duas oportet dicere in Chriſto Deo operationes. Hoc ergo veraciter cognoſcentes, & voluntarie iam ſanctorum patrum amputantes & refutantes dictiones, imo magis apertius ipſos (vt dictum eſt) ſanctos patres proiicientes, ita in propria ectheſi ſcripſerunt, huiuſmodi præſumptionem & per geſtorum monumenta corroborantes. Similiter autem & duarum operationum dictionem multos ſcandalizare, & nulli concedimus ex omnibus duas dicere operationes in diuina Domini diſpenſatione: in hoc, ſicut in omnibus, Seuero hæretico conſentientes, ſiue ſequentes eius doctrinam: quoniam & ille a paternis deuictus teſtimoniis, ipſos patres & voces eorum pias perimere ſtuduit, Nifaleo ſcribens ita: Duas dicere naturas in Chriſto, totius plenum eſt accuſationis, licet a multis patribus dictum ſit. Et non mihi iterum dicas: Quoniam quidam de patribus harum naturarum vocibus vſi ſunt. Multo amplius hic ſermo reprobatus eſt, licet ipſius Cyrilli voces exiſtunt. Igitur vna eademque hæreſi in vtriſque cognita, hoc eſt, Seuero & auctoribus nouitatis, quomodo non habuit fructus eius in vtriſque improbus diuulgari, hoc eſt, ſanctorum patrum abnegatio? Nam qui eos denegat, pias eorum doctrinas reſpuit. Et quidem Seuerus operimentum ſuæ iniquitatis Neſtorium hæreticum proferebat, propter eius perſonam abiicere dicens dualitatem quæ in Chriſto eſt, & vnam naturam confiteri: ſed nouitatis auctores neque huiuſmodi abſurdam & ineptam occaſionem proferre poterunt. Nemo etenim hæreticorũ dualitatem Chriſti Dei operationum confeſſus eſt, vt ne illis hæreticis conſentientes, videant reſpuere, vtpote reprehenſibilem exiſtentem, inſanam hæreſim illorum: ſed tantum ſanctorum patrum doctrina hanc dualitatem recte prædicare dinoſcitur. Nam ſi omnium probabilium patrum & Synodorum dixerunt eſſe ſanctorũ patrum ectheſeos eorum dogmata,

Seueri in Cyrillum blaſphemia.

quorum vel qualium iam esse definiunt peremptionis suæ dogmata, de quibus asserunt, licet e quibusdam patribus iam dictum sit, verumtamen eo quod extraneant & conturbant quorumdam auditus, nulli ex omnibus concedimus hæc confiteri? Impossibile est enim firmare pariterque cassare sanctorum patrum dogmata, secundum spontaneum errorem contrariorum. Si autem impossibile est firmare pariterque cassare dogmata patrum, cassauerunt autem ea quæ patrum existere prædicauerunt, pro eo quod extraneant & conturbant eos, licet falsus de hoc sermo eorum probatur, non vtique iam confirmant, sed potius euacuant quæ ab eis comprobata sunt, vt dogmata patrum. Si autem negant, quomodo dicunt hæc esse pietatis dogmata, quæ tradiderunt nobis ab initio speculatores & ministri verbi? Ideoque certum est, & ex his quæ imprudenter ab eis proferuntur, sicut sermo monstrauit, quia nihil de patribus firmauerunt, neque hæc consistunt ecclesiæ dogmata iuxta eorum fictiones: quoniam nec cuiuslibet probabilis patris omnino testimonium produxerunt in sua ectheſi, sicuti nec in his quæ pro eius defensione ab eis gesta sunt. nec enim habuerunt, penitus profecto omnibus sanctis patribus condemnantibus eam, vtpote extraneam existentem orthodoxæ prædicationis eorum. Tantum autem scelesti Nestorii, ad argumentum manifestissimum consonantiæ, qua cum eo tenentur, memorasse noscuntur, designantes omnibus, quoniam ipse regularis doctor confessionis eorum existit. Et propterea iam, vt dicunt, vnam voluntatem Domini nostri Iesu Christi veri Dei confitentur, pro eo quod execrandus Nestorius æqualem voluntatem, id est, vnam voluntatem duarum personarum ficte ab eodem pronuntiatis confitetur. Concordantes igitur his, qui in confusione & diuisione errant, hæreticis, in omnibus inuestigantes Cyrum & Sergium, Pyrrhum & Paulum, imprudentiores eos illorum comprehendimus per hoc, quod etiam beati Leonis vocem ausi sunt violare. Nam in epistola positum memorati apostolicæ recordationis viri, scripta sanctæ memoriæ Flauiano: Operatur vtraque natura cum alterius communione quod proprium est. de qua epistola sancta Calchedonensis Sy-

ANNO CHRISTI 649.

ANNO CHRISTI 649. nodus scripsit, in peremptionem Eutychetis dementiæ huiusmodi dictionem positam fuisse, vtpote magni illius Petri fidei consonantem, & communem quamdam columnam aduersus praua dogmata existentem, eam competenter ad confirmationem rectorum dogmatum coaptauit. Hanc ergo illius doctoris vocem, imprudenter vnam Domini significare dixerunt operationem, neque sanctos in hoc reueriti patres, neque vecordes hæreticos erubescentes: quoniam profecto vtpote duas vnius eiusdemque Christi operationes definientem in vnitione inconfusa & indiuisa, aliqui defensores eiusdem pie, alii autem impie accusatores extiterunt, quod nec ipsi auctores nouitatis ignorauerunt. Studuerunt autem per hoc tam sanctam Calchedonensem Synodum respuere, calumniari autem & beatum Leonem, propter (vt dictum est) abundantem eis pro temeritate impudentiam. Sed quoniam & æqualem per propria scripta irrogauerunt contra alios quoque patres calumniam, profecto quæ illi impie sapiunt, dicentes & omnes sanctos patres sapere, oportet præsentem quidem secretarium in his nobis definiri, id est, quæ per sanctas quinque Synodos sufficienter nobis expressa sunt: in subsequenti autem aliorum quoque sanctorum patrum, sicut nobis deliberatum est, sacratissimos proferre codices, quatenus per eorum beatam lectionem contra eos falsas accusationes aduersariorum regulariter ac synodaliter arguamus, videlicet pro stabilitate piæ & salutiferæ prædicationis eorum.

SECRETARIVS V.

In nomine Domini Dei saluatoris nostri Iesu Christi, imperii domini Constantini piissimi Augusti anno nono, sub die pridie Calendas Nouembris, indictione octaua.

PRÆSIDENTE sancto ac beatissimo Martino papa sanctæ sedis apostolicæ vrbis Romæ, propositis sacrosanctis & venerabilibus euangeliis in ecclesia Domini Dei & saluatoris nostri Iesu Christi, quæ vocatur Constantiniana, residentibus etiam viris venerabilibus, pariterque cum eo audientibus:

Maximo sanctissimo Aquileiensi episcopo.
Deusdedit sanctissimo Caralitano episcopo.
Mauro Cæsenate episcopo, & Deusdedit presbytero, agentibus locum Mauri sanctissimi episcopi Rauennatis ecclesiæ.
Martiano Mebiensi episcopo.
Sergio Tempsanensi episcopo.
Barbato Sutrino episcopo.
Reparato Manturianẽsi episcopo.
Calumnioso Alesino episcopo.
Epiphanio Albanensi episcopo.
Peregrino Messanensi episcopo.
Benedicto Aiaceno episcopo.
Romano Cerellitano episcopo.
Iuliano Hortano episcopo.
Crescente Lucrensi episcopo.
Papinio Vibonensi episcopo.
Felice Agrigentino episcopo.
Maximo Pisaurensi episcopo.
Marcellino Clusino episcopo.
Luciano Leontinensi episcopo.
Geminiano Volaterrano episc.
Mariniano Populonienſi episc.
Viatore Hortonensi episcopo.
Bonito Formiano episcopo.
Luminoso Tifernistiberinorũ ep.
Maioriano Prænestino episcopo.
Potentino Belliternensi episcopo.
Germano Numanensi episcopo.
Mauro Tuscanensi episcopo.
Laurentio Perusino episcopo.
Adeodato Spoletano episcopo.
Caroso Faralitano episcopo.
Ioanne Pæstano episcopo.
Gaudioso Reatino episcopo.
Scholasticio Fanensi episcopo.
Laurentio Taurianensi episcopo.
Elia Lilybætano episcopo.
Ioanne Trapeiano episcopo.
Aquilino Assisinate episcopo.
Luminoso Salernitano episcopo.
Eusebio Atellano episcopo.
Sabbatio Buxento episcopo.
Martino Centumcellensi episc.
Ioanne Tarentino episcopo.
Iubentino Stabiensi episcopo.
Rufino Sipontino episcopo.
Mauro Senate episcopo.
Læto Lucano episcopo.
Adeodato Amerino episcopo.
Theodoro Rosellano episcopo.
Gaudioso Capuano episcopo.
Andrea Hydruntensi episcopo.
Bonito Ferentinate episcopo.
Iusto Tauromenitano episc.
Mauro Senogallienſi episcopo.
Felice Panormitano episcopo.
Mauroso Anconitano episcopo.
Laurentio Tudertino episcopo.
Bono Ficuclensi episcopo.
Ioanne Carinensi episcopo.
Fortunato Auximate episcopo.
Albino Signensi episcopo.
Thomate Lunensi episcopo.
Augustino Squillacino episcopo.
Bonito Ferentispolimartio episc.
Ioanne Rhegitano episcopo.
Maximo Trocalitano episcopo.
Barbato Cumano episcopo.
Paschale Blandano episcopo.
Felice Terracinensi episcopo.
Luminoso Marsorum episcopo.
Oportuno Anagnino episcopo.
Glorioso Camerino episcopo.
Firmino Blerano episcopo.
Decorato Tiburtino episcopo.
Iobiano Firmano episcopo.
Amabile Hortensi episcopo.
Anastasio Narnienſi episcopo.
Albino Portuensi episcopo.
Theodoro Tyndaritano episc.
Palumbo Fundano episcopo.
Sapientio Numentano episcopo.
Theodosio Contronensi episc.
Maximo Mesinate episcopo.
Gratioso Nepesino episcopo.
Stephano Popilienſi episcopo.
Leontio Neapolitano episcopo.
Callionisto Adrianensi episcopo.
Paschale Thermitano episcopo.
Ioanne Vicosabinate episcopo.

ANNO CHRISTI 649.

ANNO CHRISTI 649.

Oportuno Pisano episcopo.
Potentino Polensi episcopo.
Donato Marianensi episcopo.
Leontio Fauentinate episcopo.
Bonoso Alerino episcopo.
Donato Sassinate episcopo.
Peregrino Liparitano episcopo.
Ioanne Vnnogoritano episcopo.
Boethio Cornensi episcopo.
Stephano Dorensi episcopo.
Valentino Turritano episcopo.
Ioanne Gabopolitano episcopo.
Luminoso Bonensi episcopo, &
Victoriano Vzalensi episcopo.
Crescentio Libyensi episcopo.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Protestatur nobis beatus Apostolus, dicens: *Si quis certat, non coronatur, nisi legitime certauerit.* & iterum Dominus ait: *Qui autem perseueraverit vsque in finem, hic saluus erit.* Videlicet certaminibus sacris propositis nobis pro defensione catholicæ ecclesiæ, magnaque salute ex hoc sperata ab omnium bonorum datore Deo, non deficiant manus nostræ, dilectissimi fratres, per occasionem cuiuslibet desidiæ dissolutæ: sed fortes efficiamur per gratiam Domini, atque virtutem potentiæ eius: quoniam perfecit pedes nostros tamquam ceruorum, & super excelsa firmius statuit intellectus summæ eius humanitatis propter nostram salutem, maxime tantam habentes impositam sanctorum testium nubem. *Deponentes igitur omne pondus*, & circumstantem aduersariorum nouitatem, *per patientiam curramus, aspicientes in auctorem fidei & consummatorem Iesum*, qui in proposito nobis propter eum negotio, spiritum suæ veritatis condonet, loquentem in nobis, atque perhibentem magnalia fidei per doctrinam sanctorum patrum, quos aduersarii calumniati sunt in scripto, dicentes illa eos prædicare, quæ ipsi per nouitatem prædicauerunt. Pro qua re sacros codices eorum deduci præcipimus, imo magis veneranda testimonia, quæ a nobis de ipsis codicibus pro testimonio Christi Dei electa sunt: quod vtique, sicut nostis, auxiliante Deo in anteriore cognitione peragendum promisimus, ad redarguendum hæreticos, in defensione prædictorum sanctorum ac probabilium patrum.

2. Tim. 2.
Matth. 10. & 24.
Psalm. 17.
Hebr. 12.

Leontius reuerendissimus episcopus Neapolitanæ ecclesiæ dixit:

Si placet beatitudini vestræ, ante exhibitionem paternorum testimoniorum, de actibus sancti quinti Concilii

illa pars nobiſmet relegatur, vbi ſynodaliter promulgauit, omnes ſanctorum patrum ſermones & dogmata ab omnibus ſuſcipi Chriſtianis & confiteri, & contradicentes his aut negantes quæ ab eis prædicata ſunt, condemnationi ſubmiſit: quatenus ex hoc aduerſarii veraciter cognoſcant contra ſemetipſos Synodales ſuperinducentes definitiones. Si quis abnegauerit paternarum traditionum ſtatuta: quam abnegationem irrationabiliter amplexi ſunt propter ſuam temerariam nouitatem. ANNO CHRISTI 649.

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Secundum ea quæ poſcuntur a Leontio dilectiſſimo fratre noſtro, geſta venerandi quinti Concilii nobiſmet producantur, & pars eius, de qua ſuperius rationabiliter memorare dinoſcitur ſanctorum catholicæ eccleſiæ patrum, ad plenam reprehenſionem eorum qui pias doctrinas refutare nituntur, lectioni pandatur.

Theophylactus primicerius notariorum apoſtolicæ ſedis, dixit:

Codicem, quem iuſſiſtis, venerandi quinti Concilii afferens de venerabili ſcrinio, præ manibus habeo: quid præcipitis?

Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Suſcipiatur, & competenter prædictus locus relegatur, id eſt, ſanctorum patrum definitio, per quam promulgant cunctos orthodoxos omnia ſuſcipere & confiteri, quæ ab ipſis pie prædicata ſunt.

Et accipiens Anaſtaſius notarius regionarius apoſtolicæ ſedis, relegit continentem ita:

Sententia v. Synodi. His ita ſe habentibus, manifeſtum facimus, quoniam omnia quæ a prædictis ſanctis quatuor Synodis, ſicut dictum eſt, de orthodoxa fide promulgata ſunt, & de eccleſiaſtica ſtabilitate terminata, & ſeruauimus & ſeruamus. Licet enim diuerſis temporibus contra emerſos hæreticos denominata quatuor Concilia facta ſunt, vnam eamdemque confeſſionem rectæ fidei conſeruauerunt &

ANNO CHRISTI 649. prædicauerunt. Et propterea omnia quæ consonant his, quæ ab antefatis quatuor Synodis pro recta fide definita sunt, susscipimus: Omnia autem quæ non consonant his, quæ definita sunt ab eisdem sanctis quatuor Conciliis, aut vno de eis, & in defensionem hæreticorum vel impietatis ipsorum conscripta sunt, vt extranea iudicantes pietatis dogmatibus, condemnamus & anathematizamus. Super his autem in omnibus sequimur sanctos patres doctoresque ecclesiæ Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium theologum, & Gregorium Nyssanensem, Ambrosium, Augustinum, Theophilum, Ioannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Leonem, Proclum, & susscipimus omnia quæ ab eis pro recta fide & in condemnationem hæreticorum exposita sunt. Susscipimus autem & alios sanctos & orthodoxos patres, qui in sancta Dei ecclesia rectam fidem irreprehensibiliter vsque ad finem prædicauerunt. Hac itaque recta confessione in sancta Dei catholica & apostolica ecclesia conseruata ac prædicata, si quis se de eius communione separauerit, contraria sapiens, alienum seipsum rectæ fidei ostendens, & hæreticis connumerans, merito a sancta Dei ecclesia condemnatur & anathematizatur. Patres catholici.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Manifestatur nobis ex his quæ relecta sunt siue definita a sancto V. Concilio, condemnatum esse & alienum sanctæ Dei ecclesiæ vnumquemque, qui non susceperit verbo & mente omnes sanctas Synodos & venerabiles patres, cunctaque quæ ab eis pro orthodoxa fide exposita sunt in destructionem omnium hæresum. Iam ad nostram cognitionem splendidissima verba eorum, omnique susscipienti salutifera deducantur.

Theophylactus primicerius notariorum S. sedis apostolicæ dixit:

Secundum iussionem beatitudinis vestræ, deflorata a nobis sanctorum patrum testimonia deferens, præ manibus gero: quid præcipitis?

ANNO CHRISTI 649.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Suscepta patrum venerabilium testimonia lectioni pandantur.

Et accipiens Exuperius notarius regionarius apostolicæ sedis, relegit in his.

Ambrosius. Beati Ambrosii episcopi Mediolanensis de sermone primo, ad Gratianum imperatorem directo:

Ephes. 5. Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis. Si ergo traditus est a patre, & ipse se tradidit, apparet vnam esse patris & filii voluntatem.

Lib. 2. c. 4. Eiusdem de sermone secundo ad eum missо:

Æqualis ergo in Dei forma, minor autem idem in assumptione carnis, & hominis passione. Quali igitur modo ad eum potest minor esse, & æqualis natura? Quomodo autem si minor est, eadem similiter facit? & quomodo eadem operatio diuersæ substantiæ est? Numquid ita potest minor, sicut & maior, operari? aut potest vna operatio esse, vbi diuersa essentia?

Lib. 2. cap. 3. Item eiusdem de eodem sermone:

Cur, inquit, dixerit, Si possibile est: interim voluntatis liberæ Dominum fuisse doceamus. In tantum excessistis impietatis, vt negetis quod filius Dei liberæ voluntatis sit. Et certe soletis etiam sancto spiritui derogare, & negare non potestis. Scriptum est enim: *Spiritus vbi vult, aspirat.* Vbi vult, inquit, non vbi iubetur. Ergo si spiritus vbi vult, aspirat, filius quod vult, non agit? Et certe idem Dei filius in euangelio suo dicit, vbi velit spirandi suppetere spiritui facultatem. Numquid ergo superiorem fatetur, quia illi licet, quod sibi non licet? Apostolus quoque dicit: *Quia omnia operatur vnus atque idem spiritus, diuidens singulis prout vult.* Inquit autem, Prout vult, hoc est, pro liberæ voluntatis arbitrio, non pro necessitatis obsequio. Et diuidit spiritus non mediocria, sed quæ Deus consueuit operari, gratiam curationum, & operationem virtutum: Ergo diuidit spiritus prout vult: filius autem Dei non liberat quem vult?

Ioan. 3. *Ioan. 16.* *1. Cor. 12.*

Item subter:

Quid

ANNO CHRISTI 649. Quid est tamen quod pater velit, & filius nolit? *Pater quos vult viuificat, & filius quos vult viuificat*, sicut scriptum est. Dic nunc quos viuificauerit filius, & pater viuificare noluit. Cum autem filius quos velit viuificet, & operatio vna est. *Ibidem.* *Ioan. 5.*

Eiusdem de eodem sermone:

Quam voluntatem habet pater, eamdem habet & filius. Pater quos vult viuificat, & filius quos vult viuificat, sicut scriptum est. Vna ergo voluntas est, vbi vna operatio. In Deo enim voluntatis series, operationis effectus est.

Eiusdem de sermone tertio ad eumdem Gratianum:

Ergo si vnius voluntatis & operationis est cum Patre & Filio Spiritus sanctus, vnius est essentiæ, quoniam per sua opera creator ostenditur.

Eiusdem de eodem sermone:

Dum quando per eamdem operationem & deitatem vnitas verissima, hoc quod maius identitas, sicuti a Græcis ostenditur, dicit. Hoc enim ipsum significat, quoniam habet hoc ipsum Pater & Filius & Spiritus sanctus.

Eiusdem de eodem sermone:

Ergo vna voluntas est, vbi vna operatio. In Deo enim voluntatis series, operationis effectus est.

Sancti Augustini episcopi Hipponeregiensis ex interpretatione euangelii secundum Ioannem in homilia vicesima secunda: Augustinus.

Faciamus, inquit, voluntatem patris, voluntatem Christi, voluntatem Spiritus sancti; quia trinitatis huius vna voluntas, vna potestas, vna maiestas est.

Sancti Basilii episcopi Cæsareensis prouinciæ Cappadociæ, de *syllogisco contra Eunomium facto ait: Basilius.

*forte syllogismo

Quorum vna atque eadem operatio, horum & vna essentia.

Eiusdem de primo sermone contra Eunomium:

Quomodo differentia substantiæ, vbi identitas operationis cognoscitur? Immutatis namque substantiis, immutatas oportet esse & operationes.

Eiusdem de eodem sermone:

Quomodo non eiusdem substantiæ spiritus Patris & Filii, qui eiusdem operationis est?

Eiusdem de eodem sermone:

Quomodo diuersitas essentiæ in trinitate, vbi identitas operationis reperitur? ANNO CHRISTI 649.

Eiusdem de sermone facto ad Amphilochium de sancto Spiritu:

Quorum autem æqualis est virtus, vtique æqualis & operatio.

Eiusdem ex interpretatione primi psalmi:

Quorum autem vna natura est, horum eædem sunt operationes.

Gregorius Nyssenus. Sancti Gregorii episcopi Nyssanensis ex epistola ad Eustathium facta de sancta trinitate:

Siue vnam operationem intelligamus Patris & Filii & Spiritus sancti, in nullo discrepantem aut immutantem quidquam, necesse est identitati operationis hoc, quod vnitum est, naturæ cognoscere.

Eiusdem ex eadem epistola:

Ergo operationis identitas in Patre & Filio & Spiritu sancto luculentius ostendit similitudinem naturæ.

Eiusdem ex eadem epistola:

Operantis ergo naturam per contemplationem operationum intelligere possumus.

Eiusdem ex eadem epistola:

Communio autem naturæ luculentius demonstrata est per identitatem operationum consistens.

Eiusdem ex epistola ad Ablauium de sancta trinitate:

Sed Deus quidem pater, Deus autem filius, Deus vero Spiritus sanctus. Vnus autem in eadem prædicatione Deus est, pro eo quod neque naturæ, neque operationis differentia quælibet videtur in deitate.

Eiusdem de sermone, vbi exponit, Pater noster:

Ergo, si operatio & virtus & vna est, quomodo potest alienatio naturæ intelligi, in quibus nullam secundum virtutem & operationem differentiam reperimus?

Cyrillus. Sancti Cyrilli episcopi Alexandrini ex interpretatione facta in euangelium secundum Ioannem:

Operabuntur enim similiter quæque eamdem sibi sortita sunt naturam. Quibus autem essentiæ ratio dissimilis, his erit in omnibus operationis ratio dissimilis.

Eiusdem ex eadem interpretatione:

Est namque, vt arbitror, omnibus clarum & certum,

ANNO CHRISTI 649. quia incomprehensibilia omnino sunt propria deitatis creatæ naturæ, & quæque eiusdem sunt deitatis naturaliter, non erunt aliquando in alia qualibet creatura secundum æqualem & similem modum.

Eiusdem de eodem sermone:

Quod si potest omnino aliquid iuxta sensum illorum de his quæ deitatis sunt propria, inesse cuiquam, qui non est ex ipsa essentialiter, & ita existat sicuti & ipsa, quid iam impediat, dic mihi, & omnia Deo decibilia accedere, & in his qui non sunt naturaliter dii? quoniam semel vno sine impedimento accedente, locum habebunt & cetera. & quid euenit omnia confusa sunt nobis, aut non ex hoc quæ sursum sunt, cedunt in imis, & ima ad superiorem locum ascendunt.

Eiusdem de eodem libro:

Perpendat autem iterum amator scientiæ, quoniam dicens saluator ex operibus suis approbari posse qui naturaliter Deus est, manifeste docet, quia non est possibile indissimiliter cuiquam Deo dignam operationem & virtutem esse, nisi & in hoc naturaliter existat Deus. *Ioan. 10.*

Eiusdem de Thesauris.

Quæ eamdem habent operationem, & eisdem naturalibus virtutibus vtuntur, necesse est per omnia eiusdem esse substantiæ. Nihil enim de his quæ creata sunt, ad ea quæ alterius generis vel substantiæ sunt, easdem habebit indissimiliter virtutes & operationes.

Eiusdem de eodem libro:

Quoniam ea quæ eiusdem sunt operationis, & eiusdem essentiæ confitentur.

Eiusdem de eodem libro:

Si ea quæ eiusdem indissimiliter operationis sunt, & eiusdem essentiæ confitentur: est autem eiusdem operationis cum Patre Filius, omnia quanta facit & ipse, similiter faciens: sine dubio erit & eiusdem essentiæ ab eo quod & eiusdem operationis.

Eiusdem de eodem libro:

Quæ alterius generis & alterius naturæ sunt, eamdem operationem habere nullus sapientum dabit. Nec enim aqua & ignis vnum, aliquid & hoc ipsum operabitur: sed sicut distantem habent essentiæ & æqualitatis ra-

tionem, ita & diuersam dabunt operationem. ANNO CHRISTI 649.

Eiusdem de eodem libro:

In quibus enim operatio & virtus indissimiliter vna est, in his necesse est & societatem naturæ saluari.

Eiusdem de eodem libro:

Solent enim quæ eamdem operationem habent, eiusdem esse essentiæ; & in his quod alterius est naturæ, incredulum est.

Eiusdem de eodem libro:

Si enim humilitatem carnis inspicientes, non creditis, ait, in me, sed vtique operum* maiestatis digna & rationabilis extitit, vt possit vobis suadere, quoniam Deus sum ex Deo procedens. Qui enim operibus æqualis est patri, quomodo erit sequens eius secundum naturam? & qui eamdem operationem & virtutem similiter illi possidet, quomodo erit secundum eum alterius naturæ? * forte maiestas

Eiusdem de eodem libro:

Nec enim vnam esse naturalem operationem dabimus Deo & creaturæ, vt neque creaturam in diuinam referamus substantiam, neque quod præcipuum est diuinæ naturæ, ad dignum locum nascentium deponamus.

Eiusdem de eodem libro:

Qui etenim vnam habet operationem, vnam eamdemque, qualiter fuerit, habebit rationem.

Eiusdem de sermonibus dialogicis, vel cogitationibus ad Hermen factis:

Quod eamdem naturam habet secundum operationem & indissimiliter æquale est, non habebit ex parte quidquam de qua creata sunt: sed vbi substantiæ in quibuslibet diuersa ratio extitit, ibi conueniens erit in operationibus dissimilitudinem esse.

Basilius. Sancti Basilii episcopi Cæsareæ Cappadociæ de naturalibus voluntatibus, ex verbo de sancto Spiritu capite octauo. *Qui videt me, videt & patrem.* Non figuram, neque formam. Munda est enim compositionis diuina natura, sed bonum voluntatis, quod concurrens substantiæ, simile & æquale: magis autem hoc ipsum in Patre & Filio videtur. *Ioan.* 14.

Gregorius Nazianzenus. Sancti Gregorii theologi de sermone in filio secundo: Vt sit tale quod colligitur: *Non vt faciam voluntatem* *Ioan.* 5.

ANNO CHRISTI 649. *meam*; nec enim mea separata est a tua; sed communem meam & tuam: & quorum sicut vna est deitas, ita & voluntas.

Sancti Gregorii episcopi Nyssanensis de sermone contra Apollinarem facto: Ergo filii & patris voluntates diuisæ sunt? Et quomodo erit communis in vtroque voluntas? Quomodo autem identitas naturæ per differentiam voluntatum innotescatur? Necesse est enim per omnia concurrentem esse naturæ voluntatem. Gregor. Nyssenus.

Eiusdem de eodem sermone.

Si igitur diuersus in patre & filio fructus voluntatis reperitur, necesse est diuersam vtrorumque naturam confiteri.

Eiusdem contra Eunomium in sermone secundo:

Vnam voluntatem esse Patris & Filii & Spiritus sancti, naturæ communio protestatur. Ergo si hoc vult sanctus Spiritus quod placet Filio, communio voluntatis apertissime ostendit vnitatis substantiam.

Sancti Amphilochii episcopi Iconiensis in eo, quod dictum est: Ex se filium nihil facere posse: Quomodo potest mea & patris operatio discerni, vbi voluntas, & verbum, & scientia, & sapientia, & natura, & deitas vna est? Amphilochius.

Eiusdem de eodem sermone:

Sicut enim pater suscitat mortuos & viuificat, concurrentem habens voluntati virtutem: ita non exequens ministerium suscito mortuos, sed eadem virtute, auctoritate, potestate, voluntate. Ioan. 5.

Sancti Cyrilli Alexandrini ex interpretatione euangelii secundum Matthæum lib. 12. Dum autem vna & consubstantialis sancta trinitas & vna deitas in ipsa intelligitur, quomodo non erit eadem voluntas Patris, & Filii, & sancti Spiritus? Cyrillus.

Eiusdem ex interpretatione euangelii secundum Ioannem lib. 9. Sicut enim consubstantialis est, ita & eiusdem voluntatis suo genitori. Vnius enim substantiæ vna videlicet & voluntas.

Eiusdem de sermone facto ad Hermen secundo:

Nos autem rectitudinis rationes sequentes, dicimus quoniam superfluum est & indoctum, absque voluntate

& voluntarie genitorem esse suspicari patrem, sed magis naturaliter & substantialiter. Est enim non sine voluntate, quæ est naturaliter concurrentem habens naturæ voluntatem esse quæ est. ANNO CHRISTI 649.

De naturalibus Christi Dei nostri voluntatibus.

Hippolyt. Sancti Hippolyti martyris de sermone theologiæ, id est, deitatis: Velle habet Deus: non enim non velle; quoniam hoc vertibilis est & eligentis: sed sempiternam voluntatem Dei sequuntur quæ fiunt, cui & facta manent saluata.

Ambrosius. Sancti Ambrosii de sermone secundo ad Gratianum: Sed alia voluntas hominis, & alia voluntas Dei. Denique vt scias vitam in voluntate hominis esse, quoniam mortem timemus: passionem autem in voluntate diuina, vt pateretur pro nobis: cum Petrus vellet Dominum a passione reuocare, Dominus ait: *Non sapis quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominum.* Matth. 16. Suscepit ergo voluntatem meam, suscepit tristitiam meam. Confidenter tristitiam nomino, quia crucem prædico. Mea est voluntas, quam suam dixit, quia vt homo suscepit tristitiam meam, vt homo locutus est; & ideo ait: *Non sicut ego volo, sed sicut tu vis.* Matth. 26. Mea est tristitia, quam meo suscepit affectu.

Eiusdem ex interpretatione euangelii secundum Lucam: *Tristis*, inquit, *est anima mea vsque ad mortem.* Luc. 22. Non propter mortem tristis est Dominus, quia eum conditio corporalis affectus, non formido mortis offendit. Nam qui corpus suscepit, omnia debuit subire corporis, vt esuriret, sitiret, angeretur, contristaretur. Diuinitas autem commutari per hos nescit affectus.

Eiusdem de eodem sermone:

Minus enim, inquit, contulerat mihi, nisi meum suscepit affectum. Ergo pro me doluit, qui pro se non habuit quod doleret: & sequestrata delectatione diuinitatis æternæ, tædio meæ infirmitatis afficitur. Suscepit enim tristitiam meam, vt mihi suam lætitiam largiretur: & vestigiis nostris descendit vsque ad mortis ærumnam, vt nos suis vestigiis reuocaret ad vitam.

Eiusdem de eodem verbo:

Isa. 53. Ita enim legimus, inquit, quia peccata nostra portat,

ANNO CHRISTI 649. & pro nobis dolet. Doles ergo Domine non tua, sed mea vulnera, non tuam mortem, sed nostram infirmitatem: & nos æstimauimus te esse in doloribus, cum tu non pro te, sed pro me doleres. Infirmatus enim es, sed propter peccata nostra: non quia tibi illa infirmitas erat ex Patre assumpta, sed pro me susceptа.

Eiusdem de sermone fidei secundo.

Vt homo ergo dubitat, vt homo turbatur: non turbatur vt virtus, non turbatur eius diuinitas, sed turbatur anima, turbatur secundum humanæ fragilitatis assumptionem: & ideo qui susceрit animam, susceрit & animæ passiones. Non enim secundum quod Deus erat, aut turbari aut mori posset. Denique inquit, *Deus Deus meus, quare me dereliquisti?* Vt homo ergo loquitur, meos circumferens metus, quod in periculis positi, a Deo deseri nos putamus: vt homo turbatur, vt homo flet, vt homo crucifigitur. *Psalm. 21. Matth. 27.*

Eiusdem ex interpretatione euangelii secundū Lucam.

Et quando dicit, *Non mea, sed tua voluntas fiat*, quasi ex homine protulit: tuam, ad voluntatem Patris. Voluntas enim hominis ad tempus est, Dei autem æterna. Ergo non alia voluntas Patris, vbi vna deitas. *Luc. 22.*

Sancti Augustini ex interpretatione nonagesimi tertii psalmi. Augustinus

Christus Deus noster dicit: *Pater, si fieri potest, transeat hic calix:* sed tristitiam sic assumpsit, quomodo carnem. Nolite enim putare, quia hoc dicimus, non fuisse tristem Dominum. Si enim dixerimus, quia non erat tristis, cum euangelium dicat: *Tristis est anima mea vsque ad mortem*: ergo & quando dicit, Dormiuit Iesus, non dormiuit Iesus: & quando euangelium dicit, Manducauit, non manducauit Iesus: subrepit vermiculus putredinis, & nihil sanum relinquit, vt dicatur, quia & corpus non erat verum, & carnem veram non habuit. Quidquid ergo de illo scriptum est, fratres, factum est, verum est. Ergo tristis fuit? Tristis prorsus, sed voluntate susciрiens tristitiam, quomodo voluntate susciрiens carnem. *Matth. 26.* *Ibidem.* *Matth. 8.*

Eiusdem de sermone quartodecimo Ciuitatis Dei:

Non ex carne tantum afficitur anima, vt cupiat, metuat, lætetur, ægrescat: verum etiam ex seipsa his potest

motibus agitari. Interest autem, qualis sit voluntas hominis: quia si peruersa, & peruersos habebit hos motus: si autem recta est, non solum inculpabiles, verum etiam laudabiles erunt. Voluntas quippe in omnibus, imo omnes nihil aliud quam volentes sunt. Nam quid est cupiditas & lætitia, nisi voluntas in eorum consensione quæ volumus? & quid est metus atque tristitia, nisi voluntas in dissensione ab his quæ nolumus? Sed cum consentimus eis quæ volumus, cupiditas: cum autem consentimus fruendo his quæ volumus, lætitia vocatur. Itemque cum dissentimus ab eo, quod * accedere nolumus, talis voluntas metus est: cum autem dissentimus ab eo, quod nolentibus accidit, talis voluntas tristitia est. Et omnino pro varietate rerum quæ appetuntur atque fugiuntur, sicut allicitur vel offenditur voluntas hominis, ita in hos vel illos affectus mutatur & partitur.

ANNO CHRISTI 649.

Cupiditas.

Lætitia.

Metus.

Tristitia.

Item qui supra in eodem libro quartodecimo:

Lib. 14. c. 9. Sed cum rectam rationem sequantur, inquit, istæ affectiones, quando vbi oportet adhibentur, quis eas tunc morbos seu vitiosas passiones secundum philosophos audeat dicere? Quamobrem etiam ipse Dominus in forma serui agere vitam dignatus humanam, sed nullum habens omnino peccatum, adhibuit eas, vbi adhibendas iudicauit. Neque enim in quo verus erat hominis animus, falsus erat humanus affectus. Cum ergo eius in euangelio ista referuntur, quod super duritiam cordis Iudæorum cum ira contristatus sit, quod dixerit: *Gaudeo propter vos, vt credatis:* quod Lazarum suscitaturus, etiam lacrymas fuderit: quod concupiuerit cum discipulis suis manducare pascha, quod propinquante passione tristis fuerit anima eius; non falsa vtique referuntur. Verum ille hos motus certæ dispensationis gratia ita, cum voluit, suscepit animo humano, vt cum voluit, factus est homo.

Marc. 3.
Ioan. 11.
Ibidem.
Luc. 22.
Matth. 26.

Eiusdem ex interpretatione centesimi psalmi:

Philipp. 1. *Optabam*, inquit, *dissolui, & esse cum Christo.* Gaudet quia dissoluitur, vt sit cum Christo: & ipse Christus tristis est, cũ quo iste futurum se esse lætatur. Sed quid erat illa vox, nisi sonus infirmitatis nostræ? Multi adhuc infirmi contristantur futura morte: sed habeant rectum cor, vitent mortem quantũ possunt: sed si non possunt, dicant quod ipse Dominus

ANNO CHRISTI 649. nus non propter se, sed propter nos dixit: *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste.* Ecce habes voluntatem humanam expressam. Vide iam rectum cor: *Verum non quod ego volo: sed quod tu vis pater.* Matth. 26.

Eiusdem libro de gratia noui testamenti facto ad Honoratum:

O homines, non desperetis vos posse fieri filios Dei, quia & ipse filius Dei, hoc est, Verbum eius caro factum est, & habitauit in nobis. Reddite ergo vicem: efficiamini spiritus, & habitate in illo qui factus est caro, & habitauit in nobis. Iam enim non est desperanda huiusmodi verbi participatio, vt & homines possint fieri filii Dei, cum filius Dei participatione carnis filius hominis factus est. Et nos quidem mutabiles ad melius conuersi, efficimur participes Verbi: Verbum autem incommutabile extans, ad nihil in peius conuerti potens, particeps factus est mediante carne rationali. Nec enim Christus homo factus, sicut suspicantur Apollinaristæ hæretici, aut rationalem animam non habuit, aut sensum, aut voluntatem; sed iuxta morem proprium scripturæ, Verbum caro factum est, ait, quatenus & Christi humilitatem ostendat, & neque carnis vocabulum vt indignum efficere videatur, carnem pro homine posuit. Ioan. 1.

Beati Leonis Romani pontificis, de secundo volumine ad Leonem imperatorem directo: Secundum quidem formam serui non venit facere voluntatem suam, sed eius qui misit eum. Propriam dixit, quam temporaliter accepit de virgine: voluntatem autem eius qui misit eum, vtique hanc ostendit, quam sine tempore habuit cum patre communem. Leo. Ioan. 6.

Sancti Hippolyti episcopi & martyris de homilia dominicæ paschæ: Totus erat in omnibus & vbique, adimplens vero omnia ad omnes aerios principatus nudus re despoliatus est, & ad paruum clamat transire calicem, vt ostendat vere, quia & homo erat: reminiscens autem & propter quod missus est, perficiat dispensationem ad quam missus est; & clamat: *Pater non mea voluntas.* &, *Spiritus quidem promptus, caro autem infirma.* Hippolyt. Matth. 26.

Sancti Athanasii de sermone contra Apollinarium facto in trinitate & incarnatione: Et quando dicit: *Pater* Athanas.

si possibile est, transeat a me calix iste : tamen non mea, sed tua voluntas fiat. & iterum: *Spiritus promptus est, caro autem infirma:* duas voluntates hic ostendit, tam humanam, quod est carnis; quam diuinam, quod est deitatis. Humana quidem propter infirmitatem carnis recusat passionem, diuina autem eis est promptissima. ANNO CHRISTI 649.

Eiusdem de sermone maiore contra Apollinarem facto pro fide: Contigit Lazarum post ægritudinem mori. Dominicus autem homo non infirmatus, neque nolens mortuus est, sed ex se venit ad mortis dispensationem, confortatus a Deo Verbo inhabitante sibi, qui dixit: *Nullus a me aufert animam meam: a memetipso eam pono: potestatem habeo ponere eam, & potestatem habeo accipere eam.* Diuinitas ergo filii est, quæ ponit & accipit animam hominis, quem indutus est: perfectum enim assumpsit hominem. Ioan. 10.

Eiusdem de sermone contra Apollinarem facto per interrogationem & responsionem: Sed neque vacui & inefficaces iam intelligi possunt Dei Verbi diuini intellectus, nec iterum ineffabili ratione vnitæ ad eum beatæ animæ, si videlicet non intelligere eam & non velle, substantiam eius interimit.

Eiusdem in libro quo dicitur, *Nunc anima turbata est:* Etsi Deus fuisset in carne, & secundum carnem obedientiam impleuit, & voluntas carnis voluntati diuinitatis subiacuit, sicut & prædixit: *Quoniam descendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui me misit, patris:* suam voluntatem dicens carnis, quoniam & caro ipsius facta est. Ioan. 12. Ioan. 6.

Eiusdem de eodem sermone:

Oportebat autem moueri carnis eius voluntatem, subiacere autem voluntati diuinæ: & sic hominum inobedientiæ soluuntur per hanc glorioſam obedientiam, qua Christus obediuit pro nobis.

Greg. Nazianzen. Sancti Gregorii theologi de secundo verbo de filio: Septimum dicatur descendisse e cælo filium, non vt faciat voluntatem suam, sed eius qui misit eum. Si ergo ab eodem qui descendit, hæc dicta fuissent, dixissemus vtique tamquam ab homine formari hoc verbum, non illo qui in Saluatore intelligitur: illius enim velle nec contrarium est Deo, deificatum totum.

ANNO CHRISTI 649.

Eiusdem de eodem sermone:

Namque illud sic intelligimus: *Pater, si potest fieri, transeat a me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed tua voluntas prævaleat.* Nec enim si possibile erat, aut non hoc illum ignorare oportet, aut pro voluntate voluntatem introducere. *Matth. 26.*

Sancti Gregorii episcopi Nyssanensis de sermone secundo contra Eunomium: Quomodo Dominus, qui secundum Christum homo est, mundum sibi reconcilians distribuebat animæ corporique beneficium, quod ab ea fiebat hominibus, volens quidem per animam, tangens autem corpore. Gregorius Nyssenus.

Eiusdem de sermone facto in pascha: Accedit leprosus, defluxus iam & exterminatus corpore, quomodo fiet in ipso a Domino mundatio? Anima vult, corpus tangit: per vtraque fugatur passio. *Recessit enim*, ait, *ab eo continuo lepra.* *Matth. 8.*

Eiusdem de eodem sermone:

Ad vtramque igitur hominis portionem competenter deitate vnita, per vtraque clara signa erant sublimissimæ deitatis; & corpore quidem connexam sibi deitatem, per tactum sanitatem tribuens ostendebat: animæ autem per illam diuinam voluntatem, virtutem significabat diuinam. Sicut igitur sensus tacti, corporis est proprium, ita & animæ voluntaria motio.

Eiusdem de eodem sermone:

* *for.* eremo idem

Iterum multa millia in * eremum eidem permanentes, ieiunos non vult absoluere, manibus autem confringit panes. Aspicis quomodo per vtraque, id est, animam & corpus, vtrique cohærens diuinitas diuulgatur, & tam operante corpore, quamque impetu voluntatis quæ in anima perficitur. *Marc. 8.*

Eiusdem de sermone contra Apollinarem facto: Huiusmodi autem rationabili anxietate vna erit consolatio mysterii, vera confessio: quoniam formidare quidem in passione, humanæ fragilitatis est, iuxta quod Dominus ait, spiritum promptum esse dicens, carnem autem infirmam: suscipere autem dispensationem, diuinæ voluntatis atque virtutis est. Quoniam igitur altera humana voluntas, & diuina altera est, loquitur quidem vt *Matth. 26.*

homo, quod infirmitati carnis congruit, qui noſtras paſſiones ſuſcepit; producit tamen ſecundam vocem, excelſam & Deo dignam voluntatem confirmari, quam humanam propter ſalutem hominum volens. Qui enim dixit, Non mea voluntas, humanam præſenti ſermone ſignauit: addens autem, tuam, oſtendit coniunctionem propriæ diuinitatis ad patrem, cuius diuinitatis nulla eſt differentia propter ſocietatem naturæ. ANNO CHRISTI 649.

Ioannes Chryſoſt. Sancti Ioannis epiſcopi Conſtantinopolitani de ſermone facto ad eos, qui ad Miſſas non occurrerunt, & de conſubſtantiali: Si igitur Patris & Filii vna voluntas eſt, quomodo hic dicit, *Verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis*? Nam ſi in diuinitate quod dictum eſt, ſit, hoc aliqua contradictio erit: ſi autem de carne, habent rationem quæ dicta ſunt, & nulla ex hoc criminatio fiet. Nec enim nolle mori carnem, reprehenſio extitit, quoniam hoc naturæ eſt: ipſe autem quæ naturæ ſunt omnia, abſque peccato, & oſtendit, & cum multa abundantia, vt etiam hæreticorum obturet ora. Quando autem dicit, *Matth. 26.* *Si poteſt fieri, tranſeat a me calix iſte:* &, *Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu*: nihil aliud oſtendit, niſi quia carnem vere induitus eſt timentem mortem. Mortem enim timere, & dubitare, & anxiari, illius eſt.

Eiuſdem ex interpretatione euangelii ſecundum Ioannem.

Ioan. 12. Nam & ego turbatus nunc non ita dico, vt fugiam. Oportet enim portare quod accidit. Non dico, abſolue me de hac hora, ſed glorifica nomen tuum: hoc eſt, ſubleua me iam in crucem. Multum oſtendit quod humanum eſt, & naturam nolentem mori, ſed præſentem vitam deſiderantem, oſtendens quoniam non erat extra humanas paſſiones. Sicut enim eſurire non eſt crimen, neque dormire, ita nec præſentem vitam deſiderare. Chriſtus autem corpus habuit mundum de peccatis, non enim naturalibus neceſſitatibus carnes. nam iam corpus non erat.

Theophilus. Sancti Theophili epiſcopi Alexandriæ, de ſermone facto propter mulierem habentem fluxum ſanguinis.

Matth. 27. Licet enim Saluator noſter in cruce dicebat: *Eli, Eli, Lamaſabacthani*, quod interpretatur, *Deus meus*, *Deus*

ANNO CHRISTI 649. *meus, vt quid me dereliquisti?* sed non erat hic significatio, tamquam longe sit a patre, sed quoniam extra mortis tempus quod habet corpus circa vitam inhærens desiderium, hoc Saluator expressit, vt & ita ostendat non per quamdam phantasiam, sed quoniam veraciter nostræ similitudini coniunctus est.

Eiusdem de eodem sermone:

Sicut enim esurire, & sitire, & laborare non erant propria deitatis, sed corporalia signa: ita & quod dicitur, Vt quid me dereliquisti? corporalis vocis erat proprium, quod solet nusquam velle coniuncta vita carere. Licet enim & ipse Saluator dicebat hoc, sed proprie ostendebat corporis fragilitatem, manens virtus & sapientia Dei. Quia non alterius cuiusdam hominis, sed eiusdem Saluatoris erat corpus, quod de Maria sibi ædificauit: pro qua re dicebat: *Spiritus quidem promptus, caro autem infirma.* *Matth. 27.* *Matth. 26.*

Beati Seueriani episcopi Gabalensis, in eo quod scripsit: *Pater, transfer a me calicem hunc:* & iterum: *Pater, salua me in hac hora:* Sic enim ait: Præueniens Dominus, ora hæreticorum oppilauit, vt ostendat, quia hoc passibile corpus indutus est, quod tædet mortem, quod trepidat mortis violentiam, quod tristatur & turbatur. In vitæ termino dicit: *Nunc anima mea turbatur, tristis est anima mea vsque ad mortem:* non deitas mea, impassibilis enim est diuinitas, & imperturbabilis, & imperterrita. Spiritus quidem, ait Dominus, promptus, caro autem infirma. Ergo duas voluntates declarat, vnam quidem diuinam, alteram autem humanam. Seuerianus. *Matth. 26.* *Ioan. 12.* *Ioan. 12.* *Matth. 26.*

Item eiusdem de homilia dicta contra Iudæos, paganos & Apollinaristas: Vidisti eum communicantem passionibus carnis, quæ sine peccato sunt. Aspice eum communicantem passionibus animæ, quæ sine peccato sunt. Passiones animæ sunt in peccato reputatæ, cogitationes malignæ seu turpiosæ. Hæ passiones animæ respicientis secundum spontaneam potestatem in peccatum. Sunt autem eius aliæ passiones absque peccato, tristitia, timor, formido. Nemo timidus condemnatus est, nemo propter timorem reprobatus est, nullus propter tristitiam exhonoratus est: communes enim hæ passiones naturæ, & sine crimine, quæ foris peccata sunt. Sic itaque communica-

uit passionibus animæ, quæ foris peccata consistunt. Audi eum dicentem: *Matth. 26.* *Tristis est anima mea vsque ad mortem*. & iterum: *Ioan. 12.* *Nunc anima mea turbatur*. Turba autem, timoris est operatio: vt ostendat per omnia hominis carnem, animam rationalem, & intellectum, & quæque sunt hominis absque peccato habentem, vt saluet perfecte hominem. Nemo enim hominum incolume habens cor in fide, dicit partem hominis assumpsisse Christum. Intende hic subtiliter, qui dicis non esse intellectum humanum in saluatoris carne. Ipse enim dixit, quoniam & tristitiam & conturbationem pertulit. Aut igitur da intellectum naturalem turbatum & tristatum, aut proiiciens eum, & Deum introducens pro intellectu, ipsi vtique connectis passiones. Quid enim dicit? Absque intellectu anima non tristatur, & timet, & conturbatur: impossibile est. ANNO CHRISTI 649.

Cyrillus. Sancti Cyrilli episcopi Alexandriæ de libro Thesaurorum: Quando videtur timens mortem, & dicens: Si potest fieri, transeat a me calix iste: considera iterum, quoniam formidans mortem caro docebatur a Deo Verbo induta hoc deinceps minime pati. Dicebat enim ad patrem: Non sicut ego volo, sed sicut tu. Et non quidem timebat ipse mortem, secundum quod Verbum est & Deus, sed vsque ad finem dispensationem perficere properabat. Hæc enim erat patris voluntas. Habet autem & nolle mori, eo quod caro mortem recusabat naturaliter.

Eiusdem ex interpretatione euangelii secundum Matthæum libro vndecimo:

Si enim non fecisset voluntariam, dum & nimis esset contra voluntatem, passionem, qualis iam intelligatur occasio orandi atque dicendi: *Matth. 26.* *Pater, si potest fieri, transeat a me calix iste?*

Eiusdem de eodem libro:

Aspice vero, quomodo contra volentem extitit passio Saluatoris: sed quia per omnia & omnino pati necesse erat, propter bona quæ ex passione opera sequebantur, pro nobis eamdem voluntariam fecit.

Eiusdem ex eadem interpretatione, libro duodecimo:

Recusat igitur calicem, crucifigentium odiositatem circa Deum vtpote ex hoc accusans: & supponitur quidem timor passionis in ipso propter humanum, subster-

ANNO CHRISTI 649. nitur autem protinus per virtutem & potentiam inhabitantis Verbi. Intende enim, quomodo recusatio designat humanam in ipso, diuinitatis autem inflexibile coruscauit statim. Dixit enim ad patrem, qui in cælis est: *Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* Deo decibiliter autem ex hoc ait. Nam per hoc quod Deus est, non est extra voluntates paternas. Matth. 26.

Eiusdem ex interpretatione euangelii secundum Ioannem, volumine quarto.

O homo, nullatenus scandalizeris, quando audis dicentem: *Descendi e cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me, patris.* Quod enim dicebamus ab initio, hoc iterum dicimus super causa definita, & clarum sermonem de hoc fecit Christus, docens, quod pro omnibus quidem mori spontaneum habet, eo quod ita volebat diuina natura: præter voluntatem vero, propter passiones crucis, & quantum ad carnem pertinet, recusantem passionem. Ioan. 6.

Eiusdem de eodem volumine:

Quoniam autem præter voluntatem videtur saluatori Christo, secundum quod homo erat, passio crucis, & ex ipsa rerum natura considerare nos oportet.

Eiusdem de eodem volumine:

Si moritur mors me non moriente, secundum carnem videlicet, transeat (ait) calix: verum quia non aliter hoc fiet, ait: Non sicut ego volo, sed sicut tu. Vides quomodo definiens quidem iterum, humana natura & in ipso Christo, quantum ad eam pertinet, reperitur: recuperatur autem per vnitum ei Verbum ad valetudinem Deo dignam.

Eiusdem de eodem volumine:

Sed quoniam vere quidem præter voluntatem, pariterque spontanea videtur vnigeniti passio crucis, iam quidem manifeste prædictum est. Assumamus autem denuo subtiliores inuestigationes, legentibus veritatem pandentes.

De naturalibus operationibus.

Sancti Hilarii episcopi Pictauiensis & confessoris de sermone pro fide exposito: Hilarius lib. 9. de trinitate.

Natus igitur vnigenitus Deus ex virgine homo, & secundum plenitudinem temporis in semetipso prouecturus in Deum hominem, hunc per omnia euangelici sermonis modum tenuit, vt se Dei filium credi doceret, & hominis filium prædicari admoneret, locutus & gerens homo vniuersa quæ Dei sunt, loquens deinde & gerens Deus vniuersa quæ hominis sunt: ita tamen, vt ipso illo vtriusque generis sermone nunquam nisi cum significatione & hominis locutus & Dei sit. ANNO CHRISTI 649.

Ambrosius. Sancti Ambrosii de sermone fidei:

Sileant igitur de sermonibus quæstiones, quia regnum Dei, sicut scriptum est, *non in persuasione verbi est, sed in ostensione virtutis*. Conseruemus distinctionem diuinitatis & carnis: vnus in vtraque loquitur Dei filius, quia in eodem vtraque natura est. & si idem loquitur, non vno semper loquitur modo. Intende in eo nunc gloriam Dei, nunc hominis passiones. Quasi Deus loquitur quæ sunt diuina: quasi homo dicit quæ sunt humana, quia in ea substantia loquebatur.

1. Cor. 2.

Leo pontifex epist. 10. Sanctæ recordationis Romani præsulis Leonis de sermone, ad sanctæ memoriæ Flauianum episcopum Constantinopolitanum facto:

Operatur enim vtraque forma cum alterius communione quod proprium est, verbo scilicet operante quod verbi est, carne autem exequente quod carnis est: & vnum quidem eorum coruscat miraculis, aliud autem succumbit iniuriis.

Epist. 97. Eiusdem de epistola ad Leonem imperatorem directa: Licet & ergo in vno Domino Iesu Christo, vero Dei atque hominis filio, Verbi & carnis vna persona sit, quæ inseparabiliter atque indiuise communes habeat actiones: intelligendæ tamen sunt ipsorum operum qualitates, & sinceræ fidei contemplatione cernendum est, ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo deitatis: quid sit quod caro sine Verbo non agit, & quid sit quod Verbum sine carne non efficit. Sine Verbi enim potentia nec conciperet virgo, nec pareret: & sine veritate carnis, obuoluta pannis infantia non iaceret. Sine Verbi potentia non adorarent magi puerum stella indice declaratum, & sine veritate carnis non iuberetur transferri

Luc. 1. Luc. 2.

Matth. 2.

ANNO CHRISTI 649. ferri in Ægyptum puer, & ab Herodis persecutione subduci. Sine verbi potentia non diceret vox patris de cœlo missa: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui*. & sine *Matth. 3.* veritate carnis non protestaretur Ioannes: *Ecce agnus Dei, Ioan. 1.* *qui tollit peccata mundi.* Sine verbi potentia non fieret redintegratio debilium, & viuificatio mortuorum: sine veritate carnis, nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Et postremo, sine verbi potentia non se Dominus æqualem patri confiteretur, & sine veritate carnis non idem diceret patrem se esse maiorem: cum catholica *Ioan. 14.* fides vtrumque suscipiat, vtrumque defendat, quæ secundum confessionem beati apostoli Petri, vnum Christum *Matth. 16.* Dei viui filium & hominem credit, & Verbum.

Eiusdem de eadem epistola:

Cum ergo vnus sit Dominus Iesus Christus, & veræ deitatis veræque humanitatis in ipso vna prorsus eademque persona sit; exaltationem tamen, qua illum, sicut doctor gentium dicit, *exaltauit Deus, & donauit illi nomen,* *Philipp. 2.* *quod super omne nomen excellit*, ad eam intelligimus pertinere formam, quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento. In forma quippe Dei æqualis erat filius patri, & inter genitorem atque vnigenitum nulla erat in essentia discretio, nulla in maiestate diuersitas: nec per incarnationis mysterium aliquid decesserat Verbo, quod ei patris munere redderetur. Forma autem serui, per quam impassibilis deitas sacramentum magnæ pietatis impleuit, humana humilitas est, quæ in gloriam diuinæ potestatis euecta est, in tantam vnitatem ab ipso* conceptum virginis deitate & humanitate conserta, vt nec sine homine diuina, nec sine Deo agerentur humana.

* *for.* conceptu

Et post pauca: Nam secundum potentiam deitatis indifferenter omnia quæ habet pater, etiam filius habet: & *Ioan. 10.* quæ in forma serui a patre accepit, eadem in forma Dei etiam ipse donauit. Secundum formam enim Dei, ipse & *Ioan. 6.* pater vnum sunt: secundum formam autem serui, non venit facere voluntatem suam, sed eius qui misit eum. Et *Ioan. 5.* secundum formam quidem Dei, sicut habet pater vitam in semetipso, ita & filio vitam dedit habere in semetipso: secundum autem formam serui, tristis est anima eius vs- *Matth. 26.* que ad mortem.

Eiusdem ex eadem epistola: Licet autem ab illo initio, ex quo in vtero Virginis Verbum caro factum, hoc est, carnem assumpsit, nulla distinctio est inter vtramque formam, per omne incrementum carnale vnius personæ totius temporis actiones factæ sunt. Verumtamen hæc omnia quæ inseparabiliter facta sunt, per nullam commixtionem confundimus, sed cuius sit formæ, per qualitates operationum sentimus. ANNO CHRISTI 649.

Dionysius Areopagita.

Sancti Dionysii Areopagitæ episcopi Athenienſis de sermone diuinorum nominum, capitulo secundo: Discreta est autem benignissima circa nos Dei operatio per hoc, quod secundum nos ex nobis integre & vere substantialiter plasmari voluit Verbum, qui supra substantiam esse cognoscitur, & operatus est & passus, quanta humanæ eius operationi congruunt præcipua ac probabilia. In his namque Pater & Spiritus nulla ratione communicauit, nisi quis dixerit secundum benignissimam & misericordem voluntatem, & per omnem sublimissimam & ineffabilem Dei operationem, quam operatus est, similis nobis factus, incommutabilis, eo quod Deus & Dei Verbum.

Eiusdem de epistola quarta ad Gaium facta. Est autem nihilominus sublimis substantiæ plenus, qui semper excellit substantia. Vnde per eius sublimem substantiam in substantiam veraciter veniens, super substantiam substantia factus est, & super hominem operabatur humana: & ostendit virgo super substantiam pariens, & aqua instabilis materialium & terrenorum pedum subleuans pondus, & non cedens, sed summa potentia ad indiffusionem consistens.

Iustinus martyr.

Sancti Iustini philosophi episcopi & martyris, de libro tertio trinitatis, capitulo septimodecimo: Sicuti vnus est homo, habet autem diuersas naturas duas, & secundum aliud quidem cogitat, secundum aliud autem quod cogitatum est operatur, anima quidem intellectuali cogitans veluti nauis compaginem, manibus autem quod cogitatum est ad effectum perducens: ita filius vnus existens, & duas habens naturas, per aliam quidem diuina signa operabatur, per aliam autem humilia suscipiebat.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 649. Eiusdem de eodem capitulo: Sicuti luminis, quia lumen est, vnam operationem nullus separauit capabilis eius corporis, verbo autem diuidens significat naturam, cuius est propria operatio: ita in vno filio Dei omnem quidem operationem nullus separauit ab vnius filiationis: * naturæ autem, cuius est proprium quod celebratur, verbo significauit.

Eiusdem de eodem capitulo: Christus autem non ex deitate & humanitate factus est, Christus alius existens præter duo, sed & Deus & homo vtraque consistit, Deus quidem intelligendus per signa operationum, homo autem ostensus per similitudinem passionis naturæ.

Eiusdem de sermone facto ad paganos: Est enim vere Dominus, Deus simul & homo: & glorioſa quidem secundum præcipuam naturam operabatur, humilia vero secundum inferiorem naturaliter sustinebat.

Sancti Athanasii episcopi Alexandriæ, de sermone contra Arianos tertio: Hæc antea necessario examinauimus, quatenus si videremus eum tamquam per organum proprium corpus diuinitus aliquid agentem aut loquentem, sciamus quoniam Deus existens hæc operatur: si videremus humane loquentem ac patientem, non ignoremus quoniam carnem indutus factus est homo, & ita hæc agit & loquitur. Vniuscuiusque enim opus cognoscentes, & vtraque ex vno actitata intendentes vel intelligentes, recte credamus, nunquamque errare valeamus. Athanas.

Eiusdem de eodem verbo: Ad vltimum enim & propter nos factus est homo, & carnaliter, sicut ait Apostolus, inhabitauit deitas in carne, simul vt dicatur Deus existens, proprium habuit corpus, & hoc organo vsus, factus est homo. Vnde propria quidem eiusdem illius dicuntur, quoniam in ipso erant, qualia sunt, esurire, sitire, pati, laborare, & similia, quorum caro est capabilis. Ipsius autem Verbi propria, qualia sunt, mortuos suscitare, cæcos videre facere, & mulierem fluxum sanguinis habentem curare: quæ videlicet per proprium corpus ipse efficiebat.

Eiusdem de dogmatica epistola facta ad Antiochenos: Propterea Deus quidem dicitur Verbum, natiuita-

te autem dicitur homo, quatenus vtraque sit idem naturaliter & veraciter: Deus quidem sempiternitate deitatis, & vt creator creaturæ: homo autem per natiuitatem ex muliere, & incrementum ætatis: & Deus quidem per viuificas beneficentias, atque potentiam diuinæ operationis: homo autem per similitudinem compassionum, & nostrarum infirmitatum. ANNO CHRISTI 649.

Eiusdem de sermone euangelii secundum Matthæum, quo ait: *Qui dixerit verbum contra filium hominis:* propterea enim Deus existens, & homo factus, vt Deus quidem suscitauit mortuos, & verbo omnes sanans, vertit & aquam in vinum: nec enim erant hominis huiusmodi opera. Vt autem carnem indutus, sitiebat, & laborabat, & passiones sustinebat. nec enim erant hæc propria deitatis. *Matth.* 12. *Ioan.* 2.

Eiusdem de eodem sermone post pauca: Fiebant autem hæc non separatim, & secundum qualitatem eorum quæ fiebant, vt ea quidem quæ corporis sunt, absque deitate; quæ autem deitatis, absque corpore ostenderentur: sed coniunctim omnia fiebant, & vnus erat qui perficiebat Dominus.

Eiusdem de eodem verbo: Hæretici quidem secundum suam instantiam irati sunt, & alii corporalia Saluatoris inspicientes, negauerunt hoc, quod *in principio erat Verbum.* Alii autem ea quæ deitatis sunt considerantes, ignorauerunt hoc, quod *Verbum caro factum est.* Sed fidelis & apostolicus vir, sciens Domini miserationem, inspiciens quidem signa deitatis, miratur Dominum qui in carne est. Iterum autem videns & propria corporis, obstupescit, considerans in eis diuinitatis operationem. *Ioan.* 1. *Ibidem.*

Basilius. Sancti Basilii ex epistola ad beatum Amphilochium facta: Attamen fideliter consideranti cernendum est, quia multa & a parte hominis Dominus loquitur. Nam, *Da mihi bibere*, vox est corporalem vtilitatem perficiens. *Ioan.* 4.

Gregorius Nyssenus. Sancti Gregorii episcopi Nyssanensis, de sermone quarto contra Eunomium: Sicut enim non est proprietates carnis in eo quod ab initio est Verbum, aspicere: ita denuo neque deitatis propria in natura humanitatis considerare. Propterea commixta de Domino doctrina tam per sublimia & Deo digna, quamque per hu-

ANNO CHRISTI 649. milia & humana vtrorumque nominum vtrique, qui in Saluatore intelliguntur, competenter aptamus: & humana quidem ad hominem, ſublimia vero ad deitatem.

Eiuſdem in hoc, vbi dicit: *Beati qui eſuriunt.* Abſque cibo enim quadraginta dies manens, poſt eos eſuriuit. Dedit enim quando voluit naturæ tempus propria operari. *Matth.* 5. *Matth.* 4.

Eiuſdem de eodem tertio libro contra Eunomium, volumine decimo: Si enim palpabili & viſibili cibo & potu diſponebatur, & hominibus vnigenitum atque fratrem, & quanta circa corporalem videntur naturam, omnia hæc & in deitate aſpiciunt, dicant & de vnigenito Deo & hæc, & quanta voluerint: teſtentur ei & ambulatoriam operationem, & localem migrationem: quod vtique proprium eſt eorum qui in corpore circumſcribuntur.

Sancti Amphilochii epiſcopi Iconii, in eo quod dictum eſt, *Pater maior me eſt:* Nec enim abſque voluntate cauſa extitit, ſed ſpontanea eſt paſſio. *Vado & venio ad vos.* Vado & venio: vtraque ſicut homo tranſmigro: ſicut Deus autem inſeparabiliter vobiſcum ſum. Vado homo per mortem, venio autem iterum per reſurrectionem homo. Amphilochius. *Ioan.* 14.

Sancti Epiphanii de capitulo ſeptuageſimo ſeptimo, facto in euictione Marcionis: Quomodo confractio panis perficitur, o Marcion? per phantaſiam,* aut operante carne, pondus habente ſecundum veritatem? Reſurgens namque a mortuis, in eodem ſancto corpore reſurrexit ſecundum veritatem. Propterea & panem confregit ſecundum veritatem. Epiphan. *an

Sancti Cyrilli epiſcopi Hieroſolymitani de homilia dicta in euangelium, vbi Dominus aquam in vinum conuertit: Studuit per omnia neque innoteſcere ſuam deitatem, neque in toto abſcondere ſtuduit: non innoteſcere, propter eos qui tunc fuerũt: ſtuduit non abſcondere, propter eos qui poſtea: ſed oſtendere tam deitatis ſuæ, quamque humanitatis eius claras operationes, vt neque diuina virtus obceletur, neque humana natura minime credatur. Cyrillus epiſcopus Hieroſol. *Ioan.* 2.

Eiuſdem de eodem verbo: Natus eſt, miracula fecit, oſtendit duplicem operationem: Paſſus quidem vt homo, operatus autem vt Deus: idem ipſe non alter & alter, quamuis aliter & aliter.

Ioannes Chryſoſt. Item ſanctus Ioannes epiſcopus Conſtantinopolitanus in ſermone de vidua, quæ duo minuta obtulit, cuius initium, Simplex quidem ieiunii appellatio, ſic ait: Etenim in aliis copulatarum naturarum diuerſa eſt operatio humanitatis & deitatis, diuerſa fortitudo; & vt apertius dicam, deorſum fatigatur, & ſurſum continet & elementa: deorſum eſurit, & deſuper pluuias miniſtrat: deorſum formidat, & ſurſum intonat: deorſum iudicio aſſiſtit, & deſuper ſeipſum aſpicit. Circa miſericordiam autem concurrit duplex operatio, quoniam qui deſurſum de cherubim intercedit miſericordibus, ipſe ante gazophylacium ſedens, probat miſericordes. ANNO CHRISTI 649.

Marc. 12. *Luc.* 21.

Item eiuſdem in Thomam apoſtolum: Hæc audiens, mundaui animam a perfidia, exutus ſum ambiguam mentem, recepi confidentiam, tetigi corpus gaudens & tremens, expandi cum digitis & animæ oculum, & duas iam operationes cognoui.

Cyrillus Alexandrin. Sancti Cyrilli epiſcopi Alexandriæ ex interpretatione epiſtolæ ad Hebræos: Si autem perfectos nos fecit per aquam & ſpiritum, quomodo non operatus eſt diuine pariterque humane, idem conſiſtens & tamquam in vno, Deus pariter & homo?

Eiuſdem de Theſauris, capitulo vigeſimo ſecundo: Homo factus eſt Dei Verbum, non vt iterum ſicut Deus ante humanationem omnia loquatur & operetur, ſed vt ſæpius propter vtilitatem diſpenſationis quæ cum carne eſt, & ſicut homo loquatur aliqua. Hanc ergo habente myſterio virtutem, quomodo non eſt ineptum ſcandalizari auditores, cum aliquid vt homo loquatur? Loquitur enim vt homo: loquitur autem & ſicut Deus, habens in vtriſque poteſtatem.

Eiuſdem de Theſauris: Ergo quæ de Deo decenter dicta vel acta ſunt, oſtendunt ſaluatorem Chriſtum Deum: & iterum quæ ſecundum hominem dicta vel peracta ſunt, oſtendunt veraciter hominem: hæc eſt enim myſterii virtus.

Euphremius epiſc. Antiochen. Sancti Euphremii epiſcopi Antiochiæ, ex ſcriptis contra Seuerum hæreticum ab eodem factis, capitulo quinquageſimo ſexto: Nunc autem incarnatum Deum Verbum operatum hanc operationem confitentes, aliqua

ANNO CHRISTI 649. quidem competenter dicimus ad carnem naturæ facta fuisse, alia vero propter deitatis sublimem naturam. Ideoque & hic duæ sunt operationes.

Ioan. episcopus Scythopolitanus.

Sancti Ioannis episcopi Scythopoleos, de sermone octauo contra Seuerum hæreticum, capitulo tertio: Cernis quia vnius eiusdemque Domini nostri Iesu Christi duas videmus operationes, deitatis eius & humanitatis, sine partitione atque immutabiliter?

Anastasius episcopus Antiochen.

Sancti Anastasii episcopi Antiochiæ de satisfactione, exposita pro epistola apostolicæ memoriæ Leonis papæ: Sicut enim nutriri & crementari non est deitatis, ita suscitare mortuos non est humanitatis: vtraque tamen eiusdem deitatem temperantis humanitati, vt condecet, non in confusionem, sed in vnitionem. Inconfuse ergo duæ quidem sunt operationes, sicuti & essentiæ: vnus autem operator, Deus pariterque & homo idem existens.

Sancta Synodus dixit:

Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi perficientes cum summa deuotione sancti patres verbum, datam eis lucernam ab eo gratiæ atque scientiæ non vtique sub modio absconderunt infructuosæ obscuritatis, sed super candelabrum sustulerunt salutiferæ doctrinæ, quatenus resplendeat omnibus qui in domo sunt, id est, populis catholicæ ecclesiæ, ne vnquam offendat pedem ad lapidem hæreticæ perfidiæ quisquam de his qui confitentur Dominum & venerantur. *Vos enim estis*, sicut dicit Dominus, *lumen mundi & sal terræ*, quod omnem errorem hæreticum expurgat, & putredinem passionum terreni intellectus per virtutem eorum & veritatem deficcat. Vnde præcipiebat, dicens: *Luceat lux vestra coram hominibus*, quatenus videant bona opera vestra, & recta dogmata, atque glorificent patrem vestrum, qui in cælis est. Quæ vtique & nos per lectionem venerabilium sermonum eorum perspicientes, ipsum quidem glorificauimus patrem luminum, ex quo omne datum bonum, & omne donum perfectum mandatum est eis, ad plenitudinem catholicæ eius & apostolicæ ecclesiæ: accusatores autem eorum merito reprobauimus, tanti luminis ob-

Matth. 3. *Psalm. 90.* *Matth. 5.* *Ibidem.* *Iac. 1.*

umbrare nitentes veram confessionem per nouitatis commentum, pro quo, sicut ait beatus Isaias, *Non est pax*, dixit Deus meus, *impiis. Clamare ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo* scelera aduersariorum, quanta malignati sunt aduersus sanctos patres & Synodos catholicæ ecclesiæ. Necesse est enim in omnem terram exire nostrum super hanc rem sonum, & in fines orbis terrarum sermonum nostrorum consonam virtutem, videlicet pro cautela orthodoxorum populorum; & omnibus manifestum facere, quoniam in scripto & sine scripto sanctos patres calumniati sunt, sicuti & sancta quinque Concilia, Cyrus, Sergius, Pyrrhus & Paulus. Deuicti sunt autem contra suam temeritatem mentiti, qui nunquam per quemlibet modum aut verbo intellexerunt aut prædicauerunt, quæ orthodoxi patres dixisse siue intellexisse noscuntur, & in his testantur verba eorum, quæ super omnem radium solis nitescunt; sed & veritas prædicationis eorum, vbique omnibus eos publicantes, qui nobis in præsenti relecti sunt, quique tradiderunt nobis in primis quod accepisse noscuntur, vnum eumdemque confiteri Dominum Deum nostrum Iesum Christum, ex duabus & in duabus existentem naturis, substantialiter vnitis inconfuse & indiuise, & duas vnius eiusdemque sicuti naturas, ita & naturales veraciter esse voluntates, id est, diuinam & humanam: & duas essentiales operationes, diuinam & humanam: neque transitorie hæc aut postpositiue, neque in hoc ipsum specialiter minime habentes omne studium sermonis eorum, sicut aduersarii garriunt, & in hoc detrahentes propter suam hæresim venerabilibus patribus, dum dicunt nihil de voluntatibus vel operationibus Saluatoris nostri definitiue eos exposuisse. Ecce etenim non solum definitiue, sed & dogmatice & syllogistice, ac naturaliter demonstratiue, & secundum scripturas agonistice, & per exempla, & compendiose per omnem modum & verbum intellectualis eorum & prudentissimæ doctrinæ, vtpote legitime & viriliter pro ipso incarnato Deo Verbo contradicentibus resistentes, & repugnantes hæreticos, Arium, Apollinarem & Nestorium, & omnes omnino sequentes impietates illorum: eiusdemque vnius Christi Dei voluntates & opera-

ANNO CHRISTI 649.

Isa. 48. & 57. 58.

Psalm. 37.

ANNO CHRISTI 649. operationes profeſſi ſunt, & profiteri prædicauerunt, per numerum & nomina hæc proferentes, per pronomina, per alterius intellectum, per eiuſdem ſignificationem, per qualitatem, per proprietatem, per virtutem, & compendioſe omne verbum & poſitionem, per quam potuiſſet approbari earumdem voluntatum & operationum vera fide dictio & conſtantia: id eſt, per numerum, ex hoc quod dicunt in vno eodemque Chriſto duas voluntates & operationes, & duplicem operationem: per nomina, ex hoc quod dicunt diuinam voluntatē & humanam voluntatem, deificantem & deificatam, & iterum diuinam operationem & humanam operationem: per pronomina vero ex hoc, quod dicunt aliam voluntatem eſſe diuinam, & aliam humanam, & aliam atque aliam operationem: per alterius autem intellectum ex hoc, quod dicunt, quoniam quæ alterius generis ſunt, ſiue naturæ, ſimilem operationem habere nullus ſapiens dabit: per eiuſdem autem ſignificationem ex hoc quod dicunt, quoniam quæ eiuſdem operationis ſunt, vtique eiuſdem ſubſtantiæ confitentur, & communio voluntatis vnitatem oſtendit ſubſtantiæ. Per qualitatem vero ex hoc, quod dicunt, ſicuti habent diuerſam ſubſtantiam & qualitatis rationem, ita & diuerſam operationem. Per proprietatem autem ex hoc, quod dicunt: Si enim tantum poſſibile eſt quidquam de diuinis proprietatibus ineſſe alicui, qui non eſt eiuſdem ſubſtantiæ, & ita poteſt eſſe quomodo & ipſa deitas; dic mihi quid eſt quod impediat, vt iam omnia quæ ſunt deitatis, cedant? Quidnam ex hoc euenit? Confuſa ſunt omnia nobis, & alta cedent in ima, ima autem aſcendent in alta. Per virtutem vero ex hoc, quod clamant: Quæ eadem operatione & eadem naturali virtute vtuntur, eiuſdem eſſe ſubſtantiæ modis omnibus neceſſe eſt, & nulla natura alterius ſubſtantiæ vel generis indiſſimiliter habebit poteſtates & operationes. Et hæc quidem ipſe ſanctorum Deus Dominus noſter Ieſus Chriſtus multifarie multiſque modis per ſanctos patres de ſeipſo locutus, illuminauit nobis fidem ſuam orthodoxam, ſic & intranſgreſſibiliter tenere eam, ſicuti patres prædicauerunt. Huius autem orthodoxæ fidei extraneos eſſe & alienos, vtpote denegantes eam in ſcripto, memo-

ratos auctores nouitatis, & impia eorum conscripta. Propterea & hos, & ea quæ ab eis confecta sunt dogmata reprobantes secundum statuta venerabilium patrum siue præcepta, qui hoc facere nobis per omnia præcipiunt, dogmata & sermones sanctorum patrum vno corde & ore vnanimiter ac consonanter omnes firmamus, nihil addentes, nihil subtrahentes de his quæ ab ipsis tradita sunt nobis, sicque credimus, sicuti patres crediderunt: ita prædicamus, quomodo docuerunt. Quæ sanctæ & vniuersales quinque Synodi tradiderunt, intransgressibiliter retinemus, definitiones eorum seruamus, decreta eorum integre confitemur: ita definimus, quomodo illi per proprios sermones promulgauerunt. Qui easdem sanctas Synodos & venerabiles patres minime suscipit, condemnatus est: qui omnia ab eis prædicata & definita minime suscipit specialiter & confitetur, condemnatus est: qui qualemcumque hæreticorum & abominandam vocem comprobat & suscipit, condemnatus est. His igitur ita a nobis pie definitis, consequens est, vt sicuti per sanctos patres discrepantem ab eis sensum contrariorum approbauimus, ita & per hæreticos consonantiam prædictorum temeratorum, quam habent cum illis, ostendamus. Scriptum est enim: *Ecce ego super te, dicit Dominus Deus omnipotens, & reuelabo posteriora tua in facie tua, & ostendam gentibus opprobrium tuum, & regibus ignominiam tuam. Et iactabo super te abominationem secundum immunditiam tuam, & ponam te in exemplum. Et erit: omnis qui te viderit, resiliet a te, & dicet:* Miserrima hæresis aduersariorum, quis plorabit super eam? Ideoque oportet iterum detegere opprobria præsumptorum ante faciem illorum, vt omnibus aperiamus, quorum hæreticorum immunditiam in semetipsis per suam nouitatem portantes, sanctis patribus & venerabilibus quinque Conciliis in deceptione simpliciorum se concordare mentiti sunt. Deducantur igitur nobis in medium codices infidelium hæreticorum, hoc est, eorum testimonia, per hos quorum interest, ad conuincendam hæreseos illorum insaniam.

ANNO CHRISTI 649.

Nahum. 3.

ANNO CHRISTI 649.

Theophylactus primicerius notariorum apostolicæ sedis, dixit:

Secundum sacram præceptionem vestræ beatitudinis, excepta a nobis testimonia de codicibus hæreticorum afferens, præ manibus habeo: quid præcipitis?

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Producta testimonia hæreticorum suscipiantur, & in approbatione consonantiæ nouitatis præsumptorum, qua contra fidem orthodoxam cum denominatis hæreticis detinentur, lectioni vulgentur.

Et accipiens Theodorus notarius regionarius apostolicæ sedis, de Græco in Latinam vocem translata, relegit in his.

Item testimonia hæreticorum: Lucii Ariani, episcopi quondam Alexandriæ, de sermone dicto in pascha: Vbi igitur necessaria erat anima, vt perfectus homo coadoretur Deo? Propterea veritatem clamat Ioannes: *Verbum caro factum est*; compositum est carni; non autem & anima, sicut hi qui nunc pro fide negotiantes asserunt. sed quidem carni vnitum erat, & vnus factus est cum eo. Nam quomodo vnus Christus, nisi vna persona, vna composita natura, sicuti hominis, qui ex anima & corpore extat, cognoscimus? Si autem & animam habuit, sicuti adulteratores adulteratas nunc ecclesias docent, oppugnant se motus Dei & animæ, quoniam remouet horum vtrumque, & in diuersas operationes ducitur. Lucius episcopus Alexand. hær. Ioan. 1.

Apollinaris hæretici contra Theodorum, vbi ait: Organum & quod mouet, vnam solet perficere operationem. Quorum autem vna est operatio, horum vna est essentia. Vna ergo essentia facta est Verbi & carnis. Apollinaris hæreticus.

Eiusdem de sermone scripto ad eos, qui contra diuinam incarnationem Verbi certant propter homousion: Et Iudæi corpus crucifigentes, Deum crucifixerunt, & nulla diuisio Verbi & carnis in diuinis scripturis reperitur: sed est vna natura, vna subsistentia, vna operatio.

Eiusdem de sermone diuinæ incarnationis: Vbi ad similitudinem hominis dictum est, & non reminiscuntur, quoniam hæc voluntas propria dicitur non hominis,

qui de terra est, sicut ipsi arbitrantur, sed Dei qui e cælo descendit. ANNO CHRISTI 645.

Item eiusdem in sermone, qui superscriptus est in Epiphania incarnationis Dei: Vnus enim Christus diuina tantum voluntate mouebatur, secundum quod & vnam eius nouimus operationem, in diuersis miraculis & passionibus vnius eius naturæ procedentem. Deus enim carnem indutus est, & creditur.

Matth. 26. Item subsequitur: Et quod dicitur: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste: verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat:* non alterius & alterius voluntatis significationem habet, & non sibi inuicem conuenientis, sed vnius & eiusdem diuine operantis, dispensatiue autem mortem recusantis: quia Deus fuit carnem ferens, qui hoc dicebat, nullam habens in voluntate differentiam.

Polemon hæreticus. Polemon discipulus Apollinaris, de contradictionibus factis aduersus sententias patrum: Totus enim Deus erat Christus, & perfectione carnis vnitus & factus homo, non vertibilem sensum sibi commiscens, voluntatibus naturaliter in contraria versum, sed ipse sibi tantummodo factus est sensus, inuertibili voluntate diuina omnia operatus est: sed non aliud quidem diuine, aliud autem deificatum, secundum Cappadocem Gregorium: nam & vertibilem: quoniam hoc quod potuit deificari, & terra fieri vtique potuisset secundum primum Adam.

Eiusdem de sexta epistola ad Timotheum: Qui duas voluntates dicit Christi secundum eos, qui dudum & nunc inflantur, aut vnum duos quosdam introducit Christos, sibi inuicem non solum natura, sed & odiositate diuisos, aut se sibi oppugnantem docet. Vbi enim dualitas, diuisio est per omnia.

Seuerus hæreticus. Seueri hæretici de prosphonetico sermone facto in Daphne, in martyrio sanctæ Euphemiæ, vbi sic ait: Anathematizamus autem Synodum Calchedonensem, sed & tomum Leonis præsulis Romanæ ecclesiæ, & eos qui dicunt vel dixerunt, in duabus naturis vnum Dominum nostrum Iesum Christum post ineffabilem & incomprehensibilem vnitionem, & sequenter earum duas operationes aut proprietates.

Item eiusdem ex epistola ad Eleusium, vbi ait: Ana-

ANNO CHRISTI 649. thematizamus ergo eos, qui in duabus naturis definierunt vnum Christum, & singularum naturarum opera propria profitentes.

Item eiusdem Seueri ad Sergium grammaticum, vbi ait: Quoniam igitur vnus est operans, vna est eius & operatio, & motio operaria.

Item eiusdem Seueri aduersus sanctæ memoriæ Ioannem episcopum Cæsareæ Palæstinæ: Vna enim est operatio, id est motio operaria, sicuti & vox incarnati Verbi.

Eiusdem ex epistola ad Oecumenium prima: Proprietas autem in operationibus, de qua Leo Romanæ vrbis præsul dixit: Operatur vtraque forma cum alterius communione hoc quod proprium est: nullatenus apud orthodoxos proprietas nominabitur.

Item qui supra, in eadem epistola: Anathematizamus eos, qui post vnitionem duas dicunt naturas, hoc est, duarum naturarum operationes, aut duas proprietates.

Apollinaris hæretici de sermone incarnationis, capitulo decimotertio: Dum caro ex alio habeat motionem, vtique ab illo qui mouet & ducit eam, * qualisque fuerit, & non perfecte animal per se consistit: sed vt animal perfectum efficiatur, composita in vnitione principali copulata est & composita, cælesti principali similis facta est secundum passibile eius, & accipiens diuinitatem sibi * familiatam secundum actiuum: sic namque vnum animal per mouentem & qui mouetur consistit, & non duo, aut ex duobus perfectis seseque mouentibus. Apollinaris.

Themestii hæresiarchæ Agnoitarum, hoc est, ignorantium, & de parte Seueri, de secundo sermone, capitulo quadragesimo primo, dato Theodoræ imperatrici ab hæresiarcha Theodosianorum. Themestius hæresiarcha.

Nec enim quia sacratissimus Athanasius duas voluntates dixit Christum ostendere tempore passionis, iam & duas voluntates ei debemus imponere, & has sibi inuicem impugnantes secundum has duas intentiones: sed pie intelligamus, vtpote vnius Emmanuelis vnam voluntatem modo humane, modo diuine moueri.

Eiusdem de tertio sermone aduersus Colluthum facto, capitulo 52. vbi satisfacit pro tomo Theodosii.

Vnam dico Emmanuelis notitiam & operationem, sic-

uti & voluntatem. Attende igitur: sic inuertibilis vt Deus & omnium passionum superior, humana dignatione motus secundum voluntatem securat passionem. Iterum autem diuina dignatione ad passionem confidit: & per carnem horum vtrumque. ANNO CHRISTI 649.

Eiusdem ex epistola dicta ab eo pro Salamitanis:

Vna quidem erat notitia in Christo, sicuti & voluntas & operatio, quoniam vnus erat cognoscens, sicuti volens & operatus.

Eiusdem de sermone facto ad Charisium monachum:

Christi namque, vtpote vnius, vnam dicimus notitiam & operationem.

Eiusdem de scripto facto ad Constantinum episcopum Laodicensem:

Vnam esse dicimus ipsius Christi operationem, sicuti & naturam.

Colluthus hæreticus.

Colluthi hæretici de satisfactione facta pro tomo Theodosii:

Si vna est Christi voluntas, sicut tu dicis, aliquando quidem * decibiliter, aliquando autem humane mota, sic vtique & non aliter, & vna vnius notitia est. * forte, Deo decibiliter.

Theodorus Mopsuesteni. *Matth.* 8.

Theodori impii Mopsuesteni de secundo sermone, pro miraculis facto:

Volo, mundare, leproso dicens Saluator, ostendit vnam esse voluntatem, vnam operationem secundum vnam eamdemque potestatem productam non verbo naturæ, sed dignationis, per quam vnitus est Deo Verbo, qui per præscientiam ex semine Dauid postea homo factus est, ex ipso vtero familiaritatem ad eum affectualem habens.

Eiusdem de sermone incarnationis:

Secundum præscientiam Verbi ostensus, qui natus est ex virgine sine semine homo, non est * recernitus a Verbo, per similitudinem mentis eidem copulatus, per quam dignatione vniuit eum sibi, & monstrauit eum secundum operationem indissimilem sui, auctoritatem & potestatem eamdem inseparabilem habentem, atque adorationem pari lege non discrepantem.

Nestorius.

Execrabilis hæretici Nestorii libro secundo, quem scripsit * Epiphanius Myeseos:

ANNO CHRISTI 649. Inconfusas custodimus naturas, non secundum substantiam arbitrio tantum copulatas. Propter quod earum vnam voluntatem, & operationem, & dominationem videmus, dignitatis æqualitate ostensas. Deus enim Verbum assumens quem prædestinauit hominẽ, per potestatis rationem ad eum non est secernitus propter præscitũ affectum.

Eiusdem ex eodem libro sermone quarto:

Non alius erat Deus Verbum, & alius in quo factus est homo: sed vna vtrorumque persona, dignitate & honore adoranda ex omni creatura, nullo modo aut tempore dissensione voluntatis aut tractatu diuisa.

Eiusdem ex epistola ad Alexandrum Hierapolitanum emissa:

Duarum naturarum vna est auctoritas, vna virtus, vna potentia, & vna persona secundum vnam dignitatem & eumdem honorem.

Pauli diaconi Persæ Nestoriani de sermone iudicii: Paulus Nestorianus.

Quoniam substantialiter Dei Verbi ad hominem, quem assumpsit, non est vnitio facta, non est vna natura effecta. Si autem vna natura facta non est, vna substantia vnius personæ Christi facta non est. Ergo secundum dignationem vnitio facta est, voluntate & similitudine mentis detenta, quatenus & differentia naturarum inconfusa ostendatur, & dignationis mysterium singulari voluntate probetur.

Themestii hæretici ad eos qui dicunt, pro eo quod vna est Deo decibilis operatio, omnium habuit scientiam humanitas eius: Vna existente simpliciter operatione in Christo, qualis quando quidem aut erit Deo decibilis, aut humanitatis digna? Nam vnum erat, qui operabatur in omnibus, incarnatum videlicet Dei Verbum. Themestius hæreticus.

Eiusdem de satisfactione ad generalitatem monachorum exposita pro viginti capitulis:

Vnam quidem semper de toto dicimus operationem, tam in diuinis signis, & in his quæ humane operabantur a Christo.

Eiusdem de satisfactione facta secundum querelas nefandissimi: Vna namque aliter Christi scientia, quoniam & operatio. Nam vnum erat atque idem, qui cognoscebat & operabatur siue humana, seu Deo decibiliter.

Anno Christi 649.

Eiusdem ad Marcellum presbyterum, & Stephanum diaconum: Et in alia epistola, honorabiles patres, petiuimus vestram sanctitatem minime molestari contra nos, quoniam diximus vnam Christum eamdemque habere scientiam seu operationem.

Eiusdem ad eosdem: De hoc quod scribitis sanctissimi sæpius, quoniam vnam quidem oportet dicere Christi operationem, minime autem adiicere, eamdemque, sæpius quidem vobis satisfeciſſe dinoscor, sed & nunc eadem scribo.

Colluthus hæreticus. Colluthi ex rescriptis contra Themestium pro Theodosio: Huius sensus & beatissimus papa noster Theodosius, vnam Deo decibilem operationem in Christo asseruit, non ad differentiam eorum quæ perficiuntur, inspiciens, sed ipsam operariam virtutem innuens Saluatoris.

Iulianus hæreticus episcopus. Iuliani hæretici quondam Halicarnassensis episcopi, de sermone contra Manichæos:

Si quis post ineffabilem & incircumscriptam vnitionem ausus fuerit dicere duas naturas, aut duas substantias, aut duas operationes, vtpote duas personas dicens, & duas subsistentias, anathematizetur.

Theodos. hæreticus. Theodosii hæretici Alexandriæ, de tomo ab eodem scripto Theodoræ Augustæ:

Reliquum est, vt vna sit operatio ex vtrisque deifica, quoniam vnius esse & eiusdem dicimus Deo decibilia omnia, atque irreprehensibiles passiones.

Item eiusdem: Vnam esse Deo dignam operationem compositi Christi secundum eius humanitatem, sancti & sapientes patres prædicauerunt.

Theodulus Nestoria. Theoduli Nestoriani in secundo libro, quem scripsit de consonantia noui & veteris testamenti: Vna ergo dignitas imperatoris & imaginis, vna autem vtriusque operatio. & post paululum: Euidenter etiam inquit, & honorem regalem ab omnibus assumit, quia iam vna est dignitas imaginis & præstituentis eam. Deo autem vna est in ambobus operatio.

Colluthus. Colluthi de satisfactione pro Theodosio hæretico: Facta vna est Christi voluntas, & aliquando quidem diuine, aliquando autem humane mouebatur. Sic enim, & non aliter, vna vnius scientia.

Seue-

ANNO CHRISTI 649.

Seueri hæretici de conscriptis eius ad Ioannem hæreticum, quondam episcopum Alexandriæ: Seuerus hæreticus.

Secundum adiectionem & innouationem fidem definiuit Calchedonensis Synodus, & diuisit in duos vnum incarnatum & humanatum propter nos Deum Verbum, saluatorem nostri generis & redemptorem, in duabus naturis eum intelligi dicens, & earum naturarum operationes & proprietates post incircumscriptam ineffabilem vnitionem, & tomum Leonis Romanæ ecclesiæ præsulis in expositione propriæ definitionis prædicta Synodus amplexa est, columnam eum rectæ fidei appellans. Carpit Synodum Calchedonens.

Colluthi de satisfactione pro tomo Theodosii facta: Colluthus.

De operatione sermo erat, o astutior oratorum, & in operationes versus es. Vna est Christi operatio, o prudentissime, & non alia & alia, sed magis eadem.

Eiusdem de eadem satisfactione: Ita & non aliter de operatione quoque dicimus. Hæc namque indubitanter diuina est, vtpote superans secundum patres: optime diuersa autem, quæ ex ea perficiuntur, diuina & humana, iuxta quod sumus edocti.

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Ex his qui dudum nobis relecti sunt, hæreticorum sermonibus, quos Cyrus & Sergius, Pyrrhus & Paulus consonanter amplexi sunt & confirmauerunt, apertius illa dogmatizantes, quæ in eorum conscriptis legimus, reprehenduntur, licet, vt dictum est, in deceptione simpliciorum hæc dixerunt esse pietatis dogmata: non vtique pertimescentes blasphemiam, dum dicitur: *Væ qui dicunt malum bonum, & bonum malum. Væ qui ponunt tenebras lumen, & lumen tenebras: qui ponunt amarum dulce, & dulce amarum. Væ qui sapientes sunt in oculis suis, & coram semetipsis prudentes. Qui iustificant impium, & iustitiam a iusto auferunt. Propterea sicut comburitur stipula ante faciem ignis, radix ipsorum sicut fauilla erit, & flos eorum sicut puluis ascendet.* Nec enim voluerunt legem Domini sabaoth: & misit manum suam super eos, & percussit eos, sicut dicit magnus Isaias. Propter hæc igitur, quæ ab eis præsumpta sunt siue confusa, illud oportet dicere, quod ipse Dominus iterum dicit Isa. 5.

1. *Reg.* 15. per Samuelem prophetam : *Quoniam ſubſannaſtis verbum Domini, & ſubſannauit vos Dominus*, vt non valeatis eſſe epiſcopi catholicæ eccleſiæ. In aperto namque hi verbum fidei dominicæ ſubſannauerunt, immutantes orthodoxam eius confeſſionem, quam probabiles catholicæ eccleſiæ patres, ſanctæque quinque Synodi conſonanter prædicauerunt. Vnde ſuæ conſonantiæ cum hæreticis oſtendentes plenam infidiam, properauerunt non ſolum eadem dicere, ſed & ſimilia cum illis agere. Nec enim dicere quæ illi dicunt ſufficit in approbatione perfecta conſonantiæ ipſorũ, ſed etiam contradicere quibus illi contradicere nituntur, & per eadem, neque per alia verba. Ideoque contentionem quam habent cum illis contra ſanctos ac venerabiles patres, hi per ſua ſtudia declarauerunt, in propria ectheſi dicentes. Similiter autem & duarum operationum dictionem multos ſcandalizare, vtpote a nemine dictam ſanctorum & præcipuorum catholicæ eccleſiæ myſtagogorum. Sed & conſequens erit, vt duos confiteamur volentes, contrarie adinuicẽ venientes: Deo quidem volente ſaluberrimam paſſionem explere, incarnatione autem in eo facta obuiam eunte ipſius voluntati & oppugnante: per hoc aſſerentes duas contrarias ſibi voluntates introduci, quod impium eſt & extraneum Chriſtiani dogmatis. Si enim inſanus Neſtorius duas voluntates dicere non præſumpſit, e contrario autem eamdem voluntatem in duabus perſonis, quæ ab eo finguntur, confeſſus eſt: quomodo poſſibile eſt orthodoxam confitentes fidem, duas eaſdemque contrarias voluntates in eo ſuſcipere? Vnde ſanctos patres in omnibus & in hoc ſequentes, vnam voluntatem Domini noſtri Ieſu Chriſti veriſſimi Dei confitemur. Sed & in propria epiſtola Paulus Pyrrhi ſucceſſor ſimiliter ait: Propterea & vnam voluntatem Domini noſtri Ieſu Chriſti intelligimus, ne contrarietatem, aut differentiam voluntatum vni eidemque perſonæ Domini noſtri Ieſu Chriſti applicemus, aut ipſum ſe expugnantem dogmatizemus, aut duos volentes introducamus. Sic etenim euangelicam intelligamus lectionem, vbi dicitur:

Ioan. 6. *Non vt faciam voluntatem meam, ſed eius qui me miſit.* Sed & in recuſatione calicis non diuerſam in vnum eumdemque Chriſtum & reſultantem introducentes volun-

ANNO CHRISTI 643.

ANNO CHRISTI 649. tatem, magis autem negatiue & non positiue hanc suscipiamus vocem. Non enim quasi eo existente, hoc verbum dictum est, sed ac si non est, vt peritissimus in dogmatibus theologus Gregorius ait: nec vtpote animata intellectualiter carne Verbi imprompta existente ad totius mundi salutiferam passionem, aut discordantem a patre, seu inhabitante sibi Verbo. Huius autem intellectus acribiosissimum expositorem & interpretatorem suscipiamus bis acutum spiritalem pugionem Cyrillum in quarto de anathematibus, contra quæ duodecim capitula oppositiue a Theodoreto conscripta sunt: similiter autem & Pyrrhus consonat his in epistola directa ab eo apostolicæ memoriæ Ioanni prædecessori nostro, dicens: Quoniam ego dico, non possunt duæ voluntates in vna persona atque in seipsa subsistere, sed per omnia resistunt sibi & repugnant re ipsa. Quia enim antea idem admirabilis doctor ait: Illius enim velle non erat contrarium Deo, quippe omne deificatum, vt ne fortassis aliqui suspicentur positiue fuisse dictum, hic apertius hoc ipsum declarauit dicens, ac si ab eo qui assumpsit, huiusmodi verbum fuisset. Non enim qui assumptus est. Ecce autem apertius, sicut dictum est, non solum similia sapuerunt, sed & per eadem verba, vel syllogistica stultitia sanctos patres nostros expugnauerunt, æmulationis ambitu, quam contra nos habent, iacula verborum contra theologos illicite mittentes, siue contra sanctam Dei catholicam & apostolicam ecclesiam. Hoc autem luculentius ostendamus & per comparationem alterutram vtriusque partis, quæ nobis in præsenti relectæ sunt, hoc est, præcessorum hæreticorum & auctorum nouitatis, ordinabiliter distinguentes ita:

Collatio eorum quæ ab hæreticis vtrimque dicta sunt.

Hæretici dixerunt: Qui duas dicit voluntates secundum eos, qui prius & nunc inflantur, aut vnum duos quosdam Christos introducit, a semet non solum naturaliter, sed etiam infestatiue distantes, aut certe seipsum expugnantem prædicat.

Et quidem auctores nouitatis dixerunt: Propterea vnam voluntatem dicimus, vt ne ipsum sibi repugnantem dogmatizemus, aut duos volentes introducamus.

Hæretici dixerunt: Sed non vnum quidem diuinum, aliud autem deificatum, secundum Cappadocem Gre-

gorium. Vbi enim dualitas, per omnia & diuiſio. ANNO CHRISTI 649.

Auctores nouitatis dixerunt: Vtpote minime poſſe habentes duas voluntates, in vna perſona ſubſiſtere ſibi, ſed per omnia oppugnantes ſe, atque ſibimet reſiſtentes.

Hæretici dixerunt: Nec enim, quia magnus Athanaſius voluntates dixit Chriſtum oſtendere tempore paſſionis, iam & duas voluntates eidem applicemus, & has ſibimet repugnantes: ſed cognoſcamus vtpote de vno, vnam eſſe voluntatem Emmanuelis.

Auctores nouitatis dixerunt: Sed & in recuſatione calicis non diuerſam atque contrariam introducimus voluntatem. Propterea in omnibus, & in hoc ſequentes ſanctos patres, vnam voluntatem Domini confitemur.

Hæretici dixerunt: Proprietas autem in operationibus, de qua Leo Romanus præſul dixit: Operatur enim vtraque natura cum alterius communione quod proprium eſt: non vtique ab orthodoxis in Chriſto proprietas nominabitur, quia non eſt in operationibus Chriſti affixa proprietas. Propterea anathematizamus Calchedonenſem Synodum, ſed & tomum Leonis, & eos qui dicunt aut dixerunt, in duabus naturis vnum Chriſtum poſt vnitionem, & ſequenter earum operationes & proprietates.

Auctores nouitatis dixerunt: Similiter autem & duarum operationum vocem multos ſcandalizare, vtpote a nullo de ſanctis & probabilibus eccleſiæ myſtagogis dictam. Si quis igitur a præſenti deſpector prohibitarum fuerit effectus, hunc, ſi quidem epiſcopus, aut presbyter, vel diaconus fuerit, ab omni eum eſſe ſacerdotali miniſterio & officio ſuſpenſum decernimus. Si autem monachus aut laicus, de ſancta communione ſeparamus.

Hæretici dixerunt: Propterea & vnam eius ſcimus operationem in diuerſis miraculis & paſſionibus, vnius eiuſdemque naturæ procedentem.

Auctores nouitatis dixerunt: Vna operatione vnum eumdemque Chriſtum operari Deo decibilia & humana. Per hunc etenim pium intellectum Leo quoque Romanus præſul intellexit & docuit, dicens: Operatur enim vtraque natura cum alterius communione. Ergo in vtriſque eadē & ſimili hæreſi reperta, ſed etiam contradictione

ANNO CHRISTI 649. sanctorum patrum, necesse est & simili eos increpatione percelli; imo magis maiore his atque asperiori: quoniam nec præcedentium se hæreticorum ictibus emendati sunt, sed & amplius malum ex maligna mente conceptum concinnare ausi sunt, in deceptione simplicium dicentes, in omnibus sanctos patres, eosdem & in hoc sequi, & hæc esse sancti Calchedonensis Concilii dogmata, beati quoque Leonis, & omnium omnino sanctorum patrum & Synodorum: quod vtique anteriores hæretici dicere nullatenus præsumpserunt, sed potius confessi sunt per contradictionem illorum, quia Gregorii quidem Cappadocis est dicere in Christo diuinam voluntatem & deificatã voluntatem; Athanasii autem duas voluntates, diuinam & humanam confiteri; & beati Leonis siue Calchedonensis Concilii duas prædicare proprietates & operationes, sicuti & naturas. Aduocati autem nouitatis & hoc ipsum dicere negauerunt, per falsitatem superantes præcessores suos hæreticos, quatenus per laudabilem vocem improbam eorum hæresim acceptabilem faciant, dum nimis reprehensibilis extat, & coram omnibus vt instabilis denudata. Quomodo namque possibile est, sicut aiunt, & sanctos patres sequi, & hæreticorum apertissime confiteri dictiones? perfecto dum nec vnam probabilium patrum in eorum ectheſi ad fidei dicendam professionem suam vocem producere potuerunt: nisi tantummodo sceleroſi Nestorii, vecordiæ similitudinem voluntatis concordantem, sibimet produxerunt, dicentes: Quomodo est possibile duas voluntates eos confiteri, Nestorio nullatenus præsumente hoc prædicare in duabus personis ab eo simulatis? Quapropter similiter in omnibus & in hoc sequentes eum, duas quidem dicere non præsumpserunt, vnam autem cum illo per similitudinem voluntatis confessi sunt voluntatem: & propterea simili cum eo merito * reatitudine innodati sunt.

Mendaces hæretici.

Maximus sanctissimus episcopus Aquileiensis dixit:

Propheticus in eis impletur sine dubio sermo: *Confusi sunt nimis, quia non intellexerunt ignominias suas, quia in æternum non obliuiscuntur:* maxime eo quod dicunt ex impe- Ierem. 20.

ritia, quoniam per dictionem duarum operationum, per omnia duæ voluntates sequuntur, contrarie sibi habentes. Si enim in operationibus nullam esse dixerunt contrarietatem, quomodo a minime contrariis operationibus voluntates contrarias colligere machinantur? Et iterum, quomodo operationes dicunt sequi voluntates, naturis autem nullatenus eas sequi confitentur, & propterea operationes quidem voluntarias esse iam denuntiant, per vtramque autem eiusdem naturam voluntarium Christum minime confitentur, sed sine voluntate secundum naturam eumdem esse denuntiant? Verumtamen quomodo dicunt voluntates sequi operationes, vtrumne contra naturam * aut naturaliter? Si quidem contra naturam, peccatorem hominem, non enim incarnatum Deum Christum denuntiant esse, vtpote contra naturam voluntatem suam secundum sensum eorum habentem. Si autem naturaliter, vnum eumdemque Christum esse compositam asserunt naturam, pro eo, quod vnam in eum naturalem colligunt voluntatem, si vtique naturaliter operationem voluntatem sequi fatentur: ac per hoc aut diuisionem aut confusionem procul dubio eos confiteri necesse est: & diuisionem quidem, quia contra naturam est: confusionem autem, quia naturaliter sequi operationem voluntatem prædicant. Si autem neque naturaliter, neque contra naturam sequi dicunt operationem voluntatem, sine substantia, sicuti & insensibilem, proprium diuulgant sermonem. Quomodo autem naturalem differentiam voluntatum vnius eiusdemque impersonalem retorquent contradictionem eorum, quæ sibi contraria volunt personæ, per hoc quod commentantur & dicunt, vtpote Deo Verbo volente salutarem passionem explere, carne autem eius contradicente illius voluntati & resistente? vt ex hoc necesse sit duos contraria volentes introduci. Apertissime enim per hæc, quæ ab eisdem machinantur, suis laqueis irretiti arguuntur. Per abnegationem enim personarum, quæ sibi contraria volunt, ignorauerunt ipsi confitentes eadem sibi volentes personas. Nam si ex contrarietate voluntatum contraria sibi volentes duas personas introducunt, iam necesse est eos & per consonantiam volun-

ANNO CHRISTI 649.

* an

ANNO CHRISTI 649. tatum duas eadem sibi volentes introducere personas, quoniam aut consonantem, aut contradicentem verbo vtique carnem dabunt, nisi cum Ario & Apollinare hanc sine anima omnino & immobilem esse denuntiant. Sed quoniam vtpote vno existente Christo, qui vult & operatur, vnam eius operationem definiunt & voluntatem, ex hoc quod dicunt, quia volentis est voluntas, & operatio operantis: necesse iam habent, & vtpote vno existente, qui vult & operatur, sancto Spiritu, ipsius subsistentiam, quæ sine initio est atque vnius deitatis, in tribus diuidere voluntatibus & operationibus, quod omnino nefandum est. Ignorauerunt enim, quoniam licet volentis est voluntas, & operantis operatio, sed non vtique absolute volentis, sed naturaliter volentis; nec absolute operantis, sed naturaliter operantis: & hoc certum est, quia & ipsa appellatione ex natura operantis atque volentis, vtramque habere dinoscitur voluntatem & operationem. Sic namque hominis voluntatem & operationem, humanam dicimus: angelicam autem angeli, & diuinam Dei. Propterea & vtramque, diuinam dico & humanam, quoniam ipse Deus & homo est, ipsi tribuunt catholicæ ecclesiæ patres. Nec enim vlla ex hoc dissensio introducitur, sed vtriusque naturæ eiusdem perfectionem significat: neque dissensionis fomitem confessionem naturarum eius, aut naturalium voluntatum ipsius & operationum, sed tantum peccatum cognoscimus, de quo penitus naturaliter alienus & interemptor Dominus extans, & nostræ dissensionis liber fuit: quem in duos diuidentes contrarii, & ex ipsa re arguuntur, quam in vna voluntate, quæ ab eis dogmatizatur, in scripto proferunt, dicentes vtpote in nullo tempore intellectualiter animata eiusdem carne, ex proprio impetu contrarie vnito ei substantialiter Deo Verbo, naturalem eius motionem habente, sed quando, & qualem, & quantum Deus Verbum volebat. Hoc enim dicentes, & Nestorii diuisionem superauerunt: quoniam Nestorius non quibusdam secundum sensum eorum nutibus, sed potius per meritum & auctoritatem æqualemque honorem assumpti a Verbo secundum eum hominis tam motionem & vnitionem asserebat: cum vtique & omnes sancti & con-

ANNO CHRISTI 649.

fessores diuinum nutum & voluntatem in vniuerso tempore secuti sunt per omnem suam naturalem ac spontaneam motionem, de quibus & dictum est: Omnes voluntates eius inter illos. Quomodo igitur hoc, quod & sanctis pertinet, vt non dicam omni creaturæ, quia omnia mihi & iussione Dei naturalem habent motionem temporaliter & cum mensura & specie, quæ ab ipso prudenter vnicuique, nec non apte definita, quasi vt magnum aliquod & super naturam applicare intellectualiter animato Domini corpori crediderunt, & ex hoc vnum in duos diuidunt Christum, vtpote carnem eius dicentes nutu ipsius naturalem suam facere motionem, & non vnum eumdemque Christum, quomodo Deum naturaliter & hominem diuine pariterque humane motum sponte, diuina & humana absque qualibet dissonantia & diuisione naturaliter celebrantem? Sic etenim, secundum sanctorum patrum doctrinam, idem atque vnus Dominus Deus noster Iesus Christus pro omnibus quidem mori ex voluntate habuit, eo quod ita diuina eius natura volebat: & iterum ex voluntate non habuit, propter passiones crucis, & quantum carni congruebat, mortem recusans. Si igitur non pro contrarietate voluntatum, sed propter virtutem mysticæ confessionis in vno eodemque Christo velle & non velle venerabiles prædicant patres, vtpote eodem specialiter tam assumptionis seu dispensationis incontaminatæ ostendente rationem: & quidem assumptionis in hoc, quod vult suæ carnis naturam approbare, id est, hominem seipsum naturaliter factum fuisse, & propterea naturalem carnis pauorem sponte pro nostra salute suscipientem, quatenus ab eodem nos prouidentissime liberaret, sicuti & ab omni passione, videlicet vt expertus per omnia ad similitudinem nostram sine peccato: dispensationis autem in hoc, quod vult secundum patris eius & inenarrabile propositum deificare nostram naturam, pro eo quod passus est carne pro nobis. Qualis ergo vel quæ iam ex vtraque ratione dissensio contra Saluatorem ab antiquis & modernis hæreticis commentata est, euacuare conantibus magnum eius circa nos dispensationis mysterium? Et propterea non solum duas eiusdem voluntates refutare con-

Psalm. 15.

Hebr. 4.

ANNO CHRISTI 649. contendunt, sed & naturales eas esse recusant: quia per dissensionem quidem numerum contradicunt, per necessitatem autem naturales eas dicere machinantur, vtpote omni naturali sub necessitate ab illis definito. Et si hoc ita est, quomodo non & omnes naturales Saluatoris nostri perimunt proprietates, sed & ipsam naturalem, id est, substantialem naturarum eiusdem vnitionem, & naturalem eiusdem benignitatem, sed & fructum eius naturæ? Voluntatis propositum similiter perimunt, vtpote omnibus naturalibus, secundum sensum eorum, sub necessitate ab eisdem patribus definitis. Sed & reprobat eos rationabiliter beatus Cyrillus cum illis, qui iam ab eodem sunt sapienter reprobati, satisfaciens eis pro tertio capitulorum suorum, qui propter naturalem vnitionem querulati sunt eum, & non velle ex hoc concinnant, hæc dicens: Quoniam autem ineptus nimis factus est sermo eius, omnino difficile non est volentibus perpensare. Dixit enim, quoniam per omnia & penitus quæ naturæ sunt, necessitati legis subiacent: & in huius approbatione deduxit asserens, quia contra voluntatem esuriem & sitim suscipimus, in hoc natura nos compellente, etsi quisquam noluerit. Sed erat viri prudentis & limatum habentis intellectum, super hæc cetera quoque contemplari, quæ videlicet merito ampliori congruunt rationi. Aut non est verum, quia naturaliter rationalis est homo, ergo contra voluntatem & ex necessitate rationabilis est? Quidnam, dic mihi, & omnium Deus non est naturaliter bonus, vita, lumen, sapientia, virtus? Ergo & ipse contra voluntatem necessitate est, quæ est. Sed vt arbitror, ita intelligere velle, extremæ vecordiæ non est incognitum. & iterum ad Hermen scribens, ait: Est namque non sine voluntate, quæ est naturaliter concurrentem habens naturæ voluntatem, esse quæ est. Sed & beatus Augustinus in quinto libro contra Iulianum Pelagianum similiter ait: Numquid Iuliane, quando angelus aut homo aliquid vult, non natura eorum aliquid vult? Angelus & homo naturæ non sunt? Quis hoc dicturus est, quia non sunt? Si ergo naturæ sunt angelus & homo, certum est, quia natura vult, quando angelus vult; & natura vult, quod homo vult. Et iterum alibi in eodem li-

bro. Numquidnam Iuliane ab homine voluntas hominis non procedit? Quomodo autem ab homine procedit, si vtique de natura eius non procedit, dum quando & ipse homo natura est? Ecce apertissime sanctorum patrum veneranda doctrina manifestauit nobis, quoniam velle naturæ est in eis, qui substantialiter velle a Domino percepisse noscuntur: & propterea voluntates naturales sunt, & omni necessitate carentes. Et quoniam aliter quam ita sapere, stultum esse definiunt patres, dum maxime illi iam, id est, antiqui & noui hæretici, minime naturalem esse dicentes voluntatem, quæ ab ipsis confitetur, sed contra naturam eamdem dogmatizant, peccatorem, vt dictum est, Dominum & Deum nostrum ex hoc commentantes, & propterea sanctorum patrum doctrinas aut apertius denegantes, aut stulte interpretantes, sine dubio conuincuntur. Sic etenim & Paulus quidem Constantinopolitanus antistes in propria epistola sancti Gregorii vocem fraudulenter adulterare studuit, ponens quidem e cælo descendere filium, quod vtique theologice interpretatus doctor, hoc est, in diuina voluntate consubstantialis trinitatis: callide autem intellectum huius dictionis diripiens, & vbi dicit: *Pater, si potest fieri, transeat calix:* non ita interpretatum a Theologo, ille temere contra doctrinam eius, alterius vocem connectere studuit in peremptionem humanæ Saluatoris nostri voluntatis, id est, deificatæ secundum doctoris sententiam. Pyrrhus autem & ipse similiter deificatam voluntatem theologice accipiens, conditam esse voluntatem asseruit sanctæ & consubstantialis trinitatis, vtpote secundum eos deificatam, ac per hoc iam & ipsam naturam; quod omnino impium est, & illorum imperitiæ argumentum; in paternis doctrinis sponte desipientes. Nam Theologus recusationem calicis non theologice secundum illos interpretatus est, sed consonanter omnibus sanctis patribus, & ipse in humana Saluatoris voluntate huiusmodi pie dictionem susceptit. Non enim pro alterius introductione, aut ignorantiæ causa iuxta commentum hæreticorum. Nec enim si possibile erat, aut non ignorare eum conuenit, aut pro voluntate introducere voluntatem, quoniam illius velle nihil erat

Anno Christi 649.

Matth. 26.

ANNO CHRISTI 649. contrarium Deo, totum deificatum: sed in manifestatione verissimæ eius & perfectæ humanitatis hæc eadem asserebat. Nam & laborauit, & esuriuit, atque sitiuit, & conturbatus est, & lacrymauit lege carnis. Tempore namque passionis huiusmodi nomina fatetur. Non enim inconuertibilem naturam & superiorem ab omni passione, sicut omnibus manifestum est. Ergo nec sibi, nec aliis patribus contradicens denominatus doctor, hic quidem nobis, alibi autem Saluatori recusationem studuit applicare: sed in omnibus sibi sanctisque patribus consonans, contrarietatem quidem euacuauit, deificatam autem prædicauit voluntatem, id est, humanam, sicut & diuinam & inconditam in incarnato Deo Verbo, & perfecte pro nobis humanato, vtpote per simile similem expurgante, & per omnia sua, sicut ait, omnia sanante quæ naturæ nostræ sunt naturalia, secundum veram & misericordem mysterii traditionem: quam auertentes auctores nouitatis, ad hæreticas fabulas versi sunt, & a vera per eius expositionem errantes prædicationis doctrina.

Deusdedit sanctissimus episcopus insulæ Sardiniæ, dixit.

Ad perfectam redargutionem prædictorum hæreticorum, etiam nouitatis præsumptorum, oportet nos procul dubio sanctum Cyrillum denuo proferre in prædicto testimonio, id est, satisfactione, quæ pro quarto duodecim capitulorum eiusdem doctoris facta est, cum maxime interpretatorem & expositorem dicant eum existere pii intellectus in Christo Deo prædicatis dogmatibus. Dicit enim in eadē satisfactione contra querulantes eum, & dissensiones ei, magis autem dispensationis mysterio introducentes, pro eo quod omnes vni eidemque Deo Verbo incarnato euangelii voces tribuit hic apertius doctor. Sed & arbitratur aliquid prudentiæ & inexpugnabile dicere. Ait enim: Si Deo Verbum est, quid clamat: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste?* Primum quidem discordat a patre, sed & non recte recusat calicem bibere, cum & minime ignoraret, ait, quoniam mundo salus existeret passio ipsius. Ergo non sunt huiusmodi voces Dei Verbi voces. Sed audiet & a nobis, qui talibus profanis ducitur intentionibus: Ergo quia tibi videtur Dei

Verba Cyrilli contra Theodoritum. *Matth.* 26.

quidem Verbi huiusmodi esse voces negare, tantum autem eas formæ serui aptare putas, ne iterum in duos filios non diuidis vnum? Et cui de sapientibus hoc non apparet? Dicturus est namque fortassis quisquam tuas sequens, o ille, intentiones: Quoniam incredulum & vltra competentem rationem est, formam serui recusare passionem, & dissentientem videri a patre, atque a Verbo in eodem habitante. Sciebat enim passionem suam ad salutem fore his qui sub cælo sunt, & vitæ præparationem his qui morti subiugati sunt. Pro qua re oportebat eum, ait, videri & trepidatione superiorem, & diuinum nutum sequi properantem. Ideoque non sentis desipiens inaniter, quæ est igitur tanta prauitas cogitationum? Ego dico sine qualibet pigritia, quoniam parua quidem, quantum ad Dei Verbum pertinet, omnia humana existunt. Quæro autem exinanitionem cuius factam intelligamus, & quis hoc passus est sponte? Si enim, vt ipsi dicunt, serui forma, id est, quod ex semine Dauid factum est, quomodo aut qualiter exinanitus est, si assumptus est a Deo? Si autem hoc, quod in forma & æqualitate Dei existens, Verbum seipsum exinanire dicitur, quomodo iterum aut qualiter exinanitus est, si recusat exinanitionem? Exinanitio autem Dei Verbi, quod vtique nescit pati immutationem, est aut agere & dicere quidquam de humanis propter dispensatiuam conuentionem, quam habuit cum carne. Sed & si factus est homo, mysterii ratio nullo modo in natura ipsius nocebit eum. Mansit enim quod erat, & in humanitate exinanitus propter vitam & mundi salutem. Ergo non duabus personis, sed vni Christo & Filio & Deo euangelicas & sanctorum apostolorum proponamus voces, & neque diuinam eius minorantes naturam & gloriam propter humana, neque negantes dispensationem, sed ipsius Verbi factam credentes, qui propter nos incarnatus est. Ecce igitur apertissime denominatus doctor hæreticam pestilentiam destruxit, hoc est, temerariam dissensionem voluntatum, quam contra Saluatorem nostrum colligere imperiti contendunt, profanas intentiones easdem appellans, & prauitatem malorum intellectuum. Vnde viriliter reprobans eos, & nullatenus penitus aut contra deitatem,

ANNO CHRISTI 649.

ANNO CHRISTI 649. aut contra humanitatem vnigeniti quamlibet dissensionem, vtpote hæreticam & condemnabilem, susciens, confirmat prudenter mysterii exinanitionem, per quam ipse qui in forma & similitudine Dei est Verbū consistens, nullatenus recusauit operari & dicere humana propter conuentionem quam habuit cum carne: pro quo ipsi vni & soli Christo ac Filio & Deo euangelicas sanctorumque apostolorum de eodem applicat voces, quoniam neque diuinam eius minuit naturam propter humana, neque propter diuina eius dispensationem denegat. Ergo secundantissimus ait Cyrillus: Euacuant illi exinanitionem vnigeniti Dei, & misericordem eius propter nos renuunt dispensationem, qui minime eidem Saluatori quomodo homini propter nos facto tribuunt voces, per quas dicit: *Pater, si potest fieri, transeat a me calix iste:* in approbatione *Matth. 26.* perfectæ eius propter nos incarnationis, vtpote de nostris nihil penitus eodem recusante, omnia autem secundum veritatem naturaliter comprobante, ea videlicet, quæ in nostra essentia demonstrantur, absque tantummodo peccato: sed alio extra Saluatorem huiusmodi mysticæ orationis eius applicantes voces, & in interemptione ipsius, dissentientem eum asserunt, vtpote in eo hanc intelligere nolentes iuxta piam sanctorum patrum doctrinam. Factus namque est homo Dei Verbum, sicut ait denominatus doctor, non vt iterum, sicut Deus ante incarnationem agebat omnia, operetur & loquatur, sed multoties propter officium dispensationis cum carne loquatur quoque aliqua sicut homo. Hanc igitur habentes mysterii virtutem, quomodo non est inconueniens scandalizari, audientes fortassis humane loquente eo? Loquitur enim vt homo, loquitur autem & vt Deus; in vtrisque autem habens potestatem: non enim secundum hæreticos dissensionem. Et dicebat quidem humane: *Nunc anima mea turbatur:* *Ioan. 12.* diuine autem: *Potestatem habeo ponere eam, & iterum potestatem habeo resumere eam.* *Ioan. 10.* Potestatem habere ponere, & iterum resumere animam, Dei Verbi erat virtutis. Sic igitur quando dicit aliquid diuinum, cum homo factus est, non scandalizamur, sed consideramus vnitum carni Verbum: sic & quando loquitur aliquid vt homo, non scandalizemur, considerantes quia propter nos factus est ho-

mo, & congrua humanitati loquitur, quam propter nos susceptit cum omnibus eidem appertinentibus naturaliter. Anno Christi 649. Proprium est autem humanitatis plangere, conturbari, anxiari & recusare mortẽ, atque similia his pati. Quia igitur quam maxime quod assolet non per omnia voluntatis eius fuit, verumtamen propter salutem omnium & vitam, spontaneam fecit crucis passionem. Si enim non feciſſet spontaneam, dum & nimis contra voluntatem erat pati, Matth. 26. qualis iam intelligere occasio vt oraret & diceret: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste?* Intende enim, quomodo contra voluntatem est Saluatoris passio, quoniam per omnia & omnino oportebat eum pati propter bona quæ ex passione accedere noscuntur. Et ideo spontaneum hoc ip- Matth. 26. sum fecit propter nostram salutem. Nec enim increparet traditorem, vtpote super omne malum excedentem, asserens quia melius illi erat prius non nasci. Sed neque dignũ esse omnino supplicii arbitraretur aliquando suæ voluntatis ministrum, videlicet si eidem pati spontaneum esset. Quoniam autem vt culpantem vlciscitur, quomodo non est apertissimum, quia vltra voluntatẽ sustinet passionem? Sed quia semel factum est ex malitia Iudæorum, & ex calliditate diaboli exortum, propria virtute viam salutis & vitæ manifestauit hominibus. Et hæc quidem memoratus doctor. Veteres autem & noui hæretici, eiusdem doctoris prudentissimos sermones transgredientes, si quidem aliquid diuine audierint loquentem Saluatorem aut facientem, quasi non scandalizantur. Si autem naturaliter quidquam humanum audierint, sine dubio scandalizantur, minime considerantes quia factus est homo, & quæ humanitati congruunt, locutus est & perficiebat, quam videlicet propter nos susceptit cum omnibus inhærentibus ei naturaliter. Sed arbitrantur isti sapientiores se ostendere sanctorum patrum, & dicunt ex proprio errore, quia propter hoc factum est homo Dei Verbum, vt iterum quomodo tantum Deus ante incarnationem omnia agat & loquatur diuine, & nihil omnino humanum propter vtilitatem dispensationis carnis, tantumque in eorum phantasmate huius dispensationis positum esse mysterium, vtpote nihil Verbo secundum nos loquente aut operante penitus: sed & si quid locutum est, aiunt, nos tantum simpliciter

ANNO CHRISTI 649. designat, non autem semetipsum essentialiter factum hominem demonstrat, cum permanet perenniter ac naturaliter Deus. Ergo si propter hoc, quod dicunt sancti patres in vtrisque habere Dominum & Deum nostrum potestatem, vt diuine pariterque humane operetur & loquatur, in approbatione vtriusque naturæ ex quibus consistit, & quia spontanea & contra voluntatem erat ei passio, dissensiones aduersus eum colligere properant in peremptione naturalium eius voluntatum & operationum, certum quia non solum incarnationis eius denegant mysterium, sed & diuinitatis eius excludunt rationem, iniustum eum per indiscretam increpationem cognoscentes, si vtique, quomodo & pater perhibuit, suarum voluntatum ministrum damnauit. Nec enim intellexerunt, in tenebris suæ nouitatis deambulantes, incarnati Dei mysteria: & propterea decepti in eorum dissensionibus corrupti sunt, & in necessitatibus suis absorpti sunt. Has enim dissensiones & necessitates in abnegatione quidem dispensationis, euacuationem autem paternæ doctrinæ insipienter construentes, diligentius ab eisdem patribus per nos successores eorum destructi sunt, vt in eis impleatur quod a beato Isaia prudenter dictum est: *Stultus stulta loquetur, & cor eius vana intelliget, vt perficiat iniqua, & loquatur ad Dominum errorem.* Isa. 32. Sed quid faciet, ait post hæc, quando omnes illos Dominus Deus in iudicium adduxerit, vt discernat inter eos, de quibus impie gesserunt in eum?

Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Quoniam prædictis viris, id est, auctoribus nouitatis conceptum est cor inaudiens & inobediens, iuxta quod scriptum est: *Declinauerunt & abierunt, & non dixerunt in cordibus suis: Timeamus Dominum Deum nostrum:* Ier. 5. annuntiare autem salutare eius, id est, Verbum incarnationis iubemur fiducialiter, & ideo necesse est nobis hoc facere per tubas spiritales, id est, sanctos venerabiles patres. Audiamus ergo iterum eumdem beatum Cyrillum, hæc prudentissime prædicantem, vt nihil omnino negetur de naturæ nostræ vnitis in eo substantialibus proprietatibus, sed per omnia tentatum sponte propter nostram salu-

tem, absque tantummodo peccato, Dominũ & Deum nostrum Iesum Christum. Dicit enim, vt audiuimus per lectionem, ita: Quoniam sicut minime mors destrueretur si non fuisset mortuus, ita in vnaquaque passione carnis intellige. Si enim non formidaret, non vtique libera natura a formidine facta fuisset. Si non esset contristatus, non liberaretur a tristitia, nec vnquam de his aliquando natura nostra secura fieri potuisset. Et in omnibus quæ secundum humanam naturam facta sunt, eamdem rationem conseruans, inuenies carnis passiones in Christo motas fuisse; non vt obtineant sicuti & in nobis, sed vt motæ destruerentur per virtutem inhabitantis carni Verbi, in melius transmutata natura. Hanc igitur habente humanitate eius misericordem secundum venerabilium patrum doctrinam materiem, vt per hoc, quod passiones permisit, quæ sine vlla macula existũt, in se sponte moueri, has robustius destrueret, & nostram de his liberaret naturam, vtpote quæ non aliter posset liberari, nisi de his per passionem carnis sponte pro nobis experiretur; certum est, iuxta quod sæpius diximus, quoniam dispensationis denegat Verbum, dissensionis illorum argumentatio, cum minime cõfitentur secundum sanctos patres, quia sicut per mortem mortẽ destruxit, ita & tristitia nostram tristitiam, & perturbatione atque timore timorẽ, & compendiose passionibus voluntariis omnes passiones nostræ naturæ. Sic etenim non solum hominẽ propter homines ostendebat se veraciter factum, per approbationem passionum nostræ naturæ, vnitam sibi substantialiter naturã demonstrans: sed & tentatori etiam ipsas passiones propriæ carnis in deceptione illius sponte proferebat, secundum theologum Gregorium, qui dixit: Nostras enim tentationes ad prouocationem tentantis pertulit, vt stultum tentatorem ostenderet. Oportebat enim per omnia illum decipi qui decepit, & comprimi per carnem, qui sub spe deitatis subneruare Adam in transgressione demolitus est, vt condemnatio carnis per carnem solueretur mortificata morte. Quomodo enim per hominem mors introducta est, oportebat compassibiliter per incarnatum Deum, proprium figmentum per viscera misericordiæ non despicientem, vitam nostræ naturæ donari, quæ videlicet nulla morte destruitur, vtpote nostram in-

ANNO CHRISTI 649.

obe-

ANNO CHRISTI 649. obedientiam per ſuam obedientiam in ſe perimentem, quam humane pro nobis ipſe qui incarnatus eſt, proprio ac naturali genitori, id eſt, Deo & patri offerens, & obediens ei factus vſque ad mortem, mortē autem crucis, fructū ſuæ glorioſæ obedientiæ expetebat ab ipſo fieri noſtræ naturæ, per ſemetipſum mediante eo & operante noſtrā libertatem, id eſt, calicis tranſitū. Et propterea dicebat cum reuerentia ſalutari: *Pater, ſi poteſt fieri, tranſeat a me calix iſte: & exauditus pro ſua reuerētia*, dum & filius eſſet, ſicut beatus Paulus apoſtolus ait, mortis tranſitum fecit, deſtruens eam per ſe & in ſe per veram eius ſecundum carnem ac venerā- dam reſurrectionem, primogenitus factus ex mortuis, qui in mortuis liber conſiſtit, vt noſter liberator ſecundum veritatem oſtendatur, qui in peccato mortificati ſumus. Hæc enim erat voluntas Dei & patris, & ipſius vnigeniti filii, & ſancti Spiritus, id eſt, vnius ſine initio & naturaliter deitatis, quatenus per ipſum filium, qui nobis locutus eſt corporaliter, & propter nos, paternam vel diuinam eius voluntatem humane per obedientiam perficientem, calix a nobis, id eſt, pœna mortis *ſaluatur, deſtructa mortificatione a vita: pro qua re & omnia aſſumens & vniens ſibi ſubſtantialiter, quæ ſunt noſtræ naturæ, ſanauit, id eſt, carnem, animam, intellectum, operationem, voluntatem, per quas ſponte Adam præceptum tranſgreſſus eſt: qui totus deliquit, & totus morte damnatus eſt, & propterea nihilo minus indigentem ſanari ab ipſo, qui noſtram quidem creauit naturam, poſtmodum autem renouare dignatus eſt. Si enim dimidius culpaſſet Adam, iuxta quod theologus Gregorius ait, dimidius & aſſumptus eſt & ſaluatus. Si autem totus vnitus eſt, vtique totus vnitus eſt incarnato Deo, atque totus ſaluatus eſt. Igitur minime nobis inuideant pro ſalute perfecta aduocati diſſenſionis, neque oſſa tantummodo & neruos, effigiē quoque hominis Saluatori adſcribant. Nam ſi abſque anima eſt humanitas eius, hoc & Ariani dicunt, vt in deitatem paſſionem reducant; & quomodo ipſa mouente corpus, eadem vtique & paſſiones ſuſtinente. Si autem animatus eſt, ſi quidem ſine intellectu, quomodo eſt homo? quia homo non eſt animal ſine intellectu: atque neceſſe erit ſecundum figmentum quidem hominem eum eſſe, animam autem equi cuiuſdam, aut bouis,

Philipp. 2. Matth. 26. Hebr. 5. Coloſſ. 1. Apoc. 1. Pſalm. 87.

* *forte* ſoluatur

siue alterius bruti animalis eum habere, & vtique hoc erit quod saluator: ac per hoc deceptus sum ego a veritate, cum alius honoratur, & alius glorificatur. Si autem intellectualis & non sine intellectu est homo, intellectualis autem naturaliter per omnia & voluntarius est, sileant veraciter desipientes, & credant, quoniam hoc quod vnitum est Deo, hoc & saluatum est. Saluata est igitur assumpta ab incarnato Deo Verbo cum nostra natura nostræ quoque naturæ humana voluntas & operatio. Propterea & voluntarius atque operarius naturaliter idem extitit in vtraque, ex quibus & in quibus naturis consistit, nostræ salutis. Ideoque Saluatoris orationem minime in personalem diuisionem partiri præsumant, vtpote Deo Verbo, sicut aiunt, salutarem volente passionem explere, carne autem eius contradicente ipsius voluntati, & dissentiente ab eo: Quoniam hæc hæreticæ vecordiæ sunt genuina, nostræ naturæ perfectionē in Christo Deo minime admittentis. Ipse enim & vnus Dominus indiuise, inseparabiliter sine partitione volebat & nolebat, propter rationabiles nobis a sanctis patribus traditas prædicationes, cum quibus & hoc iterum pie nos docere noscuntur. Nam humiles & misericordes atque amatores Dei & quam maxime benignos, dum hūc secundum possibilitatem imitari contendimus, per suam orationem nosipsos perficiebat Dominus: & humiles quidem atque misericordes per hoc, quod & tentationes orationibus euitamus, parcentes vtique persecutoribus, & nostram infirmitatem considerantes, iuxta ipsius Domini præceptum, qui ait: *Orate, ne intretis in tentationem.* & iterum: *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.* Amatores autē Dei ex hoc, quod obedire ei & prompte subiici desideramus, nullatenus autem resistere voluntatibus eius, in nobis misericorditer prærogatis, dum ei fuerit placitum pati nos ad veram confessionem pietatis, quæ in ipso est. Horum namque factus est nobis exemplum ipse, qui est naturaliter auctor vitæ Dominus Deus noster Iesus Christus, per hoc quod sponte passus est carne pro nobis: in quem peccantes illi, per propria dogmata redarguuntur, quoniam voluntas malorum, sicut beatus Isaias ait, *iniqua consiliabitur*, corrumpere sanos sermones fidei verbis iniquis. Pii autem sapienter consiliati sunt, & hoc consilium manet in æternum.

ANNO CHRISTI 649.

Matth. 26.

Isa. 32.

ANNO CHRISTI 649.

Sancta Synodus dixit:

Licet auctores nouitatis, vt iam nobis ex omnibus approbatum est, vtpote non solum sermonibus eorum ab inuicem confusis, sed & hæreticorum doctrinis per omnia consonantibus eis, necnon paternis ac synodalibus prædicationibus catholicæ ecclesiæ ab eis extraneatis, non intellexerunt omnino, sicut per propheticum vaticinium dictum est, quoniam obscurati sunt, ne videant oculis *Isa. 6.* suis, & intelligant cordibus suis venerabilium patrum nostrorum sana decreta & definitiones, quas posuerunt in conseruatione orthodoxæ fidei. Sed & nos corde credentes in iustitiam, ore autem confitentes in salutem, conso- *Rom. 10.* nanter & absque vlla nouitate, sicut ab eis percepimus, ita intransgressibiliter credimus vnum eumdemque filium Dominum nostrum & Deum Iesum Christum, perfectum eumdem in deitate, & eumdem perfectum in humanitate, Deum vere, & hominem vere eumdem, ex anima rationali & corpore, consubstantialem patri secundum deitatem, & consubstantialem nobis eumdem secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato: ante sæcula quidem de patre genitum secundum deitatem, in nouissimis diebus autem eumdem propter nostram salutem ex Maria virgine Dei genitrice secundum humanitatem, vnum eumdemque Christum filium Dominum vnigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indiuise, inseparabiliter, agnoscendum, nusquam sublata differentia naturarum propter vnitionem, magisque salua indiminute proprietate vtriusque naturæ, & in vnam personam atque subsistentiã concurrente: non in duas personas partitũ atque diuisum, sed vnum & eumdem filium vnigenitum, Deum Verbum, Dominũ Iesum Christum, & duas eiusdem sicuti naturas vnitas inconfuse, indiuise, ita & duas naturales volũtates, diuinam & humanam, & duas naturales operationes, diuinam & humanam, in approbatione perfecta & indiminuta, eumdẽ veraciter esse perfectum Deum, & hominem perfectum secundum veritatem, eumdem atque vnum Dominum nostrum & Deum Iesum Christum, vtpote volentem & operantẽ diuine & humane nostrã salutem, sicut superius prophetæ de

eo, & ipſe Dominus noſter Ieſus Chriſtus docuit nos, atque ſanctorum patrum tradidit ſymbolum, & generaliter omnes ſanctæ & vniuerſales Synodi, & omnis probabilium catholicæ eccleſiæ doctorum chorus. His itaque nobis pie atque orthodoxe, iuxta diuinitus inſpiratam doctrinam eorum, profeſſis, conſonanter dicimus omnes. ANNO CHRISTI 649.

CANONES.

I.

Canones viginti Cócilii Lateranenſis ſub Martino primo, ſub anathemate recipiendi.

Si quis ſecundum ſanctos patres non confitetur proprie & veraciter Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, trinitatem in vnitate, & vnitatem in trinitate, hoc eſt, vnum Deum in tribus ſubſiſtentiis conſubſtantialibus & æqualis gloriæ, vnam eamdemque trium deitatem, naturam, ſubſtantiam, virtutem, potentiam, regnum, imperium, voluntatem, operationem, inconditam, ſine initio, incomprehenſibilem, immutabilem, creatricem omnium & protectricem, condemnatus ſit.

II.

Si quis ſecundum ſanctos patres non confitetur proprie & ſecundum veritatem ipſum vnum ſanctæ & conſubſtantialis & venerandæ trinitatis Deum Verbum e cœlo deſcendiſſe, & incarnatum ex Spiritu ſancto & Maria ſemper virgine, & hominem factum, crucifixum carne, propter nos ſponte paſſum ſepultumque, & reſurrexiſſe tertia die, & aſcendiſſe in cælos, atque ſedentem in dextera patris, & venturum iterum cum gloria paterna cum aſſumpta ab eo atque animata intellectualiter carne eius, iudicare viuos & mortuos, condemnatus ſit.

III.

Si quis ſecundum ſanctos patres non confitetur

ANNO CHRISTI 649. proprie & ſecundum veritatem Dei genitricem ſanctam ſemperque virginem & immaculatam Mariam, vtpote ipſum Deum Verbum ſpecialiter & veraciter, qui a Deo patre ante omnia ſæcula natus eſt, in vltimis ſæculorum abſque ſemine concepiſſe ex Spiritu ſancto, & incorruptibiliter eam genuiſſe, indiſſolubili permanente & poſt partum eiuſdem virginitate, condemnatus ſit.

IV.

Si quis ſecundum ſanctos patres non confitetur proprie & ſecundum veritatem, ipſius & vnius Domini noſtri & Dei Ieſu Chriſti duas natiuitates, tam ante ſæcula ex Deo & patre incorporaliter & ſempiternaliter, quamque de ſancta virgine ſemper Dei genitrice Maria corporaliter in vltimis ſæculorum, atque vnum eumdemque Dominum noſtrum & Deum Ieſum Chriſtum conſubſtantialem Deo & Patri ſecundum deitatem, & conſubſtantialem homini & matri ſecundum humanitatem, atque eumdem paſſibilem carne, & impaſſibilem deitate, circumſcriptum corpore, incircumſcriptum deitate, eumdem inconditum & conditum, terrenum & cæleſtem, viſibilem & * intelligibilem, capabilem & incapabilem, vt toto homine eodemque & Deo totus homo reformaretur, qui ſub peccato cecidit, condemnatus ſit.

V.

Si quis ſecundum ſanctos patres non confitetur proprie & ſecundum veritatem vnam naturam Dei Verbi incarnatam, per hoc quod incarnata dicitur noſtra ſubſtantia perfecte in Chri-

sto Deo & indiminute, absque tantummodo pec- ANNO CHRISTI 649.
cato, significata, condemnatus sit.

VI.

Si quis secundum sanctos patres non confitetur proprie & secundum veritatem ex duabus & in duabus naturis substantialiter vnitis, inconfuse & indiuise vnum eumdemque esse Dominum & Deum Iesum Christum, condemnatus sit.

VII.

Si quis secundum sanctos patres non confitetur proprie & secundum veritatem substantialem differentiam naturarum inconfuse & indiuise in eo saluatam, condemnatus sit.

VIII.

Si quis secundum sanctos patres non confitetur, proprie & secundum veritatem naturarum substantialem vnitionem indiuise & inconfuse in eo cognitam, condemnatus sit.

IX.

Si quis secundum sanctos patres non confitetur proprie & secundum veritatem naturales proprietates deitatis eius & humanitatis indiminute in eo & sine deminoratione saluatas, condemnatus sit.

X.

Si quis secundum sanctos patres non confitetur proprie & secundum veritatem duas vnius eiusdemque Christi Dei nostri voluntates cohærenter vnitas, diuinam & humanam, ex hoc quod per vtramque eius naturam voluntarius * naturaliter idem consistit nostræ salutis, condemnatus sit.

* forte deest operator

ANNO CHRISTI 649.

XI.

Si quis ſecundum ſanctos patres non confitetur proprie & ſecundum veritatem duas vnius eiuſdemque Chriſti Dei noſtri operationes cohærenter vnitas, diuinam & humanam, ab eo quod per vtramque eius naturam operator naturaliter idem exiſtit noſtræ ſalutis, condemnatus ſit.

XII.

Si quis ſecundum ſceleroſos hæreticos vnam Chriſti Dei noſtri voluntatem confitetur & vnam operationem, in peremptionem ſanctorum patrum confeſſionis, & abnegationem eiuſdem Saluatoris noſtri diſpenſationis, condemnatus ſit.

XIII.

Si quis ſecundum ſceleroſos hæreticos, in Chriſto Deo in vnitate ſubſtantialiter ſaluatis, & a ſanctis patribus noſtris pie prædicatis duabus voluntatibus & duabus operationibus, diuina & humana, contra doctrinam patrum, & vnam voluntatem atque vnam operationem confitetur, condemnatus ſit.

XIV.

Si quis ſecundum ſceleroſos hæreticos cum vna voluntate & vna operatione, quæ ab hæreticis impie confitetur, & duas voluntates pariterque & operationes, hoc eſt, diuinam & humanam, quæ in ipſo Chriſto Deo in vnitate ſaluantur, & a ſanctis patribus orthodoxe in ipſo prædicantur, denegat & reſpuit, condemnatus ſit.

XV.

Si quis ſecundum ſceleroſos hæreticos deiuiri-

lem operationem, quod Græci dicunt θεανδρικὴν, v- ANNO CHRISTI 649.
nam operationem insipienter susceipit, non autem duplicem esse confitetur secundum sanctos patres, hoc est, diuinam & humanam, aut ipsam deiuirilis, quæ posita est, nouam vocabuli dictionem vnius esse designatiuam, sed non vtriusque mirificæ & glorioſæ vnitionis demonstratiuam, condemnatus sit.

XVI.

Si quis secundum sceleroſos hæreticos in peremptione saluatis in Christo Deo essentialiter in vnitione, & sanctis patribus pie prædicatis duabus voluntatibus & duabus operationibus, hoc est, diuina & humana, dissensiones & diuisiones insipienter mysterio dispensationis eius innectit, & propterea euangelicas & apostolicas de eodem Saluatore voces non vni eidemque personæ & essentialiter tribuit eidem ipsi Domino & Deo nostro Iesu Christo secundum beatum Cyrillum, vt ostendatur Deus esse & homo idem naturaliter, condemnatus sit.

XVII.

Si quis secundum sanctos patres non confitetur proprie & secundum veritatem omnia quæ tradita sunt & prædicata sanctæ catholicæ & apostolicæ Dei ecclesiæ, perindeque a sanctis patribus & venerandis vniuersalibus quinque Conciliis vsque ad vnum apicem verbo & mente, condemnatus sit.

XVIII.

Si quis secundum sanctos patres consonanter nobis pariterque fide non respuit & anathematizat

anima

ANNO CHRISTI 649. anima & ore omnes, quos respuit & anathematizat nefandissimos hæreticos cum omnibus impiis eorum conscriptis vsque ad vnum apicem sancta Dei ecclesia catholica & apostolica, hoc est, sanctæ & vniuersales quinque Synodi, & consonanter omnes probabiles ecclesiæ patres, id est, Sabellium, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Polemonem, Eutychem, Dioscorum, Timotheum Ælurum, Seuerum, Theodosium, Colluthum, * Themistium, Paulum Samosatenum, Diodorum, Theodorum, Nestorium, Theodulum Persam, Origenem, Didymum, Euagrium, & compendiose omnes reliquos hæreticos, qui a catholica ecclesia reprobati atque abiecti sunt, quorum dogmata diabolicæ operationis sunt genimina, & eos qui similia cum his vsque ad finem obstinate sapuerunt aut sapiunt, vel sapere sperantur, cum quibus merito, vtpote similes eis parique errore præditos, ex quibus dogmatizare noscuntur, proprioque errori vitam suam determinantes, hoc est, Theodorum quondam episcopum Pharanitanum, Cyrum Alexandrinum, Sergium Constantinopolitanum, vel eius successores Pyrrhum & Paulum, in sua perfidia permanentes, & omnia impia illorum conscripta, & eos qui similia cum illis vsque ad finem obstinate sapuerunt, aut sapiunt, vel sapere sperantur, hoc est, vnam voluntatem & vnam operationem deitatis & humanitatis Christi, & super hæc impiissimam ecthesim, quæ persuasione eiusdem Sergii facta est ab Heraclio quondam imperatore aduersus orthodo-

xam fidem, vnam Christi Dei voluntatem, & v- ANNO CHRISTI 649.
nam ex concinnatione definientem operationem venerari; sed & omnia quæ pro ea impie ab eis scripta vel acta sunt, & illos qui eam suscipiunt, vel aliquid de his quæ pro ea scripta vel acta sunt, & cum illis denuo sceleroſum typum, qui ex suasione prædicti Pauli nuper factus est a sereniſſimo principe Constantino imperatore contra catholicam ecclesiam, vtpote duas naturales voluntates & operationes, diuinam & humanam, quæ a sanctis patribus in ipso Christo Deo vero & Saluatore nostro pie prædicantur, cum vna voluntate & operatione, quæ ab hæreticis impie in eo veneratur, pariter denegare & taciturnitate constringi promulgantem, & propterea cum sanctis patribus & sceleroſos hæreticos ab omni reprehensione & condemnatione iniuste liberari definientem, in amputationem catholicæ ecclesiæ definitionum seu regulæ. Si quis igitur, iuxta quod dictum est, consonanter nobis omnia hæc impiiſſima hæreseos illorum dogmata, & ea quæ pro illis aut in definitione eorum a quolibet impie conscripta sunt, & denominatos hæreticos, Theodorum dicimus, Cyrum & Sergium, Pyrrhum & Paulum non respuit & anathematizat, vtpote catholicæ ecclesiæ rebelles existentes: aut si quis aliquem de his qui ab illis vel similibus eorum in scripto vel sine scripto quocumque modo vel loco aut tempore temere depositi sunt aut condemnati, vtpote similia eis minime credentem, sed sanctorum patrum nobiscum confitentem doctrinam, vti condemna-

ANNO CHRISTI 649. tum habet aut omnino depositum, sed non arbitratur huiusmodi quicumque fuerit, hoc est, siue episcopus, aut presbyter, vel diaconus, siue alterius cuiuscumque ecclesiastici ordinis, aut monachus, vel laicus, pium & orthodoxum, & catholicæ ecclesiæ propugnatorem, atque in ipso firmius consolidatum, in quo vocatus est a Domino ordine, illos autem impios atque detestabilia eorum pro hoc iudicia, vel sententias vacuas & inualidas atque infirmas, magis autem profanas & execrabiles vel reprobabiles arbitratur, huiusmodi condemnatus sit.

XIX.

Si quis ea, quæ sceleroſi hæretici sapiunt, indubitanter professus atque intelligens, per inanem proteruiam dicit hæc pietatis esse dogmata, quæ tradiderunt ab initio speculatores & ministri Verbi, hoc est dicere, sanctæ & vniuersales quinque Synodi, calumnians vtique ipsos sanctos patres, & memoratas sanctas quinque Synodos, in deceptione simplicium, vel susceptione suæ profanæ perfidiæ, huiusmodi condemnatus sit.

XX.

Si quis secundum sceleroſos hæreticos quocumque modo, aut verbo, aut tempore, aut loco terminos remouens illicite, quos posuerunt firmius sancti catholicæ ecclesiæ patres, id est, sanctæ & vniuersales quinque Synodi, nouitates temere exquirere, & fidei alterius expositiones, aut typos, vel leges, aut definitiones, aut libellos, aut epistolas, aut conscripta, aut subscriptiones, aut testi-

monia falsa, aut Synodos, aut gesta monumentorum, aut ordinationes vacuas & ecclesiasticæ regulæ incognitas, aut loci seruaturas incongruas & irrationabiles, & compendiose, si quid aliud impiissimis hæreticis consuetum est agere, per diabolicam operationem tortuose & callide agit contra pias orthodoxorum catholicæ ecclesiæ, hoc est dicere, paternas eius & synodales prædicationes, ad euersionem sinceriſſimæ in Dominum Deum nostrum confessionis, & vsque in finem sine pœnitentia permanet hæc impie agens, huiusmodi in sæcula sæculorum condemnatus sit. & dicat omnis populus, fiat fiat. ANNO CHRISTI 649.

Psalm. 40. 71. 88. *Iudith.* 10. 13. 15.

His itaque a nobis pie promulgatis, & cum omni subtilitate, secundum dominicam præceptionem, zizania quidem & omnes facientes scandala, cum paleato & hæretico intellectu eorum, igni canonicæ sententiæ ex apostolica auctoritate proiicientes, triticum autem orthodoxæ & apostolicæ fidei nostræ Christianorum in horreum, id est, catholicam ecclesiam, per ventilabrum paternæ doctrinæ firmius congregantes, victrices ei cum propheta Sophonia canimus hymnos: *Gaude nimis, o filia Sion, prædica filia Ierusalem, lætare & exulta ex toto corde tuo filia Ierusalem.* Abstulit Dominus a te iniquitates aduersariorum tuorum, liberauit te de manu inimicorum: *Dominus in medio tui*, non videbis mala vltra, omni explosa nouitate hæretica, & omni confirmata in te orthodoxa fide, in possessione vitæ æternæ. Per ipsum Christum Dominum saluatorem animarum nostrarum, cui gloria, honor, veneratio, imperium cum Patre & sancto Spiritu nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen. Et subscriptio.

Matth. 13.

Soph. 3.

Martinus, gratia Dei episcopus sanctæ catholicæ atque apostolicæ ecclesiæ vrbis Romæ, huic definitioni confirmationis orthodoxæ fidei, & damnationi Sergii Constantinopolitani quondam episcopi, Cyri Alexandriæ antistitis, Theodori item episcopi, Pyrrhi atque Pauli item Constantinopolitani episcopi, cum hæreticis eorum scriptis, statuens subscripsi.

ANNO CHRISTI 649. Maximus episcopus sanctæ Aquileiensis ecclesiæ, huic definitioni confirmationis orthodoxæ fidei, & damnationi Sergii Constantinopolitani quondam episcopi, Cyri Alexandriæ antistitis, Theodori item episcopi, Pyrrhi atque Pauli item Constantinopolitani episcopi, cum hæreticis eorum scriptis, statuens subscripsi.

Deusdedit episcopus sanctæ Caralitanæ ecclesiæ, huic definitioni confirmationis orthodoxæ fidei, & damnationi Sergii Constantinopolitani quondam episcopi, Cyri Alexandriæ antistitis, Theodori item episcopi, Pyrrhi atque Pauli item Constantinopolitani episcopi, cum hæreticis eorum scriptis, statuens subscripsi.

Maurus Cæsenatis ecclesiæ episcopus, & Deusdedit presbyter, locum agentes Mauri sanctissimi episcopi Rauennatis ecclesiæ, huic definitioni confirmationis orthodoxæ fidei, & damnationi Sergii Constantinopolitani quondam episcopi, Cyri Alexandriæ antistitis, Theodori item episcopi, Pyrrhi atque Pauli item Constantinopolitani episcopi, cum hæreticis eorum scriptis, statuentes subscripsimus.

Sergius episcopus sanctæ Tempsanensis ecclesiæ, vt supra.
Reparatus episcopus sanctæ Manturianensis ecclesiæ, vt supra.
Epiphanius episcopus sanctæ Albanensis ecclesiæ, vt supra.
Benedictus episcopus sanctæ Aiacensis ecclesiæ, vt supra.
Iulianus episcopus sanctæ * Hortanensis ecclesiæ, vt supra.
Papinius episcopus sanctæ Vibonensis ecclesiæ, vt supra.
Maximus episcopus sanctæ Pisaurensis ecclesiæ, vt supra.
Lucianus episcopus sanctæ Leontinensis ecclesiæ, vt supra.
Viator episcopus sanctæ * Hortonensis ecclesiæ, vt supra.
Bonitus episcopus sanctæ Formianæ ecclesiæ, vt supra.
Maiorianus episcopus sanctæ Prænestinæ ecclesiæ, vt supra.
Germanus episcopus sanctæ Numanensis ecclesiæ, vt supra.
Laurentius episcopus sanctæ Perusinæ ecclesiæ, vt supra.
Carosus episcopus sanctæ Faralitanæ ecclesiæ, vt supra.
Martianus episcopus sanctæ Mebiensis ecclesiæ, vt supra.
Barbatus episcopus sanctæ Sutrinæ ecclesiæ, vt supra.
Calumniosus episcopus sanctæ Alesinæ ecclesiæ, vt supra.
Peregrinus episcopus sanctæ Messanensis ecclesiæ, vt supra.
Romanus episcopus sanctæ Cerellitanæ ecclesiæ, vt supra.
Crescentius episcopus sanctæ Lucrensis ecclesiæ, vt supra.
Felix episcopus sanctæ Agrigentinæ ecclesiæ, vt supra.
Marcellinus episcopus sanctæ Clusinatis ecclesiæ, vt supra.
Geminianus episcopus sanctæ Volaterranæ ecclesiæ, vt supra.
Marinianus episcopus sanctæ Populonienſis ecclesiæ, vt supra.
Luminosus episcopus sanctæ Tifernistiberinorum ecclesiæ, vt supra.
Potentinus episcopus sanctæ Belliternensis ecclesiæ, vt supra.
Maurus episcopus sanctæ Tuscanensis ecclesiæ, vt supra.
Martinus episcopus sanctæ Gabinatis ecclesiæ, vt supra.
Adeodatus episcopus sanctæ * Spoletinæ ecclesiæ, vt supra.

Anno Christi 649.

Ioannes episcopus sanctæ Pæstanensis ecclesiæ, vt supra.
Gaudiosus episcopus sanctæ Reatinæ ecclesiæ, vt supra.
Laurentius episcopus sanctæ Taurianensis ecclesiæ, vt supra.
Ioannes episcopus sanctæ Trapeianæ ecclesiæ, vt supra.
Luminosus episcopus sanctæ Salernitanæ ecclesiæ, vt supra.
Sabbatius episcopus sanctæ Buxentis ecclesiæ, vt supra.
Ioannes episcopus sanctæ Tarentinæ ecclesiæ, vt supra.
Rufinus episcopus sanctæ Sipontinæ ecclesiæ, vt supra.
Adeodatus episcopus sanctæ Amerinæ ecclesiæ, vt supra.
Gaudiosus episcopus sanctæ Capuanæ ecclesiæ, vt supra.
Bonitus episcopus sanctæ Ferentinatis ecclesiæ, vt supra.
Maurus episcopus sanctæ Senogallienſis ecclesiæ, vt supra.
Mauroſus episcopus sanctæ Anconitanæ ecclesiæ, vt supra.
Bonus episcopus sanctæ Ficuclenſis ecclesiæ, vt supra.
Fortunatus episcopus sanctæ Auximatis ecclesiæ, vt supra.
Thomas episcopus sanctæ Lunenſis ecclesiæ, vt supra.
Bonitus episcopus sanctæ Ferentiſpolimartiæ ecclesiæ, vt supra.
Maximus episcopus sanctæ Trocalitanæ ecclesiæ, vt supra.
Paſchalis episcopus sanctæ Blandanæ ecclesiæ, vt supra.
Luminoſus episcopus sanctæ Marſenſis ecclesiæ, vt supra.
Glorioſus episcopus sanctæ Camerinæ ecclesiæ, vt supra.
Decoratus episcopus sanctæ Tiburtinæ ecclesiæ, vt supra.
Amabilis episcopus sanctæ Hortenſis ecclesiæ, vt supra.
Albinus episcopus sanctæ Portuenſis ecclesiæ, vt supra.
Palumbus episcopus sanctæ Fundanæ ecclesiæ, vt supra.
Theodoſius episcopus sanctæ Contronenſis ecclesiæ, vt supra.
Scholaſticus * episcopus sanctæ Fanenſis ecclesiæ, vt supra.
Elias episcopus sanctæ Lilybætanæ ecclesiæ, vt supra.
Aquilinus episcopus sanctæ Aſſiſinatis ecclesiæ, vt supra.
Euſebius episcopus sanctæ Atellanæ ecclesiæ, vt supra.
Martinus episcopus sanctæ Centumcellenſis ecclesiæ, vt supra.
Iubentinus episcopus sanctæ Stabienſis ecclesiæ, vt supra.
Maurus episcopus sanctæ Senatis ecclesiæ, vt supra.
Lætus episcopus sanctæ Lucanæ ecclesiæ, vt supra.
Theodorus episcopus sanctæ Roſellanæ ecclesiæ, vt supra.
Andreas episcopus sanctæ Hydruntenſis ecclesiæ, vt supra.
Iuſtus episcopus sanctæ Taurianenſis ecclesiæ, vt supra.
Felix episcopus sanctæ Panormitanæ ecclesiæ, vt supra.
Laurentius episcopus sanctæ Tudertinæ ecclesiæ, vt supra.
Ioannes episcopus sanctæ Carinenſis ecclesiæ, vt supra.
Albinus episcopus sanctæ Signenſis ecclesiæ, vt supra.
Auguſtinus episcopus sanctæ Squillacinæ ecclesiæ, vt supra.
Ioannes episcopus sanctæ Rhegitanæ ecclesiæ, vt supra.
Barbatus episcopus sanctæ Cumanenſis ecclesiæ, vt supra.
Felix episcopus sanctæ Terracinenſis ecclesiæ, vt supra.
Oportunus episcopus sanctæ Anagninæ ecclesiæ, vt supra.
Firminus episcopus sanctæ Bleranæ ecclesiæ, vt supra.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 649.

Iouianus episcopus sanctæ Firmianæ ecclesiæ, vt supra.
Anastasius episcopus sanctæ Narnienſis ecclesiæ, vt supra.
Theodorus episcopus sanctæ Tyndaritanæ ecclesiæ, vt supra.
Sapientius episcopus sanctæ Numentanæ ecclesiæ, vt supra.
Maximus episcopus sanctæ * Mesinatis ecclesiæ, vt supra.
Gratiosus episcopus sanctæ Nepesinæ ecclesiæ, vt supra.
Leontius episcopus sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ, vt supra.
Oportunus episcopus sanctæ Pisanæ ecclesiæ, vt supra.
Donatus episcopus sanctæ Marianensis ecclesiæ, vt supra.
Bonosus episcopus sanctæ Alerinæ ecclesiæ, vt supra.
Peregrinus episcopus sanctæ Liparitanæ ecclesiæ, vt supra.
Boethius episcopus sanctæ Cornensis ecclesiæ, vt supra.
Valentinus episcopus sanctæ Turritanæ ecclesiæ, vt supra.
Luminosus episcopus sanctæ *Bonensis ecclesiæ, vt supra.
Crescis episcopus sanctæ * Libyensis ecclesiæ, vt supra.
Stephanus episcopus sanctæ * Popilienſis ecclesiæ, vt supra.
Callioniſtus episcopus sanctæ Adrianensis ecclesiæ, vt supra.
Ioannes episcopus sanctæ Vicosabinatis ecclesiæ, vt supra.
Potentinus episcopus sanctæ * Potensis ecclesiæ, vt supra.
Leontius episcopus sanctæ Fauentinatis ecclesiæ, vt supra.
Donatus episcopus sanctæ Sassinatis ecclesiæ, vt supra.
Ioannes episcopus sanctæ Vnnogoritanæ ecclesiæ, vt supra.
Stephanus episcopus sanctæ Dorensis ecclesiæ, vt supra.
Ioannes episcopus sanctæ Gabopolitanæ ecclesiæ, vt supra.
Et Victorianus episcopus sanctæ Vzalensis ecclesiæ, vt supra.

Et qui post Synodum consentientes subscripserunt:

Ioannes episcopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, omnibus synodaliter definitis a sanctissimis vobis in confirmationem orthodoxæ fidei sanctorum patrum & vniuersalium quinque Conciliorum, atque depositionem omnium hæreticorum, qui ab eis anathematizati sunt, vel impiæ hæreseos illorum, atque eorum qui nunc exorti sunt in destructionem orthodoxæ fidei, hoc est, Theodori quondam episcopi Pharanitani, Cyri Alexandrini, Sergii Constantinopolitani, & successorum eius Pyrrhi & Pauli, omniumque hæreticorum eorum conscriptorum, vel impiæ expositionis atque sceleroſi typi, quæ ab eis confirmata sunt, consentiens subscripsi.

Iustinus episcopus sanctæ Caralitanæ ecclesiæ insulæ Sardiniæ, vt supra.

Malliodorus episcopus sanctæ Dortonensis ecclesiæ, vt supra.

EPISTOLA MARTINI PAPÆ ET SYNODI AD OMNES CHRISTI FIDELES.

ANNO CHRISTI 649.

Martinus ſeruus ſeruorum Dei, atque per gratiam eius epiſcopus ſanctæ catholicæ atque apoſtolicæ eccleſiæ vrbis Romæ, vna cum ſancto Concilio noſtro reuerendiſſimorum ſacerdotum, regulariter huc nobiſcum venientium in confirmatione piiſſimorum catholicæ eccleſiæ dogmatum, his qui coæqualem nobis ſortiti ſunt fidem Domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti per lauacrum regenerationis, in omni loco dominationis eius, qui peregrinantur in ſanctitate & iuſtitia, ſpiritalibus fratribus noſtris epiſcopis, presbyteris, diaconis, abbatibus monaſteriorum, monachis, continentibus, atque catholicæ eccleſiæ vniuerſæ, ſanctæque plenitudini.

1 & 2. Petr. 1. GRATIA *vobis & pax multiplicetur* in agnitione & communione ſancti Spiritus, *in hereditatem incorruptibilem & immarceſcibilem, conſeruatam* ante conſtitutionem mundi, nunc autem manifeſtatam in nobis, qui credimus in
Epheſ. 2. Ieſu Chriſto Domino noſtro, qui omnia nobis donauit, quæ ad vitam & pietatem reſpiciunt, per ſalutarem prædicationem, vt in hoc permanentes ſemper & inſtructi
Epheſ. 2. per concordiæ ſinceritatem ſuperædificemus *fundamento* ſanctorum *apoſtolorum & prophetarum, in ipſo ſummo angulari lapide Chriſto*, qui ſuper omnia Deus exiſtit & ſaluator noſtrarum animarum, in quo omnis ædificatio conſtru-
Iacob. 1. cta creſcit in augmentum eius per architectoniam ſpiritus in regale ſacerdotium & templum ſanctum, qualiter
Hebr. 10. in eo proficientes a gloria in gloriam, virtutes annuntiemus eius, qui de tenebris nos vocauit in illud admirabile
Epheſ. 4. lumen ſuum, apud quem non eſt commutatio, nec momenti obumbratio, omnium autem bonorum perfectio: ex quo illuminati, tenemus in eum confeſſionem immobilem, donec occurramus omnes in vnitatem fidei & in agnitionem eius, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis eius, vt iam non ſimus paruuli fluctuan-
1. Petr. 5. tes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in aſtutia ad machinationem erroris diaboli,
Iudæ. 1. qui ſemper propria feſtinat operari in filios diffidentiæ.

Ita-

ANNO CHRISTI 649. Itaque notum facimus vobis, dilectissimi fratres, quod & vos sine dubio nobiscum cognoscitis, vigilantem & bene zelantem in Deum habentes proprium, quoniam catholica Dei & apostolica ecclesia in quiete & pace consistente, veluti leones rugientes & quærentes quem deuorarent subintroierunt quidam homines, qui olim perscripti sunt in hoc iudicium impietatis sponte procedere, hoc est, Theodorus quondam episcopus Pharanitanus, Cyrus Alexandriæ, Sergius Constantinopolitanus, vel eius successores, Pyrrhus & Paulus, magni Dei & saluatoris nostri dispensationem in hæreticam nouitatem retorquentes, & eum qui emit eos, Christum Dominum denegantes, ex hoc quod in scripto asserunt minime eum habere secundum formam serui, vel secundum quod propter nos factus est homo, voluntatem aut operationem naturalem, sed sine substantia eum siue natura, & non solum sine anima, & irrationabilem, & insensibilem secundum eos existere: quia sicut nos glorioſi ecclesiæ patres docuerunt, quidquid absque voluntate consistit & operatione, * ab omni caret substantiali natura: pro qua re ipsum gloriæ Deum & Dominum nostrum Iesum Christum per vtramque, ex quibus consistit naturis atque appertinentibus eisdem naturalibus proprietatibus perfectum esse in omnibus, absque tantummodo peccato, prædicarunt. Si ergo perfectum in omnibus, quomodo non & in voluntate & operatione secundum nostram naturam? Certum est enim, quia proprietas naturalis nostræ substantiæ, consistit essentialis eius operatio & voluntas: qua proprietate amputata, vtique & ipsa natura cum illa perimitur, quia iam cognosci natura nullo modo potest per essentialem designantem eam naturalem proprietatem. Propterea & pari numero vnitis substantialiter ei naturis, eiusdem voluntates & operationes sapere nobis tradiderunt, hoc est, increatam & creatam, diuinam & humanam, cohærenter vnitas, vt testantur verba eorum actibus nostris in approbatione veritatis inserta, & super omnem radium solis nitentia. Igitur eorumdem sanctorum patrum, qui hæc nos docuerunt, rectam viam, hoc est, orthodoxam confessionem superius dicti contrarii veritatis respuentes ac derelinquentes, ambulauerunt in *viam Ba-* 2. *Petr.* 2. *Iuda.* 1.

ANNO CHRISTI 649.

laam de Bosor, hoc est, in perfidia hæreticorum, & in spontaneo eorum errore effusi sunt, atque in contradictione inobedientiæ suæ obdurati sunt, sidera existentes erroris, & nubes sine aqua, nec non arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ, fluctus feroces maris, spumantes proprias confusiones, quibus caligo tenebrarum in æternum conseruata est minime pœnitentibus, sed huc illucque maculam propriæ hæreseos absque timore iactantibus: *Qui commutauerunt veritatem Dei in mendacium, & coluerunt* & præposuerunt catholicæ ecclesiæ piis dogmatibus hæreticorum seductiosa conscripta, properantes omnibus modis aut decipere simpliciores, aut persequi eos qui in Domino permanent. * Quid iam & in plures orthodoxos viros operati sunt, corporaliter eos afficientes, quoniam animam captare non voluerunt, in petra orthodoxæ fidei illorum collisi. Ideoque propter prauas eorum adinuentiones, & prauiora nouitatis commenta, & in interiora cordis, iuxta beatum Ieremiam, conturbati catholicæ recordationis antecessores nostri pontifices, non destiterunt admonentes eos & contestantes recedere a sua huiusmodi hæresi, & sanam doctrinam amplecti, *nequando iracatur Dominus*, & pereant funditus de via iustorum, hoc est, pia sanctorum patrum confessione. Hoc autem consultissime non solum ipsi effecisse noscuntur, sed & alii plures diuersas prouincias habitantes reuerendissimi episcopi, & maius est dicere, generalitates Synodorum per sua scripta non solum inuitantes emendare propriam hæresim, sed & nos ipsos, id est, apostolicam nostram sedem coniurantes, & protestantes erigere se secundum regularem auctoritatem, & non vsque ad finem per tot tempora permittere contrariorum nouitatem sanctas Dei catholicas depasci ecclesias. Ideoque ex omnibus pene sacerdotibus cum caritate admoniti, non inclinauerunt aurem suam ad audiendam vocem postulantium eos, neque cordis sui ceruicem mitigare voluerunt, vt conuerterentur ad Deum. Sed quod ait Dominus de inobedientibus, hoc & in eis prouenire certum est. Dicit enim per prophetam: *Misi ad eos omnes seruos meos prophetas, per diem consurgens diluculo, & mandaui, & non audierunt me, nec inclina-*

Rom 1.

Ier. 4.

Psalm. 2.

Auctoritas sedis apostolicæ.

Ier. 7.

ANNO CHRISTI 649. *uerunt aurem ſuam, ſed indurauerunt ceruicem* ſuper petram. *Quam vilis es facta, nimis iterans vias tuas?* Addere peccata ſuper peccata properauerunt, humanitatem Saluatoris atque deitatem eius blaſphemare ac denegare per impiiſſimum typum, qui ex maligna inſtigatione illorum factus eſt contra immaculatam noſtram Chriſtianorum fidem a ſereniſſimo principe, definientes in eodem typo, nec vnam nec duas voluntates aut operationes, hoc eſt, neque diuinam neque humanam voluntatem & operationem in ipſo Saluatore noſtro quempiam omnino confiteri. Hæc autem prædicauerunt, vt non ſolum in humana eius natura, ſed etiam in vtraque omnino eum ſine voluntate & operatione, hoc eſt, abſque natura & eſſentia eſſe denuntient, quatenus cum perfidis hæreticis & orthodoxos patres abiiciant, & cum ſceleroſorum virorum vocibus, hoc eſt, vna voluntate & operatione, pariter denegari faciant orthodoxorum doctrinas, id eſt, duas eiuſdem Chriſti voluntates & operationes, ſicuti & naturas vnitas inconfuſe & indiuiſe, promulgantes illicite, etiam ſine reprehenſione vel condemnatione, conſiſtere in ſuis confeſſionibus hæreticos, hoc eſt, in ipſa, quæ ab eis prædicatur, vna voluntate & operatione, atque eadem ſine periculo libertate perfrui eos, qui in dogmatibus reprehenduntur, hæreticos, cum eis qui in doctrina vſque in finem irreprehenſibiliter deluceſcunt, ſanctis patribus: quod vtique catholicæ eccleſiæ ſacratiſſimas regulas deſtruere certum eſt, magis autem totius a Deo inſpiratæ doctrinæ ſanctam prædicationem, quæ nullatenus noxios excuſat, neque liberat de iudicio culpantes cum innoxiis: hoc enim prauum & diuinæ æquitatis eſt alienum. Quoniam autem & illud cum ceteris contrarii præſumpſerunt, in deceptione ſimplicium, & cooperimentum ſuarum prauitatum, in ſcripto audacter proferre impiiſſimæ ſuæ nouitatis inualida dogmata, dicentes hæc eſſe pietatis dogmata, quæ tradiderunt hi qui ab initio ſpeculatores & miniſtri Verbi facti ſunt, & ſequenter ſucceſſores eorum a Deo inſpirati eccleſiæ patres, ſanctæ & vniuerſales quinque Synodi: ideoque conſultiſſime pertractantes terribile eſſe & diuinam prouocans indignationem hæc omnia deſpicere, quæ oppugnant catholicam eccleſiam, vt ne condemnemur, vt- Ier. 2.

pote imperfectos atque inefficaces habentes intellectus animæ ad discernendum malum & bonum, prompti secundum gratiam Dei conueniſſe dinoſcimur in hac Romana Chriſtianiſſima ciuitate, ad confirmationem quidem piiſſimarum eccleſiæ prædicationum, condemnationem autem impiiſſimorum nouitatis dogmatum, per ſimilitudinem deceſſorum noſtrorum ſanctorum patrum, quique per ſinceram concordiam & in idipſum Deo amabilem conuentionem, deſtruxerunt hæreſim, & omnes hæreticos ſuperaſſe noſcuntur, eripientes de eorum errore catholicam eccleſiam. Quæ enim ex ſacra concurſione, hoc eſt, ſpiritali conſonantia ſanctorum patrum exequuntur, validiorem habent contra aduerſarios & inexpugnabilem virtutem. *In ore enim*, inquit, *duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum: & funiculus triplex difficile rumpitur: & frater qui adiuuatur a fratre, quaſi ciuitas firma:* præualebit autem ſicuti fundatum imperium. Propterea & nos, vt dictum eſt, ſecundum indiuiſam communionem ſpiritus in idipſum conuenientes, properauimus per geſtorum ſeriem comparationem adinuicem per diſtinctionem diſcretam efficere, tam ſanctorum patrum & vniuerſalium quinque Synodorum ſacras promulgationes, & dogmata infidelium hæreticorum, tam anteriorum, quamque nunc emergentium contra fidem, cum impia eorum ectheſi, necnon impiiſſimo typo, proferentes, vt omnibus oſtendamus relegentibus differentiam luminis & tenebrarum, hoc eſt, claræ patrum doctrinæ, & temulentæ hæreticorum veſaniæ, & quia nulla communia hæreticis exiſtunt cum ſanctis patribus, ſed quantum diſtat oriens ab occaſu, tantumque diſtant impii hæretici verbo & mente ab a Deo inſpiratis viris. Propterea ſanctos quidem patres ſententialiter confirmauimus cum omnibus ſacris prædicationibus eorum, necnon eis, qui nobiſcum ſincere ipſos & eaſdem ſuſcipiunt. Impios autem hæreticos, cum omnibus prauiſſimis dogmatibus eorum, & impiam ectheſin vel impiiſſimum typum, & omnes qui eos vel quidquam de his quæ expoſita ſunt in eis, ſuſcipiunt aut defendunt, ſeu verba pro eis faciunt in ſcripto anathematizauimus, vt & vos omnes, qui per omnem orbem terrarum inhabitare noſcimini pii & orthodoxi, hæc pie a nobis geſta cog-

ANNO CHRISTI 649.

Deut. 19. *Matth.* 18. *Eccleſ.* 4. *Prou.* 18.

Hæretici nihil habẽt commune cum patribus.

ANNO CHRISTI 649. noſcentes pro tuitione catholicæ eccleſiæ, conſonanter nobiſcum ſimilia exequamini, & omnes quidem ſanctos patres confirmetis in ſcripto, conſonantes illis nobiſque in orthodoxa fide: anathematizetis autem omnes hæreticos, qui præſumptiue hanc olim & nunc expugnauerunt, vna cum ſceleroſa ectheſi & impiiſſimo typo, ſed & qui eos, aut quiddam de his quæ ab eis implicite expoſita ſunt, ſuſceperint, quatenus fructum piæ confeſſionis, veſtrarum animarum hereditare valeatis ſalutem. Propterea enim ea, quæ a nobis pro catholica eccleſia ſynodaliter geſta ſunt, omnibus direximus, vt noſtri ſtudii perficientes opus, nos quidem ipſos innoxios eſſe approbemus coram Deo & electis angelis, ante quos ab eo iudicandi ſumus cum eis qui hæc a nobis ſuſceperint, in terribili eius aduentu: inexcuſabiles autem eos, qui non obediunt, demonſtremus, vtpote nullam habentes occaſionem pro ſua perfidia poſt veritatis oſtenſionem, Domino dicente: *Si non veniſſem & locutus eis fuiſſem, peccatum non haberent: nunc autem excuſationem non habent de peccato ſuo.* Ioan. 15. Sed & Apoſtolus iterum perhibet: *Conſideremus inuicem in prouocatione caritatis & bonorum operum, non deſerentes collectionem noſtram, ſicut eſt conſuetudinis quibuſdam: ſed conſolamini, & tanto magis, quanto viderimus appropinquantem diem.* Hebr. 10. Voluntarie enim peccantibus nobis poſt acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur hoſtia pro peccatis: terribilis autem quædam expectatio iudicii, & ignis æmulatio, quæ conſumptura eſt aduerſarios. Scimus enim dicentem: *Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus.* Deut. 32. Propter quod præmuniens nos præcepit, dicens: *Et tu fili hominis, loquere ad filios populi tui, & dices ad eos: Terra ſuper quam inductus fuerit gladius, & tulerit populus terræ virum vnum de nouiſſimis ſuis, & conſtituerit eum ſuper ſe ſpeculatorem, & ille viderit gladium venientem ſuper terram, & cecinerit buccina, & annuntiauerit populo: audiens autem quiſquis ille eſt ſonitum buccinæ, non ſe obſeruauerit, veneritque gladius, & tulerit eum, ſanguis illius ſuper caput ipſius erit; quia ſonum buccinæ audiuit, & non ſe obſeruauit: ſanguis eius in ipſo erit. Si autem ſe cuſtodierit, animam ſuam ſaluabit. Quod ſi ſpeculator viderit gladium venientem, & non inſonuerit buc-* Ezech. 33.

ANNO CHRISTI 649.

cina, & populus non se custodierit, veneritque gladius, & tulerit de eis animam: ille in iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. Propter quod testificamur omnibus in hodiernum diem, sicut inquit beatus Paulus, quia mundi sumus a sanguine omnium vestrum. Non enim subtraximus nos non annuntiare omnibus, quæ tradita est nobis a sanctis patribus & Synodis, orthodoxam confessionem per ea, quæ nuper apud nos synodaliter gesta sunt. *Attendite* itaque *vobis & omni gregi, in quo vos Spiritus sanctus constituit episcopos regere ecclesiam Dei, quam acquisiuit proprio sanguine*, vt non sit qui vos decipiat aut seducat in subtilitate sermonis *per philosophiam & inanem fallaciam*. Apertissime enim Spiritus sanctus per Apostolum dicit: *Quia in nouissimis temporibus recedent quidam a fide, attendentes spiritibus seductoribus & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi mendaciloquorum, cauteriatam habentium suam conscientiam. Propter quod vigilate & orate, vt non intretis in tentationem:* quæ mentis transgressio operatur in his, *qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati*, eo quod caritatem veritatis non perceperunt, vt salui fierent. *Deus enim intentator malorum est, ipse autem neminem tentat. Vnusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abstractus & illectus. Deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum: peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem.* Nolite itaque errare fratres mei dilectissimi, *doctrinis variis & extraneis* circumducti: *& licet nos, aut angelus de cælo euangelizauerit vobis* præter quod accepimus tam a sanctis apostolis & probabilibus patribus, & vniuersalibus quinque Synodis, anathema sit. Igitur sicut prædiximus, & nunc iterum dicimus: *Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepimus ex ipsis, anathema sit. Modo autem hominibus suademus, an Deo?* aut quærimus *hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem*, inquit beatus Paulus, *Christi seruus non essem*. Sicut ergo accepistis Christum a sanctis prædicatoribus, sic in eum credite, bonum depositum vsque in finem custodite per Spiritum sanctum, qui habitat in vobis; quoniam firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: *Nouit Dominus qui sunt eius.* &, Discedat ab iniquitate omnis qui inuocat nomen Domini. Propterea, fratres, profanas vocum nouitates

Act. 20.
Act. 20.
Coloss. 2.
1. *Tim.* 4.
Matth. 26.
2. *Thess.* 2.
Iacob. 1.
Hebr. 13.
Gal. 1.
Ibidem.
2. *Tim.* 1.
2. *Tim.* 2.

ANNO CHRISTI 649. euitantes, nullatenus eos qui de terra clamant, & non ex ore Domini loquuntur, ſuſcipiatis aduerſus fidem typos, aut leges, vel definitiones, aut expoſitiones hæreticas agnoſcentes ; quoniam hæc omnia requiſiturus & iudicaturus eſt ipſe gloriæ Dominus, & quia nullus hominum, quorum ſicut fenum dies illorum, pro nobis crucifixus eſt, neque in nomine cuiuſquam eorum baptizati ſumus, ſed in mortem Chriſti Dei per lauacrum regenerationis renouati dinoſcimur, qui crucifixus eſt pro nobis ſub Pontio Pilato : maxime apertiſſime conſiderantes, quoniam & per ſe ſua dogmata deſtruunt contrarii. Dicit enim Dominus : *Omne regnum in ſe diuiſum non ſtabit*, & omnis ſententia, lex aduerſum ſe diuiſa, non ſtabit : & ſi typus deſtruit ectheſim, ſed & ectheſis deſtruit typum ; illa quidem dicens vnam habere, hic autem aſſerens non vnam habere Dominum noſtrum voluntatem & operationem : ergo in ſe diuiſum eſt vtrumque, & quomodo ſtabit aduerſariorum hæreſis, magis a ſemetipſa inualida & inanis exiſtens, quam a nobis deſtructa ? Ergo nullo modo per tranſitoriam vmbram, potius autem corruptelam diſſolutam, Chriſti Dei veſtram orthodoxam fidem amittatis, mirantes perſonas quæſtus cauſa : quoniam ſicut flos feni tranſiet. *Exortus eſt enim ſol cum ardore, & arefecit fenum, & flos eius decidit, & decor vultus eius deperiit : ita & diues in itineribus ſuis marceſcit :* vt ne pro dilectione mundi compatientibus nobis, dicatur etiam de nobis : *Dilexerunt gloriam hominum magis quam gloriam ſolius Dei* ; & ſubiaceamus æterno iudicio. *Horrendum eſt*, fratres, *incidere in manus Dei viuentis*, qui proteſtatur, dicens : *Quicumque me negauerit & verba mea coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo qui in cælis eſt. Reuelatur enim ira Dei de cælo ſuper omnem impietatem & iniuſtitiam hominum, qui veritatem* per illicitam hæreſim expugnant aut denegant : *quia quod notum eſt Dei, manifeſtum factum eſt in illis. Deus enim illis manifeſtauit* hoc per ſanctos apoſtolos, & prophetas, & doctores, & vniuerſales quinque Synodos, quorum dogmata lex catholicæ eccleſiæ exiſtunt : & tamen his omnibus propriam nouitatem præpoſuerunt. *Nemo ergo vos ſeducat inanibus verbis.* Propterea enim venit ira Dei ſuper filios diffiden-

Hæretici ſua ipſorũ dogmata euertunt. *Matth.* 12.

Iacob. 1.

Ioan. 12.

Hebr. 10.

Matth. 10.

Rom. 1.

Epheſ. 5.

tiæ. Nolite ergo effici comparticipes dogmatum eorum, neque communicetis infructuosis verbis illorum : magis autem & redarguite : quoniam cœtus prævaricatorum sunt, & extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii, & non veritatis. Completum est in eis, *quia de malo ad malum egressi sunt, & me non cognouerunt, dicit Dominus. Veritatem enim non loquentur, docuerunt autem linguam suam loqui mendacium: vt impie agerent, laborauerunt, & renuerunt scire me, dicit Dominus. State* ergo vos, dilectissimi, *super vias, & videte & interrogate de semitis Domini antiquis*, & videte *quæ est via bona* sanctorum patrum, *& ambulate in ea, & inuenietis requiem animabus vestris. Sed & si patimini propter Christum, beati eritis : metum autem eorum ne timueritis, neque conturbemini. Dominum autem Deum sanctificate in cordibus vestris*, ipso dicente : *Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere: sed potius eum timete, qui potest animam & corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeres asse veneunt, & vnus ex illis non cadet super terram sine patre vestro? Vestri autem & capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere eos : multis passeribus meliores estis vos. Rememoramini ergo fratres eum, qui talem sustinuit a peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, vt ne fatigemini, animis vestris deficientes. nondum enim vsque ad sanguinem certauimus aduersus peccatum repugnantes.* Confidimus autem de vobis, fratres carissimi, meliora & viciniora saluti, *quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque instantia, neque futura, neque fortitudines, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia*, magistro gentium docente, *poterit vos separare a caritate Domini nostri Iesu Christi*, & quæ in ipso est, recta fide. *Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est* ad colluctationes aduersariorum, quatenus fidem intemeratam vsque in finem conseruantes, repromissionem percipiamus, quam repromisit his qui legitime certare deproperant. Adhuc enim modicum quantulum, qui venturus est veniet, & non tardabit. Ecce enim iudex ante ianuam assistit, coronas hilariter promittens his qui pro eo passionibus submittuntur. *Quod si subtraxerit se quis, non placebit animæ meæ*, sed cadet de promissione propter negationem.

ANNO CHRISTI 649.

Ierem. 9.
Ierem. 6.
1. Petr. 3.
Matth. 10.
Hebr. 12.
Rom. 8.
Hebr. 10.
Ibidem.
Iacob. 5.

Nos

ANNO CHRISTI 649. *Nos autem non sumus subtractionis in perditionem, sed fidei in* Hebr. 10.
acquisitionem animæ. Propter quod assumite arma Dei, vt pos- Ephes. 6.
sitis resistere in die malo aduersus omnem hæreticum virum & dogmata, *& induite vos loricam iustitiæ, calceati pedes in præparatione euangelii pacis, in omnibus assumentes scutum fidei, in quo possitis omnia iacula nequissimi ignita extinguere: & galeam salutis accipite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei, per omnem orationem & obsecrationem, radicati & fundati, vt idipsum nobiscum dicatis omnes, & non sint in vobis* 1. Corinth. 1.
schismata, diuidentes bonum & integrum corpus ecclesiæ in tortuosas nouitates: sitis autem perfecti & integri in eodem sensu, & in eadem scientia firmati, vt per eam vias nostras dirigentes, in eumdem inflexibiliter occurramus, qui a nobis creditur Dominus: *ad quem accedentes* 1. Petr. 2.
lapidem viuum, ab hominibus quidem reprobatum pro eorum impia hæresi, *a Deo autem electum & honorificatum*, magis autem Deum naturaliter existentem, licet propter nos caro factus sit, *& vos tamquam lapides viui ædificemini domus spiritualis, in sacerdotium sanctum, offerentes spiritales hostias ipsi in odorem suauitatis. Sed & nunc fratres commenda-* Act. 20.
mus omnes vos Domino, & verbo gratiæ eius, qui potest perficere & dare hereditatem in omnibus sanctificatis. Ipse Rom. 15.
autem Deus pacis & consolationis det vobis idipsum sapere in alterutrum, & in ipso semper, vt in omnibus vnanimes, vno ore & vno corde honorificemus eum in concordia orthodoxæ fidei, *qui potens est confirmare nos se-* Rom. 16.
cundum euangelium eius, secundum reuelationem mysterii temporibus æternis taciti, patefacti autem per scripturas sanctas, & patrum orthodoxorum doctrinas, *secundum præceptum æterni Dei, ad obediendum fidei, in omnibus nobis cogniti.* Soli sapienti Deo Domino nostro Iesu Christo, cum Patre & Spiritu sancto, gloria, honor, imperium, & potestas in sæcula sæculorum. Amen. Deus vos incolumes custodiat, dilectissimi fratres.

ANNO CHRISTI 649.

EPISTOLA MARTINI PAPÆ AD AMANDVM EPISCOPVM TRAIECTENSEM.

Dissuadet ne episcopatum abdicet. mittit acta Synodi Romanæ, vt ab episcopis Galliæ congregata Synodo confirmentur. monet vt Sigeberto Regi suggerat de mittendis in vrbem episcopis, qui legatione ad imperatorem fungantur.

Dilectissimo fratri Amando Martinus.

FRATERNITATIS tuæ studio pietatis congestam epistolam suscipientes, animos nostros releuari cognoscimus. Quippe quoniam huius sæculi fluctiuagas atque transitorias despicientem oblectationes, illa quæ perpetua & sublimia dona pro Domini Dei nostri obsequiis tribuuntur, appetere certum est. Ex relatione igitur, iuxta tenorem tuæ fraternitatis epistolæ, præsentium latoris, laborum tuorum certamen cognouimus: ex quibus cælestis patriæ ascensu, humiliatis mentibus, atque contritis corporibus, vobis futurorum gaudiorum largienda sunt munera. Nam cum sit nulli omnino comparationi coæquandum, quod a creatore nostro pro bonis seruitiis repensatur, dum breui, atque paruo temporis spatio finiuntur labores, quos pro dilectione ipsius sustinemus, consideratione refrigerii nos oportet libenti animo tolerare præsentis vitæ angustias. Sed quantum nobis laborum vestrorum operatio magnam gaudii vbertatem inducit, tantum pro duritia sacerdotum gentis illius conterimur, quod postpositis salutis suæ suffragiis, atque redemptoris nostri contemnendo seruitia, vitiorum fœtoribus ingrauantur: quibus ad præparandam salutem quandoquidem tantum nos necesse est importunis prædicationibus imminere, quantum nos perfectæ negotiationis creditorum nobis talentorum duplicat assignatio, atque dominicæ vocis ad suscipiendam eius requiem persuadet assertio. Suggestum est namque nobis, eo quod presbyteri, seu diaconi, aliique sacerdotalis officii, post suas ordinationes in lapsu coinquinantur: &

ANNO CHRISTI 649. propterea nimio mœrore fraternitatem tuam adstringi, velleque pastorale obsequium pro eorum inobedientia deponere, & vacationem ab episcopatus laboribus eligere, & in silentio atque otio vitam degere, quam in his quæ tibi commissa sunt permanere, dicente Domino: *Beatus qui perseuerauerit vsque in finem.* Vnde namque beata perseuerantia, nisi de virtute patientiæ? quia secundum apostolicam prædicationem, *Omnes qui voluerint in Christo pie viuere, persecutiones patientur.* Ideoque, frater carissime, non vos afflictionum amaritudo a pio mentis vestræ proposito coarctet recedere, considerans quanta pro absolutione nostri & liberatione creator Dominusque noster pertulerit, quibusque se contumeliis afficiendum tradiderit, vt nos a vinculis diabolicæ potestatis liberaret. Propterea nullatenus in huiusmodi peccato delinquentibus ad destructionem Canonum compassionem exhibeas. Nam qui semel post suam ordinationem in lapsum ceciderit, deinceps iam depositus erit, nullumque gradum sacerdotii poterit adipisci: sed sufficiat ei lamentationibus fletibusque assiduis quousque aduixerit in eadem pœnitentia perdurare, vt commissum delictum diuina gratia extinguere valeat. Si enim tales quærimus ad sacros ordines promouendos, quibus nulla ruga, nullumque vitæ contagium mentes & corpora præpediat: quanto magis, si post ordinationem suam quispiam in lapsum ceciderit, & præuaricationis peccato deprehendatur obnoxius, omnino prohibendus est cum manibus lutulentis atque pollutis mysterium nostræ salutis tractare? Sitque huiusmodi semper, iuxta sacrorum Canonum statuta, in hac vita depositus; vt ab illo qui mentis interiora scrutatur, nullamque de ouibus errare congaudet, dum aspexerit sinceram pœnitentiam eius, in terribili iudicio habeat reconciliatum. Ideoque iterum hortamur caritatem tuam, exemplo eius qui pro nobis pati & mori voluit, promptos vos in cunctis eius seruitiis permanere. Neque pigeat vos temporales cruciatus pro Christi nomine sustinere: sed emolumenta futuræ remunerationis huius sæculi vexationes tolerare persuadeant. Scriptum namque est: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris acci-*

Mat. 10. 22. & 24. 13.

2. *Tim.* 3. 12.

Distinct. 1. Qui semel post.

Distinct. 1. Si post ordinationē.

piam, & nomen Domini inuocabo. Tantum enim a nobis exigitur, quantum possumus famulatus nostri obsequio commodare. Cumque cuncta quæ nobis ad confortandos fraternitatis vestræ animos poterant ministrari, largiente supernæ maiestatis clementia vobis sint procul dubio manifesta, restat vt de aliis quæ nos per sua scripta consuluit, fraternitati vestræ significemus. ANNO CHRISTI 649.

Credimus etenim ad vos peruenisse, quomodo in conturbatione rectæ fidei, & catholicæ ecclesiæ conculcatione, ante hos annos plus minus quindecim, a Sergio falso episcopo Constantinopolitano, in auxilio habente tunc imperantem Heraclium, execranda & abominanda hæresis pullulauit, Apollinaristarum & Seuerianorum, Eutychianistarum atque Manichæorum errorem renouans: quam successor eius Pyrrhus, idemque episcopus, qui ambitionis fastu Constantinopolitanam sedem arripuit, in deterius auxit. Pro qua re sæpius apostolica sedes persuasionibus, contestationibus, atque increpationibus plurimis admonuit eos, quatenus ab huiusmodi errore recederent, & ad lumen pietatis ex quo lapsi sunt, remearent. Et non solum hoc facere nullatenus voluerunt: sed & nunc successor eius Paulus, temerator fidei, episcopus Constantinopolitanus, aliud nequius excogitauit in præiudicium catholicæ fidei conamen, quasi quæ a decessoribus suis hæretice exposita fuerunt destruens; & imperialem typum, sacrilego ausu, totius plenum perfidiæ, a clementissimo principe nostro fieri persuasit, in quo promulgatum est, vt omnes populi Christiani credere debuissent. Ideoque necesse habuimus, ne pro quadam negligentia & animarum detrimento quæ nobis commissæ sunt, culpæ reatu adstringamur, cœtum generalem fratrum & coepiscoporum nostrorum in hac Romana ciuitate congregare. In quorum præsentia memoratorum hæreticorum sceleroſa conscripta examinata, atque denudata sunt; & apostolico mucrone, patrumque definitionibus, vno ore vnoque spiritu condemnauimus; vt cognoscentes vniuersi errorem qui in eis continetur, eorum pollutione nullatenus maculentur. Vnde præuidimus volumina gestorum synodalium in præsenti vobis dirigere, vna cum ency-

ANNO CHRISTI 649. clia noſtra. Ex quorum ſerie omnia ſubtiliter poteſtis addiſcere, & tenebras illorum nobiſcum, vt filii lucis, extinguere. Idcirco ſtudeat fraternitas tua omnibus eadem innoteſcere, vt tam abominandam hæreſim nobiſcum execrentur, quamque ſuæ ſalutis ſacramenta addiſcere valeant, atque ſynodali conuentione omnium fratrum & coepiſcoporum noſtrorum partium illarum effecta, ſecundum tenorem encycliæ a nobis directæ, ſcripta vna cum ſubſcriptionibus veſtris nobiſmet deſtinanda concelebrent, confirmantes atque conſentientes eis, quæ pro orthodoxa fide, & deſtuctione hæreticorum veſaniæ nuper exortæ a nobis ſtatuta ſunt. Et[z] Sigebertum præcellentiſſimum filium noſtrum regem Francorum, pro ſuæ Chriſtianitatis remedio conſultiſſime admone atque precare, dirigere nobis ex corpore fratrum noſtrorum dilectiſſimos epiſcopos, qui ſedis apoſtolicæ legatione, diuina concedente propitiatione, fungi debeant, & quæ in noſtro Concilio peracta ſunt, cum his ſynodalibus apicibus veſtris, ad clementiſſimum principem noſtrum ſine dubio aſportare: vt noſtrorum laborum particeps effectus, mercedis cumulum adipiſci valeat, & ſui regni protectorem inueniat eum, cuius cauſa flagitari dignoſcitur. Hoc namque & in eius epiſtola exhortari eum cognouimus. Reliquias vero ſanctorum, de quibus præſentium lator nos admonuit, dari præcepimus. Nam codices iam exinaniti ſunt a noſtra bibliotheca, & vnde ei dare nullatenus habuimus: tranſcribere autem non potuit, quoniam feſtinanter de hac ciuitate regredi properauit. His igitur prælibatis, quæ a nobis per epiſtolam vobis ſcripta ſunt, effectui mancipari fraternitatem veſtram hortamur. Deus te incolumem cuſtodiat, dilectiſſime frater.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[z] *Martini papæ epiſtola.*] Synodum Romanam Martini papæ aduerſus Monothelitas, cuius acta cum hac epiſtola in Galliam miſſa ſunt, celebratam conſtat menſe Octobri, anno Chriſti DCXLIX. Scripta igitur epiſtola, vel eodem mox anno exeunte, vel initio ſequentis.

[a] *Sigebertum regem.*] Dagoberti nempe filium, qui in Auſtraſia regnabat. Ex actis porro vitæ ſancti Eligii lib. 1. cap. 33. liquet eadem

gesta synodalia ad Clodoueum quoque regem Sigeberti fratrem missa, qui in Neustria & Burgundia, hoc est in altera Francici regni parte imperabat. ANNO CHRISTI 649.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Causa Synodi quæ.

a *Concilium.*] Postquam Constans imperator electionem sancti Martini more solito confirmasset, ab eoque in signum gratitudinis exegisset, vt promulgatam a se perfidiam pontifex suo consensu suaque subscriptione approbaret; non modo impium aliquod petenti imperatori non consensit, sed potius in contrarium nisus Synodum indixit, in qua promulgatam perfidiam condemnauit. Causa igitur primaria huius Synodi cogendæ non tam fuit, vt Sergius, Pyrrhus & Paulus iam antea condemnati, iterato iudicio damnarentur, quam vt recens credendi formula ab imperatore suo edicto (quod typum nominauit) proposita, omnino proscriberetur, atque anathemati subiiceretur. Sanctum Martinum pontificem ad hanc Synodum conuocandam, a sancto Maximo abbate inductum esse, scribit Theophanes anno 19. Heraclii, his verbis: *Cum autem Maximus Romam peruenisset, papamque Martinum ad æmulationem accendisset, Synodo centum decem episcoporum collecta, Sergium, Pyrrhum, Cyrum & Paulum anathemati ſauerunt,* &c. Quod in actis Concilii nulla mentio reperiatur Maximi, mirum videri non debet, cum abbates etiamsi ad Synodum admitterentur, non decidendi & subscribendi, sed tantum consulendi facultatem haberent. Hæc sancta Synodus tantæ est amplitudinis, dignitatis ac maiestatis, vt ad plenam fidei catholicæ professionem, post quinque vniuersalium Synodorum assertionem, huius quoque confessionem vsque ad plenam sexti œcumenici Concilii promulgationem fideles adiicere solerent. Constat illud ex Synodo Anglicana sub Theodoro archiepiscopo celebrata apud Bedam lib. 5. hist. Anglic. cap. 17. quam infra collocatam inuenies sub Adeodato papa. Acta synodalia integra extant Græce & Latine scripta, eo quod non tantum in archiuo sedis apostolicæ illa seruata fuerint, sed quia plurima ex prototypo confecta sunt exemplaria, quæ ab eodem pontifice missa sunt in omnes prouincias orientis & occidentis. Id quidem testatur Anastasius in vita Martini, idemque ab eodem pontifice asseri videtur in epistola ad Amandum, cum non synodalem tantum epistolam more maiorum ad eum misit, sed ipsa integra synodalia acta. Continet ipsa Synodus quinque secretarios siue consultationes, sessiones vel actiones.

S. Maximus Synodum fieri postulauit.

Auctoritas Concilii quanta.

Actorum plura exemplaria Græca & Latina.

Primæ Cōsultationis compēdiosa relatio.

Horum primo III. Nonas Octobris celebrato, præparatis per primicerium notariorum ad bellandum animis episcoporum, sanctus Martinus papa ad Synodum orationem habuit, qua ostendit per hæresim Monothelitarum mysterium incarnationis euerti: nominatisque prædictæ hæreseos auctoribus, Cyro Alexandrino, Sergio, Pyrrho & Paulo Constantinopolitanis episcopis, auctoritate S. scripturæ & SS. patrum, catholicum dogma confirmauit: quæque ab aduer-

ANNO CHRISTI 649. fariis adducta erant, docte & solide refutauit, eo ipso, quod posita vna voluntate, vna inferatur natura, adeoque totum incarnati Verbi mysterium destruatur. Post hæc lecta est epistola Mauri episcopi Rauennatis, quam per legatos episcopi Cæsenatis ad Synodum destinauerat. Qua cum ille absentiam suam per incursiones barbaricas excusasset, fideique catholicæ professionem emisisset, Martinus papa de duabus in Christo voluntatibus & operationibus disertam disputationem adhibuit: qua absoluta, auditaque suggestione Deusdedit episcopi, finis impositus est primo Synodi secretario.

Secundæ consultationis succincta enarratio.

Secundus secretarius habitus est octauo Idus Octobris, quo dum Martinus papa de qualitate iudicii ecclesiastici paucula præfatus fuisset, oblati sunt duo libelli; alter a Stephano Dorensi episcopo sedisque apostolicæ in Palæstina vicario: alter ab abbatibus, presbyteris & monachis Græciæ. Petebatur in vtroque vt impii hæretici cum sua hæresi, cumque abominabili typo sub imperatoris nomine promulgato damnarentur. His auditis, iussa sunt edi scripta eorum qui prædecessori Theodoro papæ aduersus eosdem hæreticos querelarum libellos obtulerant. Primum lectæ sunt Sergii episcopi cuiusdam in Cypro: deinde epistolæ Africanorum episcoporum, quas ad Theodorum papam, Constantem imperatorem, & Paulum Constantinopolitanum transmiserant.

Tertiæ cõsultationis compendium.

Tertia consultatio celebrata fuit 16. Kalend. Nouembris. In hac Martinus pontifex præmisit, quo studio, quave vigilantia & cura mandato Dei hæresibus resistere debeat is, qui vniuersæ ecclesiæ præest. His præuiis, iussu eiusdem pontificis eduntur scripta Theodori Pharanitæ episcopi de vna voluntate & operatione. Ad hæc confutanda, sanctorum patrum sententiæ in medium allatæ sunt. Deinceps nouem capitula Cyri Alexandrini cum epistola, quam Sergius Constantinopolitanus ad ipsum scripserat, recitata fuerunt. Et quoniam Cyrus testimonio sancti Dionysii suam sententiam confirmabat, iussus est afferri codex Dionysii, legique eius epistola ad Caium, in qua deiuirilem Christi operationem appellat. Interlocutus sanctus Martinus papa, detecta hæreticorum fraude, textum Dionysii corrupte citantium, ostendit, quod cum Dionysius Areopagita dixisset, nouam deiuirilem operationem, loco *nouam*, illi *vnam* dixerint; iectaque voce *deiuirilis*, vnam in Christo operationem dumtaxat asseruerint. Iussa sunt etiam legi scripta Themestii hæretici, de vna operatione ex Dionysii deiuirilis operationis male accepta sententia. Quæ cum lecta fuissent, Martinus papa Dionysium per deiuirilem operationem non vnam, sed vnius personæ duas, humanam scilicet & diuinam, significare voluisse, pluribus ostendit. Idem per Sophronium Hierosolymitanum episcopum antea detectum, & in hæreticos obiectum, male vero a Pyrrho excusatum fuisse, Deusdedit Calaritanus episcopus interlocutione sua demonstrauit. His peractis, iussa est edi ecthesis Sergii Constantinopolitani episcopi, nomine Heraclii imperatoris

edita & promulgata : addita est lectio epistolarum, quas pro confirmatione prædictæ ectheseos Sergius ad Cyrum, & contra Cyrus ad Sergium reddidit. ANNO CHRISTI 649.

Quartæ cõsultationis compendium.

Quarta consultatione Martinus papa ectheſim Heraclii, ciusque defensores Sergium, Cyrum & Pyrrhum fortissimis rationibus impugnauit, addiditque de Paulo, qui typum edendum proposuit, iudicium peragi. Iussæ igitur sunt literæ ipsius Pauli ad Theodorum Romanum pontificem recitari; ex quibus refractarius illius animus cognitus fuit. His adiecta est lectio typi, quem cum sancta Synodus subdolum, inconstantem, mendacem atque in omnibus impium esse reperisset, eumdem condemnauit. His prauis germinibus euulsis, iussu sanctissimi pontificis Nicænum & Constantinopolitanum symbolum, duodecim anathematismi Concilii Ephesini, definitio fidei catholicæ facta in Calchedonensi Concilio, & quatuordecim capita quintæ Synodi recitata fuerunt. Quibus lectis, nomine totius Synodi locutus est Maximus Aquileiensis episcopus, pluraque in commendationem Conciliorum, & in detestationem hæreseos eiusque sectariorum inculcauit: quæ vero a sanctis patribus pro catholica veritate scripta fuerunt, in sequentem consultationem reiecit.

Quintæ cõsultationis compendium.

Quinta & vltima consultatione, quam pridie Kal. Nouemb. habu erunt, hortatu Martini papæ, allata sunt volumina sanctorum patrum, ex quibus patres Concilii velut e pharetra sagittas, quibus aduersarii ferirentur, acceperunt. Deinde iussa sunt legi veterum hæreticorum scripta eo fine, vt recentiores hæreticos conuincerent, qui se patres orthodoxos sequi, Concilia tueri, & antiquorum hæreticorum sententias de fide nequaquam sectari, ad decipiendum simpliciores, mentiebantur. Post fidem orthodoxam de vera Verbi incarnatione stabilitam, ad confutandas aduersariorum assertiones, viginti Canones sanciuerunt; quibus singulis ad finem apposita est condemnatio eorum qui secus sentirent. Demum vero post hæc secuta est omnium episcoporum subscriptio, cui tamquam appendix addita postea fuit subscriptio trium aliorum episcoporum, nempe Ioannis episcopi Mediolanensis, Iustini episcopi Calaritani, & Malliodori Dortonensis episcopi. Absoluta Synodo, scripta est a sancto Martino Romano pontifice & Concilio epistola synodalis & encyclica ad omnes Christi fideles, de rebus pro fide catholica in hac Synodo gestis. Exemplaria synodalium actorum ad singulos fere episcopos transmissa fuerunt, vt constat ex ea epistola, quam Martinus papa ad Amandum Traiectensem episcopum reddidit. Hæc de Synodo Lateranensi compendiose excerpta sunt ex Baronii annalibus anno 649. num. 1. & seq.

[b] *Lateranense.*] De Lateranensi ecclesia & palatio, vide quæ notaui supra tom. 1. sub Melchiade.

Numerus episcoporũ quantus.

[c] *Centum quinque episcopi.*] Tantus est numerus eorum, qui in fine consultationis quintæ subscripsisse reperiuntur. Centum & decem episcopos interfuisse huic Concilio, scribit Theophanes verbis supra enarratis.

[d] *Anno*

[a] *Anno Domini 649. &c.*] Constat ex initio actorum Concilii, vbi dicitur: hæc Synodus celebrata anno nono Constantis, indictione octaua: quæ tempora cum anno redemptoris nostri Iesu Christi 649. & initio pontificatus sancti Martini coincidunt. Tempus Concilii.

ANNO CHRISTI 650.

CONCILIVM CABILONENSE, CLODOVEI II. REGIS EVOCATIONE

VIII. Kalendas Nouembres in vrbe Cabilono in basilica S. Vincentii celebratum, circa annum Christi DCL. Martini papæ II. Clodouei eiusdem regis VI.

TITVLI CANONVM.

I. *Vt fidei Nicænæ norma in omnibus conseruetur.*
II. *Vt Canonum statuta seruentur.*
III. *De clericorum cum extraneis feminis familiaritate fugienda.*
IV. *Ne duo in ciuitate vna eodem tempore habeantur episcopi.*
V. *Vt sæculares nondum clerici, parochias aut earum res non regant.*
VI. *Nemo ante audientiam res ecclesiæ inuadere præsumat.*
VII. *Res defuncti presbyteri, vel abbatis, intactæ permaneant.*
VIII. *De pœnitentia peccatorum a sacerdotibus indicenda.*
IX. *Ne mancipia Christiana extra regni terminos vendantur.*
X. *Vt episcopi a comprouincialibus, clero, & ciuibus suis eligantur.*
XI. *Vt iudices publici per monasteria & parochias, nisi inuitati, non discurrant.*
XII. *Vt duo abbates in vno monasterio non sint.*
XIII. *Vt nullus alienum clericum retineat, nec ordinet, sine episcopi sui voluntate.*
XIV. *De oratoriis per villas potentum, vt clerici qui his deseruiunt in episcopi libera sint potestate.*
XV. *Vt abbates & monachi sæculari patrocinio non vtantur, & principem sine episcopi sui permissu non adeant.*
XVI. *Vt nemo ad sacros ordines per præmium promoueatur.*
XVII. *Vt nullus sæcularium in ecclesia, vel in ipsius atrio, scandalũ aut simultates excitare præsumat.*
XVIII. *Vt die dominico ruralia opera nemo exerceat.*
XIX. *Ne turpia vel obscœna in basilicis, aut in earum porticibus & atriis, cantari permittantur.*
XX. *De Agapio & Bobone Dinienſis vrbis episcopis.*

PRÆFATIO.

PRISCIS quidem Canonibus noscitur institutum, vt metropolitani cum eorum comprouincialibus per singulos annos debeant in synodali coniungi Deo propitiante Concilio. Sed nunc tam ex communi omnium voluntate, quam ex euocatione vel ordinatione glorioſiſſimi

domini Clodoueiregis, pro zelo religionis, vel orthodoxæ fidei dilectione, in Cabilonensi vrbe in ecclesia sancti Vincentii pariter conglobati, ipsius sancti martyris intercessionem poscentes, vt longæuitatem supradicti principis suo suffragio mereremur, & inspiratione diuina interueniente, de Canonibus significaretur, quod si fuisset aliquid prætermissum, vel per negligentiam, aut ignorantiam vitiatum, in pristinum statum, sicut dudum fuerat a sanctis patribus statutum, deberet auxiliante Christo Domino reformari. ANNO CHRISTI 650.

CANONES.

I.

Ita omnes vna conspiratione & conniuente animo sentientes definiuimus, vt fidei norma, sicut in Nicæno Concilio pia est professione firmata, vel a sanctis patribus tradita, atque ab ipsis exposita, vel in postmodum a sancto etiam Calchedonensi Concilio firmata, in omnibus & ab omnibus conseruetur.

II.

Canonum vero statuta ab omnibus intemerata seruentur.

III.

Licet iam prioribus Canonibus fuerit statutum, placuit tamen renouare, vt si quis episcopus, presbyter, aut diaconus, vel quicumque ex sacerdotali catalogo, præter personas quæ in ipsis Canonibus continentur, cum qualicumque extranea muliere familiaritatem habere præsumpserit, quæ dedecoris vel adulterii possit afferre suspicionem, iuxta statuta Canonum ab ordine degradetur.

IV.

Vt duo in vna ciuitate penitus vno tempore nec ordinentur, nec habeantur episcopi, ne res ecclesiæ sæua diuisione debeant partiri.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 650.

V.

Sæculares vero, qui necdum sunt ad clericatum conuersi, res parochiarum, vel ipsas parochias minime ad regendum debeant habere commissas.

VI.

Vt nullus ante audientiam res quarumlibet ecclesiarum inuadere, aut auferre præsumat : quod qui fecerit, vt necator pauperum habeatur.

VII.

Vt defuncto presbytero, vel abbate, nihil ab episcopo auferatur, vel archidiacono, vel a quocumque, de rebus parochiæ, vel xenodochii, vel monasterii aliquid debeat minuere. Quod qui fecerit, iuxta statuta Canonum debeat coerceri.

VIII.

De pœnitentia vero peccatorum, quæ est medela animæ, vtilem hominibus esse censemus: & vt pœnitentibus a sacerdotibus data confessione indicatur pœnitentia, vniuersitas sacerdotum noscitur consentire.

IX.

Pietatis est maximæ & religionis intuitus, vt captiuitatis vinculum omnino a Christianis redimatur. Vnde sancta Synodus noscitur censuisse, vt nullus mancipium extra fines vel terminos, qui ad regnum domini Clodouei regis pertinent, penitus debeat venumdare: ne, quod absit, per tale commercium, aut captiuitatis vinculo, vel, quod peius est, Iudaica seruitute mancipia Christiana teneantur implicita.

X.

Si quis episcopus de quacumque fuerit ciuita-

te defunctus, non ab alio nisi a comprouincialibus, clero, & ciuibus suis, alterius habeatur electio: sin aliter, huiusmodi ordinatio irrita habeatur. ANNO CHRISTI 650.

XI.

Peruenit ad sanctam Synodum, quod iudices publici contra veternam consuetudinem per omnes parochias, vel monasteria, quæ mos est episcopis circuire, ipsi illicita præsumptione videantur discurrere; etiam & clericos vel abbates, vt eis præparent, inuitos atque districtos ante se faciant exhiberi: quod omnimodis nec religioni conuenit, nec Canonum permittit auctoritas. Vnde omnes vnanimiter censuimus sentientes, vt deinceps ista debeant emendare: & si præsumptione, vel potestate qua pollent, excepto inuitatione abbatis vel archipresbyteri, in ipsa monasteria vel parochias aliquid fortasse præsumpserint, a communione omnium sacerdotum eos conuenit sequestrari.

XII.

Vt duo abbates in vno monasterio esse non debeant; ne sub obtentu potestatis simultas inter monachos, & scandala generentur. Verumtamen si quilibet abbas sibi elegerit successorem, ipse qui eligitur, de facultatibus ipsius monasterii ad regendum nullam habeat potestatem.

XIII.

Vt nullus alterius clericum retinere præsumat, sicut priscis est Canonibus statutum, nec ad sacrum ordinem sine voluntate episcopi sui penitus promouere.

XIV.

Nonnulli ex fratribus & coepiscopis nostris re-

ANNO CHRISTI 650. sidentibus nobis in sancta Synodo in querimoniam detulerunt, quod oratoria per villas potentum iam longo constructa tempore, & facultates ibidem collatas, ipsi quorum villæ sunt episcopis contradicant, & iam nec ipsos clericos, qui ad ipsa oratoria deseruiunt, ab archidiacono coerceri permittant: quod conuenit emendari; ita dumtaxat vt in potestate sit episcopi, & de ordinatione clericorum, & de facultate ibidem collata, qualiter ad ipsa oratoria & officium diuinum possit impleri, & sacra libamina consecrari. Quod si quis contradixerit, iuxta priscos Canones communione priuetur.

XV.

Vt abbates & monachi, aut agentes monasteriorum, patrocinio sæculari penitus non vtantur; nec ad principis præsentiam sine episcopi sui permissu ambulare audeant. Quod si fecerint, a suis episcopis excommunicentur.

XVI.

Vt nullus episcopus, neque presbyter, vel abbas, seu diaconus per præmium ad sacrum ordinem amodo penitus accedat. Quod qui fecerit, ipso honore, quem præmiis comparare præsumpserit, omnino priuetur.

XVII.

Et quia multa per præsumptionem proueniunt, quæ Deo minus placita, & sacris Canonibus videntur esse contraria, quæ a sacerdotibus necesse est coerceri, ita sancta Synodus instituit, vt nullus sæcularium nec in ecclesia, nec infra atrium ipsius

ecclesiæ, qualecumque scandalum, aut simultates penitus excitare præsumat; nec arma trahere, aut quemcumque ad vulnerandum vel interficiendum penitus appetere. Quod si quis fortasse præsumpserit, ab episcopo loci illius, vbi factum fuerit, ipse iuxta statuta Canonum communione priuetur. ANNO CHRISTI 650.

XVIII.

Licet generaliter ab omnibus catholicis, & Deum timentibus diem dominicum, quod est prima sabbati, conuenit obseruari, & sicut in superioribus Canonibus est statutum; non aliquid noui condentes, sed vetera renouantes instituimus, vt in ipso die dominico ruralia opera, id est arare, secare, messes metere, exartos facere, vel quidquid ad ruris culturam pertinet, nullus penitus præsumat. Quod qui inuentus fuerit faciens, sub disciplina districtionis omnimodis corrigatur.

XIX.

Multa quidem eueniunt, quæ dum leuia minime corriguntur, sæpius maiora consurgunt. Valde enim omnibus noscitur esse indecorum, quod per dedicationes basilicarum, aut festiuitates martyrum, ad ipsa solennia confluentes chorus femineus turpia quidem & obscœna cantica decantare videntur, dum aut orare debent, aut clericos psallentes audire. Vnde conuenit, vt sacerdotes loci talia a septis basilicarum, vel porticibus ipsarum, ac etiam ab ipsis atriis vetare debeant & arcere. Et si voluntarie noluerint emendare, aut excommunicari debeant, aut disciplinæ aculeum sustinere.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 650.

XX.

Agapium vero & Bobonem Dinienſis vrbis epiſcopos, pro eo quod ipſos contra ſtatuta Canonum in multis conditionibus erraſſe vel deliquiſſe cognouimus, ipſos iuxta tenorem Canonum ab omni epiſcopatuum ordine decreuimus degradare.

SVBSCRIPTIONES.

Candericus epiſcopus eccleſiæ Lugdunenſis, his conſtitutionibus ſubſcripſi.

Landalenus epiſcopus eccleſiæ Viennenſis, his conſtitutionibus ſubſcripſi.

Audoënus epiſcopus eccleſiæ Rothomagenſis, his conſtitutionibus ſubſcripſi.

Armentarius epiſcopus eccleſiæ Senonicæ, his conſtitutionibus ſubſcripſi.

Vvlfoledus epiſcopus eccleſiæ Bituricæ, his conſtitutionibus ſubſcripſi.

Donatus epiſcopus eccleſiæ Veſontienſis, his conſtitutionibus ſubſcripſi.

Rauracus epiſcopus eccleſiæ Niuernenſis ſubſcripſi.

Deodatus epiſcopus eccleſiæ Matiſconenſis ſubſcripſi.

Pappolus epiſcopus eccleſiæ Genauenſis ſubſcripſi.

Palladius epiſcopus eccleſiæ Autiſiodorenſis ſubſcripſi.

Ferreolus epiſcopus eccleſiæ Auguſtodunenſis ſubſcripſi.

Bertoaldus epiſcopus eccleſiæ Lingonicæ ſubſcripſi.

Audo epiſcopus eccleſiæ Aurelianenſis ſubſcripſi.

Malardus epiſcopus eccleſiæ Carnotinæ ſubſcripſi.

Aurelianus epiſcopus eccleſiæ Ventienſis ſubſcripſi.

Baudomeris epiſcopus eccleſiæ Tarantaſienſis ſubſcripſi.

[3] Protaſius epiſcopus eccleſiæ Sedunenſis ſubſcripſi.

Ingildus epiſcopus eccleſiæ Valentinæ ſubſcripſi.

Clarus epiſcopus eccleſiæ Gratianopolitanæ ſubſcripſi.

Gratus epiſcopus eccleſiæ Cabilonenſis ſubſcripſi.

Florentinus epiſcopus eccleſiæ Bellicenſis ſubſcripſi.

Ætherius epiſcopus eccleſiæ Ebredunenſis ſubſcripſi.

[4] Magnus epiſcopus eccleſiæ.

[5] Betto epiſcopus eccleſiæ Tricaſtinenſis ſubſcripſi.

Potentiſſimus epiſcopus eccleſiæ Vappicenſis ſubſcripſi.

Arricus epiſcopus eccleſiæ Lauſanenſis ſubſcripſi.

Claudius epiſcopus eccleſiæ Regenſis ſubſcripſi.

[6] Licerius epiſcopus eccleſiæ Vindauſcenſis ſubſcripſi.

Petronius epiſcopus eccleſiæ Vaſionenſis ſubſcripſi.

Bertefredus epiſcopus eccleſiæ Ambianenſis ſubſcripſi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Eligius episcopus ecclesiæ Nouiomensis subscripsi. ANNO CHRISTI 650.
Deocarius episcopus ecclesiæ Antipolitanæ subscripsi.
Leborius episcopus ecclesiæ Maurianensis subscripsi.
Chairibonus episcopus ecclesiæ Constantinæ subscripsi.
Amlacarius episcopus ecclesiæ Sagensis subscripsi.
Launobodus episcopus ecclesiæ Lexouiensis subscripsi.
Ragnericus episcopus ecclesiæ Ebroicensis subscripsi.
[7] Betto episcopus ecclesiæ de Iuliobona subscripsi.
Betto abba in vicem Latini episcopi ecclesiæ Turonicæ subscripsi.
Chaddo archidiaconus in vicem Salappii episcopi ecclesiæ Namneticæ subscripsi.
Germoaldus abba in vicem Audoberti episcopi ecclesiæ Patisiacæ subscripsi.
Paternus abba in vicem Felicis episcopi ecclesiæ Lemouicæ subscripsi.
Chagnoaldus abba in vicem Chadoindi episcopi ecclesiæ Cenomannicæ subscripsi.
Bertulfus abba in vicem Durioteri episcopi ecclesiæ Redonicæ subscripsi.

EPISTOLA CONCILII CABILONENSIS AD THEODOSIVM EPISCOPVM ARELATENSEM.

[8] *Domino semper peculiari suo Theodosio cœtus episcoporum, qui nuper est Cabilono vrbe cum Christi gratia adunatus.*

OMNIBVS veridica relatione perpatuit, quod nec vos credimus ignorasse, quod gloriosus domnus Clodoueus rex in suprascripta vrbe Cabilono octauo Kalendas Nouembris, synodale præcepit esse Concilium. Vbi omnibus nobis, qui in basilica domni Vincentii pariter residentes vestrum aduentum, dum vos propinquos, & iam in ipsa vrbe esse audiuimus, omnimodis præstolati sumus, datur intelligi pro qua re vos in ipso Concilio non voluistis adesse, dum multa aduersus vos, & de indecenti vita, & de excessu Canonum, quod maxime condolemus, peruulgata narrantur. Nam & scripta, qualiter vos constitit pœnitentiam fuisse professos, vestra manu vidimus, & comprouincialium vestrorum manibus roborata. Vnde vos credimus iam legisse, nec nos penitus ignoramus, quod qui publice pœnitentiam profitetur, episcopalem cathedram nec tenere, nec regere potest.

ANNO CHRISTI 650. potest. Propterea salutantes beatitudinem vestram honorifice, indicamus vt vsque ad aliam Synodum de Arelatensi sede, vbi vos constat pontificalem cathedram tenuisse, debeatis omnimodis abstinere, & de facultate ipsius ecclesiæ nihil ad vestram dominationem, donec in audientia ante fratres conueniatis, penitus præsumatis.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Circa annum* DCL.] Sub Clodoueo II. rege habitam fuisse hanc Synodum, Synodus ipsa docet: quoto autem illius anno habita sit, non liquet. Hoc certum videtur, ante annum Christi DCLVIII. id est ante annum XV. Clodouei constitui debere. Nam eo anno Parisiorum episcopus erat Landericus, vt ipsius pro sancti Dionysii monasterio literæ declarant. In hac vero Synodo subscribit per vicarium Audobertus, qui Landericum anteceſſit. Quare falluntur omnino, qui Synodum illo anno posteriorem faciunt.

[2] *Vt captiuitatis vinculum.*] Codex Tilianus, Pithœanus, & Bellouac. *Vt a captiuitatis vinculo animæ a Christicolis redimantur.* Canon 9.

Subscriptiones.] Hæ in solo erant Bellouacensi, non ordine alphabetico, sicut in vulgatis, sed quo modo hic digestæ sunt.

[3] *Protasius Sedunensis.*] Vulgati *Sentiensis:* Protasii Sedunensis episcopi vna cum Domitiano Genauensi, & Grato Augustensi, mentio fit in actis sancti Mauricii & sociorum.

[4] *Magnus episcopus.*] In codice Bellouac. nomen ecclesiæ non exprimitur. in vulgatis episcopus dicitur Atrebatensis. Verum Atrebates eo tempore, Cameracensibus attributi, proprium episcopum non habebant.

[5] *Betto Tricastinensis.*] Editio vulgata: *Betto Foroiulienſis.*

[6] *Licerius Vindauscensis.*] id est Carpentoratensis. Sic enim aliquando appellati sunt episcopi Carpentoratenses a Vindausca oppido vicino. Notitia ciuitatum Galliæ: *Ciuitas Carpentoratensium, nunc Vindausca.* Male ergo vulgati *ecclesiæ Auſciorum* habent, pro Vindauscensis.

[7] *Betto de Iuliobona.*] Notum olim huius nominis oppidum in Caletibus, pago Rothomagensi, vbi sedes episcopalis stata non fuit. Bettoni tamen episcopo attributus hoc tempore fuerat hic locus, sicut Austrapio Sellense castrum in Pictonibus apud Gregorium lib. 4. cap. 18. & Moderico vicus Arisitensis, vt paulo ante dictum est.

[8] *Domino Theodosio.*] Cod. Bellouacensi, *Theudorico.* atque ita etiam veteres catalogi episcoporum Arelatensium. alii *Theodosium,* alii *Theodoricum* vocant.

NOTA SEVERINI BINII.

Quo tempore habitum.

[a] *Concilium.*] Præsentia Clodouei regis, quem anno Domini 664. diem obiisse scribit auctor appendicis ad Gregorium Turonensem, non patitur post prædictum annum 664. hanc Synodum collocari: vtque eadem anteponatur Clypiacensi Concilio, non admittit subscriptio Andoberti Parisiensis ecclesiæ episcopi. Nam Clypiacensis habita fuit sub Landerico Parisiensi episcopo, vt patet ex verbis Aimoini supra allegatis. His itaque de causis visum est mihi, hanc Synodum Cabilonensem ad hæc Vitaliani tempora referēdam esse.

CONCILIVM TOLETANVM VIII.

Anno Christi 653.

LII. EPISCOPORVM, XVII. KALEND. IANVARII ANNO DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI DCLIII.

Celebratum tempore Martini papæ, regnante Recceſuintho rege,[a] æra DCXCI. Est vero prouinciale.

I. *De catholicæ fidei plenitudine.*
II. *De incauto iuramento.*
III. *De his qui sacrosanctos ordines muneribus assequuntur, & fautoribus eorum.*
IV. *De incontinentibus episcopis.*
V. *De incontinentibus presbyteris, ac diaconibus, & feminis quæ talibus coniunguntur.*
VI. *De incontinentibus subdiaconibus.*
VII. *De his qui post assumpta ecclesiasticarum dignitatum officia, ad coniugia redeunt.*
VIII. *De non ordinandis his, qui psalmorum, canticorum seu hymnorum ignari sunt.*
IX. *De his qui prætextu incommodæ ægritudinis, quadragesimæ ieiunium soluunt.*
X. *De his qui aut per auctoritatem, aut per vim ordinati sunt.*
XI. *De confirmatione vniuersalium decretorum.*
XII. *De Iudæis.*

ANNO quinto orthodoxi, atque glorioſi, & vera clementiæ dignitate * perſpicui, Recceſuinthi regis, cum nos omnes diuinæ ordinatio voluntatis, eiusdē principis sereniſſimo iuſſu, in baſilica ſanctorum apoſtolorum ad ſacrum Synodi coegiſſet aggregari conuentum, dies tandem lætitiæ, appetitu diutiſſime præoptatus, & gratus adfuit, & iocundus, tanto noſtri pectoris auidiori voto ſuſceptus, quanto ad remedium ſalutis extiterat anhelantium præcordiis exquiſitus. Cumque ex more vnuſquiſque noſtrum ordini ſuo ſedes debitas occupaſſet, & euentum rei, tranquillæ intentionis expectatio ſuſtine-

* præcipui

ANNO CHRISTI 653. ret, adest serenissimus princeps pia religione plenissimus, & summo laudum titulo glorioſus, qui seſe noſtro cœtui reddens acclinem, vt hunc omnipotenti Domino precibus commendaremus, astans, * dulcifluis hortatus est verbis, grates referens Deo virtutum, quod suæ iussionis implentes decretum, in vnum fuissemus adunati Concilium. Sed cum tam pie humilem cognouissemus eius sanctæ animæ voluntatem, & tam sublimis gloriæ celsitudinem videremus acclinem, tanta sumus in Dei gloriam exultationem succensi, vt grates illi debitas & honorem * læti redderemus, & cernui. Sed quanto extulerat principem humilitatis ordo sublimis, tanto ad exercitia summa virtutis instruebant exempla sacratissimi principis formam noſtræ religionis. Tum relatis Deo laudibus, de vnitatis alternæ prouentu, magna nos cum tranquillitatis gratia allocutus est, dicens:

* dulcis vt filius nos cohort.

* læti humiles red.

Etsi summus auctor rerum me diuæ memoriæ domini & genitoris mei temporibus in regni sede subuexit, atque ipsius * gloriæ participem fecit, nunc tamen cum ipse requiem æternarum adeptus est mansionum, ea quæ in me totius regiminis transfusa iura reliquit, ex toto diuina mihi potentia subiugauit. Vnde quia regendorum membrorum causa, salus est capitis, & felicitas populorum, non nisi manſuetudo est principum, votiue decreui vobis coram positis, & votorum meorum deliberationem * apta decreta sanctione patula referare, & studiorum * acta sincera exhibitione deferre. At vero quia anhelum pectus seſe in promissorum complementa diffundit, * nec pigredine fessum retardationis oneribus seſe * submittit, longam prosecutionem compendio breuitatis adstrinxi; & quidquid productionibus loquelarum in concione diffundere potui, totum in tomi huius complicamento * resperſum calamo vestræ sanctitudini offerre decreui: id magno precatu deliberationis exhortans, vt quæcumque illic detinentur ascripta, valido attendatis intuitu, sagaci perscrutemini studio, ac de his, quæcumque extiterint placita Deo, vestri oris ad nos sacro referantur oraculo.

* gloriæ deferens part.

* ne

* submittat,

* prorsus almæ vestræ

Accepto deinde oblato nobis tomo, agentes Domino gratias acclamauimus: *Gloria in excelsis Deo, & in terra* Luc. 2.

pax hominibus bonæ voluntatis. Post huius exultationis beatæ gaudium, & cælestis gloriæ hymnum, eidem sacro principi benediximus, reseratoque inuoluto tomo, hæc inibi contexta reperimus. ANNO CHRISTI 653.

In nomine Domini, Flauius Recceſuinthus rex reuerendiſſimis patribus in hac ſancta Synodo reſidentibus.

SANCTI Spiritus admirabili dono regulam fidei meæ ſolidam tenens, & inſtructam agnoſcens, atque in honorem eius diadema gloriæ cum cordis humilitate proſternens, illo lætus auditu, quod omnes reges terræ ſeruiunt & obediunt Deo, en reuerendi patres, excelſiori mihi venerationis honore ſublimes, coram vobis aduenio, in gratiam manſuetudinis meæ, beatitudinis veſtræ * teſtimonium conuocans; & ad teſtimonium viſionis veſtræ memet coram omnipotentis Dei nutibus tremendis acclinans; referens illi corde læto gratias opulentas, quod vos clementia voluntatis ipſius, ex noſtræ celſitudinis iuſſu, ad huius ſanctæ congregationis votiuum dignatus eſt deducere cœtum; confidens tam mihi, quam vobis, & in præſentium ſerie temporum, & in futurorum longitudine ſæculorum, eius adeſſe gratiæ præmium: quoniam & * veſtræ concordiæ in conueniendo vnanimem ac religioſum demonſtratis affectum, & diſpoſitionis meæ in regendis populis, quam pium ſit, * properatis patenter agnoſcere votum. Nunc igitur quia * momenti locutio longæ * dictionis non capit exceſſum, quid de ſancta fide nouerim, quam cælitus illapſam mihi per ſanctorum apoſtolorum, ſequentiumque patrum ora cognoui, ſeu quæ de ſecuturis negotiis, pro quibus hunc conuentum veſtræ congregationis coadunare percenſui, intimare decreuerim, in huius tomi ſerie conſcripta tenete, ac relecta * prænoſcite, & cunctis, quæ tenori eius noſtræ amplitudinis poteſtas impreſſit, veſtræ beatitudinis grauitas effectum tam prompte ac miſeranter impendat, quam noſtræ manſuetudinis ſerenitas hæc vobis implenda commendat.

* ſtudium

* veſtra cõcordia

* poteritis

* monens prælocutio * dilectionis

* pernoſcite,

Exordium itaque allocutionis meæ, ex definitione ſanctæ fidei inchoans, cetera quæ * futura ſunt, proſecutionibus intimanda, velut ſupra ſoliditatem petræ conſtru-

* futuris

ANNO CHRISTI 653.

cturus, annectam: vt operis mei ædificium congressurus, eo sequentia validius ponam, quo decētius firmissima prætulerim prima. Itaque coram se reuerentia vestra habeat, quod nosse non ambigit, me orthodoxæ fidei veram, sanctā & sinceram regulam, de corde puro, & conscientia bona plenissime habere, veraciter scire, * & fortissime retinere; atque ita eam complecti, venerari, atque diligere, sicut eam apostolica traditio * dedit, sicut eam sancta Synodus Nicæna constituit, sicut Constantinopoli sanctorum patrum congregatio definiuit, sicut Ephesini primi cœtus vnitas affirmauit, sicut Calchedonensis Concilii definitio protulit: hanc cum fidelibus seruans, * propriis gentibus tenendam insinuans, hanc populis alienis annuntians; vt in illa glorificans Deum, & * in tempore mortalium me summæ diuinitatis felicitas assequatur; & in terra viuentium hereditas a me gloriæ capiatur. En reuerendissimi patres quantum ad veritatem fidei sanctæ pertinuit, ex toto animam meam suæ confessionis titulos explicuisse honorificentia vestra pensauit. Iam nunc magnopere arbitror esse mihi * opportunius, quæ intendimus, societati eiusdem veræ fidei studia sanctæ operationis innectere; ne hanc aut sine operibus mortuam habeamus, aut * non plenitudinis suæ dignitate perspicua decidat inhonesta: dum scriptura non silente de quibusdam infertur, *qui dicunt se nosse Deum, factis autem negant*. Vt ergo hanc fidem supra lapidem illum solidatam, quem reprobauerunt ædificantes, idem tamen a Domino factus est in caput anguli, & est admirabilis in oculis nostris, plenius habeamus, eiusque insignibus decentius exornemur, attendite cuius operis fructum, cuiusque operationis * argumentum studiis huius sanctæ fidei consociare velimus, & innectere quantocius præoptemus. Itaque reuolutis retro temporibus, ita vos, omnemque populum iurasse recolimus, vt cuiuscumque ordinis vel honoris persona, quæ in necem regiam, excidiumque Gothorum gentis, ac patriæ detecta fuisset vel cogitasse noxia, vel egisse, irreuocabilis sententiæ multatus atrocitate, nusquam mereretur veniæ remedium, vel alicuius temperantiæ perciperet qualecumque subsidium. At nunc, quia graue onerosumque censetur, dum pietatis actibus graui contradictione hæc sen-

* firmissime

* docet,

* ad hāc saluandos infideles inuitans, in hāc subiectos populos regens, hanc prop.

* inter mortales

* opportunius enitendū,

* ne inhonesta a plenit.

Tit. 1.

Psalm. 117. *Matth.* 21. *Marc.* 12. *Luc.* 20.

*augmētum

In 7. Toletana Synodo.

tentia resultasse perpenditur, & sic funditus damnationis adstipulatio retinetur, ne pietati, quæ Apostolo præcinente ad omnia vtilis est, quicumque aditus * reseruetur, vestris hæc committo fidenti animo sacris pertractanda iudiciis, ac dirimenda sententiis. Vnde iam vestrum erit, inspirante vobis miseratione diuina, ita vtriusque discriminis temperare mensuram, ne aut * iuramenti conditio teneat reos, aut impietatis vltio habeat inhumanos: sicque vestri nos instruat forma iudicii, vt subiectos populos, nec in profanationibus habeamus subditos, nec impietatis vinculis doleamus * comminutos.

ANNO CHRISTI 650.

1. *Tim.* 4.

* reseretur,

Rex ab episcopis vult doceri.

* in iuramento cond.

* contaminatos.

Post huius conuentionis alloquium, sequentium nectens causas negotiorum, similique subiungimus vos intendere attentione, decernimus attestantes vniuersitatem vestram, per summæ diuinitatis coæqualem, coæternam & inseparabilem trinitatem, atque illius mysteria sacramenti, quo incarnatum Dei Filium de Spiritu sancto & Maria virgine pro salute mundi vera fides in toto orbe denuntiat, atque aduentum eiusdem Iesu Christi Filii Dei Domini nostri, quo perimendi sunt impii, & regnum eius, quo glorificandi sunt sancti, vt quæcumque negotia de quorũlibet querela vestris auditibus extiterint patefacta, cum iustitiæ vigore misericorditer, & cum temperamento miserationis iustissimæ, * cum nostra conniuentia terminetis in legum sententiis, quæ aut deprauata consistunt, aut ex superfluo, vel indebito * conjecta videntur, nostræ serenitatis accommodante consensu, hæc sola quæ ad sinceram iustitiam, & negotiorum sufficientiam conueniunt, * inordinetis; Canonum obscura quædam, & in dubium versa, in meridiem lucidæ intelligentiæ reducatis; omniũque negotiorum conuentus, ordinumque status, qui in vestram extiterint deuoluti præsentiam, ita maiorum regulis concordantes iustissime, pie ac temperanter constituere studeatis, vt & mihi, qui ad studiorum fructus bonorum anhelo, pars beatorum adueniat, & vos, quoniam implentes voluntatem Dei, me non spernitis imprecantem, regio beatitudinis æternæ suscipiat, & visio delectationis Dei sibi perenniter inhærere concedat. Vos etiam illustres viros, quos ex officio palatino huic sanctæ Synodo interesse * primatus obtinuit, ac nobilitas spectabilis

* concorditer terminentur in legum * collecta

* ordinetis,

* mos primatus

ANNO CHRISTI 653. honorauit, & experientia æquitatis plebium rectores exegit, quos in regimine socios, in aduersitate fidos, & in prosperis amplector strenuos, per quos iustitia leges implet, miseratio *leges inflectit, & contra iustitiam legum, moderatio æquitatis temperantiam legis extorquet, adiurans obtestor per omne illud admirabile, & solum vnius sacræ fidei sacramentum, * quo venerabilem omnium sanctorum patrum sum obtestatus Conuentum, vt ad cunctæ veritatis, ac discretionis iustissimæ formulam ita animos dirigatis, vt nihil a consensu præsentium patrum, sanctorumque virorum aliorsum * mentes ducentes obtutu, quidquid innocentiæ vicinum, quidquid iustitiæ proximũ, quidquid a pietate non alienum, vel soli Deo cognoueritis existere placitum, instanter, modeste, & cum omni dignemini intentione complere; scientes quia in eo quod hæc mea salubria vota completis, vos Deo amabiles assignatis; & in eo quod decretorum * vestrorũ edicta fauoris exhibitione corroboro, me vobiscum simul Deo placiturum assigno. In commune iam vobis cunctis & ex diuino cultu ministris idoneis, & ex aula regia rectoribus decenter electis diuini nominis adiuratione constrictis, adiicio consensionis meæ verum purumque promissum: vt quodcumque iustitiæ, aut pietati, salutarique discretioni vicinum decernere, seu adimplere cum * nostro consensu elegeritis, omnia fauente Deo perficiam, & aduersus omnimodam controuersiarum querelam, principali auctoritate muniam, ac defendam; * promissis illis, quæ ad domesticos fidei regula veritatis pertinuisse probauit. Adhuc aliud a beatitudinis vestræ conuentu eiusdem fidei * auiditas sancta deposcit, connectente me * in sequestrationis confinio causam, quæ * a nostro dogmate probatur extranea: quam licet per me lucrari Christus * exoptet, inimicam sibi tamẽ esse non ambigit, donec quod ardenter optat, euidenter obtineat. Iudæorum scilicet vitam, moresque denuntio, quorum tantummodo noui terram regiminis mei pollutã esse peste contagii. Nam cum Deus omnipotens omnes ex hac regione radicitus extirpauerit hæreses, hoc solum * sacrilegii remãsisse dignoscitur, quod aut nostræ deuotionis instantia corrigat, aut vltionis suæ vindicta disperdat. Ex iis enim quosdam traditionis errore vetustæ video retine-

*legis impletur,

* & per venerabilem omniũ sanctorum patrum (per quẽ obtestor) sanctum Conu.

* mentis ducentes obtutũ,

*nostrorum

* sancto

*præmissis

*deuotio

* in sequentis traditionis conf.

* vestræ dignitati

* exhortetur

* sacrilegii dedecus

re iura perfidiæ; quosdam vero sacri baptismatis expiatos ablutione, ita in apostasiæ * dolo relapsos errorem, vt detestabilior inueniatur in eis * profanatio blasphemiæ, quam in illis, quos nondum constat purificatos esse regenerationis * sacro liquore. Pro quo bonæ intentionis agone, & lucro fidei veræ, obsecro reuerentiam beatitudinis vestræ, atque per supra taxatum contestor tremendæ coniurationis tenorem, vt absque omni fauore, vt absque omni personarum partis ipsorum acceptione, quidquid ad Domini & redemptoris mei Iesu Christi veram fidem, verumque pertinet * amorem, de his iubeatis ardenter & verissime Deo, ac fidei meæ placitam sententiam dare. Vt sicut mihi diuina pietas regimen fidelium dedit, cum quibus se a me glorificari cognoscit, ita quoque infidelium assequi tribuat lucrum, in quibus & voluntatis suæ fieri bonum, & eius adueniſſe congaudeam venerabile regnum. Datum sub die decima septima Kalendarum Ianuariarum, anno feliciter quinto gloriæ regni nostri. * In nomine Domini, Flauius Recceſuindus rex hanc fidei & bonæ voluntatis meæ deliberationem manu mea subscripsi.

ANNO CHRISTI 653.

* doleo, al. denuo

* prolatio

* sacræ

* honorem,

* Item subscriptio: In nom.

Relecta tomi pagina, vel finita, cum glorificassemus Deum de fidei principalis auditu, & de bonæ voluntatis eius affectu, ad * peragendum causarum ceterarum negotium statim vertimus animum, simulque sumus exorsi * iudicium. I.

* peragendarum

* initiũ.

Tunc primæ narrationis exortu, veræ fidei nobis tractatus occurrit: vt incipientes de illa primitus loqui, inde soliditatis auspicemur exordiũ, vnde sacræ sumpsimus natiuitatis initium. Quatenus assertionum * nostrarum forti præmissa sententia, quidquid subsequenter aduenerit de actis negotiorum, fortius * subsistere valeat * seriem decretorum. Itaque vnius sacræ fidei veram professionem, veramque regulam tenere, nos tota virtute animi & profitemur, & acclamamus, cunctisque percipiendam, ac retinendam plena deliberatione incessanter prædicamus & pandimus; sicut a sanctis apostolis ostenta docetur, sicut a sequentibus patribus orthodoxis disserta probatur, sicut etiam in sanctis illis synodalibus gestis verissime confirmata dignoscitur; in quibus Arii, Macedonii, Nestorii, vel Eutychetis insanissimus error & dilucide proditur, & radi-

* sanctarum

* sustinere

* serie recte

ANNO CHRISTI 653. radicitus extirpatur: sicut denique [b] in sacris missarum solennitatibus concordi voce profitemur, ac dicimus:

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium conditorem: & in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei vnigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula; Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero; natum non factum, homousion Patri, hoc est, eiusdem cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cælo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem * descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine, & homo factus est; passus sub Pontio Pilato; sepultus, tertia die resurrexit. Ascendit ad cælos, sedet ad dexteram * Patris: inde venturus in gloria iudicare viuos & mortuos; cuius regni non erit finis. Credimus in Spiritum sanctum, Dominum, viuificatorem, ex Patre & Filio procedentem, cum Patre & Filio adorandum, & glorificandum; qui locutus est per prophetas: * in vnam catholicam atque apostolicam ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum. Expectamus resurrectionem mortuorum, * vitam futuri sæculi. Amen.

* descendit de cælis, incar.

* Dei patris omnipotentis:

* & vnã

* & vitam

Huius sanctæ fidei regula idcirco nunc tractatus non recipit aperturam, quia & a sacris doctoribus abunde constat exposita, & imminentium causarum negotia nos ad alia pertrahunt peragenda.

II.

Secundæ disputationis occursu adfuit negotium tam difficile, quam & graue, in quo de refugis atque perfidis disputatione commota; vtrumne posset eorumdem temperari sententia damnatorum, magno satis conatu est exquisitum. Sed cum illarum series conditionum, ad quas decursis non longe temporibus pro eorum penuria, hostilitatis vastitas * nos iurare coegerat, nostris esset auditibus recensita, tantam reperimus obligationis illic inesse censuram, vt macularum suarum nodositas non tantum videretur prohibitionem dedisse transgressionum, quantum concluisse viscera pietatum. Aderat enim, quod in vtroque pauor agebat, & ne sancti nominis profanatio fieret, & ne miserationis operatio interiret: quia ex Dei no-

Conc. Tolet. 7. c. 1.

* non

minis profanatione non aberat,* quod tenebat; & ex prohibitione pietatis aderat, quod tædebat. Dumque alterno periculorum obiectu * se prolatæ sententiæ compugnarent, perichitabamur * in bifido partium dissidentium calle, quo * diremptionis tramite iudicium properaret. Sed cum gressibus disputationis nostræ sese difficultatis congressio * deuia obiecisset, properandi tandem relicto discrimine, cum fragore singultuum, & imbribus lacrymarum, ad Deum, qui pietatis fons est, verba simul & corda conuertimus, orantes: Adspira sancte Spiritus, & ducito nos in portum voluntatis tuæ, sedatis fluctibus ignorantiæ nostræ. Ecce enim periculorum syrtes: in litore cursus nostri * peruenimus, atque * huiusmodi obuiantibus naufragiorum obicibus, quo * dispositionis nostræ vela pandamus, * attentius consideratione non cernimus. Sed adspira rursus sancte Spiritus, & dato nobis te donante nosse quod iubeas, ac te iuuante implere posse quod iusseris: vt & * perlustrando illumines, quod nescimus, & adiuuando * proficias, quod implere pauemus. * Si iam ergo in te quiescentes, erroneorum fluctuum pauoribus abdicatis, commercia nos * iubes disponere pacis, inchoemus illa, quæ & in gloriam tuæ omnipotentiæ conferantur, & humanæ saluti te * adnitente donentur. Temporibus non procul excursis, cum quorumdam * refugarum tumultuosa seditio frequenter vastationes terris inferret, & scandala populis cum excidiis irrogaret; adeo vt captiuorum turmas * reducere, & desolationes terræ, quæ tali concussæ sunt peste, quilibet conatus nequeat reparare, & * actum est vi potius necessitatis exortæ, quam deliberatione iudicii, vt contra eosdem, eisdemque simillimos, cum omni fere populo acerrima iuramenta daremus. Vnde iurasse nos per attestationem diuini nominis, conditio iuramenti demonstrat, & ne resolui queat, sacræ scripturæ auctoritas instat: scribitur namque in Exodo: *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum: neque enim insontem habebit Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra.* Item in Leuitico: *Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen Domini Dei tui. Ego Dominus.* At vero, quia illata pressurarum acerbitas resolui possit ac debeat, tam vinculorum & lamen-

ANNO CHRISTI 653.

* qui terrebat,
* sibi
* ancipites in
* direptionis, al. directionis
* & de via nos abiecisset,
* proueniunt,
* hinc inde
* disputationis
* attentionis
* per te lustrando
* perficias
* Simus ergo in te requiescentes, & err.
* iube
* annuente
* refutatorum
* ducerent, & ecclesiarum desolationes facerent, quæ tali
* exactũ

22. q. 4. Necesse est.
Exod. 20.
Leuit. 19.

ANNO CHRISTI 650.

torum * error insinuet, quam eiusdem auctoritatis Dominicæ præcepta commendant. Etenim iuxta veterem translationem ita quosdam per Isaiam graui exprobratione Dominus increpat, dicens: *Væ filiis defertionis, dicit Dominus: feciſtis consilium non per me, & sponsionem non per spiritum meum, adiicere peccatum super peccatum.* Item Ieremias: *Iniquitates nostræ declinauerunt ista, & peccata nostra amouerunt bona a nobis: quia inuenti sunt in populo meo impii, & laqueos statuerunt ad dispergendos viros, & comprehenderunt. Vt laqueus instans plenus volatilibus, sic domus eorum plenæ dolore.* Et per Michæã: *Heu mihi * anima, quia * perit reuertens ad terram; & qui corrigit, inter homines non est: omnes in sanguine iudicantur; vnusquisque proximum suum * tribulat tribulatione; in malum manus suas præparant.* Ad beneficentiam certe, quæ diuinis oculis tanto est gratior, quanto & inuenitur esse præstantior. sic nos Isaias instruit, dicens: *Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes.* Paulus etiam vas electionis: *Pietas ad omnia vtilis est.* Et Iacobus: *Iudicium sine misericordia illi qui non fecerit misericordiam: superexaltat autem misericordia iudicium.* Ioannes item: *Qui odit fratrem suum, homicida est: & scitis, quia omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem.* Et per * semetipsum veritas: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos.* Et iterum: *Dimittite, & dimittetur vobis: si autem non dimiseritis, nec pater vester cælestis dimittet vobis peccata vestra.* Ecce sunt Dominicæ iussiones hinc inde adstipulata firmissima cautione præcepta: ac proinde quia sunt diuini oris prosecutione taxata, manebunt per omnia æterna lege præfixa. Quid ergo? numquid aut * iuramenti iustitiam, aut * misericordiæ pacem sibi contraire narrabimus, dum scriptum sit: *Misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax se cõplexæ sunt?* aut quia controuersiarum lapsus sese in * contentione diffundunt, ideo vnius partis assertionẽ narrabimus non implendam? * Cur alterius assertio partis iacturæ * comminatur instantiam? & quia iuramenti custodia vltionem non temperat paueſcendam, idcirco impietatis atrocitas mortem pariet execrandam? Absit: etenim si publicis sacramentorum gestis (quod Deus auertat) a quibuslibet illicita, vel non bona extitisset conditio alligata, quæ aut iugulare animam patris, aut agere compelleret stuprum sacratissimæ vir-

* horror insinuat,

*anima mea, *perit reuertens a terra; *tribulat; omnes in malum

* semetipsam

*iuramẽta iustitiæ, *iuramẽti misericordiæ *contentionem

*ne *patiatur

Isa. 30. Ierem. 5. Isa. 58. 1. Tim. 4. Iacob. 2. 1. Ioan. 3. Luc. 6. Matth. 6. Psalm. 84. 12. q. 4. Si public. luo p. 12. cap. 9.

ANNO CHRISTI 653.

ginis, numquid non tolerabilius esset stultæ promissionis reiicere vota, quam per inutilium promissionum custodiam, exhorrendam criminum implere mensuram? Quod si ita est, quomodo crederetur vnius obseruantia iussionis esse fons pietatis, cum emitteret* riuulos vltionis? Aut quænam illa esset sacræ obseruatio legis, quæ sacrilegia committeret* prauitatis? Vel cuius mensuræ æquitas videretur, vt ex vnius præcepti cautela, necis exoriretur immanitas truculenta? At nunc non ita contendimus, vt contentionum diuortiis concitatis, nosipsos contentionis certaminibus misceamus. Est vere pax in vtroque quod dicimus: quia sic Spiritus sanctus iter nostrum ac cursum temperat, vt in nullo* deuium hoc* a sua dispositione secludat: vnde plena iam voce, pleniori fide, plenissimaque intentione prædicimus, atque in tota sanctæ ecclesiæ vniuersitate prædicamus pariter & optamus, nulla profanatione solius & summæ diuinitatis nomen existere assumendum, nullo periurii sacrilegio indebite profanandum, nullo vspiam contractu fallaciæ contingendum. Nam si attestante veritate, propter profanationem periurii euitandam prohibetur omnino iurare, cum dicitur: *Sit sermo vester, est, est, non, non: quod autem plus his est, a malo est:* quomodo impunitum erit, nomen tantæ gloriæ voluntarie profanasse, dum in eo taxata fides dignoscitur interisse? vel quatenus pacis fœdera* in gentium dissidia ligabuntur, si non iuramenti pacta sanctiori integritate seruentur? Etenim omne quod in pacis* fœdere venit, tunc solidius subsistit, cum iuramenti hoc interpositio roborat. Sed & omne quod animos amicorum conciliat, tunc* fixius durat, cum eos sacramenti vincula ligant. Omne etiam quod* testis adstipulat, tunc verius constat, cum id adiectio iurationis affirmat. Quod si & testis deficiat, innocentis fidem sola iurisiurandi taxatio manifestat. Hinc & vt* mentibus humanis diuina voluntas panderet quod volebat, ne labens fragilitas pro incerto teneret, quod inuiolatæ veritatis promissio exprimebat, per Isaiam loquitur, dicens: *Ego Dominus, & non est alius; in memetipsum iuraui.* Si ergo tantæ institutionis limite sunt votiua iuramenta seruanda, quis alienorum a veritate hæc adstruat execrabiliter violanda? Stabunt ergo sa-

*tribulos

* probitatis?

* deuius nos casus a disp.
* a se secludat.

Matth. 5.

*inter

Iuo p. 1 2. c. 2. 22. q. 1. Omne quod.

* fœdera

* fidelius

* testibus adstipulatur,

* motibus humanis

Isa. 45.

ANNO CHRISTI 653.

cræ auctoritatis viuida iussa, nec vana profanatione eruntaliquatenus temeranda. Verum ne iuramenta, quæ data sunt, videantur in nos ita penitus miserationum concluſisse præcordia, vt nullam de pietatis affectu animæ viscera concipiant indulgentiam paritura: sic stabilitis contractibus * iuramenti, sinum misericordiæ aperimus, atque ita cunctis Deo placita deuotione misereri censemus, vt nos nec iuramenti teneat cautio reos, nec inhumanitas faciat execrandos. Occurrere certe miserorum ruinis debet subsidio vnusquisque, quo valet, & releuatione alienæ vindictæ, a se Dei remouere vindictam: libat enim Domino prospera, qui ab afflictis pellit aduersa. * Inde Iob, ante passionis experientiam * impudens patientibus, quod in passionis suæ patientia memorabat, suarum virtutum catalogum texens, inter cetera sic connectit: *Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum.* Et paulo post: *Flebam quondam super eum qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi.* Hinc & Salomon: *Erue eos qui ducuntur ad mortem: & qui trahuntur ad interitum, liberare non cesses.* Quibus sanctæ auctoritatis instructi decretis, nec sanctum nomen profanasse nos constat, quod nullatenus profanandum vox nostræ prædicationis insinuat; & indulgentiæ visceribus adapertis, licet oris sui professione damnati difficile mererentur absolui (iuxta quod scriptum est: *Sanguis tuus super caput tuum; os enim tuum locutum est aduersum te.* Et iterum: *Ex ore tuo iustificaberis, & ex ore tuo condemnaberis*) tamen pietatis intuitu, & parcendi viam pandimus, qui & misericordiam prorogamus. Huius sane promissionis incaute crudam, cruentamque temperare sententiam illa quam maxime compellimur causa, quod hæc duo mala licet sint omnino cautissime præcauenda, tamen si periculi necessitas ex his vnum * temerare compulerit, id debemus resoluere, quod minori nexu noscitur * obligare. Quid autem ex his leuius, quidve sit grauius, *pro rationis acumine inuestigemus. Etenim dum periurare compellimur, creatorem quidem offendimus, sed nos tantummodo maculamus: cum vero noxia promissa complemus, & Dei iussa superbe contemnimus, & proximis impia crudelitate nocemus, & nosipsos crudeliori mortis

* iuramento

* Vnde Iob, iuuãte passionis suæ experientia, impẽdẽs patientibus passionis suæ patientiam memorabat, suarumque virt.

* imprudens

Iob. 29.

Iob. 30.

Prou. 24.

1. Reg. 2. Matth. 12.

Distin. 13. c. Duo mala. Iuo p. 12. c. 16. Burc. l. 12. c. 29. & c. 84.

* temperare

* obligari.

*pietatis acumine, al. puræ rationis

gladio trucidamus : illic enim duplici culparum telo per- ANNO CHRISTI 653.
cutimur, hic tripliciter iugulamur. Reſtat ergo vt eo noſtra pergat ſententia, quo miſericordiæ patuerit via : quæ ita Domino probatur accepta, vt plus eam cupiat quam
Oſea 6. Matth. 9. ſacrificia veneranda, dicente ipſo : *Miſericordiam* * *volui*, * volo,
& non ſacrificium. * Ac indulgentiæ conceſſa licentia, mi- * Hæc
ſerationis ipſius opus in glorioſi principis poteſtate redigimus ; vt quia Deus illi miſerendi aditum patefecit, remedia pietatis ipſe quoque non deneget : quæ ita principali diſcretione moderata * perſiſtunt, vt & illis ſit ali- * perſiſtant,
quatenus miſericordia contributa, & nuſquam gens, aut patria per eoſdem, aut periculum quodcumque perferat, aut iacturam, hæc miſerationis obtentu temperaſſe ſufficiat. Ceterum quæcumque iuramenta pro regiæ poteſtatis ſalute, vel * contractatione gentis & patriæ vel * conſtitutione *al.* confutatione
hactenus ſunt exacta, vel deinceps extiterint exigenda, omni cuſtodia, omnique vigilantia inſolubiliter decernimus obſeruanda, a membrorum truncatione, mortiſque ſententia * religione penitus abſoluta. Sed ne pra- * religatione
uarum mentium verſuta nequitia noſmet ad periurii quandoque deuocet culpam, nec a ſanctæ fidei regula hanc aſſerat venire ſententiam, tam diuinæ auctoritatis oracula, quam præcedentium patrum aſſerta huic nar-
22. q. 4. Incommutab. rationi curauimus innectenda. Etenim incommutabilis idemque ſemper exiſtens Dei ſummi natura præcellens, ſua ſæpe in ſacris literis legitur mutaſſe promiſſa, & pro
22. q. 4. Incommutab. miſericordia temperaſſe ſententiam. Vnde quamlibet ſit impaſſibilis atque immutabilis, * idemtidem deitate fir- * idé quidem eiuſdéq; deitatis, licet ſint dicta firmiſſ.
miſſima, crebro tamen eius & iuramenta leguntur, & pœnitentia : quæ ſacris extant myſteriis * adoperata. Iu- * adoperta.
rare namque Dei, eſt a ſeipſo nullatenus ordinata conuellere : pœnitere vero, eadem ordinata, cum voluerit,
Ierem. 18. immutare. Sic enim per Ieremiam dicit : *Repente loquar aduerſus gentem & aduerſus regnum, vt eradicem & deſtruam, & diſperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa * a malo ſuo,* * ſuper
quod locutus ſum aduerſus eam, agam & ego pœnitentiam ſuper malo, quod cogitaui vt facerem ei. Et per Ezechielem:
Ezech. 33. *Si dixero iuſto, quod vita viuat, & * confiſus in iuſtitia ſua* * conuerſus a
fecerit iniquitatem : omnes iuſtitiæ eius obliuioni tradentur, & in iniquitate ſua, quam operatus eſt, in ipſa morietur. Si autem di-

ANNO CHRISTI 653. *xero impio: Morte morieris; & egerit pœnitentiam a peccato suo, vita viuet, & non morietur.* Si ergo nostra conuersio sic diuinam mutat sententiam, cur miserorum tantæ lacrymæ, vel * pressura tam crudam non * temperet ex miseratione vindictam? Hinc etiam populo Israelitico sæpe vltio promissa suspenditur, & Niniuitarum perditio diuinæ sententiæ permutatione sedatur.

* pressuræ
* temperent

At vero illustri laudum titulo præclarus auctor Ambrosius in libro de officiis primo, huiusce modi rei causa sic loquitur: Est enim contra officium nonnunquam, promissum soluere, sacramentum custodire: vt Herodes, qui iurauit, quoniam quidquid * petitus esset, daret filiæ Herodiadis: & necem Ioannis præstitit, ne promissum negaret. Nam de Iephthe quid dicam, qui immolauit filiam, quæ sibi * victori primum occurrerat, quo votum impleret, quod spoponderat, vt quidquid sibi primum occurrisset, offerret Deo? Melius fuerat nihil tale promittere, quam promissum soluere parricidio. Item in libro tertio: Purum igitur ac sincerum oportet esse affectum, vt vnusquisque simplicem sermonem proferat, vas suum in sanctitate possideat, nec fratrem in circumscriptione verborum * inducat, nihil promittat inhonestum: * at si promiserit, tolerabilius est promissum non facere, quam facere quod turpe sit. Sæpe plerique constringunt se iurisiurandi sacramento, & cum ipsi cognouerint promittendum non fuisse, * sacramenti tamen contemplatione faciunt, quod spoponderint; sicut de Herode supra scripsimus, qui saltatrici præmium turpiter promisit, crudeliter soluit. Turpe est, quod regnum pro saltatione promittitur: crudele, quod mors prophetæ pro iurisiurandi religione donatur. Quanto tolerabilius * tale fuisset periurium sacramento? Et post pauca de Iephthe differens: Miserabilis, inquit, necessitas, quæ soluitur parricidio. Melius est non vouere, quam vouere id quod sibi is cui promittitur, nolit exsolui. Et post paululum: Non semper igitur promissa soluenda omnia sunt. Denique ipse Dominus, sicut scriptura indicat, frequenter suam mutat sententiam. Vir quoque sanctissimus Augustinus vestigationis acumine cautus, inueniendi arte præcipuus, asserendi copia profluus, eloquentiæ

Amb. lib. 1. c. 50.

* petitura

Matth. 14. *Marc.* 6.

Iudic. 11.

* viatori

22. qu. 4. Vnusquisque simplic.

* seducat,
* ac si promittere quærat,
* ius sacramenti

Matth. 14.

Marc. 6.

* tali

Iudic. 11.

22. q. 4. Non semper.

Ione 3.

flore venustus, sapientiæ fructu fecundus, hæc in suis narrat * affatibus. Duo sunt omnino genera mendaciorum, in quibus non magna culpa est, sed tamen non sunt sine culpa, cum aut iocamur, aut * proximis mentimur: illud primum in iocando ideo non est pernicioſissimum, quia non fallit: nouit enim ille cui dicitur, ioci causa esse dictum: secundum autem ideo * mitius est, quia retinet nonnullam beneuolentiam. * Ideo ipse: Non auferat, inquit, veritas misericordiam, non misericordia impediat veritatem. Si enim pro veritate, aut quasi rigida veritate, oblitus fueris misericordiam, non ambulabis in via Domini, in qua *misericordia & veritas obuiauerunt sibi.*

ANNO CHRISTI 653.
* affectibus.
Burch. * pro misericordia, *al.* pro proximis, *al.* aut cũ promittimus mẽt.
* minus
* Idem

Psalm. 84.

Beatus etiam Gregorius papa, & libris & * meritis honorandus, atque in ethicis assertionibus pene cunctis merito præferendus, sic in libris infert moralibus: Quia ergo Beemoth iste ita inexplicabilibus nodis ligat, vt plerumque mens in dubio adducta, vnde se a culpa soluere nititur, inde culpa arctius astringatur, recte dicitur: *Nerui testiculorum eius perplexi sunt*: argumenta namque machinationum illius quo magis laxantur, vt relinquant, eo magis implicantur, vt terreant. Est tamen quod ad destruendas eius versutias vtiliter fiat. Et cum mens inter minora & maxima peccata constringitur, si omnino nullus sine peccato euadendi aditus patet, minora semper eligantur. Quia & qui murorum vndique ambitu, ne fugiat, clauditur, ibi se in fugam præcipitat, vbi breuior murus inuenitur. Nostri quoque sæculi doctor egregius ecclesiæ catholicæ, nouissimum decus, præcedentibus ætate postremus, doctrinæ comparatione non infimus, & quod maius est, in sæculorum fine doctissimus, atque cum reuerentia nominandus Isidorus, in libro sententiarum secundo hæc pro tali narrat negotio: Non est conseruandum sacramentum, quod * male & incaute promittitur: velut si quispiam adulteræ perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilius est enim sacramentum non implere, quam permanere in stupri flagitio. Similiter in synonymis: In malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum; quod incaute vouisti, non facies: impia est promissio, quæ scelere adimpletur. Hæc de sacris paginis, auctoribusque

Iob. 40.

* vitæ mer.

Isidor. li. 2. sent. c. 31. de iuramen. sẽt. 10. & 22. q. 4. Non ist hoc.

* malum incaute

Isidor. lib. 2.

Vide hic Burc. qui hic mire variat.

ANNO CHRISTI 653. buſque præcipuis breuiſſime ſufficiat prælibaſſe. Nam plurima colligere poterit, qui hæc attentius legendo quæſierit. Ceterum quibus hæc nequaquam ſufficiunt, vel hinc ſumant cum rubore ſilentium: quia optat vas electionis anathema eſſe a Chriſto pro fratribus * noſtris, quam perdurare crudelibus in delictis. *Rom. 9.* *ſuis

III.

Tertiæ ratiocinationis alloquio doluimus, [d] contra priorum monita patrum, vota pernicioſiſſima poſterum. Nam quanto frequentius illi noxia vetuerunt, tanto ſtudioſius iſti perpetrare vetita non quieſcunt. Sicque per contrarium, quod penitus occumbere debuit, inſultare non deſinit: & res quæ tot exciſa decretis areſcere potuit, ad vicem * Lernæi capitis, vt ferunt fabulæ, truncata vireſcit. Denique, quod ſine magno dolore dicendum non eſt, reperiuntur quamplurimi negotio muneris perituri, mercari velle gratiam Spiritus ſancti, dum vile præmium donant, vt pontificalis ordinis ſublime culmen accipiant; obliti verborum Petri, qui dixit ad Simonem: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quoniam donum Dei exiſtimaſti per pecuniam poſſideri.* Proinde quia & vſitatum eſt tale malum, & maiorum frequenter extat mucrone ſucciſum, nos quoque huic vulneri cancroſo ignitum, quod ſupereſt, adhuc iniicimus ferrum; decernentes omnimodo, vt quicumque deinceps pro percipienda ſacerdotii dignitate quodlibet præmium detectus fuerit obtuliſſe, ex eodem tempore ſe nouerit anathematis opprobrio condemnatum, atque a * perceptione Chriſti corporis & ſanguinis alienum, ex quo illum conſtat hoc execrabile Chriſto perpetraſſe flagitium. Quod ſi aliquis extiterit, qui accuſet: ille qui hunc ordinem munerum fuerat acceptione lucratus, & ſuſcepti honoris gradu priuetur, & in monaſterio ſub perenni pœnitentia religetur. Illi vero qui pro hac cauſa munerum acceptores extiterint, ſi clerici fuerint, honoris amiſſione multentur; ſi vero laici, anathemate perpetuo condemnentur. *Hydræ *Act. 8.* *Decret. Iuo. p. 5. c. 83.* *participatione

IV.

Quartæ congreſſionis euentu obuius ſeſe nobis intulit pontificalis culminis lapſus, quem ante flere, quam

disponere compulsi ex ordine sumus. Nam cum secundum carnis assumptæ mysterium ecclesiæ suæ fuerit dignatus caput existere Christus, merito in membris eius intentio episcoporum officia peragere cernitur oculorum. Ipsi enim de sublimiori celsitudine * ordinum regunt & disponunt subiectas multitudines plebium. Vnde quanto ipsi fiunt sequentium * ducatores, tanto meritorum lumine debent esse fulgentes. Quapropter omnes episcopi, inter ceterarum ornamenta virtutum, nitore carnis debent propensius enitere ; vt ex hoc, audientes munditiam appetant, ex quo doctores immunditia non deturpat. Adeo vt si deinceps episcopi detecti fuerint execrabilibus flagitiis cum quibuslibet feminis pollui, aut familiari peculiaritate versari, nouerint se irreuocabili sententia patrum vlciſci, id est, & loci & ordinis sui dignitate priuari.

ANNO CHRISTI 655.

* ordinis

* ductores,

V.

Quintæ actionis impulsu peruenit ad totius Concilii sacrum auditum, quosdam sacerdotes & ministros obliuiscentes [e] maiorum * veteribus constitutis, aut vxorum, aut quarumcumque feminarum immunda societate, & execrabili contagione turpari, * pessimi cordis obstinatione, tam sacris literis quam patrum regulis obuiantes, nec leui quidem respiramine * memoriæ commendantes quod scriptum est : *Sancti estote, quoniam & ego sanctus sum, dicit Dominus.* Et illud apostolicum : *Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram,* id est, fornicationem & immunditiam, concupiscentiam malam & auaritiam : quibus quanto est pertinacior * vsus in malis, tanto austerioribus conuenit obuiare decretis. Propter quod * flagitii dedecus, specialiter hoc a sancto Concilio definitur, vt omnes episcopi idipsum in suis quærere solicite curent ; & cum hoc verissime reperire potuerint, omnes * placiti cautione tali distringant, vt nũquam vlterius tam abominanda committant. Mulieres vero, seu liberæ sint, seu ancillæ, * ac illis turpitudine sociatæ, ita omnibus modis separentur, * & monasterio tradantur, vt vlterius ad * conscios sui criminis reuertendi omnem habeant aditum denegatum. Illi vero si omnino coerceri nequiuerint, vsque ad exitũ vitæ suæ monasteriis deputati,

* ac veterum constitutorũ,

* & pessima

* cõtemplantes quod

* vis

* flagitiis detectis

* placita cautatione constringantur,

* tam turpiter sociatæ,

* aut certe vendãtur, vt

* conscios

ANNO CHRISTI 655. * pœnitentiæ disciplinis maneant omnino subiecti.

* disciplinis monasticis maneant

VI.

f Sextæ discussionis obiectu, quorumdam male sibi consciorum patuit denotatum elogium. Nam relatum est nobis quosdam subdiaconos, postquam ad sacri huius ordinis peruenerint gradum, non solum carnis immunditia sordidari, cum scriptum sit: *Mundamini, qui fertis vasa Domini:* sed etiam, quod dictu quoque nefas est, nouis vxoribus copulari; asserentes hoc ideo sibi licere, quia benedictionem a pontifice se nesciunt percepisse. Proinde omni excusationum discisso velamine, id præcipimus obseruari, vt cum iidem subdiacones ordinantur, cum vasis ministerii benedictio eis ab episcopo detur, (sicut in g quibusdam ecclesiis vetustas tradit antiqua, & sacra dignoscitur consuetudo substare prolata) omni penitus ab illis sorde mulierum, ac familiaritate remota. Quod si hoc vulnere deinceps fuerint sauciati, mox erunt sub pœnitentiæ oneribus, vsque ad extremum vitæ monasteriis religandi. Isa. 52.

VII.

Septimæ assertionis accessu adiit cœtum nostrum tam inuerecunda progressio, quam ignobilis ac detestanda præsumptio. Quosdam enim, aut euentu necessitatum, aut metu periculorum * adeptos fuisse nouimus ecclesiasticarum officia dignitatum: & quoniam cum illis hæc imponerentur, id sibi fieri noluisse * testantur, idcirco hæc spernere, atque ad pristina pertentant coniugia moresque redire; tam nequiter cælestia iura soluentes, quam prompte sæcularibus extant illecebris inhiantes. Qua de re nosse nos conuenit, quod episcopalis eminentiæ * culmen non immerito sacris omnibus esse summa percensuit, quæ ceteris sacerdotibus exercenda prohibuit; scilicet templorum Dei sacrationem, * chrismæ benedictionem, sacrorumque ordinum institutionem, quæ tam diuinaliter ordinata persistunt, quam excellentissime conferuntur: quia & tanto ab eis singulariter impenduntur, quanto eidem summo culmini peragenda seruantur. Quomodo ergo quod in se recipit, a se reiicere poterit, cum hæc a nullo altero conferri, quam a solis pontificibus nouit, a quibus nec ligata solui, nec soluta poterunt

* ab episcopis sûpsisse nouimus

* testati sunt,

* diuina auctoritas non

* chrismatis

ANNO CHRISTI 653.

Marc. 16. ab aliquo religari? Sic enim ad Petrum Veritas ait: *Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælo: & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælo.* Nequaquam ergo aliquando poterit profanari, quod diuina iuſſione, ſimulque apoſtolicæ traditionis auctoritate ſacrum noſcitur extitiſſe. Verum ſicut ſanctum chriſma collatum, & altaris honor, euelli non queunt: ita quoque * ſanctorum decus honorum, quod his compar habetur & ſocium, qualibet fuerit occaſione perceptum, manebit omnibus modis inconuulſum. Ad extirpandum vero radicitus huius callidæ machinationis inutile argumentum, id ſibi rationabiliter dari nouerint in obiectu, quod ſacroſancti baptiſmatis inappreciabile donum eſt ſemper; & ſæpe non ſolum [h] nolentibus, verum etiam (quod maius eſt) neſcientibus impertitur: ſed hoc a nullo penitus profanari permittitur. Quod ſi & hic opponitur, nec dum rationis capaces exiſtere, qui hoc probantur accipere; hic omnimodo * conticeſcant: quia ſi maiores impune non deſerunt, quod paruuli vel neſciendo, vel nolendo percipiunt, quanto magis non conuenit violare, quod pro mortis, aut pœnarum euadenda pernicie, occulta Dei diſpenſatione dignoſcitur obueniſſe?

* ſacrorũ

* cognoſcant;

Recedant ergo talium deſideriorum impudorati fautores; & licet inuiti perceperint, quod non merebantur habere, libenter tamen ob cæleſte retineant præmium, quod nolendo, per terrenæ conſecuti ſunt neceſſitatis euentum: vt * tamen inuiti appetant bona diligere, * quæ ſponte videntur * deſides impugnare. Quod ſi quis poſt hoc perennis diſpoſitionis edictum, non ſinceriter ſacris inhæſerit cultibus, & abiiciens a ſe gratiam, quam accepit, relabi ad coniugia, moreſque ſæculi attentauerit, vel eum redire conſtiterit, mox omni eccleſiaſtici ordinis dignitate priuatus vere vt apoſtata a ſanctæ eccleſiæ liminibus, & ſocietate fidelium habeatur prorſus excluſus, monaſterii clauſtris, donec aduixerit, ſub pœnitentia retrudendus.

* tam
* quam
* deſidentes

VIII.

Octauæ diſceptationis * affectu reperimus quoſdam diuinis officiis mancipatos tanta * neſciente ſocordia plenos, vt nec in illis probentur inſtructi competenter

* affatu
* neſcientiæ

ANNO CHRISTI 653. ordinibus, qui quotidianos versantur in vsus. Proinde solicite constituitur, atque decernitur, vt * nullus cuiuscumque dignitatis ecclesiasticæ deinceps * percipiat gradum, qui non totum psalterium, vel canticorum vsualium, & hymnorum, siue baptizandi perfecte * nouerit supplementum. Illi vero, qui iam honorum dignitate funguntur, huius tamen ignorantiæ cæcitate vexantur, aut sponte sumant intentionem * necessaria perdiscendi, aut a maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. * Absurdum siquidem est, eos, qui ceteros simpliciores & laicos habent docere (quibus & disciplinæ, & vitæ debent esse veluti quoddam speculum) ad alicuius ordinis vel dignitatis promoueri statum, qui legem Dei ignorant, nec literarum saltem mediocritate sint insigniti. Nullus igitur ad sacra Dei mysteria tractanda veniat indoctus * lotus aliquis, aut ignorantiæ tenebris cæcutiens: sed solus is accedat, quem morum innocentia & literarum splendor reddunt illustrem. Aliter ordinaturis & ordinandis imminet in posterum Dei & eius ecclesiæ vindicta.

* nullius
* percipiant
* nouerint
* necessariam
* reliqua huius capituli in quibusdam exemplaribus desunt.

IX.

Nonæ intentionis admonitu detecta est ingluuies horrenda voracium, quæ dum freno parsimoniæ non adstringitur, religioni contraire * censetur. Nam dicente scriptura: *Qui spernit minima, paulatim decidet in maxima:* illi tanto edacitatis * improbæ sumptu grassantur, vt cælestia & pene summa contemnere videantur. Etenim cum [k] quadragesimæ dies anni totius decimæ deputentur, quæ in oblatione ieiunii * Domini consecrantur, quibus etiam saluberrime conditio humani generis expiatur, dum a quatuor mundi partibus ad hanc homo religionē creditus adducitur; quatuor elementis formatus, propter transgressionem decalogi quaterdecies conuenienter affligitur: illi ausu temerario hæc omnia contemnentes, voracitatis ingluuiem non frenant, & (quod peius est) paschalia festa illicitorum esuum * præceptione profanant. Quibus ex hoc adeo acerrime interdicitur, vt quisquis absque ineuitabili necessitate, atque fragilitatis euidenti languore, seu etiam ætatis impossibilitate, diebus quadragesimæ esum carnium præsumpserit attentare, non solum reus erit resurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus

* mõstratur.
* improbitate grass.
* Domino
* perceptione

Eccles. 19.

Iuo pars 15. c. 89.

ab eiusdem diei sancta communione. Et hoc illi cumuletur ad pœnam, vt ipsius anni tempore ab omni esu carnium abstineat gulam: quia sacris diebus abstinentiæ oblitus est disciplinam. Illi vero, quos aut ætas incuruat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat, non ante prohibita violare præsumant, quam a sacerdote permissum accipiant. ANNO CHRISTI 650.

X.

1 Decimæ * conlocutionis assensu molestis actibus, quos sagax indagatio pietati obuiare detexit, & non tam bene regendi licentia, quam se mansuetudo impugnasse probauit, satis (vt opinamur) & lege glorioſi principis, & decreto sanctæ Synodi huius contradictum esse conspeximus. Ita enim sanctus Spiritus per vtrasque definitiones mortalium corda perflauit, vt vitali flatu verborum in posterum omnem exureret male concupiscentium rabiem animorum. Actum namque est in definitionibus ipsis, vt quia pietatis diuinæ incomprehensibilis & ignota natura, sese conditioni mortalium in * vnione personæ coniunxit mysterio redemptionis humanæ, nos quoque * a membris capitis huius, & perfidiæ malum, & concupiscentiam, quæ radix malorum est omnium, & auaritiam, quæ inuenitur seruitus idolorum, pari simul igne ac mucrone, totoque artificio radicitus euellamus ac desecemus. Ab hinc ergo, & deinceps, ita erunt in regni gloriam præficiendi rectores, vt aut in vrbe regia, aut in loco vbi princeps decesserit, cum pontificum, maiorumque palatii omnimodo eligantur assensu; non * forinsecus, aut conspiratione paucorum, aut rusticarum plebium seditioso tumultu. Erunt catholicæ fidei assertores, eamque & ab hac quæ imminet Iudæorum perfidia, & a cunctarum hæresum iniuria defendentes: erunt actibus, iudiciis, & vita modesti: erunt in prouisionibus rerum tam parci amplius quam extenti, vt nulla vi, aut factione scripturarum, vel definitionum qualiumcumque, contractus a subditis vel exigant, vel exigendos intendant: erunt in conquisitis * oblationibus gratissime rebus, non prospectantes proprii iura commodi, sed consulentes patriæ atque genti. De rebus congregatis ab eis, illas tantum sibi vendicent partes, quas dictauerit auctoritas principalis. Verum quæcumque inordinata reliquerint, hereditabunt * gloriam successores.

* colluctationis

* vnitate

* membra capitis

1. Tim. 6. Epheſ. 5.

* cœtu

* obligationis gratiſſ.

* successores proprii eorum.

ANNO CHRISTI 653. Propria eorum, & ante regnum iustissime conquisita, aut filii, aut heredes capiant iure proximitatis. De affinium successione vel munere, quamuis inordinata relicta, aut primo tantum filiis, aut heredibus sequenter proficiant, vel propinquis. Atque ita in eorum cunctis actibus, moribus, atque rebus præfatæ legis erit auctoritas valitura, vt ea perenniter maneat inconuulsa. Et non prius apicem regni quisquam * perceperit, quam se illa per omnia suppleturum iurisiurandi taxatione definiat. Cui etiam legi, vel decreto * episcopali, non solum in futuro, sed etiam in præsenti reuerentiam apponentes, decernimus, vt quicumque detractor, & non potius venerator decreti eiusdem atque legis esse maluerit, siue religiosus ille, siue sit laicus, non solum ecclesiastica excommunicatione plectatur, verum & sui ordinis dignitate priuetur.

* percipiat,

* episcopalem

X I.

Vndecimæ occasionis articulo decretorum vniuersalium perenne dedimus firmamentum, scientes, quod multimoda semper Deus * oppositione iudiciorum ærumnam releuet oppressorum: & sicut malis exigentibus hominum permittit exerceri pœnas vltionum, ita cum voluerit grauedines releuat pressurarum. Hinc & decreta præcedentium patrum, ad contentionis iurgium radicitus euellendum, rite synodalem fieri censuere conuentum; vt illic de diuersitate iudiciorum * protensæ lites habeant terminum, vbi Spiritus sanctus vniuersalem coadunauerit cœtum. Ab hoc ergo Spiritu sancto succensi, ne * quilibet in posterum, aut impune valeant * commoueri, aut generalia statuta * conuellere, plena decernimus vnanimitate connexi, vt quæcumque pro fidei causis, ecclesiasticisque negotiis, aut in præteritis gestis, aut in præsentibus constitutis, aut futuris etiam in decretis * vel sint, vel fuerint definitiones conscriptæ vniuersali auctoritate, nullus his deinceps contradicere audeat, nullus ea euertere præsumat, nullus non implere contendat. Nam si quis ex religione contra hæc inobediens, aut susurrans, vel certe lacerator, aut inuidus, aut non potius eorumdem fautor extiterit * gratiosus, & honoris sui, & communionis sanctæ lugeat amissione multatus. Cum vero quælibet sancta Synodus agitur, aut pacifice inter * pontifices quippiam

* suppositione

* præteritæ

* quælibet

* committi,

* conuelli,

* quæ sint, vel

* gratia & honore

* episcopos

definitur ; si pauciores per nescientiam vel contentionem forte dissentiant ; aut commoniti plurimorum sententiæ cedant, aut ab eorũ cœtu cum dedecore confusionis abscedant, * & excommunicationis annuæ sententiam luant. ANNO CHRISTI 653. * aut

XII.

m * Duodecima, quæ est finalis & vltima, sacratissimi principis obsecratione piissima, pro Iudæorum abominabili ac nefanda perfidia, execranda nostro cœtui perpatuit causa : quam idcirco in fine sententiarum censuimus esse ponendam, quoniam eamdem gentem delicti sui merito retroductam, per diuinæ sanctionis oracula a capite * positam deflemus * in caudam. Sed quia Christus, vt pro nobis, ita quoque pro illis est mortuus, iuxta quod ipse ait : *Non sum missus nisi ad oues quæ perierant domus Israel* ; necessarium duximus summam pro eis impendere curam, pro quibus suam Christus ponere non dedignatus est animam. Ideoque principali clementia deuotissime * præfauentes, quæ ob hoc sui regni apicem a Domino solidari præoptat, si catholicæ fidei pereuntium turmas acquirat (* indignum orthodoxæ fidei principem sacrilegis * imperare, fideliumque plebem infidelium societate polluere) nihil aliud pro his ex nostra sententia definitur, quam vt decreta Concilii Toletani, quod diuæ memoriæ Sisenandi regis aggregatum est tempore, a nobis ac posteris omnimoda suppleantur intentione. Quisquis autem ab eiusdem Synodi voluerit sententia dissentire, vt vere sacrilegum se nouerit condemnari.

Matth. 15.

Cõcil. Tol. 4. c. 56. 57. 58. 59. 61. & 62.

* Duodecimæ quæstionis propositione, quæ est

* sepositã

* nunc esse in cauda

* approbante,

* indignũ reputans

* impetrare, & infidelium societate pollui,

XIII.

Diuinæ trinitatis inseparabile nomen, sicut inspiratione mirabili nostrorum tractatuum primordia * lineauit, ita consummatione sublimi * eadem iam perficiendo * concludit : vt in illo sit nostrum explicuisse, a quo nobis adfuit inchoare. Damus ergo gloriam & honorem eidem sanctæ atque * indiuisibili trinitati, quæ nobis * ex se dicere contulit, & in se dicta compleuit, quæ reformauit in extremitate sæculorum remedia pietatum, & resoluit ligamina * vinculorum. Sit gratiarum actio, salus, & benedictio exercituum Domino super sereniſſimum Recceſuinthum, principem glorioſum. Gratiarum actio, & reuerentiæ plenitudo, a nobis omnibus in commune, ipſi clemen-

* illuminauit ; eumdẽ * concludat :

* inuisibili * & hæc dicere

* vinculorum collationibus gratiarũ. Salus & geneal.

men-

ANNO CHRISTI 653. mentissimo principi bonorum gratifico largitori; cuius votorum instantia benigna Deus attulit complementa; cuius * dispositione piissima pressurarum remouit exitia; cuius temporibus * conferat vigere iustitiam & exuberare misericordiam opulentam; * cui post præsentis æui tempora, diuturnam cum sanctis omnibus tribuat in remuneratione coronam. Nos autem omnes hanc decretorum seriem * ex rectæ, vel pietatis ac iustitiæ fonte manantem, coram Deo & sanctis angelis eius, orthodoxis omnibus, & nunc & in futurum impensissime commendamus; obsecrantes enixius, vt hanc & reuerenter adimpleant, & ab æmulis benigne defendant. Contemnentibus eam diuinæ seueritatis vltio pauenda proueniat, obseruantibus autem misericordia profluens, pax perpetua, & gloria sempiterna contingat. Huius quoque sententiæ fortitudine vel valore, decreti nostri seriem, quam in sereniss. domini nostri Recceſuinthi regis edimus nomine, pro rebus a diuæ memoriæ patre suo quolibet titulo conquisitis, decernimus omnino constare. Legem denique, quam pro coercenda principum horrenda cupiditate idem clementissimus edidit princeps, simili robore firmamus, atque vt in futuris retro temporibus modis omnibus obseruetur, pari sententia definimus. Quæ etiam ne taciturnitate temporum, vel obliuiosa vetustate * depereant, huic nostræ constitutioni vtraque decernimus innectenda; ita cunctorum memoriæ commendanda, vt a cunctis regulis superius ordinatis nusquam maneant segregata. Cetera quoque decretorum nostrorum iudicia, quæ ab hac Synodo noscuntur esse confecta, si quis conuellere forsitan decreuerit, aut temere implere neglexerit, vel infringere quandoque voluerit, per iudicium omnipotentis Dei anathema sit. Soli autem Deo nostro gloria in sæcula sæculorum. Amen.

* dispositio
* confert iustitia vigorem
* cui Dominus post
* ex rectæ fidei,
* deserãtur,

Interfuerunt huic sancto Concilio pontifices numero quinquaginta duo.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Orontius, Emeritensis metropolitanus episcopus.
Antonius, Spalensis metropolitanus episcopus.
Eugenius, regiæ vrbis metropolitanus episcopus.
* Potamius, Bracarensis metropolitanus episcopus.
Gabinus Calagurritanus episcopus.

* Potamius Calagurritanus episc. *& in sequenti* Potamius Bracarẽsis, *&c.*

ANNO CHRISTI 653.

Epartius Italicensis episcopus.
Ansericus Segobiensis episcopus.
Dunila Malacitanus episcopus.
* Talo Gerundensis episcopus. * Toila al. Taio
Stephanus Astigitanus episcopus.
Tagontius Valerienſis episcopus.
* Donumdei Impuritanus episcopus. * Donus Imopyrenæus
Vbinibal Ilicitanus episcopus.
Ioannes Caurienſis episcopus.
Floridius * Segobrienſis episcopus. * Segobricensis
Marcus * Castellonensis episcopus. *Castulonensis
Georgius * Agathensis episcopus. * Egitanensis
Vincentius Tuccitanus episcopus.
Selua * Egitanienſis episcopus. *Egabrēsis
Vbidericus * Segontinus episcopus. * Segontiensis
Candidatus Asturicensis episcopus.
* Dauila Complutensis episcopus. * Dalila
Egeredus Salmanticensis episcopus.
Athanasius * Setabitanus episcopus. *Setabiēsis
* Guericus Ausonensis episcopus. * Gubericus
Mauricius Oretanus episcopus.
Abientius Elborensis episcopus.
Filimirus Lamicensis episcopus.
Seruandus * Eliplensis episcopus. *Ilipensis
Siluester Carcassonensis episcopus.
* Ala Eliberitanus episcopus. * Aia
* Vnadila Visensis episcopus. * Vbadila
* Amanurus Abilensis episcopus. * Amanūgus Elnēsis
* Afrila Dertosanus episcopus. * Aprila
Adeodatus Pacensis episcopus.
* Bacanda Egabrensis episcopus. * Baucada Agabrensis
Felix * Valentinus episcopus. * Valentinensis
* Euforus Cordubensis episcopus. * Phosphorus
Froila Mentesanus episcopus.
Giberius Bigastrensis episcopus.
Maurellus * Vrgilitanus episcopus. * Vrgelēsis
Hermenfredus * Lucensis episcopus. * Icensis
* Ascarius Palentinus episcopus. * Ascaricus
Celedonius Calabrienſis episcopus.
P Litorius Aucensis episcopus. * Accitanus
Iulianus * Auccitanus episcopus. * Sontanus
* Sona Aurienſis episcopus. * Seruusdei Bastianus
* Seruodeus Bastitanus episcopus. * Conimbricensis
Sisebertus * Coimbrensis episcopus. * Taia
* Taio Cæsarauguſtanus episcopus. ℣ Valduigius Arcobricensis
Eusebius Oscensis episcopus.
* Balduigius Arcauicensis episcopus.

ANNO CHRISTI 653.

[q] SVBSCRIPTIONES ABBATVM.

[r] Fugitiuus* abbas ſubſcripſi.
Anatolius abbas ſubſcripſi.
* Euſicius abbas ſubſcripſi.
Ildefonſus abbas ſubſcripſi.
Simpronius abbas ſubſcripſi.
Eumerius abbas ſubſcripſi.
Quiriacus abbas ſubſcripſi.
Morarius abbas.
Ioannes abbas.
Secundinus abbas.
[s] Marcellinus archipresbyter Toletanus ſubſcripſi.
[t]* Silicolus primicerius ſubſcripſi.

* abba
* Eupſychius
* Siticulus
* Odulgus abbas

SVBSCRIPTIONES VICARIORVM EPISCOPORVM.

* Oſdulfus Auianchimari epiſcopi eccleſiæ Dumienſis, ſubſcripſi.
Seruandus, archipresbyter Vincentii epiſcopi eccleſiæ * Agarenſis, ſubſcripſi.
Godeſcalcus, presbyter * Egilanis epiſcopi eccleſiæ * Oxomenſis, ſubſcripſi.
*Matericus, presbyter * Sonani epiſcopi eccleſiæ *Britanienſis, ſubſ.
Victorinus, presbyter beati epiſcopi eccleſiæ Tudenſis, ſubſcripſi.
*Suttericus, diaconus Gaudiolani epiſcopi eccleſiæ Ilerdenſis, ſubſ.
* Conantius, diaconus * Mareli epiſcopi eccleſiæ Dianenſis, ſubſ.
Daniel, diaconus Marcelli epiſcopi eccleſiæ Vrcitanæ ſubſcripſi.
Sindigis, diaconus Vincibilis epiſcopi eccleſiæ Irienſis, ſubſcripſi.
Sagarellus, diaconus Saturnini epiſcopi eccleſiæ Oſonobenſis, ſubſcripſi.

Riachimari epiſcopi, *al.* Abſalus archipresbyter ſubſ.
* Egaren. ſis, *al.* Gerabricēſis
*Egilæ
* Oxobienſis,
* Matericus,
* Sōnani
* Britolenſis,
* Guitericus,
* Tonantius diac. Gaudulenī epiſcopi eccleſ. Ilerdenſis

[u] SVBSCRIPTIONES VIRORVM ILLVSTRIVM.

* Hodoacrus comes cubiculariorum, & dux.
* Ofilo comes cubiculariorum, & dux.
Adulphus comes ſcantiarum, & dux.
* Dabilo, comes & procer.
* Aſtalaus comes.
Atanephus, comes & dux.
Ella, comes & dux.
Paulus, comes notariorum.
* Tuancius, comes ſcantiarum.
Euredus, comes & procer.
* Ricilla, comes patrimoniorum.
Afrilla, comes ſcantiarum.
* Vbenedarius, comes ſcantiarum, & dux.
Fandila, comes ſcantiarum, & dux.
* Cunefridus, comes ſpathariorum.
* Frolla, comes & procer.

* Maurelii
* Hodoagrus, *al.* Odoacer
* Ofilo
* Babilo
* Ataculfus
*Euantius
* Riquira *al.* Ruochila,
*Benedarius.
* Cunefredus comes ſacrariorū.
* Procita comes patrimoniorum.

Decretum in die secunda vniuersalis Concilij editum in nomine principis.

ANNO CHRISTI 653.

Soliditatem reddidisse fracturæ, atque fecisse consurgere quod extiterat collisum, & incrementum est vsitatæ mercedis & plenitudo consummatæ perfectionis. Ponderi etenim collidentis ruinæ, si æqualium proximorum * curam conuenit obuiare, quanto grandioris culpæ erit prælatos incuriæ discrimen incurrere, si non quo valent, *excommunicationis onere commissos procurent populos subleuare? Properandum ergo est inter ruinas collisionum, cateruas eripere collisorum: vt ex hoc iugiter & vltra, nec vigorem nocendi habeat execranda pressura, & omnis compressus nouerit sanctionis esse * sacra sibi collata remedia. Cum decursis ergo temporibus duræ * damnationis sese potestas grauis attolleret, & in subiectis populis * imperium dominantis non formaret iura regiminis, sed excidia vltionis; aspeximus subditorum statum non ex ordine vegetari rectoris, sed deiici ex grauedine potestatis. * Contraxerant enim * leges elata fastigia in bifronti dissidio motionis: & aut in culpis lex ardua sæuiebat, aut in spoliis fauorem lex voluntarie commodabat. Inde mœstos animos non spes fouebat ex munere, sed tolerantia vexabat in funere. Inde iam in reparationis occursu, non tantum nos abire ratio sola cogit, verum & ipsa * commotio rerum impellit: vt ex omnium animorum deliberatione concordi illa * maneat sententia dicti, quæ & finem ausibus rite ponat illicitis, & consultum saluandis iure ferat populis. Quosdam namque conspeximus reges, postquam fuerint regni gloriam assequentes, extenuatis viribus populorum, rei propriæ congerere lucrum: & obliti * quod regere sunt vocati, defensionem in vastationem conuertunt, qui vastationem defensione pellere debuerunt. Illud grauius innectentes, quod ea quæ videntur acquirere, non regni deputant honori, nec gloriæ, sed ita malunt in suo iure confundi, vt veluti ex debito decernant hæc in liberorum posteritatem transmitti. Quam itaque ob rem in proprietatis illa conantur redigere sinum, quæ pro solo constat illos imperiali percepisse fastigio, * aut pro libito

* cura

* excommunionis

* sanctæ

* *forte* dominationis

* impiorum dominatus

* Contraxerunt

* reges

* commonitio

* emanet

* quod reges sint voc.

* vt quodlibet

ANNO CHRISTI 653. in iuris proprii collocant antro, quod publicæ vtilitatis acquisitum esse constat obtentu. Nam numquid ad illos, aut populorum aduentus, aut rerum poterat concurrere census, nisi extitissent gloriæ sublimati culminibus? aut * ab æqualibus illi * potuerant rerum coaceruatione ditari, nisi * subiectis glorioso apice potuissent attolli? Omnia tamen certe totius plebis membra subiecta, dum ad principale caput releuant attentum debitæ * visionis obtutum, ab illo negotiorum prospectant remedium, cui modo gratum, modo debitum irrogant censum. Regalis proinde ordo ex hoc cuncta sibi deberi conuincit, ex quo se * regere cuncta cognoscit; & inde conquisita, non alteri quam sibi iuste defendit; vnde non personæ, sed potentiæ suæ hæc debere non ambigit. Regem * etenim iura faciunt, non persona: quia nec constat sui mediocritate, sed sublimitatis honore. Quæ ergo honori debentur, honori deseruiant; & quæ reges accumulant, regno relinquant: vt quia eos gloria regni decorat, ipsi quoque gloriam regni non extenuent, sed exornent. Habeant deinceps iure conditi reges in regendo corda solicita, in operando facta modesta, in decernendo iudicia iusta, in parcendo pectora prompta, in conquirendo studia parca, in conseruando vota sincera: vt tanto gloriam regni cum felicitate retentent, quanto iura regiminis mansuetudine conseruauerint, & æquitate direxerint promissæ præmium * dilectionis. Ne non prodisse putetur ex fomite rationis, * reuelare conuenit * euidentissimam speciem operis: vt ex illo nos idoneos assertores habeat probitas veritatis, ex quo * se per semetipsam reseruauerit qualitas actionis. Ecce enim ita ex gentis nostræ mediocribus maioribusque personis, multos hactenus corruisse reperimus, & deflemus, vt eorum agnitis ruinis, non aliud possimus, quam diuinæ iudicia considerare * permissionis. Quorum quidem domorum spolia, & potentiarum diuitias simul, & prædia ita conspicimus prorsus exinanita, vt nec fisci vsibus commoda, nec palatinis officiis reperiantur in remedium salutare collata. Cuius rei ex vtroque concurrente defectu, dum & adiudicatos sententia iudiciorum elisit, & in eorum bonis ad ipsorum vicem munificatus * nemo sur-

* æqualibus
* potuerint
* per subiectos
* iussionis obtutu,
* regem recognoscit,
* terrenũ
* dictionis.
* releuare
* euidentissima specie
* semper semet.
* promissionis.
* nemo pene non tenuisse disciplinam.

rexit pene, non res ista disciplinam in ordine, sed defectum posuisse pensatur in gente: illo maiori salutis dispendio cumulato, quod tam hæc quæ de iudicatis vigor iudiciorum abstraxerat, quam illa quæ qualiscumque prouentus ordine profligationis * congesserat, tota proprietatis principum amplitudo in sinum suæ receptionis incluserat: sicque solo principali ventre suppleto, cuncta totius gentis membra vacuata langueſcerent ex defectu. Vnde * eueniet, vt nec subsidium mediocres, nec dignitatem valeant obtinere maiores: quia dum solius potestatis vigor maxima occupauit totius plebis status, nec minima * iure defendit. Adeo cum omni palatino officio, simulque cum maiorum minorumque conuentu, nos omnes, tam pontifices, quam etiam sacerdotes, & vniuersi sacris ordinibus famulantes, concordi definitione decernimus, & optamus, vt omnis conquisitionis profligatio, in omnium rerum viuentium, ac non viuentium; immobilium quoque, & moueri valentium corpore vel specie, forma vel genere, quæ a gloriosæ memoriæ Cindasuintho rege, a die quo in regnum dignoscitur conscendisse, * repertus quolibet modo extiterit augmentasse, omnia in sereniſſimi atque clementiſſimi nostri Recceſuinthi principis perenni transeant potestate; & perpetuo deputentur in iure, non habenda parentali succeſſione, sed possidenda regali congreſſione; ita vt iuste sibi debita quisque percipiat, & de reliquis ad remedia subiectorum, quæcumque elegerit principis voluntas, exerceat: illis tantummodo exceptis, quæ memoratus diuæ memoriæ Cindasuinthus princeps ante regnum, aut ex propriis, aut ex iustiſſime conquisitis visus est habuisse, in quibus cunctis filiis eius, vna cum glorioso domino nostro Recceſuintho rege, maneat & diuisio libera, & posſeſſio pace pleniſſima. Sed & illæ res, quas prædictus princeps de iustis prouentibus filiis suis, vel quibuslibet iustiſſime visus est contuliſſe, vel reliquiſſe, omnes in eorum iure maneant inconuulsæ: illa negotii huius veritate seruata, vt quia grata voluntas glorioſi domini nostri Recceſuinthi regis reddere decernit vnicuique iustiſſime debita, nemo inuasionis calumniam moueat, aut damna requirat, * propter quod glo-

ANNO CHRISTI 653.

* contriuerat,

* euenit,

* iura

* reperta in

* præter quæ

ANNO CHRISTI 653. rioſæ memoriæ genitorem eius quædam indebite * abſtuliſſe conſtiterat.

* habuiſſe

Lex edita in eodem Concilio a Receſuintho principe glorioſo.

In nomine Domini Flauius Receſuinthus rex.

EMINENTIÆ celſitudo terrenæ tunc ſalubrius ſublimia probatur appetere, cum ſaluti proximorum pia cernitur compaſſione prodeſſe. Vnde ſolet contingere, vt plus commodi de aliena ſalute conquirat, quam de propria vtilitate quiſque percipiat. In multis enim, * quia multorum ſalus attenditur, maioris lucri ſumma * percipitur; in ſe autem, quia priuati commodi fructus appetitur, non * ſatis eſt, ſi vnius beneficii præmia conquirantur. Hinc & illa regendarum tantumdem ſalus eſt plebium, quæ non ſuos fines priuata voluntate concludit, ſed quæ vniuerſitatis limites communi * proſperitatis lege defendit. Quapropter, ne ſalutis ordo imperialibus videatur verbis potius obtineri, quam * factis, de ſublimitatis obtentu declinamus ad vota ſupplicum tranquillæ * iuſſionis * aſpectum: vt inde ſalutaris compaſſio habeat commodum, vnde turmæ plebium adeptæ fuerint ſupplicationis effectum. Cum igitur præcedentium ſerie temporum immoderatior auiditas principum ſeſe prona diffunderet in ſpoliis populorum, * & augeret eis rei propriæ cenſum ærumna flebilis ſubiectorum; tandem ſupernæ * reſpectionis afflatu nobis eſt diuinitus inſpiratum; vt quia ſubiectis leges reuerentiæ dederamus, principum quoque * exceſſus retinaculum temperantiæ poneremus. Proinde ſincera manſuetudinis * deliberatione, tam nobis, quam cunctis noſtræ gloriæ ſucceſſoribus adfuturis, Deo mediante legem ponimus, decretumque diualis obſeruantiæ promulgamus, vt nullus regum, impulſionis ſuæ quibuſcumque motibus aut factionibus, ſcripturas de quibuſlibet rebus alteri debitis ita extorqueat, vel extorquendas inſtituat, quatenus iniuſte ac * nolenter debitarum ſibi quiſque * priuari poſſit dominio rerum. Quod ſi alicuius gratiſſima voluntate quidpiam de rebus a quocumque perceperit, vel pro

Habetur in foro iudicium, lib. 2. tit. 1. lege 6.

* cum
* perficitur;
* ſalutis
* pietatis
* pactis,
* viſionis
* aſpectu
* vt
* reſpirationis
* exceſſibus
* noſtræ delib.
* violenter indebitorum
* probare

euidenti præstatione lucratus aliquid fuerit, in eadem scriptura patens voluntatis & præstiti conditio annotetur, per quam aut impressio principis, aut conferentis fraus euidentissime detegatur. Et si patuerit a nolente fuisse scripturam exactam, aut resipiscat improbitas principis, & euacuet quod male contraxit, aut certe post eius mortem ad eum, cui exacta est scriptura, vel ad heredes eius res ipsæ sine cunctatione debeant * reuocari. Illæ autem res, quæ * remota omni reprehensionis argumentatione, directo modo transierunt in principis potestatem, in eius perenniter iure perdurent: & quidquid ex rebus ipsis idem princeps ordinare voluerit, suæ potestatis arbitrio subiacebit. Verum, vt omne huius negotium actionis roboret sinceritas veritatis, cum quarumcumque rerum scripturæ in principis nomine extiterint factæ, mox testes, qui in eadem scriptura subscriptores accesserunt, ab his quos elegerit princeps, diligentissime perquirantur, si non aliquod indicium, aut de impressione principis, aut de fraude scripturam facientis, modo quocumque cognouerint: vt sic aut rite facta series scripturæ permaneat, aut irrite confecta vanescat. Similis quoque * sententia de terris, vineis, atque * famulis obseruetur, si sine scripturæ textu tantummodo coram testibus quælibet facta fuerit definitio. De rebus autem omnibus a tempore * Suintillani regis hucusque a principibus acquisitis, aut deinceps, si prouenerit, acquirendis, quæcumque forsitan princeps inordinata siue relinquit, siue reliquerit, * quæ pro regni apice probantur acquisita fuisse, ad successorem tantummodo regni decernimus pertinere, ita habita potestate, vt quidquid ex his elegerit facere, liberum habeat velle. In illis autem rebus, quæ ipsi aut de bonis parentum, aut de quorumcumque prouenerint successionibus proximorum, ita eidem principi, eiusque (si filii defuerint) heredibus legitimis hereditatis * iura patebunt, sicut ceteris lege vel * successione paterna patuisse noscuntur. Quod si aliquid de rebus quorumcumque parentum & proximorum, non solum successione, sed etiam qualibet collatione, aut quocumque contractu ad ius ipsius peruenisse patuerit, si contingat hæc inordinata relinqui, non

ANNO CHRISTI 633.

* renouari.
* secluſa omni reprehẽſionis augmẽtatione
* ordo
* familiis
* Chintilani
* quoniã
* iure
* succeſſione paterę noſ.

ad

ANNO CHRISTI 653. ad succeſſorem regni, ſed ad filios vel heredes eius qui conquiſiuit, ſpecialiter omnis eadem conquiſitio pertinebit. Nam & de illis rebus, quas idem princeps ante regnum aut ex proprio, aut ex iuſtiſſime conquiſito dignoſcitur habuiſſe, irreuocabili ordine aut faciendi quod voluerit, *poteſtas manebit, aut certe filiis eius ſucceſſio plena patebit. Quod ſi filii defuerint, legitimis heredibus ex his quæ inordinata reliquerit, hereditatem adire licebit. Huius ſane legis ſententia in ſolis erit *principum negotiis obſeruanda, atque ita perpetim valitura, vt non ante quiſpiam ſolium regale conſcendat, quam iuramenti fœdere hanc legem ſe in omnibus implere promittat. Quemcumque vero aut per tumultuoſas plebes, aut per abſconſa dignitati publicæ machinamenta adeptum eſſe conſtiterit regni faſtigia, mox idem cum omnibus tam nefarie ſibi conſentientibus, & anathema fiat, & Chriſtianorum communionem amittat, tam diræ percuſſionis vltione colliſus, vt omnis diuini ordinis cultor, qui illi communicare præſumpſerit, ſimili cum ipſo dãnatione diſpereat, & pœna tabeſcat. Nam & ſi quis legis huius ſeriem ex officio palatino maleuole detrahendo lacerare voluerit, aut euacuandam quandoque vel ſilenter muſſitans, vel aperte reſultans, proloqui detectus extiterit, cunctis palatinæ dignitatis & conſortiis & officiis mox nudatus, omnium rerum ſuarum dimidiam partem amittat, & in deputato ſibi loco redactus, a totius palatii maneat ſocietate ſecluſus. Religioſus etiam, qui ſe in hanc culpam deuoluerit, ſimili rerum proprietatis ſuæ diſpendio ſubiacebit.

*poteſtatem habebit,

*regum

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

[a] Æra DCXCI.] Vaſæus anno vno ante celebratum ait. Quod & breuiarii cuiuſdam perantiqui, quod manuſcriptũ apud ſe is habet, auctoritate confirmat: vbi dicitur Receſuinthus æra DCLXXXV. regnare cœpiſſe, quinto vero poſt anno coactum hoc fuiſſe Concilium. Apud Rodericum Toletanum lib. 2. cap. 22. numerus æræ corruptus eſt. Nomen regis ſcribitur Receſuinthus, in numo antiquo, vbi legitur, *Receſuinthus rex, Cordoba patricia.* Fuit princeps religione & pietate inſignis, in omnique virtutis officio illuſtris. Legebat auide diuinos libros: quidquid in illis obſcurum erat, a doctis viris perhumaniter ſciſcitabatur. Templa pie tapetis ornabat, ob religioſum ſanctorum cultum & venerationem.

Cap. 1. Cur symbolum Nicænum & Cõstantinopolitanum publice, apostolicũ occulte & tacite recitentur in diuino officio.

[b] *In sacris missarum.*] Sic est in missali Mozarabum ad verbum, a D. Isidoro edito: item in duodecimo Concilio Toletano, cuius officium quotidie in sancta ecclesia Toletana celebratur solenniter in sacello huic muneri ecclesiastico Gothico dicato. Symbolum patrum publice in missis in ecclesia cantatur. Nam vt auctor est diuus Thomas 2.2. q.1. art. 9. ad sextum, fuit editum fide iam propagata & manifestata, & reddita pace ecclesiæ. Symbolum vero apostolorum, quia persecutione feruente conditum fuit, nondum publicata fide, in prima & completorio occulte dicitur. ANNO CHRISTI 653.

Cap. 2.

[c] *Nostri.*] Iuramentum illud, quod obseruatum in peiorem vergit exitum, salubri consilio mutandum esse, eleganter docet Soter papa, vt est apud Gratianum 22. qu. 4. cap. Si aliquid: & in Concilio Trib. sub Arnulpho imperatore, [c] cap. 21. vbi institutum, quod sacerdos loco iuramenti interrogetur per sanctam consecrationem. D. Thom. 2.2. quæst. 89. art. 7.

Cap. 3. Ordines gratis conferendi.

[d] *Contra priora monita patrum.*] Gratis ordines conferendos, ne Spiritui sancto contumelia irrogetur, dum eius donum precio æstimatur, docuerunt antiqui patres; Hormisda papa in epistola ad episcopos Hispaniæ, & Concil. II. Aurelianense c. 3. & II. Turonense cap. 28. & IV. Toletanum cap. 18. & II. Bracarense cap. 3. Et nouissime Concilium Tridentinum sess. 21. cap. 1. *Nihil pro collatione quorumcumque ordinum, etiam clericalis tonsuræ, nec pro literis dimissoriis, aut testimonialibus; nec pro sigillo, nec alia quacumque de causa, etiam sponte oblatum, episcopi & ordinum collatores accipiant.*

Cap. 5. De cælibatu clericorum.

[e] *Maiorum veteribus constitutis.*] Teneri Christi sacerdotes ad seruandam castitatem, vitæque puritatem, constat ex perantiquis patrum decretis. Non enim coniugium appetere debent, vt veteris legis ministri, Christi sacerdotes: illis enim tunc concedebatur, ne tribus Leui, ex qua sola sacerdotes creabantur, ex eorum cælibatu paulatim rueret, & periret: quibus hostias hircorum atque arietum offerentibus dictum est: *Sancti estote, quia & ego sanctus sum.* quamobrem & tempore vicis suæ ab vxoribus seiuncti officio vacabant. Quid de Christi in noua lege sacerdotibus dicemus? qua mentis & animi puritate offerre debent hostiam puram, sanctam, & immaculatam, panem vitæ, & calicem salutis perpetuæ? qui non ex vna, sed ex quauis tribu, & gente, & familia eligi possunt, vt immortale, & viuificum, tremendumque sacrificium quotidie conficiant, ab omni solicitudine vxoria immunes. Nam vt Paulus ait 1. ad Corinth. 7. *Volo autem vos sine solicitudine esse. Qui sine vxore est, solicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo: qui autem cum vxore est, solicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori; & diuisus est.* Vnde ex apostolis fluxit, vt coniugati non ordinentur: vt constat ex epistolis Siricii papæ cap. 7. & Innocentii papæ I. epist. 2. cap. 9. & Hormisdæ papæ ad episcopos Hispaniæ, cap. 1. Hinc qui coniugati ordinabantur, a subdiaconatu deinceps non sinebantur vxoribus misceri. I. Tolet. c. 1. V. Carth. c. 3. Agathen. c. 9. III. Aurel. cap. 2. & aliis multis. Post sacerdotium ade-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 653. ptum nullus matrimonio iungebatur. Itaque licebat ex coniugato sacerdotem fieri : ex sacerdote vero coniugatum, minime. De hac re vide apud Socratem historiæ ecclesiasticæ lib.2.c. 8. quæ de Paphnutio referuntur. Et multi ex viris doctis huius sæculi doctissime de hac re aduersus hæreticos scripserunt. Quod si prisci sacerdotes, qui per ephemeridas & vices ministrabant, dum offerebant, se abstinebant : qui semper & quotidie debet offerre, vt Christi sacerdos, semper debet abstinere. Quod annotauit Origenes homilia 23.super librum Numerorum: *Ille offerre potest* (inquit) *qui indesinenter custodit continentiam, & conseruat semetipsum a peccato: qua die interruperit & peccauerit, certum est, quod in illa die non offert sacrificium indesinens Deo. Vereor dicere aliquid, quod ex sermonibus apostolicis intelligi datur, ne forte videar aliquos contristare. Nam si oratio iusti sicut incensum in conspectu Dei, & eleuatio manuum eius sacrificium vespertinum: dicit autem Apostolus his qui in coniugiis sunt: Nolite fraudare inuicem, nisi forsan ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi : & iterum reuertimini in idipsum : certum est impediri sacrificium indesinens his, qui coniugalibus necessitatibus inseruiunt. Vnde mihi videtur, quod illius solius est sacrificium offerre indesinens, qui indesinenti & perpetuæ se deuouerit castitati.* Hæc Origenes.

[f] *Sextæ discussionis.*] Subdiaconos non debere contrahere matrimonium, decretum est a Siluestro papa in Concilio, actione 1.cap. 8. Et I. Tolet. cap. 4. Et II. Tolet. cap. 1. Cap. 6. Subdiaconus continens esse debet.

[g] *Quibusdam ecclesiis.*] Concil. Carthag. IV. cap. 5. *Cum ordinatur subdiaconus, quia manus impositionem non accipit, patenam de episcopi manu vacuam accipiat, & calicem vacuum. De manu vero archidiaconi vrceolum cum aqua, & mantile, & manutergium.* Cap. 6.

[h] *Nolentibus.*] Baptismum conferri amentibus testatur August. lib. 4. confess. cap. 4. Ægrotis, qui respondere non possunt, Arausic. Concil.I. cap.13.Paruulis nescientibus, Carthag. III. cap.34. Gerunden. c. 5. Et Tolet. XII. cap. 2. Multaque alia de hac re decreta extant. August. in epist. 106. ad Paulinum sic habet : *Quod quidem tantum beneficium* (de baptismo loquitur) *non solum nolentibus, verum etiam reluctantibus datur.* Cap. 7. Qui baptismum suscipere possint.

[i] *Supplementum.*] Quod hic supplementum, Concil. Tolet. IV. cap. 26. libellus officialis appellatur. Cap. 8.

[k] *Quadragesimæ dies.*] Principium quadragesimæ nuntiabat episcopus ante epiphaniam. De quo sic habes in Concilio Antisiodorensi cap. 2. *Vt omnes presbyteri ante epiphaniam missos suos dirigant, qui eis de principio quadragesimæ nuntient, & in ipsa epiphania ad populum indicent.* Cap. 9. Quadragesima a quo & quando indicta.

[l] *Decimæ collocutionis.*] Rex Hispaniæ tempore Gothorum, ditione sua totam Hispaniam & Galliam Narbonensem regebat. Fiebat autem rex electione, non sanguinis successione; vt constat ex Concilio Toletano quinto cap. 3. vbi dicitur : *Rex Hispaniarum nemo fiat, nisi omni electione, & Gothicæ gentis nobilitate, ad eum apicem perductus.* Consueuerant etiam Gothorum reges Romanorum Cap. 10. Regum Hispaniæ electio qualis.

imperatorum exemplo, dum viuerent, regni ſocium aſſumere, omni electorum conſenſu: vt Chindaſuinthus rex filium Receceſuinthum in regni partem viuens vocauit. Et Vvamba rex diuino iudicio Eruigium, dum viueret, ſucceſſorem ſibi elegit. Creabantur autem reges Gothorum a proceribus regni, ſiue eſſent ex ſacerdotali ordine, vt epiſcopi; ſiue ex ordine ſæculari, qui palatini nobiles vocabantur: vt conſtat ex Concilio Toletano XII. cap. 1. de probatione Eruigii. Et hoc ſane eſt quod dicitur: *Cum pontificum maiorumque palatii omnimodo eligantur aſſenſu.* Sic IV. Tolet. can. 74. *Nullus apud nos ſub præſumptione regnum arripiat; nullus excitet mutuas ſeditiones ciuium; nemo meditetur interitus regum: ſed defuncto in pace principe, primates totius gentis cum ſacerdotibus ſucceſſorem regni Concilio communi conſtituant.* Vngebantur etiam reges, vt patet ex Concilio Toletano duodecimo cap. 1. vbi dicitur Eruigius regnandi poteſtatem ſuſcepiſſe per ſacroſanctam vnctionem. Quæ quidem vnctio ab epiſcopis conferebatur, vt patet ex eodem Canone. Qui vero non poterant aſſumi ad regnum, exponit Concilium Toletanum decimum ſextum cap. 17. his verbis: *Rege defuncto, nullus tyrannica præſumptione regnum aſſumat. Nullus ſub religionis habitu detonſus, aut turpiter decaluatus, aut ſeruilem originem trahens, vel extraneæ gentis homo, niſi genere & moribus dignus, promoueatur ad apicem regni.* Iurabat etiam rex antequam ad regnum aſſumeretur, ſtrenuum ſe catholicæ fidei aſſertorem ac propugnatorem præbiturum, nulloſque violatores in ſuo regno permiſſurum. Habes id cum alibi, tum VI. Concil. Tolet. cap. 3.

ANNO CHRISTI 653.

Cap. 12. [m] *Duodecimæ, quæ eſt.*] Eſt in foro iudicum lib. 12. tit. 2. lib. 16. Iudæorum placitum Receceſuintho regi exhibitum anno 6. regni ipſius 12. Kalend. Mart. Vnde liquet ipſum poſt hoc Synodi decretum procuraſſe, vt ſinceram Iudæi fidem retinerent. Placitum ſic habet ex fide manuſcripti codicis antiqui.

PLACITVM IVDÆORVM IN NOMINE PRINCIPVM FACTVM.

Clementiſſimo ac ſereniſſimo domino noſtro Receceſuintho regi, omnes nos Hebræi Toletanæ ciuitatis, atque Hiſpaniæ, gloriæ veſtræ, qui infra ſubſcripturi, vel ſigna facturi ſumus.

Placitũ Iudæorum Receceſuintho regi exhibitum.

BENE quidem ac iuſte nos meminimus compulſos fuiſſe, vt placitum in nomine diuæ memoriæ Cinthilani regis pro conſeruanda fide catholica conſcribere deberemus, ſicut & fecimus. Sed quia perfidia noſtræ obſtinationis, & vetuſtas parentalis erroris nos ita detinuit, vt nec veraciter in Ieſum Chriſtum Dominum crederemus, nec catholicæ fidei ſinceriter adhæreremus, idcirco nunc libenter ac placide ſpopondimus gloriæ veſtræ, tam pro

ANNO CHRISTI 653. nobis, quam pro vxoribus & filiis noſtris, per hoc placitum noſtrum, vt deinceps in nullis obſeruationibus, in nullis inceſtiuis vſibus miſceamur. Iudæis autem non baptizatis nullo penitus execrando conſortio ſociemur: non more noſtro propinquitatem ſanguinis, vſque ad ſextum gradum, inceſtiua commiſtione vel fornicatione iungamus: non coniugia ex genere noſtro, aut nos, aut filii noſtri, vel noſtra poſteritas vllatenus ſortiamur, ſed in vtroque ſexu deinceps Chriſtianis iugali copulatione nectamur. Non circumciſionem carnis operemur: non paſcha & ſabbata, ceteroſque dies feſtos, iuxta ritum Iudaicæ obſeruantiæ celebremus: non eſcarum diſcretionem, vel conſuetudinem teneamus: non ex omnibus, quæ Iudæorum vſus & abominanda conſuetudo, vel cõuerſatio agit, aliquatenus faciamus; ſed ſincera fide, grato animo, plena deuotione in Chriſtum filium Dei viui, ſecundum quod euangelica & apoſtolica traditio habet, credamus, atque hunc confiteamur, ac veneremur. Omnes etiam vſus ſanctæ Chriſtianæ religionis, tam in feſtis diebus, vel in coniugiis & eſcis, quam in obſeruationibus vniuerſis veraciter teneamus, & ſinceriter amplectamur: nullo reſeruato apud nos aut oppoſitionis obiectu, aut fallaciæ argumento, per quod aut illa quæ facere denegamus, iterum faciamus; aut hæc quæ facere promittimus, minime, vel non ſinceriter compleamus. De ſuillis vero carnibus, id obſeruare promittimus, vt ſi eas pro conſuetudine minime percipere poterimus, ea tamen quæ cum ipſis decocta ſunt, abſque faſtidio & horrore ſumamus. Quod ſi in his omnibus quæ ſupra taxata ſunt, in quocumque vel minimo tranſgreſſores inuenti fuerimus, aut contra Chriſtianam fidem agere præſumpſerimus, aut quæ congrua catholicæ religioni promiſimus, verbis aut factis implere diſtulerimus, iuramus per eumdem Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, qui eſt vnus in trinitate & verus Deus, quia ſi ex nobis omnibus vel vnus tranſgreſſor inuentus fuerit, aut a nobis ignibus, aut lapidibus perimatur: aut ſi hunc ad vitam gloriæ veſtræ ſeruauerit pietas, mox, amiſſa libertate, tam eum, quam omnem ipſius facultatem, cui elegeritis, perenniter ſeruiendam donetis: vel quidquid ex eo, vel ex rebus eius facere iuſſeritis, non ſolum

ex regni vestri potentia, sed etiam ex huius placiti nostri sponsione potestatem liberam habeatis. Factum placitum sub die XII. Kalendas Martias, anno feliciter sexto gloriæ vestræ. In Dei nomine Toleto. ANNO CHRISTI 653.

SVBSCRIPTIONES.

Qui quotve episcopi Concil. Tolet. VII. & VIII. subscripserint.

[n] Subscribunt episcopi multi, qui in septimo Toletano, sed plures de nouo promoti. Nam cum septimum congregatum fuisset æra 664. octauum post viginti & septem annos, æra 691. in hoc temporis spatio multi episcopi (vt est labilis humana conditio) ex illis qui septimo interfuerunt, extremum diem obierant, & alii suffecti huic octauo interfuerunt. Qui in septimo & aliis subscribunt, sunt Antonius Hispalensis, Ansericus Segobiensis, in V. VI. & VII. Candidatus Asturicensis, Dauila Malacitanus, Donumdei Impuritanus, Eugenius Toletanus, in V. VI. & VII. Epartius Italicensis, in sexto & septimo. Egeridus Salmanticensis, Ioannes Caurensis, Marcus Castellonensis, Orontius Emeritensis, Stephanus Astigitanus, Sonanus, qui & Sona, Britanensis, Vbinibal Elicitanus, Vbidericus Segontinus, Gabinus Calagurritanus in quarto. Qui vero aliis suffecti subscribunt denuo, sunt Athanasius Setabitanus, qui successit Orontio, in quinto. Abientius Elborensis, qui successit Sisisclo, in septimo. Afrila Dertosanus, Ioanni, in sexto. Adeodatus Pacensis, Theuderedo, in VII. Ascarius Palentinus, Conantio, in VI. Ariachimarus Dumiensis, Resimundo, in VII. Bacauda Egabrensis, Deodato, in VII. Balduigius Arcauicensis, qui successit Carterio, in IV. Beatus Tudensis, Anastasio, in VI. Celedonius Calabrensis, Seruodei, in septimo. Dauila Complutensis, Hilario, in VII. Euforus Cordubensis, Laufredo, in septimo. Eusebius Oscensis, Ordulfo, in sexto. Floridius Segobiensis, Antonio, in V. Filimirus Lamicensis, Vvitarico, in septimo. Felix Valentinus, Anniano, in VII. Froila Mentesanus, Giberico, in VII. Guericus Ausonensis, Domino, in VI. Hermenfredus Lucensis, Basconio, in septimo. Iulianus Auscitanus, Iusto, in VI. Litorius Aucensis, Amanungo, in V. Mauricius Oretanus, Suauilæ, in VI. Maurellus Vrgelitanus, Ranario in IV. Marelus Dianensis, Antonio, in quinto. Potamius Bracarensis, Iuliano, in VI. Selua Egitanensis, Armenio, in VII. Siluester Carcassonensis, Elpidio, in V. Seruandus Eliplensis, Ioanni, in septimo. Sona Aurensis, Gaudesteni, in VI. Sesibertus Coimbrensis, Renato, in VI. Saturninus Osonobensis, Taio. Cæsaraugustanus, Braulioni, in VI. Tagontius Valerensis, Maguntio, in Toletano sub Gundemaro. Vincentius Tucitanus, Budæ, in VI. Vnadila Visensis, Farno, in VII. Vincibilis Irensis, Gotomario, in septimo.

[o] *Bacanda.*] Lege Bacauda, ex lapide marmoreo Cabræ reperto cum hac inscriptione.

ARA SANCTA DOMINI CONSECRATA EST BASILICA HÆC S. MARIÆ II. KALENDAS IVNIAS, ÆRA DCLXXXVIII.

ANNO CHRISTI 653. DEDICAVIT HÆC TANDEM D. M. S. BACAVDA EPISCOPVS EGABRENSIS. FVNDAVIT EAM ALTISSIMVS, PER EVLALIAM ET FILIVM EIVS PAVLVM MONACHVM.

[p] *Litorius Auſenſis.*] Hinc coniecturam facio ſepulcrum marmoreum Litorii Talabricæ olim repertum, fuiſſe hominis Gothici catholici: quod ex temporis ratione etiam ſuſpicari licet. Inſcriptio ſic habet: Litorius Auſenſis catholicus.

LITORIVS FAMVLVS DEI VIXIT ANNIS, PLVS MINVS, LXXXV. REQVIEVIT IN PACE DIE VIII. KALENDAS IVLIAS, ÆRA DXLVIII.

A † Ω

Erat vir proceræ ſtaturæ: nam eius oſſa quæ hodie cernuntur, valde communem hominum longitudinem ſuperant.

Subſcribunt poſt epiſcopos, & ante eorum vicarios, abbates, archipresbyteri, & primicerii: poſtea vero vltimo loco, viri illuſtres officii palatini. Quod etiam in confirmationibus priuilegiorum obſeruatum eſſe a notariis regiis comperio, in priuilegiis rotæ regiæ, hoc ordine: Reges, reginæ, & infantes confirmant primo: deinde archiepiſcopus Toletanus, & ceteri primæ ſedis: illico epiſcopi omnes, poſtea magiſtri militiæ: illico proceres & viri illuſtres regni, quibus is honos defertur. Qui ordo in ſubſcriptionibus obſeruatus.

[q] Omnes hi abbates non erant exempti a poteſtate epiſcopi diœceſeos, vt ex Concilio Toletano IV. conſtat, & Later. I. ſub Gregorio I. Hic ſubſcribunt abbates decem; inter quos Ildefonſus abbas Agalienſis monaſterii, qui poſtea fuit Toletanus antiſtes, vita & morte conſpicuus, & inter diuos relatus. Quot abbates huic Concilio ſubſcripſerint.

[r] *Fugitiuus abbas.*] Abbas, vt Iſidoro placet lib. 7. Orig. cap. 13. Syrum nomen eſt, ſignificat Latine pater: quod Paulus Romanis ſcribens expoſuit dicens: *In quo clamamus abba pater:* in vno nomine duobus vſus linguis. dicit enim abba Syro nomine patrem, & rurſus Latine nominat, id eſt, patrem. Abbas quid ſignificet.

Titulus hic & forma appellationis ex anachoretis primum in Chriſtiana religione cœpit frequentari. Sozomenus lib. 5. cap. 10. & Hieronymus in vita Hilarii tradunt, ab Hilarione anachoreta in ſaltibus Thebaidis Syriæ vitam monachi duriſſime agente, plures viri formulam viuendi accepiſſe, & inde eremi cultum in cœtum monaſteriorum tranſtuliſſe. Similiter D. Antonium in Thebaica regione Ægypti ex anachoretis monaſterium condidiſſe. Duces vero & præpoſitos horum cœtuum nomine patrio, venerationis cauſa, abbates dixerunt. Eſt enim ſolitudinis potius, quam honoris appellatio. Idem Græca voce ſonat ἀρχιμανδρίτης, a ſolitudine ordinis (μανδρας ſolitudinem ſignificant) quaſi ſolitariis præpoſitus: & ſic caput ordinis S. Baſilii vocatur. Origo nominis abbatis quæ.

[s] *Marcellus archipresbyter.*] Archipresbyteri nunc eſt vſus: cuius duæ ſunt ſpecies, vna vrbicani ſeu ciuitatenſis, altera ruralis. Ciuitatenſis eſt, qui in vrbe conſtitutus, munus abſente præſule exequitur, & eius loco officium diuinum incipit: benedictiones in eccleſia Archipresbyter duplex.

dat, & alia, vt in titulo de officio archipresb. continentur, ex constit. Leonis PP. Ruralis præest solummodo plebi, vt in c. fi. eod. tit. ANNO CHRISTI 653.

Primicerius quis dicatur, quæve eius functiones.

[t] *Siliculus primicerius.*] Huius vocis primicerii diuersas origines & functiones animaduerto apud doctos huius temporis viros. Alciatus in annotat. in tres posteriores lib. C. tit. 7. de primicerio, & secundicerio, & notariis. lib. 12. tom. 2. existimat sic appellatum a cera, cum in ceratis tabulis esset olim scribendi vsus: vnde primicerius, quasi primus notariorum; & secundicerius, secundus notariorum: quam sententiam sequuntur alii. Brissonius lib. 4. de verb. signific. arbitratur non esse vocem coniunctam, sed simplicem; ita vt dicatur quasi primus, & vt interpretatur Suidas, πρωτεῖον, ἢ πρῶτον τῆς τάξεως, hoc est, primus in ordine. Vnde quicumque in aliqua functione primum locum obtinet, primicerius nominatur. Vnde Augustinus Stephanum appellat primicerium martyrum, & primicerium notariorum, qui erat primus inter notarios principis, qui & protoscrinarius. Habes apud Cassiodorum, variar. lib. 6. diuersa primiceriorum officia. In officiis ecclesiasticis primicerius dicitur qui est primus in aliqua dignitate & antesignanus. Sic dicitur primicerius cantorum, & fabricæ, & ex corpore decanorum: vnde primus in ordine quolibet ceræ vel scripturæ dicebatur primicerius. Nam mos erat antiquis ante admirabilem papyri aut membranæ inuentionem, ad monumenta asseruanda vti cera, & tabulis ceratis, & pugillaribus, sicut rudis antiquitas palmarum & arborum foliis & plumbeis voluminibus, & priuatis linteis. Vnde ille dicebatur primicerius, qui primus erat in cera scriptus, id est, in capite & exordio primæ pagellæ: secundicerius qui in secunda, vsque ad imam ceram, vt illud Suetonii in Iulio Cæsare, cap. 83. Iulium Cæsarem Q. Pedium ex quadrante heredem instituisse, reliquos in ima cera, id est, Q. Pedium, ex quarta parte assis, reliquos in vltima parte tabulæ testamentariæ. Nam testamentum diuidebatur tabulis ipsis ceratis: in prima parte nomen testatoris; in secunda heredes instituebantur; in extrema & ima reliqui omnes. Hinc illud Horatii serm. lib. 2. satyr. 5.

Qui testamentum tradet tibi cumque legendum,
Abnuere, & tabulas a te remouere memento:
Sic tamen, vt limis rapias, quid prima secundo
Cera velit versu: solus, multisne coheres,
Veloci percurre oculo.

De quo Alexand. ab Alexand. lib. 1. dierum genial. cap. 1. & ibi And. Tiraq.

Quæ etymologia primicerii.

Existimo coniunctam vocem esse non simplicem, dicique primicerium, quasi primum in cera positum. In ecclesia Toletana, albo cera linito, vt facile possit deleri, stipendia canonicorum & aliorum ministrorum obelo notantur. Vel primicerius dicitur primus in clero: is dicitur sacellanus maior. Nam succentor, vel caput scholæ, qui a Græcis χοροδιδάσκαλος dicitur, aliud est a primicerio. Adiuuat hanc nostram interpretationem decretum 10. Concilii Emeri-

ANNO CHRISTI 653. Emeritensis, vbi dicitur & legitur; *archipresbyterum, archidiaconum, & primiclerum.* Siliculus erat primicerius Toletanus, siue primiclerus: & erat specialis dignitas, vt archidiaconus, & archipresbyter. Et erat primicerius, vel primiclerus subdiaconibus & clericis præpositus, eorumque gerebat curam: vt ex eodem Concilio constat cap. 14. vbi agitur de diuidenda pecunia oblata ecclesiæ in tres partes: prima episcopo conceditur, secunda presbyteris & diaconibus: de tertia sic dicitur: *Tertia vero subdiaconibus & clericis tribuatur; vt a primiclero, iuxta quod in officio eos præscit esse intentos, ita singulis dispensetur.*

Vt autem exacte intelligatur primicerii officium, apponam epistolam Isidori iunioris, episcopi Hispalensis, ad Leudefredum episcopum Cordubensem, quam ex codice M.S. bibliothecæ diui Laurentii (Philippi regis catholici admirabile opus) perantiquo, dicto Vigilano, excerpsi: vbi de officiis ecclesiasticis quid censuerit sæculum antiquum, clare cognosces.

EPISTOLA
BEATI ISIDORI IVNIORIS,
EPISCOPI HISPALENSIS ECCLESIÆ,
ad Leudefredum episcopum Cordubensis ecclesiæ directa.

Domino meo Dei seruo, Leudefredo episcopo, Isidorus.

Epistola Isidori iunioris.

PERLECTIS sanctitatis tuæ literis gauisus sum, quod optatam salutem tuam earum relatu cognoui. De his autem, quæ in consequentibus insinuare eloquii tui sermo studuit, gratias ago Deo, quod solicitudinem officii postulatis impendis, & qualiter ecclesiastica officia ordinentur perquiris. Et licet omnia prudentiæ vestræ sint cognita, tamen quia affectu paterno me consulis, ex parte qua valeo, expediam, & de omnibus ecclesiæ gradibus quid ad quem pertineat, eloquar.

Ostiarii officium.

Ad ostiarium namque pertinent claues ecclesiæ, vt claudat & aperiat templum Dei, & omnia quæ sunt intus extraque custodiat: fideles recipiat, excommunicatos & infideles proiiciat.

Officium Acolythi.

Ad acolythum pertinet præparatio luminariorum in sacrario: ipse cereum portat, ipse suggesta pro eucharistiæ calice præparat.

Exorcistæ.

Ad exorcistam pertinet, exorcismos memoriter retinere, manum super energumenos & catechumenos exorcizandos imponere.

Psalmistæ. Ad psalmistam pertinet officium canendi, dicere benedictiones, psalmum, laudes, sacrificium, responsoria, & quidquid pertinet ad cantandi peritiam. ANNO CHRISTI 653.

Lectores. Ad lectorem pertinet, lectiones pronuntiare, & ea quæ prophetæ vaticinauerunt, populis prædicare.

Subdiaconi. Ad subdiaconum pertinet, calicem & patenam ad altarium Christi deferre, & Leuitis tradere, eisque administrare: vrceolum quoque, & aquamanilem, & manutergium tenere, & episcopo, & presbyteris, & Leuitis pro lauandis ante altarium manibus aquam præbere.

Diaconi. Ad diaconum pertinet, assistere sacerdotibus, & ministrare in omnibus quæ aguntur in sacramentis Christi; in baptismo scilicet, in chrismate; in patena & calice oblationes inferre, & disponere in altario, componere mensam Domini, atque vestire, crucem ferre, prædicare euangelium & Apostolum. Nam sicut lectoribus vetus testamentum, ita diaconibus nouum prædicare præceptum est. Ad ipsum quoque pertinet officium precum, recitatio nominum: ipse præmonet preces ad Dominum, ipse hortatur orare, ipse clamat, & pacem ipse annuntiat.

Presbyteri. Ad presbyterum pertinet, sacramentum corporis & sanguinis Domini in altario Dei conficere, orationes dicere, & benedicere populum.

Episcopi. Ad episcopum pertinet basilicarum consecratio, vnctio altaris, confectio chrismatis. Ipse prædicta officia & ordines ecclesiasticos constituit. Ipse sacras virgines benedicit: & dum præsit vnusquisque in singulis, hic tamen est præordinator in cunctis. Hi sunt ordines & ministeria clericorum, quæ tamen auctoritate pontificali in archidiaconi cura, & primicerii, ac thesaurarii solicitudine diuiduntur.

Archidiaconi. Archidiaconus enim imperat subdiaconibus & Leuitis, ad quem ista ministeria pertinent: ordinatio vestiendi altaris a Leuitis, cura incensi, & sacrificii deferendi ad altare, cura subdiaconorum de subinferendis ad altare in sacrificio necessariis: solicitudo, quis Leuitarum Apostolum & euangelium legat, quis preces dicat, seu responsorium in dominicis diebus, aut solennitatum. Solicitudo quoque parochitanorum, & ordinatio, & iurgia ad eius pertinent curam. Pro reparandis diœcesanis basilicis, ipse suggerit

ANNO CHRISTI 653. sacerdoti. Ipse inquirit parochias cum iussione episcopi, & ornamenta, vel res basilicarum parochitanarum, gesta libertatum ecclesiasticarum episcopo idem defert. Collectam pecuniam de communione ipse accipit, & episcopo defert, & clericis partes proprias idem distribuit. Ab archidiacono nuntiatur episcopo excessus diaconorum: ipse denuntiat sacerdoti in sacrario ieiuniorum dies atque solennitatum, & ab ipso publice in ecclesia prædicatur.

Quando autem archidiaconus absens est, vicem eius diaconus sequens adimplet.

Primicerii officium quod.

Ad primicerium pertinent acolythi & exorcistæ, psalmistæ atque lectores: signum quoque dandi pro officio clericorum, pro vitæ honestate, & officium meditandi, & peragendi solicitudo, lectiones, benedictiones, psalmum, laudes, offertorium, & responsoria, quis clericorum dicere debeat. Ordo quoque & modus psallendi in choro pro solennitate & tempore; ordinatio pro luminariis deportandis. Si quid etiam necessarium pro reparatione basilicarum quæ sunt in vrbe, ipse denuntiat sacerdoti: epistolas episcopi pro diebus ieiuniorum parochianis per ostiarios iste dirigit. Clericos quos delinquere cognoscit, iste distringit. Quos vero emendare non vult, eorum excessus ad agnitionem episcopi defert. Basilicarios ipse constituit, & matriculas ipse disponit. Quando autem primicerius absens est, ea quæ prædicta sunt ille exequitur, qui ei aut loco est proximus, aut eruditione in his expediendis intentus.

Thesaurarii munus.

Ad thesaurarium pertinent basilicarii & ostiarii, ordinatio incensi præparandi, cura chrismæ conficiendæ, cura baptisterii ordinandi. Præparatio luminariorum in sacrario, præparatio sacrificii de his quæ immolanda sunt. Ad eum venient de parochiis pro chrisma: & cereos, oblationes altaris ipse accipit a populo, ipse colligit per ecclesias cereos in festiuitatibus. Ad eum pertinent ornamenta, & vestimenta altaris: quidquid in vsu templi est, sub eius ordinatione existit: ornamenta basilicarum, quæ in vrbe sunt, & non habent presbyteros, ipse custodit. De candelis autem, & cereolis quotidianis quidquid supereſt in basilicis, basilicarius per singulos menses huic deportat:

ex quibus thesaurarius dat quartam basilicario, tres reliquas partes diuidit æqualiter sibi cum primicerio & presbytero, qui missam celebrat in eamdem basilicam. ANNO CHRISTI 653.

Oeconomi officium. Ad œconomum pertinet reparatio basilicarum, atque constructio: actiones ecclesiæ in iudiciis, vel in proferendo, vel in respondendo: tributi quoque acceptio, & rationes eorum quæ inferuntur, cura agrorum, & culturæ vinearum, causæ possessionum & seruitialium, stipendia clericorum, viduarum, & deuotarum pauperum, dispensatio vestimenti & victus domesticorum clericorum, seruitialium quoque, & artificum: quæ omnia cum iussu & arbitrio sui episcopi ab eo implentur.

Hæc sunt enim, quæ vel a maioribus per officiorum ordines distributa sunt, vel consuetudine ecclesiarum in vnumquemque seruata. Nec aliquid ex his nostri iudicii deputes, nisi quod aut ratio docuit, aut vetustatis antiquitas sanxit.

Pater monasterii quis constituendus. Patrem autem monasterii vnde innotuistis, illum præferri oportet, quem sancta vita & probitas morum commendat: quique dum subiectus extitit, fraus in illo non fuit, huic iustæ gratiæ cumulantor, dicente Domino: *Quia in pauca fuisti fidelis, in multa te constituam.* Qui vero adhuc sub regimine positus improbe vixit, & fratribus fraudem facere non pertimuit, hic prælatus, licenter ac libere maiora & deteriora committet, dum se in potestate & libertate aspexerit. De talibus enim dicit Apostolus: *Sed vos iniuriam facitis & fraudatis; & hoc fratribus. An nescitis, quia iniqui regnum Dei non possidebunt?* Sed nobis ista sufficiant dicere tibi, quod Deo dignum existimas adimplere. Post hæc autem precari tuam sanctitatem non desino, vt pro me intercessor apud Deum existas: vt quia meo vitio lapsus sum, per te remissionem consequar peccatorum. Amen. *Hæc Isidorus de ecclesiasticis officiis.*

1. Cor. 6.

u *De subscriptionibus virorum illustrium officii palatini.*

Qui quotue comites, duces & proceres subscripserint? Hic subscribunt comites decem & sex, inter quos, Hodoacrus comes scantiarum, Ofilo cubiculariorum, Paulus notariorum, Ricilla patrimoniorum, Cunifridus spathariorum: duces vero septem: proceres vero tres.

Cum vero toto hoc opere id potissimum nobis propositum fuerit, vt post Concilia ipsa ad Gothicorum codicum fidem omni, quo

ANNO CHRISTI 653. ad eius fieri licuit, ſtudio examinata, primæque illi ſuæ integritati reſtituta, ritus quoque, conſuetudineſque antiquas, Gothorum præſertim tempore vſurpatas, quantum in nobis eſſet, accurate annotaremus, & ex tenebris, obliuioneque reuocatas noſtris hominibus explicaremus: operæprecium nos facturos exiſtimauimus, ſi commentarium hunc de dignitatibus, ac palatinis officiis, aliiſque inferioris ordinis muneribus Gothorum contexeremus: quod videamus rem cognitione non indignam, & plurimum lucis hiſtoriis noſtris & ſubſcriptionibus virorum ex officio palatino, Conciliiſque ipſis & legibus allaturam.

Dignitas ducũ apud Gothos quæ, qualis, & quanta.

Inter præcipuas palatinorum dignitates, dux apud Gothos ſemper primum locum obtinuit, vocaturque a Iuſtiniano ſpectabilis dignitas; cuius, vt vis nominis oſtendit, id potiſſimum munus erat, vt in prouinciis bello ducendo gerendoque præficeretur. Vnde Germani ex nobilitate duces, & ex virtute ſumebant, ad illoſque in illa prouincia ſumma rerum deferebatur. Is enim fuit Gothorum mos, Paulo Æmilio teſte, lib. 1. hiſtor. Franc. in Chereberto, cuique vrbi magiſtratum dare, qui dux appellaretur. Eum autem quem Romæ præficiebant, vocabant præſidem. Hinc dux Tripolitanæ, & Byzantinæ prouinciæ, & Mauritaniæ, ac Numidiæ, lege final. cod. de offic. præfect. prætor. Sic etiam dux Rhætici apud Vopiſcum in Bonoſo, & dux limitis Scythici, Illyriciani, Thracii, & orientalis apud eumdem in Aureliano. Ita & Claudius, ſub Vuitterico, dux Emeritenſis; Paulus, ſub Vvamba, dux Narbonenſis. Patet id ex Caſſiodoro libro ſeptimo in formula ducatus Rhætiarum, his verbis. *Ideoque validum te ingenio ac viribus audientes, per illam indictionem, ducatum tibi credimus Rhætiarum: vt milites & in pace regas, & cum eis fines noſtros ſolenni alacritate circumeas. Quia non paruam rem tibi reſpicis fuiſſe commiſſam, quando tranquillitas regni noſtri tua creditur ſolicitudine cuſtodiri. Ita tamen, vt milites tibi commiſſi viuant cum prouincialibus iure ciuili: nec inſoleſcat animus, qui ſe ſentit armatum: quia clypeus ille exercitus noſtri quietem debet præſtare Romanis.* Et lib. 1. cod. de officiis præfect. Afric. leg. 2. mandat Iuſtinianus ducem in Sardinia ordinari, vt gentes barbaricas ab ea militibus ſuis arceret, prouinciamque ab omni hoſtium incurſu tueretur illæſam. Habebat etiam dux cum belli muniis ciuilem adminiſtrationem coniunctam; idque cum ex aliis, tum ex Caſſiodoro colligere licet, apud quem libro quarto variarum, Theodoricus rex Ibæ duci in hunc modum ſcribit: *Præſenti tibi auctoritate præcipimus, vt poſſeſſiones Narbonenſis eccleſiæ, ſecundum præcelſæ recordationis Alarici præcepta, a quibuſlibet peruaſoribus occupatæ teneantur, æquitatis facias contemplatione reſtitui. Quoniam verſari nolumus in eccleſiæ diſpendio præſumptiones illicitas, dum noſtra deceat tempora ſedare confuſa. Eſto contra talia omnino ſolicitus: vt qui es bello clarus, ciuilitate quoque reddaris eximius. Sic & arma tua, Deo iuuante, corroboras, ſi iuſtitiam mediocribus ſeruare contendas. Improbis enim potuiſſe reſiſtere, non præuales excuſare; quando omnes tibi libenter cedunt,*

Explicatur l. fi. Cod. de offic. præfect. prætor.

quem glorioſum in bellorum certamine cognouerunt. Idem etiam Caſſiodorus indicat libro primo variarum, vbi Theodoricus rex Seruato duci Rhætiarum ſcribens epiſtola vndecima iubet, vt mancipia, quæ Maniario cuidam a Breonibus ablata ferebantur, ſua auctoritate ſine mora curaret reſtitui. Et lib. 5. epiſtola 33. Vuilitancho duci Theodoricus rex expreſſe mandat, vt in adulterum Brandilam ſecundum legum præſcripta inquirere ne differret. Conſtat idipſum ex legum Vuiſegothorum lib. 2. tit. 1. leg. 17. qua cauetur, vt dux prouinciæ eos, qui non accepta poteſtate auſi ſunt iudicare, acriter per ſe, vel per alium coerceat. Et lege ſequenti iubetur epiſcopus, qui honore ſacerdotali fretus, admonitionem iudicis contemnens, pro perſona ſua aſſertorem dare diſtulerit, confeſtim a iudice negotii, ſeu a prouinciæ ſuæ duce vel comite compulſus, quinquaginta ſolidorum damnum excipere. Atque hæc de ducis officio dicta ſufficiant. Poſt quem in dignitatis ordine comitis proxime honor ſequebatur. Sic Cicero in Lælio de amicitia, loquens de Scipione, ait: Facile ducem populi Romani, non comitem diceres. ANNO CHRISTI 633.

Comitis officium apud Gothos quod & quale, quæue origo.

Comes, vt Spartianus eſt auctor in Hadriano, inde fluxit. Cum enim Hadrianus ſenatum in aulam ſuam tranſtuliſſet, receptis ſenatorum optimatibus in amicorum cohortem, quæ ſuperiorum imperatorum temporibus conſtare ſolebat ex equeſtri ordine, non ſenatorio, ita domeſticum quemdam ſenatum penes ſe habere cœpit: qui, quoniam is continuatis pene delectaretur peregrinationibus, *comitatus Cæſaris dici cœptus eſt; & ipſi amici, comites:* eorum conſiliis atque ope in bello & pace vſus. Inde comites largitionum, rerum priuatarum, & ceteri, dicti ſunt. Et non ſolum ii qui perſonam principis ſequebantur, & officia in aula exercebant, comites dicti ſunt; ceterum & alii ita appellati, qui ad adminiſtrandas vel regendas prouincias & reſpublicas mittebantur, & ad regni limites cuſtodiendos; qui comites rei militaris dicuntur; qualis fuit Riſtanus domeſticorum comes, qui ad Gallos miſſus fuit, vt refert Gregorius Turonenſis lib. 2. hiſt. cap. 10. Vnde Verus imperator, vt Iulius Capitolinus eſt auctor in Vero, confecto bello, regna regibus, prouincias vero comitibus ſuis dedit regendas. Extat in iure titulus de comitibus, qui prouincias regunt, lib. 11. C. tit. 14. Illud animaduerſione dignum, quod antiquitus creabantur comites annulo tradito cum adamantis gemma: apud Hiſpanos vero aliter, offa in aquam iniecta, inuitatus a rege comedebat, populo ter acclamante; Eua del Conde. Non abs re erit ponere quod a Cornelio Frontone grammatico dicitur de comite: *Comes iter facit; aſſecla ſequitur potentiorem; ſodalis adoleſcentiæ nomen eſt; cliens implorat opem & fidem. Ita comes tutus, aſſecla officioſus, ſodalis amicus, cliens ſubmiſſus.* De comitibus etiam in prima part. regis Alfonſi, tit. 1. leg. 11. cautum, nomenque deductum video, & a diuo Thoma 1. de regimine principum. Et ſicut ducis in bello, ſic comitis potiſſimum in pace, ciuilique adminiſtratione elucebat officium (erat

ANNO CHRISTI 653. enim maior dignitas ducatus, quam comitatus, & ideo ex comitatu fit erectio in ducatum, pro magno munere, ſicuti ex duce in regem) quorum tamen neutri ita aſtringebatur, quin vtrumque ſimul, cum res ferret, per ſe vel per alios adminiſtraret. Prioris apud Caſſiodorum libro ſeptimo, in formula comitiuæ Gothorum, per ſingulas prouincias, illuſtre extat exemplum; ad hunc modum. *Cum Deo iuuante ſciamus Gothos vobiſcum habitare permixtos, ne qua inter conſortes, vt aſſolet, indiſciplinatio naſceretur, neceſſarium duximus illum ſublimem virum, bonis nobis moribus hactenus comprobatum, ad vos comitem deſtinare, qui ſecundum edicta noſtra, inter duos Gothos litem debeat amputare. Si quod etiam inter Gothum & Romanum natum fuerit fortaſſe negotium, adhibito ſibi prudente Romano, certamen poſſit æquabili ratione diſtinguere.* Libro etiam legum Vuiſegothorum, & titulo 2. l. 12. ita cauetur. *Nullus iudex cauſam audire præſumat, quæ legibus non continetur; ſed comes ciuitatis, vel iudex, aut per ſe, aut per executorem ſuum, conſpectui principis vtraſque præſentare partes procuret, quo facilius & res finem accipiat, & poteſtatis regiæ diſcretione tractetur; quatenus exortum negotium legibus inferatur.* Lege etiam 14. lib. & tit. iiſdem, oſtenditur, comitem per commiſſoriam aliis iudicibus, quos ſub ſe habebat, iudicandi ſuas vices poſſe concedere. Quorum iudicum tanta erat auctoritas, vt querelantis aduerſarium (ea ſunt legis verba) admonitione vnius epiſtolæ vel ſigilli, ad iudicium venire poſſet compellere, graueſque mulctas id facere per negligentiam aut contemptum differentibus inferre. Liquet id ex lege 18. lib. & tit. citatis. Si vero iudex in officio ſuo, per negligentiam, aut quod munere corruptus eſſet, ceſſaſſe deprehenderetur, a comite ciuitatis acerbiſſime caſtigabatur. Habes exempla lib. 3. legum Vuiſegothorum tit. 4. l. 17. Quod ſi comitem a ciuitate ſua abeſſe contingebat, relinquebat ſuo loco præpoſitum, qui, ſi quid grauius, quod ad comitis relationem, iuriſdictionemve pertineret, emerſiſſet, id comiti ſtatim per literas indicabat; vt liquet ex leg. 5. tit. 2. lib. 9. legum Vuiſegothorum. Atque hic, ni fallor, eſt qui lib 2. legum Vuiſegothorum, tit. 1. l. 23. Vicarius comitis appellatur; qui abſente eo, vice eius fungebatur; a quo, ſi forte quis eum ſuſpectum habuiſſet, licebat apud principis audientiam, alium iudicem appellare. Atque inter hanc ciuilem adminiſtrationem, bellica etiam munia procurabat. Habebat enim comes, præſertim qui ciuitati, aut portui, ſiue alii loco, cui ab hoſte periculum timeri poſſet, præficeretur, ſub ſe milites, quibus ad ſubita belli ſemper paratus occurreret, videretque, ne quid reſpublica detrimenti caperet. Quod ex Caſſiodori lib. 6. formula comitiuæ diſces. *Militum*, (inquit) *numerus tibi noſtris ſeruit expenſis. Redderis inter arma geniatus: proceſſio tua, procinctualis ornatus eſt: exercitu veteris pacato; nec pericula belli ſubis, & armorum pompa decoraris. Verum inter hæc, ciuilem cogita diſciplinam: non permittas milites eſſe poſſeſſoribus inſolentes.* Et infra: *Pro ſecuritate ſe omnium cognoſcat electum, qui ſe gloriatur habere armatum. Et for-*

Præpoſitus comitis.

Vicarius comitis.

mula comitiuæ Neapolitanæ: *Prætoria tria officia replent; militum turba custodit. Sed tot testes pateris, quot te agmina circumdare cognoscis. Præterea litora, vsque ad præfinitum locum, data iussione custodis.* Et apud eumdem lib. 1. Theodoricus rex Assio comiti iniungit, vt militem necessariis armis instruat. *Illustris,* inquit, *sublimitas tua Solonitanis militibus, vt cuique se expediendi facultas obtulerit, pro nostra iussione arma necessaria procurabit.* Porro tantam in rei militaris administratione auctoritatem obtinebat, vt cum in causis ciuilibus ei vicarius principis (eum intellige, qui principis vice fungitur) præferretur, in bellicis negotiis hic eidem anteponeretur. Cod. lib. 1. tit. 38. l. 1. Et hactenus quidem breuiter de comitis officio in genere egimus. Nam alia multa eidem incubuisse munera, ex nominum quæ ei adiunguntur, varietate, facile cognoscitur. Fuit enim comitis tam generalis appellatio, vt quicumque a principe insigni alicui officio præficeretur, ab eo fere comes nuncuparetur. Idque ex Cassiodoro, Ammiano Marcellino, Eutropio, aliisque posterioris æui, atque inclinatæ iam, prostratæque reipublicæ Romanæ scriptoribus, aperte est cognoscere. Quos omnes, ne prolixus sim, missos faciens, eas dumtaxat comitum species recensebo, quas a Gothis nostris, hoc est, qui in Hispania rerum potiti sunt, vsurpatas inuenio: vbi tamen prius illud adiecero, quod Carolus Magnus decreuit lib. 2. regum Franc. cap. 6. de comitum studio & diligentia pro vtilitate ecclesiarum conseruanda; quod vtinam nostris temporibus Galli prospicerent, vt ad meliorem mentem, diabolica fraude decepti, redirent. *Vobis,* inquit, *comitibus dicimus, vosque commonemus, quia ad vestrum ministerium maxime pertinet, vt reuerentiam & honorem sanctæ Dei ecclesiæ exhibeatis, & cum episcopis vestris concorditer viuatis, & eis adiutorium ad suum ministerium peragendum præbeatis, & vt vos ipsi in ministeriis vestris pacem & iustitiam faciatis, & quæ nostra auctoritas publice fieri decernit, vt in vestris ministeriis studiose perficiantur, studeatis. Proinde monemus vestram fidelitatem, vt memores sitis fidei nobis promissæ, & in parte ministerii vestri vobis commissi, in pace scilicet & iustitia facienda, vosmetipsos coram Deo & coram hominibus tales exhibeatis, vt & nostri veri adiutores, & populi conseruatores iuste dici & vocari possitis; & nulla quælibet causa, aut munerum acceptio, aut amicitia cuiuslibet, vel odium aut timor, vel gratia, ab statu rectitudinis vos deuiare compellat, quin inter proximum & proximum semper iuste iudicetis. Pupillorum vero & viduarum & ceterorum pauperum adiutores ac defensores, & sanctæ Dei ecclesiæ, vel seruorum illius honoratores iuxta vestram possibilitatem sitis. Illos quoque qui temeritate & violentia in furto & latrocinio, siue rapinis communem pacem populi perturbare moliuntur, vestro studio & correctione, sicut decet, compescite. Et si aliqua persona in aliquo vobis impedimento fuerit, quin ea quæ dicimus facere non valeatis, nobis ad tempus illud notum fiat; vt nostra auctoritate adiuti, ministerium vestrum digne adimplere possitis.* Nunc igitur, vt ad institutum redeamus, primo loco se offert comes scantiarum, cuius in Concilio Toletano

ANNO CHRISTI 653.

Vicarius principis.

Comes scantiarum.

ANNO CHRISTI 653. letano non obscura fit mentio. Subscribunt enim ibi Vvadamirus comes scantiarum & dux : Reccaredus comes scantiarum & dux : Egica comes scantiarum & dux : Sumefredus comes scantiarum : Adeliubus comes scantiarum : Salamirus comes scantiarum. Agnoscitur & scantiarum comes in priuilegio quodam Complutensi antiquissimo. Hunc nonnulli poculis, alii vniuersis epulis regis præfectum fuisse contendunt. Hodie vulgari Hispanorum lingua, scantiar, est bibere. Apud Adonem Viennensem inuenio solitos institui seu creari duces per impositionem causiæ, seu pilei aurei ducalis, vnionibus ornati : marchiones tradito annulo, in quo est pyropus, seu rubinus, qui quidem est species carbunculi : comites ea ratione, qua supra diximus : vicecomites virgula deaurata : barones vexillo decurtato, seu labro.

Thesaurorum comes.

Thesaurorum comes is fuit, qui dicta lege vnica, & lege finali, cod. de suscept. lib. 10. comes ærarii appellatur, thesauris videlicet regis præpositus. Concil. XIII. Toletan. Isidorus comes thesaurorum subscribit.

Comes patrimonii.

Comes patrimonii, qui regis patrimonium, possessiones, mensamque procurabat. Vnde & procurator a Lampridio dictus in Commodo. Meminit de hoc Cassiodorus lib. 1. variarum, & 4. & 6. ad Iulianum comitem scribente Theodorico. Habes de eo titulum in codice cum inscriptione de officio comitis sacri patrimonii, cui a principe facultas concessa fuit pro subleuandis, non pro premendis priuatorum fortunis, vt habet Cassiodorus libro octauo. Hic ad munus rectius exequendum milites sub se habebat, vt ostendit idem eodem loco. Videtur & regiis epulis ordinandis curam adhibuisse. Nam & Cassiodorus ibidem sic scribit : *Nam & si epulas nostras solicita ordinatione disponas, non solum nostro palatio clarus, sed & gentibus necesse est reddaris eximius.* Subscribunt in Concilio XIII. Toletano, Vitulus comes patrimonii ; & Toletano XVIII. Vitulus vir illustris, comes patrimonii & dux. Est etiam in Concilio XIII. Toletano, Vualdericus comes ciuitatis Toletanæ. Is etiam vocatur rector rerum publicarum : vt in Concilio Hispalensi II. dicitur de Sisisclo rectore rerum publicarum. Et apud Cassiodorum libro 7. comitiuæ Romanæ formulæ, & comitiuæ Rauennatis : formula etiam comitiuæ diuersarum ciuitatum ; & lib. 9. comes Siracusanæ ciuitatis. Horum comitum, vt supra monstrauimus, vtque Cassiodorus lib. 7. variarum ostendit, id officium erat, ciues vrbanos æquitate regere, & publicarum ordinationum iussiones constanter adimplere. Rodericus Bibarius, hoc est, dominus a Mauris honoris causa appellatus, fuit comes Toletanus. Et in regno Lusitaniæ hodie comites multi nominantur ex ciuitatibus regiis, in quibus antiquitus ius exercebant. Quam consuetudinem Galli obseruarunt. A Romanis prouinciæ comitibus distinctæ erant. Vide tit. de comitibus qui prouincias regunt, l. 11. cod. tit. 14. Quis vero fuerit comes vrbis Romæ, & quod eius officium, altioris indaginis est.

Comes ciuitatis Toletanæ.

ANNO CHRISTI 655.

Comes notariorum is erat, qui notariis, id est, a principis secretis tabulis præficiebatur. Quod intelligi videtur ex Cassiodoro lib. 6. in formula notariorum, his verbis: *Regis consilium solos decet scire grauissimos; imitari debent armaria, quæ continent monumenta chartarum: vt quando ab ipsis aliqua instructio quæritur, tunc loquantur: Totum autem dissimulare debent, quasi nesciant scientes.* Probatur etiam ex lib. cod. 12. titul. de primicerio notariorum, vbi expresse hoc verbum pro secretariis principis vsurpatur. Non dissimilis dignitas fuit eius quem posterior ætas etiam cancellarium appellat; idque in Cassiodoro videre est, qui ex persona regis lib. 11. ita ad cancellarium scribit: *Consistorii nostri decreta fideli integritate custodias: per te præsentandus accedat: per te nostris auribus desiderium supplicis innotescat: iussa nostra sine studio venalitatis expedias, & alia.* Quamuis hodie in regnis Hispaniæ & Galliæ dissimilis huius muneris est functio, etiam si pro scriba vsurpetur in constitutionibus Caroli magni, & Lotharii, Concil. XIII. Toletan. subscribitur a notario: Exila comes notariorum. In notitia prouinciarum aliquoties fit mentio primicerii notariorum, qui & notariorum decanus, & protoscribarius. Et in Romana curia is erat, qui diem datus adiiciebat diplomatibus pontificalibus.

Comes spathariorum.

Comes spathariorum, custodum corporis regii præfectus. Hunc & protospatharium appellatum fuisse existimo. Cuius meminere Constantinus Hermenopolitanus libro decimo, & Zonaras annalium tertio; a spatha, qua voce Apuleius pro gladio maiore ac latiore vtitur: nam minorem breuioremque, semispatham Vegetius in libro de re militari appellari testis est. Vtitur hac voce etiam Spartianus in Hadriano, & Trebellius Pollio in epistola Claudii ad Brocum: *Tecta sunt*, inquit, *flumina scutis, spathis, & lanceolis.* Et legum Vuisegothor. lib. 9. tit. 2. leg. vlt. decernitur, vt dux, comes, atque gardingus, aliique quos secum ducunt in bellum, partim sint zauis (extat ea vox etiam in Macrocolis Mauricii cuiusdam, qui de Romana militia Græce scripsit) & loricis muniti; partim scutis, spathis, seramis, lanceis, sagittisque sint instructi. De spatha scribit Isidorus lib. orig. 17. c. 6. dici a passione (nam πάσχειν pati est) eo quod scindat, & dilaceret: vel ex eo quod sit spatiosa & ampla, latiorque. Spathariorum vero dignitatem maximi honoris fuisse ex eo constat, quod multos duces ac comites hanc gessisse inueniamus. Sic in Concilio XIII. Tolet. Guilingus spatharius & comes: Trasericus spatharius & comes: Altericus spatharius & comes: Sisimirus spatharius, comes, & dux, subscribunt. Quoniam vero in spatharii mentionem incidimus, Iulianum Roderici regis spatharium, ducem Tingitaniæ, non spartarium fuisse existimo, hoc est, Carthaginensis ciuitatis comitem, ex eo non fuisse appellatum, quod regio illa, vt ex Plinio atque aliis constat, sparti multitudine abundet. Neque enim dubito quin spartarius vocis similitudine dicatur, qui spatharius & comes dicendus erat. Spatharii definitionem ita Cedrenus extulit, σπαθάριος ὁ σωματοφύλαξ ὤν: iisdem nimirum verbis, quibus

ANNO CHRISTI 653. eius vocis notionem supra explicauimus. Quamquam alii secus de hoc eiusque officio sentiant. Scribunt neoterici spatha, antiqui sine h efferebant, scribebantque.

Comes cubiculi, seu comes cubiculariorum est, eorum qui cubiculi regii curam gerunt, præpositus: hunc Xiphilinus παιδικοῖτον appellat. Cubiculariorum mentio est lege 63. de legat. 3. & lege 203. D. de verb. signific. Quamquam ibi pro seruis tantum ceteris conditione potioribus accipiuntur: hic vero ingenui sunt, & insignem adiunctam dignitatem habent. Quæ dignitas hodieque in regum aulis durat, camareros vulgo vocamus. Concil. XIII. Toletan. Argemirus comes cubiculi subscribit, & Atulfus comes cubiculariorum. Cubicularius a grammaticis, vt ex Sosipatro constat, dicitur custos cubiculi: cubicularis vero lectus, cubiculo aptus. Isidorus lib. Origin. 15. c. 3. *Cubiculum quod eo cubemus, ibique dormientes requiescamus: cubile vero locus cubandi.* Comes cubiculi.

Comes stabuli, qui equorum principis curam gerebat, dicitur etiam magister equitum. Hic ex Ammonio monacho lib. 3. cap. 20. videtur esse quem vulgo conestabilem appellamus. eius hæc sunt verba: *Leudegesilius regalium præpositus equorum, quem vulgo conestabilem vocant.* Sic & Rhegino monachus annalium libro tertio, *Eodem anno*, inquit, *Burchardum comitem stabuli sui (quod corrupte constabulum appellamus) cum classe misit Corsicam.* In eum omnem belli curam princeps reiiciebat. Eruditiores vero, quique harum rerum inquisitioni plus operæ impenderunt, eum vere hoc nomine censeri putant, qui apud nos cauallerizo maior appellatur. Vt vt est, dignitatem hanc maximo olim in precio fuisse, satis vnus Ammianus Marcellinus ostendit, de Valentiniano loquens, qui Valentem stabulo cum tribunatus dignitate præfecit. Hunc superioribus temporibus πρωτοστράτορα Græci dixerunt, vt Zonaras clare libro annalium tertio asserit his verbis: *Theophilitzes igitur Basilio delectatus (erat enim formosus, procerus, & manu promptus, agilisque, ac promissum capillum, eumque crispum alens) suis equisonibus ipsum præfecit. Quod muneris qui administrat, communiter protostratora appellamus.* Et Cedrenus: *Michaelisque, qui ante ipsum fuerat, equisonum præfectus primus, quem protostratora nuncupant.* In Concilio Tolet. XIII. Gisclamundus comes stabuli subscribit. Alii vero dicunt comitem sacri stabuli dici, qui curam palatii habebat, & scholarum, armorum, & domus regiæ, cum administratione & sine administratione prouinciarum, vt constat libro primo de comitibus, & trib. schol. lib. 12. titulo 11. habereque in vna dignitate curam militiæ & domus. Verum cum comites sacri stabuli grauioribus erant intenti negotiis, curam stabuli alii demandatam fuisse, atque ita vnam dignitatem in duas diuisam atque partitam. Apud Castellæ reges dignitas est insignis, sine administratione tamen, ac titulo tenus. Primus comes stabuli fuit Alfonsus marchio Villenæ, filius infantis Aragoniæ Petri; cui successit Petrus comes Trastamaræ, tempore regis Henrici tertii. Tertio tradita Comes stabuli.

Roderico Daualos viro insigni & claro homini; qui a Ioanne secundo Henrici filio proditionis falso damnatus, bonisque eius in sectionem datis, sequens Henricanas partes, exul Valentiæ diem extremum clausit. Cui successit Aluarus Luna, infelicior, cuius vitæ tristis exitus infamauit aulæ opulentiam, & regum intimam consuetudinem. ANNO CHRISTI 653.

Comes exercitus.

Comes exercitus, qui lib. 1. cod. de officio vicarii, & lege, Nemo; cod. de assessoribus, comes militum & comes rei militaris appellatur, vniuersis legionibus, castrisque præficiebatur, habebatque absolutum in milites imperium. Hoc ipsum munus exercebat apud Romanos tribunus militum; videlicet vt militem dicto audientem haberet, ad exercitationes deduceret, & in stationes & hiberna mitteret; clandestina cum hostibus colloquia vetaret, nouarum rerum auctores supplicio afficeret, pabulationes frumentationesque curaret, militi ne arma, stipendia, cibaria, commeatusque deessent, prouideret; breuiter summæ in exercitu rerum præesset. De hoc consule Cassiodorum lib. 7. formula comitiuæ principis militum. Hic apud Gothos alio vocabulo præpositus hostis, ni fallor, appellatur. Idque colligi ex lege 6. tit. 2. libri noni legum Vuisegothorum videtur, vbi vtraque appellatio vni eidemque tribuitur. Verba legis hæc sunt: *Quod si contigerit vt ipse comes ciuitatis, aut annonarius, per negligentiam suam non habens, aut forsitan nolens, annonas eorum dare dissimulet, comiti exercitus sui querelam deponant, quod annonas eorum dispensatores tradere noluerint: & tunc ille præpositus hostis hominem ad nos mittere non moretur.* Atque hæc sunt, quæ de comitum varia appellatione, officiisque a Gothis in Hispania regnantibus vsurpari solitis, in tanta Gothicarum rerum obscuritate, ex Conciliis, legibus, priuilegiis, aliisque veteribus monumentis elicere potui. Vir quidam doctissimus comitem sacrarum reliquiarum apud Gothos fuisse existimabat, forte quia legerat apud Cassiodorum aut alios, comes sacrarum. Ego vero & apud Cassiodorum & Iustinianum, comes sacrarum lego, id est, largitionum: cuius præcipuum officium erat, vt princeps per eum suam liberalitatem & magnificentiam exerceret, indulgentias daret, & militibus stipendia, & donatiua populo Kalendis Ianuariis nomine principis elargiretur. Et hic vtpote augustalis habebat sub se iudicem sacrarum largitionum, & prouinciarum ceterarum largitionum comites: vt erat comes sacrarum largitionum per Illyricum, per orientem, & comites etiam commerciorum per orientem, Ægyptum, Mysiam demum & alias prouincias. Hunc donis præsidere regalibus Cassiodorus ait lib. 6. variarum cap. 7. *Huius*, inquit, *actus, innocens pietatis officium, illud semper ingerere, vnde se fama principis possit augere. Nihil per hunc districtum geritur, nihil seuerum forte censetur; sed tunc obsequitur, quando pro principe vota funduntur. Per hunc princeps supplicum fortunas erigit, Kalendis Ianuariis dona largitur: monetam hic regii vultus figura consignat, iudices prouinciarum sub sua potestate coercet. Negotiatores subiectos habet, vestis sacræ curam gerit; salis*

ANNO CHRISTI 653. *commercium huic deputatur: denique quidquid in veſtibus, quidquid in ære, quidquid in argento, quidquid in gemmis precioſum eſt, huius ordinationibus obſecundat.* Hactenus Caſſiodorus. Hæc vero locutio aliquot in locis apud poſterioris ævi ſcriptores occurrit, vt apud Caſſiodorum lib. 5. Cypriano comiti ſacrarum Theodoricus rex: apud Ammianum lib. 15. & alibi, comes priuatarum.

Procer. In Concil. Tolet. VIII. ſubſcribit Dabila comes & procer, & Euredus comes & procer, & Frolla comes & procer. Vnde conſtat quod procer ſit nomen dignitatis. Iſidorus l. etymol. 9. cap. 4. ſic inquit: *Proceres ſunt principes ciuium vel ciuitatis, quaſi procedes, quod ante omnes honore præcedant. Vnde capita trabium, quæ eminent extra parietes, proceres dicuntur, eo quod primo procedant.* Lege proceres ex Seruio in illud Virgilii Æneidos 10. Procer.

Tot lecti proceres ter denis nauibus ibant.

Proceres etiam magnates vocantur Concil. Tolet. XI. cap. 5. & primates palatii, & generoſæ perſonæ. Erat autem ſola dignitas ſine adminiſtratione iuriſdictionis.

Ducis & comitis dignitati gardingus ordine ſubiungitur. Erantque hi tres apud Gothos maioris locis perſonæ, vt patet ex leg. Vuiſegoth. l. 9. tit. 2. leg. vlt. vbi ita habes: *Si maioris loci perſona fuerit, id eſt, dux, comes, ſiue etiam gardingus.* Et infra leg. eadem, atque alibi ſæpe, hi tres ſeu eminentiores coniunguntur. Et ideo inquit lex: *Id de cetero ſpeciali decreto decernimus, vt quiſquis ille eſt, ſiue ſit dux, ſiue comes, atque gardingus.* Gardingi in lib. leg. Vuiſegoth. non ſemel fit mentio: verum ita obſcure, vt quod ipſius munus fuerit, liquide ſcire nequeamus. Illud tantum coniectura conſequi licet, cum maioris loci perſona dicatur, vnum ex præſtantioribus palatinorum habuiſſe officiis. Quod etiam ex legum Vuiſegothorum lib. 2. tit. 1. leg. 1. non male colligitur, vbi cum ſacerdotibus Dei, ſenioribuſque palatii, præſentes in ordinatione legum gardingi fuiſſe commemorantur. Gardingus.

Maioris præſtantioriſque loci perſonis (qui nunc magnates, nunc primates palatii appellantur) breuiter, vt res tulit, decurſis, reſtat vt ad inferiores deueniamus. Inter quas tiuphadus primum ſibi ordinem vendicabat, quique ei ſuberant millenarii, quingentenarii, centenarii, decani, exercitus etiam compulſores, annonarii, defenſores, pacis aſſertores, numerarii, villici, ſaiones. Tiuphadum Germanorum lingua, quæ Gothicæ multum vicina eſt, altum ſignificat; Tieph enim rem altam dici contendunt. Quidquid eſt, illud conſtat, vnam ex primis poſt ducis, comitis, atque gardingi dignitatem fuiſſe, ciuilemque adminiſtrationem habuiſſe, vt patet ex leg. 23. & 26. tit. 1. lib. 2. legum Vuiſegoth. & lib. 4. tit. 5. leg. 6. Huic in omni criminalium negotiorum genere iudicandi licentia conceſſa erat, præterquam in his criminibus quæ legum ſententiæ aperte condemnant, quibus qui obnoxii reperiebantur, eos non iudicare amplius, ſed vt iam a lege præiudicatos, condemnatoſque debitis pœnis ſubiicere cogebantur. Ita enim accipio legem 15. tit. 1. Tiuphadus.

lib. 2. legum Vuiſegoth. quæ habet hoc modo: *Cum in ceteris negotiis criminalium cauſarum tiuphadis iudicandi licentia conceſſa fuit, criminoſos a legum ſententiis iudicare non audeant, ſed debitam in eis, vt competit, cenſuram exerceant.* Hic ſi quando ſiue ad bellum, ſiue alio auocaretur, vices ſuas aliis committere poterat. Sequitur enim in dicta lege: *Qui tiuphadi tales eligant, quibus viciſſitudines ſuas audiendas iniungant, vt ipſis abſentibus, illi cauſas & temperate diſcutiant, & iuſte diſcernant.* Huius in bello proxima auctoritas ad comitis exercitus dignitatem erat, cum quo ſimul de rebus arduis conſultabat, cuius conſilio militi in hoſtem pugnandi facultas dabatur, & admebatur: denique cum hoc de ſumma rerum exercitus deliberabat. Hic ſi quem de tiuphadia ſua (ſic copiæ militum quibus præerat, vocabantur) donis forte corruptus, de expeditione domum redire permiſerat, aut domo in expeditionem proficiſci non coegerat, acerbis pœnis multabatur. Vt conſtat ex lib. 1. tit. 2. lib. 9. legum Vuiſegoth. *Si tiuphadus*, inquit, *ab aliquo de tiuphadia ſua fuerit beneficio corruptus, vt eum ad domum ſuam redire permitteret; quod acceperat, in nouecuplum reddat comiti ciuitatis, in cuius eſt territorio conſtitutus. Et ſi ab eo nullam mercedem acceperit, ſed ſic eum, dum ſanus eſt, domum dimiſerit, vel de domo in exercitum exire non compulerit, reddat ſolidos* XX. Anno Christi 653.

Millenarii. Millenarii erant, qui mille ſub ſe milites habebant. Horum meminit lex 26. tit. 2. lib. 2. leg. Vuiſegoth. Iſidorus lib. 9. etymol. cap. 3. *Sunt qui mille præſunt militibus, quos nos millenarios appellamus.*

Quingentenarii. Quingentenarii, qui quingentis militibus præerant. Hi ſi quem etiam de ſuis propter munus aliquod ab hoſte domum redire conſenſiſſent, aut in hoſtem domo proficiſci non coegiſſent, quod acceperant, nouecuplum etiam comiti ciuitatis, cuius territorio ſuberant, reddere tenebantur. Si vero nullo accepto munere id feciſſent, XV. ſolidos inter milites ſuos diuidendos reddebant. Id cautum eſt leg. prima, tit. 2. lib. 9. leg. Vuiſegoth. Horum etiam meminit lex 26. tit. 1. lib. 2.

Centenarii. Centenarii, teſte Vegetio lib. 2. cap. 13. dicti ſunt, quos antiqui centuriones vocabant, centum videlicet militibus præfectos. Ab Iſidoro id animaduerſum eſt lib. 9. etymolog. cap. 3. *Centuriones*, inquit, *dicti, eo quod centum præſunt militibus: ſicut quinquagenarii, qui ſunt in capite quinquaginta militum: & decani ab eo, quod militibus decem præficiuntur.* Hi ſi centenam (ſic iis temporibus loquebantur) ſuam deferentes, domum ab hoſtibus refugiſſent, capite plectebantur. Si vero vel ad ſacra altaria, vel ad epiſcopum confugiſſent, trecentos ſolidos exſoluebant comiti ciuitatis, in cuius erant territorio conſtituti: neque poſtea inter centenarios, ſed decanos tantum habebantur. Quod ſi ipſi ob beneficium forte acceptum, aliquem de centena ſua domum ab exercitu redire, aut domi manere, neque in hoſtem proficiſci paſſi fuiſſent, nouecuplum acceptum ſuo comiti ciuitatis reddebant. Quod ſi ob nullum munus acceptum id permiſiſſent, decem ſolidos comiti ciuitatis dabant. Habes hæc

ANNO CHRISTI 653. omnia fuse in leg.3.tit.2.l.9. Centenariorum meminit etiam Concil. Arelatense sub Carolo magno, his verbis: *Ne comites, vel vicarii, seu iudices, vel centenarii, sub mala occasione vel ingenio res pauperum emant.*

Decani, quos Varro, Suetonius, aliique probati auctores decuriones appellant, decem militibus imperabant. Hi si relicta decania, ab hoste domum recessissent; aut cum sani essent, domo exire in expeditionem detrectassent, x. solidos comiti ciuitatis dare cogebantur. Quod si aliqua mercede a superiore suo impetrassent, v. tantum solidos luebant, vt ostendit lex 4. eiusdem tituli & libri. Vbi amplius additur: *Quod si aliquis, qui in tiuphadia sua fuerat numeratus, siue permissu tiuphadi sui, vel quingentenarii, aut centenarii, vel decani sui, de hoste ad domum suam refugerit, aut de domo sua in hostem proficisci noluerit, in conuentu mercantium publice centena flagella suscipiat, & reddat solidos decem.* Decani qui.

Et quandoquidem in locum de Gothica militia incidimus, erant apud eos, qui dicebantur exercitus compulsores; nempe qui Gothos in hostem exire compellerent: vt habetur in leg. 2. tit. 2. lib. 9. Hi multis in locis serui dominici appellantur; forte quod erant serui, qui regalibus seruitiis mancipabantur. Quorum tanta erat auctoritas, vt palatinis officiis honorarentur, & testandi sicut ceteri potestatem haberent. Testatur id lex 4. tit. 4. l. 2. legum Vuisegoth. Hi si quid ab iis, qui in exercitum compellebantur, sine ipsorum voluntate abstulissent, vndecuplum restituere cogebantur, & quinquaginta insuper flagellis multari, leg. 2. tit. 2. lib. 9.

Ad exercitus robur conseruandum in primis pertinet, ne annonæ laboret inopia; ob idque prouida Gothorum cura cautum est, vt per singulas ciuitates atque castella crearentur, qui militibus eam sine fraude exhiberent. Ii nunc annonarii, nunc dispensatores annonæ, nunc erogatores annonæ in Gothorum legibus dicuntur. Videtur & comes ciuitatis huius rei curam gessisse, vt patet ex leg. 7. tit. 2. l. 9. leg. Vuisegoth. vbi cauetur, si contingat, vt ipse comes ciuitatis, aut annonarius, per negligentiam suam non habens, aut forsitan nolens, annonas dare militibus dissimularet, apud comitem exercitus conquerantur: qui eos, in quantum temporis subtraxerunt consuetas annonas, in quadruplum de propriis facultatibus restituere cogeret. Consistit autem proprie annona in frumento, oleo, vino, sale, carne. Solebat autem in militia Romana annona militibus pro stipendio per singulos dies distribui expeditionis tempore; veluti buccellatus panis, quem bis coctum vocamus, duobus diebus; ac panis alius tertio; vno die vinum, alio acetum; vno die lardum; caro veruecina biduo, ex commeatu publico. Cui annonæ interdum pecuniæ erogatio accedebat, & vestitus, & alia id genus militibus necessaria. Quando annona loco pecuniæ in solutionem militibus dabatur, dicebatur stellatura, quia per tesseras stellatas species alias pro annona accipiebant: vt annotauit Vuolphang. Lazius lib. 12. comment. reipubl. Romanæ cap. vlt. Hæc annona quæ per capita singulis diebus militibus dabatur, panes ciuiles, quan- Exercitus compulsores.

doque annona ciuilis dicitur, & salarium. Qui annonarias species exhibebant, opinatores dicebantur, vt constat ex lege opinatoribus lib. 12. C. tit. 29. Interdum etiam nomine annonæ, vniuersum militare salarium seu præbendum accipitur. Idque Flauii Vopisci abunde declaratur auctoritate, qui in Aureliano, *oleum* (inquit) *sal, lignum nemo exigat; annona sua contentus sit.* Patet etiam ex Vegetio libris de re militari: *Torquis* (inquit) *aureus solidæ virtutis præmium fuit; quem qui meruisset, præter laudem, duplas consequebatur annonas.* ANNO CHRISTI 653.

Defensores. Defensorum etiam meminit lex 26. tit. 1. lib. 1. legum Vuisegoth. Horum officium erat in duplici ratione. Alii sunt, qui nomine ciuitatis causas, lites & negotia curant, vt actores syndici. Alii defensores sunt cum potestate & magistratu, qui locorum defensores dicuntur. De quibus leges Vuisegoth. loquuntur; leges etiam Romanæ lib. 1. & l. defensores ciuitatum 3. C. tit. 53. de def. ciuit. Alii dicuntur prouinciarum defensores, quibus latior cura & plures res, & ciuitates defendendæ commissæ sunt, & vt inquit Iustinianus, paterna voce ita dicti, vt eripiant a malis iniuriam patientes. Erat quinquennale hoc munus l. 4. C. de defens. ciuitat. ex nouellis Iustiniani factum est biennale. §. iusiurandum. & §. fin. eodem titul. in nouellis. Prædictorum singula declarat pulcre lex 4. titul. 54. codicis lib. 1. his verbis: *In defensoribus vniuersarum prouinciarum (alias singularum ciuitatum, vel vt alii, vniuersarum ciuitatum) erit administrationis hæc forma, & tempus quinquennii spatio metiendum: scilicet vt in primis parentis vicem plebi exhibeas, descriptionibus rusticos, vrbanosque non patiaris affligi: officialium insolentiæ, & iudicum procacitati, salua reuerentia pudoris, occurras: ingrediendi cum voles ad iudices liberam habeas facultatem: superexigendi damna, vel spolia plus petentium ab his, quos liberorum loco tueri debes, excludas, nec patiaris quidquam vltra delegationem solitam ab his exigi, quos certum est remedio non posse reparari.* Et Cassiod. l. 7. variarum in formula defensoris cuiuslibet ciuitatis: *Nihil venale, nihil improbe facere velis, qui tali nomine nuncuparis. Commercia ciuibus, secundum temporum qualitatem, æquabili moderatione dispone. Definita serua, quæ iusseris: quia non est labor, vendendi summas includere, nisi statuta precia castissime custodire. Imples enim re vera boni defensoris officium, si ciues tuos nec legibus patiaris opprimi, nec caritate consumi.* Gratianus etiam, Valentinianus, & Theodosius, CCC. Theodoro defensori formam defensionis præscribunt. l. in defensoribus, & l. 4. cuius verba superius attulimus.

Pacis assertor. Pacis assertor apud Gothos erat, qui ad faciendam pacem regali destinabatur auctoritate. Differebat autem assertor a iudice, quod illi omnium negotiorum, actionumque causas terminabant: hi vero non alias, nisi quas illis regia commiserat ordinandi potestas. Hæc ex l. 16. tit. 1. lib. 2. leg. Vuisegoth.

Numerarii, & villici. Duo sequuntur officia, quæ vt vicina frequenter coniunguntur, numerarii nempe, & villici. Isidorus de numerario, l. orig. 9. c. 4. sic ait: *Numerarii vocati sunt, qui publicum numum ærariis inferunt,*

hoc

ANNO CHRISTI 653. *hoc est, qui pecuniam regiam, ex tributis, & portoriis, & vectigalibus partam, in ærariа inferebant.* Extat titulus 50. in C. de numerariis & actuariis, qui a Iustiniano tabularii dicti sunt. Hic etiam annonas, quæ ex villis fisco regio debebantur, procurabat: quod si singulis annis facere neglexisset, duplo de propriis facultatibus soluere cogebatur. Constat ex Conc. XIII. Tolet. in edicto Eruigii regis ad priuatos, siue fiscales populos, his verbis: *Certe si quis ille dux, comes, tiuphadus, numerarius, villicus, aut quicumque curam publicam agens, tributa exacto sibi commisso, annis singulis plenario numero non exegerit, aut exacta apud se retinuerit, & ea statim thesauris publicis inferre neglexerit, duplata tributa ipsa de propriis rebus suis modis omnibus in publico inferet.* Fuerunt hæc duo officia ex humilioribus apud Gothos. Ac de villico id tantū coniicere licet, quod eamdē fere cum numerario functionem habeat. De numerario autem res certa est; cum eius munus, vt sordidum atque abiectū, etiam Conc. Tol. XVI. in Theudemundo spathario damnetur. Verba eius, quia clarius id explicant, apponere non pigebit, ex edicto regio ad patres: *Et quia præcessor noster, diuæ memoriæ dominus Vuamba rex, in ipsis regnandi primordiis Theudemundū spatharium nostrum, contra generis vel ordinis sui vsum, Festi quondam incitatione Emeritensis episcopi, solius tantum regiæ potestatis impulsu, in eamdem Emeritensem vrbem numerariæ officium agere instituit (quod etiam vnius anni excursu contra rationem noscitur peregisse) imo, quia nec valuit imperio gentis obsistere, vestri edicto Concilii ab eodem Theudemundo, suaque omni posteritate talis actionis officium suspendatis, quo nullo vlterius tempore, tam ipse, quam omnis eius progenies, vsque in finem sæculi, ob hanc causam videantur aliquatenus molestari.*

Villicus. De villico, sic Isid. l. 9. etym. c. 4. *Villicus* (inquit) *proprie villæ gubernator est; vnde a villa villicus nomen accepit. Interdū autem villicus non gubernationem villæ, sed dispensationem vniuersæ domus, Tullio interpretante, significat, quod est vniuersarū possessionum & villarū dispensator.* Locus Ciceronis ab Isid. citatus, est Verrina 5. villicus a Varrone de re rustica l. 1. c. 2. dicitur, qui præest pago, & totius rei rusticæ curā habet.

Saio. Saionum frequens mentio est apud Cassiodorum, & in leg. Vuisigot. l. 6. Hi, vt ex variis locis colligere licet, iidem erant, qui apud Romanos apparitores; regii videlicet, ac magistratus ministri, qui ad eorum iussa exequenda semper præsto erant. Solebant etiam cancellariis saiones assignari, vt ostendit Cassiodorus l. 12. in ep. cuius initium est: *Oportet quidem cuncta,* &c. Vbi munus eorū scite describitur his verbis: *Quapropter deuotionem tuam solatiis illius viri clarissimi cancellarii nostri solenni more deputamus; vt contra nullum alium erigaris, nisi qui legibus parere despexerit. Ad forum trahe, qui iusta non recipit: sub continentia irascere: sub maturitate distringe: timeri te amplius volumus, quam probari: quia illud maxime vigori tuo reputabitur, si nullius præsumptione peccetur. Cogitetur præ omnibus pecuniæ publicæ fidelis actio. Sit tuum commodū contemptus alienus. Coactus faciat, qui iusta sponte complere neglexerit. Causis tantum delegatis impende. Si præcepta sequeris, deuia non requiris. Caret culpa, qui imperata perfecerit. In executore il-*

ANNO CHRISTI 653.

lud est pessimum, si iudicis relinquat arbitrium. Non inde iacteris, quod tibi non potest obuiari. Nec assumere superbiam velis, quia te multorum humilitas pertimescit. Plura de hoc lege apud eumdem Cassiodorum, l. 2. ep. ad Vlingem saionem, l. 4. ad Gesilam saionem, ad Thecutar saionem, ad Dudam saionem, ad Veranum saionem, ad Gudinandum saionem, ad Auilfum saionem, ad Gudium saionem, aliisque apud eumdem locis complurimis. Et legum Vuisegoth. l. 2. tit. 1. l. 17. cauetur, vt si saio iudici in aliquem contra legum æquitatem insurgentem obsequens, alium consenserit comprehendere, distringere, vel aliquid rerum auferre. C. publice ictus flagellorum accipiat, & præsumptionẽ tali emendatione coerceat. Leg. etiam 25. tit. & l. cit. sic scribitur: *Quod si ea, quæ iudex ordinare decreuit, saio callidus implere neglexerit, res, de qua agitur, si vnciam auri, vel infra valere constiterit, illi, cui res debita est, idem saio de suo auri solidum reddat. Si certe plus valuerit, per singulas vncias, singulos solidos pro sua tarditate persoluat. Idem vero, si super duas vncias, vsque ad libram auri, eadem res valere probatur, decem flagella suscipiat; ac sic crescente auri numero, crescat & pœna flagelli. Idem vero saiones, cum pro causis alicuius vadunt, si minor causa est & persona, duos caballos tantum ab eo cuius causa est, accipiant fatigandos. Si vero maior persona fuerit, & causa, non amplius quam sex caballos, & pro itinere, & pro dignitate debebunt accipere.* Alia de eodem multis capitulis eiusdem libri inuenies.

Seruus fiscalis.

Seruus fiscalis, vel fiscalinus dicitur, eo quod res & corpus eius fisco regio cedat. Hi in officiis mancipati regi inseruiebãt. De quibus etiam Concil. Tol. III. c. 15. Fiscales serui ecclesias construxere ex sua paupertate, & in aliis Conc. De his fit frequens mentio l. 2. leg. Vuisegot. tit. 4. c. 4. Nam illic legislator agens de iis, quorum testimoniũ admittendum est: *Seruo* (inquit) *penitus non credatur, si super aliquem crimen obiecerit, aut etiam si dominum suum in crimine impetierit. Nam etsi etiam in tormentis positus exponat quod obiecit, credi tamen illi nullo modo oportebit. Exceptis seruis nostris, qui ad hoc regalibus seruitiis mancipantur, vt non immerito palatinis officiis liberaliter honorentur, id est, stabulariorum, gillonariorum, argentariorum, coquorum quoque præpositi, vel si qui præter hos superiori ordine, vel gradu præcedũt. Quos tamen omnes & regia potestas iugiter non habet incognitos, & nullis eos constat prauitatibus aut criminibus implicatos. Quibus vtique vera dicẽdi vel testificandi licentia sicut ceteris ingenuis hac lege cõceditur.* Itaq; inter officia seruorum fiscaliũ recensentur stabularii, gillonarii, argentarii, coqui. Quos omnes antiqua leg. Hispaniæ translatio ita explicat: Assi cuemo los que mandan las bestias los que mãdan los rapaces, los que son sobre los que fazen la moneda, e los que son sobre los cozineros. Gillonarii vox Gothica, puerorũ præfecti. Nam, gielem, illis lasciuire est, quod proprium est eius ætatis: vnde, giel, lasciuus. Gielei comatulus. Posterior ætas præfectum istorum, alcayde de los dõzeles vocitauit. Et l. 10. tit. 2. l. 4. legum nostrarũ cauetur, vt si quis per tricennii tempus quodcumque de fisci, aut cuiuspiã rebus tenuisset, aut quocumque iure possedisset, perenni sibimet iure vindicaret, & retẽtaret, ex-

ceptis mancipiis fiscalibus, in quibus hoc tricennale tempus nullo modo valebat, neque vllum præiudicium quo minus in potestate fisci perpetuo manerent, afferebat. Hactenus de officiis Gothorum, ea breuitate, qua potuimus, & integritate. Lector boni consulat.

VITA EVGENII PAPÆ I.

ANNO CHRISTI 654.

[a] EVGENIVS, natione Romanus, de regione prima *Aduentinense, clericus a cunabulis, ex patre Ruffiniano, [b] sedit annos duos, menses octo, dies viginti quatuor. Fuit enim benignus, mitis, mansuetus, omnibus affabilis, & sanctitate præclarior. Rogam clero solitam tribuit, & indigentibus eleemosynam ministrauit. Vt etiam die transitus sui pauperibus, vel clero, seu familiæ presbyteria in * integrum erogari præciperet. [c] Huius temporibus Petrus patriarcha Constantinopolitanus direxit synodicam epistolam ad sedem apostolicam iuxta consuetudinem priorem omnino obscurissimam, & vltra regulam, * non autem declarans operationes, aut voluntates in Domino nostro Iesu Christo. Et accensus populus, vel clerus, eo quod talem synodicam direxisset, minime * est suscepta, sed cum maiore strepitu est a sancta Dei ecclesia proiecta: Vt etiam nec eumdem papam dimitteret populus, vel clerus, missas celebrare in basilica sanctæ Dei genitricis, semperque virginis Mariæ, quæ appellatur ad præsepe, nisi promisisset his ipse pontifex minime eam aliquando suscipere. Fecit autem episcopos per diuersa loca numero * 21. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum sub die 4. Nonas Iunii. Et cessauit episcopatus mensem 1. dies * 29.

* Auentinæ

* integro

* non aliter declarans declaratam duas operationes,

* C. susceperunt eam,

* B. 22.

* C. 23.

NOTÆ.

[a] *Eugenius.*] Post S. Martinum papam in Chersonesum relegatum, ad instantiam Theodori Calliopæ exarchi, clerus Romanus Eugeniũ sedis apostolicæ vicarium designauit, ea intentione, qua supra dixi. Quando autem de S. Martini obitu certum nuntium Romam delatum est, nullus alius quæsitus fuit, qui ipsi succederet; sed qui antea vicaria tantum præfectura fungebatur, tamquam verus & legitimus pontifex sedere cœpit, anno Domini 654. qui est Constantis 13. Eugenius quando pontifex factus.

[b] *Sedit annos duos, menses octo, dies 24.*] Intellige a tempore Martini in Chersonesum relegati: nam si computentur tempora sedis dũtaxat, Quamdiu sederit.

quibus post obitum Martini ecclesiæ legitime tamquam verus pastor præfuit, necesse est affirmare, ipsum non amplius quam sex menses & 23. dies Romanæ ecclesiæ præsedisse. Quod autem Anastasius cognouerit, Eugenium tempore Martini adhuc viuentis ei subrogatum fuisse, patebit verbis immediate hic subsequentibus.

Petrus quãdo Const. episcopus sit factus.

[c] *Huius temporibus Petrus patriarcha*, &c.] Anno nimirum Christi 653. qui erat Martini pontificis quintus inchoatus. Nam anno Martini quarto, & 652. Christi, teste Nicephoro in chron. obiit Pyrrhus Constantinopolitanus, in cuius locum Petrus subrogatus fuit.

IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV

ADMONITIO AD LECTOREM, de sequenti collatione.

In quæstione de sancto Maximo a iudicibus Constantinopoli habita in secretario palatii, multa sunt animaduersione digna; sed hoc præ ceteris memorabile, quod de apocrisiariorum sedis apostolicæ, hoc est Eugenii papæ, vt reor, legatorum cum Byzantinis vnione commemorat. Rem anno 655. superstite adhuc Martino papa gestam fuisse certa sunt indicia. Quodnam autem id dogma fuerit, cui assentiri legatos coegerunt, declarant epistolæ Maximi ad Anastasium discipulum, & Anastasii eiusdem ad monachos Caralitanos, quæ ordine subsequuntur. Ex his enim liquet, Monothelitas hæreticos eo tandem prolapsos, vt duas & vnam, id est tres in vno eodemque Christo voluntates & operationes prædicarent. Ceterum peracto hoc iudicio, Maximus Bizyam, quod oppidum est Thraciæ, a Constante imperatore in exilium actus est.

RELATIO FACTÆ MOTIONIS INTER DOMNVM MAXIMVM MONACHVM, ET SOCIVM EIVS,

Coram principibus in secretario.

Ex collectaneis Anastasii bibliothecarii a reuerendo patre Iacobo Sirmondo editis.

DIE qua domnus Maximus, & is qui cum eo erat, pedes hanc regiam vrbem applicuerunt, circa occasum solis, venientes duo mandatores vna cum decem excubitoribus, tulerunt eos e naui nudos & discalceatos, & separatos eos abinuicem custodierunt in diuersis excubitibus. Et post dies aliquot adducunt eos in palatium, & introducunt senem in locum, in quem senatus collectus est, & alia multa turba: & exhibent eum in mediũ sedentium principum. & dicit ei sacellarius cum ira multa & furore: Christianus es? Et dicit: Gratia Christi Dei vniuersorũ Christia-

nus sum. Et dicit ille: Non est verũ. Respondit Dei seruus: Tu dicis, sed Deus scit esse me Christianum. Et quomodo, inquit, si Christianus es, odio habes imperatorem? Respondens Dei seruus, ait: Et vnde hoc claret? Odium quippe mentis est occultus affectus, quemadmodum & dilectio. Et dicit ei: Ex his quæ feciſti cunctis factum est manifestum, quod odio habeas imperatorem & rempublicam eius. Tu enim solus Ægyptum & Alexandriam, & Pentapolim, & Africam Saracenis tradidisti. Et quæ est, infit, horum approbatio? Et falso inducunt Ioannem, qui fuerat sacellarius Petri quondam prætoris Numidiæ prouinciæ Africæ, dicentem: Quia ante viginti duos annos auus dominatoris iussit beatæ memoriæ Petro exercitum sumere, & pergere in Ægyptum contra Saracenos: & scripsit tibi tamquam ad seruum Dei loquens, certitudinem habens in te, vtpote in homine sancto, si des ei consilium abire. Et rescripsisti ei, dicens: Nil tale facere, quoniam non bene placitum est coram Deo, vt imperio Heraclii & generis eius cooperetur respublica Romanorum. Dicit seruus Dei: Si veritatem loquitur, vtique habet & Petri ad me, & meam ad ipsum epistolam, quæ deferantur, & subiaceo pœnis a legibus constitutis. Et dicit: Ego non habeo epistolam, sed nec noui si omnino scripserit tibi. Verum hæc in castris per illud tempus omnes loquebantur. Et dicit ad eum Dei seruus: Si exercitus totus hoc fatebatur, quomodo tu solus super hoc me accusas? Vidisti me aliquando, vel ego te? At ille: Nunquam. Tunc Dei seruus ad senatum conuersus dixit: Si iustum est tales adducere calumniatores vel testes, iudicate. *In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua mensura metiemini, metietur de vobis*, ait omnium Dominus. Matth. 7. 2.

Et post hunc adducunt Sergium Magudam dicentem: Ante annos nouem beatus abba Thomas veniens Roma dicit mihi: Papa Theodorus misit me ad Gregorium patricium, vt dicerem ei, ne quisquam timeret. Seruus enim Dei abba Maximus vidit visionem, quod in cælis ad orientem & occidentem chori essent angelorum. Hi vero qui erant in occidente vocem emittebant, dicentes: Gregori auguste tu vincas. & magis sonuit vox occidentalium, quam orientalium voces. Et tunc clamabat sacel-

larius: Misit te Deus, vt incendaris in hac vrbe. Dicit Dei seruus: Gratias ago Deo, qui emundat me a spontaneis malis meis per supplicium non spontaneum. Verumtamen væ mundo ab scandalis. Necessitas enim est, vt veniant scandala. væ autem per quem scandalum venit. Vere non oportebat vt talia dicerentur in præsentia Christianorum, nec impunitos manere illos, qui talia fingunt ad placendum hominibus, qui hodie sunt, & cras non sunt. Hæc vt iste diceret dum Gregorius aduiueret, oportebat, qui & notam illi facere debuit suam circa eum deuotionem. Iustum autem esset, si & vobis quoque videtur, vt accusator qui hunc præcessit, cogeretur abire, ducturus Petrum patricium, & iste abbatem Thomam, & ille beatum papam Theodorum. Et tunc præsentia cunctorum dicerem patricio Petro: Dic domine patrici, scripsisti mihi aliquando super his quæ dixit sacellarius tuus, aut ego tibi? Et cum acquieuisset, sub supplicio fierem. Similiter & beato papæ: Dic domine, ego tibi aliquando somnium enarraui? Et cum conuicisset me, illius esset crimen, non meum, qui videram. Res enim non voluntaria est somnium. Porro sola quæ sunt voluntaria punit lex, si dumtaxat sibi fuerint aduersata. Tunc dicit ei Troilus: Iocaris abba? nescis vbi sis? Qui respondens ait: Non iocor, sed lugeo vitam meam hactenus conseruatam, vt huiuscemodi experimentum præstigiorum percipiam. Et dicit domnus Epiphanius: Deus nouit, bene facit, deludens eos, si vera non sunt. Post quem, sacellarius iterum cum ira dixit ad eum: Absolute omnes mentiuntur, & tu solus verum dicis? Et respondens seruus Dei, audito verbo cum lacrymis ait: Potestatem habetis, permittente Deo, & viuificandi, & mortificandi. Verumtamen, si isti veritatem dicunt, & satanas natura Deus est. Si autem non est, sicut nec est, nec isti veritatem dixerunt. Denique nec merear cum Christianis videre aduentum supersubstantialis Dei, factoris videlicet, conditoris, & creatoris, & prouisoris, ac iudicis, & saluatoris vniuersorum, si somnium tale aut vidi, aut alio referente audiui, excepta hora hac a domno Sergio dilecto imperii. Dein tertium calumniatorem proponunt, Theodorum filium Ioannis dudum candidati, cogno-

mento Chila, qui gener est nunc domni Platonis patricii, dicentem: Quia collocutione inter nos Romæ facta de imperio, detraxit quod dicebatur, mutiens & subsannationes faciens. Ad quem seruus Dei dixit: Nunquam disputaui tecum, nisi semel cum sanctissimo presbytero domno Theochariſto & archifratre propter primicerium, iussus per literas super hoc. Quod si repertus fuero mentiens, recipiam. Et post hunc quartum adducunt Gregorium filium Photini, dicentem: Quia perrexi Romam ad cellulam abbatis Maximi. & me dicente quia & sacerdos est imperator, dixit abbas Anastasius discipulus eius: Non sit dignus fore sacerdos. Et statim dicit ad eum seruus Dei: Time Deum, domne Gregori, nil tale in huiuscemodi disputatione conseruus meus locutus est. Et cum semet proiecisset in terram, senatui dixit: Sustinete seruum vestrum, & omnia dico vobis sicuti dicta sunt: & arguat me si mentitus fuero. Hic dominus meus Gregorius veniens Romam dignatus est venire ad cellulam serui vestri. Quo viso, sicuti moris est mihi, proieci meipsum in terram, & adoraui eum, & osculatus sum. & dixi ei post sessionem: Quæ causa est desiderabilis aduentus domini mei? At ille, Bonus, inquit, & a Deo confortatus dominator noster, solicitudinem habens pacis sanctarum Dei ecclesiarum, iussionem fecit ad diuinitus honoratum papam, missa etiam oblatione ad sanctum Petrum, hortatus est eum, quo se præsuli Constantinopolitano vniret, quæ mitti per mediocritatem meam dignatum est pium eius imperium. & dixi: Gloria Deo, qui fecit te dignum huiusmodi ministerio. Verumtamen sub quo fieri modo vnitatem a Deo coronata eius iussit tranquillitas, si nosti? Et dixisti: Sub typo. Et dixi: Impossibile, vt opinor, est hoc. Non enim patiuntur Romani auferri vna cum impuris hæreticorum vocibus sanctorum patrum luciferas voces, vel simul cum mendacio veritatem extingui, aut cum tenebris lumen pariter dissipari. Nil nobis quod adoretur erit, si diuinitus ostensorum fuit verborum ablatio. Et dixisti: Non ablationem sacrarum typus effecit vocum, sed taciturnitatem, vt dispensemus pacem. Et dixi: Est apud diuinam scripturam taciturnitas etiam demptio. Deus enim per Da-

Psal. 18. uid dixit: *Non sunt loquelæ neque sermones, quorum non audiantur voces eorum.* Ergo nisi dicantur & audiantur sermones qui de Deo sunt, nec omnino sunt secundum scripturam. Et dixisti: Ne mittas me in siluas, ego sancto contentus sum symbolo. Et quomodo, dixi, potes sancto esse contentus symbolo, suscipiens typum? Et quid lædet suscipere typum, & dicere symbolum? asseruisti. Aio, Quoniam euidenter obtruncat symbolum typus. Et dixisti: Quomodo propter Dominum? Recitemus, dixi, symbolum, & scito qualiter obtruncetur a typo. Et cœpisti dicere: Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium. Attende, dixi, paululum, & disce qualiter apud Nicæam conuenientiũ fides negetur. Factor enim non esset Deus voluntate ac operatione naturali priuatus, si volens & non coactus fecit cælum & terram. si veritatem profert
Psal. 134. Dauid in spiritu, dicens: *Omnia quæcumque voluit Dominus fecit, in cælo & in terra, in mari & in omnibus abyssis.* Si autem dispensationis gratia vna cum credulitate nequam salutaris demitur fides, separatio Dei fit omnimoda: sed non vnitas est huiusmodi species eius quæ dicitur dispensatio. Siquidem cras nefandi Iudæi dicent: Dispensemus in alterutros pacem, & vniamur, & amputemus nos quidem circumcisionem, vos vero baptismũ, & non iam inuicem impugnemus. Hoc & Ariani aliquando prætenderunt in scriptis sub magno Constantino dicentes: Auferamus dictum vnius substantiæ, & alterius substantiæ, & vniantur ecclesiæ. & non id admiserunt deiferi patres nostri, sed elegerunt potius persecutionem pati & mori, quam tacere vocem comprobantem vnam Patris & Filii & Spiritus sancti supersubstantialem deitatem. & hæc conhibente his qui hæc prætendebant magno Constantino, sicut a multis refertur, qui ea quæ tunc gesta sunt studiose scripserunt. & nullus imperatorum potuit mediis vocibus suadere deiloquis patribus, vt conuenirent in ea quæ ipsi sectabantur: sed expressis vocibus ac propriis, & dogmati quod quærebatur congruis, vsi sunt, dicentes liquido, quoniam sacerdotum est quærere ac diffinire de salutaribus ecclesiæ catholicæ dogmatibus. Et dixisti: Ergo non est omnis Christianus imperator etiam sacerdos? Et dixi,

Non

Non est. Neque enim astat altari, neque post sanctificationem panis exaltat eum, dicens: Sancta sanctis. Neque baptizat, neque chrismatis confectionem patrat, neque facit episcopos, vel presbyteros, aut diaconos: neque linit ecclesias, neque indicia sacerdotii fert, superhumerale scilicet & euangelium, quemadmodum imperii coronam & purpuram. Et dixisti: Et quomodo scriptura regem & sacerdotem dicit esse Melchisedec? Et dixi: Vnius natura regis cunctorum Dei, natura etiam ob salutem nostram pontificis facti, vnus erat typus Melchisedec. Quod si secundum ordinem Melchisedec, alium dicis esse regem & sacerdotem; & reliqua præsume dicere, id est sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habentem. & aduerte quod ex hoc oriri valeat malum. Alius quippe talis reperietur Deus incarnatus secundum ordinem Melchisedec, & non secundum ordinem Aaron salutem nostram perficiens. Verumtamen, quid volumus per multa discurrere? Inter sacras oblationes supra sanctam mensam post pontifices, & sacerdotes, & diaconos, omnemque sacratum ordinem, cum laicis imperatores memorantur, dicente diacone: Et eorum, qui in fide dormierunt, laicorum, Constantini, Constantis, & ceterorum. Sic autem & viuorum memoriam facit imperatorum post sacratos omnes. Hæc eo dicente, clamat Mennas: Hæc dicens scidisti ecclesiam. Et dicit ad eum: Si is qui dicit ea quæ sanctarum sunt scripturarum, atque sanctorum patrum, scindit ecclesiam, qui adimit sanctorum dogmata, quid monstrabitur ecclesiæ faciens, sine quibus nec dici ipsam ecclesiam est possibile? Et conuersus sacellarius dixit hominibus exarchi cum clamore: Dicite exarcho: huiusmodi hominem debebas dimittere viuere vbi præes? Et cum eduxissent eum foras, intromittunt discipulum. A quo cum exegissent, vt diceret contra magistrum, quod tribulauerit Pyrrhum: respondit quieta voce quæ veritatis erant, quia nemo honorauit Pyrrhum vt honorauit magister meus, & iubetis clamare. Quia vero passus non est a decenti monachos reuerenda voce diuertere, iubetur percuti ab his qui astabant. & pugnis summissum semimortuum reddiderunt. Quibus dimissis

ad carceres, venit ad ſenem Mennas, dicens in præſentia principum: Miſit te Deus, & duxit te huc, vt recipias quæcumque in alios feciſti, ſeducens omnes in Origenis dogmata. Ad quem ſeruus Dei coram omnibus dixit: Anathema Origeni, & dogmatibus eius, & omni conſentaneo eius. Et dicit Epiphanius patricius: Deſtructa eſt, domne abba Menna, querimonia, quæ a te aduerſus eum illata eſt, quoniam & ſi eſſet Origeniſta, ex quo anathematizauit eum, ab huiuſcemodi ſeſe liberauit querela. Interim ergo tale dictum ſuper eo vlterius non admittam. Et inductus eſt vnuſquiſque ipſorum in locum, in quo cuſtodiebatur. Et eadem die circa tactum lucernæ, Troilus patricius, & Sergius Eucratas, qui erat ſuper imperatoriam menſam, venerunt ad ſeruum Dei ſenem, & ſedentes iuſſerunt etiam illi ſedere. & dixerunt ad eum: Dic nobis, domne abba, motionem dogmatum, quæ inter te & Pyrrhum Romæ & in Africa facta eſt: & quibus ei verbis perſuaſeris anathematizare proprium dogma, & tuo paciſci. Et enarrauit eis omnia per ordinem quæcumque retinere memoria valuit. Addidit autem & hoc, dicens: Ego dogma proprium non habeo, ſed commune catholicæ eccleſiæ. Neque enim moui vocem quālibet, vt proprium meum dicatur dogma. Et poſt totam narrationem dicunt ei: Non communicas throno Conſtantinopolitano? Et dixit: Non cōmunico. Quamobrem non communicas? dixerunt. Reſpondit: Quia ſancta quatuor Concilia eiecerunt per illa nouem capitula, quæ facta ſunt Alexandriæ, & per ectheſin, quæ in hac vrbe a Sergio patrata eſt, & per typū, qui nuper, id eſt per ſextam eſt indictionem expoſitus. & quia quæ per illa dogmatizauerunt, per ectheſin damnauerunt: & quæ dogmatizauerunt per ectheſin, per typum irrita ſtatuerunt, & depoſuerunt ſemetipſos totiens. Illi igitur, qui a ſeipſis damnati ſunt, & a Romanis atque a Synodo, quæ poſt hæc per octauā indictionem facta eſt, ſunt depoſiti, & ſacerdotio denudati, qualia celebrant rogo myſteria? Aut qualis ſpiritus ad ea quæ a talibus celebrantur, aduenit? Et dicunt ei: Ergone tu ſolus ſaluaris, & omnes peribunt? Et dixit: Neminem damnauerunt tres pueri non adorantes iconam, cum hanc omnes homines adorarent. Non enim intendebant ea quæ

aliorum erant, sed intendebant quatinus ipsi non decide-
rent a vera pietate. Sic & Daniel missus in lacum leonum,
non damnauit quemquam eorum qui non adorauerant
Deum secundum Darii sanctionem: sed quod suum erat
intendit, & elegit mori, & non cadere a Deo, & a sua
conscientia flagellari in præuaricatione eorum, quæ le-
galia sunt natura. Mihique Deus non det damnare quem-
quam, vel dicere quod solus ego saluer. Quantum autem
valeo, eligo mori, quam terrorem habere in conscientia,
quod in fide, quæ in Deum est, per quemlibet errauerim
modum. Dicunt ei: Et quid facies, cum Romani vniti
Byzantiis fuerint? Ecce enim heri venerunt apocrisiarii
Romani, & cras dominico die communicabunt patriar-
chæ: ac per hoc omnibus manifestum fit, quod tu subuer-
teris Romanos. Denique te illinc ablato, mox consense-
runt his qui hic sunt. Et dixit ad eos: Hi qui venere, præ-
iudicium quoquo modo sedi Romanæ, quamuis commu-
nicent, eo quod non detulerint ad patriarcham epistо-
lam, non faciunt. & non credo aliquando quod Romani
vniantur istis, nisi confessi fuerint Dominum nostrum &
Deum secundum vtrumque eorum, ex quibus est & quæ
est, esse, & natura voluntarium, & operatorium habere sa-
lutis nostræ. Et dicũt: Quod si connexi fuerint his Roma-
ni, quid facies? Et dixit: Spiritus sanctus etiam angelos a-
nathematizat, præter id quod prædicatum est quid inno-
uantes. Et aiunt: Vtique necessitas est voluntates dici in
Christo, & operationes. Respondit: Omnis necessitas est,
si dumtaxat pie reuera sapere volumus. Nihil enim eo-
rum quæ sunt, sine operatione naturali subsistit. Sancti
namque patres manifeste dicunt, non esse, nec sciri, sine
substantiali operatione, quæ hanc substantialiter chara-
cterizet. quomodo esse Christum, aut agnosci Deum na-
tura veraciter & hominem est possibile? Amisso quippe
secundum sanctos patres fremibili, leo non iam leo; & la-
trabili, canis non iam canis; & aliud quodcumque, per-
dito quod se naturaliter commendabat, non vlterius est
quod erat. Et dicunt ei: Nouimus vere quod ita sit. ve-
rumtamen ne contristes imperatorem, qui propter pa-
cem tantummodo fecit typum: non in ademptionem cu-
iusquam eorum quæ in Christo intelliguntur, sed ad pa-

cem silentium vocum quæ faciebant dissensionem, dispensans. Et proiiciens se Dei seruus in terram cum lacrymis dixit: Non debuerat contristari benignus & pius dominus aduersus humilitatem meam. non enim possum contristare Deum, tacens quæ ipse nos loqui & confiteri præcepit. Si enim secundum sacratissimum Apostolum ipse est, qui posuit in ecclesia primo apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, perspicuum est quod ipse sit qui per istos locutus est. Per totam ergo sanctam scripturam, tam scilicet vetus quam nouum testamentum, sanctosque doctores, ac Synodos, edocemur voluntatis & operationis tam in diuinitate, quam in humanitate, incarnatum Deum esse capacem. In nullo enim eorum, quibus vt Deus scitur, vel eorum quibus vt homo natura cognoscitur, excepto dumtaxat peccato, est imperfectus. Si autem perfectus est in vtroque, sicut in nullo ex ambobus est minoratus; manifeste totum ipsius adulterat sacramentum, qui non confitetur eum esse quod est, cum existentibus sibi omnibus naturalibus idiomatibus, ex quibus, & in quibus, & quæ esse probatur. Et cum paululum tacuissent, & ad inuicem innuissent, aiunt: Vnde potes ostendere, quod sanctas Synodos abiiciant hi, qui sunt throni Constantinopoleos? Qui dicit eis: Iam partim ostensum est per ea, quæ Romæ locutus sum ad dominum Gregorium a secretis. Et nunc, si placet dominatori vt hoc ostendatur, iubeat dari licentiam indigno seruo vestro, & facio notitiam librorum, quoniam mei ablati sunt: & cunctis hoc manifestum facio sine qualibet prauitate verborum. Et deinde cum alia multa dicta fuissent, in scripturales, ac naturales, & artificiales conuersi sunt exercitationes & theorias, quibus delectati, hilariores effecti sunt, & cœperunt dicere: Nouit Dominus, profecimus, & ex hoc vobis molestiam non ingeremus. Porro, domnus Sergius dixit ei: Sæpe veni ad cellulam tuam in Bellas, & audiui doctrinam tuam, & Deus auxiliabitur tibi, ne solicitus sis. In vno vero solummodo contristas omnes, quia videlicet multos facis separari a communione huius ecclesiæ. Est aliquis qui asserat, ait Dei seruus, quod dixerim, Ne communices ecclesiæ Byzantiorum? Respondit domnus

Sergius: Hoc ipsum, inquiens, quo ipse non communicas, magna est apud omnes procul dubio vox non communicandi. Et Dei seruus: Nil, ait, certius est quam conscientia, quæ accusat: & nil eo, cui hæc testimonium perhibet, maiorem habet fiduciam. Ceterum, cum audisset domnus Troilus, quod typus anathematizaretur in toto occidente, dicit ad seruum Dei: Bonum est, quia pii dominatoris nostri opinio iniuriis laceratur? Respondit seruus Dei: Deus ignoscat his, qui dominatori facere typum persuaserunt, & his qui permiserunt. At ille: Qui ait, sunt, qui persuaserunt, & qui sunt qui permiserunt? Respondit: Hi qui erant ecclesiæ suaserunt, & principes permiserunt. Et ecce sordes a sontibus in insontem & omni hæresi purum excussa est. Sed consilium date, vt faciat quod fecit piæ memoriæ quondam auus eius. Ille quippe sentiens, quod in vituperium eius in occidente quidam prorumperent, per epistolam liberum se fecit ab ecclesiæ querimonia, scribens: Ecthesis, inquit, non est mea: neque enim ego vel dictaui, vel iussi vt fieret. Sed cum hanc Sergius patriarcha composuisset ante quinque annos prius quam ab oriente repedassem, deprecatus est me, cum ad hanc felicem peruenissem vrbem, vt nomine meo proponeretur cum subscriptione. & suscepi deprecationem illius. nunc vero cognoscens, quod quidam super ea altercarentur, cunctis facio manifestum, quia non est mea. Hanc fecit iussionem ad beatum Ioannem papam, condemnantem ecthesin in his quæ scripserat tunc ad Pyrrhum. Et ex eo tempore vbique Sergii esse dicitur ecthesis. Hoc faciat & is qui pie in nobis imperat, & permanebit omnino intemerata ab omni reprehensione opinio eius. Tunc mouentes capita siluerunt, hoc tantum dicentes: Omnia difficilia, & perplexa. His itaque & aliis diuersis edictis, adorati & adorantes, cum omni hilaritate discesserunt. Et rursus alio sabbato adduxerunt eos in palatium, & introducunt primo discipulum senis, conuenientibus etiam tunc duobus pariter patriarchis. Et ducunt Constantinum & Mennam senis accusatores, exigentes a discipulo, quo acquiesceret his quæ a se dicerentur. Ast discipulus cum fiducia omni ad senatum intrepide dixit: Constantinum introducitis in secretarium palatii? Hic neque presbyter est,

neque monachus, sed tribunus thymelicus. innotuit Afris atque Romanis, quales mulierculas pascens illinc venerit. Nam & omnes didicerunt versutias eius, quas exercuit vt lateret, modo quod sorores suæ fuerint dicens, modo quod ne communicarent ecclesiæ Constantinopolitanæ, tulerit eas, affirmans, ne videlicet polluerentur hæretica communione. Verum etsi rursus sibi defecerint epulæ, & inuenerit locum se non agnoscentem, eadem facit turpis lucri gratia, & sordidæ voluptatis. Ingensque confusio est saltem loqui cum eo his, qui religiose viuere volunt. Deinde interrogatus si typum anathematizasset, intrepide dixit: Non solum anathematizaui, sed & libellum feci. Ergone, aiunt ei principes, confiteris te male feciſſe? At ille: Non tribuat Deus, vt quod bene & secundum ritum ecclesiæ feci, dicam factum fuisse non bene. Et super multis interrogatus, cum respondisset secundum quod sibi largitus est Deus, educitur de secretario. Et introducunt senem, & dicit ad eum domnus Troilus: Dic abba, vide, dic veritatem, & miserebitur tui dominator. Nam si ad legalem inquisitionem venerimus, & inuenerit saltem vnum verum ex his, de quibus accusaris, lex occidet te. Et dixit: Iam dixi, & iterum dico. Si vnum tantummodo ex his quæ dicitis, est verum, & satanas Deus est. Si vero non est Deus, sed apostata; & ea super quibus accusor, falsa sunt, & minime subsistentia. Verumtamen quidquid iubetis facere, facite. Deum colens non iniuriam patior. Et dicit ei: Non anathematizasti typum? Respondit: Multotiens dixi, quia anathematizaui. Et dicit ei: Typum anathematizasti, imperatorem anathematizasti. Respondit Dei seruus: Ego, inquiens, imperatorem non anathematizaui, sed chartam alienam ab ecclesiastica fide. Et dicit ei: Vbi anathematizatus est a Romana Synodo? Respondit: In ecclesia Saluatoris, & in Dei genitricis. Tunc dicit ad eum præfectus: Communicas ecclesiæ huic, an non communicas? Respondit, & dixit: Non communico. Dicit ei: Quare? Respondit: Quoniam foras eiecit Synodos. At ille: Si foras, inquit, eiecit Synodos, quomodo in diptychis recitantur? Et dicit: Et qui profectus est nominum, cum dogmata sint eiecta? Et potes, ait, hoc ostendere? Et dixit. Si accepero licentiam, & iusseritis,

ostendetur hoc oppido facile. Et tacentibus omnibus, dicit ei sacellarius: Quare diligis Romanos, & Græcos odio habes? Respondens autem Dei seruus ait: Præceptum habemus, ne quemquam odio habeamus. Diligo Romanos, vt vnam mecum habentes fidem: Græcos autem, vt eadem qua ego lingua loquentes. Et iterum dicit ei sacellarius: Quot annorum dicis esse teipsum? Respondit: Septuaginta quinque. Et dicit ei: Quot annos habet tecum discipulus tuus? Respondit: Triginta septem. Tunc vnus clericorum exclamauit: Retribuit tibi Deus quæcumque feciſti beato Pyrrho. Ad quem nihil omnino respondit. Cum autem tanta in secretario dicta fuissent, nullus penitus patriarcharum quidquam effatus est. Cumque sermo de Synodo Romana motus extitisset, clamat Demosthenes: Non est firma Synodus eo, qui hanc celebrauit, deposito. Ad quod seruus Dei: Non, inquit, depositus est, sed expulsus. Nam quæ sub gestorum serie synodica & canonica facta est actio continens eius diligenti relatione depositionem? Verumtamen etiamsi canonice depositus extitisset, non faceret hoc præiudicium his, quæ orthodoxe secundum sacras regulas sunt firmata: quibus etiam quæ scripta sunt a sanctæ memoriæ papa Theodoro, congruunt. Et dicit his auditis domnus Troilus: Nescis quid dicas abba. Quod factum est, factum est.

Hæc sunt, quantum memoria retinet, quæ mota & dicta sunt, & tali ea quæ in illos gesta fuere, terminata sunt fine; dimisso quoque sancto sene a secreto in carcerem. Postera vero die, quæ fuit dominica, concilio facto, hi qui erant ecclesiæ, persuaserunt piissimo imperatori, hoc eos amaro & inhumano exilio condemnandos, & abinuicem diuidendos. Sanctum quidem senem penes Byzohen castrum Thracæ prouinciæ: porro discipulum eius apud Perberim, quod exterius nec passum pedis Romanorũ habet imperium: nudos, sine prouisione, sine causa, atque omni ad viuendum occasione carentes, non appropinquantes mari, ne haberent ex misericordibus visitationem. & ita sunt nudi, & sine alimentis, solam habentes spem Dei. & hoc omnes Christianos rogantes atque clamantes: Orate propter Dominum, vt consummet Deus misericordiam suam cum humilitate nostra, & doceat nos.

Nam & ipsi qui cum eo nauigant, efferi experimentum accipiunt maris, ventis quidem & fluctibus scapha concussa, sed stabili penitus permanente. Permittit quippe magnis eos temptari procellis, eorum erga se probans affectum, quatinus voce grandi exclament: *Domine, salua nos, perimus:* discantque omnia illi soli adscribere, quæ suæ noscuntur esse salutis: & ne confidentes sint in se, tranquillitatemque consequantur magnam, ventis sedatis & fluctibus. & in medium eos luporum dat, & per angustam portam intrare, & per artam incedere semitam iubet. & famem, ac sitim, & nuditatem, & vincula, & carceres, & abductiones & verbera, & crucem & clauos, & acetum & fel, & sputa & alapas, & colaphos & ludibria proponit, & passionem, & mortes multimodas. quorum finis splendidissima est resurrectio, ferens secum pacem his qui propter illum persecutionem sunt passi, & ascensum in cælos, & ascensum ad paternum & supersubstantialem thronum, & sortem quæ est super omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, & omne nomen quod nominatur, siue in hoc sæculo, siue in futuro. Cuius participes efficiamur omnes, orationibus & intercessionibus superlaudabilis & præ omnibus venerabilis & glorioſæ, proprie ac natura Dei genitricis, semperque virginis Mariæ, sanctorumque apostolorum, prophetarum, ac martyrum. Amen.

Matth. 8. & 25.

Eiusdem sancti abbatis Maximi ad Anastasium monachum discipulum suum.

Heri, quod fuit octauadecima mensis dies, qua solennitas agebatur sanctæ mediæ Pentecostes, patriarcha significauit mihi dicens: Cuius ecclesiæ es, Constantinopolitanæ, Romanæ, Antiochenæ, Alexandrinæ, an Hierosolymitanæ? Ecce omnes vna cum subditis sibi prouinciis adunatæ sunt. Igitur si es catholicæ ecclesiæ, vnire, ne forte extraneam & nouam viam conuersatione tua reperiens, patiaris quod non speras. Ad quos dixi: Catholicam ecclesiam Deus omnium esse prænuntiauit, rectam & salutarem fidei in se habitæ confessionem, Petrum beatum dicens in quibus se bene confessus est. Verumtamen discam con-

confessionem, supra quam omnium ecclesiarum facta est vnitas, & ab eo quod bene gestum est nequaquam alienabor. Et aiunt: Licet non habeamus super hoc iussionem, dicimus, vt efficiaris penitus inexcusabilis. Duas fatemur operationes ob diuersitatem, & vnam propter vnitionem. Duas propter vnitatem asseritis factas: an præter has dixi aliam? Non, inquiunt: sed duas vnam propter vnitionem. Caruimus, dixi, rebus, nobismetipsis sine subsistentia fidem, & sine existentia Deum fingentes. Si enim in vnam confundimus duas propter vnitionem, & rursus in duas separamus vnam propter differentiam, non erit vnalitas, neque dualitas, operationibus inuicem separatis semper, & patrantibus inoperatiuum & penitus insubstantiuum eum cui inerant. Quod enim ex natura nullum habet qui auferri possit, vel aliqua ratione vicissitudinis commutari & intercidere motum, omni caret substantia secundum patres, non habens operationem substantialiter sed characterizantem. Hoc itaque dicere nequeo. neque enim sic edoctus sum a sanctis patribus confiteri. quod libuerit vobis, potestatiui cum sitis, facite. Ergo audi, dixerunt. Visum est dominatori & patriarchæ per præceptum papæ Romani, vt anathematizeris nisi obedias, & destinatam ab eis perferas mortem. Quod a Deo ante omne diffinitum est sæculum, finem accipiat, ferens sibi gloriam ante omne sæculum scitam, illis cum hæc audirem, respondebam. Et vt cognoscas, & additamentum orationis & deprecationis facias Deo; manifesta tibi quæ denuntiata sunt mihi exhibui: rogans quatinus hæc domno Thio, & sanctis patribus, qui illic simul cum eo sunt, nota constituas eiusdem rei gratia.

EIVSDEM SANCTI ANASTASII MONACHI discipuli sancti abbatis Maximi ad commune monachorum apud Caralim constitutorum collegium.

MVLTA scribere nos etiam præter votum tempus prohibuit. Omnia vero in vno nota facimus verbo sanctissimis vobis. Hi qui alterius sunt partis diffinitione immobili vt est, & propriæ maxime professionis constitui paternam non malunt doctrinam, sed alterius impelluntur opinionibus, quas & dinumerare operosum de cetero

duco. Modo ergo ab inexistentia ad inconuenientiã translati sunt: id est ex eo quod neque vnam, neque duas dicũt, ad prædicandum duas & vnam, id est tres in vno eodemque Christo voluntates & operationes traducti. quod neque patrius, neque synodicus, neque physicus sermo decreuit: sed neque priscorum & deinceps hæreticorum furor eatenus adinuenit, sciens inanem tamquam vitio proprio corruptam eamdem opinionem. Si enim diuersæ ex diuersis compositũ subsstantiis characterizant naturaliter proprietates, vtpote nullatenus adempta naturarum diuersitate propter vnitionem, sed salua potius proprietate vtriusque naturæ, & in vnam personam & vnam subsistentiam concurrente, quemadmodum sancta Calchedonensis Synodus ait. & is Deus ex Deo Patre, & homo ex homine semper Virgine matre, idem ipse existens cognoscitur iuxta naturam natus, quamquam incorporaliter & sine causa; corporaliter autem ex hac propter causam, salutem videlicet nostram: quomodo possibile est vnam eamdemque personam, id est vnum eumdemque Christum Dominum nostrum & Deum, super duas etiam alia secundum ipsos proprietate naturaliter figurari, ad certitudinem eorum, ex quibus, & in quibus, & quæ est? Si enim eædem creduntur etiam per aliam, id est per tertiam, quæ & per dualitatem, voluntates & operationes eius, quæ secundum naturam sunt: necesse est vt identitate exhibitionis indissimilitas cognoscatur existentiæ, & sit idem duabus vna, id est alterutris tres, siue naturales, siue subsstantiales. Verum, naturales quidem non, sed secundum illos subsistentialis, aggregentque ob hoc aduersus eum iam aut tres subsstantias, aut totidem subsistentias, & secundum ipsum æqui numeri proprietates, increatam videlicet & creatam, & neutram, id est inexistentem. Inexistens enim est, quod neutrius per naturam participatur, ita vt etiam identitate, quæ ad eam, id est tertiam est, secundum illos inexistentes sint & duæ naturæ, & naturales ipsius voluntates & operationes. At vero si non eadem, sed alia, exceptis his ex quibus est credendus, in eo per tertiam aiunt, eumdem secundum eamdem, rursus proferunt ininexistentiam, velut is qui medius inter neutram harum existat, increatam scilicet natura sua, & crea-

tam ſubſtantiam atque virtutem. aut enim ſubſiſtentialem volunt hanc eſſe, aut compoſitam, aut deiuirilem, aut vnitoriam propter adunationem. Nam non ſolum, vt dictum eſt, hanc non exiſtentem introducunt, quod ſecundum nihil eorum ex quibus eſt natura hunc characterizet: verum etiam a naturali cognatione, quam habet cum Deo & Patre, reddunt externum. Minus enim dicendum, quia perhibent eum etiam a congenita proprietate, quam habet ad intemeratam matrem & virginem, alienum: quaſi ſecundum neutrum horum habeat compoſitam, aut ſubſiſtentialem, aut deiuirilem, aut vnitoriam propriam voluntatem & operationem. Verum Patris quidem incompoſitam ſine principio habet, & ſubſtantialem atque diuinam; matris vero creatam natura & humanam. Deinde etiam diuiſas naturas, ex quibus ipſe eſt, inferunt, quaſi per operationem, & non per ſubſiſtentiam ſibi vnitas innoteſcat, ſi propter vnitatem vnam operationem dogmatizent. quod hi qui in diuiſione corrupti ſunt dicunt, affectuoſam hanc eſſe operationem fabuloſe fingentes. Sic autem & confuſioni locum tribuentes, & deiuirilem ſecundum Seuerum male interpretantur, vnam hanc, ſed non duas ſecundum vnitionem diuinam natura & virilem ſignificare contendentes, & hac deiuiri quamdam naturam, ſed non virum factum Deum ſibimet ſubinducunt. præſertim cum hoc præuidens etiam vere deiphantor Dionyſius, non vnam vocauerit hanc, ſed noua quadam deiuirili nobis eum dixerit operatione conuerſatum. Oſtendens non alteram ab altera diſiunctam, ſed ambas per alterutras, & alterutris connaturaliter adunatas, in eorum ex quibus, & in quibus, & quæ erat, certitudinem proferendas. Et vt paterne dicamus, cum alterius communione horum vtrumque. Ita vt mirabiles quidē paſſiones, compaſſibilia vero procul dubio miracula cognoſcantur, per omnimodam coaptationem eorum, quæ ab eo naturaliter geſta ſunt. Dupla enim omnia, & vera omnia, & vnita omnia prædicāt in eo qui duplici eſt natura, ea quæ ſecundum naturam ſunt Dei præcones & patres noſtri. Quibus, vt dictum eſt, ſuum corrigere nolentes ſermonem, adhuc & ſenioris Romæ propriæ conſentire ſectæ coegerunt apocriſiarios, vnam ſuper duas, id eſt tres ſecum prædican-

di in eodem Domino nostro Iesu Christo voluntates & operationes, similem scientiæ ligno gustum commiscentes, quemadmodum & isti fidem ex bono & malo proferũt affectantibus. Vnde & talibus circumuenientes literis, ei qui miserat mittunt. Quia ergo in magno propter hæc periculo sunt res pene totius catholicæ & apostolicæ Dei ecclesiæ constitutæ, pro ea deprecamur, & obsecramus sanctissimos viros, ne hanc despiciatis periclitantem, sed adiuuetis tempestatibus laborantem, scientes in tempore tribulationis dilectionem, quæ in Spiritu sancto est, nasci. & si possibile est vos transire citius, quasi alia pro causa, ad senioris Romæ pios & firmos vt petram viros; qui videlicet vobiscum tutores nostri sunt semper & propugnatores feruentissimi veritatis, obsecrare hos supplicatoriis vocibus & lacrymis pro omnibus Christianis, quatinus mercedem a Domino sortiantur. omnibus similiter & sibimet absque nouitate recens inuenta seruantes orthodoxam fidem, & nihil super ea minus plusve suscipientes vel approbantes, præter quæ diffinita sunt a sanctis patribus ac Synodis, vt boni studii sui æmulatione hoc maximum cum Dei auxilio directe prosequentes opus, cum illis siue nunc, siue in die iudicii, Dominum habeant debitorem, quem nimirum habuerunt in talibus creditorem, non aliud quid præter se sed ipsum totum, totis vobis atque illis in æternas delicias & refectionem donantem. quem & nos habere aduersus Arianos qui continuantur hic supplicate Deo, beati & nostræ ad Deum deductionis præuii, cum simus egeni, pauperes, & indigni serui vestri.

VITA,
EPISTOLÆ ET DECRETA
VITALIANI PAPÆ.

[a] VITALIANVS, natione [b] Signiensis, prouinciæ Campaniæ, de patre Anastasio, [c] sedit annos 14. menses *sex. [d] Hic direxit responsales suos cum synodica iuxta consuetudinem in regiam vrbem apud piissimos principes, significans de ordinatione sua. Et dum suscepti essent renouantes priuilegia ecclesiæ reuersi sunt, quorum * cle- ANNO CHRISTI 655. *quinque minus diebus 4. *principum

mentia [c] per eosdem missos direxerat beato Petro apostolo, & euangelia aurea cum gemmis albis miræ magnitudinis in circuitu * ornatus. Hic regulam ecclesiasticam, atque vigorem, vt mos erat, omnimodo conseruauit. [f] Huius temporibus venit Constantinus Augustus de regia vrbe per litoraria in Athenas, & exinde Tarantum, inde Beneuentũ, & Neapolim per indictionem 6. Postmodum venit Romam, id est, die 5. mensis Iulii feria 4. indictione suprascripta, & [g] occurrit ei obuiam apostolicus cum clero suo milliario sexto ab vrbe Roma, & suscepit eum. Et ipsa die ambulauit imperator ad sanctum Petrum ad orationem, & donum ibi obtulit. Die sabbati ad sanctam Mariam, itemque donum obtulit. Dominico die processit ad sanctum Petrum cum exercitu suo. Omnes cum cereis exierunt obuiam ei, & obtulit super altare illius * pallium auro textile, & celebratæ sunt Missæ. Iterum sabbati die venit imperator ad Lateranas, & * lauit se, & ibidem pransit in basilica Iulii. Item dominico die fuit statio ad sanctum Petrum, & post Missas celebratas, valefecerunt sibi inuicem imperator & pontifex, duodecim dies in ciuitate Romana perseuerans. Omnia quæ erant in ære ad ornatum ciuitatis deposuit, sed & ecclesiam beatæ Mariæ ad martyres, quæ de tegulis æreis erat cooperta, discooperuit, & in regiam vrbem, cum aliis diuersis quæ deposuerat, direxit. Et postmodum secunda feria egressus de ciuitate Romana, reuersus est Neapolim. * Inde terreno itinere perrexit Rhegiũ, ingressus Siciliam per indictionem 7. Et habitauit in ciuitate Syracusana, & talem afflictionem posuit in populo, seu habitatoribus, vel possessoribus prouinciarum Calabriæ, Siciliæ, Africæ, Sardiniæ, per diagrapha, seu capita, atque nauticationes per annos plurimos, quales a sæculo nunquã fuerant, vt etiam vxores a maritis, vel filios * a patre separarent, & alia multa inaudita perpessi sunt, vt alicui spes vitæ non remaneret, sed & vasa sacrata, vel cimelia sanctarum Dei ecclesiarum tollentes nihil dimiserunt. [h] Et postmodum 15. die mensis Iulii per 11. indictionem prædictus imperator in balneo occisus est. [i] Et non post multum temporis antedictus sanctissimus vir vitam finiuit. Fecit autem ordinationes quatuor, presbyteros viginti duos, diaconum vnum, episco-

* ornata.

* pallam auro textilem.

* lætus ibidem pransus est.

* Inde mari Tyrrheno perrexit Regium,

* a parentibus

pos per diuersa loca * nonaginta septem. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum sub die sexto Kalendas Februarii, & cessauit episcopatus menses duos, dies 13. * 18.

NOTÆ.

Vitalianus quãdo pontifex factus.

[a] *Vitalianus.*] Vltima mensis Augusti, anno Domini 655. in locum Eugenii successit Vitalianus, patria Signinus. Huius temporibus orientales Saxones fidem susceperunt. In Anglia de tempore paschatis celebrandi grauissime disceptatum fuit.

Tempus sedis eius.

[b] *Signiensis.*] Sic dictus a Signia ciuitate apud Hernicos, longe ab Vrbe trigesimo lapide via Lauicana sita.

[c] *Sedit annos* 14. *menses sex.*] Menses quinque minus quatuor diebus post annos 13. sedisse, patet ex initio & fine suscepti pontificatus.

[d] *Hic direxit responsales suos.*] Eadem legatione Vitalianus literas dedit ad Petrum Constantinopolitanũ episcopum, hortans eum ad fidem catholicam amplexandam: ad quam ille rescribens ait, se ista profiteri, quæ veteres patres docuerunt: quod vt confirmaret, eorum testimonia, (quamquam non satis fideliter) mutatis verbis annexuit. Id quod a Græcis & Latinis simul animaduersum fuit decima tertia actione sextæ Synodi, quando ibidem hæc relegerentur.

Constans oblatis donis simulat se catholicum.

[e] *Per eosdem missos direxit Constans B. Petro euangelia aurea cum gemmis*, &c.] Imperator callidus hæc dona obtulit ecclesiæ, vt se catholicum & cum Romana ecclesia communione coniunctum esse fingeret: idque propterea, vt sibi conciliaret Romanum populum, totumque occidentem, quem a se tamquam ab hæretico & persecutore auersum esse sciebat. Ex eo quod Vitalianus pontifex munera ecclesiæ oblata acceptarit, probabile videtur quod vna cum muneribus orthodoxæ fidei professionem emiserit: cum alioquin oblationes ab hæreticis factas ecclesia recusare consueuerit. Baron. anno 655. num. 2. 3. & 4.

[f] *Huius temporibus Constans venit Romam.*] Anno pontificatus Vitaliani 9. Constantis imperii 22. Christi nati 663. vt patet ex Paulo diacono lib. 5. cap. 6. 7. 11.

Qua pompa pontifex Constantem imperatorẽ Romam venientem exceperit.

[g] *Occurrit ei obuiam apostolicus cum clero suo.*] Imperator, qui post S. Martinum relegatum germanum fratrem occiderat, secundum rigorem Canonum non illa humanitate acceptandus, sed potius ab omnium ecclesiarum aditu arcendus fuisset, si non cum imperatore reconciliato, & ad vnionem ecclesiæ reducto, totius orientalis schismaticæ ecclesiæ vnionem futuram pontifex speraſſet: quod deinceps vere factum esse, ex iis patebit quæ infra de successore eius filio Constantino Pogonato dicemus. Baron. ann. 663. num. 4. & 5.

Constans quando interfectus.

[h] *Et postmodum die* 15. *Iulii indictione* 11. *in balneo occisus est.*] Anno imperii sui 27. Christi nati 668. Scribunt de eo Theophanes in annalibus, & Cedrenus in compendio, quod anno decimo octauo sui imperii Theodosium fratrem germanũ diaconum sacrum interfecerit:

Constans parricida.

qui post mortem frequenter apparens habitu diaconi poculum sanguine plenum ei porrexerit, & dixerit: *Bibe frater.* Cuius visionis acerbitate victus abierit in Siciliam. Post occisum Constantem, rebellione quorumdam, Mezentius quidam imperium inuadit. Constantinus Pogonatus (ideo sic nominatus, quod Byzantio soluens, tenera adhuc lanugine fuisset, & e Sicilia promissam barbam, vt Zonaras ait, retulisset) Vitaliani papæ suppetiis fretus expulso tyranno parenti succedit. Qua de causa rogauit eum pontifex sanctissimus, vt qui auxilio Dei vicisset tyrannos, iam etiam superaret hæreticos ecclesiam Dei acerrime infestantes. Detulit imperator precibus Vitaliani hoc in primis, vt quoadvsque motus bellorum ingruentium componerentur, res hæreticorum silentio sopirentur. Vide Baron. ann. 668. num. 1. & 2.

Cur nominetur Pogonatus.

Constantinus fit imp.

[i] *Et non post multum temporis antedictus vir sanctissimus vitam finiuit.*] Anno Christi 669. qui est Constantini Pogonati imperatoris annus 2. In Græcorum sacra diptycha relatum Theodorus Constantinopolitanus episcopus Monothelita inscio & inuito imperatore expunxit, vt constat ex epistola Constantini ad Donum papam.

Vitaliani obitus.

EPISTOLA I.

VITALIANI PAPÆ

AD PAVLVM ARCHIEPISCOPVM CRETENSEM.

Arguit eum, quod Lappæ episcopum iniuste damnauerit, & ad sedem apostolicam prouocantem non dimiserit. Dictum episcopum pristino honori restituens, quæ contra illum acta fuerant nulla declarat.

Vitalianus episcopus seruus seruorum Dei Paulo archiepiscopo Cretensi.

DECIMONONO die mensis Decembris præsentis II. indictionis, Ioannes episcopus Lappæ vrbis intra basilicam venerabilem beati principis apostolorum Petri nobis obtulit petitionem, per quam nos obnixe postulauit, atque coniurauit per terribilem, inquiens, aduentum magni Dei atque Saluatoris nostri Iesu Christi, vt secundum sacratissimos Canones, institutaque sanctorum patrum, eius causæ meritū requireremus, & sententiam promulgaremus. Obtulit illico & sententiam apud tuam fraternitatem confectam subscriptamque eius eorumque episcoporum manibus. Igitur post aliquos dies ad eius preces coaceruari Cœtum in hac vrbe Romana antistitum fecimus, vt nobiscum consistentes & petitio eiusdem

episcopi, & acta sacerdotaliter cognoscerentur. Dum ergo esset in hac Romana vrbe congregata eadem Synodus episcoporum pro huiusmodi negotio audiendo vel faciendo, statim nobis nuntiata sunt eiusdem exemplaria actionis, a tua fraternitate directa: quæ susscipientes, atque conferentes inuicem, ita inuenimus contineri in verbis & sensibus, sicut ea quæ nobis præfatus episcopus obtulerat, subscripta manu episcoporum, & tuæ dilectionis. Quamobrem admirati sumus, quia per suum clericum hanc vobis minime direxerit. Si enim forsitan tempus hoc prohibuit incongruum, cur absque suo scripto hanc vsque nos minime direxit. Cumque recensita esset sententia coram nostris fratribus episcopis, visum nobis eisque est, quod non secundum timorem Dei, neque secundum instituta patrum, sacrosque Canones, eiusdem Ioannis antistitis Lappæ est causa cognita & terminata, vel pœnalibus submissa eius persona. Propterea non leuiter contristati sumus, maxime quia & sub custodia missus est idem Ioannes antistes Lappæ diebus aliquot, & exinde adducebatur in secretarium tuæ fraternitatis, vt quod velles, inquit, loqueretur, ac rursus sub custodia ducebatur ad clausuram, sicuti habet confessio defensoris tuæ dilectionis in sententia ab eo facta: insuper & hortabatur, contra Canonum iussa, contraque legum instituta existens, vt daret fideiussorem. Deinde oportebat tuam fraternitatem secundum Canonum vigorem, tempore, quo se petiit ad nos venire, eum absoluere tuis literis: quem non solum noluisti canonice absoluere ad principis apostolorum limina, sed magis respondisti ei indecenter, inquiens: Quia non competenter quæris. Quæ ergo sancti sanxerunt patres, indecentia sunt? An placentia tibi decentia sunt? Igitur præfatum Ioannem antistitem æque inculpabilem reperientes, iuxta textum sententiæ a te nobis directæ, fecimus nobiscū cum episcopis ad Missarum solennia in ecclesias Dei præcedere. Itaque statuimus atque firmamus per huius nostræ præceptionis auctoritatem, omnia quæ a te tuaque Synodo contra Canonum instituta contraque legum decreta gesta confectave sunt, vel sententiam promulgatam aduersus eum, inania & vacua esse: sed quidquid claruerit eum damnificatum,

catum, eiusdemque ecclesiam a quoquam, ei tua dilectio faciat reddi, per omnia conseruans eum absque damno. Denominatum enim Ioannem, vtpote innocentem existentem, cum præsenti nostra præceptione absoluimus hinc, vt sicut ceteri tuæ dilectionis episcopi, & is suæ ecclesiæ vtilitates cum Dei peragere timore, sacrarumque regularum instituere debeat morem. Oportebat denique, dilectissime frater, oportebat nos similia similibus retribuere. Sed hæc magis per ignorantiam opinamur gesta esse, quam per calliditatem. Propterea quæ præcipimus tibi secundum Deum, & propter Dominum, tuæque Synodo, stude illico peragere, ne cogamur non misericorditer, sed secundum virtutem sacratissimorum Canonum conuersari. Scriptum namque est: *Dominus inquit: Petre, rogaui pro te, vt non deficeret fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Et rursum: *Quodcumque ligaueris, Petre, in terra, erit ligatum & in cælo: & quodcumque solueris in terra, erit solutum & in cælo.* Postquam vero nostram præceptionem tua dilectio relegerit, hanc præsenti portitori Ioannis episcopi nimirum reddat pro sui eiusdemque ecclesiæ munitione. Data die VI. Kalendas Septembris indictione II.

Luc. 22.

Matth. 16.

EPISTOLA II.

VITALIANI PAPÆ AD VAANVM CVBICVLARIVM IMPERATORIS.

Cum Ioannes Lappæ episcopus contra Canones fuerit condemnatus, cupit vt eius opera suæ ecclesiæ restituatur.

Vitalianus Vaano cubiculario & imperiali chartulario.

SEMPER celsitudo vestra piis hominibus præbuit concursum, semperque irreprehensibiliter viuentibus tribuit libenter opem. Ideoque congruum præuidimus, per præsentia nostra scripta, Ioannem antistitē ecclesiæ Lappensis, sitæ in insula Creta, ei in omnibus commendare: quatenus diuina ope præuia, eiusque suffultus suffragio, valeat ad sanctam celeriter remeare ecclesiam. Per Septembrē enim mensem præsentem, II. indictione, in hac Romana vrbe ad apostolorum nostri culminis protecto-

rum limina veniens, obtulit nobis petitionem, per quam ſuppliciter precatus eſt nos, vt eius cauſæ meritum cognoſcentes, canonice terminaremus. Obtulit denique nobis & ſententiã, quam promulgauit eius metropolitanus cum ſuis epiſcopis aduerſus eumdem Ioannem, volens eum oſtendere reprehenſibilem, per quam eum contra Canonum decreta pœnalibus ſubmiſit. Cuius exemplar & idem eius metropolitanus nobis direxit. Propterea facientes congregari epiſcopos in hac vrbe, eius cauſa eſt cognita, relecta videlicet petitione eius. Et præfata ſententia ab eodem metropolitano eius nobis directa, viſum nobis eſt, non ſecundum ſacros Canones eamdem eſſe ſententiam promulgatam. Ideoque eam inanem atque vacuam ſtatuimus fore, decernentes eumdem Ioannem innocentem exiſtere, & abſque aliqua culpa eam ab eius metropolita querimur ſubiiſſe; quem merito abſoluimus ad ſuam eccleſiam regredi, ſcribentes eius ſæpius nominato metropolitæ, vt quæ per ſimplicitatem egerit in eius perſonam contra Canonum decreta, eſſe vacua & inania. Eumdem itaque Ioannem (vt dictum eſt) antiſtitem, veſtræ eximiæ caritati per has noſtras literas cõmendantes, hinc abſoluimus, ad veſtra nimirum ambulaturum veſtigia: & vt exinde rurſus cum ſuis ſcriptis eum abſoluere feſtinet, quæſumus, ad ſuam eccleſiam; commendãtes eum, quibus præuiderit, vt illæſus debeat eſſe. Profecto enim vna mecum cunctis diebus vitæ ſuæ & ipſe pro veſtræ excellentiſſimæ caritatis proſperitate ac longæuitate deprecabitur Dominum. Data die VI. Kal. Februarii indict. II.

EPISTOLA III.

VITALIANI PAPÆ

AD PAVLVM EPISCOPVM CRETENSEM.

Vt epiſcopo Lappæ occupatas eccleſias reſtituat: diaconum, qui vxorem duxit, & in duabus militat eccleſiis, corrigat: tum vt a ſe Eulampium, qui male audiebat, dimittat.

Vitalianus Paulo epiſcopo Cretenſi.

AD cognitionem tuæ dilectionis congruum præuidimus perducere, eo quod Ioannes epiſcopus Lap-

pensis ecclesiæ nobis suggesserit, asserens eius parochiæ pertinentia monasteria, vnum quod appellabatur Palea, & alterum quod vocatur Arsilli, a tua ecclesia esse inuasa. Ideoque, si ita est, hortamur tuam carissimam fraternitatem, vt ei secundum terminos sanctorum Canonum reddi faciat: quia vnicuique quod iustum est volumus conseruari, maxime a nostris fratribus. Cognouimus denique, quod quidam diaconus, nomine Ioannes, postquam consecratus est minister, accepisset vxorem: & non solum hoc, sed & in duabus ecclesiis militet. Ideoque, si ita est, hoc tua dilectissima fraternitas pro Dei amore corrigat, ne denuo huiusmodi nefas proueniat adinstar male viuentium. Deinde cognouimus, quod quemdam curialem, nomine Eulampium, habeat quasi consiliarium. Non enim, vt nobis suggestum est, eum constat esse bonæ vitæ. Ille enim quotidie, vt fertur, inter fratres zizania seminat, vt de eorum discordia marsupium impleat. Quamobrem, si ita est, hortamur tuam fraternitatem, eum a se proiicere, vt eius opinio coram Deo & hominibus floreat. Data vt supra.

EPISTOLA IV.

VITALIANI PAPÆ

AD GEORGIVM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

Vt Ioanni episcopo Lappensi faueat.

Vitalianus Georgio episcopo Syracusano.

GESTA, siue sententiam a tua fraternitate directam, dilectissimo filio nostro Gaudentio primicerio scribente eam, sibi ab antistite Cretensis insulæ transmissam, pro causa episcopi Lappensis ecclesiæ, suscepimus, scribentes ei quamobrem admirati sumus, cur ipse Cretensis antistes nobis aut per suum clericum hanc minime direxerit, aut per sua scripta non indicauerit quæ erant necessaria. Præfatus enim Ioannes Lappensis ecclesiæ, huiusmodi sententiam manu eius metropolitæ episcoporumque subscriptam, cum sua nobis obtulit petitione, postulans suæ causæ meritum canonice requiri. Cuius precibus moti, pro tali re in hac vrbe fecimus congregari Synodum, vt cognosceretur huiusmodi negotium.

Cumque esset congregata, relecta est nimirum petitio Ioannis præsulis, ac sententia a tua directa fraternitate: quibus nobis eisque visum est non secundum sacratissimos Canones, neque secundum instituta patrum, esse eadem gesta promulgata aduersus prænominatum Lappensis ecclesiæ episcopum. Idcirco decreuimus, eam, per nostræ præceptionis auctoritatem, esse inanem & vacuam, absoluentes eum ad suam ecclesiam remeare cum nostra præceptione ad eumdem eius metropolitam facta. Ideoque eo illic ad tuam fraternitatem se coniungente, ei ita concurrat, vt cum literis commendatitiis domini excellentissimi Vaani filii nostri imperialis cubicularii & chartularii, ad suam ecclesiam prospere reuertatur. Viua enim voce pro sua causa subtiliter tuæ fraternitati, dum ab ea requisitus fuerit, profecto indicabit, ostendens ei exemplar præcepti nostri, ad Cretensem metropolitam directi. Præterea & Siluinus tibi *intimandum omnia prædicantes, ne modum transgredi literarum cerneremur. Data vt supra.

* *al.* intimabit omnia prædicta, ne

EPISTOLA V.

VITALIANI PAPÆ

AD OSVVI REGEM NORDANHVMBRORVM, EIVS DE PASCHATE IVDICIVM EXPETENTEM.

Gratulatur gentes sui regni ad fidem conuersas, vtque Pascha ceteraque apostolorum traditiones obseruari, totamque insulam Deo dicari curet, & reliquias sanctorum ei mittit.

Domino excellentissimo filio Osuuio regi Saxonum Vitalianus episcopus seruus seruorum Dei.

Beda ibidé. Zelum regis laudat & accédit.

DESIDERABILES literas excellentiæ vestræ suscepimus, quas relegentes, cognouimus eius piissimam deuotionem, feruentissimumque amorem quem habet propter beatam vitam. Et quia dextra Domini protegente ad veram & apostolicam fidem sit conuersus, sperans, sicut in sua gente regnat, ita & cum Christo in futuro conregnare. Benedicta igitur gens, quæ talem sapientissimum & Dei cultorem promeruit habere regem. Quia non solum ipse Dei cultor existit, sed etiam omnes subie-

ctos suos meditatur die ac nocte ad fidem catholicam atque apostolicam pro suæ animæ redemptione conuerti. Quis enim audiens hæc suauia non lætetur? Quis non exultet & gaudeat in his piis operibus? Quia & gens vestra Christo omnipotenti Deo credit, secundum diuinorum prophetarum voces, sicut scriptum est in Isaia: *In die illa radix Iesse, qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur.* Isa. 11. Et iterum: *Audite insulæ, & attendite populi de longe.* Isa. 49. Et post paululum: *Parum*, inquit, *est vt mihi sis seruus ad suscitandas tribus Iacob, & fæces Israel conuertendas. Dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terræ.* Ibid. Et rursum: *Reges videbunt, & consurgent principes, & adorabunt.* Et post pusillum: *Dedi te in fœdus populi, vt suscitares terram, & possideres hereditates dissipatas, & diceres his qui vincti sunt: Exite; & his qui in tenebris: Reuelamini.* Isa. 42. Et rursum: *Ego Dominus vocaui te in iustitia, & apprehendi manum tuam, & seruaui, & dedi te in lucem gentium, & in fœdus populi, vt aperires oculos cæcorum, & educeres de conclusione vinctum de domo carceris sedentem in tenebris.* Ecce, excellentissime fili, quam luce clarius est, non solum de vobis, sed etiam de omnibus prophetarum gentibus, quod sint creditura in Christo omnium conditore. Quamobrem oportet vestram celsitudinem, vtpote membrum existens Christi, in omnibus piam regulam sequi perenniter principis apostolorum, siue in pascha celebrando, siue in omnibus quæ tradiderunt sancti apostoli Petrus & Paulus, quia vt duo luminaria cæli illuminant mundum, sic doctrina eorum corda hominum quotidie illustrat credentium.

Et post nonnulla, quibus de celebrando per orbem totum vno vero pascha loquitur: Hominem denique, *inquit*, docibilem, & in omnibus ornatum antistitem secundum vestrorum scriptorum tenorem minime valuimus nunc reperire, pro longinquitate itineris. Profecto enim dum huiusmodi apta reperta persona fuerit, eum instructum ad vestram dirigemus patriam, vt ipse & viua voce, & per diuina oracula, omnem inimici zizaniam ex omni vestra insula cum diuino nutu eradicet. Antistitem se daturum ait Cantuariæ.

Munuscula a vestra celsitudine beato principi apostolorum directa, pro æterna eius memoria suscepimus, gratiasque ei agimus, ac pro eius incolumitate iugiter Deum Munuscula a rege capit.

deprecamur cum Christi clero. Itaque qui hæc obtulit munera de hac subtractus est luce, situsque ad limina apostolorum, pro quo valde sumus contristati, cum hic esset defunctus. Verumtamen gerulis harum nostrarum literarum vestris missis, & beneficia sanctorum martyrum, hoc est, reliquias beatorum apostolorum Petri & Pauli, & sanctorum martyrum Laurentii, Ioannis, & Pauli, & Gregorii, atque Pancratii eis fecimus dari, vestræ excellentiæ profecto omnes contradendas.

Munera etiam reginæ mittit.

Nam & coniugi vestræ, nostræ spirituali filiæ, direximus per præfatos gerulos crucem, clauem auream habentem de sacratissimis vinculis beatorum apostolorum Petri & Pauli. De cuius pio studio cognoscentes, tantum cuncta sedes apostolica vna nobiscum lætatur, quantum eius pia opera coram Deo flagrant & vernant. Festinet igitur quæsumus vestra celsitudo, vt optamus, totam insulam suam Deo Christo dicare. Habet enim profecto protectorem humani generis redemptorem Dominum nostrum Iesum Christum, qui ei cuncta prospera impartiet, vti nouum Christi populum coaceruet, catholicam ibi & apostolicam constituens fidem. Scriptum est enim:

Totius cõuersionem insulæ expetit.

Matth. 6. *Quærite primum regnum Dei, ac iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis.* Nimirum enim quærit & impetrabit, & ei omnes suæ insulæ (vt optamus) subdentur. Paterno itaque affectu salutantes vestram excellentiam, diuinam iugiter precamur clementiam, quæ vos vestrosque omnes in omnibus bonis operibus auxiliari dignetur, vt cum Christo in futuro regnetis sæculo. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

EPISTOLA VI.

SVB NOMINE VITALIANI PAPÆ AD MONACHOS SICVLOS.

Vitalianus episcopus seruus seruorum Dei dilectis in Christo filiis sub patris Benedicti & Placidi dominio in Sicilia constitutis salutem & apostolicam benedictionem.

AD hoc nos superna clementia in orbe terrarum præfecit rectores atque custodes, vt dispersa congregare, & congregata conseruare, & destructa restituere sum-

mopere procuremus. Quapropter quia ciuitates, castra, monasteria, possessiones, & villas beato Benedicto in Sicilia subditas paganorum incursionibus desolatas esse audiuimus, supra modum dolemus, omnipotentique Deo super hoc gratias agimus, qui ideo temporaliter hic flagella irrogat, ne in æternum puniat. Vnde vos, carissimi filii, a fletu & mœrore cessare monemus, & his nostris filiis, quos de Cassinensi congregatione ad monasteria restauranda, & ciuitates, castra, possessiones, & villas recuperandas in Siciliam dirigere studuimus, vt specialibus dominis deseruire curetis; ex parte beati Benedicti & nostra præcipientes, vt in restauratione monasterii & possessionum illos adiuuare studeatis, cœptumque laborem ad effectum perducere summopere procuretis. Nos enim & vos, & ciuitates, castra, possessiones, & villas quas Tertullus patricius beato patri Benedicto in Sicilia dedit, defendere, adiuuare, & manu tenere parati sumus. Omnipotens Deus sua vos gratia benedicat, atque a cunctis aduersis eripiat. Valete.

ANNO CHRISTI 655.

CONCILIVM TOLETANVM IX.

EPISCOPORVM SEXDECIM,

HABITVM ANNO SEPTIMO RECCESVINTHI REGIS, post * diem Kalendarum Nouembris, [a] æra DCXCIII. quæ coincidit cum anno Christi DCLV. & Vitaliani papæ II. Est prouinciale.

* die VIII. Kalendarum Decembriũ,

TITVLI CAPITVLORVM.

I. *Vt de rebus ecclesiæ nihil episcopi auferant, & qualiter proximi fundatoris ecclesiarum solicitudinem gerant.*

II. *Vt fundatores ecclesiarum, quoadusque vixerint, earum habeant curam, ipsique illic ministros eligant seruituros.*

III. *Si de rebus ecclesiæ pro præstatione aliquid dari dicatur, causa præstiti cognoscatur.*

IV. *De conquisitis rebus, inter ecclesiam & sacerdotis intestati heredes, quæ diuisio fiat.*

V. *Si episcopus monasterium faciat, vel * parochiam ecclesiam ditet, * quantam partem de rebus ecclesiæ conferat.*

* parochianã

* quartam

VI. *Vt episcopus tertiam ecclesiasticarum rerum sibi debitam, cui elegerit, conferat.*

VII. *Ne extra constitutum ordinem, morientis sacerdotis heredes rem eius adire præsumant.*

VIII. *Vt scripturæ quas sacerdotes vel ministri iniuste fecerint, post mortem eorum habeant annorum numerum computatum.*

IX. *Quantum commodum sibi episcopus tollat de ecclesia, cuius tumulauerit sacerdotem.*

X. *De damnatione filiorum qui ex sacerdotibus & ministris geniti comprobantur.*

XI. *Quod seruilibus clericis dare debeant episcopi libertatem.*

XII. *Quod post mortem sacerdotis, in libertate seruis collata annorum tempus debeat computari.* ANNO CHRISTI 655.

XIII. *Vt ex libertis ecclesiæ, & ex personis ingenuis geniti ab obsequiis ecclesiæ non recedant.*

XIV. *Quod si liberti ecclesiæ ad eam reuerti non velint, omnis eorum * rescula iuri applicetur ecclesiæ.* * recula

XV. *De obsequio & disciplina libertorum ecclesiæ.*

XVI. *Quod libertis ecclesiæ nihil de rebus suis in alienum liceat transferre dominium.*

XVII. *Vt baptizati Iudæi cum episcopis celebrent dies festos.*

PRÆFATIO.

DVM canonicæ definitionis edicto in Toletana vrbe pro agendo Concilio post diem Kalendarum Nouembrium, anno septimo Recceſuinthi principis gloriosi in basilica sanctæ Mariæ virginis in vnum fuissemus, Domino fauente, collecti, id communi definitione decreuimus, vt capitula, quæ in priscis Canonibus minime * habeantur inserta, pari promulgarentur sententia, & antiquis iungerentur regulis perenni iugitate mansura, & omni reuerentia conseruanda. Sed quia nequaquam recte subditos iudicat, qui non seipsum prius iustitiæ censura castigat, aptum nobis & expedibile visum est ante nostris excessibus imponere modum, & sic errata corrigere subditorum. Tunc namque melius iudiciorum exordia * diriguntur, cum vita iudicum ante disponitur: eo quod potius iudicii forma completur, * quo negotiorum principiis æquitas iudicantium antefertur. * Adeo exordium æquitatis inchoari a iudicibus debet, vt * perfectio iuris causarum limitem * aptius formet.

* habebantur

* dicuntur, *fort.* ducũtur, * cum * Ideo * perfecta iuris cauſatio * apertius

CAPITVLA.

I.

Burch. l. 3. c. 182. Iuo p. 3. c. 243.

Omnis itaque rei ecclesiasticæ quantitas, sicut remedium veniæ tribuit conferenti, ita damnum rite præparat fraudatori. Et ideo nullus sacerdotum, vel ministrorum, ex rebus ecclesiæ, quæ in qui-

ANNO CHRISTI 655. quibuscumque locis a fidelibus largiuntur, aliquid
*ciuitatis auferat, vel iuri suo, aut cathedræ propriæ * vnitati connectat. Deuotio enim vniuscuiusque, sicut gratanter votum contulit Deo, ita definiuit,
*quod * quo plenitudo votorum conseruaretur in loco, in
*manent quo velut si collata tenentur, * manet gratia offerentis; ita si frustrantur, imminet pernicies defrau-
*habeatur propinquis eius qui construxerũt vel ditauerũt dantis. Verum vt rei huius potior soliditas * habeatur condignis filiis, vel nepotibus, honestioribusque propinquis eius, qui * construxit, vel ditauit ecclesiam, licitum sit hanc bonæ intentionis habere solertiam, vt si sacerdotem, seu ministrum aliquid ex collatis rebus præuiderint defraudare, aut
*honesta commonitionis * honestæ conuentione compescant, aut episcopo, vel iudici corrigenda denuntient. Quod si talia episcopus agere tentet, metropolitano eius hæc insinuare procurent. Si au-
*auribus tem metropolitanus talia gerat, regis hæc * auditibus intimare non differant. Ipsis tamen heredibus
*in iuris in eisdem rebus non liceat, quasi * iuris proprii potestatem præferre, non rapinam & fraudem ingerere, non violentiam quamcumque præsumere: sed hoc solum in salutarem solicitudinem adhibere, quod aut in nullam noxam operatio nocens attingat, aut in multam vel aliquam partem salutaris merces assumat. Si quis vero deinceps hæc monita temerare voluerit, & male rapta cum confusione restituet, & excommunicationis annuæ sententiam sustinebit.

Dist. 16 c. 7. Filii, vel nepotes.

II.

Cum sæpe sit solitum, etiam illa quæ non de-

bentur prece ſupplicationis, & vi quodammodo extorqueri doloris, quanto * magis ſine obſtaculo concedi debent exquiſita ſimul, & ordine iuris, & dolore compaſſionis? Quia ergo fieri plerumque cognoſcitur, vt eccleſiæ parochiales, vel ſacra monaſteria ita quorumdam epiſcoporum, vel inſolentia, vel incuria horrendam decidant in ruinam, vt grauior ex hoc oriatur ædificantibus mœror, quam in conſtruendo gaudii extiterat labor, ideo pia compaſſione decernimus, vt quamdiu earumdem fundatores eccleſiarum in hac vita ſuperſtites extiterint, pro eiſdem locis curam * permittantur habere ſolicitam, & ſolicitudinem ferre præcipuam, atque rectores idoneos in iiſdem baſilicis iidem ipſi offerant epiſcopis ordinandos. Quod ſi tales forſan non inueniantur ab eis, tunc quos epiſcopus loci probauerit Deo placitos, ſacris cultibus inſtituat, cum eorum conniuentia ſeruituros. Quod ſi * ſpretis eiſdem fundatoribus, rectores ibidem præſumpſerit epiſcopus ordinare, & ordinationem ſuam irritam nouerit eſſe, & ad verecundiam ſui alios in eorum loco, quos iidem ipſi fundatores condignos elegerint, ordinari.

ANNO CHRISTI 655.

* iam

12. q. 7. Decernimus, vt quamdiu.

* habeant fol.

Idem Concilio Tridétino nouiſſime decretum eſt ſeſſ. 14. cap. 12. & 13.

* ſuperſtitibus

III.

Si ſacerdos vel miniſter de rebus eccleſiæ ſuæ quippiam alicui ſub præſtationis obtentu concedat, in ſerie inſtrumenti cauſam præſtiti euidenter exponat: vt ex hoc, aut iuſte confecta tranſactio innoteſcat, aut fraus incompetens, quæ latet, appareat. Aliter vero pro huius negotii cauſa deinceps ſcriptura confecta non valeat.

ANNO CHRISTI 655.

IV.

Sacerdotes, vel quique illi sunt, quibus ecclesiasticarum rerum cura commissa est, quæcumque administrationis suæ tempore emerint, si de rebus propriis, vel vile, vel carum habuerint, ad ecclesiæ nomen, cui præsunt, chartarum conficere instrumenta procurent. Non enim conuenit, vt ecclesia * quæ susceperit externum, efficiat in alieno diuitem, & in suo retineat fraudatorem. Hi vero qui suarum rerum noscuntur habere compendium, ex omni re quam post ordinationis suæ diem visi sunt conquisisse, siue nulla, siue aliqua sint instrumenta confecta, * compensata, tam iuris sui, quam ecclesiasticarum rerum * ambitione; si se vtriusque rei quantitas exæquauerit, inter ecclesiam, & decedentis heredes æquo iure conquisitio pertinebit. Si autem quælibet pars maiori cumulo sui iuris excreuerit, * etiam portionem in diuisione percipiet. Quicumque vero de prædictis sacerdotibus, vel ministris pro sui vtilitate atque amicitia vel præstatione, aut quocumque modo, aut per scripturæ seriem, * meruerint a quolibet collata percipere, in rebus ecclesiasticis non * poterunt numerare: sed quod exinde voluerint facere, ipsorum voluntatis arbitrio subiacebit. Quod si hoc post eorum mortem inordinatum fortasse remanserit, ecclesia hoc sibi, cui præfuit, vel minister extitit, in perpetuo vindicabit.

12. q. 4. Sacerdotes. Iuo part. 3. cap. 169.

* quem

* compẽsatione, * habitudine; *al.* habitione, *al.* habita;

* maiorem etiã

12. q. 44. Quicũque de sacerdotibus.

* aliquid mer.

* poterit

V.

Bonæ rei dare * consultum, & præsentis habetur vitæ subsidium, & æternæ remunerationis

* consilium,

12. q. 2. Bonæ rei dare. Iuo part. 3. cap. 170.

expectari cernitur præmium. Quisquis itaque episcoporum in parochia sua monasterium construere forte voluerit, & hoc ex rebus ecclesiæ, cui præsidet,* ditare decreuerit, non amplius ibidem quam * quinquagesimam partem dare debebit; vt hac temperamenti æquitate seruata, & cui tribuit, competens subsidium conferat, & cui tollit, damna grauia non infligat. * Ecclesia vero quæ monasticis non informabitur regulis, aut quam pro suis * munificare voluerit * sepulturis, non amplius quam centesimam partem census ecclesiæ, cui præsidet, ibidem conferre licebit: ea tamen cautela seruata * vt tantummodo quæ placuerit ex his duabus * remunerandam assumat. ANNO CHRISTI 655.

* ditauerit, * quadragesimam

* Ad ecclesiam vero * magnificare * scripturis,

* vt vnam tant. * remunerationem

VI.

12. q. 3. Episcopus si tertiam partem. Iuo p. 3. c. 171.

Cum præteritis sanctionibus notissimum habeatur, quæ de rebus parochialium ecclesiarum pars episcopo conferatur, opportune duximus decernendum, vt si episcopus tertiam, quam de rebus eisdem sanctione paterna sibi debitam nouit, aut ipsi ecclesiæ, cuius res esse patescit, aut alteri ecclesiæ, cui elegerit, conferre decreuerit,* & licitum maneat, & irreuocabile robur eius sententia ferat.

* & licita maneant,

VII.

Propinqui morientis episcopi nihil de rebus eius absque metropolitani cognitione vsurpare præsumant. Quod si is qui recesserit metropolitanus fuerit, * heredes eius, aut successorem illius, aut Concilium * sustinebunt: ne passim hereditatis adeundæ data licentia, de rebus ecclesiæ aut non

* heres

* sustinebit:

ANNO CHRISTI 655.

reddatur ratio plena, aut fraus non inueniatur illata. Quod si presbyter, aut diaconus fuerit, quos obiisse constiterit, non sine cognitione sui episcopi rem eius heredibus adire licebit. Quisquis sane post hæc transgressor inuentus extiterit, pro his quæ non expectato hoc ordine adierit, inuasionis damno legis sententiæ subiacebit.

* retinea-tur

VIII.

Si sacerdotes, vel ministri, dum gubernacula ecclesiarum administrare videantur, contra patrum sanctissimas sanctiones de rebus ecclesiæ definisse aliqua dignoscantur, non ex die quo talia scribendo * decreuit, sed ex quo talia moriendo definita * reliquit, supputationis ordo substabit. Nusquam etenim * poterit ad tricennium temporis pertinere vita irrite iudicantis: quia status contractuum initia non assumpsit ab origine æquitatis.

16. quæst. 3. Si sacerdotes.

* decreuerunt,

* reliquerunt,

* ad triénium tẽporis pertinebit irrite hoc iudicãtis:

De tricẽnali possessione in rebus ecclesiæ, vide Concilium Calchedonens. Can. 17. & Tolet. IV. cap. 34. & epistolam Gelasii papæ ad episcopos Siciliæ.

IX.

Plerique dum rapinis inhiant, vt non debent, aut miserationis opus condigne non implent, aut indebita ipsi miserationi damna permiscent. Ideoque ne amplius misericordiæ opus execrabile dilabatur in scelus, id communi decreto sancimus, vt cum pontificem mori contigerit, episcopus, qui ad humandum corpus eius aduenerit, descriptis thesauris, * atque domorum internis, si locuples decedentis ecclesia fuerit, non amplius quam † libram auri in rebus quibus ei placuerit, exceptis ornamentis ecclesiæ, cum gratia offerentum auferre pertentet. Si vero minor rebus extiterit, dimidiam libram sibi licenter vsurpet: nam & hæc ipsa vsur-

Extat de hac ipsa re decretum Cõcilii Vasensis Cã. 2. & habetur apud Gratianum 12. quæst. 2. Præcipiendum.

* atque ornamẽtis omnibus,

† Centum drachmas auri valet, quæ faciũt decem' aureos coronatos, ex Budæo.

pare ratio nulla permitteret; nisi eius, qui conuenit, sacerdotis iniuriæ contemplatione antiquitas hoc *vsitata seruasset. Porro *breuem descriptarum rerum sub fideli relatione idem qui descripsit dirigere metropolitano curabit. Metropolitanus ex eadem morientis ecclesia nihil prorsus auferre præsumat; sed solum, quæ ad eum pertinet, *saluationis curam impendat. ANNO CHRISTI 655. *vsurpata *breue *curam salutarē impēdat.

X.

15. quæst. 8. Cum multæ. Iuo part. 6. cap. 425.

Cum multæ super incontinentiam ordinis clericorum vsque hactenus emanauerint sententiæ patrum, & nullatenus ipsorum *formari quiuerit correctio morum, vsque adeo sententiam iudicantium protraxere commissa culparum, vt non tantum *ferretur vltio in *auctoribus scelerum, verum & in *progenie damnatorum. Ideoque quilibet ab episcopo, vsque ad subdiaconum deinceps, vel ex ancillæ, vel ex ingenuæ detestando connubio in honore constituti filios procreauerint; illi quidem ex quibus geniti probabuntur, canonica censura damnentur, [c] proles autem *tali nata pollutione, non solum parentum hereditatem nusquam accipiat, sed etiam in seruitutem eius ecclesiæ, de cuius sacerdotis, vel ministri *ignominia nati sunt, iure perenni manebunt. *reformari, *al.* firmari *feriretur *auctores *progeniem *aliena, *vel* hac *ignominio

XI.

Dist. 55. cap. Qui ex familiis.

Qui ex familiis ecclesiæ seruituri deuocantur, in clerum ab episcopis suis libertatis necesse est percipiant donum: & si honestæ vitæ claruerint meritis, tunc demum maioribus fungantur officiis: quos vero flagitii sordidauerit incorrigibilis noxa,

ANNO CHRISTI 655. perpetua seruitus conditionis releget in catenam.

XII.

Si sacerdos libertatem seruis ecclesiæ conferre voluerit, non a die confectionis suæ scripturæ tempus annorum computatum tenebit, sed ex quo eum, qui scripturam* conficit, verius obiisse constiterit.

*confecit,

XIII.

Excessibus libertorum ecclesiæ plerumque* patrocinandi videmus ecclesiam conuexari, & bicipiti coacti sumus tædio condolere: vno, dum per superbiam reluctantis auctor contemnitur; altero, dum libertas superbientis in conditionem relabi cogitur seruitutis.* Adeo cum iam præteritis patrũ regulis multæ super hoc diuersæ constitutionis emanauerint sanctiones, tamen quoddam ad plenitudinem rei aptum conspeximus adhuc innectere complementum. Igitur, sicut legum reuerenda sanctio censuit, ita seruare totius generis nobilitas debet, vt in nullo aliena commixtio maculet, quod per totum generositas propria decorauit. Vnde cunctis ecclesiarum libertis, tam viris, quam feminis, eorumque propagini interdicitur iudicio generali, ne deinceps causa* coniunctionis quibuslibet copulentur personis ingenuis. Quod si hoc factum quandoque patuerit, permixtione tali genita proles nunquam merebitur ius* indebitæ dignitatis, nec ecclesiæ vnquam carebit obsequiis, cuius beneficio donum meruisse noscitur libertatis.

*patronam

*Ideo

Sic in foro iud. lib. 3. tit. 2. de nuptiis illicitis.

*connubii aut Romanis ingenuis copulentur aut Gothis.

*debitæ

XIV.

Si contingat quemcumque de libertis ecclesiæ,

eorumque prosapiæ, contra primæuas modernasque patrum regulas quibuslibet * personis ingenuis copulari, tam illis, quam eorum stirpi, non licebit ab ecclesiæ patrocinio euagari, sed aut ad debita obsequia reuerti cogendi sunt; aut, si redire noluerint, quæcumque vel parentes eorum, vel ipsi ab ecclesia sunt adepti, vel in eius patrocinio visi sunt conquisisse, insistente pontifice, in ditionem propriæ reducantur ecclesiæ. ANNO CHRISTI 655. * personis aut Gothis aut Romanis

XV.

Ecclesiæ liberti, eorumque progenies, eidem basilicæ, de qua libertatis gratiam meruerunt, obsequia prompta sinceraque parabunt. Qui sicut hoc in * obsequium pro possibilitate sui, quod vtiles ingenui dabunt, ita quoque in emendatione culparum, quod inutiles ingenui sustinebunt. * obsequio * dabant,

XVI.

Iuo parte 16. cap. 67. Libertis ecclesiæ, eorumque progeniei, ex omnibus rebus quæ de iure ecclesiæ noscuntur habere, nihil licebit in extraneum dominium transactione * quarumcumque deducere: sed si ex his quælibet vendere fortasse voluerint, sacerdoti eiusdem ecclesiæ offerant conuenienter emenda, earumque precia, vt eis placuerit, aut dispensent, aut habeant. Nam in dominium partis alterius rei suæ censum nullo modo transire permittimus. Suis autem filiis, vel propinquis, eidem ecclesiæ vel seruitio vel patrocinio subiugatis, quæcumque vendere vel donare voluerint, aditus omnino patebit. * quacũque

XVII.

In foro iudic. libro. Baptizati Iudæi quocumque loco cetero tempore

ANNO CHRISTI 655. pore conuersentur, festis tamen præcipuis noui testamenti serie consecratis, ac diebus illis, qui olim sanctione veteris legis sibimet censebantur esse solennes, in ciuitatibus publicisque Conuentibus cum summis Dei sacerdotibus celebrare præcipimus, vt eorum conuersationem, ac fidem, & pontifex approbet, & veritas seruet. Huius vero temerator edicti, prout ætas permiserit, aut flagris, aut abstinentiæ subiacebit. Expletis omnibus, quæ ad honestatis regulam in collationem venere fraternam, grates exoluimus immortali Domino soli, cuius dispositione mirabili ad hunc sanctæ congregationis cœtum meruimus adunari; vt & communis visio prosperitatem nostram ostenderet, & par definitio concordiam assignaret: obsecrantes eius misericordiam largam, vt serenissimo domino & amabili Christo Recceswintho principi glorioso ita præsentis vitæ felicitatem impendat, vt angelicæ beatitudinis gloriam post tempora longæua concedat: atque ita nos eiusdem felicitate lætos semper efficiat, vt in terra viuentium *remuneraturus attollat. Antiquitatis dehinc ordinem saluberrime retinentes, postquam rationem festi paschalis fraternitas vestra cognouit, nouerit se anno venturo, die Kalendarum Nouembrium, causa peragendi Concilii in hac vrbe, fauente Domino, congregari; vt simili disceptatu, aut quæ prospexerimus congrua decernamus, aut solius pacis Conuentu lætemur. Consummatumque est hoc sanctum Concilium die *octauo quarto Kalendarum Decembrium, anno feliciter septimo regni sereniss-

12. tit. 3. lege 21. Idem præcipitur.

*remunerandos

*octauo

mi atque clementissimi domini nostri Recceſuinthi regis, æra DCXCIII. ANNO CHRISTI 655.

[a] SVBSCRIPTIONES.

Interfuerunt huic sancto Concilio pontifices numero sexdecim.

Eugenius regiæ vrbis metropolitanus episcopus.
*Taio Ceſarauguſtanus episcopus. * Tago, al. Talo
Marcus Castellonensis episcopus.
Vbinibal Elicitanus episcopus.
Videricus Seguntinus episcopus.
Mauricius Oretanus episcopus.
Dauila Complutensis episcopus.
Felix Valentinus episcopus.
Balduigius Arcauicensis episcopus.
Maurellus Vrgelitanus episcopus.
Euſicius Segobrienſis episcopus.
Athanaſius Setabitanus episcopus.
Giberius Bigaſtrenſis episcopus.
Vbaldefredus Menteſanus episcopus.
Magnarius Accitanus episcopus.
Stephanus Valerienſis episcopus.

[c] *Abbates.*

Fugitiuus abbas.
Ildefonſus abbas.
Eumerius abbas.
Morarius abbas.
Ioannes abbas.
Item Ioannes abbas.
Marcellinus archipreſbyter Toletanus.
Silicolus primicerius.

Vicarii episcoporum.

Daniel diaconus Marcelli episcopi eccleſiæ Vrcitanæ.

Viri illuſtres officii palatini.

Paulus comes notariorum.
Emeterius comes cubiculariorum.
Ella comes & dux.
Recilla comes patrimoniorum.

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

[a] *Æra* DCXCIII.] Vaſæus anno Domini 654. Morales 657.
Cap. 8. [b] *Ad tricennium.*] De tricennali poſſeſſione in rebus eccleſiæ vide

ANNO CHRISTI 655. Concilium Calchedonense Can. 17. & Tolet. IV. cap. 34. & epistolam Gelasii papæ ad episcopos Siciliæ, cap. 2.

[c] *Proles autem.*] Concilium Lateranense II. cap. 31. ita de hac re sancit: *Firmiter prohibemus ne canonicorum filii, maxime spurii, canonici fiant in sæcularibus ecclesiis, in quibus instituti sunt patres: & si fuerit contra præsumptum, decernimus non valere. Qui vero (vt dictum est) canonicare præsumpserit, a suis beneficiis suspendatur.* Idem Alexander III. par. 19. cap. 1. 3. & 4. & sequentibus: & Concilium Tridentinum sessione 25. Can. 15. Quinimo ad ordines non debent admitti, etiamsi probatæ vitæ fuerint, nisi in monasterio vel regulari vita degentes: Alexander papa III. par. 19. cap. 2. Concubinæ vero clericorum, seu mulieres illæ quæ contra ecclesiæ leges clericis cohabitabant, vnde infamiæ nota illis inureretur, ab episcopis olim venumdabantur in seruas, precium vero pauperibus erogabatur, vt constat ex Concilio III. Toletano cap. 5. & Concilio Toletano IV. cap. 42. Concilio Toletano VIII. cap. 5. & aliis multis locis. A Reccaredo vero rege lib. 3. tit. 4. leg. 18. fori iudicum sancitur, vt huiusmodi mulieres centenis flagellis verberentur. De illegitimis multa decreuit hoc tempore Sixtus V. sanctissimus pontifex, ad optimum regimen ecclesiæ stabiliendũ. Apud Gratianum tota quinquagesima sexta distinctione de hac re agitur. Verum de sacerdotibus quid tradat Philo Iudæus in decalogo, perpendendum duxi: *In sacerdote* (inquit) *& hominum genus examinatur, vt sit inculpabile, & competens, partibus sui corporis vsquequaque integrum.* Quod licet loquatur de sacerdote veteris legis, qui ex decreto Domini debebat esse iustis natalibus ortus, & integer corpore, verum id etiam seruatur in noua, vbi ad altius & præstantius sumus vocati sacrificium, & cultum.

Cap. 10. Pœnæ spuriorũ quæ?

[d] *Subscriptiones.*] Subscribunt in nono Concilio Toletano eodem ordine, sicut in octauo, episcopi, abbates, vicarii episcoporum, & & viri illustres ex officio palatino. Fere omnes episcopi qui in nono subscribunt, subscripserant in octauo; vt Athanasius Setabitanus, Dauila Complutensis, Felix Valentinus, Giberius Bigastrensis, Marcus Castellonensis: in septimo & octauo Mauricius Oretanus, Maurellus Vrgelitanus, Marcellus Vrcitanus per procuratorem: sicut in octauo, Taio Cæsaraugustanus, Vbinibal Elicitanus: in septimo & octauo, Videricus Seguntinus, Balduigius Arcauicensis. Subscribit etiam Eusicius Segobriensis, qui successit Floridio, in octauo: Magnarius Accitanus, qui successit Iuliano, in octauo: Stephanus Valerienſis, qui successit Tagontio, in octauo: Vualdefredus Mentesanus, qui successit Froilæ, in octauo.

Qui quotque episcopi subscripserint.

[e] *Abbates.*] Omnes hi abbates subscribunt in octauo, præterquam Ioannes: similiter omnes viri illustres ex officio palatino. De archipresbytero & primicerio supra fuse diximus.

CONCILIVM TOLETANVM X. VIGINTI EPISCOPORVM

ANNO CHRISTI 656.

ANNO OCTAVO RECCESVINTHI REGIS, [a] æra DCXCIV. celebratum, sub Vitaliano papa. Est prouinciale.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. *De celebritate festiuitatis* * *dominicæ matris.* (* annuntiationis dominicæ.)

II. *De non violandis religiosorũ iuramentis, in salutẽ regiam datis.*

III. *De non permittendo laicis imperare religiosis.*

IV. *De professione & veste religiosarum viduarum.*

V. *De remotis excusationibus viduarum transgressionem religionis sequentium.*

VI. *De his qui in parua ætate coram parentibus religionis habitum tenuerint.*

VII. *Vt nullus Christianum Iudæis vendat.*

PRÆFATIO.

IN NOMINE DOMINI HABITA SYNODVS X. in Toletana vrbe, die Kalendarum Decembrium, anno octauo gloriosissimi domini & religiosissimi Recceſuinthi principis, æra DCXCIV.

GRATVLATIONEM nobis spiritualem diuina contulit gratia, quando tribuit vti * nobis & salutaris disciplinæ * frequentia, & conuenire ad pacificorum votorum studia præoptata. Congregatis ergo nobis, & in concordia animi, & in Conuentu loci, referentes gratias inuisibili Deo, & glorioso rerum domino Recceſuintho regi, cuius sacratissimo voto, retenta paternitatis sanctæ traditione, ad sacrum quiuimus adunari Conuentum, has subter annexas regulas concordi definitione prolatas æterna statuimus manere lege præfixas. (* inter nos * frequẽtiam,)

CAPITVLA.

I.

Cum nihil fidei sinceritas per diuersitatem aduersum incurrat, & vnitatem catholicæ regulæ varietas nulla discerpat, est tamen quod nisi temporum vnitate seruetur, & discidiũ indiscissæ vnitati

ANNO CHRISTI 656.

parturiat, & sacramentorum vnitate constare non valeat. Hinc est, quod [b] paschale festum, nisi vno die celebremus & tempore, in Iudaicum decidamus errorem. Hinc [c] aduentum sancti Spiritus post resurrectionem Dei nisi expectemus tempore definito dierum, simul & numero, non possumus impleri eiusdem Spiritus dono. Quoniam si caret plenitudinis numero, carere potest & mysterii sacramento. Hinc [d] natiuitatis dominicæ sacrum, quo euidenter de vtero virginali Verbum prodiit caro factum, absque dubio seruat temporis cursum, & repræsentat * specialis diei momentum. Si ergo natiuitatis & mortis incarnati huius Verbi dies absque immutatione ita certus habetur, vt absque diuersitate in orbe toto terrarum ab omni concorditer ecclesia celebretur, cur non festiuitas glorioſæ matris eius eadem obseruantia, vno simul vbique die, similique habeatur honore? Inuenitur etenim in multis Hispaniæ partibus huius sanctæ Virginis festum non vno die per omnes annorum circulos agi. * Quoniam transducti homines diuersitate temporum, dum varietatem sequuntur, vnitatem celebritatis non habere probantur. Qua de re, quoniam die qua inuenitur angelus Virgini Verbi conceptum & nuntiasse verbis, & indidisse miraculis, eadem festiuitas non potest celebrari condigne, cum interdum quadragesimæ dies, vel paschale festum videtur incumbere, in quibus nihil de sanctorum solennitatibus, [e] sicut ex antiquitate regulari cautum est, conuenit celebrari; cum etiam & ipsam incarnationem Verbi non conueniat tunc cele-

* speciale diei monimentū.

* Quo enim trāsducet homines diuersitas temporū, dum varietatem celebritatis habere probātur?

britatibus prædicari, quando constat idipsum Verbum post mortem carnis gloria resurrectionis attolli, ideo speciali constitutione sancitur, vt ante octauum diem, quo natus est Dominus, genitricis quoque eius dies habeatur celeberrimus & præclarus. Ex pari enim honore constat, vt sicut natiuitatem Filii sequentium dierum insequitur dignitas, ita festiuitatem matris tot dierum sequatur sacra solennitas. Nam * quod festum est matris nisi incarnatio Verbi? cuius vtique ita debet esse solenne, sicut est & eiusdem * natiuitas Verbi. Quod tamen nec sine exemplo decedentis moris, qui per diuersas mundi partes dignoscitur obseruari, videtur institui. In multis namque ecclesiis a nobis & spatio remotis, & terris, hic mos agnoscitur retineri. Proinde, vt de cetero quidquid est dubium sit remotum, solennitas dominicæ matris die decimo quinto Kalendarum Ianuariarum omnimodo celebretur, & natiuitas Filii eius Saluatoris nostri die octauo Kalendarum earumdem, sicut mos est, solennis in omnibus habeatur. ANNO CHRISTI 656. * quid * natiuitatis

II.

Conc. Tolet. IV. c. 73. Frequentium molestiarum nocens impulsus contemni quidem magnitudine decentis poterat grauitatis: sed quia leuitas labens facile ad præcipitia vana corda reclinat, bene honesta solicitudo cohibere properat, quod frequentata vsitatio vitare non curat. Ideo cum & quorumdam paternorum sanctionibus decretorum, & institutionibus sit legalibus cautum, ne contra salutem principum, gentisque, aut patriæ, quisquam meditari conetur

ANNO CHRISTI 656. aduersum, hoc vnum specialiter nunc depromitur obseruandum, vt si quis religiosorum, ab episcopo vsque ad * extremi ordinis clericum, siue * monachum, generalia iuramenta in salutem regiam, gentisque, aut patriæ data, reperiatur violasse voluntate profana, mox propria dignitate priuatus, & loco & honore habeatur excluſus, & miserationis obtentu tantummodo reseruato, vt an locum, an honorem, an vtraque possideat, concedendi ius licentiamque principalis potestas obtineat.

* extremum ordinis clericorum, * monachorum,

Decret. Iuon. p. 12. c. 88. Ita habetur: Igitur si clerici, aut monachi inuenti fuerint coniurati, aut per cõiurationem calumniam machinantes episcopis, vel clericis, propriũ amittant gradũ: sicque 11. quæst. 1. Si clerici.

III.

* auditu percipiatur, * adeo * cogitur * extirpari

Reuerentiæ totius * auditum, quia res * adiit dura, non frustra * cogimur hanc duriori * extirpare censura. Agnouimus enim quosdam pontifices præcepti principis apostolorum, qui ait, *Pascite qui in vobis est gregem, non coacte, sed spontanee, nec dominantes in clero, sed forma facti gregis*, ita esse immemores, vt quibusdam monasteriis, parochialibusque ecclesiis, aut suæ consanguinitatis personas, aut sui fauoris participes, iniquum sæpe statuant in prælatum; ita illis prouidentes commoda inhonesta, vt eisdem deferantur, aut quæ proprio episcopo dare iustus ordo poposcerit, aut quæ rapere deputati exactoris violentia potuerit. Proinde decenter omnibus placet, & in præsenti tale rescindere factum, & non esse de cetero faciendum. Nam quisquis pontificum deinceps, aut sanguine propinquis, aut fauore sibi personis quibuscumque deuinctis talia commodare lucra tentauerit * ausu nefandæ præsumptionis; & quod visum fuerit deuocetur in irritum, & qui ordinarit an-

1. Pet. 5.

Dist. 89. c. Decenter omnibus placet.

* ad suum nefandæ præsumptionis excidiũ, & quod

nuæ * excommunicationis ferat excidium. ANNO CHRISTI 656.

IV.

2. Cor. 2. De viduis supra diximus Conc. Tolet. IV. cap. 55.

Bene per Spiritum Dei possumus cum sancto Apostolo dicere, non ignorare nos astutias satanæ: quia impellimur zeli domus Dei ardore cremari. Videmus enim ad tanta fraudium studia conualescentem excreuisse perniciem, vt primæua patrum constitutio a quibusdam æstimetur illudi, & noua iudicum putetur intentio * falli. Nam inueniuntur nonnullæ viduæ diuersis excusationibus se adeo contegentes, vt blandiantur sibi, non se patrum plena religionis alligatas institutione teneri. Vnde antiquis inconcusse permanentibus regulis hoc adiicitur nouæ oraculo sanctionis, vt vidua, quæ sanctæ religionis obtinere propositum voluerit, sacerdoti, vel ministro, ad quem aut ipsa venerit, aut quem ad se venire contigerit, scriptis professionem suam faciat, a se, aut signo aut subscriptione * notatam, continentem, se & religionis propositum velle, & hoc perenniter inuiolate seruare. Ac tunc accepta a sacerdote vel ministro apta religionis * vsui veste seu lectulo, quiescens, siue quocumque loco consistens incunctanter vtatur: nec diuersi coloris, aut diuersæ partis eadem sit notabilis vestis, * nisi religiosa, & non suspecta, quæ careat & varietatibus colorum, & diuersitatibus * partium: adeo vt absque vlla suspicione transgressionis maneat vsui tantum apta sanctæ religionis, & * vsui sexus competens, ad testimonium probitatis. Vt autem deinceps nihil deuocetur in dubium, pallio purpurei vel nigri coloris caput contegat ab initio susceptæ

20. q. 1. Vidua, quæ sanctæ religionis.

* excommunicationi subiaceat: quæ vero ablata fortasse fuerint, ab eo qui tulit reddantur in duplum.

* pelli.

* notam,

* huius

* sed

* speciem:

* sui sexus

ANNO CHRISTI 656. ceptæ religionis : vt dum illic intulerit signum probabilis sanctitatis, vbi nullius falli poterit visio intuentis, * nusquam attentetur ausus detestandæ præsumptionis.

* nusquã ausus attentet

V.

* Omnibus feminis, * nihil excusationis valeat in oppositionum

* Omnes feminæ, quæ iam in præteritum religionis veste fuisse probantur indutæ, * nihil ad excusationem valeat oppositionum quælibet obiectio, quamuis diuersis aut callidis adumbrare se velint fallaciæ argumentis : sed ad sacratissimas sanctiones disciplina sanctior teneat eas religatas atque * subnexas. * Commoueantur sane sacerdotis auctoritate, vt sponte * ardeant : quæ si redire noluerint, impulsu sacerdotis ad religionis * habitum reducantur, & in monasteriis reductæ excommunicationis condignæ sententia feriantur. Hic idem quoque ordo in illarum condemnatione manebit, quæ quamlibet a sacerdote vel ministro sanctimoniæ vestem non accepissent, ipsæ tamen, aut indutæ sunt, aut illo indui habitu consenserunt, qui religionis esse cultus ab intuentibus crederetur, sicque coram ecclesia, vel sacerdote, aut etiam competentibus testibus quandoque indutæ * visæ certis indiciis aut testimoniis approbantur. Omnes hæ * tamen, seu post transgressum resumentes iteratam conuersionem, sicut præmissum est, & pallio capita contegant, & conscriptam roboratamque professionis faciat scripturam, per quam * alterius non sinantur relabi ad præuaricationis audaciam. Quæ vero ex omnibus his fuerint repertæ animum aut vestem in transgressionem dedisse, & excommu-

17. quæst. 1. Omnes feminæ : non ad verbum.

* subnixas.

* Cõmoneantur

*redeant:

* cultum

* veste

* tamen, seu veniẽtes ad primam religionem, seu post transgressa resumentes iterata conuersione,

* vlterius

nicationis ſententiam ferant, & rurſum mutato habitu in monaſteriis, donec diem vltimum claudant, ſub ærumnis arduæ pœnitentiæ maneant religatæ. ANNO CHRISTI 656.

VI.

Iuo p. 7. c. 27. Burch. lib. 8. cap. 1. Cum hucuſque diſſolutæ operationis effectus interdum nutare fecit honeſtæ conſtitutionis edictum, * dum * incondite reſolui putatur, quod * indiſſolubile ſanctionis auctoritate tenetur. Ideo quidquid obuium ex incerto * incurrit, euidenter abiici debet, vt de cetero nihil ſuperſit quod in dubium nutetur. Ideoque ſi in qualibet minori ætate, vel religionis tonſuram, vel religione debitam veſtem, in vtroque ſexu filiis aut vnus aut ambo parentes dederint, * certe aut nolentibus vel neſcientibus ſe, ſuſceptam non mox viſam in filiis abdicauerint, ſed vel coram ſe, vel coram eccleſia, palamque in conuentu eoſdem filios talia habere permiſerint, ad ſæcularem reuerti habitum ipſis filiis quandoque penitus non licebit: ſed conuicti, quod tonſuram aut religioſam veſtem aliquando habuerint, mox ad religionis cultum habitumque reuocentur, & ſub * æterna diſtrictione huiuſcemodi obſeruantiæ inſeruire cogantur. Parentibus ſane filios ſuos religioni contradere, non amplius quam vſque ad * decimum ætatis eorum annum licentia poterit eſſe. Poſtea vero, an cum voluntate parentum, an ſuæ deuotionis ſit ſolitarium votum, erit filiis licitum religionis aſſumere cultum. Quiſquis autem vel abolitione tonſuræ, vel ſæcularis veſtis aſſumptione detectus fuerit attigiſſe tranſ-

20. q. 2. Si in qualibet.

* proponimus ne reſolui putetur, * incognite * indiſſolubili * occurrit,

* forte

* ſtrenua

* duodecimũ al. quatuordecimum

ANNO CHRISTI 656. gressionem, & excommunicationis censuram accipiat, & religioni semper inhæreat.

VII.

[f] Septimæ collationis obiectu immane satis & infandum operationis studium nunc sanctum nostrum adiit Concilium; quod plerique ex sacerdotibus & Leuitis, qui pro sacris ministeriis, & pietatis studio, gubernationisque augmento sanctæ ecclesiæ deputati sunt officio, malunt imitari turbam malorum, potius quam sanctorum patrum insistere mandatis: vt ipsi etiam qui redimere debuerunt, venditiones facere intendant, quos Christi sanguine præsciunt esse redemptos; ita dumtaxat, vt eorum dominio quo sunt empti, in ritu Iudaismo conuertantur oppressi: & fit execrabile commercium, vbi nitente Deo iussum est sanctum adesse conuentum; quia [g] maiorum Canones vetuerunt, vt nullus Iudæorum coniugia [h] vel seruitia habere præsumat de Christianorum cœtu, sed sacræ fidei sibi cohærentia tam coniugia quam seruitia, fauente Deo, vnice adhæreant; dicente Propheta: *Qui habitare facit* [i] *vnanimes in domo.* Nam vere nec aduertunt primum quid Dominus præceperit per Moysem dicens: *Si quis furatus fuerit hominem, & vendiderit, conuictus, quod morte moriatur.* Et iterum: *Si fratrem tuum Hebræum redemeris, seruiet tibi septem annis, & liberum abire permittes.* Quod sine dubio ab eis præscimus impleri. Quid enim deterius, quidve in præceps, dum ipsi, quos nouimus Dei insectatores, ita malunt sibi concessa implere præcepta, vt nulla prorsus ratione maneant euitata,

Psalm. 67.

Exod. 21.

Deut. 15. secundum septuaginta.

ANNO CHRISTI 656.

quanto magis nos, qui redemptos nos congaudemus precio sanguinis sacri, conuenit custodire omnia præcepta? Quid igitur sacerdos ille, vel Leuita, siue etiam omnis athleta Christi sibi vendicare velit, dum Dominum & Redemptorem nostrum Iesum Christum non vult imitari; secun-

1. Paral. 15. dum quod ipse vaticinantibus prophetis ait: *Vos sacerdotes & Leuitæ afferte arcam Domini Dei Israel ad locum, qui paratus est: sit timor Domini vobiscum,*

1. Paral. 16. *& cum diligentia cuncta facite. Leuate sacrificium, & venite in conspectum eius, & adorate Dominum in*

Deut. 33. *decore sancto.* Et alibi: *Perfectio tua, & doctrina tua viro sancto tuo, Domine, vt ponat thymiama in furo-*

Malach. 2. *re, & holocausta super altare tuum.* Et illud: *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem de ore eius exquirunt: quia angelus Domini exercituum est. Lex ve-*

Ibidem. In vulgat. est: *In pace & æquitate ambulauit mecum, & multos, &c.* *ritatis in ore eius: & iniquitas non est inuenta in labiis eius. In pace dirigens ambulauit: & multos conuertit ab*

Psalm. 131. *iniquitate.* Necnon & Dauid: *Sacerdotes tui, Domine, induantur iustitia, & sancti tui lætentur. Viduam eius benedicens benedicam, & pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam salutari, & sancti eius exultatione exultabunt.* Quod & ipse Dominus & saluator

Matth. 10. apostolis suis præcepit, dicens: *Euntes per vniuersum mundum, prædicate euangelium regni: appropinquauit enim regnum cælorum: dæmonia eiicite, claudos cura-*

Matth. 24. *te, leprosos mundate, mortuos suscitate.* Et iterum: *Quis putas est fidelis seruus, & prudens, quem constituet Dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore* (opportuno.) *Beatus ille seruus, quem cum venerit Dominus eius inuenerit sic facientem: Amen*

ANNO CHRISTI 656. *dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum.* Nam & Petro dixit: *Simon Petre, si diligis me, pasce oues meas.* Vnde & apostoli in vnum commorantes, possessiones proprias & substantias vendebant: & non quidem credentium animas euertebant, sed magis vnicuique, prout opus erat, fidelium diuidebant. Quod & beatus admonet Petrus dicens: *Pascite qui est in vobis gregem Dei, custodientes, non coacte, sed spontanee secundum Deum, neque turpis lucri gratia, sed voluntarie: vt cum princeps pastorum apparuerit, percipiatis immarcescibilem gloriæ coronam.* Nam & Paulus ita ad Timotheum ait: *Exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in fide, in caritate, in castitate, vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Quia siue Iudæi, siue Græci, siue serui, siue liberi, vnum spiritum in Christo potati sumus, & semetipsum pro nobis tradidit, factus pro nobis maledictus, vt in nobis benedictio Abrahæ fieret.* Iacobus igitur ita loquitur: *Religio munda, & immaculata apud Dominum & Patrem hæc est, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc sæculo.* Dicat nunc quisquis ille est sectator interminabilis vertigo testatione, quis ex apostolis sanctis, vel ex omni turba credentium, quos aduocauit Dominus, quemquam vendidisset aliquatenus hominum; dum ipse Dominus in euangelio dicit: *Venit enim filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat.* Audi namque Zachæum Domino dicentem: *Ecce dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus: & si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum.* Quorum exempla apostoli &

Ioan. 21. Act. 4. 1. Pet. 5. 1. Tim. 4. 1. Cor. 12. Iacob. 1. Luc. 19. Ibidem.

omnis toga sanctorum martyrum & confessorum impleuerunt, & nobis implenda insinuauerunt, di- ANNO CHRISTI 656.
Philipp. 3. cente apostolo Paulo: *Imitatores mei estote, sicut & ego per omnia Christi.* Nam qua fronte, qua etiam conscientia, quisquis ille est prioris illius imitator proditoris, vt post huius nefanda commissa Domino Deo præsumat offerre libamina, aut perceptionis suscipiat sacra mysteria, quæ nobis est concessum in oblatione peccatorum nostrorum, dum
Matth. 27. dicit: *Non licet mittere eos in corbonam, quoniam precium sanguinis est.* Corbona enim nostrorum est arcana *peccatorum, in quo sanctum suscipimus cor- *fort. pectorum,
pus: & maxime nobis est custodiendum de talibus commerciis, ne inquinemur mentibus nostris, & proruamus cum Iuda negotiatore, cordibus cæci:
Marc. 14. secundum quod Dominus dicit: *Væ homini illi, per quem filius hominis tradetur in manibus peccatorum: bonum erat illi si natus non fuisset homo ille.* Quod non tantum pro Iuda, sed pro omnibus scilicet, *cuius *fort. qui ciusmodi
mercimoniis deseruiunt, & ipsi illi in diem iudicii erunt condemnati, per quem venumdati in hæresem ceciderunt Iudaice, aut etiam præsenti sæculo mala suscipient, secundum propheticum sermo-
Ierem. 30. quamquam paulo aliter. nem: *Ecce furor Domini egrediens, procella ruens in capite impiorum conquiescet.* Et iterum: *Propheta namque & sacerdos polluti sunt, & in domo mea inueni malum eorum, ait Dominus. Idcirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris. Impellentur enim, & corruent in ea, auferam enim super eos mala, annum visitationis eorum,*
Ierem. 23. Isa. 47. *ait Dominus.* Et per Isaiam: *Dedi populum meum in manu tua, non posuisti eis misericordiam, *aggrauasti iu- *super senem aggrau. est in Isaia.

ANNO CHRISTI 656. gum tuum valde, descende *in puluere, sede tacens, & intra in tenebras, veniet super te malum, & nescies, & irruet repente calamitas, quam non poteris expiare. Et iterum in euangelio Dominus dicit: Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimẽtis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Et illud: Cauete ab his qui deuorant domos viduarum simulantes longam orationem: hi accipient *damnationem maiorem. Et iterum: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendiis vestris. Quia si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei vt ligetur collo eius mola asinaria, & proiiciatur in mare. Vnde & in actibus apostolorum ita Dominum legimus dixisse: Saule, Saule, quid me persequeris? numquid in cælum ascenderat Saulus, vt ibidem persecutionem eius sustineret Dominus? sed in seruis suis habitans hanc *prolatus est sententiam, sicut ipse dicit: Qui vos spernit, me spernit; & qui me spernit, eum spernit qui misit me. Et illud: Qui non est mecum, contra me est, & qui non congregat mecum, spargit. Quod etiam dudum per prophetam dixit: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me: sine causa autem colunt me, docentes doctrinas, & mandata hominum. Et in euangelio: Quid enim prodest homini, si mundum vniuersum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur. Ecce paterfamilias plantauit vineam, id est, ecclesiam, & locauit eam agricolis, id est, sacerdotibus. Cum ergo venerit Dominus vineæ, quid faciet agricolis illis? Malos male perdet, & vineam locabit aliis agricolis, qui reddant ei fructus temporibus suis. Nam dicit

*sede in puluere,
*prolixius iudicium.
*f. prolocutus
Matth. 7.
Marc. 12.
Luc. 3.
Marc. 9.
Act. 9.
Luc. 10.
Matth. 12.
Isa. 29. Matth. 15. Marc. 7.
Matth. 16.
Matth. 21.

ANNO CHRISTI 656.

Matth. 14. & 24. ipse : *Vigilate & orate , ne intretis in tentationem : quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit.* Luc. 12. *Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo : Moram facit dominus meus venire : & cœperit concutere conseruos suos , & ancillas ; manducet autem & bibat cum ebriis , veniet Dominus serui illius in die qua non sperat , & hora qua ignorat* , & inutilem seruum Matth. 22. *mittet in tenebras exteriores : ibi erit fletus , & stridor dentium.* Si quis enim post hanc definitionem talia agere tentauerit , nouerit se extra ecclesiam fieri , & præsenti & futuro iudicio cum Iuda simili pœna percelli , dum modo Dominum denuo proditionis precio malunt ad iracundiam prouocare.

Opitulante miseratione diuina, & gloriosissimi Recceſuinthi principis inhærente voluntate religiosa, his gestis decentissime alligatis, & in pace connexis, ex totis præcordiorum * abditis damus gloriam & honorem soli æterno & immortali Deo Patri, & Filio, & Spiritui sancto, cuius donum collatum nobis agnoscimus, pro eius ecclesiæ statu , & prompte gerere curam & * posse sacri regiminis competentia disponere iura : a quo petimus & optamus, vt porrecta in longitudine felicium dierum sacratissimi principis vita, * & omni gloriarum decore perpetim * pollente salute, nobis quoque tribuat susceptum ecclesiæ suæ regimen in æquitate disponere, in solicitudine gubernare , & in pace tenere : vt post mundi huius * susceptа pericula peruenire possimus ad cælestia regna. Amen.

* visceribus

* possessa

* eam

* pollere

* suspecta

DECRETVM
PRO POTAMIO EPISCOPO.

ASSVMERE poteramus canoram in tantum fraternæ lætitiæ tibiam, quia diuina pietas Conuentum nostrum ad concordiæ conuocauerat studia, & conuenerat

* mœ-

ANNO CHRISTI 656.

* mœstitiam vitare, quoniam visitatione disciplinæ videbamur paternas regulas innouasse. * Sed grauius sistrum pro cymbalo sumimus, & funus pro carmine decantamus, gementesque cum Ieremiæ questibus dicimus: *Dissolutum est gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster.* Vnde & væ coram nobis conspicimus, quoniam cecidisse coronam capitis nostri videmus, dum tam nobile in infimum corruit, quod in tam sublime sanctitatis optimũ stetit. Ecce etenim tractantibus nobis in pace Dei de ecclesiasticis regulis, delatum est Conuentui nostro epistolium confusæ confessionis, & abolendæ subscriptionis, quod Potamius Bracarensis ecclesiæ episcopus de factis propriis suisque verbis annotarat & articulis: quo relato, quid obliteranda pagina, & abolenda literarum panderent elementa, fletibus potius quam sermonibus lacrymosa * concio recensuit. Tunc solitarie tantum secretimque adunatis pontificibus Dei, prædictum episcopum adesse coram nobis fecimus. Quem singultibus aggredientes amplius quam loquelis, reseratam illi suæ deformitatis & nostræ confusionis scripturam protulimus: quam accipiens, ac recurrens, sciscitantibus nobis, vtrum sui operis, & suæ annotationis intimatio esset; * ille suum actum, suique oris eloquium, suorum quoque digitorum esse robur asseruit, quod illic relegendo * peruidit. Rursum diuini nominis contestatione hunc adiurantes, obtestati sumus * vt, an de se sponte mendacium diceret, aut alicuius * violentia premeretur, & perterritus talia enarraret, veraciter indicaret. Qui mox flebili voce, luminibusque ploratu madentibus & fragore singultuum, cum vnius Dei nominis iuramento clamauit, se & vere eadem mala de se confiteri, & ad hæc confitenda nulla se violentia prægrauari. Vnde etiam ferme per nouem menses sponte deseruisse regimen ecclesiæ suæ, & ergastulo quodam, pro admisso flagitio acturus pœnitentiam, se concluisse edixit. Tunc per fidelem confessionem eius, agnito * quod tactu femineo sorduisset, & declarato, licet hunc paterna antiquitas sacris regulis deiicere ab honore decernat, nos tamen miserationis iura seruantes, non abstulimus nomen honoris, quod ipse sibi sui criminis confessione iam tulerat; sed valida auctoritate

Tbren. 5.

Potamius Bracarensis episcopus successit Iuliano. subscribit in VIII. Tolet. tano.

* abnuere mœstitiam vitæ,

*Sed grauius collisi threnum

* cognitio recessuit.

* illico

* prouidit.

* vt si nõ aut de se

* violentiæ prouentu

* quod tanto femineo sorduisset stupro, & licet

decreuimus, perpetuæ pœnitentiæ hunc inſeruire officiis, & ærumnis : prouidentes melius illum per aſperam & *dumoſam ire pœnitentiæ ſolicitudinem, vt quandoque perueniret ad refrigerii manſionem, quam relictum in voluntatis ſuæ latitudine ad præcipitium deiici æterna damnatione. Tunc venerabilem Fructuoſum eccleſiæ Dumienſis epiſcopum communi omnium noſtrum electione conſtituimus eccleſiæ Bracarenſis gubernacula continere : ita vt omnem metropolim prouinciæ Gallœciæ, cunctoſque epiſcopos populoſq; Conuentus ipſius, omniumque curam animarum Bracarenſis eccleſiæ gubernandam ſuſcipiens, ita componat atque conſeruet, vt & Dominum noſtrum de rectitudine operis ſui glorificet, & nobis de incolumitate eccleſiæ eius gaudium præſtet. Quia vero ad futura proſpicere conuenit, ne exoriri poſſit in ſtatu pacis quædã commotio litis, patrum ſententiã, quæ iam dictum Potamium epiſcopum rectitudine damnat, huic decreto connectere noſtra vigilantia procurat.

ANNO CHRISTI 656.

* dumoſam pœnitentiæ ſolitudinẽ quandoque peruenire

EX CONCILIO VALENTINO GALLIÆ, TITVLO QVARTO.

NEC illud, fratres, ſcribere alienum ab eccleſiæ vtilitate cenſuimus, vt ſciretis, quicumque ſub ordinatione, vel diaconatus, vel presbyterii, vel epiſcopatus mortali crimine dixerint ſe eſſe pollutos, a ſupradictis ordinationibus ſubmouendos ; reos ſcilicet, vel veri confeſſione, vel mendacio falſitatis. Neque enim abſolui poteſt * is qui in ſemetipſum dixerit, quod dictum in alios puniretur : quoniam omnis qui ſibi fuerit mortis cauſa, maior homicida fit.

* in his, ſi in ſeipſos edixerint

Multæ quidem & aliæ ſententiæ huic poterant inneƈti decreto, quæ prædictum Potamium epiſcopum * ſeueriſſima auƈtoritate abiicere iubent. Sed ex omnibus hanc conſcriptam ponere ſententiam maluimus : ne ſi totius damnationis edicta replicaſſemus, grauiſſimæ vltionis auƈtores exiſtere videremur. Factum eſt decretum ſub die Kalendarum Decembris, anno feliciter oƈtauo regni glorioſiſſimi domini noſtri Receſuinthi regis.

* ſæuiſſima

* Eugenius indignus Toletanæ ſedis metropolitanus epiſcopus hoc iudicii noſtri decretum ſubſcripſi.

Similiter & alii epiſcopi ſubſcripſerunt, numero viginti.

* Omnes ſacerdotes prædicti Cõcilii hoc ſtabiliter ſanciuimus.

ANNO CHRISTI 656.

ALIVD DECRETVM.

* Viuidis *& experiétia esse iudicantium comprobatur, & iusti summa iudicii plenior inuenitur. Ideo mẽtis intentionem orisque simul studia deducẽtes, agnitione audiendi negotii

*DIVTINIS tractationibus inueniri quod iustum est, *vt experientia est iudicantium comprobatum, ita & iuxta summi iudicii statuta plenior inuenitur auctoritas. Ideo mentis intentione, orisque simul, studia deducentes in cognitionem audiendi negotii, delatum est ad nos in conuentu sancti Concilii, ex directo glorioſi domini nostri Recceſuinthi regis, per illustrem Vvambanem, testamentum gloriosæ memoriæ S. Martini ecclesiæ Bracarensis episcopi, qui & Dumiense monasterium visus est construxisse ; vt reserato eo quid hic memoratus beatissimus vir decreuisset nostræ cognitioni patescceret. Quo testamento in omnium Conuentu relecto, comperimus ex ordine a memorato principe ad nos esse directum : quoniam idem gloriosæ memoriæ sanctissimus vir decreuerat , vt succedentibus per ordinem regibus , ad complementum eius ipsius testamenti constitutio commendata maneret. Tunc deinde illatum est nobis testamentum Recimiri memoratæ ecclesiæ Dumiensis episcopi, quod de rebus suis in eadem ecclesia decreuerat examinatione veridica dirimendum. Quo *relecto cognouimus eumdem auctorem suum illic diuersæ constitutionis edidisse conditiones:inter quas vnam validam conatus est religatione constringere, deputans & illationes tributorum, & precia frugum absque aliqua diminutione annua vice pauperibus erogari, nihilque esse absque deliberatione relictũ, *quo vsibus ecclesiæ possit quadam liberalitate seruire. Tunc ex voce partis Dumiensis ecclesiæ *astrictum est, quod * vniuersas species generis & corporis rerum, quæ in eiusdem ecclesiæ *domo intrinsecus ad vsus domesticos *ex tẽpore suæ ordinationis idem episcopus Recimirus inuenit, & quæ ipse aut de opere vtriusque sexus artificum familiarum ecclesiæ potuit habere confecta, atque illata, aut quæ sua *professione habuisse visus est conquisita,omnia moriens iussisset pauperibus erogari. Quædam vero ita vili precio vendi ordinasse,vt negotiatio earũ rerum perditio potius quam mercatio censeretur.*Addidisse quoque quosdam liberos ex eiusdem ecclesiæ familiis, quibus etiam cum

Subscribit in VII. Tolet. numéro septimus.

* relato

* quod

* adstructum * vniuersæ speciei, generis, & corporis rem, quæ * dono * & ex * prouisione

* Edidisse

aliis ad se pertinentibus omnibus, amplius quam quinquaginta reperitur vtriusque sexus dedisse mancipia. Quibus damnis ita cognitis, quia & cuncta remedia intrinsecus domus tam indiscrete largita fuerant, ne quid ad * integritatem ecclesiæ reliquum supereſſet, cum nulla imminens causa pauperum necessitatis existeret, * quæ hoc tam integre & perfecte examussim erogari deposceret, atque pro libertis illis nihil secundum canonicam sanctionem datum in commutationem patescceret ; sed nec pro mancipiis, & reliquis rebus eisdem libertis collatis, aliquid in repræsentationem ecclesiæ relictum notescceret : verum & suam rem ita in nomine pauperum relegasset, ne aliquid remedii ex hoc ecclesiasticus vsus attingeret, ducti sumus, tam rationis intuitu, quam paternarum sanctionum edicto, ipsius testamenti seriem, etsi non vsquequaque * in irritum deuocare, in quoddam tamen, rationabili auctoritate, temperamentum deducere : scilicet, quia tantorum dispendiorum damnis, a memorato Recimiro episcopo factis, res ecclesiastica dignoscitur subiacere, omnis res eius, quam inde * legatam reliquit pauperum nomini, tamdiu Dumiensi ecclesiæ plena deseruiat facultate, donec omne hoc damnum, quod in vtensilibus domus sustinuit, valeat euidentius reparari, ac tunc, completa restitutione damni, obseruetur, sicut decreta est, series testamenti. Liberti vero, qui ex familiis ecclesiæ facti sunt, & seu res vniuersa, quæ in mancipiis, aliisque corporibus, * vel illis suis hominibus collata esse dignoscitur, cuncta in discretione venerabilis fratris nostri Fructuosi episcopi disponenda relinquimus: vt quia hæc euidens ordo patrum in irritum deuocat, illius temperamentum hæc ad miserationem adducat, qualiter nec regulam paternam modus excedat, & miserationem seueritas non extinguat: vt secundum merita seruientium, & libertatis præmia, & rerum donaria, vel subtrahat, vel concedat. Editum sub die Kalendarum Decembris, anno feliciter octauo regni glorioſissimi domini nostri Recceſuinthi regis.

ANNO CHRISTI 656.

* dignitatem

* quæ in hoc sancta lex examussim erogare deprehensa est.

* in irritum rationabili temperamento deducere :

* alligatam

* vel illis vel suis

Eugenius indignus metropolitanus Toletanæ sedis episcopus hoc iudicii nostri decretum subscripsi.

Similiter & alii episcopi subscripserunt numero viginti.

ANNO CHRISTI 656.

SVBSCRIPTIONES.

Interfuerunt huic ſancto Concilio pontifices numero viginti.

[m] Eugenius regiæ vrbis metropolitanus epiſcopus.
Fugitiuus Spalenſis metropolitanus epiſcopus.
[n] Fructuoſus Bracarenſis metropolitanus epiſcopus.
Marcus Caſtellonenſis epiſcopus.
Vvidericus Segontienſis epiſcopus.
Mauritius Oretanus epiſcopus.
* Vbitericus Elenſis * Ibitaricus Elnenſis epiſcopus.
Dauila Complutenſis epiſcopus.
Egeredus Salmanticenſis epiſcopus.
Quiricus Barcinonenſis epiſcopus.
Cæſarius Olyſipponenſis epiſcopus.
Athanaſius Setabitanus epiſcopus.
Balduigius Arcauicenſis epiſcopus.
Euſicius Segobrienſis epiſcopus.
Hermenfredus Lucenſis epiſcopus.
Magnarius Accitanus epiſcopus.
Ilpidius Aſturicenſis epiſcopus.
Sozimus Elborenſis epiſcopus.
Stephanus Valerienſis epiſcopus.
Flauius Portucalenſis epiſcopus.

Vicarii epiſcoporum.

* abba agens Vicé Egilani Argefredus * abbas Eligani epiſcopi eccleſiæ Oxomenſis.
Martinus abbas Valdefredi epiſcopi eccleſiæ Menteſanæ.
*Giberici Eliga presbyter * Giberii epiſcopi eccleſiæ Bigaſtrenſis.
Agricius diaconus Vbinibalis epiſcopi eccleſiæ Illicitanæ.
Daniel diaconus Marcelli epiſcopi eccleſiæ Vritanæ.

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

[a] *Æra* 694.] Ambroſius Morales congregatum ait anno Domini 658. Vaſæus anno Domini 655. Verum conſtat aperte congregatum fuiſſe æra 694. Nam vndecimum Toletanum, vt dicitur Can. 1. eiuſdem, congregatum fuit poſt decem & octo labentium annorum excurſum a decimo, quod eſt æra 713. & bene; nam is eſt annus quintus Vvambæ regis. Tempus Concilii.

[b] *Paſchale feſtum.*] Quo die paſcha foret celebrandum olim dubitabatur, & eccleſiis minoribus maior eccleſia diem præſcribebat, vt ſtatutum inuenio Conc. Carthag. III. cap. 1. vbi præcipitur, vt omnes Africanæ prouinciæ epiſcopi obſeruationem paſchalem ab eccleſia Carthaginenſi curent accipere. Metropolitanus vero ſiue primas ad omnes epiſcopos literas dirigebat de die quo feſtum hoc celebrandum eſſet. Idque cauetur eodem Concilio cap. 41. I. Arelat. Can. 1. Bracarenſi II. cap. 9. & Carthag. V. cap. 7. vbi clarius dici- Cap. 1. Quo tempore paſcha celebrandum.

tur: *Placuit vt dies venerabilis paſchæ formatarum ſubſcriptione omnibus intimetur.* Toletano autem Concilio IV. ſtatuitur, vt metropolitani ſacerdotes, ante tres menſes Epiphaniarum, literis ſe inuicem inquirant; vt communi ſcientia edocti, diem reſurrectionis Chriſti comprouincialibus ſuis inſinuent. Die vero dominica feſtum hoc celebrandum decernit Pius papa I. epiſt. prima ad vniuerſos: & Victor papa I. epiſt. 1. non autem cum Iudæis, qui luna decimaquarta illud celebrant: vnde illud eccleſiaſtici 43. *A luna ſignum diei feſti, luminare quod minuitur in conſummatione.* vt conſtituitur Concil. Antioch. Can. 1. in quo etiam citatur Nicænum primum. Vnde hic dicitur: Ne in Iudaicum incidamus errorem. Vndecimo Kalendarum Aprilium mandat illud celebrari Innocentius I. epiſt. 11. & Vigilius papa epiſt. 1. cap. 5. Huius celebritatem ſex diebus terminari ſancit Concil. Matiſcon. II. Can. 2. De hac re etiam vide Iſidorum lib. 1. de officiis eccleſiaſt. Hoc anno 1582. reformatus eſt error anni, & paſchatis dies certus ſtatutus eſt, ſecundum Canones Concilii Nicæni, per Kalendarium Gregorianum, conſumptis decem diebus a quinto vſque ad decimumquintum menſis Octobris, aliiſque adhibitis regulis & canonibus ad certam ſemper paſchatis rationem habendam. ANNO CHRISTI 656.

Feſtum pẽtecoſtes celebre in Hiſpania.

[c] *Aduentum ſancti Spiritus.*] Pentecoſtes feſtum olim non in tota Hiſpania ſolitum fuiſſe celebrari, conſtat ex Concilio Eliberitano; vbi, vt huiuſmodi error corrigatur, ita cauetur cap. 43. *Prauam inſtitutionem emendari placuit, iuxta auctoritatem ſcripturarum, vt cuncti diem pentecoſtes celebremus. Quod qui non fecerit, quaſi nouam hæreſim induxiſſe notetur.* Præcipua vero anni feſta Concil. Agathenſe, Can. 22. ponit paſcha, natalem Domini, epiphaniam Domini, aſcenſionem Domini, pentecoſten, & natalem S. Ioannis Baptiſtæ. Quibus diebus illis qui in agro oratorium habebant, non licebat in eo, ſed in ciuitate, ſacro Miſſarum intereſſe; vt patet ex eodem loco, & diuo Iſidoro lib. de officiis eccleſiaſticis.

Solennitas natalis Domini quæ.

[d] *Natiuitatis dominicæ ſacrum.*] De feſto natiuitatis eſt apud Teleſphorum, qui fuit ſeptimus a Petro pontifex, in epiſtola ad vniuerſos, quo pacto celebrandum, & in nocte illa Miſſa eſt ſolenniter decantanda, cum angelorum hymno: aliaque quæ ibi de natali etiam Domini, & ab Iſidoro lib. de officiis eccleſiaſticis annotantur.

Solennitas annuntiationis quãdo in Hiſpania celebretur.

[e] *Sicut ex antiquitate regulari.*] Concilium Laodicenum: *In quadrageſima non celebrentur martyrum natalitia.* Can. 53. & habetur 33. quæſt. 4. Non oportet. Hæc ſolennitas annuntiationis eſt hodie celebris decimoquinto die Kalendarum Ianuariarum in ſancta eccleſia Toletana, omnique cultu & ſplendore veneratur, vocaturque expectatio partus, & feſtum dominæ noſtræ *de la O.* & in tota Hiſpania colitur vt feſtiuus dies, præcipue tamen in Toletana baſilica; eo quod eo ipſo die ſanctiſſima Virgo Ildefonſo archiepiſcopo oranti ad nocturnas preces, veſtem, qua in ſacris ſolennioribus vteretur, aſtante ſanctarum virginum choro, tradidit. Extat nunc lapis veneratione & pietate celeberrimus, in eodem auguſto templo, vt

ANNO CHRISTI 656. memoria maiorum acceptum traditumque est, quo stetit Virgo sanctissima, pedesque fixit. Hæc fusius traduntur in officiis ecclesiasticis ecclesiæ Toletanæ a S. D. N. Gregorio XIII. approbatis.

[f] *Septimæ collationis obiectu.*] Totum hoc caput in excusis desideratur. Cap. 7.

[g] *Maiorum Canones.*] Concil. III. Aurel. Can. 3. Eliberit. cap. 16. III. Tolet. cap. 14. Aut si iuncti separentur II. Aurel. Can. 18. & III. Aurel. Can. 13.

[h] *Vel seruitia.*] Sic multis Conciliis cautum, vt mancipia non habeant Christiana, III. Tolet. cap. 14. & IV. Tolet. cap. 65. & legibus Vvisegothorum lib. 12. titul. 3. leg. 12. quæ est Eruigii: Ne Iudæis mancipia seruiant, vel adhæreant Christiana, & leg. 16. ibidem.

[i] *Vnanimes in domo.*] Psal. 67. vbi vulgata editio habet: *Deus qui habitare facit vnius moris in domo.* Septuaginta vnius moris μονοτρόπους transferunt. Hieronymus ita: Deus inhabitare facit solitarios, quod μονότροπος vox etiam significat. Sic Basilius, & alii μονότροπον βίον solitariam vitam appellant. Addit Hieronymus super hunc psalmum: In Hebræo habetur: *Dominus inhabitare facit monachos in domo.* Augustinus ibidem legit: Qui habitare facit vniusmodi; explicatque vnanimes vnum sentientes, & vnius moris. Explicatur.

[k] *Potamius episcopus.*] Potamius Bracarensis episcopus, eo quod tactu femineo sorduisset, deponitur a sede. Sic enim cautum erat Canone apostolorum 25. *Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est, deponatur: non tamen communione priuetur: dicit enim scriptura: Non vindicabit Dominus bis in idipsum.* Habetur dist. 81. cap. Presbyter. Potamius quis.

[l] *Subscriptiones.*] Subscribunt in decimo Concilio Toletano fere iidem episcopi qui in nono hoc ordine: Athanasius Setabitanus, qui in VIII. & IX. Balduigius Arcauicensis, in VIII. & IX. Dauila Complutensis in VIII. & IX. Eugenius regiæ vrbis in VII. & VIII. Vnde deducitur duodecim annos tenuisse Toletanam sedem, vt testatur Ildefonsus de viris illustribus: nam in V. & VI. alter Eugenius subscribit, cui hic successit. Egeredus Salmanticensis, qui in VII. & VIII. Eusicius Segobrienſis, qui in IX. Egilanus Oxomensis, qui & Egila, in IV. & V. Gibericus Bigastrensis per procuratorem, qui in VIII. & IX. Hermenfredus Lucensis, qui in VIII. Marcus Castellonensis qui in VII. VIII. & IX. Mauricius Oretanus, qui in VIII. & XI. Magnarius Accitanus, qui in IX. Marcellus Vrcitanæ per procuratorem, qui in VIII. & IX. Stephanus Valerienſis, qui in IX. Vvidericus Segontienſis, qui in VIII. & IX. Vbinibal Illicitanæ per procuratorem, qui in VII. VIII. & IX. Valdefredus Mentesanæ per procuratorem, qui in IX. Præterea subscribũt Cæsarius Olysipponensis, qui successit, Neufrido, in VII. Fugitiuus Hispalensis, qui successit Antonio, in VIII. Fructuosus Bracarensis, qui successit Potamio deposito, in VIII. Flauius Portucalensis, qui successit Vsibefo, in VI. Ilitaricus Elnensis, qui successit Acutulo, in VI. Ilpidius Asturicensis, qui successit Candidato, in octauo. Quiricus Barcinonensis, qui successit Olæ, in octa- Qui quotve episcopi subscripserint.

uo. Sozimus Elborensis, qui succeſſit Abientio, in octauo. ANNO CHRISTI 656.

In hoc Concilio, quamuis est nationale, non subscribunt abbates, neque viri illustres officii palatini. forte eæ subscriptiones desunt in manuscriptis codicibus.

[m] *Eugenius.*] Interfuit VIII. & IX. Conciliis Toletanis, vir sanctus. sunt qui affirmant inter diuos relatum fuisse.

Fructuosus quis.

[n] *Fructuosus.*] Fructuosus ex regio Gothorum sanguine ortus, ducis filius, episcopi Palentini Tonantii discipulus, multorum monasteriorum conditor, & pater, ex Complutensi abbate, cum monasterium exædificauerat, ad Virgidiensem tractum Iusti & Pastoris martyrum nomine Dumiensis episcopus creatus, in Potamii deiecti locum subrogatus, Bracarensis ecclesiæ curam suscepit. Actis huius Concilii post Eugenium Toletanum, & Fugitiuum Hispalensem subscribit. Eius memoria cum sanctitatis opinione a populis Bracarensibus & Compostellanis colitur, festo die dicato ad sextum decimum Kalendas Maii. Corpus eius in monasterio ab ipso exædificato inter Dumium & Bracaram sepulturæ mandatum, postea Iacobo Gelmiride primo Compostellæ archiepiscopo Compostellam translatum, vbi magna populi veneratione colitur.

IACOBI SIRMONDI ADMONITIO AD LECTOREM DE SEQVENTI COLLATIONE.

Disputatio Maximi cum Theodosio Cæsareæ in Bithynia episcopo, & proceribus qui cum illo venerant, Bizyæ in exilio ipso peracta est, anno, vt mensis Augustus & 14. indictionis nota docet, 656. Quare in annalibus ecclesiasticis recte huic anno adscribitur. Male autem iudicum quæstio, quæ Maximi exilium, vt dictum est, antecessit, in sequentem annum ibidem coniecta est, cum ad præcedentem referri deberet.

TOMVS CONTINENS RELATIONEM de dogmatibus quæ mota sunt inter sanctum Maximum & Theodosium episcopum Cæsareæ Bithyniæ, seu consules qui cum eo erant.

Ex collectaneis Anastasii bibliothecarii a R. patre Iacobo Sirmondo societatis Iesu editis.

QVÆ mota sunt de immaculata nostra Christianorum fide, atque subintroducta contrariorum nouitate, inter abbatem Maximum & Theodosium episcopum Cæsareæ Bithyniæ, necessarium duxi manifesta facere omnibus vobis, qui in orthodoxia consistitis: vt cum certius de his scire visi fueritis, glorificetis magis ac magis amatorem hominum Deum, qui dat verbum in apertione oris timentium se: ne forte more solito veritatis inimici

huic

huic contraria diffamantes, corda vestra conturbent. Igitur nono Kalendas Septembris, quæ nunc transacta est quartædecimæ indictionis, exiuit ad eum in exilium, in quo positus seruabatur, id est ad castrum Bizyæ, prædictus episcopus Theodosius, ex persona, vt dixit, Petri Constantinopolitani præsulis missus, nec non & Paulus ac Theodosius consules, vt fassi sunt, & ipsi ex persona imperatoris directi. Et cum ascendissent ad prædictũ monachum Maximum in locum in quo retrusus habebatur, sederunt, & præceperunt etiam & ipsum sedere. Aderat autem cum illis etiam episcopus Bizyæ. Et dicit ad eum Theodosius episcopus: Quomodo habes abba? Et Maximus ad eum: Sicut prædestinauit Deus ante omnia sæcula prouisoriam fore circa me dispensationem, sic habeo. THEODOSIVS. Ergone prædestinauit Deus ante omne sæculum quæ circa singulos sunt? MAXIMVS. Si præsciuit, vtique & prædestinauit. THEODOSIVS. Quid est hoc ipsum quod asseris, præsciuit & prædestinauit? MAXIMVS. Præscientia est cogitationum & sermonum & operum quæ ex nobis sunt: prædestinatio vero eorum est quæ ex nobis non accidunt. THEODOSIVS. Quæ sunt illa quæ ex nobis sunt, & quæ ex nobis non sunt? MAXIMVS. Vt liquido patet, omnia sciens dominus meus probando interrogat seruum suum. THEODOSIVS. Per veritatem Dei ignorans & discere volens percontatus sum differentiam eorum quæ sunt ex nobis, & quæ non sunt ex nobis, & qualiter quædam sub præscientia Dei, quædam vero sub prædestinatione consistant. MAXIMVS. Ex nobis sunt voluntaria omnia, id est virtutes & vitia. Non ex nobis autem sunt illationes accidentium nobis pœnalium modorum, vel his contrariorum. Neque enim ex nobis est vel nocens languor, vel lætificans sanitas, licet operatrices horum causæ ex nobis existant: vt puta intemperantia causa est languoris, quemadmodum temperantia causa est sanitatis. Et regni cælestis causa mandatorum custodia, quemadmodum & ignis æterni horum transgressio. THEODOSIVS. Ergone propter hoc tribularis in exilio isto, quoniam digna quædam hac tribulatione gessisti? MAXIMVS. Rogo vt Deus hac tribulatione remetiatur excessus meos, quibus ei peccaui in præuaricatione iustificationum mandatorum

ſuorum. THEODOSIVS. Non eſt etiam probationis cauſa tribulatio multis illata? MAXIMVS. Probatio ſanctorum eſt, vt ſcilicet per tribulationes vitæ hominum manifeſtentur affectus eorum qui ſunt circa id quod eſt naturaliter bonum, ſibimet inſinuantes ignotas omnibus virtutes ſuas, vt in Iob & Ioſeph. Siquidem alter ad manifeſtationem abſconſæ fortitudinis tentabatur, alter vero ad declarationem ſanctificatoriæ pudicitiæ probabatur. Et omnis ſanctus non ſponte tribulatus ad quaſdam huiuſcemodi diſpenſationes tribulatur, vt per infirmitatem qua permittitur moleſtiam pati, ſuperbum & apoſtatam draconem conculcet, id eſt diabolum. Patientia enim probationis opus eſt in vnoquoque ſanctorum. THEODOSIVS. Per veritatem Dei bene dixiſti, & confiteor vtilitatem, & quærebã in talibus ſemper diſputare vobiſcum. Sed quia pro alio capitulo ego & domini mei futuri patricii profecti ſumus, & per tot interualla locorum aduenimus, rogamus te quæ a nobis proferuntur ſuſcipere, & totum orbem lætificare. MAXIMVS. Quæ ſunt hæc, domine? vel quis ego, & vnde ſum, vt in his quæ protenduntur mihi, conſenſus meus totum lætificet orbem? THEODOSIVS. Per veritatem Domini noſtri Ieſu Chriſti, quod dico tibi ego & domini mei futuri patricii, ex ore domini noſtri patriarchæ ac pii domini orbis audiuimus. MAXIMVS. Iubete, domini mei, dicere quæ vultis & quæ audiſtis. THEODOSIVS. Rogat imperator & patriarcha per nos, cognoſcere a te, qua pro cauſa non communices throno Conſtantinopolitano. MAXIMVS. Habetis ſuper hoc præceptionem in ſcriptis a piiſſimo imperatore, vel patriarcha? THEODOSIVS. Non debueras, domine, nobis incredulus eſſe. Licet enim exiguus ſim, ſed epiſcopus audior, & iſti domini mei pars ſenatus exiſtunt. Nec venimus ad tentandum te, abſit. MAXIMVS. Quoquomodo veniſſetis ad ſeruum veſtrum, ego abſque omni reuerentia dico cauſam ob quam non communico throno Conſtantinopolitano. Verumtamen etſi aliorum eſſet fas per contandi qua pro cauſa, veſtrum non eſſet, qui me cauſam certius noſtis. Scitis nouitates quæ factæ ſunt a ſexta indictione tranſacti circuli, incœptas ab Alexandria per nouem capitula a Cyro, qui neſcio quo pacto illic factus eſt præſul: quæ videlicet firmata ſunt a

throno Constantinopolitano: necnon & alias immutationes additioneſque ac diminutiones, quæ factæ ſunt in Cõcilio a Sergio, Pyrrho, ac Paulo, qui eccleſiæ Byzantii præfuerunt. Quas videlicet nouas adinuentiones eſſe omnis noſter orbis agnoſcit. Hac pro cauſa non communico ego ſeruus veſter eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Tollantur offendicula quæ poſita ſunt a prædictis viris, cum eiſdem ipſis qui poſuerunt hæc, quemadmodum dixit Deus: *Et lapides a via proiicite:* & planam & detritam, atque ab omni ſpinoſæ hæreſeos prauitate liberã viam euangelii gradiantur. & tum inueniens quemadmodum erat incedo & ipſe abſque omni hortatu humano. Donec autem ſuper offendiculis poſitis, & his qui poſuerunt ea, gloriantur præſules Conſtantinopolitani, nullus ſermo vel modus eſt qui mihi perſuadeat illis communicare. THEODOSIVS. Numquid malum quid confitemur, vt ſeparare te huius rei cauſam conueniat a communione noſtra? MAXIMVS. Quia vnam operationem dicentes deitatis & humanitatis Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, confunditis tam theologiæ quã diſpenſationis ſermonem. Si enim credere oportet patribus qui aſſerunt, quorum eſt operatio vna, horum & ſubſtantia vna, quaternitatem facitis ſanctam trinitatẽ, quaſi congenita Verbo facta carne ipſius: quæ etiam careat cognata identitate, quam nobiſcum, & cum ea quæ ſe peperit naturaliter habet. & rurſus perimentes operationes, & vnam voluntatem aſſeuerantes deitatis ipſius & humanitatis, adimitis eius bonorum diſtributionem. Si enim nullam habet ſecundum illos qui hoc ſanxerunt operationem, perſpicuũ eſt quod licet velit miſereri non poſſit; detruncata nimirum eius operatione bonorum: ſed dumtaxat operatione naturali excepta, nihil eorum quæ ſunt operati vel agere conſtat. Alias autem & carnem facitis voluntate quidem concreatricem omnium ſæculorum, & eorum quæ ſunt in eis, Patri & Filio ac Spiritui ſancto. natura vero creatam, vel, vt verius dicamus, non habentem initium voluntate, ſi diuina voluntas ſine initio eſt, vtpote quæ ſit deitatis ſine initio exiſtentis, natura vero recens. Quod non ſolum omnem ſenſum excedit, ſed & omnem impietatem. Non enim dicitis abſolute tantum vnam voluntatem, ſed & iſtam diuinam. Diuinæ vero volunta- *Ier. 50.*

tis nemo poteſt initium excogitare temporale, vel finem: nam nec diuinæ naturæ, cuius eſt ſubſtantialis voluntas. Rurſus autem aliam introducentes nouitatem, adimitis omnimodis omnia ſignificantia & commendantia diuinitatem & humanitatem Chriſti, legibus & typis ſancientes, neque vnam neque duas in eo voluntates aut operationes dicendas; quod rei eſt eſſentiam non habentis. Nihil enim eorum quæ ſunt, ſi intellectuale eſt, priuatur voluntatem habente virtute ac operatione; ſi ſenſuale, ſentiente operatione; ſi germinabile, creſcente ac alente operatione; ſi penitus inanimale eſt, & ea quæ ex more dicitur vita caret, operatione ac opportunitate. & indicant omnia quæ ſic ſunt opitulatiua ſenſibus ſenſualium. operatio enim talium eſt, ſubiici vtique viſui per apparitionem ſuam, auditui per ſonum, odoratui per odorationem quamdam amplexibilem, guſtui per quoſdam humores, & tactui per reciprocam impreſſionem. Sicut enim operationem viſus dicimus videre, ita & viſorum videri, & cetera omnia ſecundum eumdem aſpicimus fieri modum. Si igitur nihil eorum quæ ſunt eſt omni penitus operatione deſtitutum, Dominuſque noſter & Deus (propitius eſto Domine) nullam habet naturalem voluntatem vel operationem in vtriſque, ex quibus, & in quibus, & quæ eſt, quomodo poterimus aut eſſe, aut vocari Dei cultores, ſecundum nullum modum exiſtere cum voluntate vel operatione dicentes, qui adoratur a nobis, Deum? Expreſſe namque a ſanctis patribus edocemur, cum dicunt: Quod enim nullam virtutē habet, neque eſt, neque aliquid eſt, neque eſt quæuis eius omnino poſitio. THEODOSIVS. Quod factum eſt per diſpenſationē, ne accipias vt ratum dogma. MAXIMVS. Si non eſt ratum eorum dogma qui hunc recipiunt, typus qui ſancit & lex. nullam dicendam Domini voluntatem vel operationem, quarum detruncatio inexiſtentiam indicat eius qui fuerit his priuatus, qua pro cauſa barbaricis & ſine Deo gentibus me abſque honore tradidiſtis? Qua pro cauſa damnatus ſum ad habitandum Bizen, & conſeruorum meorum alter quidem Perberim, alter vero Meſembriam? THEODOSIVS. Per Deum qui me iudicaturus eſt, & quando factus eſt dixi, & nunc idipſum dico, quia male, & ad læſionem multorum factus eſt typus. Verum

occasio facta est vt exponeretur alterna lis orthodoxorum super operationibus & voluntatibus altercantium: & vt omnes pace mutua fruerentur, considerauerunt quidam huiusmodi voces silentio comprimendas. MAXIMVS. Et quis fidelis suscipit dispensationem taceri facientem voces, quas dici per apostolos, & prophetas, atque doctores Deus omnium dispensauit? Et inspiciamus, domine magne, in quod malum deueniat tractatum capitulum istud. Si enim Deus posuit in ecclesia primo apostolos, secundo prophetas, tertio doctores ad perfectionem sanctorum, dicens in euangelio apostolis, & per eos his qui post ipsos sunt: *Quod vobis dico, omnibus dico*: & iterum: *Qui recipit vos, me recipit: & qui vos spernit, me spernit*; manifestum est ac perspicuum, quod qui non recipit apostolos, & prophetas, & doctores, sed spernit voces eorum, ipsum Christum spernit. Inspiciamus autem & aliud. Deus eligens excitauit apostolos, & prophetas, atque doctores ad perfectionem sanctorum. At vero diabolus falsos apostolos, & falsos prophetas, & falsos doctores contra pietatem eligens excitauit; quo & vetus lex impugnetur & euangelica. Falsos autem apostolos, & falsos prophetas, & falsos doctores solos hæreticos intelligo, quorum sermones & cogitationes peruersæ consistunt. Sicut ergo is qui veros apostolos, & prophetas, & doctores recipit, Deum recipit: ita & qui falsos apostolos, & falsos doctores recipit, diabolum recipit. Igitur qui pariter cum sceleſtis & immundis hæreticis sanctos eiecit, (suscipite me dicentem veritatem) Deum liquido cum diabolo pariter condemnauit. Itaque si examinantes nouitates, quæ temporibus nostris effectæ sunt, eas ad hoc deuenisse inuenerimus summum malum, videte ne forte pacem prætendentes, apostasia reperiamur languere, & prædicare; quam præcursuram fore antichristi aduentum sacratissimus dixit apostolus. Hæc absque subtractione dixi vobis, domini mei, vt parcatis vobismetipsis, & nobis. Iubetis vt hæc scripta in libro cordis mei habens, ingrediar & communicem in ecclesia in qua hæc prædicantur, & fiam cõmunicator eorum qui veraciter quidem Deum, falso vero diabolum cum Deo eiiciunt? Ne fiat mihi a Deo, qui propter me secundum me factus est absque pec-

Marc. 13. Matth. 10. Luc. 10.

cato. Et genu flexo dixit: Quidquid iusseritis in seruum vestrũ facere, facite. Ego his qui hæc recipiunt nunquam communicabo. Et ceu gelidi facti super his quæ dicta fuerant, deorsum capita summittentes, siluerunt per multam horam. & annuens, atque abbatem Maximum Theodosius intuitus dixit: Nos fide dicimus tibi dominum nostrum imperatorem, quod te communicante tollat typum. MAXIMVS. Multum adhuc distamus abinuicem. Quid faciemus de confirmata synodice voce vnius voluntatis in eiectionem omnis operationis a Sergio, Pyrrho, ac Paulo? THEODOSIVS. Illa charta deposita est, & proiecta. MAXIMVS. Deposita est ex lapideis parietibus, non tamen ex intellectualibus animabus. Suscipiant damnationem horum quæ Romæ synodice prolata est per pia dogmata, seu regulas, & soluitur medius paries, atque hortatione non indigebimus. Et ait Theodosius episcopus: Non est firmata Synodus quæ Romæ celebrata est, quoniam sine iussione facta est imperatoris. MAXIMVS. Si Synodos quæ factæ sunt iussiones imperatorum firmant, & non pia fides, recipe Synodos quæ contra homousion factæ sunt; nam iussione principum sunt patratæ. Primam videlicet in Tyro, secundam in Antiochia, tertiam in Seleucia, quartam in Constantinopoli sub Eudoxio Ariano, quintam in Nice, quæ est in Thrace, sextam in Sirmio; & post hæc multo post septimam in Epheso secundam, cui Dioscorus præfuit. Omnes enim has imperatorum iussio aggregauit: attamen omnes damnatæ sunt propter impietatem infidelium dogmatum ab eis confirmatorum. Quare autem non abiicitis eam quæ deposuit Paulum Samosatenum sub sanctis & beatis Dionysio papa Romano, & Dionysio Alexandrino, atque Gregorio miraculorum patratore, qui eidem præfuit Synodo, quoniam non est iussione facta imperatoris? Qui præterea Canon promulgat solas illas approbandas Synodos, quæ imperatoris iussione sunt congregatæ? Verum, etsi omnino iussione imperatorum Synodos aggregetis, illas nouit sanctas & probabiles Synodos pius ecclesiæ Canon, quas rectitudo dogmatum approbauit. Sed & bis, quemadmodum nouit Dominus meus, & alias docet, fieri Synodos in omni prouincia per singulos annos

regula sancit, iussionis imperialis nullam memoriam faciens, ad tuitionem salutaris fidei nostræ, & correctionē omnium capitulorum, quæ diuinæ non conueniunt ecclesiæ legi. Et dixit Theodosius episcopus: Ita est vt asseris: dogmatū quippe rectitudo Synodos roborat. Verumtamen non recipis libellum Mennæ, in quo vnam voluntatem & vnam operationem Christi dogmatizauit? MAXIMVS. Ne det Dominus Deus. Vos non recipitis, sed eiicitis omnes doctores qui post sanctum Calchedonēse Concilium decertauerunt aduersum Seueri execrabilem hæresim: & ego habeo recipere libellum Mennæ, qui post Concilium fuit, per quem liquido sentire dignoscitur cum Seuero, & Apollinario, & Macedonio, & Ario, ac omni hæresi, & accusat Concilium, imo perfecte reiicit per ea quæ dogmatizauit? THEODOSIVS. Quid ergo, penitus non recipis vnam operationem? MAXIMVS. Et quis dicit vnam operationem ex probabilibus magistris ecclesiæ? Et attulit Theodosius scripta, quæ falso ab eis ferebantur esse sanctorum Iulii Romani, & miraculorum factoris Gregorii, atque Athanasii testimonia, & legit ea. Et dixit Maximus: Timeamus nunc Deum, & ne velimus irritare illum in hæreticorum prolatione testimoniorum. Nullus enim ignorat hæc impii esse Apollinarii. Ergo si alia forsan habes, ostende. Nam hæc proferentes, plus credere cunctis persuadetis, quod secundum veritatem impii Apollinarii & nequam cum eo sentientium opinionem renouasse tis. Et profert idem episcopus Theodosius sub nomine Chrysostomi duo testimonia, quæ agnoscens abba Maximus ait: Hæc Nestorii sunt, qui personalem in Christo dualitatem vesane dogmatizauit. Et statim furore feruescens Theodosius dixit: Domne monache, Satanas locutus est per effrenatum os tuum. MAXIMVS. Ne tristetur dominus meus contra seruum suum. Et mox sumens ostendit ei easdem voces esse Nestorii, & in quibus sermonibus eius iacerent. THEODOSIVS. Deus nouit, frater, hæc testimonia patriarcha mihi dedit. Verum ecce, alia quidem horum dixisti Apollinarii, alia vero Nestorii. Et producto sancti Cyrilli testimonio, quod ait, vnam atque cognatā per vtramque demonstrans operationem, dixit: Quid ad hæc dicis? MAXIMVS. Sunt quidam osten-

dentes illud in veritate per additionem positum in interpretatione euangelii, quæ facta est ex hoc sancto patre, a Timotheo Æluro. Verum, sit secundum vos eius. Scrutemur igitur sensum paternarum vocum, & cognoscamus veritatem. THEODOSIVS. Hoc non permitto fieri. Simplices enim voces necessarium habes recipere. MAXIMVS. Dic mihi differentiam deprecabilis factus vocum ad varias. THEODOSIVS. Vt sicuti est recipias vocem, & ne scruteris sensum ipsius. Et MAXIMVS. Euidenter, inquit, nouas & extraneas ecclesiæ etiam super vocibus introducitis leges. Si secundum vos non oportet scrutari voces scripturarum ac patrum, abiicimus omnem scripturam, veterem scilicet, atque nouam. Audiui enim dicentem Dauid: *Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum:* præsertim cum nemo sine scrutinio possit exquirere Deum. Et rursus: *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo.* Tamquam scrutinio agente ad cognitionem legis atque scientiæ, cum desiderio persuadeat dignis ex corde eam custodire per completionem sanctorum quæ in ea posita sunt mandatorum. Et iterum: *Mirabilia testimonia tua, ideo scrutata est ea anima mea.* Quid autem parabolas, & ænigmata, & obscuros sermones scrutari nos vult prouerbialis sermo? Quidve Dominus in parabolis loquens vult intelligere discipulos suos, parabolarum edocens sensum? Quid etiam præcipiens: *Scrutamini scripturas*, vtpote testimonium perhibentes de se? Quid & primus apostolorum Petrus docere vult: *De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt prophetæ*, dicens? Quid vero Paulus diuinus apostolus, dicens: *Si opertum est euangelium, sed in his qui pereunt est opertum, in quibus sæculi huius excæcauit oculos mentis eorum, vt non luceat eis illuminatio scientiæ Christi.* Vt apparet, similes nos vultis esse Iudæis, qui simplicibus, vt dicitis, vocibus, id est sola litera, veluti quadam mole mentem obruentes, euulsi sunt a veritate, velamen habentes in cordibus suis, vt non intelligant spiritum, qui proprie est & occultatur in litera. Vnde & ait: *Litera quidem occidit, spiritus vero viuificat.* Certus efficiatur dominus meus, quia ego nullatenus patiar suscipere vocem absque sensu qui reiacet in ipsa, ne fiam

Psal. 118. 2.
Ibidem 34.
Ibidem 129.
Ioan. 5.
1. *Pet.* 1.
2. *Cor.* 4.
1. *Cor.* 3.

mani-

manifestus Iudæus. At vero Theodosius hoc audito ait: Vnam operationem Christi substistentialem debemus dicere. MAXIMVS. Inspiciamus malum quod ex hoc gignetur, & fugiamus externam hanc vocem: hæreticorum enim est tantum, qui deorum multitudinem colunt. Si enim substistentialem Christi dixerimus vnam operationem, cum non aptetur aliquando secundum substistentiam Patri & Spiritui Filius, haud dubium quin nec secundum substistentialem operationem, cogemur quemadmodum Filio, ita & Patri & Spiritui substistentiales operationes tribuere: & secundum vos, quatuor operationes habebit beata diuinitas, tres segregatiuas personarum in quibus est, & vnam communem significatiuam societatis, quæ est secundum naturam trium substistentiarum. Et secundum patres, si dumtaxat eorum doctrinam recipimus, quadripertita erimus deitate languentes. Naturalem quippe, non substistentialem omnem esse decernunt operationem. Et si hoc verum est, sicut reuera est, quatuor naturas, & quatuor natura deos differentes abinuicem substistentia & natura dicere apparebimus. Verumtamen, quis dixit, aut contemplatus est seorsum habitam operationem cuiuspiam eorum quæ sub aliqua specie rediguntur, & sub communi diffinitione speciei natura taxantur? Nunquam enim aliquando fit id quod natura commune est, vnius & solius cuiuslibet proprium. Substistentialia namque indicia, vtputa nasi prolixitas seu breuitas, aut oculorum albedo, aut caluitium, & quæcumque sunt talia, quæ deputatiua accidentia sunt numeris abinuicem differentibus. Omnis enim homo, vt aliquid natura existens, sed non vt quis, substistentia dignoscitur operari secundum categoricam rationem, quæ tam singulariter quam communiter intelligitur, nec non & dicitur. Vtputa animal rationale mortale, quod est generalis secundum nos rationis. Omnes enim eamdem percipimus vitam, & eamdem rationabilitatem, & flexum & deflexum, & sedere, & stare, & loqui, & tacere, & videre, & audire, & tangere: quæ sunt rationis, quæ communiter in nobis intelliguntur. Non itaque oportet innouare voces non habentes vim, vel sacræ scripturæ, vel patrum,

aut naturalem, sed exteram, & versutiis hominum adinuentam. Verumtamen ostende mihi hanc positam in quouis patre, & iterum sensum eius qui hanc dixit inquiremus. THEODOSIVS. Quid ergo? non oportet omnimodis in Christo dicere vnam operationem? MAXIMVS. Secundum sanctam scripturam, sanctosque patres, nil tale dicendum suscepimus. Sed quemadmodum duas naturas Christum, ex quibus & est, ita & naturales eius voluntates & operationes conuenientes sibi, cum sit natura Deus, idem ipse simul & homo, credere iussi sumus & confiteri. THEODOSIVS. Vere, domine, & nos confitemur & naturas & operationes diuersas, id est diuinam & humanam, atque ipsius cum voluntate deitatem, sed & cum voluntate humanitatem: quoniam sine voluntate nullatenus erat anima eius. Duas autem non dicimus, ne hunc sibimet pugnam inferentem introducamus. MAXIMVS. Ergone duas naturas dicentes, repugnantes eas infertis propter numerum? THEODOSIVS. Non. MAXIMVS. Ergone naturis designatus numerus non diuidit, sed cum in voluntatibus & operationibus dicitur, diuisionis habet virtutem? THEODOSIVS. Vtique in his diuisionem habet, & patres numerum in voluntatibus & operationibus non dixere, fugientes diuisionem; sed alteram & alteram, atque diuinam & humanam, duplam, duplicem, & vt dixerunt dico, & vt fassi sunt fateor. MAXIMVS. Propter Dominum, si quisquam tibi dixerit alteram & alteram, quot intelligis? vel duplam aut duplicem, quot intelligis? THEODOSIVS. Noui qualiter intelligam: duas autem non dico. Tunc conuersus abba Maximus ad principes, dixit: Propter Dominum, si audieritis vnam & vnam, & aliam ac aliam, aut bis duas, aut bis quinque, quid intelligentes his qui hoc dicerent responderetis? Et dixerunt: Quoniam adiurasti nos, vnam & vnam, duas intelligimus, & alteram & alteram, duas intelligimus, & bis duas quatuor intelligimus: similiter & bis quinque decem. Et quodammodo reueritus Theodosius responsionem eorum, ait: Quod non est a patribus dictum non dico. Et accepto protinus abba Maximus libro gestorum sanctæ ac apostolicæ Synodi Romanæ, monstrauit

sanctos patres duas voluntates & operationes Saluatoris nostri & Dei Iesu Christi aperte dicentes. Quem acceptum ab eo Theodosius consul legit, sed & omnia sanctorum testimonia patrum. Tuncque respondens Theodosius episcopus dixit: Deus scit, nisi quia personaliter anathemata posuit Synodus hæc, plus quam omnis homo recepissem illam. Sed ne moras hic faciamus. Quidquid dixerunt patres dico, & in scriptis continuo facio duas naturas, & duas voluntates, & duas operationes: & ingredere, nobiscum communica, & fiat vnitas. MAXIMVS. Domine, non audeo ego suscipere consensum a vobis in scriptis super huiuscemodi re, cum sim monachus purus. Sed postquam Deus ad compunctionem vos excitauit in scriptis transmittite, id est imperator, & patriarcha, Synodusque ipsorum. Ego enim nec his peractis communico, dum recitantur anathematizati inter sanctam oblationem: timeo enim condemnationem anathematis. THEODOSIVS. Deus nouit: non reprehendo te, quia times, nec alius quisquam. Sed da nobis consilium propter Dominum, si est hoc possibile fieri. MAXIMVS. Quod consilium habeo super hoc dare vobis? Ite, perscrutamini, si tale quid aliquando factum sit, & post mortem solutus sit quispiam a crimine quod in fidei causa contraxit, atque ab illata contra se querela seu damnatione: & consentiant imperator & patriarcha imitari Dei condescensionem, faciatque imperator quidem iussionem rogatoriam, patriarcha vero synodicam deprecationem ad papam Romanum. & profecto si repertus fuerit mos procul dubio ecclesiasticus hoc præcipiens, ob rectam confessionem conueniet vobiscum super hoc. THEODOSIVS. Hoc profecto fit. Sed da mihi verbum, quod si me miserint, venias mecum. MAXIMVS. Domine, expedit tibi conseruum meum, qui est Mesembriæ, accipere tecum magis quam me. Ipse enim & linguam nouit, & verebuntur eum dignius, eo quod per tot annos cruciatus fuerit propter Deum, & rectam fidem, quæ tenetur in sede ipsorum. THEODOSIVS. Iurgia diuersa habuimus adinuicem modo, & ideo non gratanter accipio pergere cum illo. MAXIMVS. Domine, iam quia visum est hoc fieri, exitus fiat eorum quæ

putata sunt, & sequor vos quocumque iusseritis. Et in his surrexerunt omnes cum gaudio & lacrymis, positisque in terra genibus oratio facta est, & vnusquisque ipsorum sancta euangelia, precioſamque crucem, & imaginem Dei ac saluatoris nostri Iesu Christi, atque Dominæ nostræ, quæ illum peperit, sanctissimæ Dei genitricis salutauerunt: ponentes nihilo minus manus suas ad certificationem eorum quæ dicta sunt. Deindeque cum pusillum confabulati fuissent adinuicem de vita quæ secundum Deum agitur, & diuinorum obseruantia mandatorum, conuersus Theodosius episcopus ad abbatem Maximum dixit: En omnia soluta sunt scandala, & facta est pax per Deum, & fiet. Sed propter Dominum ne celes me: non dicis per quemcumque modum vnam voluntatem & operationem in Christo? MAXIMVS. Non mihi possibile est hoc aliquando dicere. Et dico causam, quoniam extranea vox est sanctis patribus, duarum diuersarum naturarum vnam dicere voluntatem & operationem. Deinde vero & per omnem modum, qui dicit hoc, inueniet iure occurrentem sibi prauitatem. Primo, quoniam si dixero naturalem, timeo commixtionem. Secundo, quia si dixero subsistentialem, diuido a Patre ac Spiritu sancto, & tres voluntates inducere apparebo mutuo sibimet congruentes, quemadmodum & subsistentias. Tertio, quoniam si dixero velut vnius vnam voluntatem & operationem, cogor & velut vnius Patris, & velut vnius Spiritus dicere, licet nolim, voluntatem & operationem, & inuenietur sermo in multitudinem deorum cecidisse. Quarto, si dixero affectualem, Nestorii infero personalem diuisionem. Quinto, si dixero præter naturam, corrumpo existentiam voluntatis. Corruptio quippe est naturæ id quod præter naturam est, quemadmodum patres dixerunt. THEODOSIVS. Vnam propter vnitionem saluatoris nostri voluntatem per omnia & omnino dicere debemus, sicut & Sergius & Pyrrhus bene, vt reor, intelligentes subscripserunt. MAXIMVS. Si iubes, domine, suscipe duo super hoc verba mea. Primo, quia si propter vnitionem vna Dei & Saluatoris nostri, sicut Sergius, Pyrrhus & Paulus scripserunt, voluntas effecta est, alterius voluntatis secundū illos erit Filius Patri pro-

pter naturam, sed non propter vnitionem, secundum filium habenti voluntatem, si non, idipsum est vnitio & natura. Secundo, quia si propter vnitionem vna secundum ipsos Saluatoris nostri voluntas effecta est, causam profecto suam vnitionē habebit, & non aliam eorum naturam ex quibus existit, & affectus, non naturæ, secundum ipsos erit aperte voluntas: naturam enim, non affectum, veritatis ratio nouit. Tertio, si propter vnitionem, vt falsi sunt, vna Saluatoris nostri voluntas effecta est, qua voluntate aiunt ipsam fuisse vnitionem effectam? Non enim ea quæ per illum effecta est, fatebuntur vtique, si dumtaxat veritati operam dederint, & quod est irrationabile fugerint. Quarto, si propter vnitionem vna Saluatoris voluntas effecta est, liquet profecto quod ante vnitionem aut cum multis voluntatibus fuerit, aut penitus absque voluntate. Et si quidem multarum erat voluntatum, diminutionem multarum pertulit, ad vnam nimirum voluntatem contractus, & conuertibilitatis perspicuæ passionem suscepit; multarum, quæ sibi naturaliter inerant, voluntatum diminutionem. At vero, si modis omnibus erat absque voluntate, meliorem natura esse monstrauit vnitionem, ex qua acquisiuit voluntatem, qua natura carebat. Et iterum conuertibilis. palam profecto fecit quod natura sibi non inerat, sed acquisiuit affectu. Quinto, si propter vnionem vna Saluatoris nostri secundum vtraque ex quibus est voluntas effecta est, recens factus est voluntate Deus, idem ipse propter vnitionem natura permanens sempiternus, & voluntate homo sine principio permanens natura recens. quod est impossibile, ne dixerim impium. Sexto, si propter vnitionem vna naturarum voluntas effecta est, non est quidpiam propter eamdem causam vna naturarum effectum natura. Et reciso inter hæc Theodosius episcopus sermonis super his habiti impetu, dixit: Quid igitur sit propter vnitionem, si nihil horum factum est propter eam? MAXIMVS. Incarnatum sine mendacio factum eum qui sine carne fuerat demonstrauit, ipsumque natura Deum & omnium conditorem, natura factum hominem euidenter ostendit, non conuersione naturæ, aut diminutione cuiusquam eorum quæ naturæ sunt, sed vera susceptione intellectualiter animata carne, id est indiminuta

humanitate ab omni progenitorio ſecundum naturam crimine munda: & quod eſt ſecundum liberationis rationem mirabile reuera, & cunctis ingenti ſtupore habendum, totum in hominibus Deum, eumdem integrum manentem intra ſua, totum in diuinis hominem, eumdem ipſum integre manentem, a propriis non decidentem. Receptio enim ininuicem naturarum, & naturalium quæ ſibi inſunt, iuxta deiloquorum patrum noſtrorum doctrinam, & non tranſlatio vel caſus propter vnitionem effecta eſt, eorum qui confuſionem maligne faciunt vnalitatem, & ideo innouationibus multimode confuſionem inducunt, & propter defectionem conſtantiæ rationis ſuæ perſequuntur pios. Quibus auditis, Theodoſius epiſcopus viſus eſt cum reliquis, qui ſecum venerant, quod dictum fuerat ſuſcepiſſe. Et iterum idem epiſcopus ad abbatem Maximum. Fac, inquit, caritatem: quid eſt quod dixiſti nobis, quia nullus vt quis ſubſiſtentiam, ſed vt quid naturam operatur? Aſtat enim mihi non intelligenti quod dictum eſt. MAXIMVS. Nullus vt quis ſubſiſtentiam operatur, ſed vt quid naturam: vtputa Petrus & Paulus operantur, ſed non Petrice, & Paulice, ſed humane. ambo quippe homines naturaliter iuxta communionem & diffinitiuam naturæ rationem, ſed non ſubſiſtentialiter ſecundum id quod proprie facit. Similiter Michael & Gabriel operantur, verum non Michaelice vel Gabrielice, ſed angelice: ambo quippe angeli. Et ita in omni natura multa numero prædicante, communem, ſed non annihilatam operationem aſpicimus. Ergo qui dicit ſubſiſtentialem operationem, ipſam naturam, cum vna ſit, infinitam operationibus inducit effectam, ſecundum multitudinem atomorum, quæ ſub ipſam rediguntur, a ſemet differentem. Quod ſi admiſerimus bene ſe habere, in ipſa omni natura quoquomodo exiſtenti rationem corrumpimus. Et his dictis, dum inuicem oſcularentur, Theodoſius conſul dixit: En facta ſunt omnia bene. Putaſne conſenſurus eſt imperator rogatoriam facere iuſſionem? Et dicit abba Maximus. Vtique facit, ſi voluerit imitator eſſe Dei, & humiliari cum eo propter communem omnium noſtrum ſalutem: perpendens quia ſi Deus, qui natura ſaluat, non ſaluauit donec volens humiliaretur, quomodo is qui na-

tura ſaluandus eſt homo, aut ſaluabitur, aut ſaluabit non humiliatus? Et dixit Theodoſius conſul: Spero quia Deo ſaluante mihi memoriam, hunc eumdem ei dicam ſermonem, & acquieſcet. Et cum in his ſe mutuo ſalutaſſent, abierunt cum pace, data ab epiſcopo abbati Maximo quadam pecuniæ quantitate, & tunica, & caſula, quæ fuerant ſibi tranſmiſſa. Et tunicam quidem ſtatim eademque hora tulit Bizyenſis epiſcopus. Aſt in Regio non ſolum quantitatem ſibi pecuniæ datæ, verumetiam & aliud quodcumque ex beneficentia quorumdam habere videbatur, vna cum reliquis eius vilibus rebus ac veſtibus abſtulerunt. Poſtquam vero abierunt prædicti viri ſexto Idus Septembrias præſentis quintædecimæ indictionis, exiuit rurſus Paulus conſul in Bizyen, ad abbatem Maximum iuſſionem ferens continentem ſecundum hanc formam: Iubemus gloriæ tuæ ire Bizyen, & adducere Maximum monachum cum honore multo atque blanditie, tam propter ſenectam & infirmitatem, quam eo quod ſit a progenitoribus noſter, fueritque illis honorabilis. Et ponite hunc in venerabili monaſterio ſancti Theodori, quod reiacet iuxta Regium, & venire, & nuntiare nobis: & mittemus ad eum ex perſona noſtra patricios duos, qui debeant illi declarare quæ nobis placuerint, nos ex animo amantes, & a nobis amatos: & venire nuntiaturi nobis aduentum eius. Igitur cum idem conſul adduxiſſet eum, & poſuiſſet in iam nominato monaſterio, regreſſus eſt nuntiare. Et in craſtinum veniunt ad eum Epiphanius & Troilus patricii, cum multo amictu & phantaſia: necnon & Theodoſius epiſcopus: & aſcendunt ad eum in catechumenium eccleſiæ ipſius monaſterii, factaque conſueta ſalutatione ſederunt, cogentes & ipſum ſedere, & orſus habitum ad eum ſermonem Troilus, dixit: Dominus orbis iuſſit nos venire ad te, & dicere vobis quæ viſa ſunt diuinitus roborato imperio ſuo. Sed dic nobis primitus, ſi facias iuſſionem imperatoris, an non. Maximus dixit: Domine, audiam quid iuſſerit pium eius imperium, & neceſſario reſpondebo. Nam ad id quod ignotum eſt mihi, qualem reſponſionem daturus ſum? At vero Troilus perſeuerabat, aſſeuerans, non poteſt eſſe vt dicamus aliquid, niſi primum dicas, vtrum facias, vel non facias iuſſionem im-

peratoris. Et cum vidisset eos insistentes peramplius dilationi suæ,& amarius intuentes, ac asperius respondentes cum omnibus qui cum eis erant,& ipsis quoque dignitatibus sæcularibus eleuatis, respondens abba Maximus ait: Quia non patimini dicere seruo vestro quæ placent domino & imperatori nostro, ecce dico, audiente Deo, ac sanctis angelis, & omnibus vobis, quoniam quidquid iusserit mihi super quacumque re cum hoc sæculo destruenda & corrumpenda, prompte faciam. Et confestim surgens Troilus dixit: Orate mihi, ego vadam. Hic enim nihil facit. Et multo vehementique facto tumultu, ac multa turbatione & confusione, dixit eis Theodosius episcopus: Dicite illi responsa, & cognoscite quid fateatur. Nam sic regredi, nihilque dicere, & nihil audire, rationabile non est. Et tunc Epiphanius patricius ait: Hoc tibi per nos significat imperator, dicens: Quoniam totus occidens, & qui in oriente subuersiones operantur, ad te spectant, & omnes propter te simultates exagitant, nolentes conuenire nobiscum in causa fidei. Deus compungi te faciat, vt communices nobiscum in typo, qui expositus est a nobis, & exibimus per nos ipsos ad Chalem, & osculabimur te, & supponemus vobis manum nostram, cumque omni honore ac gloria introducemus vos in magnam ecclesiam, & cum nobis ipsis sistemus vbi ex more imperatores stant, & faciemus pariter synaxim, & participabimur intemeratorum & viuificorum sacramentorum viuifici corporis & sanguinis Christi, & prædicabimus te denuo patrem nostrum, fietque gaudium non modo amatrici Christi & regiæ vrbi nostræ, sed & in toto terrarum orbe. Scimus enim certissime, quod te communicante sancto huic throno, cuncti vniantur nobis, qui propter te tuumque magisterium se a communione nostra sciderunt. Et conuersus ad episcopum abba Maximus cum lacrymis ait: Domine magne, diem iudicii expectamus omnes: nosti quæ ordinata sunt & diffinita supra sancta euangelia, & viuificam crucem, atque imaginē Dei & saluatoris nostri Iesu Christi, & sanctissimæ quæ illum genuit semper Virginis matris. Et summisso deorsum vultu, episcopus mitiori voce dicit ad eum: Et quid habeo facere, postquam aliud quid placuit? Et dixit ad eum Maximus abba: Et quare tetigisti

san-

ſancta euangelia, & hi qui tecum erant, cum non ſit in vobis eorum quæ dicta ſunt exitus? Vere omnis cæli virtus hoc mihi facere minime perſuaderet. Quam enim rationem redderem, vt non dicam Deo, conſcientiæ meæ, quod ſi propter humanam gloriam, quæ ſecundum ſui rationem nullam habet ſaluandi ſubſtantiam, fidem abnegarem eius qui fouet eam? Et in ſermone iſto ſurgentes omnes furore inſtabiles redditi, euulſionibus & impulſionibus atque direptionibus debilitauerunt eum, a capite vſque ad vngues ſputis certatim madefacientes. Quorum vſquequo lota ſunt veſtimenta, quibus circumamictus erat, fœtor longius exhalabat. Et ſurgens epiſcopus dixit: Non oportebat ita fieri, ſed audire ab eo tantũmodo reſponſionem,& ingredi,& nũtiare domino noſtro bono. Canonicæ quippe res alio diſponũtur modo. Et cum vix eis epiſcopus vt quieſcerent perſuaſiſſet, rurſus ſederunt: & denis millibus iniuriis & maledictionibus inexcogitabilibus dehoneſtantibus eum, cum furore multo & aſperitate dixit Epiphanius: Dic, malorum extreme, vorax ciuium, quaſi nos & ciuitatem noſtram, ſed & imperatorẽ hæreticos habeas, hæc proſecutus es verba? Vere plus quam tu Chriſtiani ſumus atque orthodoxi,& Dominũ noſtrum ac Deum confitemur habere & diuinam voluntatem & humanã voluntatem,& animam intellectualẽ: & quia omnis intellectualis natura vtique habet ex natura velle ac operari, quoniã vitæ propriũ motus eſt, & intellectus proprium voluntas: & voluntatis eius capacitatẽ nouimus, non ſecundum deitatem tantum, ſed & ſecundum humanitatẽ. Quin & duas ipſius voluntates & operationes non abnegamus. Et reſpõdens abba Maximus dixit: Si ita creditis, quemadmodum intellectuales naturæ, ac Dei eccleſia, quomodo me cogitis communicare in typo qui ſolam eorum habet diuiſionem quæ vos profitemini? Et dixit Epiphanius: Ob diſpenſationem factũ eſt hoc, ne lædantur populi huiuſcemodi ſubtilioribus vocibus. Et reſpondens abba Maximus dixit: Ecõtra omnis homo ſanctificatur per diſtrictam fidei confeſſionem, non autem per diuiſionem quæ in typo eſt poſita. Et dixit Troilus: Et in palatio dixi tibi, quia non interemit, ſed taceri iuſſit, vt pace fruamur omnes. Et reſpõdens abba Maximus dixit: Silentium verborũ interemptio eſt verbo-

Psalm. 18. rum. Per prophetã enim dicit S. Spiritus: *Non sunt loquelæ, neque sermones, quorũ non audiantur voces eorũ.* Ergo sermo qui locutione non prædicatur, nullatenus est. Et dixit Troilus: Habe in corde tuo vt vis, nemo te prohibet. Et dicit abba Maximus: Sed non circumclusit Deus corde totam salutẽ,
Matth. 10. dicens: *Qui non confitetur me coram hominibus, nec ego confitebor eum coram Patre meo, qui est in cælis.* Et sacer Apostolus docet,
Rom. 10. dicens: *Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutẽ.* Si ergo Deus, ac Dei prophetæ, atque apostoli iubent confiteri mysterium sanctorũ vocibus, quod est magnum & horrendum, atque totius mundi salutare, non est opus quoquomodo taceri vocem id prædicantem, vt non imminuatur tacentiũ salus. Et respondens asperiori verbo Epiphanius dixit: Subscripsisti in libello? Et dixit abba Maximus: Etiam subscripsi. Et quomodo, inquit, ausus es subscribere, & anathematizare confitentes atque credentes sicut intellectuales naturæ, & ecclesia catholica? Vere iudicio meo introducimus te in vrbem, & sistemus te in foro vinctum, & mimos ac mimas, & prostitutas meretrices, & omnem plebem adducemus, vt vnusquisque ac vnaquæque & alapis cædat, & conspuat in faciem tuam. Et ad hæc respondens abba Maximus, ait: Sicut dixistis fiat, si confitentes duas naturales voluntates & operationes ei qui est Deus natura in veritate simul & homo, anathematizauimus. Lege, domine, gestorum seriem ac libellum: & si vt dixistis inueneritis, facite quod vultis. Ego enim, & conserui mei, & quotquot subscripserunt, eos qui secundum Arium & Apollinarium vnam voluntatem & vnam operationem dicunt, anathematizauimus, & non qui confitentur Dominum nostrum & Deum in vtrisque ex quibus, in quibus, & quæ est natura intellectualem, & ideo secundum vtramque cum voluntate ac operatione nostræ salutis. Et dicunt: Si cum hoc conferimus, neque manducabimus, neque bibemus. Sed surgamus & prandeamus, & ingrediamur, atque dicamus quæ audiuimus. Iste quippe venumdauit se satanæ. Et cum surrexissent, pranderunt. Et ingressi sunt cum ira, vigilia exaltationis preciosæ ac viuificæ crucis. Et in crastinum diluculo exiuit Theodosius consul ad prædictum abbatem Maximum, & abstulit ab eo quidquid habebat, di-

cens ei ex persona imperatoris: Quia noluisti honorem, prolongatus est a te, & vade vbi dignum temetipsum fore iudicasti, habens quoque iudicium discipulorum tuorum, tam scilicet eius qui est Mesembriæ, quam eius qui est Perberis, quique fuit notarius beatæ memoriæ auiæ nostræ. Dixerant autem & patricii, Troilus videlicet & Epiphanius, quia modis omnibus adducemus etiam ambos discipulos tuos, id est tam eum qui est Mesembriæ, quam illum qui est Perberis, & probabimus etiam ipsos, ac videbimus & ipsorum quoque prouentum. Verumtamen vt scias, domine abba, quoniam si saltem modicam requiem sumpserimus a confusione gentium, coniungi vobis habemus per sanctam Trinitatem, & papam qui nunc est tollemus, & omnes ibidem loquentes, & reliquos discipulos tuos, & omnes vos conflabimus, vnumquemque in apto sibi loco, vt conflatus est Martinus. Et sumptum eum iamdictus Theodosius consul militibus tradidit: & duxerunt eum vsque Salambriam. Et manserunt ibidem per duos dies, quousque perrexit ad castra vnus ex militibus, & dixit cuncto exercitui, quia monachus qui blasphemat Dei genitricem huc venit. Hoc autem egerunt, vt commouerent exercitum aduersus prædictũ Maximum abbatem, quasi blasphemauerit Dei genitricem. Et post duos dies rediens miles ille, tulit eum in castra, & compunctus diuinitus prætor, imo loci seruator prætoris, misit ad eum primores bandorum, presbyterosque ac diaconos & reuerendos signorum custodes. Quos cum intuitus esset iam nominatus abba Maximus adueniſſe, surrexit, & misit metanœam: & miserunt & illi vice reciproca, & sederunt, iubentes & ipsi sedere. Et quidam valde senex honorabilis dixit ad eum cum reuerentia: Pater, quoniam scandalizauerunt nos quidam in sanctimoniam tuam, quod non dicas Dei genitricem dominam nostram sanctissimam Virginem, adiuro te per sanctam & consubstantialem Trinitatem, quo veritatem dicas nobis, & detergas a corde nostro scandalum hoc, ne lædamur iniuste scandalizati. Et missa metanœa surrexit, & extensis in cælum manibus cum lacrymis dixit: Qui non dicit dominam nostram superlaudabilem, sanctissimam, intemeratam, & omni naturæ intellectuali venerandam, naturalem veraciter

matrem Dei effectam, qui fecit cælum & terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt, sit anathema, & catathema a Patre & Filio, & Spiritu sancto, consubstantiali & supersubstantiali Trinitate, ac omni supercælesti virtute, atque a choro sanctorum apostolorum, prophetarum, & infinita plebe sanctorum martyrum, omnique spiritu in iustitia consummato, nunc & semper & in sæcula sæculorum, amen. Et flentes omnes orauerunt ei, dicentes: Deus confortet te, pater, & dignum te faciat absque offensa hunc perficere cursum. Et his dictis, congregati sunt multi milites auscultaturi multa bona verba quæ mouebantur. Et cum contemplatus esset quidam domesticorum prætoris, quod multus coaceruaretur & ædificaretur exercitus, ac reprehenderet quæ fiebant, quid suspicatus Deus scit, præcepit eum rapi & emitti extra castra duobus millibus, donec collectionem fecissent, & venissent qui deberent ducere illum Perberis. Verum clerici diuina moti dilectione pedites duobus illis milliariis abierũt, & venerunt, & salutauerunt eum, & orauerunt illi, & manibus suis gestantes imposuerunt eum supra iumentum, & reuersi sunt cum pace ad loca sua, & ipse adductus est Perberis in custodiam, qua continuis vexationibus tenebatur. Et hoc quoque sciendum, quia in Regio prætendebat Troilus ad abbatem Maximum, dicens quod consiliarius Ioannes scripserit sibi de accidentibus quibusdam, quæ sibi consulerent, ac placerent: licet hoc fieri interim discipulorum tuorum inordinatio prohibuerit. Æstimo autem quod non scripserit iam dictus consiliarius Ioannes ad Troilum, sed ad Mennam monachum, & ille deinceps id dixerit palatinis.

Gloria tibi, vnigenite Deus, Verbum Patris, & vne consubstantialis Trinitatis, qui eos qui propter te cum te pelluntur & patiuntur, verbo & opere confortas, & sapientes facis in Spiritu sancto. Eos vero qui tui, & reuera proprie semper Virginis matris tuæ inimici, & veritatis calumniatores sunt, semper confundis. Gloria tibi, Trinitas sancta, increata, sempiterna, sine initio, infinita, inconuertibilis, & supersubstantialis, ac impartibilis, Deus noster. Gloria tibi, gloria tibi, gloria tibi eadem & sola beata Trinitas, spes & salus vniuersorum qui

in orthodoxa fide adorant te, & seruiunt tibi in veritate vsque in finem. Sola intemerata & sanctissima, proprie natura sine mendacio, ac veraciter Dei mater, & post partum iterum vere virgo casta, iuua.

ANNO CHRISTI 658.

[1] CONCILIVM NAMNETENSE

Romani pontificis iussu celebratum, circa annum Christi DCLVIII. Vitaliani papæ II. Clodouei II. regis XV.

HVIVS *Synodi consensu beatum Niuardum episcopum Rhemensem monasterij Altiuillarensis ad Matronam fluuium constructionem renouationemque susceptisse, auctor est Flodoardus lib.* II. *histor. cap.* VIII. Hic beatus Niuardus, *inquit*, cum ex communi consensu totius Concilii præsulum Galliæ, Namnetis Romani iussione pontificis exhibiti, rege fauente, restruxisset ecclesiam monasterii super ripam Maternæ fluminis, in loco nuncupato Villari dudum siti, sed a barbaris diruti, & ab eo constructa hæc funditus cecidisset ecclesia, in alio loco rursus ab ipso restructa rursum traditur corruisse. *Et post alia, quæ de tertio loco cælitus ostenso inserit.* Mox idem præsul succidi siluam iubens, in honore S. Petri & omnium apostolorum ibi construxit ecclesiam, & vbi resedisse columbam viderat, altare instituit, collectisque seruis Dei monasterium ordinauit.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Concilium Namnetense.*] Ex verbis Flodoardi hoc vnum intelligimus, habitum eo tempore fuisse, quo Niuardus Rhemensi ecclesiæ præsidebat: de anno autem nihil compertum. Quæri etiam fortasse non abs re potest, vtrum ad hanc Synodum pertineant Canones XX. qui Namnetensis Concilii nomine circumferuntur sine vlla temporis epocha, extantque sub Formoso papa.

PRIVILEGIVM LIBERTATIS MONASTERIO SANCTI DIONYSII CONCESSVM A LANDERICO EPISCOPO PARISIACENSI.

Diuina largiente gratia Landericus Parisiorum ecclesiæ episcopus.

QVONIAM quidem inter ea quæ Dei disponente prouidentia cursu temporis agimus, si quid recte actum est, ad illius, qui & dando præmonuit, & posse contulit, gloriam & nostram prosperitatem non est dubium attinere ; decet & præsertim eos , qui in sacris ordinibus eminere videntur, priuatæ & publicæ rei ita curam agere, vt & sua peccamina annullare, & si quid est virtutis, hoc semper ad altiora studeant prouehere , & aliorum vel benefacta commendare, vel vitia inuigilent corrigere. Debet etiam esse grata omnium Dei fidelium inter se familiaritas, & in expetendis dandisque beneficiis adeo opportuna propinquitas, vt nulli prorsus digna petenti non modo non abnuat, verum etiam vt amplius quod dignum est ab altero petere postuletur. Quapropter nouerit omnium catholicæ ecclesiæ cultorum generalis vniuersitas, quod domnus glorioſissimus Cludouicus Francorum Rex, diuino irradiatus lumine, religiosa petitione humilitatis nostræ extremitatem popoſcit, vt & nos, & canonicorum nostrorum communis fraternitas, securitatis & incommutabilitatis priuilegium ederemus, pro reuerentia sancti Dionysii, sociorumque eius Rustici & Eleutherii, qui cum eo laurea martyrii sunt redimiti, ad basilicam ipsorum , vbi ipsi corpore requiescunt, & in virtutum miraculis coruscant, & vbi Dagobertus genitor suus quondam rex , vel genitrix sua Nanthildis regina sepulturas habere videntur. Quamquam sancta Carthaginensis Synodus facta a beatæ memoriæ domno Bonifacio eiusque coepiscopis, non prohibeat monachos sub priuilegio proprio residere, vel sancti Augustini libri de ecclesiasticis gradibus doceant monachos, sub quiete regulariter viuentes, sua singulari lege debere quiescere, & ab omni infestatione clericorum intrepidos per-

manere, ne sæcularis strepitus eos lædat, quos districta regula seruitutis Domini moderatur. Quod nos considerantes, dum & canonica institutio nos hac de re non præiudicat, vel ideo quia supradicti domni Cludouici regis petitio quasi nobis iussio est, cui difficillimum est resisti, vel pro reuerentia tantorum martyrum, quorum patrocinio se ipse commisit, vt ipsis monachis secundum sanctū ordinem viuere liceat, & vt tam pro nobis, quam pro omnibus nostræ ecclesiæ fratribus Deum orent, ipsum priuilegium plena voluntate, vna cum consensu fratrum meorum, ipsis concessisse visus sum. Per quod decerno, atque ob testificationem diuini nominis interdico, vt nec ego deinceps, nec vllus successorū meorum hoc audeat infringere, vel temerario ausu aliquatenus violare. Videlicet vt omnis presbyter vel clericus ex his quæ in ipso loco beatissimi Dionysii martyris, vel extra, ex loco qui dicitur fons S. Remigii, sicut via distinguit, quæ præbet iter iuxta pratum quod dicitur Formosum, vsque ad ecclesiam sancti Quintini martyris, & illinc per regalem stratam, donec veniatur ad viuarium in capite Triceni pontis, sicut prata fratrum distinguunt, vsque ad præfatum locum fontis beati Remigii, omnes illi qui in hoc circumscripto spatio ecclesiis seruiunt, sint liberi & absoluti ab omni debito, & redditione circadarum & Synodorum. Tamen volumus, & pro reuerentia sancti martyris Dionysii concedimus, vt si necessitas eis fuerit, ex nostro & successorum nostrorum episcopatu sine precio chrisma & oleum suscipiant. Et si quis eorum presbyterorum vel clericorum forte aut occisus, quod absit, aut vulneratus fuerit, aut ex his omnibus alicuius iniuriæ acclamatio surrexerit, quidquid ex his omnibus ad nos pertinere videatur, hoc totum abbati, qui in ipso sancto loco præfuerit, ceterisque fratribus habendum & disponendum concedimus. Quod si aliquis calliditate aut cupiditate præuentus fuerit, & ea quæ sunt superius comprehensa temerario spiritu violauerit, tribus annis pœnitentiam agat, a communione fratrum sequestratus, & nihilo minus hoc priuilegium Christo protegente, qui & adiuuet illud conseruantes, & dissipet illud destruere cupientes, perpetuo maneat incorruptum. Quam defini-

tionem constitutionis nostræ, vt nostris & futuris temporibus valitura sit, manus nostræ subscriptionibus roborauimus, & coepiscopos, domnos, & fratres nostros rogauimus, vt ipsam insuper firmare debeant.

SVBSCRIPTIONES.

In Christi nomine Landericus, ac si peccator, episcopus vrbis Parisiacæ hoc priuilegium consensi & subscripsi.
Munemundus episcopus consensi & subscripsi.
Gouualdus episcopus consensi & subscripsi.
Vvlfolenus episcopus consensi & subscripsi.
Armentarius episcopus consensi & subscripsi.
Rauracus episcopus consensi & subscripsi.
Malehardus episcopus consensi & subscripsi.
Eligius episcopus consensi & subscripsi.
Gratus episcopus consensi & subscripsi.
Ioannes episcopus consensi & subscripsi.
Burgundofar episcopus consensi & subscripsi.
Richoaldus episcopus consensi & subscripsi.
Baldomerus episcopus consensi & subscripsi.
Audoenus episcopus consensi & subscripsi.
Taurinus episcopus consensi & subscripsi.
Eustorgius episcopus consensi & subscripsi.
Karioendus episcopus consensi & subscripsi.
Berthefridus episcopus consensi & subscripsi.
Audobertus episcopus consensi & subscripsi.
Clarus episcopus consensi & subscripsi.
Castadius episcopus consensi & subscripsi.
Litterius episcopus consensi & subscripsi.
Palladius episcopus consensi & subscripsi.
Ætherius episcopus consensi & subscripsi.
Ingildus episcopus consensi & subscripsi.

Facto priuilegio sub die Iulii in anno XV. regnante Cludouico glorioſissimo rege, Austrolenus lector, iubente domno Landerico episcopo, hoc priuilegium scripsi & subscripsi.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Priuilegium S. Landerici.*] Clodouei iunioris anni consurgunt ex anno Christi DCXLIV. ineunte. Quare priuilegium Landerici, quod Clodouei anno XV. datum dicitur, anno Christi DCLVIII. congruere planum est.

[1]CON-

ANNO CHRISTI 659.

CONVENTVS CLIPIACENSIS,

In quo Clodoueus rex auctoritatis suæ præceptum de eadem monasterii S. Dionysii libertate conscribi iussit, anno Christi DCLIX. Vitaliani papæ III. Clodouei eiusdem regis XVI.

DE *hoc Conuentu multa scribit Aimoinus libro* IV. *historiæ Francorum cap.* XLI. *vbi & Clodoueum regem episcopos ac proceres, qui conuenerant, his inter cetera verbis alloquentem inducit.* Nobis itaque deuotio, *inquit*, hæc exstat animi, vt monasterium patroni nostri domni Dionysii, in quo ipse cum consortibus testimonii veritatis requiescit humatus, & piæ memoriæ genitores nostri, domnus videlicet Dagobertus & domna Nantildis, se sepeliri mandauerunt, ab omni soluamus dominio mortalium: quatenus abba vel fratres eo loco commanentes, possessiones a parentibus nostris, siue ab aliis fidelibus Christianis sibi traditas, absque vllius dominationis inquietudine possidentes, pro salute nostra ac statu regni nostri liberius Deum deprecentur. *In gestis Dagoberti, quæ in antiquis exemplaribus leguntur, eadem etiam Clodouei regis oratio describitur, sed aliis verbis: iisdem nempe illis, quibus præceptum ipsum contextum est; vt alterum ex altero expressum appareat. Præcepti autem regii exemplum in sancti Dionysii tabulario est huiusmodi.*

PRÆCEPTVM CLODOVEI II. REGIS DE LIBERTATE MONASTERII SANCTI DIONYSII.

Chludouius rex Francorum vir illustr.

OPORTET clementia principali inter ceteras petitiones illud quod pro salute adscribitur, & pro tenore diuini nominis postulatur, placabili auditu suscipere, & ad effectum perducere, vt fiat in mercede conuictio, dum pro quiete seruorum Dei, vel congruentia locis venerabilibus impertitur petitio. Igitur dum & omni-

potens pater, qui dixit de tenebris lumen splendescere, per incarnationis mysterium vnigeniti Filii sui Domini nostri Iesu Christi, vel illustrationem Spiritus sancti, illuxit in corda sanctorum Christianorum, pro cuius amore & desiderio, inter ceteros glorioſos triumphos martyrũ, beatus Dionysius, Rusticus, & Eleutherius meruerunt palmam victoriæ, & coronam percipere glorioſam: vbi per multa tempora in eorum basilica, in qua requiescere videntur, non minima miracula Christus videtur per ipſos operari. In quo etiam loco genitores nostri, domnus Dagobertus & domna Nantildis videntur requiescere, vt per intercessionem sanctorum illorum in cælesti regno cum omnibus mereantur participari, & vitam æternam percipere. Et quia ab ipsis principibus a ceteris priscis regibus, vel a Deum timentibus Christianis hominibus, ipse sanctus locus in rebus, propter amorem Dei, & adipiscendam vitam æternam, cernitur esse ditatus; nostra integra deuotio & petitio fuit, vt apostolicus vir Landericus, Parisiacæ vrbis episcopus, priuilegium ad ipsum sanctum locum abbati, vel fratribus ibidem consistẽtibus facere & confirmare pro quiete futura deberet; quo facilius ipsi congregationi liceret pro stabilitate regni nostri ad limina martyrum ipsorum iugiter exorare. Hoc ipse pontifex cum suis coepiscopis iuxta deuotionis nostræ petitionem plenissima voluntate præstitisse vel confirmasse dignoscitur. Nos igitur per hanc seriem auctoritatis nostræ, iuxta quod supradictum priuilegium a pontificibus factum vel præstitum est, pro reuerentia ipsorum martyrum, vel nostra confirmanda mercede, per hanc auctoritatem iubemus, vt si quid ad ipsum sanctum locum in villabus, mancipiis, vel quibuscumque rebus atque corporibus, a priscis principibus, seu genitoribus nostris vel Deum timentibus hominibus, propter amorem Dei ibidem delegatum, aut deinceps fuerit additum, dum ex munificentia parentum nostrorum, vt diximus, ipse sanctus locus videtur esse ditatus, nullus episcoporum neque præsentes, nec qui futuri erunt successores, aut eorum ordinatores, vel quælibet persona possit quoquo ordine de ipso loco aliquid auferre, aut aliquam potestatem sibi in ipso monasterio vsurpare, vel aliquid quasi per

ANNO CHRISTI 659.

ANNO CHRISTI 659. commutationis titulum absque voluntate ipsius congregationis, vel nostro permissu minuere; aut calices, vel cruces, seu indumenta altarium, vel sacros codices, argentum, aurum, vel qualemcũque speciem, quidquid ibidem collatum fuit aut erit, auferre aut minuere, vel ad ciuitatem deferre præsumat. Sed liceat ipsi sanctæ congregationi quod eis per rectam delegationem collatum est perpetim possidere, quatenus eamdem pro animabus parentum nostrorum, & pro stabilitate nostri regni Dominum attentius delectet iugiter exorare. Nos enim pro Dei amore, vel reuerentia ipsorum sanctorum martyrum, & adipiscenda vita æterna, hoc beneficium ad ipsum sanctum locum, cum consilio pontificum, & illustrium virorum nostrorum ac procerum, gratissimo animo & integra voluntate visi sumus præstitisse. Eo videlicet ordine, vt sicut tempore domni & genitoris nostri ibidem chorus psallentium per turmas fuit institutus, vel sicut ad monasterium sancti Mauricii Agaunis, & sancti Martini Turonis, die noctuque tenetur, ita in loco ipso per omnia futura tempora celebretur. Quam auctoritatem decreuimus, Christo in omnibus nobis suffragante, vt firmior habeatur, & per omnia tempora conseruetur, subscriptionibus manus nostræ infra roborari.

Chludouius rex signaui.

Ego Geroaldus obtuli & signaui.
Munemundus episcopus consentiens subscripsi.
Chaoaldus episcopus consentiens subscripsi.
Rauracus episcopus consentiens signaui.
Audemarus episcopus consentiens subscripsi.
Ætherius episcopus consentiens subscripsi.
Eligius episcopus consentiens subscripsi.
Richoaldus episcopus consentiens subscripsi.
Rigobertus episcopus consentiens subscripsi.
Landericus episcopus consentiens subscripsi.
Droglendus episcopus consentiens subscripsi.
Palladius episcopus consentiens subscripsi.
Clarus episcopus consentiens subscripsi.
Armentarius episcopus consentiens subscripsi.
Malehardus episcopus consensi,
Rado episcopus consentiens subscripsi.
Amalbertus episcopus consentiens subscripsi.
Vvaldelmarus episcopus consentiens subscripsi.

Sichelmus episcopus consentiens subscripsi. ANNO CHRISTI 659.
Chiloaldus episcopus consentiens subscripsi.
Sanderadus episcopus consentiens subscripsi.
Tanculfus episcopus consentiens subscripsi.
Guinemarus episcopus consentiens subscripsi.
Bobo episcopus consentiens subscripsi.
Desideratus episcopus consentiens subscripsi.
Hathodo episcopus consentiens subscripsi.
Gautiobertus diaconus hoc priuilegium consensit & subscripsit.
Gerecrannus diaconus subscripsit.
Bodolenus subscripsit.
Ebroinus subscripsit.
Raimbertus subscripsit.
Arnebertus subscripsit.
Radobertus maior domus subscripsit.
Merulfus signauit.
Bertolando signauit.
Aigulfus comes palatii subscripsit.
Tilpingus comes subscripsit.
Austrebertus subscripsit.
Terlinus iussus signauit.
Incrinus subscripsit.
Probatus signauit.
Gaulfridus subscripsit.
Gundebodo signauit.
Hermenericus signauit.
Gadefredus subscripsit.
Chaldo subscripsit.

Data sub die x. Kalendas Iulii anno XVI. regni nostri, Clipiaco, in Dei nomine feliciter. Amen.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[1] *Conuentus Clipiacensis.*] Anno Christi DCLIX. celebratum Clodouei annorum argumento didicimus. Qui vero Clodouei annos vulgari errore ducunt ex anno DCXLVIII. iidem Conuentum Clipiacensem differunt in annum DCLXIV.

ANNO CHRISTI 664.

[a] SYNODVS PHARENSIS

ROGATV HILDÆ ILLIC ABBATISSÆ CELEBRATA, sub Nordanhumbrorum regibus Osvvio patre, & Alchfrido filio, anno Christi DCLXIV.

In qua acerrime contenditur[b] *de ritu celebrandi paschatis, de tonsura sacerdotum, & de aliis rebus ecclesiasticis: præsentibus, ex parte Romanorum & Anglorum, Alchfrido rege filio, Agilberto occidentalium Saxonum episcopo, Vvilfrido abbate, Agathone presbytero, Iacobo diacono, Romano: ex parte Scotorum & Britonorum Osvvio rege patre, Colmanno Lindisfarnensi episcopo, & aliis Scotiæ episcopis, Cedda orientalium Saxonum episcopo, Hilda abbatissa Pharensis istius monasterii, cum multo alio ex vtraque parte clero.*

BEDÆ PROLEGOMENA AD HANC SYNODVM.

HIS temporibus quæstio facta est frequens & magna, de obseruatione paschæ, confirmantibus eis, qui de Cantia vel de Galliis aduenerant, quod Scoti dominicum paschæ diem contra vniuersalis ecclesiæ morem celebrarent. Erat in his acerrimus veri paschæ defensor nomine Ronan, natione quidem Scotus, sed in Galliæ vel Italiæ partibus regula ecclesiasticæ veritatis edoctus, qui cum Finano confligens, multos quidem correxit, vel ad solertionem veritatis inquisitionem accendit, nequaquam tamen Finanum emendare potuit, quin potius, quod esset homo ferocis animi, acerbiorem castigando, & apertum veritatis aduersarium reddidit. Obseruabat autem Iacob, diaconus quondam (vt supra docuimus) venerabilis archiepiscopi Paulini, verum & catholicum pascha cum omnibus quos ad correctionis viam erudire poterat. Obseruabat & regina Eanfeld cum suis, iuxta quod in Cantia fieri viderat, habens secum de Cantia presbyterum catholicæ obseruationis nomine Romanum. Vnde nonnunquam contigisse fertur illis temporibus, vt bis in anno vno pascha celebraretur. Et cum rex pascha dominicum solutis ieiuniis faceret, tunc regina cum suis persistens adhuc in ieiunio diem palmarum celebraret.

Bed. eccl. hist. lib. 3. cap. 25.

Bis in anno celebratur pascha.

Hæc autem dissonantia paschalis obseruantiæ viuente Aidano patienter ab omnibus tolerabatur; qui patenter intellexerant, quia etsi pascha contra morem eorum qui ipsum miserant facere non potuit, opera tamen fidei, pietatis & dilectionis, iuxta morem omnibus sanctis consuetum diligenter exequi curauit. Vnde ab omnibus, etiam his qui de pascha aliter sentiebant, merito diligebatur, nec solum a mediocribus, verum ab ipsis quoque episcopis Honorio Cantuariorum, & Felice orientalium Anglorum venerationi habitus est. ANNO CHRISTI 664.

Colmannus Scotus lité promouet.

Defuncto autem Finano, qui post illum fuit, cum Colmannus in episcopatu succederet, & ipse missus a Scotia, grauior de obseruatione paschæ, nec non & de aliis ecclesiasticæ vitæ disciplinis controuersia nata est. Vnde merito mouit hæc quæstio sensus & corda multorum timentium, ne forte accepto Christianitatis vocabulo in vacuũ currerent aut cucurrissent. Peruenit & ad ipsas principum aures, Osvvi videlicet regis & filii eius Alchfridi, quia nimirum Osvvi a Scotis edoctus ac baptizatus, illorum etiam lingua optime imbutus, nil melius quam quod illi docuissent autumabat. Porro Alchfridus magistrum habuit eruditionis Christianæ Vvilfridum virum doctissimum. Nam & Romam prius propter doctrinam ecclesiasticam adierat, & apud Dalphinum archiepiscopum Galliarum Lugduni multum temporis egerat, a quo etiam tonsuræ ecclesiasticæ coronam susceperat. Huius doctrinam omnibus Scotorum traditionibus iure præferendam sciebat. Vnde ei etiam donauerat monasterium quadraginta familiarum, in loco qui dicitur Humpum. Quem videlicet locum paulo ante eis qui Scotos sequebantur in possessionem monasterii dederat. Sed quia illi postmodum, data sibi optione, magis loco cedere quam suam mutare consuetudinem volebant, dedit eum illi, qui dignam loco & doctrinam haberet & vitam. Venerat eo tempore Agilbertus occidentalium Saxonum episcopus, cuius supra meminimus, amicus Alchfridi regis & Vvilfridi abbatis ad prouinciam Nordanhumbrorum, & apud eos aliquamdiu demorabatur, qui etiam Vvilfridũ rogatu Alchfridi in præfato suo monasterio presbyterum fecit: habebat autem secum ipse presbyterum nomine Agathonem.

Cum Scotis Rex, at filius cum Anglis sentit.

ANNO CHRISTI 664. Mota ergo ibi quæstione de pascha, vel tonsura, vel aliis rebus ecclesiasticis, dispositum est, vt in monasterio, quod dicitur Strenaeshalch, quod interpretatur sinus Phari, cui tunc Hilda abbatissa Deo deuota femina præfuit, Synodus fieret, & hæc quæstio terminari deberet. Venerunt- que illo reges ambo, pater scilicet & filius; episcopi, Colmannus cum clericis suis de Scotia, Agilbertus cum Agathone & Vvilfrido presbyteris: Iacobus & Romanus in horum parte erant. Hilda abbatissa cum suis in parte Scotorum, in qua erat etiam venerabilis episcopus Cedda iamdudum ordinatus a Scotis, vt supra docuimus, qui & interpres in eo Concilio vigilantissimus vtriusque partis extitit.

Synodus indicitur.

Adsunt reges, &c.

Primusque rex Osvvi, præmissa præfatione, quod oporteret eos qui vni Deo seruirent vnam viuendi regulam tenere, nec discrepare in celebratione sacramentorum cælestium, qui vnum omnes in cælis regnum expectarent, inquirendum potius quæ esset verior traditio, & hanc ab omnibus communiter esse sequendam; iussit primo dicere episcopum suum Colmannum, qui esset ritus, & vnde originem ducens ille quem ipse sequeretur.

Rex Osvvi præfatur.

Tunc Colmannus, Pascha, inquit, hoc quod agere soleo a maioribus meis accepi, qui me huc episcopum miserunt, quod omnes patres nostri viri Deo dilecti eodem modo celebrasse noscuntur. Quod ne cui contemnendum & reprobandum esse videatur, ipsum est quod beatus euangelista Ioannes, discipulus specialiter Domino dilectus, cum omnibus quibus præerat ecclesiis celebrasse legitur. Quo hæc & his similia dicente, iussit rex & Agilbertum proferre in medium morem suæ obseruationis, vnde initium haberet, vel qua hunc auctoritate sequeretur. Respondit Agilbertus. Loquatur, obsecro, vice mea discipulus meus Vvilfridus presbyter, quia vnum ambo sapimus cum ceteris qui hic assident ecclesiasticæ traditionis cultoribus, & ille melius & manifestius ipsa lingua Anglorum, quam ego per interpretem, potest explanare quæ sentimus.

Colmānus sententiam dicit pro Scotis.

Tunc Vvilfridus, iubente rege vt diceret, ita exorsus est, Pascha quod facimus, inquit, vidimus Romæ, vbi beati apostoli Petrus & Paulus vixere, docuere, passi sunt, & sepulti, ab omnibus celebrari, hoc in Gallia, quas discēdi vel

Vvilfridus contra.

orandi ſtudio pertranſiuimus, ab omnibus agi conſpeximus. Hoc Africam, Aſiam, & Ægyptum, Græciam, & omnem orbem, quacumque Chriſti eccleſia diffuſa eſt, per diuerſas nationes ac linguas, vno ac non diuerſo temporis ordine geri comperimus, præter hos tantum & obſtinationis eorum complices, Pictos dico, & Britones, cum quibus de duabus vltimis Oceani inſulis, his non totis, contra totum orbem ſtulto labore pugnant. ANNO CHRISTI 664.

Colmānus S. Ioannem laudat auctorem.

Cui hæc dicenti reſpondit Colmannus: Mirum quare ſtultum appellare velitis laborem noſtrum, in quo tanti apoſtoli qui ſuper pectus Domini recumbere dignus fuit exempla ſectamur, cum ipſum ſapientiſſime vixiſſe omnis mundus nouerit.

Vvilfridus ait non tũc ſepultam fuiſſe legẽ Moſaicam.

At Vvilfridus: Abſit, inquit, vt Ioannem ſtultitiæ reprehendamus, cum ſcita legis Moſaicæ iuxta literam ſeruaret, iudaizante adhuc in multis eccleſia, nec ſubito valentibus apoſtolis, omnem legis obſeruantiam, quæ a Deo inſtituta eſt, abdicare. Quomodo ſimulacra, quæ a dæmonibus inuenta ſunt, repudiare omnes qui ad fidem veniunt neceſſe eſt, videlicet ne ſcandalum facerent eis qui inter gentes erant Iudæis. Hinc eſt enim quod Paulus Timotheum circumcidit, quod hoſtias in templo immolauit, quod cum Aquila & Priſcilla caput Corinthi totondit, ad nihil videlicet vtile, niſi ad ſcandalum vitandum Iudæorum. Hinc quod eidem Paulo Iacobus ait: *Vides, frater, quot millia ſunt in Iudæis, qui crediderunt, & omnes ii æmulatores ſunt legis*: nec tamen hodie clareſcente per mundum euangelio neceſſe eſt, imo nec licitum fidelibus vel circumcidi, vel hoſtias Deo victimarum offerre carnalium. Itaque Ioannes ſecundum legis conſuetudinem decimaquarta die menſis primi ad veſperam incipiebat celebrationem feſti paſchalis, nil curans vtrum hæc ſabbato, an alia qualibet feria proueniret. At vero Petrus cum Romæ prædicaret, memor quia Dominus prima ſabbati reſurrexit a mortuis, ac mundo ſpem reſurrectionis contulit, ita paſcha faciendum intellexit, vt ſecundum conſuetudinem ac præcepta legis, decimamquartam lunam primi menſis, æque ſicut Ioannes, orientem ad veſperam ſemper expectaret. Et hac exorta, ſi dominica dies (quæ tunc prima ſabbati vocabatur) erat mane ventura,

Act. 21.

in

ANNO CHRISTI 664. in ipsa vespera pascha dominicum celebrare incipiebat, quomodo & nos omnes hodie facere solemus. Sin autem dominica non proximo mane post lunam decimam quartam, sed decima sexta, aut decima septima, aut alia qualibet luna, vsque ad vigesimam primam esset ventura, expectabat eam, & præcedente sabbato vespere sacrosancta paschæ solennia inchoabat. Sicque fiebat vt dominica paschæ dies, non nisi a decima quinta luna vsque ad vigesimam primam seruaretur. Neque hæc euangelica & apostolica traditio legem soluit, sed potius adimplet, in qua obseruandũ pascha a decima quarta primi mensis ad vesperam, vsque ad vigesimã primam lunam eiusdem mensis ad vesperam præceptum est, in quam obseruantiã imitandam omnes S. Ioannis successores in Asia post obitum eius, & omnis per orbem ecclesia conuersa est: & hoc esse verum pascha, hoc solum fidelibus celebrandũ, Nicæno Concilio, non statutum nouiter, sed confirmatũ est, vt ecclesiastica docet historia. Vnde constat vos Colmanne neque Ioannis (vt autumatis) exempla sectari, neque Petri, cuius traditioni sciẽtes contradicitis, neque legi, neque euangelio in obseruatione vestri paschæ congruere. Ioannes enim ad legis Mosaicæ decreta tempus paschale custodiẽs, nil de prima sabbati curabat, quod vos non facitis, qui non nisi prima sabbati pascha celebratis. Petrus a decima quinta luna vsque ad vicesimam primam diem paschæ dominicum celebrabat, quod vos non facitis, qui a decima quarta vsque ad vicesimam lunam diem dominicum paschæ obseruatis, ita vt tertia decima luna ad vesperã sæpius pascha incipiatis, cuius neque lex vllam fecit mentionem, neque auctor ac dator euangelii Dominus in ea, sed in quarta decima luna vel vetus pascha manducauit ad vesperam, vel noui testamẽti sacramenta in commemorationem suæ passionis ecclesiæ celebranda tradidit. Itemque lunam vicesimam primam, quam lex maxime celebrandam commendauit, a celebratione vestri paschæ funditus eliminatis. Sicque, vt dixi, in celebratione summæ festiuitatis, neque Ioanni, neque Petro, neque legi, neque euangelio concordatis.

His contra Colmannus: Numquid, ait: Anatolius vir sanctus, & in præfata historia ecclesiastica multum laudatus, legi vel euangelio contraria sapuit, qui a quartadeci- Colmannus alios citat.

ma vsque ad viceſimam paſcha celebrandum ſcripſit? Numquid reuerendiſſimum patrem noſtrum Columbam, & ſucceſſores eius viros Deo dilectos, qui eodem modo paſcha fecerunt, diuinis paginis contraria ſapuiſſe vel egiſſe credendum eſt? Cum plurimi fuerint in eis, quorum ſanctitati cæleſti ſigna, & virtutum quæ fecerunt miracula teſtimonium præbuerunt, quos vt ipſe ſanctos eſſe non dubitans, ſemper eorum vitam, mores, & diſciplinam ſequi non deſiſto. ANNO CHRISTI 664.

Vvilfridus eos excuſat.

At Vvilfridus: Conſtat, inquit, Anatolium virum ſanctiſſimum, doctiſſimum, ac laude eſſe digniſſimum, ſed quid vobis cum illo, cum nec eius decreta ſeruetis? Ille enim in paſcha ſua regulam vtique veritatis ſequens, circulum nouemdecim annorum poſuit, quem vos aut ignoratis, aut agnitum a tota Chriſti eccleſia cuſtoditum, pro nihilo contemnitis. Ille ſic in paſchæ dominicum decimam quartam lunam computauit, vt hanc eadem ipſa die, more Ægyptiorũ, decimam quintam lunam ad veſperam eſſe fateretur. Sic idem viceſimam diem dominico paſchæ annotauit, vt hanc declinata eadem die eſſe viceſimam primam crederet. Cuius regulam diſtinctionis vos ignoraſſe probat, quod aliquotiens paſcha manifeſtiſſime ante plenilunium, id eſt, in tertia decima luna facitis. De patre autem veſtro Columba & ſequacibus eius, quorum ſanctitatem vos imitari, & regulam ac præcepta cæleſtibus ſignis confirmata ſequi perhibetis, poſſum reſpondere, quia multis in iudicio dicentibus Domino, quod in nomine eius prophetauerint, & dæmonia eiecerint, & virtutes multas fecerint, reſponſurus ſit Dominus, quia nunquã eos nouerit. Sed abſit vt de patribus veſtris hoc dicam, quia iuſtius multo eſt de incognitis bonum credere quam malum. Vnde & illos Dei famulos ac Deo dilectos eſſe non nego, qui ſimplicitate ruſtica, ſed intentione pia Deum dilexerunt. Neque illis multum obeſſe paſchæ talem reor obſeruantiam, quãdiu nullus aduenerat qui eis inſtituti perfectioris decreta, quæ ſequerentur, oſtenderet. Quos vtique credo, ſi qui tunc ad eos catholicus calculator adueniret, ſic eius monita fuiſſe ſecuturos, quomodo ea quæ nouerãt ac didicerant Dei mandata probantur fuiſſe ſecuti. Tu autem & ſocii tui ſi audita decreta ſedis apoſtolicæ, imo vniuerſalis

ANNO CHRISTI 664. ecclesiæ,& hæc literis sacris confirmata sequi contemnitis, absque vlla dubietate peccatis. Etsi enim patres tui sancti fuerunt,numquid vniuersali quæ per orbem est Christi ecclesiæ horum est paucitas vna de angulo extremæ insulæ præferenda? Et si sanctus erat, ac potens virtutibus ille Columba vester, imo & noster si Christi erat, num præferri potuit beatissimo apostolorum principi? Cui Dominus ait: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam, & tibi dabo claues regni cælorum.* Matth. 16.

Hæc perorante Vvilfrido dixit rex: Verene, Colmanne, hæc illi Petro dicta sunt a Domino. Qui ait: Vere rex. At ille, Habetis, inquit, vos proferre aliquid tantæ potestatis vestro Columbæ datum. At ille ait: Nihil. Rursum autem rex: Si vtrique vestrum, inquit, in hoc sine vlla controuersia consentiunt, quod hæc principaliter Petro dicta, & ei claues regni cælorum sunt datæ a Domino. Responderunt, Etiam, vtrique. At ille ita concluſit: Et ego vobis dico, quia hic est ostiarius ille, cui ego contradicere nolo, sed inquantum noui, vel valeo, huius cupio in omnibus obedire statutis, ne forte me adueniente ad fores regni cælorum, non sit qui reserat, auerso illo qui claues tenere probatur. Hæc dicente rege fauerunt assidentes quique siue astantes maiores vna cum mediocribus, & abdicata minus perfecta institutione, ad ea quæ meliora cognouerant sese transferre festinabant. Rex pro Anglis sententiam dicit.

Finitoque conflictu, ac soluta concione, Agilbertus domum rediit. Colmannus videns spretam suam doctrinam, sectamque esse despectã, assumptis his qui se sequi voluerunt, id est, qui pascha catholicum & tonsuram coronæ (nam & de hoc quæstio non minima erat) recipere nolebant, Scotiam regressus est, tractaturus cum suis quid de his facere deberet. Cedda relictis Scotorum vestigiis ad suam sedem rediit, vtpote agnita obseruatione catholici paschæ. Facta est autem hæc quæstio anno dominicæ incarnationis sexcentesimo sexagesimo quarto, qui fuit annus Osvvini regis vicesimus secundus: episcopatus autem Scotorum, quem gesserunt in prouincia Anglorum, annus tricesimus. Colmānus spe frustratus Scotiam repetit. Tempus Synodi.

NOTÆ. ANNO CHRISTI 664.

An Concilium fuerit.

[a] *Synodus Pharensis.*] Quia in hoc Conuentu non omnes episcopi prouinciales conuocati fuerunt, sed tantum inter se contulerunt illi qui tunc aderant, imitatus sanctum Augustinũ huiusmodi Conuentum propria magis voce collationem quam Synodum appellandam esse sentio. Tempus habitæ Collationis describitur a Beda supra.

Quis fuerit error Scotorum de paschate.

[b] *De ritu celebrandi paschatis.*] Error Scotorum alius erat a Quartadecimanorum: non enim sentiebant præcise decimaquarta luna sed die dominico pascha celebrandum esse. Discrepabant a catholicis, quod illo die dominico pascha peragerent, qui primus occurrebat a decima tertia luna vsque ad vigesimam. Ex quo illud absurdum quandoque fiebat, vt si dominica dies incideret in lunam 14. ipsi cum Iudæis pascha celebrarent, quod euitassent, si vna cum catholicis illo dominico die celebrassent pascha, qui primus a 14. luna ad vesperam vsque ad 21. lunam occurrebat. Errarunt hac in re Scoti non ex contumacia, sed ex inscitia computi paschalis, ideoque hic error ipsis venialis, tunc cum nemo illos hac in re instruxisset. Porro cœptus est huiusmodi error anno Domini 566. duraruitque vsque ad annum Domini 716. Vide Baron. anno 664. num. 5.

CONCILIVM EMERITENSE. ANNO CHRISTI 666.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. *Epistola de fidei institutione, eiusque ordine.*

II. *De vespertini officii seruando ordine.*

III. *Quid sit obseruandum tempore quo rex in exercitu progreditur, pro regis, gentis, aut patriæ statu atque salute.*

IV. *Qualiter metropolitanus suis confinitimis, aut confinitimi metropolitano suo placitum faciant.*

V. *Vt episcopus ad suam personam, ad Concilium non diaconum, sed aut archipresbyterum, aut presbyterum dirigat.*

VI. *Qualiter episcopus admonitione accepta ad metropolitanum suum veniat.*

VII. *Qualiter secundum priorũ Canonum instituta Concilium fiat.*

VIII. *Quid ordinatum maneat de episcopis qui inter se de parochiis intentionem habent.*

IX. *Quid presbyter obseruare debeat, qui presbyteris iubetur dare sanctum chrisma.*

X. *Vt omnis episcopus infra hanc prouinciam constitutus archipresbyterum, archidiaconum, & primiclerũ in ecclesia sua habeat.*

XI. *Vt omnis presbyter, abbas, vel diaconus episcopo suo humilitatem teneat, & reuerentiam summam.*

XII. *Vt episcopus, qui illi placiti fuerint de parochia sua, presbyteros, atque diacones cathedrales sibi faciat.*

XIII. *Vt episcopus quem viderit de clericis suis ad bonũ profectum tẽdere, honorãdi, & magnificandi de rebus ecclesiæ licentiã habeat.*

XIV. *De pecunia quæ in ecclesia Dei offertur fideliter colligenda,*

ANNO CHRISTI 666.

& fideliter diuidenda.

XV. *Vt episcopi atque presbyteri pro grauibus causis (quod legum damnant sententiæ) sine iudicis examine familiam ecclesiæ non debeant extirpare.*

XVI. *Vt episcopo non liceat tertiam de parochitanis ecclesiis tollere; sed quæ instituta sunt debeat obseruare.*

XVII. *Vt post mortem episcopi nulli subiectorum liceat de eo quidquam detrahere.*

XVIII. *Vt parochitani presbyteri, iuxta vt posse habuerint, de familia ecclesiæ suæ clericos sibi faciant & habeant.*

XIX. *Vt presbyter, qui plures ecclesias habuerit cõmissas, pro singulis dominicis diebus, in singulis sacrificium Deo offerre intendat.*

XX. *Qualiter libertos episcopi faciãt, vel qualiter liberti a patrocinio ecclesiæ nunquã discedant.*

XXI. *Qualiter stabilitum maneat, quod episcopus in amicis suis, seruis, aut libertis, de re ecclesiæ suæ donare voluerit.*

XXII. *Qualiter excommunicari oporteat qui Canonis non custodierit sententiam.*

XXIII. *Confirmatio huius Cõcilii.*

PRÆFATIO.

IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS sancti. Synodus quæ gesta est in prouincia Lusitaniæ, apud [a] *vrbem Emeritensem, quæ caput eius dignoscitur esse, duodecim episcopis in vnum collectis, die* VIII. *Iduum Nouembris,* [b] *anno* XVIII. *serenissimi & piissimi Recceſuinthi regis, æra* DCCIV.

CONGREGATIS nobis omnibus prouinciæ Lusitaniæ episcopis, in nomine Domini, residentibus in Ierusalem ecclesia, quæ in Emeritensi vrbe, (quæ caput huius prouinciæ noscitur esse, & sub principali nomine manet dedicata) iuxta ordinem priorum Canonum nostrorum, cum Dei iuuamine cœptum est initium. Primum (vt mos est) debitas laudes persoluimus omnipotenti Deo, cuius munere adunati sumus, & dono: deinde sereniſſimo atque clementiſſimo principi nostro, & domino gratiarũ actiones impendimus regi Recceſuintho; optantes diuinam misericordiam, vt qui ei tribuit regni potestatem, concedat & vitæ felicitatem, cum pacis quiete; sicque eum de suis hostibus reddat victorem, vt suorum inimicorum colla ditioni eius subdat, gratia fauente; quatenus & præsentem vitam quietus possideat per tempora longa, & post multa annorum curricula beatitudinis gaudia obtineat, per sæcula nunquam finienda. Et quoniam de sæcularibus sancta illi manet cura, & ecclesiastica per diuinam gratiam recte disponit mente

intenta, sit illi opitulatrix ineffabilis omnipotentis Dei gratia, quæ se quærentibus manet propinqua. ANNO CHRISTI 666.

CAPITVLA.

I.

Iuxta priorum patrum regulam, quæ sancte nobis est tradita, cuius institutione profectum fidei habet sancta Dei ecclesia catholica, quamlibet permultis Conciliis maneat memorata, oportet tamen a nobis non eam esse prætermittendam: hæc enim est prima Concilii via; & nisi digne fuerit adstructa, perueniendi ad aliud ratio est incongrua. Nos ergo quia certos fatemur in fide, & perpetim hanc profitemur ore, dignum est in hoc sancto Concilio credulitatem nostram exponere.

Est symbolum Constantinopolitanum in III. Toletano & aliis Conciliis positum.

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium, & inuisibilium conditorem: & in vnum Dominum nostrum Iesum Christum filium Dei vnigenitum, ex Patre natum ante omnia sæcula: Deum ex Deo: lumen ex lumine: Deum verum ex Deo vero: natum, non factum: homousion Patri, hoc est, eiusdem cum patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cælo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto, & Maria virgine: homo factus: passus sub Pontio Pilato: sepultus: tertia die resurrexit: ascendit in cælos: sedet ad dexteram Patris: iterum venturus in gloria iudicare viuos & mortuos: cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum & viuificatorem, ex Patre & Filio procedentem; cum Patre & Filio adoran-

ANNO CHRISTI 666. dum, & glorificandum: qui locutus est per prophetas. In vnam catholicam atque apostolicam ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum. Expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri sæculi. Amen. Hæc est fides nostra, & hæc credulitas sancta: hanc quisquis digne tenet, iudicii tempore remunerationē condignam accipiet: qui ab ea discesserit, & in hac fide esse noluerit, cum diabolo pœnas æternas luet. Oremus ergo omnipotentem Deum, vt hæc credulitas sincera, diuina nobis conferat beneficia, eiusque pietas sancta præsenti in sæculo cuncta nobis dimittat peccata: & cum venerit iudicare viuos & mortuos, ad dexteram suam nos iustificandos statuat. Si quis non crediderit, aut confessus fuerit, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum vnum esse in Trinitate, anathema sit.

II.

Sicut in fide sancta nostra est vnanimitas, ita pro sancto Dei officio debet esse intentio summa. Oportet igitur, vt sicut in aliis ecclesiis [c] vespertino tempore, post lumen oblatum, prius dicitur vespertinum, [d] quam * sonum in diebus festis, ita & a nobis custodiatur in ecclesiis nostris. Si quis hunc ordinem minime custodierit in sua ecclesia, cunctosque ad se pertinentes non instruxerit, vt bonum huius operis agant; dum tale ad metropolitani peruenerit aures, & fuerit res conuicta, excommunicationis se nouerit feriri sententia.

III.

Quantum cum Dei iuuamine ratio competit,

vt rectitudinis regula ponatur in ecclesiastico ordine, tantum necessarium est ea excogitare & ordinare, quæ clementissimo domino nostro Recceſuintho regi, fideliumque suorum genti, aut patriæ debeant prosperitatem afferre. Ob hoc ergo instituit hoc sanctum Concilium, vt quandocumque eum causa ingredi fecerit contra suos hostes, vnusquisque nostrum in ecclesia sua hunc teneat ordinem; ita vt omnibus diebus [c] per bonam dispositionem sacrificium omnipotenti Deo, pro eius suorumque fidelium atque exercitus sui salute offeratur, & diuinæ virtutis auxilium impetretur, vt salus cunctis a Domino tribuatur, vt victoria illi ab omnipotenti Deo concedatur. Tamdiu hic ordo tenendus est, quamdiu cum diuino iuuamine ad suam redeat sedem. Quisquis huius institutionis modum implere distulerit, sciat se a suo metropolitano esse excommunicatum. ANNO CHRISTI 666.

IV.

Postquam fidei nostræ credulitas est manifesta, illa inserenda curauimus, quæ rectitudinem faciant in ecclesia sancta. Cœtus ergo nostræ vnanimitatis hoc inserendum esse curauit, vt tempore quo metropolitanus in ecclesia Dei fuerit ordinatus episcopus, [f] placitum in nomine suorum comprouincialium episcoporum faciat; vt caste, sobrie, recteque viuat. Similiter, & quando confinitimi episcopi in ecclesiis quibus præesse potuerint fuerint ordinati, placitum faciant in nomine episcopi sui metropolitani, vt caste, recte, & sobrie viuant. Quod si iuxta canonicam sententiam, per voluntatem

ANNO CHRISTI 666. tem metropolitani, atque informationis eius epistolam, per regiam iussionem, ab alio metropolitano aliqui fuerint ordinati; tempore quo ad metropolitanum suum post suam venerint ordinationem, tale placitum non differant facere. Quod si distulerint, tamdiu quisquis ille excommunicatum esse se nouerit, quamdiu impleat ordinem bonæ institutionis.

V.

Iuxta canonicum ordinem, tempore quo Concilium [g] per metropolitani voluntatem & regiam iussionẽ electum fuerit agere, omnes confinitimos episcopos in vnum oportet adesse; nec pro tali re quælibet causa opponi debet ad excusationem. Quod si contigerit aliquem de fratribus [h] retineri ab infirmitate, qualiter non possit venire, aut per regiam iussionem iniunctum acceperit aliquid agere, vt sit per quod non possit Concilio interesse; quidquid tale acciderit, metropolitano suo fideliter intimet cuncta per suam epistolam manu sua subscriptam, vt postmodum quæratur, anne excusationem faciat aliquam. Ad suam tamen personam non aliter nisi aut si archipresbyterũ suum diriget, aut, si archipresbytero impossibilitas fuerit, presbyterum vtilem, cuius dignitas cum prudentia pateat, a tergo episcoporum inter presbyteros sedere, & quæque in eo Concilio fuerint acta scire, & subscribere. Iniustum enim hoc accipit cœtus noster, vt quisquam episcoporum [i] diaconum ad suam personã dirigat. Hic enim quia presbyteris iunior esse videtur, sedere cum episcopis in Cõcilio nulla ratione

permittitur. Quemcumque ergo ex presbyteris dirigere elegerit, instructum per informationem dirigat, vt ratio poscit; atque cum eo mandatarium suum, iuxta legis ordinem munitum: vt si a quolibet contra eumdem episcopum in Concilio fuerit suggestum, ab eo quem dixerit, qui petit accipiat responsum; & iustitia quæ fuerit ordinata nullam postmodum dilationem habeat. ANNO CHRISTI 666.

VI.

Deo credimus esse placitum, quando pro bono opere dignam in ecclesia sancta imponimus regulam. Ideoque placuit fraternitati nostræ, vt sicut primatus reuerentiæ a metropolitano episcopo iubetur impendi per synodicam regulã, ita & a comprouincialibus suis seruentur hæc monita. Communi deliberatione censemus, & sententiæ huius ordinem seruandum instituimus; vt dum quisquam comprouincialis episcopus metropolitani sui admonitionem acceperit [k] pro diebus festis natiuitatis Domini & paschæ cum eo peragendis, veniendi ad eum nullam faciat excusationem. Quod si contigerit eum ab ægritudine esse detentum, vel per nimiam intemperantiam aerum non habere qualiter ad præsentiam eius possit venire, epistolam manu sua subscriptam dirigere debebit, in qua huius rei verissime causam notescat. Quod si sanus, qui admonitionem acceperit, fuerit, & venire distulerit, absque excommunicatione dimittendus non erit.

[k] Sic statutũ est Conc. Tolet. XIII. cap. 8.

VII.

Decretum est de priscis canonibus, [l] semel in anno fieri Concilium, vbi elegerit metropolitanus

ANNO CHRISTI 666. episcopus: atque in ea sancta regula manet ordinatum, vt comprouinciales episcopi, dum a suo metropolitano fuerint admoniti, præsentes esse debeant ad locum temporis debiti: quæ res non extra regiam agitur voluntatem. Sunt nonnulli qui pro hoc admonitionem sui metropolitani, & regiam iussionem accipiunt, & minime implent quæ iubentur: hos priscorum Canonum sententiæ excommunicatos esse iubent vsque ad tempus superuenturi Concilii: & quamuis excommunicationis damno feriantur, nihil tale in his impenditur quod debeant metuere. Placuit huic sanctæ Synodo, vt quisquis ille episcopus ad Concilium venire distulerit admonitus, illic excommunicationis agat tempus, vbi cum his, qui præsentes fuerint, elegerit metropolitanus. Cella vero & res ad eum pertinentes, quousque ille sub pœnitentia fuerit, instantia & solicitudine regantur metropolitani: quia ideo est hoc electum, vt discat sub pœnitentia quod implere noluit voluntate recta. Dum ergo ad suam redierit cellam, rem in statu inueniat, quæ ecclesiæ suæ est debita.

Vide epistolam Innocentii tertii, de pœna huius Canonis.

VIII.

*bene Omnibus * pene cognitum manet, quomodo diuina gratia, quæ cor sereniſſimi atque clementissimi domini nostri & principis Recceſuinthi regis in manu tenet, & vbi vult illud vertet, suggerente sanctæ memoriæ sanctissimo [m] viro Orontio episcopo, animum eius ad pietatem mouerit, vt terminos huius prouinciæ Lusitaniæ cum suis episcopis, eorumque parochiis, iuxta priorum Canonum

ANNO CHRISTI 666.

sententias, ad nomen prouinciæ, & metropolitanam hanc sedem reduceret & restauraret. His ergo, iuxta eamdem regulam, decreto synodico, iudicii formula, & suæ clementiæ confirmatione ad hanc metropolim reductis; dum miserante Domino, principis iussu in vnum ad sanctum conuenissemus Concilium, vnus de his Selua nomine, sanctæ Igeditanæ ecclesiæ episcopus, interpellauit sanctam Synodum, eo quod Iustus Salmanticensis ecclesiæ episcopus debitam illi teneret diœcesem: hoc enim etiam adiiciens, vt de eo, id vnde ad Gallœciæ metropolim diœcesis suæ fuerat possessum, ille reciperet, quamuis longa post tempora, quæ parochiæ suæ fuerant debita. Sed quia antiquorum Canonum sunt instituta, vt si * vna prouincia quisquis episcopus de alterius diœcesi partem aliquam per triginta annos possederit, quietus teneat; iustum perspeximus, vt quia nec ille triginta annos adhuc habet, quo ad huius prouinciæ metropolim reductus est; & ille quod perlongo tempore non possedit, & triginta adhuc non sunt in hoc illi impleti anni; sicut ille ad debitam diœcesem rediit, ita & hic, qui pulsat diœcesim sibi debitam, ordinante metropolitano cum suis fratribus, per suum saionem recipiat: ita tamen vt de præsentia metropolitani inspectores dirigantur, qui per euidentia signa diœceses ipsas conspiciant; & vnusquisque, quod illi debitum est accipiat & habeat. Pacta vero, quæ iuxta canonicam regulam inter episcopos pacificam deliberationem iustissime fuerint facta, in omnibus placet esse seruãda. Omnibus vero epi-

De tricennali possessione dictũ est supra Concil. Hisp. II. cap. 2.

* *fort.* in vna

Inspectionis viri Cõcil. Hisp. II. cap. 2.

ANNO CHRISTI 666. scopis id instituitur esse seruandum, vt parochiam suam bene custodiant, nec a quolibet fratre eam vsurpari permittant. Quibus, si tricennalis numerus per voluntatem, aut negligentiam occurrerit, nullo modo reddenda erit.

IX.

Conueniens in omnibus nobis hæc manet sententia, quæ digne custodiatur in nostra prouincia. Placuit vt quisquis ab episcopo sanctum in potestate, presbyteris ad distribuendum tempore opportuno, acceperit chrisma, nihil ab eis beneficii causa tollere aut petere præsumat. Similiter & presbyteri, qui sanctum Dei baptisma infantibus tradunt, nihil pro tali gratia a parentibus eorum auferre præsumant. Quod si quis aliquid offerat per bonam voluntatem, accipiat grate: nihil tamen (vt diximus) auferatur quacumque occasione. Si quis sententiæ huius ordinem non custodierit, eumque transgredi præsumpserit, tribus mensibus sub pœnitentia excommunicatus manebit.

Conc. Bracar. II. cap. 4. vbi idipsum ex patrum decretis ostendimus. Conc. Tol. XI. ca. 8.

X.

Communi deliberatione sancimus, vt omnes nos episcopi, infra nostram prouinciam constituti, in cathedralibus nostris ecclesiis, singuli nostrum archipresbyterum, archidiaconum, & primiclerum habere debeamus. Sanctus quippe est ordo, & a nobis per omnia obseruandus; ideoque placuit huic magnæ Synodo, vt quicumque ad hoc officium peruenerit, humilitatem pontifici suo & reuerentiam præbeat; ne quolibet modo superbiæ fastum quilibet ex his incurrat; sed in ordine, quo

quisque fuerit constitutus, benigne persistat, & sui dignitatem officii per omnia teneat. Si quis ex his sui gradus ordinem non custodierit, & quæ illi pro tali officio a suo episcopo imperata fuerint adimplere distulerit, prout causa patuerit, excommunicationis damno multandum se nouerit. ANNO CHRISTI 666.

XI.

Peruenit ad cœtum huius sancti Concilii, presbyteros, abbates & diaconos episcopo suo inobedientes esse; atque id intromissum est, vt dum quilibet ex presbyteris, aut abbatibus ecclesiarum suarum a decedentibus episcopis habeant absolutionem, episcopo suo dignam obedientiam iustamque reuerentiam non exhibeant, & quibus concessa est per canonicam sententiam visitandi * sua parochia, his potius infertur iniuria, & mouetur calumnia. Proinde placuit hic sancto Concilio, vt tam a presbyteris, quam ab abbatibus, siue etiam a diaconibus, episcopo honor debitus impendatur: vt a nullo contumeliam pati videatur. & quandocumque contigerit eum, iuxta canonicam sententiam, visitare suam parochiam; & digne eum suscipiant, &, prout habuerint, aut ratio permiserit, illi præparent quæ fuerint necessaria. Id ergo per omnia seruandum instituimus, vt nulli presbytero, vel diacono sine voluntate episcopi sui licentia sit ° sæculares peragere causas, aut iniunctiones expedire publicas. Si quis huius ordinem capituli transcendere voluerit, excommunicationis sententia feriendum se nouerit.

Ius visitandi episcopis competit: de qua re diximus supra Conc. Tol. IV. cap. 36.

* *fort.* sui parochiam,

XII.

Si priorum Canonum sententia hunc recte te-

ANNO CHRISTI 666. net ordinem, vt episcopus ab alio episcopo, si indigentiam habuerit, clericum ad ordinandum petat, & accipiat; cur qui in diœcesi sua habet eos, quos pro Dei officio, & suo iuuamine dignos repererit, ad suam principalem ecclesiam non perducat & habeat? Pro huius rei causa hoc elegit vnanimitas nostra, vt omnes episcopos prouinciæ nostræ, si voluerint, de parochianis presbyteris, atque diaconibus, cathedralem sibi in principali ecclesia facere, maneat per omnia licentia. Hi tamen qui fuerint traducti, humilitatem dignam episcopo suo teneant; & eo honore & reuerentia habeantur, & venerentur in cathedrali ecclesia, sicut hi quos constat fuisse ordinatos in ea. Et quamuis ab episcopo suo stipendii causa per bonam obedientiam aliquid accipiant, ab ecclesiis tamen, in quibus prius consecrati sunt, vel a rebus earum extranei non maneant; sed pontificali electione, presbyteri ipsius ordinatione, presbyter alius instituatur, qui sanctum officium peragat, & discretione prioris presbyteri victum & vestitum rationabiliter illi ministretur, vt non egeat: aut si quæsierit qui ordinatur, stipendium a suo presbytero accipiat, quantum dignitas officii eum habere expetat. Clericis vero, vel quos ad seruiendum ei dederit, per discretionis modum quæ necessaria sunt ministret. Si quis sententiæ huius ordinem implere distulerit, prout ratio permiserit, excommunicandum se esse nouerit.

XIII.

In ecclesia Dei sancta congregatio clericorum fit non modica: & sunt aliqui, quorum intentio

non pauca est in sancto Dei officio, atque multi quos segnitudinis fastus minime perducit ad bonum profectum. Ob hoc ergo sancto huic placuit Concilio, vt quemcumque episcopus ad bonum profectum viderit crescere, per bonam intentionem venerandi, amandi, & honorandi, atque de rebus ecclesiæ, quod voluerit, illi largiendi habeat potestatem: hæc enim causa & maioribus maiorem præstat gratiam, & minores excitat, vt ad melius tendant. Quidquid ergo bonis largitur per gratiam, ita in ius habeant, vt & remedium ex hoc sentiant, & rem Deo dicatam ad augmentum perducant. Quod si id quod acceperint per suam tepiditatem ad profectum minime perduxerint, aut detrimentum patuerit; episcopus habeat licentiam, sine vllo præiudicio, in iure ecclesiæ reuocare rem propriam. ANNO CHRISTI 666.

XIV.

In sancta Dei ecclesia [p] diebus festis pro consuetudine & mercede communicationis tempore a fidelibus pecuniam nouimus poni: pro hoc placuit sancto Concilio hanc rectitudinis ponere regulam, vt quia omni clero communis labor manet in officio sancto, omnibus iuxta meritum ex hoc rependatur vicissitudo. Statuimus in nostris ecclesiis vel ciuitatibus hoc esse seruandum, vt quidquid pecuniæ a fidelibus in ecclesia fuerit oblatum, fideliter collectum maneat, & conseruatum, & fideliter episcopo præsentetur; qualiter exinde tres partes fiant æquales, vnam episcopus habeat, & alteram presbyteri, & diacones inibi deseruientes consequantur, & inter se, vt dignitas & ordo poposcerit,

ANNO CHRISTI 666. rit, diuidant: tertia vero subdiaconibus & clericis tribuatur: vt a primiclero, iuxta quod in officio eos præscit esse intentos, ita singulis dispensetur. Similis forma & de parochitanis presbyteris in ecclesiis illis a Deo creditis erit seruanda.

XV.

Si regalis pietas pro salute omnium suarum legum dignata est ponere decreta, cur religio sancta per sancti Concilii ordinem non habeat instituta, quæ omnino debent esse cauenda? Ideoque placuit huic sancto Concilio, vt omnis potestas episcopalis modum suæ ponat iræ; nec pro quolibet excessu cuilibet ex familia ecclesiæ aliquod corporis membrorum sua ordinatione præsumat extirpare, aut auferre. Quod si talis emerserit culpa, aduocato iudice ciuitatis, ad examen eius deducatur quod factum fuisse asseritur. Et quia omnino iustum est, vt pontifex sæuissimam non impendat vindictam; quidquid coram iudice verius patuerit, per disciplinæ seueritatem absque turpi decaluatione maneat emendatum, & ab episcopo suo, aut donatus fidelibus suis maneat, qui malum aliquid, quod leges grauiter damnant, admisit; aut *abiendi eum episcopus, si voluerit, licentiam habebit. Similiter & quia comperimus aliquos presbyteros ægritudine accedente familiæ ecclesiæ suæ crimen imponere, dicentes ex ea homines aliquos maleficium sibi feciſſe, eosque sua potestate torquere, & per multam impietatem detrimentare, & hoc emendari placuit per rectitudinem huius sententiæ. Instituentes igitur decernimus, vt si presbyter talia pati se

*fort. abigendi

dixerit, ad aures hoc sui perducat episcopi; ipse autem datis bonis hominibus ex latere suo, iudicem hoc iubeat quærere; & si sceleris huius causa fuerit inuenta, ad cognitionem episcopi hoc reducant; & processa ex ore eius sententia, ita malum extirpatum maneat, ne hoc quisquam alius facere præsumat. Si quis sententiæ huius ordinem non obseruauerit, excommunicationis sententia feriendus erit, & a clero abiiciendus. ANNO CHRISTI 666.

XVI.

Bene disposuit diuina gratia, quidquid vnaquæque ecclesia a fidelibus collatum est, habeat. Priscis quippe Canonibus erat decretum, vt episcopus de parochitanis ecclesiis tertiam sequeretur, cui sua pleniſſime q sufficere possunt. Placuit huic sancto Concilio, vt nullus prouinciæ Lusitaniæ episcopus sententiæ huius terminum excedat, nec a qualibet parochitana ecclesia tertiam auferre præsumat: sed quidquid exinde consequi potuerat, totum in reparationem ipsarum basilicarum proficiat. Omnes vero supradicti presbyteri, qui virtutem habuerint, episcopo suo placitum faciant, vt reparare ecclesias sibi commissas intendant. Quod si facere distulerint, ab episcopo suo districti, ecclesias sibi creditas (vt ratio permittit) digne reparent. Ecclesiæ tamen, quæ mundiales res nullas habent, solicitudine, intentione, & dispositione episcopali (vt ratio permiserit) habeant reparationem.

XVII.

Quia per diuinam gratiam in sancta Dei ecclesia episcopalis ordinatur potestas, dignum est,

ANNO CHRISTI 666. vt ſicut honore & bonitate ſummus habetur in vita, ita poſt mortem detractio de eo ſit nulla. Huius rei cauſa hanc ſententiã protulit, & per omnia iubet eſſe firmam congregatio noſtra. Inſtituentes igitur decernimus, vt nullus ſubiectus decedentem detrahat epiſcopum, nullus de eo deroget, nec malum quidquam loquatur. Si quis talia deinceps facere præſumpſerit; ſi presbyter fuerit, tribus menſibus ab epiſcopo ſuo ſub pœnitentia religatus maneat; ſi diaconus, quinque; ſi ſubdiaconus, aut clericus, vel quilibet religioſus de maiori gradu, (quia conſtat ex his iam aliquos per bonam actionem eſſe venerandos) nouem; ſi minimi fuerint, qui leui corde ſint, minimæque adhuc perſonæ, quinquagenis flagellis iuſſione feriantur epiſcopi: quod ſi laicus, quamuis ingenuus, in domo eccleſiæ tamen nutritus, & ab eccleſiæ rebus, dignitatis gratia præditus, iuxta quod dignitas eius exegerit, pro tali exceſſu excommunicationis ſententia feriendus erit: ſi vero de familia eccleſiæ fuerit quiſque, (quia & in his diſcretionis eſt gradus) ſi maior fuerit, qui dignitate polleat, ſex menſibus ab epiſcopo ſuo excommunicatus maneat: inferior tamen, aut minima perſona, diſciplinam mereatur, iuxta quod epiſcopi ſui proceſſerit ſententia. Dignum eſt etenim, vt cui in vita honor fuit impenſus, poſt mortem detractionis ſubtrahatur ſtimulus.

XVIII.

Quidquid vnanimiter digne diſponitur in ſancta Dei eccleſia, neceſſarium eſt vt a parochitanis presbyteris cuſtoditum maneat. Sunt enim

nonnulli, qui ecclesiarum suarum res ad plenitudinem habent, & solicitudo illis nulla est habendi clericos, cum quibus omnipotenti Deo laudum debita persoluant officia. Proinde instituit hæc sancta Synodus, vt omnes parochitani presbyteri, iuxta vt in rebus sibi a Deo creditis sentiunt habere virtutem, de ecclesiæ suæ familia clericos sibi faciant: quos per bonam voluntatem ita nutriant, vt & officium sanctum digne peragant, & ad seruitium suum aptos eos habeant. Hi etiam victum & vestitum dispensatione presbyteri merebuntur, & domino & presbytero suo, atque vtilitati ecclesiæ fideles esse debent. Quod si inutiles apparuerint, vt culpa patuerit, correptione disciplinæ feriantur. Si quis presbyterorum hanc sententiam minime custodierit, & non adimpleuerit, ab episcopo suo corrigatur: vt plenissime custodiat, quod digne iubetur.

ANNO CHRISTI 666.

Sic decretū Conc. Tol. IX. cap. 11.

XIX.

In parochiis multæ sunt ecclesiæ constitutæ, quæ a fidelibus factæ, aut paucum, aut nihil de rebus videntur habere. Sacerdotali ergo decreto presbytero vni plures extant commissæ, vnde cauendum est, ne occurrente paupertate, ordo ibidem non impleantur Missæ. Proinde salubri deliberatione censemus, vt pro singulis quibusque ecclesiis, in quibus presbyter iussus fuerit per sui episcopi ordinationem præesse, pro singulis diebus dominicis sacrificium Deo procuret offerre; & eorum nomina a quibus eas ecclesias constat esse constructas, vel qui aliquid his sanctis ecclesiis videntur aut visi sunt con-

Vide Conc. Tol. XVI. cap. 5.

ANNO CHRISTI 666. tulisse, si viuentes in corpore sunt, ante altare recitentur tempore Missæ, quod si ab hac decesserunt aut discesserint luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur suo in ordine. Si quis hanc institutionem presbyter implere neglexerit, dum talis causa per quemlibet ad aures sui episcopi peruenerit, presbyter ille excommunicationis sententia feriendus erit.

XX.

In priorum Canonum ordine institutum manet qualiter episcopi de familia ecclesiæ libertos debeant facere. Multi etenim sacerdotes, prout illis concessit diuina gratia, habent vnde canonicum ordinem impleant, & sic libertos faciant: & sunt multi, qui nihil habentes, ad hanc gratiam veniunt, & sic libertos facere præsumunt. Tales enim libertos regula canonica esse non iubet stabilitos. Contingere etenim solet, vt postquam manumissor eorum ab hac discesserit luce, talis occurrat successor, qui aut ecclesiæ familiam minime quærat, aut per bonam voluntatem, vel negligentiam, hi, a quo nihil ecclesiæ offerente liberi facti sunt, longo pro tempore libertos se esse defendant, atque eas libertates ita abscondunt, vt pro hoc quærenti episcopo laborem faciant. Talium si sit voluntas, licentia conceditur nulla: quia non potuerunt, neque a seruitio ecclesiæ vnquam discedunt, & pro his rebus in libertate permanere non potuerunt. Sanctorum Canonum non abiicienda sunt instituta: atque his quæ implenda esse oportet addimus noua. Placuit huic sanctæ Synodo, vt quisquis digne iuxta cano-

nicam regulam libertus fuerit factus, in libertate maneat, & a patrocinio ecclesiæ ipse aut posteritas eius nunquam discedat. Quisquis vero non vt ordo canonicus poscit libertus fuerit factus, quamuis prolixitas temporis in scripturæ suæ textu inueniatur, quia a seruitio ecclesiæ nunquam visus est abscessisse, & canonica sententia rescindi iubet talem libertatem, vt ille & posteritas eius omnis in seruitio maneant sanctæ ecclesiæ, cui debiti manent per veram originem. Illos vero per omnia stabilitos in libertate esse instituimus, qui ab his episcopis liberi sunt, vel fuerint facti, qui de suo bona plurima sanctæ ecclesiæ, in qua præsident, per suæ scripturæ textum cognoscuntur contulisse. Et hi quamlibet iubeantur esse stabiles, nullo modo rescindendi sunt a patrocinio sanctæ ecclesiæ. Quod si contigerit eos, eorumque filios personis ingenuis esse coniunctos, & quandoque eorum posteritas patrocinium ecclesiæ voluerit despicere, ex cuius familia per veram originem constat eos genitos esse; si ex his libertis trahunt originem, qui iuxta canonicam sententiam iubentur esse stabiles, & dignitatis suæ nomen teneant, & ecclesiæ patrocinium nunquam amittant. Certe si ex his inuenti fuerint originē trahere, quos canonicæ regulæ non iubent libertos esse, quamlibet post longa tempora, dummodo origine firmata, reducendi tamen sunt ad sanctæ ecclesiæ, cui pertinent, iura. Liberti tamen ex familia ecclesiæ facti, & posteritas quæ ex his est procreata; si libertatem suam, vel parentum suorum inuenti fuerint celasse, aut abscondere, & tem-

ANNO CHRISTI 666.

ANNO CHRISTI 666. pore, quo ab episcopo fuerint admoniti, eam præsentare distulerint; dum eorum origo (vt iam diximus) fuerit manifestata per legalem testem ad seruitium ecclesiæ reducantur: & vt episcopo fuerit placitum, ita eos habeat. Hæc forma & in presbyteris seruanda erit, qui cum voluntate episcopi sui, iuxta canonicam regulam de familia suæ ecclesiæ liberos facere voluerint.

XXI.

Non putandum est contra regulam iri canonicam, quando ea instituimus quæ seruari oportet de re ecclesiastica. Quamuis etenim canonicæ sententiæ ordinem habeant quid episcopus pro re ecclesiæ obseruare debeat; opportunum tamen est, vt vbi ab episcopo bonus impenditur profectus, a succedente institutus teneatur modus. Placuit huic sancto Concilio, vt si episcopus ecclesiæ suæ, in qua præsidet, de rebus suis inuentus fuerit plurima contulisse, quidquid amicis suis, seruis, aut libertis, vel quibuslibet personis de ecclesiæ suæ rebus compertus fuerit aliquid donasse; si triplum, aut multo plus patuerit esse, quod conscripsit in nomine ecclesiæ suæ, firmum maneat, quod distribuit in personis, quæ prænotatæ sunt superiori ordine. Nec licebit succedenti episcopo prioris sui irrumpere voluntatem. His etiam si causæ ecclesiasticæ fuerint commissæ, & fideliter prosequentes in rebus ecclesiæ profectum visi fuerint facere, laboris sui consequantur mercedem; ita vt de eo quidquid acquisierint (quia constat eos non sine vtilitate ecclesiæ negotia commissa peregisse) de eo, quid-

quid cum fide & bona intentione ad effectum perduxerint, & ad ius ecclesiæ per eos redactum patuerit; de mobili re decimum suum sequantur; pro immobili ab episcopo repensationem dignam accipiant. Et tamen, quæ meruerint ipsi, aut posteritas eorum, vel quibus largiri voluerint, perenniter possideant. Si quis episcoporum contra huius sententiæ ordinem agens irrumpere voluerit quod prior eius fecit, & vocem amittat, & scripturæ quæ facta est pœnam adimpleat: insuper & a cœtu fraterno excommunicatus maneat, vt excessus sui emendet causam. ANNO CHRISTI 666.

XXII.

Quia iuuante nos diuina gratia, ea in hoc sancto Concilio peregimus, quæ ad rectitudinem ecclesiastici ordinis sunt debita, in aliquibus sententiis cauendi modum imposuimus: aliqua tamen, quia singulari ordine non manent constricta, per huius sententiæ decretum instituimus, quod quisque episcoporum, vel presbyterorum, atque in inferiori gradu constituti, debeant metuere. Quisquis huius canonicæ regulæ instituta seruare distulerit, quamlibet maior esse videatur, mediocris vero, aut inferiori gradu constitutum se esse perspexerit, vt causa permiserit, a metropolitano episcopo, cum suis confinitimis, qui supra notatum sententiarum ordinem custodierint, is qui seruare distulerit excommunicatum se euidentissime nouerit.

XXIII.

Postquam fidei nostræ exposuimus credulitatem, & quæ necessaria extiterunt (vt potuimus) digessi-

ANNO CHRISTI 666. digeſſimus per ordinem, Creatori noſtro, & Domino, quem credimus trinum in vnitate, & veneramur vnum in Trinitate, Patri & Filio & Spiritui ſancto debitas perſoluimus laudes: tantæ maieſtatis glorificantes nomen; qui dignatus eſt nobis rectitudinis viam oſtendere. Ac deinde ſereniſſimo, ac piiſſimo, & orthodoxo viro, clementiſſimo domino Receſuintho regi gratiæ impēdimus opem; cuius vigilantia, & ſæcularia regit cum pietate ſumma, & eccleſiaſtica plenius diuinitus ſibi ſapientia conceſſa. Ipſe enim Dominus, cuius Trinitatem veneramur, & confitemur, & eccleſiæ ſuæ fidei conferat lucra, & ſacerdotibus, miniſtris, atque omni clero, vt digne illi ſeruiant, conferat remedia, quæ ipſi ſunt placita: clementiſſimo principi Receſuintho regi felicem vitam, felicioraque præſenti in ſæculo, & futuro poſt in regno ſempiterna concedat gaudia poſſidenda. Atque id omnibus in ſe credentibus præſtare dignetur; vt, dum ſui iudicii manifeſtare voluerit tempus, omnibus tribuat perenne remedium ipſe Dominus & Redemptor noſter, qui cum Deo Patre & Spiritu ſancto in Trinitate Deus permanet vnus, cui eſt honor, gloria, virtus & imperium, nunc & in omnia ſæcula ſæculorum.

SVBSCRIPTIONES.

Proficius Dei miſeratione Luſitanæ prouinciæ ſanctæ Emeritenſis eccleſiæ metropolitanæ ſedis epiſcopus hæc geſta ſynodalia cum confinitimis meis epiſcopis inſtituta manu mea ſubſcripſi.

Ego Selua Egiditanæ ciuitatis eccleſiæ epiſcopus pertinens ad metropolim Emeritenſem hæc inſtituta cum archiepiſcopo meo Proficio a nobis definita ſubſcripſi.

Adeodatus in Chriſti nomine ſanctæ Pacenſis eccleſiæ epiſcopus ſimiliter ſubſcripſi.

Asphalius in Christi nomine sanctæ Abelensis ecclesiæ episcopus similiter subscripsi. ANNO CHRISTI 666.

Theodericus in Christi nomine sanctæ Olysipponensis ecclesiæ episcopus similiter subscripsi.

Theodisclus Dei misericordia episcopus sanctæ ecclesiæ Lamecensis similiter subscripsi.

Iustus Dei miseratione sanctæ Salmanticensis ecclesiæ episcopus similiter subscripsi.

Cantaber Dei gratia episcopus sanctæ ecclesiæ Coimbrensis similiter subscripsi.

Donatus in Christi nomine episcopus sanctæ ecclesiæ Caurensis similiter subscripsi.

Exarnus Dei misericordia episcopus sanctæ ecclesiæ Oxonobensis similiter subscripsi.

Petrus Dei misericordia Elborensis ecclesiæ episcopus similiter subscripsi.

Aluarius indignus sanctæ Calabriensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

Emerita vrbs quæ?

[a] *Vrbem Emeritensem.*] Emerita Lusitaniæ prouinciæ vrbs nobilis a Romanis dicta Augusta Emerita, colonia Romanorum. In nummo Augusti sic est: CÆSAR AVGVSTVS PONT. MAX. IMP. Ex altera parte: AVGVSTA EMERITA COL. Similiter ex inscriptione lapidis, qui est Tarracone:

IMP. CÆSAR VESPASIANVS AVG. PONT. MAX.
TRIB. POT. II. IMP. VII. COS. III. DES. IV.
P. P. VIAM A CAPARA AD EMERITAM AVG. VSQ.
IMPENSA SVA RESTITVIT.

Est etiam regis Recceſuinthi nummus cum hac inscriptione: RECCESVINTHVS REX: Ex altera parte: EMERITA. PIVS. Sunt qui dicant appellatum Pium ob hoc Concilium Emeritæ coactum. De ea Plinius, Strabo, Mela, & ceteri recentiores. Hodie ruinæ docent fuisse nobilissimam coloniam: nulli episcopo subditur, sed ordini militiæ diui Iacobi, sub priore Legionensi.

Concilium Emerit. confirmatur ab Innocent. III.

[b] *Anno* 18.] Conuenit cum nostra chronologia. Nam anno 687. Recceſuinthus regnum suscepit: deinde 18. Concilium hoc est coactum: qui efficiunt 705. annos. Quoniam multum huius Concilii robur & auctoritatem confirmat epistola Innocentii III. ad Petrum Compostellanum archiepiscopum, quæ inuenitur in regiſtro Romæ excuso, lib. 2. eam hic ad verbum exscribendam curauimus. Bracarensis episcopus dicebat, Concilium Emeritense, neque constructionem, neque sensum, neque latinitatem habere.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ANNO CHRISTI 666.

PETRO COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO.

LICET vnum sit corpus ecclesiæ, in quo Christus est caput, & vniuersi fideles sunt membra, ille tamen qui a Christo petra dictus est Petrus, & a Christo capite vocatus est caput, ipso testante, qui ait: *Tu vocaberis Cephas:* quod secundum vnam interpretationem exponitur caput: quia sicut plenitudo sensuum abundat in capite; ad cetera vero membra pars aliqua plenitudinis deriuatur, ita ceteri vocati sunt in partem solicitudinis, solus autem Petrus assumptus est in plenitudinem potestatis: ad quem velut ad caput maiores ecclesiæ causæ non tam constitutione canonica, quam institutione diuina merito referuntur. Inter quas illa non minima reputatur, quæ inter Compostellanam & Bracarensem ecclesias, super quatuor episcopatibus, videlicet Conimbriensi, Lamecensi, Visensi, & Egitanensi, ex delegatione sedis apostolicæ longo fuit tempore sub diuersis iudicibus ventilata: quam nos, auctore Domino, te, frater, archiepiscopo Compostellano, & venerabili fratre nostro Martino Bracarensi archiepiscopo, pro definitione huius causæ præsentibus, exacta diligentia curauimus terminare. Petebas siquidem a dicto Bracarensi archiepiscopo quatuor præfatos episcopatus; asserens eos ad Compostellanam ecclesiam iure metropolitico pertinere. Tuam autem intentionem fundare multipliciter nitebaris, per priuilegia, per Concilia, per historias, per diuisiones, per famam, & per sententiam. Volens enim apostolica sedes Compostellanam ecclesiam, pro reuerentia B. Iacobi apostoli, cuius venerandum corpus in ea conditum requiescit, speciali priuilegio decorare, dignitatem Emeritensis metropolis, quæ peccatis exigentibus a longis retro temporibus vsque nunc barbarica tenetur feritate captiua, eidem ecclesiæ cum integritate Lusitaniæ prouinciæ liberali concessione donauit: sicut priuilegia felicis memoriæ Callisti papæ prædecessoris nostri liquido protestantur; tres de suffraganeis episcopatibus exprimens nominatim, videlicet Conimbriensem, Salamantinensem, & Abulensem, qui soli tunc in confessione

Epistola Innocent. III.

Ioan. 1.

Calixtus secundus Burgund. electus anno Domini 1119.

Christiani nominis permanebant; ceteros autem generali donatione concludens. Hos autem episcopatus, de quibus quæstio vertebatur, ad Emeritensem pertinuisse metropolim, per Emeritense nitebaris Concilium demonstrare, in quo duodecim episcopi, qui conuenerant, se omnes esse de Lusitaniæ prouincia profitentur, dicentes in primo capitulo: Conuenientibus nobis omnibus Lusitaniæ prouinciæ episcopis, &c. qui post vniuersa statuta Concilii, omnes cum suo metropolitano subscribunt, tam ex nomine sedium, quam etiam ex nomine personarum. Inter quos Conimbrienſis, Egitaniensis, Lamecensis expresse subscribunt. In octauo quoque capitulo eiusdem Concilii continetur, quod supplicante sanctæ memoriæ Orontio episcopo, rex Recceſuinthus inductus est, vt reduceret, atque restauraret episcopos huius prouinciæ Lusitaniæ, ad suæ prouinciæ nomen, atque Concilium: & sic demum secundum canonicas regulas, decreto synodico, iudicii formula, & suæ clementiæ confirmatione, ad nomen prouinciæ, suamque metropolim sunt reducti. Quibus verbis indubitanter exprimi asserebas, quod hi quatuor episcopatus, qui vsque tunc fuerant sub nomine prouinciæ Gallœciæ, per sententiam sunt reducti synodicam. Quorum vnus, videlicet ex reductis, exprimitur fuisse Selua Egitaniensis episcopus, qui est vnus de quatuor quos omnes eadem quæstio apprehendit. Et ad maiorem expressionem, in subscriptionibus post metropolitanum Selua primus cum tali adiectione subscribit: Ego Selua Egitaniensis episcopus pertinens ad metropolim Emeritensem vna cum archiepiscopo meo Proficio subscribo. Et quisque sequentium dicit ita: Similiter subscribo; intelligens totum cum verbo; id est, pertinens ad Emeritensem metropolim. Isidorus autem in chronicis de Gothis, titulo de Sueuis, testatur, quod Remismundus ad Lusitaniã transiit, Conimbriam pace deceptam diripit, Vlyxibona quoque ab eo occupatur. Per quod videtur ostendi, quod tam Conimbria quam Vlyxibona consistit in Lusitania. Plinius quoque narrat in libro secundo naturalis historiæ, circa finem, quod Durius e maximis Hispaniæ fluminibus iuxta Numantiam lapsus, dein Lusitanos a Gallœ-

ANNO CHRISTI 666.

Isidorus in chronico Gothorum.

Plinius.

ANNO CHRISTI 666. cis disterminat. Per quod aperte monstratur, quod cum quatuor episcopatus prædicti sint vltra Durium, non in Gallœcia, sed in Lusitania sunt prouincia constituti. Diuisiones etiam multas produxisti de locis (vt asseris) non suspectis assumptas, & exhibitas sub testimoniis & sigillis authenticis: quæ connumerant hos quatuor episcopatus inter Emeritensis ecclesiæ suffraganeos, & eosdem ipsi metropoli euidenter assignant. Per testes etiam ab aduersa parte productos ostendere voluisti, quod publica fama testatur hos episcopatus ad Emeritam spectauisse. Felicis quoque memoriæ Cælestinus papa prædecessor noster, cum in minori ordine constitutus legationis officio in Hispania fungeretur, de hac causa cognoscens, pro Compostellana ecclesia contra Bracarensem sententiam promulgauit, sicut per multos testes tu ipse nixus es eo comprobare. Verum ex aduerso dictus Bracarensis archiepiscopus rationes huiusmodi friuolas asseuerans, nixus est eas multipliciter infirmare; proponens quod priuilegia donationis per suppressionem veritatis, & falsitatis expressionem, a Callisto papa fuere surrepta. Suppressum est enim verum in illis de duobus præcedentibus priuilegiis, quæ felicis recordationis Paschalis papa, super redintegratione ipsorum episcopatuum concesserat in perpetuum ecclesiæ Bracarensi: de possessione quoque, quam eo tempore in præfatis episcopatibus ecclesia Bracarensis habebat; quorum alterum per priuilegia, reliquum vero per testes & instrumenta sufficienter ostendere satagebat. Expressum autem erat in illis falsum, in eo quod Conimbrienſis episcopatus dicebatur ad Emeritam pertinere; cum idem Bracarensis multis rationibus astruere niteretur, tam Conimbricam, quam tres alios episcopatus ad metropolim respicere Bracarensem. Intantum enim Paschali papæ, qui priuilegia super redintegratione prædictorum episcopatuum ecclesiæ Bracarensi concessit, constitisse videtur hos episcopatus ad eamdem Bracarensem ecclesiam pertinere, quod ipse in literis quas direxit Gunsaluo Conimbrienſi episcopo, manifeste testatur, quod constat Conimbrienſem ecclesiam in Bracarensis prouinciæ catalogo contineri'. Vnde quia Toletanus archiepiscopus ad mandatũ ipsius Conimbrienſem episcopum non restitue-

Diuisiones sedium.

Fuit Cælestinus III. Rom. anno Dom. 1191.

Paschalis secũdus, Tuscus, anno Domini 1100. tenuit sedem.

rat ecclesiæ Bracarensi, priuauit ipsum legationis officio: vt Bracarensis archiepiscopus liberius in prouincia sua iustitiam exerceret. Emeritense vero Concilium non esse authenticum multipliciter asserebat: tum quia non inuenitur in aliquo authentico libro inter alia Concilia contineri: tum quia nec constructionem, nec sensum, nec latinitatem in plerisque locis continere probatur: tum etiam, quia contra canonicas sanctiones, & apostolicæ sedis primatum, aliquid videtur in eo esse statutum contra episcopum qui non venerit ad Concilium; vt videlicet a metropolitano debeat in cella retrudi. Per vndecimum quoque Toletanum Concilium, quod constat authenticum, nitebatur illud Emeritense Concilium improbare ratione temporis, quod in vtroque reperitur expressum, cum simul vtrumque stare non possit: obiiciens contra illud nonnullas alias rationes. Historias autem inductas sane, ac veraciter intellectas, nihil ad propositum valere dicebat: sicut & per quasdam alias historias ostendere nitebatur: cum & iudex ecclesiasticus ad gentilium præsertim historias non debeat se conuertere, quando per constitutiones canonicas, vel scripta Romanorum pontificum, aut sacras auctoritates doctorum ecclesiasticum potest negotium terminare. Diuisiones etiam, quas pro se pars tua induxit, inualidas asserebat: tum quia longe plures, & euidentiores diuisiones pro sua sunt parte productæ: tum etiam quod in eodem quaterno, quem contra sæpedictum Bracarensem archiepiscopum produxisti, Lucense Concilium est inuentum: in quo episcopatuum Galloeciæ fuit facta diuisio, per quam episcopatus de quibus agitur ad Galloeciam prouinciam pertinere monstrantur. Famam vero dicebat contra se nullatenus esse probatam: sed nec sententiam præfati legati alicuius fuisse momenti, cum in scriptis non inueniatur fuisse redacta, quamuis super tãto dicatur negotio fuisse prolata: vnde nec nomen habere meretur. Nec obstat si forte dicatur, quod fuerit amissa: quia qui casum allegat, debet casum probare. Testes autem qui de ipsa loquuntur sententia, inter se omnino discordant, & in dicto, & in tempore, & in loco. Præterea cum talis sententia non intelligatur super proprietate fuisse prolata: quia præsumi non debet, vt apostolicæ sedis le-

ANNO CHRISTI 666.

Concilium Emeritense.

Canon 7. Concilii.

Concilium Toler. XI. coactum est æra 713. vt ex manuscripto constat. Emeritense æra 704.

Lucense Concilium. In eo facta est diuisio sedium Galloeciæ.

ANNO CHRISTI 666. gatus tam arduum negotium, & difficile, velut indiscussum subito definierit: cum etiam pars tua postea literas apostolicas impetrarit, quibus districte præcipiebatur archiepiscopo Bracarensi, vt hos episcopatus Compostellano archiepiscopo restitueret, & facta restitutione, si super hoc agere vellet, ordine posset iudiciario experiri, patet quod illa sententia super possessione dumtaxat causa contumaciæ fuit lata, quod ipsi testes magis dicere comprobantur. Vnde cum Bracarensis ecclesia se postea iudicio præsentauerit, & causa postmodum fuerit ab apostolica sede commissa, mora purgata, talis sententia expirauit. His aliisque rationibus intentionem tuæ partis multipliciter elidere nitebatur. Vnde licet auctore non probante, is qui conuenitur, etsi nihil præstiterit, absoluatur: ad ostendendam tamen euidentius suæ partis iustitiam, hos episcopatus ad Bracarensem metropolim pertinere satagebat ostendere, per priuilegia videlicet, & Concilia, confessiones, & diuisiones, præscriptiones, & instrumenta. Si enim priuilegia priuilegiis conferantur, sua dicebat priuilegia debere præferri, cum & plura sint numero decem, videlicet Romanorũ pontificum; inter quæ post tria priuilegia Paschalis secundi, est & priuilegiũ Callisti papæ, qui nominatim hos episcopatus redintegrauit, & confirmauit ecclesiæ Bracarensi. Quorum videlicet priuilegiorum septem sunt redintegrationes, & confirmationes, tria vero sequentia, videlicet Eugenii, Hadriani, & Alexandri sunt etiam concessiones perpetuæ, per quas totum videtur negotium definiri. In secundo vero Bracarensi Concilio, de quo non dubitatur quin sit authenticum, continetur expressum, quod episcopi Gallœciæ cum suis metropolitanis ad illud Concilium conuenerunt, & in eorum numeratione isti quatuor continentur, qui post statuta Concilii cum aliis coepiscopis, tam ex nomine personarum, quam ex nomine sedium expresse subscribunt. Vnde liquido patere dicebat, quod & Gallœciæ sunt prouinciæ, & ad metropolim pertinent Bracarensem. Confessus es etiam tu ipse frequenter in iure, quod omnes episcopi, qui primo Bracarensi Concilio adfuerunt, indubitanter pertinent ad metropolim Bracarensẽ: sed per quoddam capitulum secundi Concilii Bracarensis, aperte pro-

Eugenius tertius Pisanus anno Domini 1145. Hadrianus quartus Anglus anno Domini 1154. Alexander tertius Senensis anno Domini 1156. Concilium Bracarense II. habitum æra 610. anno 2. Mironis regis Sueuorum Conc. Brac. I. habitum æra 599.

batur, quod hi quatuor interfuerunt primo Concilio Bracarensi, cum ad secundum Concilium Bracarense conuenisse dicantur episcopi, tam ex Lucensi Synodo, quam etiam Bracarensi: & inter eos qui ex Bracarensi Synodo conuenisse dicuntur, isti quatuor nominantur. Porro secundum Bracarense Concilium non præcessit Bracarensis Synodus, nisi prima. Constat ergo quod isti quatuor fuerunt in prima Synodo Bracarensi. Vnde videtur colligi manifeste, quod isti quatuor, iuxta præmissam confessionem tuam, indubitanter pertinent ad ecclesiam Bracarensem. Scriptura quoque Lucensis Concilii, quæ continetur in libro a tua parte producto, indicat hos quatuor episcopatus, secundum diuisionem quam facis, ad Bracarensem metropolim pertinere: quam etiam diuisionem tres Romani pontifices dicuntur in priuilegiis Bracarensi ecclesiæ confirmasse. Pluralitatis quoque ratio, secundum quam dicitur, quia præualet sententia plurimorum, diuisiones suas, quæ longe plures sunt numero, præfert diuisionibus partis tuæ. Sed & ratione temporum ei perpetuum silentium imponere nitebatur: cum a primo Bracarensi Concilio vsque ad Emeritense Concilium, per spatium 107. annorum, hos quatuor episcopatus Bracarensis ecclesia deberet possedisse. A tempore quoque Paschalis secundi, qui hos episcopatus redintegrauit ecclesiæ Bracarensi, vsque ad tempora trium iudicum, quibus hæc causa fuit primo commissa, præscriptionis tempus constat fuisse completum, per quod ecclesia Bracarensis hos episcopatus iuxta suam assertionem inconcusse possedit. Rescripta quoque Paschalis transmissa Toletano archiepiscopo & episcopo Conimbrienſi, de quibus est superius prælibatum, idipsum (vt asserit) euidenter ostendunt. Porro tu respondebas, quod post latam pro te ab apostolicæ sedis legato sententiam, iam non tenebaris ad has, aut alias rationes, quæ contra rei iudicatæ auctoritatem inducebantur, aliquid respondere: nisi quod sine præiudicio tuo, licet ex abundanti satisfacere sustinebas, asserens possessionem Bracarensis ecclesiæ per testes non esse probatam, cum quidam testium ad probationem inueniantur inutiles, alii vero probentur mendaces. Literæ quoque Paschalis, quibus eamdem possessionem astruere satagebat, con-

ANNO CHRISTI 666.

Brac. I. coactũ est æra 599. Emeritense æra 704. Vnde recte connumerat, excludendo vltimos annos.

ANNO CHRISTI 666. contrarium potius astruere videbantur. Sed & priuilegia Paschalis eiusdem, quæ suæ concessionis priuilegium præcesserunt, in multis reprehensibilia denotabas: primo secundum formam, & in bulla, & in scriptura: secundo iuxta continentiam, & in enumeratione sedium, & in falsitate suggestionum. Persona quoque quæ illa priuilegia, videlicet secundum & tertium, impetrauit, merito suæ prauitatis reddidit illa suspecta. Mauricius scilicet, qui postea fuit hæresiarcha in apostolicam sedem intrusus, qui qualis extiterit, literæ Gelasii papæ missæ ad Viennensem archiepiscopum aperte depingunt. Præterea contra rei iudicatæ auctoritatẽ impetrata sunt illa rescripta, sicut probatur per Emeritense Concilium: in quo per decretum synodicum, & iudicii formulam, secundum canonicas regulas, illi episcopi videntur fuisse reducti. Postremo dicti legati sententia lata est contra ipsa: quibus, si tunc fuerunt exhibita, derogatum est per sententiam: si autem exhibita non fuerunt, occasione instrumentorum nouiter repertorum auctoritas rei iudicatæ non potest vlterius attentari. Tua vero priuilegia multipliciter asserebas omni suspicione carere, quorum veritas constat ex apostolicæ sedis archiuis: in cuius regestis fideliter continentur, quæ aduersæ partis priuilegiis comparata, certa debent ratione præferri: quia tua sunt priuilegia donationis certa & absoluta: sua vero sunt priuilegia confirmationis, seu redintegrationis conditionalia tantum & respectiua. Nec oportebat in tuis priuilegiis fieri mentionem suorum præcedentiũ: quibus nihil iuris acquirebatur quod istis posset obsistere; cum & alias nullius debeant reputari momenti. Nam inter scripturas quæ parilitatis aliquid habere videntur, scilicet in literis commissoriis, inuenitur hoc obseruari. Secundum vero Bracarense Concilium, quod in superficie tantũ dicebas tibi posse aliquatenus obuiare, fideliter intellectum asserebas tibi nequaquam obsistere: cum illa verba quibus episcopi Galloeciæ dicebantur ad aliud Conciliũ conuenisse, notarii tantũ seu compilatoris extiterint, quæ non habent auctoritatẽ Concilii; cum in toto Cõcilio nihil inueniatur statutũ vel factũ omnino, quod ad recognitionẽ pertineat, vt isti sint de Galloecia, vel ad metropolitanum Galloeciæ quoquo modo pertineant. Respõdebas etiam aliter, quod

Mauricius Gallus Bracarensis episcopus.

quia rex Galloeciæ, vt ex veteribus constare dicebas historiis, occupauerat de prouincia Lusitaniæ has quatuor ciuitates, ad eas sui regni nomen extenderat: vt per quamdam æquiuocationem totum etiam regnũ Galloeciæ diceretur: & ita non secundum limitationem prouinciæ, sed secundũ occupationem regni, dicti sunt illi episcopi de Galloecia. Quod inde maxime comprobari dicebas, quia postquã illa regnorũ scissura, quæ huic nominationi causã præstiterat, est sublata, reductæ sunt hæ ciuitates ad suæ nomen prouinciæ, vt iam non Galloeciæ, sed Lusitaniæ nominentur: sicut aperte probari dicebas ex sequenti postea Emeritẽsi Concilio, in quo dicuntur ad prouinciæ suæ nomen reducti. Nec ex eo probantur ad Bracarensẽ metropolim pertinere, quia interfuerunt Concilio Bracarensi vel etiam subscripserunt: cum constet Narbonensem per multa tempora venisse ad Concilia Toletana; nec tamen Toletana metropolis aliquid iuris habuit in ecclesia Narbonensi, sed mandato regum illa fiebant: quod magis violentum quam iustum præsumitur extitisse. Prædictam vero confessionem, qua recognouisti in iure omnes episcopos qui interfuerunt primo Concilio Bracarensi indubitanter ad Bracarensem metropolim pertinere, in nullo tibi posse præiudicare dicebas: quia siue Concilium intelligantur personæ, siue statuta, stare non potest quod ad secundum Bracarense Concilium episcopi tam de Lucensi quam de Bracarensi Concilio conuenissent: sed per illam enormitatem, quæ statuta fuit in suo Lucensi Concilio, mandauerat rex, propter dilationem prouinciæ, vt sex episcopatuum sui regni pontifices facerent Concilium apud Lucum, & sex alii apud Bracaram, & ideo dicebantur sex ad vnum Concilium, & sex ad aliud pertinere; & de vtroque Concilio apud Bracaram, quasi de vtraque Concilii assignatione venisse. Cuiusmodi significationem nominis approbari dicebas ex epistola quam Martinus Bracarensis archiepiscopus ex certa sciẽtia dirigit ad episcopos Lucensis Concilii: non quod tunc celebraretur ibi id Concilium, cum idem Martinus legatur illi Concilio adfuisse: sed ad episcopos, qui tenebãtur ex prædicto regis mandato, temporibus suis illuc ad Concilium conuenire. Emeritense vero Concilium authenticum esse multis rationibus astrue-

ANNO CHRISTI 666.

Narbonensis ecclesia non subiecta Tol. metropoli.

ANNO CHRISTI 666. bas: tum quia cum aliis Conciliis continetur in libro qui corpus Canonum appellatur, quem Alexander papa per interlocutionem authenticum approbauit: tum quia de ipso Concilio sumptum est illud capitulũ: Priscis quidem Canonibus, quod continetur in corpore decretorum. 10. q. 3. Vnde respõdens ad rationes præmissas, quæ contra hoc Concilium sunt obiectæ, omnes quasi friuolas ostendere nitebaris. Diuisiones autem, quæ pro Bracarensi ecclesia sunt productæ, omnes de locis sibi subiectis, & ideo suspectis proponebas assumptas; in quorum armaria, propter hanc causam facile potuerunt corruptæ submitti. Tuæ vero diuisiones omnes sunt secundum statum antiquum, vel de locis non tibi, sed sibi subiectis assumptæ. Vnde amplius illis contra se credi debet, vel de remotis prouinciis, apud quas non extitit causa corruptionis, vel suspicionis prædicta: quas etiam protulisti sub testimoniis & sigillis authenticis, quibus & Canones & veteres scripturas concordare dicebas. Præscriptiones autem, ex quibus etiam aduersus verum dominum competit actio; ne dum, quod exceptio competat præsidẽtibus, multis rationibus annullabas, asserens quod Bracarensis ecclesia in prædictis episcopatibus nullam possessionem obtinuit, & ideo nihil in eis omnino præscripsit. Deinde si possessionẽ aliquam habuisset, sententia quæ super his lata probatur, ex Emeritensi Concilio vim præcedẽtis præscriptionis penitus vacuasset. Sequentis vero præscriptionis effectum præfati legati sententia penitus interrupit. Ipse vero archiepiscopus Bracarensis contra reductionem episcoporum, quæ dicitur in Emeritensi Concilio decreto synodico, & iudicii formula facta fuisse, multipliciter allegabat. Primo quia Synodus illa, cuius auctoritate dicitur facta fuisse reductio, nequaquam apparet, nec scitur a quibus, vel vbi, vel quando, vel quare fuerit celebrata; vtrum generalis, an prouincialis extiterit: & vtrum auctoritate Romani pontificis, an alicuius tantum archiepiscopi fuerit ordinata. Deinde si mentio fiat in aliquo documento de alio, nihil ex secundo probabitur documento, nisi & primum, de quo mentio facta fuerat, proferatur. 33. q. 2. cap. Hoc ipsum: ex Isidoro ad Massonem episcopum. Præterea cum secundũ Concilium Bracarense præcesserit Emeritense Concilium, & celebrius habeatur; vt de quo plura sunt assumpta capitula, in corpore decre-

torum, patet profecto quod illud debet isti præferri: nec illi per istud potest in aliquo derogari, sicut cautum habetur in Canone: quia quoties in gestis Conciliorum discors sententia inuenitur, illud est præferendum, cuius antiquior & potior extat auctoritas. Rursus non probantur vllatenus isti quatuor episcopi fuisse reducti, sed de solo Selua Egitanensi episcopo dicitur, quod vnus fuerit de reductis: & ipse solus in subscriptione profitetur expresse, se ad Emeritensem metropolim pertinere: quamuis & ipse Selua Egitanensis episcopus non intelligatur vnus de reductis ad Emeritanam metropolim, sed potius ad diœcesim propriã, sicut ex eodem capitulo Emeritensis Concilii comprobari dicebat; in quo de illo dicitur, quod ad debitam diœcesim rediit. Cum igitur Synodus illa minime proferatur, cuius iudicio & decreto in Emeritensi Concilio dicuntur reducti, patet quod illa reductio per Emeritense Concilium non probatur. Ad hæc respondebas, quod maior est auctoritas approbati Concilii, quam vnius solummodo documenti: & ideo dubitari non debet, quin verum sit quod asseritur ab episcopis in Concilio congregatis: a quibus asseritur illa reductio facta fuisse decreto synodico, iudicii formula, secundum canonicas regulas: sicut & dicitur in primo Concilio Bracarensi quod Theoribius notarius a papa Leone ad Synodum Gallœciæ missus fuit: nec tamen illa Synodus inuenitur. Et in primo Concilio Toletano mentio fit de statutis Lusitanorum episcoporum, & tamen non inuenitur Synodus, in qua illa fuerint constituta. Moyses quoque in libro Numeri mentionem facit de libro bellorum Domini, qui tamen nusquam apparet, & tamen creditur ita fuisse, sicut Moyses narrat in illo volumine contineri. Auctoritas autem alicuius Concilii non ex eo solo maior existit, quod extat antiquior, sed quod potior. Alioquin Bracarense Concilium Lateranensi Concilio præferretur: sed illorum duorum Conciliorũ par extat auctoritas: cum prouinciale fuerit vtrumque, & ambo dicantur pariter ab apostolica sede recepta. Cum autem inter episcopos Emeritensis Concilii tantum hi quatuor inueniantur inter episcopos Gallœciæ nominati, sicut dicitur in secundo Concilio Bracarensi, patet quod de his quatuor debet intelligi, quod ad nomẽ pro-

ANNO CHRISTI 666.

ANNO CHRISTI 666. uinciæ sunt reducti: quia non possunt intelligi fuisse reducti, nisi qui fuerũt abducti. Vnde facta reductione in III. Concilio Bracarensi quod secutum est Emeritense Concilium, nullum istorum quatuor legitur extitisse. Postquã igitur hæc, & alia fuerũt vtrimque prudenter ac subtiliter allegata, quorum multa propter prolixitatẽ superfluam in hac pagina prætermisimus annotare, partes ad amicabilem compositionem induximus diligenter: quæ tandem per Dei gratiam, nostra solicitudine mediante, ad hanc compositionis formam libera voluntate venerunt: vt de quatuor prædictis episcopatibus duo assignarentur Compostellanæ metropoli, & duo relinquerentur metropoli Bracarensi. Nos autem habito super hoc cum fratribus nostris diligenti tractatu, compositionem ipsam duximus approbandam, intelligentes eam æquitati canonicæ concordare. Cum enim Visensis episcopus cum episcopis Galloeciæ interfuerit secundo Concilio Bracarensi, & Emeritensi Concilio non adfuerit, in quo plenus suffraganeorum numerus Emeritensis metropolis legitur adfuisse: vnde nec potest vnus de reductis intelligi: cum etiam inter alios suffraganeos Bracarensis ecclesiæ in suis priuilegiis numeretur, in priuilegiis autem Compostellanæ ecclesiæ Visensis episcopus nullatenus habeatur, sæpe dictum archiepiscopum Bracarensem, nomine Bracarensis ecclesiæ, ab impetitione tua nomine Compostellanæ ecclesiæ super eodem episcopatu duximus absoluendum; tibi super hoc perpetuum silentium imponentes. Lamecensis autem, & Egitanensis episcopatus, quos ad Emeritensem pertinuisse metropolim certis didicimus rationibus, & validis argumentis, de consilio fratrum nostrorum adiudicauimus Compostellanæ metropoli; ipsum Bracarensem archiepiscopum super illis nomine Bracarensis ecclesiæ condemnantes: episcopatum autem Conimbriensem, licet eisdem rationibus cognouerimus ad Emeritensem spectauisse, quia tamen Irensis episcopatus auctoritate sedis apostolicæ subtractus est ecclesiæ Bracarensi, & sede mutata pro beati Iacobi reuerentia, totus concessus est Compostellanæ, in recompensationem ipsi archiepiscopo, & ecclesiæ Bracarensi concessimus perpetuo retinendum. Intantum autem illa

III. Conc. Bracarense, æra 713.

forma compositionis tibi complacuit, quod pro bono pacis liti cessisti, & petitioni renuntiauisti omnino, super duabus ecclesiis, videlicet sancti Fructuosi, & sancti Victoris, & medietate Bracaræ cum pertinentiis suis omnibus, de quibus cum aliis fuit facta commissio; refutans quidquid iuris in illis habuisti, vel potuisti habere: renuntians quoque sententiæ, quæ super eis pro Compostellana ecclesia contra Bracarensem fuerat promulgata; super qua coram nobis aliquamdiu fuerat litigatum. Nulli ergo, &c. definitionis, absolutionis, & concessionis, &c. Datum Lateran. ANNO CHRISTI 666.

Cap. 2. Tẽpus vespertini officii.

[c] *Vespertino tempore.*] De vespertinis officiis, & lucernario (hoc est enim lumen oblatum) vide notam a nobis positam Concil. Tolet. I. cap. 19. Offerebatur vero lumen his verbis, vt a Basilio traditur lib. de Spiritu sancto, cap. 29. *Laudemus Patrem, & Filium, & sanctum Spiritum.* De sono & vespertino officio in breuiario Isidoriano Mixtarabum agitur. Fiebat vespertinum officium post lumen oblatum, vt hic dicitur: vnde constat antiquitus vesperas post solis occasum ad finem diei decantari solitas. Id innuit Chrysost. hom. 19. ad populum Antioch. & hom. 14. in 1. ad Timoth. *Tertiam* (inquit) *Sextam, Nonam, & vespertinas orationes celebrant,* (loquitur de monachis) *& in quatuor partes diem dispartiti, dum singulæ partes implentur, & psalmodiis, & hymnis Deum venerantur.* Hæc Chrysostomus: quibus verbis vespertina oratio vltimæ diei parti tribuitur. Idem Augustinus in psal. 29. ad ea verba: *Ad vesperum demorabitur fletus:* affertque illuc Marci 1. *Vespere autem facto, cum occidisset sol, afferebant ad eum omnes male habentes.* Idem Chrysologus sermone 74. & 75.

Cap. 2. Sonus quid.

[d] *Quam sonum.*] Isidorus in regula monachorum, quam apud me habeo manuscriptã, cap. 6. de officio sic habet: *In vespertinis officiis, primo lucernarium, deinde psalmi duo, responsorius vnus, & laudes, hymnus, atque oratio dicenda est. Post vespertinum autem, congregatis fratribus, oportet vel aliquid meditari, vel de aliquibus diuinæ lectionis quæstionibus disputare, conferendo pie & salubriter, tantumque meditando, disputandoque immorari, quoadusque completorii tempus possit occurrere.* Illud quod ab Isidoro vocatur laudes, est sonus. Id clare constat ex breuiario Isidoriano, quod Mozarabum dicitur: vbi in regula de vespertino officio sic dicitur: *Dies siue sit festiualis, siue priuata, semper horæ incipiunt a vespertinis ante diem: & principium fit per inuocationem Iesu Christi, oratione dominica præcedente, submissa voce dicendo: Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison, Pater noster. Et alta voce: In nomine Domini nostri Iesu Christi, lumen cum pace, hoc est, lumen oblatum. Respondetur a circumstantibus: Deo gratias. Et presbyter dicit: Dominus sit semper vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo. Et ordo vesperorum, siue sit festum, siue non, sequitur per hunc modum.*

ANNO CHRISTI 666. *Primo dicitur psalmus, siue vespertinum, quod idem est: quo finito, presbyter dicit, Dominus sit semper vobiscum. Respondetur: Et cum spiritu tuo. Statim dicitur sonus, si sit festum, eo quod dies ferialis caret sono; nisi in tempore resurrectionis propter solennitatem dicitur. Hæc regula. Sonus est: Venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro. Vers. Præoccupemus faciem Dei in confessione, & in psalmis iubilemus Deo.* Forte dictus, quia sonora voce decantabatur.

[e] *Per bonam dispositionem.*] Sic statutũ est Conc. Tolet. XVI. cap. 8. vt Missæ per totam Hispaniam pro rege eiusque filiis quotidie celebrentur, nisi in die passionis Domini. Orare pro regibus antiquissimum ecclesiæ institutum est, ex illo Pauli 1. ad Timoth. cap. 2. *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt: vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate.* Inde ecclesiæ mos est ab apostolis acceptus, in sacrificio corporis & sanguinis Christi, pro regibus indesinenter orare. Id tradit Clemens lib. 8. constit. cap. 12. Hunc morem probat Chrysost. in superiorem locum Pauli, & in liturgia Basilii dicitur: Memento, Domine, piissimi & fidelissimi imperatoris. Idem Ambros. lib. 4. de sacram. cap. 4. & Arnobius lib. 4. aduersus gentes. Bonifacius papa epist. ad Honorium: in Concilio Rhemensi, Can. 4. idem. Cap. 3. In Missa pro regibus est orandum.

[f] *Placitum.*] De placito superius diximus Concilio Toletano II. cap. 10. vbi dicitur, *quod vnusquisque qui ad ecclesiasticos ordines est accessurus, non ante honoris consecrationem accipiat, quam placiti sui innodatione promittat, se in fide catholica sincera cordis deuotione custodienda iuste semper & pie victurum, & in nullis operibus suis canonicis regulis contradicturum, debitumque per omnia honorem, atque obsequii reuerentiam præeminenti sibi impensurum.* Vide etiam Concilium Tolet. IV. cap. 26. & Concil. Trident. sess. 24. cap. 12. & sess. 25. cap. 2. Cap. 4. Placitum quid.

[g] *Per metropolitani voluntatem.*] Metropolitani munus est ad Concilium episcopos vocare per epistolas: de quibus dicitur Concil. Tarraconen. cap. 6. & 13. *Epistolæ tales per fratres a metropolitano sunt dirigendæ, vt non solum a cathedralibus ecclesiæ presbyteris, verum etiam de diœcesanis ad Concilium trahant, & aliquos de filiis ecclesiæ sæcularibus secum adducere debeant.* Concil. Mileuit. cap. 9. & infra cap. 7. & in septima Synodo cap. Quoniam. Habetur dist. 18. & Concilio Agathensi Can. 35. Si episcopus metropolitanus, &c. & in Martini excerptis, cap. 18. Cap. 5. Metropolitani quod munus.

[h] *Teneri ab infirmitate.*] Infirmitas, aut regia iussio excusat episcopum, vt Concilio prouinciali non adsit. Tridentina Synodus etiam eos excepit, quibus cum periculo imminenti transfretandum esset. Infirmitate episcopus excusatur Concil. Laod. Can. 40. & habetur dist. 18. cap. Non oportet, & Concil. Cal. cap. 19. actionis decimæ quintæ. Concilio etiam Tarraconensi cap. 6. excusatur episcopus graui necessitate implicatus. Propter ætatem etiam excusatur, ex Cap. 5. Episcopi infirmi non tenẽtur ad Concilium venire.

Concil. Carthaginensi V. cap. 10. *Placuit vt quotiescumque congregandum est Concilium, episcopi qui neque ætate, neque ægritudine, neque alia grauiori necessitate impediuntur, competenter occurrant.* ANNO CHRISTI 666.

Cap. 5. Diaconi nō possunt esse vicarii episcoporum.

[i] *Diaconum ad suam personam dirigat.*] Eo quod Concilio Nicæno Can. 20. apud Rufinum lib. 10. hist. eccles. cap. 6. scriptum est: *Ne diaconi presbyteris præferantur, nec sedeant in confessu presbyterorum, aut illis præsentibus eucharistiam diuidant.* Apud Gratianum Can. Peruenit. dist. 93. Concil. Arelat. II. Can. 15. *In secretario diacono inter presbyteros sedere non liceat, vel corpus Christi præsente presbytero tradere non præsumat.* De hac re Thom. 3. p. quæst. 82. art. 3. Vnde hic cauetur ne vicarii episcoporum esse debeant: quia non possunt in Concilio inter presbyteros a tergo episcoporum sedere. In Conciliis tamen Toletanis diaconi vicem episcoporum gerentes pro iis subscribunt: vt quinto Petrus agens vicem episcopi sui Antonii, in sexto Vvamba diaconus, in septimo Clemens, Ambrosius, & Aquila diaconi: sicque in aliis alii.

Cap. 6. Quoties Concilia in anno celebrari debeant.

[k] *Pro diebus festis.*] Sic constitutum est Concil. Tolet. XIII. cap. 8. vt admonente metropolitano, pro festiuitatibus summis, pascha scilicet, pentecoste, & natiuitate Domini celebrandis, siue pro causarum negotiis, seu pro pontificibus consecrandis, vel pro quibuslibet ordinationibus principis venire non contemnant; excepta ineuitabili necessitate infirmitatis, quæ testibus possit comprobari.

Cap. 7.

[l] *Semel in anno fieri Concilium.*] Concil. Nicæn. cap. 5. ex historia Rufini presbyteri, vt per singulos annos in quibuscumque prouinciis bis Concilia celebrentur, vnum ante quadragesimam paschæ, secundum circa tempus autumni. Postea idem Can. 38. apostol. Semel quarta septimana pentecostes: secundo vero 12. die mensis Hyperberetæi, id est, iuxta Romanos, quarto Idus Octobris. Postea id temperatum est, vt semel in anno: demum vt vnoquoque triennio Concilia prouincialia celebrentur, ex constitutione œcumenica Tridentini Concilii.

Cap. 8. Orontius quis.

[m] *Viro Orontio episcopo.*] Orontius fuit Emeritensis episcopus: interfuit VI. VII. & VIII. Conciliis Toletanis, ab æra 676. vsque ad VIII. Toletanum actum sub Recceswintho, æra 691. Ab Innocentio papa sanctæ memoriæ Orontius dicitur.

Cap. 10. Archipresbyteri officium.

[n] *Archipresbyterum.*] De horum officio agitur lib. 1. decret. Archipresbyter & primicerius archidiacono subduntur, vt constat de officio archidiaconi cap. 1. Vt archipresbyteri. Et de officio primicerii, cap. 1. Vt primicerius. Diximus de archidiacono & primicerio supra. Nam licet archipresbyter ordine sit maior quam archidiaconus, quia tamen inferior est dignitate, archidiaconus ei præfertur. Gloss. in cap. Deliberatione, de officio leg. lib. 6. Dominicus & Alexander in cap. fin. 17. dist.

Cap. 11. Presbyteri sæcularibus se immiscere non debent.

[o] *Sæculares peragere causas.*] Ne presbyteri causas sæculares inter laicos peragant, cauetur toto titulo decretalium: Ne clerici vel monachi sæcularibus negotiis se immiscent. Sic etiam in Canone apostolorum 80. *Dicimus non oportere episcopum aut presbyterum seipsum*

ANNO CHRISTI 666. *seipsum publicis administrationibus immittere; sed vacare & commodum se exhibere vsibus ecclesiasticis. Animum igitur induito hoc non facere, aut deponitor: nemo enim potest duobus dominis seruire, iuxta præceptum Domini.* Et cap. 82. infra dicitur. *Qui retinere voluerit officium Romanum, & functionem sacerdotalem, deponitor.* Idem decreto 22. Moguntiaci Concilii sub Carolo Magno, vbi describitur qualis clericorum vita, forma, actus & studium esse debeat. Et Concil. Calched. cap. 3. & 7. interdicitur clericis suscipere causas sæcularium negotiorum.

[p] *Diebus festis.*] Solebant fideles in martyrum vel defunctorum Missis offerre & communicare. Concil. Bracar. I. cap. 9. & Tolet. IV. cap. 32. De diuisione autem bonorum ecclesiasticorum diximus fuse supra. Sed aduerte consuetudinem offertorii antiquam, quæ etiam nunc durat in ecclesia, & inde obtinuit vsus offerendi in Missis, post dictum offertorium, quod ante consecrationem fiebat. Concil. Bracar. II. cap. 2. de oblationibus diuidendis. Archidiaconus collectam pecuniam de communione accipiebat, & episcopo deferebat, & clericis partes proprias isdem distribuebat. Isidorus epistola ad Leudefredum episcopum Cordubensem, & Canon apostolorum 3. Fabianus papa epistola 3. ad Hilarium, constituit omnibus diebus dominicis, ab omnibus viris & mulieribus oblationem tam panis, quam vini fieri. Idem in Concil. Matisc. Canone 4. Synod. Gangr. Can. 7. & 8. Carpophoriam vocat oblationem ecclesiasticam. Glossarium vocat φερσοφοραν. Meminit etiam oblationum Tertullianus in apologet. cap. 39. *Modicam* (inquit) *vnusquisque stipem menstrua die, vel cum velit, etiam si modo velit, & si modo possit, apponit.* Ex quo loco constat oblationem populi esse ex sua natura voluntariam, ex D. Thom. 2. 2. quæst. 86. art. 1. Tempore Cypriani etiam oblatio erat in vsu, vt constat ex lib. de opere & eleemosyna. Idem Hieronym. epist. ad Heliod. & August. epist. 187. apud Gratianum dist. 90. cap. Oblationes, & 10. quæst. 1. Can. Antiquos. In offerendo seruabatur ordo, vt primum mares, deinde feminæ offerrent, vt constat ex ordine Romano de officio Missæ. Fiebat autem oblatio post dictum vel cantatum offertorium; vnde offerenda vocabatur.

Cap. 14. In solennitatibus martyrum, & Missis defunctorum, fiebant oblationes & communiones.

[q] *Sufficere possunt.*] Gratianus 10. quæst. 3. *sufficere non possunt*, legit: quam lectionem probaui ante excusum decretum Gregorianum, ductus testimonio Concil. Tolet. XVI. cap. 5. & habetur 10. quæst. 3. *Tertiæ quas antiqui Canones de parochiis suis habendas episcopis censuerunt; si eas exigendas crediderint, ab ipsis episcopis dirutæ ecclesiæ reparentur: si vero eas maluerint cedere, ab earumdem ecclesiarum cultoribus, sub cura & solicitudine sui pontificis reparatio eisdem basilicis adhibenda est. Quod si omnes ecclesiæ aut incolumes fuerint, aut quæ dirutæ erant reparatæ extiterint, secundum antiquorum Canonum instituta, tertias sibi debitas vnusquisque episcopus assequi, si voluerit, facultas sibi omnimodo erit.* Et Concilium Bracarense II. cap. 16. *Placuit vt de rebus ecclesiasticis tres æquæ fiant*

Cap. 16. Gratiani decretum emendatur.

portiones, id est, episcopi vna, alia clericorum, tertia in recuperatione vel luminariis ecclesiæ. Et Concil. Tolet. IV. cap. 33. & IX. cap. 6. Vnde tertia semper ecclesiarum reparationi cessit: episcopus vero, cui sua non sufficiebant, eam ad sui sustentationem & honorem episcopalis dignitatis exigebat. ANNO CHRISTI 666.

Cap. 19. In missa fit commemoratio viuorum & defunctorum.

[r] *Eorum nomina.*] Quod nomina viuorum & mortuorum citarentur in sacrificio corporis & sanguinis Christi, multis decretis patet. De qua re diximus Tolet. Concil. XI. cap. 12. Id constat præsertim ex Innocentio I. epistola 1. ad Decentium episcopum, & Augustino epistola 137. & Gelasio papa epistola ad Anastasium Augustum, & Chrysostomo homil. 6. in cap. 2. epist. 1. ad Timotheum, & aliis. Fundatoribus ecclesiarum multa conceduntur Concil. Tolet. XV. cap. 2.

Cap. 20.

[s] *Libertos debeant facere.*] De libertorum seruitute, manumissione, & aliis, multa traduntur Concil. Tolet. XV. cap. 11. & sequentibus, & Concil. Hispal. II. cap. 8. de Eliseo ex familia Egabrensis ecclesiæ, & Concil. Hispal. I. cap. 2.

[s] *Subscriptiones.*] Subscribunt in hoc Concilio aliqui episcopi qui in superioribus interfuerunt: vt Adeodatus Pacensis, qui in VIII. Tolet. & Selua Egiditanæ, qui in eodem VIII. Reliqui aliis successerunt episcopis: vt Asphalius Abelensis, qui successit Amanungo, in VIII. Toletan. Aluarius Caliabrensis Celedonio, in VIII. Tolet. Cantaber Conimbrensis successit Siseberto, in VIII. Donatus Caurensis Ioanni, in VIII. Exarnus Oxonobensis Saturnino, in VIII. Iustus Salmanticensis Egeredo, in X. Tolet. Proficius Emeritensis Orontio, in VIII. Toletan. Petrus Elborensis Abientio, in VIII. Theodoricus Olysipponensis Cæsario, in X. Tolet. Theodisclus Lamecensis Filimiro, in VIII.

Aduertendum etiam æra 704. in prouincia Lusitaniæ vna cum metropolitana esse duodecim sedes episcopales, nimirum:

Emeritam.	Salmanticam.
Egeditam.	Conimbriam.
Pacem.	Cauriam.
Abelam.	Oxonobam.
Olysipponem.	Elboram.
Lamecum.	Caliabriam.

VARIÆ LECTIONES FRONTONIS DVCÆI SOCIETATIS IESV.

Titulo 8. *De parochiis intentionem.*] *qui inter se contentionem de parochiis habent.*

Titulo 10. *Et primiclerum in ecclesia.*] *primicerium in ecclesia.* Primicerii, notariorum & aliorum, passim inter nomina magistratuum Romanorum, imperatoribus aut Gothis regibus rerum potientibus in Italia, occurrit: vnde & ad ecclesiasticas dignitates vox illa traducta, quã etiamnum ecclesiæ quædam, inter quas Metensis, retinuerunt.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ANNO CHRISTI 666.

Honorandi & magnificandi.] *honor. & munificandi,* vide cap. 13. Titulo 13.

Residentibus Ierusalem.] *& residentibus in sanctæ Ierusalem eccle-sia, quæ in Emeritensi*

Recceſuintho.] *Recceſuintho orantes diuinam*

Gratia fauente.] *gratia fauente diuina: quatenus*

Patrum regulam.] *Patrum regulam, fides quæ nobis est tradita,* Capitulo 1.

Catholica: quamlibet permultis.] legendum fortasse, *quantumlibet per multa Concilia maneat memorata,*

Perueniendi ad aliud.] *perueniendi ad illud ratio*

Et viuificatorem, ex Patre.] *& viuificantem, ex Patre Filioque pro-cedentem.*

Pœnas æternas.] *pœnas æterni ſupplicii luet.*

Vnum esse in Trinitate, anathema sit.] *vnum esse in Trinitate Deum, anathema sit.*

Ingredi fecerit contra.] *progredi fecerit contra,* vt in titulo capituli 3. Cap. 3. *rex in exercitu progreditur.*

Vt salus cunctis.] *vnde salus cunctis a Domino tribuatur, & victo-ria illi ab omnipotenti Domino tribuatur.*

Sobrie recteque viuat.] *sobrie recteque viuant.* Cap. 4.

Iniunctum acceperit aliquid.] *iniunctum habuerit aliquid agere,* Cap. 5.

Ab eo quem dixerit.] *ab eo quem direxit.* Hæc est lectio, vt antea di-xit, *Quemcumque ex presbyteris dirigere elegerit.*

Seruentur hæc monita. Communi.] *seruentur hæc monita communi* Cap. 6. *deliberatione.*

Teneret diœcesem.] *teneret ecclesiam.* Ita postea partem appellat de Cap. 8. alterius diœcesi, rem de qua agebatur.

Prouincia quisquis episcopus.] *prouincia quisque episcopus.*

Quietus teneat.] *quiete teneat,*

Quo ad huius prouinciæ metropolim.] *quod ad huius prouinciæ metro-polim reductus est, & ille quod per longum tempus non possedit recepit, & triginta adhuc non sunt illi impleti anni;*

Per suum saionem.] *per suum salonem recipiat.*

Id instituitur esse seruandum.] *id institutum esse seruandum, vt paro-chias suas.*

Quæ digne custodiatur.] *quæ deinde custodiatur* Cap. 9.

Accipiat grate.] *accipiatur grate:*

Archidiaconum & primiclerum.] *archidiaconum & primicerium,* vt Cap. 10. in Concil. Tolet. VIII. post abbates & archipresbyterum subscripsit Silicolus primicerius, qui non a prima cera dictus videtur, quod mi-nus in cera scriptus esset, vt neque dicitur testamentum quod testi-monium sit mentis, neque vox est coniuncta sed simplex: sed, vt do-cet Suidas est πρωτοπρεσβύτερος ὁ πρῶτος τῆς τάξεως, qui primus est in or-dine, forte subdiaconorum, & archipresbyter præest presbyteris, archidiaconus vero diaconis: vide Can. 14. huius Concilii, vbi le-gendum *primicerius.*

Esse: atque id intromissum est.] *ad id quod intromissum est, vt dum* Cap. 11. *quilibet*

ANNO CHRISTI 666.

Sententiam visitandi sua.] *sententiam visitandi suam parochiam, his potius inferatur iniuria, & moueatur calumnia. Proinde*

Cap. 12. *Vt omnes episcopos.*] *vt omnis episcopus prouinciæ nostræ, si voluerit, Maneat per omnia licentia.*] *maneat illi licentia.*

Electione, presbyteri ipsius.] *electione sub presbyteri ipsius ordinatione Illi ministretur, vt non.*] *illi ministrent, vt non egeat:*

Cap. 15. *Qui malum aliquid.*] *qui malum aliquod, quod leges grauiter damnant, admisit, aut abiiciendi eum Episcopus.* Ita paulo post dixit eum esse a clero abiiciendum, non abigendum.

Cap. 17. *Pœnitentia religatus.*] *pœnitentia maneat relegatus.*

Quia & in his discretionis.] *quia & his discretionis adhibendus est gradus.*

Cap. 18. *Fideles esse debent.*] *fideles esse debebunt.*

Correptione disciplinæ.] *correctione disciplinæ feriantur.* Ita paulo post loquitur, *ab episcopo suo corrigantur.*

Cap. 19. *Pro singulis diebus.*] *per singulos dies dominicos sacrificium Recitentur suo in ordine.*] *recitentur suo ordine.*

Cap. 20. *Non potuerunt; neque a seruitio ecclesiæ.*] *non potuerunt, nec a seruitio ecclesiæ vnquam discedere, & pro his rebus Sunt vel fuerint facti.*] *sunt vel fuerunt facti.*

Liberos facere voluerint.] *libertos facere voluerint.*

Cap. 21. *Prænotatæ sunt superiori.*] *notatæ sunt per ordinem.*

Cap. 22. *Quia singulari ordine.*] *qui singulari ordine non manent constricti.*

Cap. 23. *Persoluimus laudes.*] *persoluimus grates: tantæ maiest. collaudantes. Impendimus opem.*] *impendimus nomen; Plenius diuinitus sibi.*] *plenius disponit diuinitus sibi. Nunc & in omnia.*] *nunc & in sæcula sæculorum. Amen.*

ANNO CHRISTI 667.

CONCILIVM ROMANVM IN CAVSA LAPPENSIS EPISCOPI ANNO CHRISTI DCLXVII. CELEBRATVM.

NOTA.

Causa & acta Concilii describuntur.

[a] *Concilium.*] Ioannes Lappensis episcopus in Creta, ab archiepiscopo suo iniuriam passus, appellauit ad sedem apostolicam, & ne interpositam appellationem ipse prosequi posset, inuitus detinebatur. Elapsus tandem venit Romam ad Vitalianum papam, ipsumque obnixe postulauit, atque coniurauit per terribilem aduentum magni Dei Saluatoris nostri Iesu Christi, vt secundum sacratissimos Canones institutaque sanctorum patrum causæ meritum inquireretur, & sententia promulgaretur. Non despexit iustam petitionem appellantis Vitalianus; verum deferens ipsius appellationi hanc Synodum episcoporum collegit, in qua eius causa cognosceretur. Post causæ diligentem inquisitionem & discussionem cognitum fuit ipsum appellantem graui iniuria affectum fuisse; ideoque communi

ANNO CHRISTI 667. suffragio absolutionis sententiam patres huius Concilii eidem communicarunt. Hæc ex epistola Vitaliani ad Paulum Cretensem supra extante.

VITA, EPISTOLA ET DECRETA ADEODATI PAPÆ.

ANNO CHRISTI 669. [a] ADEODATVS, natione Romanus, ex monachis, de patre * Iobiniano, [b] sedit annos * quatuor, menses duos, dies quinque. *Tantæ magnitudinis fuit mitissimus, ac benignissimus, vt omnem hominem a maiori vsque ad minimum libenter susciperet, peregrinis compassionem * exhibuit, vt etiam vnusquisque quod postulauit sine dubio *impetrauit. Sed & rogam omnibus ampliauit. Huius temporibus * Mezzetius qui erat in Sicilia cum exercitu orientali, * intartizauit, & arripuit regnum. * Et perrexit exercitus Italiæ per partes Istriæ, alii per partes Campaniæ, nec non & alii per partes Sardiniæ, & Africæ. Pari modo venerunt * per Siciliam in ciuitatem Syracusanam, & Deo auxiliante interemptus est nec dicendus Mezzetius. Et multi ex iudicibus eius truncati, perducti sunt Constantinopolim, simul & caput eiusdem Intartæ. [c] Postmodum venientes Saraceni in Siciliam, obtinuerunt prædictam ciuitatem, & multam occisionem fecerunt *in populo, qui in castra, seu montana confugerant. Similiter & prædam nimiam fecerunt, & æs quod ibidem a ciuitate Romana delatum fuerat secum tollentes, Alexandriam reuersi sunt. Hic ecclesiam beati Petri, quæ est via Portuensi iuxta campum Meruli, vt decuit, restaurauit, atque dedicauit. Sed in monasterio sancti Erasmi, situm in Cælio monte, in quo * concreuisse visus est prædictus sanctissimus vir, multa noua ædificia augmentauit, sed *& casalia conquisiuit, & in vita sua abbatem, vel congregationem ibidem instituit. Post cuius transitum tantæ pluuiæ & tonitrua fuerunt, quales nulla ætas hominum meminit esse, vt etiam homines & pecudes de fulgure interirent. Et nisi per litanias quæ quotidie fiebant Dominus esset propitiatus, non potuissent homines triturare, vel in hor-

[a] *Iouiniano, *7. m. 2. d. 17. *in tanta magnit. *exhiberet. *impetrare. *Mezentius *tyrannizauit, *Tunc *in *in populo vix paucis euadentibus, qui per munitissima castra cõfugerant, & iuga montiũ. Auferentes quoque prædam nimiam, & omnem illum ornatum æris, ac diuersarum specierũ, quẽ Constantinus a Roma nauigio detulerat, secum asportantes. *conuenisse *& multa ibi prædia conquisiuit.

reis frumenta recondere. Intantum enim creuere hæc mala, vt ex ipsis pluuiis denuo legumina renascerentur, & ad maturitatem deuenirent, pro quo capti homines mirabantur. Fecit autem ordinationem vnam per mensem Decembris, presbyteros 14. diaconos duos, episcopos per diuersa loca * quadraginta sex. Qui etiam sepultus est * 43. ad beatum Petrum apostolum sub die VI. Kalendas Iulias, & cessauit episcopatus menses quatuor, dies * quindecim. * sex.

NOTÆ.

Adeodatus quando papa factus.

[a] *Adeodatus.*] Anno 669. nona die mensis Aprilis in locum sancti Vitaliani subrogatus est Adeodatus natione Romanus, gratissimus omnibus. Huius temporibus Constantinopolis per biennium a Saracenis obsessa, tandem per tutelam Dei genitricis obsidione liberata fuit. Theoph. in annalibus.

Tempus sedis.

[b] *Sedit annos quatuor, &c.*] Alia eaque verior lectio Anastasii, teste Baronio, habet annos septem, menses duos, dies decem & septem. Huic sententiæ subscribit Sigebertus in chronico, qui totidem annos Adeodato attribuit.

Clades Siciliæ quando facta.

[c] *Postmodum venientes Saraceni in Siciliam.*] Si epistola quæ sub nomine Vitaliani papæ ad monachos Siculos data extat supra vere esset Vitaliani, dicendum foret contra Anastasium hanc cladem Siciliæ insulæ factam esse potius sub Vitaliano quam sub Adeodato.

EPISTOLA
ADEODATI PAPÆ
AD VNIVERSOS EPISCOPOS GALLIÆ.

De priuilegio quod concessum est abbati monasterii sancti Martini Turonensis.

Dilectissimis fratribus vniuersis episcopis in Galliæ partibus commorantibus Adeodatus.

ÆQVITATIS nos admonet norma, quam apprime custodire præcipimur, vt canonica sanctorum patrum consulta, præsertim a beatissimis apostolicæ sedis præsulibus, prædecessoribus scilicet nostris, qui auctoritatem successione ac vice sacratissimi apostolorum principis Petri per diligentem solertiam nacti sunt, quemadmodum statuta reperimus, intemerata atque illibata custodia conseruemus. Sed & quæque a fratribus nostris ec-

cleſiarum epiſcopis pediſequa dumtaxat imitatione conſulta & ſalubriter fuerunt ordinata, vtpote ſancti apoſtolorum principis licet impares miniſterio, firmanda ſimili ratione decernimus.

Qua ex re dum Ægiricus religioſus presbyter & abbas monaſterii S. Martini, in quo & venerabile corpus eius eſt ſitum, viſendas ex deſiderio veniens apoſtolicas confeſſiones & atria, noſtris ſe repræſentaret obtutibus, commendationemque fratris noſtri Crotberti Turonicæ eccleſiæ præſulis obtuliſſet; ſupplici voce precatus eſt, vt priuilegium apoſtolica auctoritate ſubnixũ ob munitionem venerabilis monaſterii, quod beatæ recordationis confeſſor Chriſti Martinus Turonenſis eccleſiæ epiſcopus in Gallicanis partibus ad conuerſorum ſalutem ſui ſacratiſſimi corporis conſecratione decorauit, cui nunc præeſſe ſe perhibens ſcriptis oſtenderat, ei concedere deberemus.

Parumper autem ambigimus, idcirco quod mos atque traditio ſanctæ noſtræ eccleſiæ plus non ſuppetat, a regimine epiſcopalis prouidentiæ religioſa loca ſecernere. Verum vbi & prædicti fratris noſtri Crotberti Turonenſis eccleſiæ præſulis monaſticam libertatem, hoc eſt liberam diſpenſandi licentiã ſcripto conceſſam religioſitate eius exẽplaria proferente comperimus, in cuius volumine & aliorum per Gallicanam videlicet prouinciam conſtitutorum antiſtitum ad id conſenſum præbentium ſubſcriptiones ſubter annexas inſpeximus; nullatenus iam exortem rationis ac canonicæ regulæ tantorum epiſcoporũ conſonam ſententiam fore perpendimus. Propterea & nos erga quod iidem fratres noſtri reuerendiſſimi præſentes conferre prouiderunt, ſimili cenſura ex auctoritate profecto apoſtolorum principis, cui claues ligandi atque ſoluendi conditor atque redemptor omnibus tribuit, identidem firmari conceſſimus: vt apoſtolica fulti auctoritate per priuilegii ſeriem nullas grauedines a quolibet epiſcoporum ſub prætextu diſcuſſionis religioſus abbas vel monachi ibidem degentes ſuſtineant: neque rurſus hoſpitandi ſibi apud eos licentiam vendicantes, diſpendia his atque inſolentias angariarũ imponant: neque per occaſionem regularis diſciplinæ rimandæ atque ſeruandæ quaſlibet importent iniurias, ſed liberam licentiam habere ſtatuimus, ſal-

ua profecto monachicarum regularum custodia, religioso abbate, quicumque pro tempore præerit, præfato venerabili monasterio, id procurante, vt erga quod priscæ traditionis eius articulus continet, & ipse conseruare nitatur, & qui sub eius reguntur dispensatione solerter custodire commoneat, districteque compellat.

Reuerendissimo vero episcopo, in cuius parœcia memoratum venerabile monasterium, vel res eius ac possessiones constiterint, faciendæ tantum ordinationis ac promotionis sacerdotum atque Leuitarum, vel conficiendi chrismatis sit tantum concessa licentia. Dispositionem autem venerabilis loci gerere, & conuersationem monachicam exquirere, religioso abbati, eiusque præposito, vel qui probatissimi in eodem monasterio fuerint (quod etiam præfati præsules consona sententia definierunt) decernimus.

Quisquis igitur quolibet tempore (quod nullatenus credimus) huius decretum priuilegii, quod auctoritate apostolica subnixi consentiendo firmauimus, in totum vel in partem temerare tentauerit, suæque præsumptionis audaciam digna emendatione minus correxerit, in perpetuum percellendum vel anathematizandum se nouerit, non solum tantorum sententia sacerdotum, sed etiam æquissimo condemnationis aculeo: quoniam violare pertinaciter visus est, quod salubriter conseruare debebat. Et ita quoque huius priuilegii sanctio firma & rata indiminute persistat atque permaneat. Erga quod & præcellentissimi totius Galliæ reges (vt scripto comperimus) ad reprimendas laicorum infestationes, edicto præmunire idem venerabile monasterium regali pietate dignati sunt. Bene valete, dilectissimi fratres.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

* *Epistola.*] Collata fuit cum schedis Pithœanis, in quibus extat etiam Chrodoberti eiusdem episcopi Turonensis epistola de iudicio mulieris, quæ, postquam consecrata & professa castitatem Deo fuerat conseruare, adulterium perpetrarat.

CON-

ANNO CHRISTI 670.

CONCILIVM AVGVSTODVNENSE

SANCTI LEODEGARII AVGVSTODVNÆ CIVITATIS EPISCOPI, CIRCA ANNVM CHRISTI DCLXX.

Adeodati papæ II. Theodorici regis IV.

IN antiquiſſima collectione Canonum, e bibliotheca eccleſiæ Andegauenſis, producuntur titulo XLIV. qui eſt de monachis & monaſteriis, Canones aliquot ex hac Synodo, qui omnes ad diſciplinam monaſticam ſpectant, inſcribunturque Canones Auguſtodunenſes S. Leodegarii epiſcopi. Neque tamen vniuerſi eo loco deſcribuntur, ſed quibuſdam prætermiſſis, hi dumtaxat qui ſequuntur.

CANONES AVGVSTODVNENSES S. LEODEGARII EPISCOPI.

I.

Primus titulus hic eſt monaſticæ diſciplinæ, vt abbates vel monachi peculiare non habeant; & monachi ab abbate victum & veſtitum conſuetum accipiant.

V.

Vt compatres nullus eorum audeat habere. Iuo part. 7. cap. 100.

VI.

Vt in ciuitatibus errare non inueniantur. Quod ſi cauſa vtilitatis monaſterii, cum literis abbatis ſui ad archidiaconum ciuitatis ſcriptis dirigantur.

VIII.

Vt abbati ſuo ac præpoſito ſint obedientes.

X.

Vt nullus familiaritates extranearum mulierum præſumat habere; & qui inuentus fuerit, ſeuerius corrigatur. Vt mulieribus in monaſterium monachorum nullatenus ingredi liceat.

Statuimus atque decernimus, vt nullus monachum alterius abſque permiſſu ſui abbatis præſumat

retinere: sed cum inuentus fuerit vagans, ad cellam propriam reuocetur, ibi iuxta culparum merita coercendus. XV. ANNO CHRISTI 670.

De abbatibus vero vel monachis ita obseruare conuenit, vt quidquid canonicus ordo vel regula S. Benedicti edocet, & implere & custodire in omnibus debeant. Si enim hæc omnia fuerint legitime apud abbates vel monasteria conseruata, & numerus monachorū Deo propitio augebitur, & mundus omnis per eorum orationes assiduas malis carebit contagiis.

Sint monachi omnes omnino obedientes, sint frugalitatis decore pollentes, in opere Dei feruentes, orationi instantes, in caritate perseuerantes: ne propter negligentiam, aut inobedientiam, hoste circumeunte ac rugiente & quærente quem deuoret, cibus efficiantur. Sit eis cor vnum, & anima vna. Nemo suum aliquid esse dicat, sed sint eis omnia communia. In commune laborent, hospitalitatis omnino sint receptores.

Quisquis autem hæc a nobis Deo præcipiente dictata in confirmationē regularem monachorum tentauerit aliqua transgressione cassare, si abbas est, anno vno ei communionis potestas suspendatur; si præpositus, annos duos; si monachus, aut fustibus verberetur, aut a communione, & Missa, & caritate, annos tres suspendatur. Iustum enim est, vt subripientia vitiorum semina falce iustitiæ resecentur; ne dum simulatione continentiæ nutriuntur, ita silueſcant, vt nec securibus excidantur.

Ad Augustodunensem præterea S. Leodegarii Synodum referendus videtur Canon, qui in altera collectione Canonum e bibliotheca S. Benigni Diuionensis, atque in aliis citatur, appellaturque primus Canon Augustodunensis his verbis:

ANNO CHRISTI 670.

CANON.

Si quis presbyter, diaconus, subdiaconus, vel clericus, symbolũ, quod inspirante S. Spiritu apostoli tradiderunt, & fidem S. Athanasii præsulis irreprehensibiliter non recensuerit, ab episcopo condemnetur.

NOTA IACOBI SIRMONDI SOCIETATIS IESV.

[i] *Concilium Augustodunense.*] In codice Bonæuallis, itemque in Andegauensi, Diuionensi & aliis, qui elenchos exhibent episcoporum, quot numero in singulis Synodis fuerint, & Canones ediderint, postremo loco hæc leguntur: *Consensus domni Leodegarii episcopi Augustodunensis. Ego Leodegarius, ac si peccator episcopus, cum consensu fratrum meorum polliciti sumus, & perpetualiter placuit obseruandum.* Quæ subscriptio videri potest ad Concilium hoc nostrum pertinere.

ANNO CHRISTI 673.

CONCILIVM HERVDFORDIÆ

CELEBRATVM XXIV. DIE MENSIS SEPTEMBRIS, anno Christi DCLXXIII. indictione prima, & sub initio primi anni Lotharii regis Cantii, præsidente Theodoro Cantuariæ, alias Doroberniæ archiepiscopo:

In quo ea quæ a patribus transmarinis canonice sunt antiquitus decreta, custodienda hic ab Anglis decernuntur: decem vero præcipue.

ANNO tertio regis Egfridi Theodorus cogit Concilium episcoporum, vna cum eis qui canonica patrum statuta diligerent & nossent, magistris ecclesiæ pluribus. Quibus pariter congregatis, diligenter ea quæ vnitati pacis ecclesiasticæ congruerent, eo quo pontificem decebat animo, cœpit obseruanda docere. Cuius synodicæ actionis huiusmodi textus est. Bed. lib. 4. cap. 5.

In nomine Domini Dei & saluatoris nostri Iesu Christi, regnante in perpetuum ac gubernante ecclesiam suam eodem Domino nostro Iesu Christo, placuit conuenire nos, iuxta morem Canonum venerabilium tractaturos de necessariis ecclesiæ negotiis. Conuenimus autem die XXIV. mensis Septembris, indictione prima, in loco qui dicitur Herudford. Ego quidem Theodorus, quamuis indignus,

ab apostolica sede destinatus Dorouernensis ecclesiæ episcopus, & consacerdos ac frater noster reuerendissimus Bisi orientalium Anglorum episcopus, quibus etiam frater & consacerdos noster Vvilfridus Nordanhumbrorum gentis episcopus per proprios legatarios adfuit. Adfuerunt & fratres & consacerdotes nostri Putta episcopus castelli Cantuariorum, quod dicitur Rothschester, Lutherius episcopus occidentalium Saxonum, Vinfridus episcopus prouinciæ Merciorum. Cumque in vnum conuenientes iuxta ordinem quique suum resedissemus: ANNO CHRISTI 673.

Decreta & Canones sanctorum patrum ab omnibus tenenda suscipiuntur.

Rogo, inquam, dilectissimi fratres, propter timorem & amorem Redemptoris nostri, vt in commune omnes pro nostra fide tractemus, vt quæque decreta ac diffinita sunt a sanctis ac probabilibus patribus, incorrupte ab omnibus nobis seruentur. Hæc & alia quamplura, quæ ad caritatem pertinebant, vnitatemque ecclesiæ conseruandam prosecutus sum. Cumque explessem prolocutionē, interrogaui vnumquemque eorum per ordinem, si consentirent ea quæ a patribus canonice sunt antiquitus decreta custodire. Ad quod omnes consacerdotes nostri respondentes dixerunt: Optime omnibus placet, quæque definierunt sanctorum Canones patrum, nos quoque omnes alacri animo libentissime seruare. Quibus statim protuli eumdem librum Canonum, & ex eodem libro decem capitula, quæ per loca notaueram: quia maxime nobis necessaria sciebam, illis coram ostendi, & vt hæc diligentius ab omnibus susciperentur rogaui.

CAPITVLA.

I.

De pascha. Vt sanctum diem paschæ in commune omnes seruemus dominica post decimam quartam lunam primi mensis.

II.

De episcopis. Vt nullus episcoporum parochiam alterius inuadat, sed contentus sit gubernatione creditæ sibi plebis.

III.

De monasteriis. Vt quæque monasteria Deo consecrata nulli

ANNO CHRISTI 673. episcoporum liceat ea in aliquo inquietare, nec quidquam de eorum rebus violenter abstrahere.

IV.

De monachis episcopis. Vt episcopi monachi non migrent de loco ad locum, hoc est, de monasterio ad monasterium, nisi per dimissionem proprii abbatis, sed in ea permaneant obedientia, quam tempore suæ conuersionis promiserunt.

V.

De clericis. Vt nullus clericorum relinquens proprium episcopum, passim quolibet discurrat, neque alicubi veniens absque commendatitiis literis sui præsulis suscipiatur. Quod si semel susceptus est, & noluit inuitatus redire, & susceptor, & is qui susceptus est excommunicationi subiacebit.

VI.

De episcopis & clericis peregrinis. Vt episcopi atque clerici peregrini contenti sint hospitalitatis munere oblato, nullique eorum liceat vllum officium sacerdotale absque permissu episcopi, in cuius parochia esse cognoscitur, agere.

VII.

Synodi bis in anno. Vt bis in anno Synodus congregetur: sed quia diuersæ causæ impediunt, placuit omnibus in commune, vt Kalendis Augusti in loco qui appellatur Clofeshooh semel in anno congregetur.

VIII.

Episcoporum locus. Vt nullus episcoporum se præferat alteri per ambitionem, sed omnes agnoscant tempus & ordinem consecrationis suæ.

IX.

Episcoporum numerus. In commune tractatum est, vt plures episcopi

crescente numero fidelium augerentur, sed de hac re ad presens silemus. ANNO CHRISTI 675.

X.

De coniugio. Pro coniugiis, vt nulli liceat nisi legitimum habere connubium. Nullus incestum faciat, nullus coniugem propriam, nisi, vt sanctum euangelium docet, fornicationis causa relinquat. Quod si quisquam propriam expulerit coniugem legitimo sibi matrimonio coniunctam, si Christianus esse recte voluerit, nulli alteri copuletur; sed ita permaneat, aut propriæ reconcilietur coniugi.

Subscriptiones, & datum. His itaque capitulis in commune tractatis ac diffinitis, vt nullum deinceps ab aliquo nostrum oriatur contentionis scandalum, aut alia præ aliis diuulgarentur, placuit vt quæque diffinita sunt, vnusquisque nostrum manus propriæ subscriptione confirmaret. Quam sententiam diffinitionis nostræ Titillo notario scribendam dictaui, actum in mense & indictione supra scriptis. Quisquis igitur contra hanc sententiam iuxta decreta Canonum, nostra etiam consensione ac subscriptione manus nostræ confirmatam, quoquo modo venire, eamque infringere tentauerit, nouerit se ab omni officio sacerdotali & nostra societate separatum. Diuina vos gratia in vnitate sanctæ ecclesiæ suæ viuentes custodiat incolumes.

Pœna in violatores.

Innocētius papa in epistola ad Petrum Compostellanū vocat vndecimum Toletanum Concil. authenticum.

[a] CONCILIVM TOLETANVM XI. ANNO CHRISTI 675.

NOVEM ET DECEM EPISCOPORVM,

IN QVO SEDIVM EPISCOPALIVM DIVISIO facta est, anno quarto * Vvambani regis, VII. Idus Nouembris, anno Redemptoris nostri DCLXXV. tempore Adeodati papæ. Est prouinciale. * Bambæ

TITVLI CAPITVLORVM.

I. *Ne tumultu Concilium agitetur.*
II. *Non debere metropolitanum a confinitimorum instructione cessare.*

ANNO CHRISTI 675.

III. *Vt in vna prouincia diuersitas officiorum non teneatur.*

IV. *De discordia sacerdotum.*

V. *De compescendis excessibus sacerdotum.*

VI. *Non debere sacerdotes quaslibet in ecclesiæ familiis truncationes membrorum facere, nec aliquid quod morte plectendum est iudicare.*

VII. *Quæ debeat discretio ecclesiarum rectoribus esse; ne per inconditam disciplinam subeant homicidii notam.*

VIII. *Ne quidquam præmii pro diuinis sacramentis accipiatur.*

IX. *Quid custodiri debeat, ne per præmium * episcopus fiat: vel qua sententia feriatur is qui post honorem acceptum, per * præmium ordinatus fuisse detegitur.*

* quis episcopus

* pecuniã

X. *Vt omnes pontifices, rectoresque ecclesiarum, tempore quo ordinandi sunt, sub cautione promittant, quam iustissime viuere debeant.*

XI. *De elucidatione antiqui Canonis, quo præcipitur, vt si quis acceptam a sacerdote eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur.*

XII. *Ne in confinio mortis pœnitens a reconciliatione diutine suspendatur: & vt oblatio eius qui pœnitens, nec tamen reconciliatus de hac vita exierit, ab ecclesia receptetur.*

XIII. *De sacerdotibus qui vexati cadere videntur.*

XIV. *Vt hi qui Domino canunt atque sacrificant, post se semper habeant adiutoria constituta.*

XV. *De institutione certi temporis, quo Concilium agitetur.*

XVI. *De relatione gratiarum pro consummatione Concilii.*

PRÆFATIO.

IN nomine sanctæ Trinitatis, collectis in vnũ Carthaginis prouinciæ sacerdotibus in Toletana vrbe, in beatæ matris Domini Mariæ virginis sede, anno IV. excellentissimi & religiosi Vvambani principis, sub die VII. Idus Nouembris, res votiua gaudii, & dies nimium optatæ gratulationis occurrit, in quo nobis datum est conspicere pariter & deflere, quid lacrymarum de præteritis Domino deberemus. Eramus enim hucusque prolabentis sæculi colluuione instabiles, quia annosa series temporum, subtracta luce Conciliorum, non tam vitia auxerat, quam matrem omnium errorum ignorantiam otiosis mentibus ingerebat. * Cernebamus enim, quomodo Babylonicæ confusionis olla succensa, nunc tempora Conciliorum auerteret, nunc sacerdotes Domini * de resolutis moribus irretiret. Purpuratæ enim meretricis sequebantur * inuitamenta, quia ecclesiastici Conuentus non aderat disciplina; nec erat qui errantium corrigeret partes, cum sermo diuinus haberetur * extorris. Et quia non erat adu-

Æra 713. habet chronicon generale æra 717. Vasæus, & Morales anno Domini 675.

* Cernimus

Ierem. 2. Apoc. 17.

* dissolutis

* incitamenta,

* exosus

nandorum pontificum vlla præceptio, creſcebat in maius vita deterior. [b] Cum tandem diuina nos clementia ex alto reſpiciens, & tempori ætatis noſtræ ſe occurſuram præbuit & ſaluti; præparans noſtris ſæculis religioſi principis mentem, deuotam pariter, & inſtructam: cuius feruidæ ſolicitudinis voto, & lux Conciliorum * reuocata reſplenduit, & alterna caritas ſe mutuo in corrigendis vel inſtruendis moribus excitauit; dum & aggregandi nobis, hortatu principis religioſi, facultas eſt data, & opportuna corrigendis præparata eſt diſciplina: vt qui decurſis longe ante temporibus poſt decem & octo ſcilicet labentium annorum excurſum in vnum meruimus aggregari Conuentum, * mederi poſſemus ſpirituali gratia ſanitatum. Nec enim numerus iſte alienus eſt a ſalute: ſic quippe mulier illa in euangelio ter ſenis annorum excurſibus curua, quæ figuram totius generis humani geſtabat, ſub ſacramento huius numeri ſaluti priſtinæ a Saluatore donatur. Nos igitur per tot annos curui noſtri ordinis perſiſtente ſtatu, in eo quod nulla nos Conciliorum definitio iungeret, nullus etiam Conuentus eccleſiaſtici ordinis adunaret, tandem diuinæ voluntatis imperio, & religioſi principis iuſſu euocati, in Toletanã vrbem conuenimus. Qui cum in eccleſia beatæ Virginis Mariæ debitis in ſedibus locaremur, inter cetera, quæ ſubterius diſcreto capitulorum ordine ſunt digeſta, non aliunde primum cœpimus habere ſermonem, quam de ſancta fidei puritate: vt quia initiandis ad beatam vitam hominibus hæc prima eſt via ſalutis, præuia quoque noſtris fieret & inſtitutis pariter & præceptis. Vnde ſacro huius inſtructionis arcano ſanctorum patrum, Nicæni ſcilicet, Conſtantinopolitani, Epheſini, atque Calchedonenſis Conciliorum monita amplectentes, per quæ & radicitus hæreticorum falſa * concinnabula deſtruuntur, & fidei catholicæ * limpor euidens declaratur, hoc communi alternoque animorum iudicio definimus, vt hanc ipſam noſtræ fidei regulam verbis ſimplicibus niteremur alternatim nobis ſingulariterque referre: ita vt quidquid per triduum de huiuſmodi quæſtionibus vnicuique noſtrorum lectionis memoria miniſtraſſet, prout animis vel memoriæ occurriſſet, * omnis ſub breuitatis compendio ſimplici no-

ANNO CHRISTI 675.

* renouata

Vndecimũ Toletanum coactũ eſt æra 694. cui ſummæ adde 18. efficies 712. & vnum annum vltra, (nam inquit poſt decem & octo) efficies 713. *Luc.* 13.

* mereri poſſimus ſpiritali gratia ſanitatem.

* concilia bula

* norma

* omnis ſobrietatis comp.

ANNO CHRISTI 675. taretur stylo: relatio tamen ipsius sacramenti pura & euidens a capite primum inciperet, & sic ad membra reliqua peruenirent; nullas obscuritatis lineas in se habens, nullas etiam inusitatæ locutionis regulas continens; sed puritas sola esset clara sermonũ, quæ posset * euidentem exprimere sensum: quo exercitatiores nos ad intelligendum redderet verborum simplex collatio, quam relata condensæ lectionis instructio. Quia & re vera tantæ * fidei mysteriũ ita sacerdotes Dei conuenit nosse, vt non superficie verborum efferantur incogniti, sed sensibus sanæ intelligentiæ reperiantur instructi: vt in * differendo præcipuæ huius sanctæ Trinitatis arcano plus euidentia quam eloquentia eos efficiat saporatos: sic enim & diuini muneris dono est actum, vt iuxta votum definitionis alternæ, promissio monstraretur in opere. Vnde quod primo die præsidentis metropolitani lingua profudit, die tertia omnium nostrorum vox singulatim collatiue repetiit. Iste ergo est tenor fidei nostræ, qui & a capite copiose profluxit, & a membris * prolatus gloriose emicuit.

* euidentiam exprimere suam:

* rei

* differẽdo

* probatus

[c] Confitemur, & credimus sanctam atque ineffabilem Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, vnum Deum naturaliter esse vnius substantiæ, vnius naturæ, vnius quoque maiestatis atque virtutis. Et Patrem quidem, non genitum, non creatum, sed ingenitum profitemur: ipse enim a nullo originem ducit, ex quo & Filius natiuitatem, & Spiritus sanctus processionem accepit: fons ergo ipse, & origo est totius diuinitatis. Ipse quoque * Pater est essẽtia quidem ineffabilis substantiæ suæ Filium ineffabiliter genuit; Deus Deum, lux lucem: ab ipso est ergo omnis paternitas in cælo & in terra. Filium quoque de substantia Patris sine initio ante sæcula natum, nec tamen factum esse fatemur: quia nec Pater sine Filio, nec Filius aliquando extitit sine Patre: & tamen non sicut Filius de Patre, ita Pater de Filio; quia non Pater a Filio, sed Filius a Patre generationem accepit. Filius ergo Deus de Patre, Pater autem Deus, sed non de Filio: Pater quidem Filii, non Deus de Filio: ille autem Filius Patris, & Deus de Patre; * æqualis tamẽ per omnia Filius Deo Patri: quia nec nasci cœpit aliquando, nec desiit. Hic etiam vnius cum Patre substantiæ creditur; propter quod &

Professio fidei.

* Pater essẽtia quidem ineffabilis substantiæ suæ Filium

Ephes. 3.

* æqualis Deus per omnia Deo Patri,

homouſios patri dicitur, hoc eſt, eiuſdem cum patre ſubſtantiæ creditur: ὁμὸς enim Græce vnum, οὐσία vero ſubſtantia dicitur, quod vtrumque coniunctum ſonat, vna ſubſtantia. Nec enim de nihilo, neque de aliqua alia ſubſtantia, ſed de Patris vtero, id eſt, de ſubſtantia eius, idem Filius genitus vel natus eſſe credendus eſt. *Sempiternus ergo Pater, ſempiternus & Filius. Quod ſi ſemper Pater fuit, ſemper habuit Filium, cui Pater eſſet: & ob hoc Filium de Patre natum ſine initio confitemur. Nec enim eumdem Filium Dei, pro eo quod de Patre ſit genitus, deſectæ naturæ portiunculam nominamus; ſed perfectum Patrem perfectum Filium ſine diminutione, ſine defectione genuiſſe aſſerimus, quia ſolius diuinitatis eſt inæqualem Filium non habere. Hic etiam Filius Dei natura eſt Filius non adoptione, quem Deus Pater nec voluntate, nec neceſſitate genuiſſe credendus eſt: quia nec vlla in Deo neceſſitas cadit, nec voluntas ſapientiam præuenit. Spiritum quoque ſanctum, qui eſt tertia in Trinitate perſona, vnum atque æqualem cum Deo Patre & Filio credimus eſſe Deum, vnius ſubſtantiæ, vnius quoque eſſe naturæ: non tamen genitum vel creatum, ſed ab vtriſque procedentem, amborum eſſe Spiritum. Hic etiam Spiritus ſanctus, nec ingenitus, nec genitus creditur; ne aut ſi ingenitum dixerimus, duos Patres dicamus; aut ſi genitum, duos Filios prædicare monſtremur: qui tamen nec Patris tantum, nec Filii tantum, ſed ſimul Patris & Filii Spiritus dicitur. Nec enim de Patre procedit in Filium, vel de Filio procedit ad ſanctificandam creaturam, ſed ſimul ab vtriſque proceſſiſſe monſtratur; * quia caritas, ſiue ſanctitas amborum agnoſcitur. Hic igitur Spiritus ſanctus miſſus ab * vtriſque creditur; ſed minor a Patre & Filio non habetur: ſicut Filius propter aſſumptam carnem minorem ſe Patre & Spiritu ſancto eſſe teſtatur. Hæc eſt ſanctæ Trinitatis relata narratio: quæ non triplex, ſed Trinitas & dici & credi debet. Nec recte dici poteſt, vt in vno Deo ſit Trinitas, ſed vnus Deus Trinitas. In relatiuis vero perſonarum nominibus Pater ad Filium, Filius ad Patrem, S. Spiritus ad vtroſque refertur: quæ cum relatiue tres perſonæ dicantur, vna tamen natura per ſubſtantiam creditur. Nec ſicut tres perſonas, ita tres ſubſtantias prædicamus, ſed vnam

ANNO CHRISTI 675.

* Sempiternus quoque eſt & Filius, quoniam ſi Pater,

Quod definitum eſt aduerſus Elipandum in Concil. Frãcoford.

* qui

* vtriſque ſicut Filius creditur;

ANNO CHRISTI 675. substantiam, tres autem personas. Quod enim Pater est, non ad se, sed ad Filium est: & quod Filius est, non ad se, sed ad Patrem est: similiter & Spiritus sanctus, non ad se, sed ad Patrem & Filium relatiue refertur; in eo quod Spiritus Patris & Filii prædicatur. Item cum dicimus Deus, non ad aliquid dicitur, sicut Pater ad Filium, vel Filius ad Patrem, vel Spiritus sanctus ad Patrem & Filium, sed ad se specialiter dicitur Deus. Nam & si de singulis personis interrogemur, Deum necesse est fateamur. Deus ergo Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus singulariter dicitur: nec tamen tres dii, sed vnus est Deus. Item & Pater omnipotens, & Filius omnipotens, & Spiritus sanctus omnipotens singulariter dicitur; nec tamen tres omnipotentes, sed vnus omnipotens; sicut & vnum lumen, vnumque principium prædicatur. Singulariter ergo, vt vnaquæque persona plenus Deus & totæ tres personæ, vnus Deus confitetur & creditur: vna illis vel indiuisa, atque æqualis Deitas, maiestas, siue potestas nec minoratur in singulis, nec augetur in tribus: quia nec minus aliquid habet, cum vnaquæque persona Deus singulariter dicitur, nec amplius, cum totæ tres personæ vnus Deus * enuntiatur. Hæc ergo sancta Trinitas, quæ vnus & verus est Deus, nec recedit a numero, nec capitur numero. In relatione enim personarum numerus cernitur; in diuinitatis vero substantia quid numeratum sit non comprehenditur. Ergo hoc solum numerum insinuant, quod ad inuicem sunt; & in hoc numero carent, quod ad se sunt. Nam ita huic sanctæ Trinitati vnum naturale conuenit nomen, vt in tribus personis non possit esse plurale. Ob hoc ergo credimus illud in sacris literis dictum: *Magnus Dominus noster, & magna virtus eius, & sapiētiæ eius non est numerus.* Nec quia tres has personas esse diximus vnum Deum, eumdem esse Patrem, quem Filium, vel eum esse Filium, qui est Pater, aut eum, qui Spiritus sanctus est, vel Patrem, vel Filiū dicere poterimus. Non enim ipse est Pater, qui Filius; nec ipse * Filius qui Pater; nec Spiritus sanctus ipse, qui est vel Pater, vel Filius: cum tamen ipsum sit Pater quod Filius; ipsum Filius, quod Pater; ipsum Pater & Filius quod Spiritus sanctus: id est, natura vnus Deus. Cum enim di-

Locus videtur ex Aug. sup. psal. 68. serm. 1.

* enuntiantur.

Psal. 146.

* Filius qui Spiritus sanctus, nec Spiritus sanctus qui Pater.

cimus non ipſum eſſe Patrẽ, quod Filium; ipſum Filium, quod Patrem; ipſum Spiritum ſanctum, quod Patrem & Filium, ad naturam, qua Deus eſt, vel ſubſtantiam pertinere monſtratur, quia ſubſtantia vnum ſunt: perſonas enim diſtinguimus, non deitatem ſeparamus. Trinitatem igitur in perſonarum diſtinctione agnoſcimus; vnitatem propter naturam, vel ſubſtantiam profitemur. Tria ergo iſta vnum ſunt; natura ſcilicet, non perſona: nec tamen tres iſtæ perſonæ ſeparabiles æſtimandæ ſunt; cum nulla ante aliam, nulla poſt aliam, nulla ſine alia, vel extitiſſe, vel quidpiam operaſſe aliquando credatur: inſeparabiles enim inueniuntur, & in eo quod ſunt, & in eo quod faciunt: quia inter generantem Patrem, & generatum Filium, vel procedentẽ Spiritum ſanctum, nullum fuiſſe credimus temporis interuallum, quo aut Genitor Genitum aliquãdo præcederet, aut Genitus Genitori deeſſet, aut procedens Spiritus Patre vel Filio poſterior appareret. Ob hoc ergo inſeparabilis & inconfuſa hæc Trinitas a nobis & prædicatur & creditur. Tres igitur perſonæ iſtæ dicuntur, iuxta quod maiores definierunt, vt agnoſcantur, non vt ſeparentur. Nam ſi attendamus illud quod ſcriptura ſancta dicit de ſapientia: *Splendor eſt lucis æternæ:* ſicut ſplendorem luci videmus inſeparabiliter inhærere, ſic confitemur Filium a Patre ſeparari non poſſe. Tres ergo illas vnius ac inſeparabilis naturæ perſonas ſicut non confundimus, ita ſeparabiles nullatenus prædicamus. Ita nobis hoc dignata eſt ipſa Trinitas euidenter oſtendere, vt etiam * in his nominibus quibus voluit ſigillatim perſonas agnoſci, vnam ſine altera non permittat intelligi: nec enim Pater abſque Filio cognoſcitur, nec ſine Patre Filius inuenitur. Relatio quippe ipſa vocabuli perſonalis perſonas ſeparari vetat: * quas etiam, dum non ſimul nominat, ſimul inſinuat. Nemo * autem audire poteſt vnumquodque iſtorum nominum, in quo non intelligere cogatur & alterum. Cum igitur hæc tria ſint vnum, & vnum tria, eſt tamen vnicuique perſonæ manens ſua proprietas. Pater enim æternitatem habet ſine natiuitate, Filius æternitatem cum natiuitate, Spiritus vero ſanctus proceſſionem ſine natiuitate. De his tribus perſonis ſolam Filii perſonam pro liberatione humani

ANNO CHRISTI 675.

Ex Aug. lib. de cognitione veræ vitæ cap. 20. tit. 9. *Sap.* 7.

* in omnibus quibus

* quæ etiam non ſimul nominat, ſimul inſinuat. * enim

De hac phraſi ſupra diximus.

ANNO CHRISTI 675. generis hominem verum sine peccato de sancta & immaculata Maria virgine credimus assumpsisse: de qua nouo ordine nouaque natiuitate est genitus: nouo ordine, quia inuisibilis diuinitate, visibilis monstratur in carne: noua autem natiuitate est genitus, quia intacta virginitas & virilem coitum nesciuit,& fecundata per Spiritum sanctum carnis materiam ministrauit. Qui partus Virginis, nec ratione colligitur, nec exemplo monstratur: quod si ratione colligitur, * non potest esse mirabile; si exemplo, non erit singulare. Nec tamen Spiritus sanctus Pater esse credendus est Filii; pro eo quod Maria eodem sancto Spiritu obumbrante concepit: ne duos patres Filii videamur asserere, quod vtique nefas est dici. In quo mirabili conceptu, ædificante sibi sapientia domum, *Verbum caro factum est*, & *habitauit in nobis*. Nec tamen Verbum ipsum ita in carne conuersum atque mutatum est, vt desisteret Deus esse, qui homo esse voluisset; sed ita *Verbum caro factum est*, vt non tantum ibi sit Verbum Dei,& hominis caro,sed etiam rationalis hominis anima; atque hoc totum & Deus dicatur propter Deum, & homo propter hominem. In quo Dei Filio duas credimus esse naturas; vnam diuinitatis, alteram humanitatis:quas ita in se vna Christi persona vniuit, vt nec diuinitas ab humanitate, nec humanitas a diuinitate possit aliquando seiungi. Vnde perfectus Deus,perfectus & homo in vnitate personæ vnius,est Christus.Nec tamen quia duas diximus in Filio esse naturas, duas * causabimur sabimus in eo esse personas; ne Trinitati (quob absit) * accedere videatur quaternitas. Deus enim Verbum non accepit personam hominis,sed naturam,& in * æternam personam diuinitatis temporalem accepit substantiam carnis. Ita cum vnius substantiæ credamus esse Patrem,& Filium, & Spiritum sanctum; non tamen dicimus, vt huius Trinitatis vnitatem Maria virgo genuerit, sed tantummodo Filium, qui solus naturam nostram in vnitate personæ suæ assumpsit. Incarnationem quoque huius Filii Dei tota Trinitas operasse credenda est, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis. Solus tamen Filius formam serui accepit in singularitate personæ, non in vnitate diuinæ naturæ, in id quod est proprium Filii, non quod commune Trinitati: quæ forma illi ad vnitatem personæ coapta-

* non est mirabile;

Ioan. 1.

Ibid.

* causabimur *accidere

* æternũ persona

ta est (id est) vt Filius Dei, & filius hominis vnus sit Christus. Item idem Christus in duabus naturis, tribus extat substantiis; Verbi, quod ad solius Dei essentiam referendum est; corporis & animæ, quod ad verum hominem pertinet. Habet igitur in se geminam substantiam diuinitatis suæ, & humanitatis nostræ. Hic tamen pro eo quod de Deo Patre sine initio prodiit, natus tantum, (nam neque factus, neque prædestinatus accipitur) per hoc tamen quod de Maria virgine natus est, & natus, & factus, [c] & prædestinatus esse credendus est. Ambæ tamen in illo generationes mirabiles: quia & de Patre sine matre ante sæcula est genitus, & in fine sæculorum de Matre sine patre est generatus: qui tamen secundum quod Deus est creauit Mariam, secundum quod homo creatus est a Maria: ipse & Pater matris & Filius. Item & per hoc quod Deus, est æqualis Patri; per hoc quod homo, minor est Patre. Item & maior & minor seipso esse credendus est: in forma enim Dei etiam ipse Filius seipso maior est, propter humanitatem assumptam, *qua diuinitas maior est: in forma autem serui seipso minor est, id est, humanitate, quæ minor diuinitate accipitur. Nam sicut per assumptam carnem non tantum a Patre, sed a seipso minor accipitur; ita secundum diuinitatem *coæqualis est Patri: & ipse & Pater maior est homine, quem sola Filii persona assumpsit. Item in eo quod quæritur, vtrum posset Filius sic æqualis, & minor esse Spiritu sancto, sicut Patri nunc æqualis, nunc minor Patre creditur esse, respondemus: Secundum formam Dei æqualis est Patri & Spiritui sancto, secundum formam serui minor est & Patre & Spiritu sancto: quia nec Spiritus sanctus, nec Deus Pater, sed sola Filii persona suscepit carnem, per quam minor esse creditur illis personis duabus. Item hic Filius a Deo Patre & Spiritu sancto inseparabiliter discretus creditur esse persona; ab homine autem * assumpta natura. Item cum homine vnus extat persona; cum Patre vero, & Spiritu sancto, natura diuinitatis siue substantia. Missus tamen Filius non solum a Patre, sed ab Spiritu sancto missus credendus est; in eo quod ipse per prophetam dicit: *Et nunc Dominus misit me, & Spiritus* sanctus.* A seipso quoque missus accipitur; pro eo quod inseparabilis non solum voluntas, sed operatio

ANNO CHRISTI 675.

* quia

* qua est æqualis

* assumpto

Isa. 48.

* eius.

ANNO CHRISTI 675. totius Trinitatis agnoscitur. Hic enim qui ante sæcula vnigenitus est vocatus, temporaliter primogenitus factus est: vnigenitus propter deitatis substantiam, primogenitus propter assumptæ carnis naturam, in qua * susceptus hominis forma, iuxta euangelicam veritatem, sine peccato * conceptus, sine peccato mortuus creditur, qui solus pro nobis peccatum est factus, id est, sacrificium pro peccatis nostris. Et tamen passionem ipsam, salua diuinitate sua, pro delictis nostris sustinuit, mortique adiudicatus & cruci veram carnis mortem excepit: tertio quoque die virtute propria sua suscitatus, e sepulcro surrexit. Hoc ergo exemplo capitis nostri confitemur * veram fieri resurrectionem carnis omnium mortuorum. Nec in aerea, vel qualibet alia carne (vt quidam delirant) surrecturos nos credimus, sed in ista qua viuimus, consistimus, & mouemur. Peracto huius sanctæ resurrectionis exemplo, idem Dominus noster atque Saluator paternam ascendendo sedem repetiit, de qua nunquam per diuinitatem discessit. Illic ad dexteram Patris sedens, expectatur in finem sæculorum iudex omnium viuorum & mortuorum. Inde cum sanctis omnibus veniet ad faciendum iudicium, reddere vnicuique mercedis propriæ debitum; prout quisque gesserit in corpore positus, siue bonum, siue malum. Ecclesiam sane catholicam precio sui sanguinis comparatam cum eo credimus in perpetuum regnaturam. Intra cuius gremium constituti vnum baptisma credimus & confitemur, in remissionem omnium peccatorum. Sub qua fide & resurrectionem mortuorum veraciter & credimus, & futuri sæculi gaudia expectamus. Hoc tantum orandum nobis est & petendum, vt cum peracto finitoque iudicio tradiderit Filius regnum Deo Patri, participes nos efficiat regni sui; vt per hanc fidem qua illi inhæsimus, cum illo sine fine regnemus. Hæc est confessionis nostræ fides exposita, per quam omnium hæreticorum dogma perimitur, fidelium corda mundantur; per quam etiam ad Deum glorioſe acceditur, cuius * sacrosanctum saporem, sub triduano dierum ieiunio, continua relationum collatione * ructantes, ad ea quæ subnexa sunt sequenti die discernenda transiuimus.

* susceptæ

* natus,

2. Cor. 5.

* vera fide resurr.

Hæresis fuit Eutychis Constantinopolitani episcopi. Vide beatũ Greg. mag. in c. 19. Iob.

* sancto sapore,

* rorantes,

CAPITVLA.

ANNO CHRISTI 675.

I.

5.q.4. In loco. Iuo par. 4. cap. 245. Anſel. in principio.

[e] In loco benedictionis conſidentes domini ſacerdotes * nullis debent aut indiſcretis vocibus perſtrepere, aut quibuſlibet tumultibus * perturbari; * nullis etiam vanis fabulis, vel riſibus agi, &, quod eſt deterius, obſtinatis * concertationibus tumultuoſas voces effundere. *Si quis enim* (vt Apoſtolus ait) *putat ſe religioſum eſſe, non refrenans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius vana eſt religio.* Cultum enim ſuum iuſtitia perdit, quando ſilentia iudicii obſtrepentium turba confundit, dicente propheta: *Erit cultus iuſtitiæ ſilentium*. Debet ergo quidquid aut * contendentium collationibus agitur, aut accuſantium parte proponitur, ſic mitiſſima verborum relatione proferri, vt nec contentioſis vocibus * audientiam turbent, nec * iudicantium vigorem de tumultu eneruent. Quicumque ergo in conuentu Concilii hæc quæ promiſſa ſunt violanda crediderit, & contra hæc interdicta, aut tumultu, aut contumeliis, vel riſibus Concilium perturbauerit, iuxta diuinæ legis edictum, quo præcipitur: *Eiice deriſorem, & exibit cum eo iurgium*, & cum omni * confuſionis dedecore abſtractus a communi cœtu ſecedat, & trium dierum excommunicationis ſententiam perferat.

Iacob. 1. Iſa. 32. Prouerb. 22.

* nullus debet
* perturbare; * nullus
* diſceptationibus
* conſidentium conſultationibus
* ſenſus audientium turbent, * iudicii
* dedecore de confeſſione

II.

[f] Quantum quis præcelſi culminis obtinet locum, tanto neceſſe eſt præcedat ceteros gratia meritorum; vt in eo quod præſidet ſingulis, ſingulariter ornetur eminentia ſanctitatis, habens ſemper in

ore

ANNO CHRISTI 675. ore gladium veritatis,& in opere efficientiam luminis: *vt*, iuxta Paulum, *potens sit exhortari in doctrina sana, & contradicentes reuincere.* Nos proinde nostri ordinis gradum, vel suscepti regiminis modum magnopere cogitare debemus: vt qui officium prædicationis suscepimus, nullis curis a diuina lectione priuemur. Nam quorumdam mentes pontificum ita *corporis otio a lectionis gratia secludun- * torporis tur, vt quid doctrinæ subditis exhibeat gregibus, non inueniat præco mutus. Insistendum ergo semper erit maioribus, vt quos sub regiminis sui cura tuentur, fame verbi Dei perire non sinant. Sic metropolitanis in confinitimos, ceterosque ecclesiasticis ordinibus deditos; sic confinitimis in commisso sibi religiosorum numero vigilandum est, qualiter nescientia talium diuinæ legis traditionibus imbuatur: ita vt indesinenti solicitudine prælatus quisque subditos quærens, aut profectum eorum lætabundus agnoscat, aut nescientiam sine arrogantia instruat. Placuit ergo de talibus, iuxta instituta Toletani Concilii hoc specialiter definire, vt aut sponte sumant intentionem necessariam perdiscendi, aut a maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti.

Tit. 1.

Octaui c. 8.

III.

De his qui contra Apostoli voluntatem circumferuntur omni vento doctrinæ, placuit huic sancto Concilio, vt metropolitanæ sedis auctoritate coacti vniuscuiusque prouinciæ *pōtifices, rectoresque ecclesiarum, vnum eumdemque in psallendo teneant modum; quem in metropolitana sede cognoue- * eius

Ephes. 4. Distinct. 12. De his qui.

De hac etiã re est in 4 Conc. Tol. IV. cap. 2. dictum.

rint institutum; nec aliqua diuersitate cuiusque ordinis, vel officii a metropolitana se patiantur sede disiungi. Sic enim iustum est, vt inde vnusquisque sumat regulas magisterii, vnde honoris consecrationem accepit: vt, iuxta maiorum decreta, sedes, quæ vnicuique sacerdotalis mater est dignitatis, sit & ecclesiasticæ magistra rationis. Abbatibus sane indultis officiis, quæ iuxta voluntatem sui episcopi regulariter illis implenda sunt, cetera officia publica, id est, * vesperam, matutinum, siue Missam aliter quam in principali ecclesia celebrare non liceat. Quisquis autem horum decretorum violator extiterit, sex mensibus communione priuatus, apud metropolitanum sub pœnitentiæ censura permaneat corrigendus: qualiter apud illum, & præteritæ transgressionis culpam lacrymis diluat, & necessariam officiorum doctrinam studiose addiscat. Sub ista ergo regula disciplinæ, non solum metropolitanus totius suæ prouinciæ pontifices vel sacerdotes adstringat; sed etiam ceteri episcopi subiectos sibi ecclesiarum rectores his obtemperare institutionibus cogant. IV.

ANNO CHRISTI 675.

* vesperas,

g Sicut omnis qui diligit fratrem suum *ex Deo, ita omnis qui odit proximum ex diabolo est: dilectione enim sola discernitur, quis ex quo genitus approbetur, dicente Ioanne: *In hoc manifesti sunt filii Dei, & filii diaboli: omnis qui non facit iustitiam, non est de Deo, & qui non diligit fratrẽ suum. Quoniam hæc est annũtiatio quam audistis ab initio, vt diligamus alterutrum.* Et post paululum: *Omnis qui odit fratrem suum homicida est: & scitis quoniam omnis homicida non*

* ex Deo, natus est;

1. Ioan. 3.

Ibid.

ANNO CHRISTI 675. *habet vitam æternam in se manentem.* Ecce homicida esse probabiliter declaratur, qui a fraterna societate diuiditur: nam etsi manus non moueat ad occidendum, pro eo tamen * quia immitis est ad ignoscendum, iam a Deo homicida tenetur. Viuit ille, & iste iam interfector esse conuincitur. Cum igitur his præceptis beatus Apostolus consona prædicatione concordet dicens: *Non occidat sol super iracundiam vestram, & nolite locum dare diabolo*; relatæ sunt nobis quorumdam sacerdotum personæ in tantam obstinationis efferbuisse discordiam, vt non solum illos ab ira occasus solis non reuocet, sed nec annosa quidem transactio temporum ad bonum caritatis reclinet: quippe in quorum cordibus ita sol iustitiæ Christus occubuit, vt ad lumen caritatis redire vix possint. Horum igitur, & similium discordantium fratrum oblationes, [h] iuxta antiqui Canonis definitionem, nullo modo recipiendas esse censemus. De personis tamen * discordantium id specialiter definitione præcipimus, * vt antequam eos reconciliatio vera innectat, nullus eorum accedere ad altare Domini audeat, vel gratiam communionis sanctæ percipiat: sed, geminato tempore, per pœnitentiam compensabunt quod discordiæ seruierunt. Quod si vnus eorum, alio contemnente, ad satisfactionem caritatis cucurrerit; ex eo tempore, vt pacificus intra ecclesiam receptetur, ex quo ad concordiam festinasse conuincitur; sententia tamen superiori seruata, vt tempus, quod quisque in ira expendit, geminatum in pœnitentiæ satisfactione persoluat.

* quia nititur ad nocendum,

Ephes. 4.

* discordantibus

Conc. Carthag. IV. cap. 93.

* vt eos ante reconciliatio mera innectat, quam vllus

V. ANNO CHRISTI 675.

Nullis vita præsulum perturbari debet excessibus motionum: quia valde indignum est, vt qui throni Dei vocantur, leui motione turbentur: & qui debent esse arca iustitiæ, ipsi efficiantur seminarium litis atque rapinæ. * *Quando ergo huiusmodi*, iuxta Apostolum, *irreprehensibiles erunt*, qui non solum irreprehensibilia faciunt, sed mortifera potius & execranda committunt? Relati enim nobis sunt quidam ex sacerdotibus, quod omni grauitate sacerdotalis ordinis prætermissa, audientiam iudicii furore præueniant, & excessu solius inhonestæ * motionis audire, pro quibus eos oportuerat æquitatis iudicia sustinere. Dum enim de honoris sui culmine blandiuntur, patientiam habere refugiunt: & qui inconcusse debuerant veritatis conseruare statum, subito religionis mutant propositum, & præcipiti furore iudicium antecedunt: sicque in quo decuerat eos iudicii sustinere conuentum, * præuasione agunt, vnde de præsumptionibus confundantur. Qui tamen aut damno pariter, & excommunicatione plectendi sunt, aut omissis compositionibus rerum, sola satisfactione pœnitentiæ curabuntur. Illi enim qui rei propriæ facultate suffulti sunt, aut qui rem suam iam antea in nomine ecclesiæ, cui præsunt, * transtulisse noscuntur, * aut per se, aut per subditos, seu per quemlibet aliena diripiunt, vel præsumptionis, seu cædis quidpiam agunt, tam in rebus fiscalibus, quam etiam in quorumlibet dominio constitutis, & * præuasa, vel præsumpta de rebus propriis, iuxta leges

1. *Tim.* 3.

* Quomodo

* motionis iudicia audire refugiāt, *al.* adire,

* peruasione

* transfudisse

* si aut

* peruasa,

ANNO CHRISTI 675. excellentissimi principis, sarciant, & pro excessu religioni contrario, * quo inhonesti ante iudicium * paruerunt, duarum hebdomadarum excommunicatione plectendi sunt. Illi autem qui huiusmodi excessibus seruiunt, & nihil proprietatis habere videntur, magna discretionis arte medendi sunt; quo nec ausus illicitos ecclesiarum facultatibus redimant, nec ipsi penitus extorres a pœna persistant. Neque enim iustum est, vt pro prauis actibus sacerdotum ecclesiæ quibus præeminent sustineant damnum: vt pro excessibus talium satisfactio ab ecclesiis exigatur: cum ecclesia * rectores suos non ad litem sed ad honestatem informet. De talibus ergo placuit definire, qui nullis habitis rebus propriis, aut in quocumque peruasores extiterint, aut quibuslibet personis cædes, vel quodcumque præsumptionis intulerint, nulla eos incuruatione status sui, seruituti hominum debere addici: sed iuxta quod præsumptuosus quisquis ille extiterit, ita & pœnitentiæ legibus subiacebit: id est, vt si in decem solidorum summam præsumptor esse conuincitur, viginti dierum pœnitentiæ satisfactione purgetur: ita vt siue maioris, siue minoris summæ excessum peregerit, similiter geminata hoc semper satisfactione pœnitentiæ recompenset. Seruos tamen ecclesiarum, qui huiusmodi excessus operasse noscuntur, ad leges sæculares audiendos remittimus. Et hæc quidem de generali excessu dicta sufficiant. Ceterum specialitatis ordinem * persequentes, si quis episcoporum magnati cuiusque vxorem, filiam, neptem, seu quolibet illi gradu altero perti-

*quod inhoneste * perpetrarunt,

*cultores

* persequentes, decernimus,

nentem, quacumque fraude vel subtilitate adulterina pollutione fœdauerit, & honoris proprii gradum amittat, & sub exilii relegatione perpetuam excommunicationis sententiam perferat: qui tamen circa finem vitæ communionis remedio adiuuandus est. Hanc sane & illi sententiam merebuntur, qui aut volentes homicidium fecerint, aut primatibus palatii, generosisque personis, seu nobilioribus quibusque mulieribus, vel puellis aliquid, aut per cædem, aut per quamcumque irrogatam iniuriam, visi fuerint intulisse, vnde eos iuxta legum sæcularium instituta, aut talionem recipere, aut traditionem de his fieri, vel proscriptionem oporteat. ANNO CHRISTI 675.

VI.

Raban. pœniten. ca 30. 23. q. 8. His a quibus. Iuo part. 5. cap. 315. Burch. lib. 1. cap. 30.

His a quibus Domini sacramenta * tractanda sunt, iudicium sanguinis agitare non licet: & ideo magnopere talium * excessibus prohibendum est; ne indiscretæ præsumptionis motibus agitati, aut quod morte plectendum est sententia propria iudicare præsumant, aut truncationes quaslibet membrorum quibuslibet personis aut per se inferant, aut inferendas præcipiant. Quod si quisquam horum immemor præceptorum, aut ecclesiæ suæ * familiis, aut in quibuslibet personis tale aliquid fecerit, & concessi ordinis honore priuatus, & loco suo, perpetuo damnationis teneatur religatus ergastulo: cui tamen communio exeunti ex hac vita non neganda est; propter Domini misericordiam, *qui non vult peccatoris mortem, sed vt conuertatur, & viuat.* Ezech. 18.

*tractantur,

*excessus prohibendus est;

*famulis,

ANNO CHRISTI 675.

VII.

Cùm iuxta antiquæ inſtitutionis edictum plus erga corrigendos agere debeat beneuolentia quam ſeueritas, plus cohortatio quam commotio, plus caritas quam poteſtas, relatum eſt nobis, quod quidam ex fratribus plus liuore odii, quam correctionis ſtudio ſubditos inſequentes, dum ſe ſimulant ſpiritualem eis adhibere correctionem, indiſcretam ſubito afferunt mortem, cum inauditos a *illicitis ſe proiiciunt, & * occultis eos iudiciis ſub pœnitentia puniunt. Non ergo de cetero peruerſis voluntatibus ſit liberum ſimulare quod fingunt; ſed quotieſcumque quilibet ex ſubditis corrigendus eſt, aut publica debet a ſacerdote diſciplina curari: aut, ſi aliter rectoribus placet, duorum vel trium fratrum ſpiritualium teſtimonio peculiariter adhibito, & modus criminis agnoſcatur, & modus pœnitentiæ irrogetur: ita tamen vt ſi exilio, vel retruſione dignum eum eſſe * qui deliquit, iudicium peculiare decreuerit, modus pœnitentiæ * quam coram tribus fratribus ſacerdos tranſgreſſori indixerit, ſpeciali debeat eius qui ſententiam protulit manus propriæ ſubſcriptione notari: ſicque fiet vt nec tranſgreſſores ſine teſtimonio excidia vitæ ſuæ incurrant, nec rectores accuſatos ſe de quorumlibet interemptionibus erubeſcant. Leo I. epiſt. 84. *aut quid aliud deliquit * quem

VIII.

Quidquid inuiſibilis gratiæ† collatione tribuitur, nummorum quæſtu, vel quibuſlibet præmiis venumdari penitus non debet, dicente Domino: *Quod gratis accepiſtis, gratis date.* Et ideo quicum- 1. q. 1. Quidquid inuiſibilis. Iuo par. 5. cap. 126. & par. 1. cap. 73. *Matth.* 10. † Gratianus & gl. legunt

pro collatione, consolatione. Verum in notis Gregorianis posterior lectio probatur.

que deinceps in ecclesiastico ordine constitutus, ANNO CHRISTI 675. aut pro baptizandis [k] confignandisque fidelibus, aut pro collatione chrismatis, vel promotionibus graduum precia quælibet, vel * præmia voluntarie oblata pro huiusmodi ambitione susceperit; equidem, si sciente loci episcopo tale quidquam a subditis perpetratur, idem episcopus duobus mensibus excommunicationi subiaceat; pro eo quia & sciens mala contexit, & correctionem necessariam non * adhibuit. Sin autem suorum quispiam, eodem nesciente, quodcumque pro supradictis capitulis accipiendum esse sibi crediderit; si presbyter est, * trium mensium excommunicatione plectatur; si diaconus, * quatuor; subdiaconus vero, vel clericus his cupiditatibus seruiens, * & competenti verbere, & debita excommunicatione plectendus est.

* præmia nisi voluntarie

* acquisiuit.

* quatuor

* trium

* pro cõpetenti pœna & debita

IX.

Iuo part. 5. cap. 127.

Multæ super hoc capitulo [l] patrum sententiæ manauerunt; scilicet ne inappreciabilem sancti Spiritus gratiam donis vel muneribus quis existimet comparandam. Sed (quod non sine graui dolore dicendum est) quanto hæc res frequenti decretorum est præceptione prohibita, tanto nobis fraudibus cognoscitur iterata: dum hi qui tali precio mercari nituntur gratiam Spiritus sancti, aut ordinationis, * seu tempora præueniunt munere, aut post acceptum honorem * promissam suis conferunt[m] * apparitoribus turpis lucri mercedem. Et ideo vt horum & similium argumentorum deinceps amputetur occasio, hoc sancta Synodus definiuit: vt cum quisque pontificale culmen ante Domini

* suæ

* promissis

* apparetibus

altare

ANNO CHRISTI 675.

altare percepturus accesserit, sacramenti * se taxatione astringat, quod pro conferenda sibi consecratione honoris, nulli personæ cuiuslibet præmii collationem, vel * iam dedisse, vel aliquando ad futurum dare procuret; sicque aut mundus ab hoc contagio, prælationis consecrationem accipiat, * aut implicitus huic sceleri, manifeste denotatus coram ecclesia, ad honorem quem mercari voluit non accedat. Illos autem quos deinceps post * relationem per præmium ordinatos fuisse patuerit, sub definitis pœnitentiæ legibus, vt vere simoniacos ab ecclesia separandos esse censemus: id est, vt duorum annorum spatio exilio relegati, & digna satisfactionis vel excommunicationis sententia coerciti, honoris gradum, quem præmiis emerant, lacrymis conquirere & reparare intendant. Vnde si digna eos satisfactio pœnitentiæ commendauerit, peracto pœnitentiæ indictæ tempore, non tantum communioni, sed & loco, & totius ordinis officiis, a quibus separati fuerunt, restaurandi sunt.

* exactione astringãtur,

* aliquãdo dedisset,

* aut publicato hoc scelere, manifeste denudatus corã ecclesia, & ad, *al.* aut per illicitũ vsum implicatus, *&c.*

* prælationem

X.

Quamquam omnes qui sacris mancipantur ordinibus, canonicis regulis teneantur adstricti, expedibile tamen est, vt promissionis suæ vota sub cautione spondeant, quos ad promotionis gradus ecclesiastica * prouehit disciplina: solet enim plus timeri quod singulariter pollicetur, quam quod generali * innexione concluditur. Et ideo placuit huic sancto Concilio, vt vnusquisque qui ad ecclesiasticos gradus est * accessurus, non ante honoris consecrationem accipiat, quam *n placiti sui innodatione

Dist. 23. c. Quamquã omnes. Ansel. lib. 7. cap. 88.

* probat

*sponsione

*ascensurus,

* placita sibi annotatione,

promittat, vt fidem catholicam ſincera cordis deuotione cuſtodiens, iuſte & pie viuere debeat, & vt in nullis operibus ſuis, canonicis regulis contradicat; atque vt debitum per omnia honorem, atque obſequii reuerentiam præeminenti ſibi vnuſquiſque dependat, iuxta illud beati papæ Leonis edictum: Epiſt. 84. Qui ſcit ſe quibuſdam eſſe præpoſitum, non moleſte ferat aliquem ſibi eſſe prælatum, ſed obedientiam quam exigit, etiam ipſe dependat. Pœna tamen iuxta eccleſiaſticæ conſuetudinis morem, & placitis talium *inſerenda, & ab his qui tranſgreſſores fuerint perſoluenda eſt. *inferenda,

ANNO CHRISTI 675.

XI.

Cum nihil in diuino Canone debeat eſſe confuſum, nihil dubium, nihil etiam indiſcretum, in collatione noſtri cœtus *relatus eſt Canon Toletani Cap. 14. Concilii primi, in quo præceptum eſt, vt ſi quis acceptam a ſacerdote euchariſtiam non ſumpſerit, velut ſacrilegus propellatur: nec adiecta eſt ibi diſcretio voluntatum; cum & infidelis hæc & talia infideliter agat; & fidelis *fidenter accipiat, quod naturalis illum neceſſitas deglutire non ſinat. Solet enim humanæ naturæ infirmitas in ipſo mortis exitu prægrauata, tanto ſiccitatis pondere deprimi, vt nullis ciborum illationibus refici; ſed vix tantumdem illati delectetur poculi gratia ſuſtentari. Quod etiam in multorum exitu vidimus, qui optatum ſuis votis ſacræ communionis expetentes viaticum, collatam ſibi a ſacerdote euchariſtiam reiecerunt; non quod infidelitate hoc agerent, ſed quod præter dominici cali- *relectus *fideliter

ANNO CHRISTI 675. cis hauſtum, traditam ſibi non poſſent euchariſtiam deglutire. Non ergo huiuſmodi a corpore eccleſiæ ſeparandi ſunt, qui talia non infidelitate, ſed neceſſitate fecerunt; præſertim hi de quibus nihil fidei ſiniſtræ ſentitur. Placuit ergo definire, quod nec fideli officiat, nec infideli inultum exiſtat. Quicumque ergo fidelis ineuitabili qualibet infirmitate coactus, euchariſtiam perceptam reiecerit, in nullo eccleſiaſticæ damnationi ſubiaceat. Similiter nec illos cuiuſquam punitionis cenſura redarguet, qui talia ° tempore infantiæ faciunt, aut in qualibet mentis alienatione poſiti, quid fecerint ignorare videntur. Iam vero quicumque aut de fidelium aut infidelium numero corpus Domini abſque ineuitabili (vt dictum eſt) infirmitate proiecerit, ſi fidelis eſt, perpetua communione priuetur; ſi infidelis, & verberibus ſubdatur, & perpetuo exilio relegetur. Quod ſi horum quilibet huiuſmodi exceſſus digna pœnitentiæ ſatisfactione defleuerit, poſt quinquennium licitum erit, illum communioni priſtinæ reformari.

XII.

Qui pœnitentiam in mortis agit periculo, non diutine a reconciliationis gratia * referendus eſt: ſed ſi * præceptum mortis vrget periculum, pœnitentia per manus impoſitionem accepta, ſtatim ei [P] reconciliatio adhibenda eſt: ne prius ab humanis rebus æger abſcedat, quam donum reconciliationis percipiat; ſicque ſuperſtitibus quodammodo doloris videatur eſſe perpetui, ſi præciſum ab eccleſiæ membris eum, qui vtique recon-

* differẽdus

* præcincto mortis vrgeatur periculo,

ANNO CHRISTI 675.

ciliari non meruit, raptim a præsenti vita mors maturata subduxerit: iuxta papæ Leonis edictum: His qui in tempore necessitatis, & in periculi vrgentis instantia, præsidium pœnitentiæ, * & mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda: quia misericordiæ Dei, nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire. [q] De his autem qui accepta pœnitentia, antequam reconcilientur, ab hac vita recesserint; quamquam diuersitas præceptorum de hoc capitulo habeatur, illorum tamen [r] nos sententias placuit sequi, qui multiplices numero de huiusmodi humanius decreuerunt; vt [s] & memoria talium in ecclesiis commendetur, & oblatio pro eorum dedicata spiritibus accipiatur.

26. quæst. 6. His qui. Leo epist. 91.

* ex more

Concil. Carth. IV. cap. 79. & 26. q. 6. per totam.

XIII.

Bene quidem [t] maiorum regulis definitum est, vt dæmoniis aliisque similibus passionibus irretitis ministeria sacra tractare non liceat: cui præcepto consensu rationis adhibito, id communiter definiuimus, vt nulli de his, qui aut in terram arrepti [u] a dæmonibus illiduntur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferuntur, vel sacris audeant ministrare altaribus, vel * indiscussos se diuinis ingerant sacramentis: exceptis illis qui variis corporum incommoditatibus dediti, * sine huiusmodi passionibus in terram approbantur elisi. Qui tamen & ipsi tamdiu erunt officii sui ordine & loco suspensi, quousque vnius anni spatio per discretionem episcopi inueniantur ab incursu dæmonum alieni.

Concil. Eliberitanũ c. 29. & Pius papa. 1. d. 33. cõmuniter.

* indiscussi

* in

ANNO CHRISTI 675.

XIV.

* Et illud diuini oraculi * monentis singuli præcauentes, quo scribitur: *Væ soli, quia cum ceciderit non habet subleuantem:* summopere curandum nobis est, & cauendum, ne horis illis, atque temporibus, quibus Domino psallitur, vel sacrificatur, vnicuique diuinis singulariter officiis insistenti pernicioſa passio, vel corporis quælibet * valetudo occurrat, quæ aut corpus subito subrui faciat, aut mentem alienatione, vel terrore confundat. Pro huiusmodi ergo casibus * præcauendis, necessarium duximus instituere, vt vbi temporis, vel loci, siue cleri copia suffragatur, habeat semper quisquis ille canens Deo, atque sacrificans, post se vicini solaminis adiutorem: vt si aliquo casu ille qui officia impleturus accedit turbatus fuerit, vel ad terram elisus, a tergo semper habeat [x] qui eius vicem exequatur intrepidus.

* Væ momẽtis singulis

* inualitudo

* præcauentes,

7. quæst. 1. Illud diuini oraculi. Iuo p. 2. c. 126. Burc. lib. 3. c. 73. & de conſ. d. 1. Vt illud. *Eccleſ.* 4.

In decreto Gratiani aliis characteribus additur:

Sed si hoc sacrificanti frequenter acciderit, tunc omnino ab oblatione prohibeatur.

Hanc additionem nota Gregoriana non probat.

XV.

Peractis omnibus quæ ad correctionem nostri ordinis in hoc Concilio promulgata sunt, placuit definire, vt paternis institutionibus obsequentes, omni anno ad peragendam celebritatem Concilii in metropolitana sede, tempore quo principis, vel [y] metropolitani electio definierit, deuotis semper animorum studiis * confluamus: nec quibuslibet requisitis occasionibus absentemur; sed * in præfato die, quo indictum fuerit, adunatis in metropoli-

De hac re diximus Concil. Tol. IV. c. 3.

* confetamur:

* præparato

tana ſede omnibus * pontificibus, Concilium Deo præſule celebretur. Quiſquis autem epiſcoporum, excepta ineuitabili cauſa, vel neceſſitate, de peragendo ſe Concilio abſentauerit, vnius anni excommunicatione plectendus eſt. Quod ſi deinceps abſque celebratione Concilii anni vnius meta tranſierit, omnes in commune pontifices Carthaginenſis prouinciæ ſuperioris cenſuræ ſententia obnoxios retinebit: id eſt, ſi nulla ſibi impediente principis * poteſtate, ſolius propriæ voluntatis * libido, ſe ad celebrandum Concilium non collegerint.

ANNO CHRISTI 675.

* prouinciæ pôtificibus

* poteſtate, vel infirmitate, aut ineuitabili cauſa,

* libitu,

XVI.

His igitur conſtitutionibus noſtris, quæ neceſſario decernenda credimus, finalem manus noſtræ ſubſcriptionem adiecimus; immortali Deo noſtro & Domino gloriam & honorem reddentes, qui nos de conuentu alternæ viſionis lætos effecit; qui os noſtrum in confeſſione laudis ſuæ aperuit; qui etiam decreta huius noſtri Concilii honeſto fine compleuit. Poſt hæc religioſo domino, & amabili principi noſtro * Vvambano regi gratiarum actiones perſoluimus; cuius ordinatione collecti, cuius etiam ſtudio aggregati ſumus; qui eccleſiaſticæ diſciplinæ his noſtris ſæculis nouus reparator occurrens, omiſſos Conciliorum ordines non ſolum reſtaurare intendit, ſed etiam annuis recurſibus celebrandos inſtituit; vt ad alternam morum correctionem annuo tempore alacriter concurrentes, iuxta prophetæ vaticiniũ, quod in nobis defractum eſt alligetur, & quod abiectum eſt reducatur. Det ergo eidem principi Dominus pro huius ſacræ ſo-

* Vvambani

Ezech. 34.

ANNO CHRISTI 675. licitudinis voto, & cursum præsentis vitæ in pace transigere, & post diutina tempora ad se in pace remissis iniquitatibus peruenire, qualiter & hic felicia tempora ducat, & felix cum omnibus, quibus principatur, ad Christum sine confusione perueniat: vt quia per eum corona nostri ordinis in melius restauratur, coronam futuri regni capiat; ex hoc in regione viuorum regnans, cum Christo in sæcula sæculorum. Amen.

SVBSCRIPTIONES.

Episcopi.

Ego Quiricus vrbis regiæ metropolitanus episcopus hæc gesta synodalia a nobis definita subscripsi.

Athanasius Setabitanæ ecclesiæ episcopus hæc gesta synodica a nobis definita subscripsi.

Ego Argemundus Oretanæ ecclesiæ episcopus similiter subscripsi.

* Bigerrensis Ego Ioannes * Bigastrensis ecclesię episcopus similiter subscripsi.

Ego Godiscalcus Oxomensis ecclesiæ episcopus similiter subscripsi.

Ego Leander ecclesiæ Illicitanæ, qui & Elotanæ, episcopus similiter subscripsi.

Ego Felix ecclesiæ Dianiensis episcopus hæc gesta synodica a nobis definita subscripsi.

Suinterius ecclesiæ Valentinæ episcopus hæc gesta synodica a nobis definita subscripsi.

Palmatius ecclesiæ Vrcitanæ episcopus similiter subscripsi.

Ricilla ecclesiæ Accitanæ episcopus similiter subscripsi.

*Viatiensis Rogatus ecclesiæ * Beatiensis episcopus subscripsi.

* Bastianæ Etherius ecclesiæ * Bastitanæ episcopus subscripsi.

Concordius ecclesiæ Palentinæ episcopus subscripsi.

Aciselus ecclesiæ Complutensis episcopus subscripsi.

* Segobricensis Memorius ecclesiæ * Segobrensis episcopus subscripsi.

Egica ecclesiæ Seguntiensis episcopus subscripsi.

Gaudentius ecclesiæ Valeriensis episcopus subscripsi.

Vicarii episcoporum.

Libertus diaconus, agens vicem domini mei Sinduiti, ecclesiæ Segobiensis episcopi, hæc gesta consentiens subscripsi.

Egila Diaconus, agens vicem domini mei Mumuli, ecclesiæ Arcauicensis episcopi, hæc gesta consentiens subscripsi.

Abbates. Anno Christi 675.

Iulianus eccleſiæ monaſterii ſancti Michaelis abbas hæc geſta ſynodica a nobis definita ſubſcripſi.

Valderedus eccleſiæ monaſterii ſanctæ Leocadiæ abbas hæc geſta ſynodica a nobis edita conſentiens ſubſcripſi.

Gratindus eccleſiæ monaſterii ſanctorum Coſmæ & Damiani abbas hæc geſta ſynodica a nobis edita conſentiens ſubſcripſi.

Abſalio eccleſiæ monaſterii ſanctæ Crucis abbas hæc geſta ſynodica a nobis definita conſentiens ſubſcripſi.

Florentinus eccleſiæ monaſterii ſanctæ Eulaliæ abbas hæc geſta ſynodica a nobis definita conſentiens ſubſcripſi.

Auila eccleſiæ monaſterii ſancti Iuliani Agalienſis abbas hæc geſta ſynodica a nobis definita conſentiens ſubſcripſi.

Gudila eccleſiæ ſanctæ Mariæ regiæ ſedis archidiaconus hæc geſta ſynodica a nobis definita ſubſcripſi.

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

Tempus & acta Concilii.

[a] *In nomine Domini.*] Toletanum Concilium vndecimũ, habitum anno 4. Vvambani regis, ſeptimo Idus Nouemb. eſt prouinciale, coactum ſub * Agathone põtifice maximo, in quo factã eſſe legitimam ſedium epiſcopalium diuiſionem omnes Hiſpani hiſtorici tradunt, Rodericus, chron. generale, Tudenſis, Vaſæus, & alii. *Hæc Garſias.*

* Adeodato. Baronius.

Adde. Baron. ann. 675. num. 4. & 5. fretus auctoritate Tudenſis aſſerit, diuiſionem ſedium epiſcopalium in Hiſpania factam eſſe, non in hoc Concilio, cui 18. tantum epiſcopi interfuerunt, ſed in alio quodam Toletano generali Concilio, cui omnes epiſcopi Hiſpaniæ ſub rege Vvamba interfuerunt. In re grauiſſima iudicium meum ſuſpendo.

[b] *Cum tandem nos.*] Iouerius in collectione Conciliorum amplius habet: *Cum tandem diuina clementia operis manuum ſuarum perditioni condolens, praua in directa reducens, ſuum ſanctum Sabaoth nouis propaginibus ac plantis nouellis fecundare volens, negligentiæ ſubrogans diligentiam, pro ignorantia diſciplinam immittens, pro ſocordia ſolertiam, pro ſchiſmate vnitatem inducens, pro Zizania veræ pacis vinculum largiens, pro caducis cæleſtium deſideria infundens, pro turpibus honeſta ſectari ſtimulans, a terrenis & infimis ad ſublimia erigens nos, in hac lacrymarum valle potius morientes, quam viuentes; in hoc vaſto periculorum mari vagantes ſine remige, ſine clauo, huc illucque tempeſtatum fluctibus per abrupta colliſos, in continua malorum acie, vbi nos circumſtant mille diſcrimina, vbi verſutiſſimus inſidiatur hoſtis, mille nocendi artibus inſtructus, ex alto cæli domicilio reſpiciens,* &c.

Confeſſio fidei.

[c] *Confitemur.*] Fidei confeſſio in Conciliis præponitur, ſtatimque initio fieri ſolenne fuit, veluti totius Chriſtianæ ſtructuræ baſis & & fundamentum, a quo omnis ædificatio creſcit in templum Dei.

[d] *Et prædeſtinatus eſſe credendus eſt.*] In eo ſenſu quo dicitur a D. Paulo: *Qui prædeſtinatus eſt Filius Dei, in virtute ſecundum Spiritum ſan-*

Rom. 1.

ANNO CHRISTI 675. *sanctificationis, ex resurrectione mortuorum Iesu Christi Domini nostri.*

[e] *In loco benedictionis.*] De forma seruanda in Conciliis celebrandis, statuunt Concilium Toletanum IV. cap. 3. & Agathense cap. 40. Calchedonense etiam, vt habetur dist. 18. cap. peruenit ad nostras. Ordinemque celebrandi Concilia principio huius collectionis posui. Cap. 1. Forma Cōcilii celebrandi.

[f] *Quantum quis.*] De scientia, quam debet habere episcopus, vide Innocentium in cap. Cum in cunctis, in princip. de electione, & Ioannem Andream, & Host. & Abbat. Verum cardinalis Turrecremata Hispanus, & Præpositus, & Alexander, parcius loquuntur de scientia, & peritia episcopi, in cap. Omnes psallentes. 38. distinct. Cap. 2. Quæ & qualis scientia requiratur in episcopo? Episcopi munus esse primum, ac præcipuum, prædicare sanctum Iesu Christi euangelium, habere in ore gladium veritatis, & diuinæ scripturæ intelligentia eminere, multis exemplis pariter ac doctrinis ostendit Dominus noster Iesus Christus, supremum ecclesiæ caput, summusque sacerdos, cuius sacrata membra episcopi sunt, qui typum supremi in veteri lege episcopi Aaronis referunt. Nam sicut ille os fuit Moysi, ita episcopus per verbi ministerium os est Christi. Atque hoc est quod apostolis promisit: *Ego dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt resistere aduersarii vestri.* Luc. 21. Et ipse primum docuit facere, & postea docere. Imo duodecimum nondum annum compleuerat, & in medio doctorum in templo disputare inuentus, solicitæ mœstæque matri respondit: *Nonne in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Luc. 2. Et alibi: *Oportet me operari opera eius qui misit me.* Ioan. 9. Et illud: *Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me Patris.* Ioan. 4. Quænam esset Patris voluntas docuit, cum Samaritanam prædicatione ad fidem traxit; cum parabolis & cælestibus doctrinis populum instruxit. *Circuibat enim Iesus omnes ciuitates & castella, docens in synagogis eorum, & prædicans euangelium regni, & curans omnem languorem, & omnem infirmitatem. Et cum in synagogam Nazareth, vbi erat nutritus, intrasset, traditus est illi liber Isaiæ prophetæ: & vt reuoluit, incidit in locum, vbi scriptum erat: Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, prædicare captiuis remissionem, & cæcis visum.* Luc. 13. Misit etiam discipulos binos prædicare, & dixit illis: *Messis quidem multa, operarii autem pauci.* Et: *Dicite: Pax huic domui:* &: *appropinquauit in vos regnum Dei.* Luc. 10. Et post mortem corporis, gloria immortalitatis coopertus, dixit apostolis: *Ite prædicate euangelium omni creaturæ.* Matth. 16. Et rursus: *Posui vos, vt eatis, & fructum afferatis.* Ioan. 15. Et alibi: *Eritis mihi testes in Ierusalem, & vniuersa Iudæa, & Samaria, vsque ad vltimum terræ.* Act. 8. Idem etiam apostolorum comprobatur doctrina; qui aliis ita de seipsis dixerunt: *Non est æquum ministrare mensis, & relinquere verbum Dei.* Act. 6. Et Paulus, *Væ mihi*, inquit, *si non euangelizauero.* 1. Cor. 1. De quo dictum est: *Vas electionis est mihi, vt portet nomen meum.* Act. 9. Vnde ipse

ANNO CHRISTI 675.

1. *Cor.* 1. de se dicebat: *Misit me Dominus non baptizare, sed euangelizare.* Et episcopo Timotheo regulam episcopalis muneris ita præscri-
Tit. 1. bit: *Oportet*, inquit, *episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, nec turpis lucri cupidum; sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem; vt potens sit exhortari in doctrina sana,*
1. *Tim.* 3. *& eos qui contradicunt arguere.* Et alio loco: *Oportet episcopum irreprehensibilem esse, vnius vxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem.*
Ibidem. Et paulo post: *Attende lectioni, & exhortationi, & doctrinæ.* Hæc igitur norma est, veraque imago episcopalis curæ, quam Paulus designat, & certis coloribus depingit: quam etiam omnes sancti patres sunt secuti. Zosimi pontificis maximi fragmentum apponam: *Qui ecclesiasticis*, inquit, *disciplinis per ordinem non est imbutus, & temporum approbatione diuinis stipendiis non est eruditus, nequaquam ad summum ecclesiæ sacerdotium aspirare præsumat: & non solum in eo ambitio inefficax habeatur, verum etiam ordinatores eius careant eo ordine quem contra præcepta patrum crediderunt præsumendum.* Inde est quod sacrarum literarum necessario oportet episcopum habere peritiam. Et in sua ordinatione, cum formatur, interrogatus, an vtrumque sciat testamentum, publice fatetur se scire. Idque in veteri testamento præfiguratum erat. Nam inter cetera ornamenta pontifex rationale iudicii ferebat in pectore, in quo incisum erat: *Doctrina & veritas:* quia in pectore pontificis manifesta & cog-
Exod. 28. nita omnibus debet esse sapientia veritatis. Hinc etiam vestes, quibus arca a Leuitis in via portabatur, iugiter annulis erant insertæ: vt cum illa esset portanda, nulla fieret mora intromittendis vectibus. Quia episcopi, per quos verbum Dei in ecclesia publice in orbem circumfertur, sacrarum literarum lectioni perpetuo debent sedulam nauare operam; ne tunc quærant discere, cum ex officio alios teneantur docere. Dauid rex, cui munus regendi populos datum est, prius ex gratia Spiritus sancti donum scientiæ percepit, quam administrationem regni assequeretur. Salomon quoque cum primum regnum inchoasset, non diuitias, non longum vitæ tempus, sed diuinam sapientiam a Deo postulat, & impetrat, sine qua nihil esse præstans ad regimen aptum regni intelligebat. Et prius Dominus posuit verba in ore prophetæ, quam constitueret eum
Ierem. 1. super gentes & regna; dicens ad Ieremiam: *Ecce dedi verba mea in ore tuo; ecce constitui te super gentes & regna.* Hinc etiam Mala-
Malach. 2. chias: *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt de ore eius: quia angelus Domini exercituum est.* Quia sancti & optimi viri est, prius discere, postea vero prædicationis officio fungi. Salomon ante tacendi tempus expressit, loquendi postea: quia veritas taciturnitate & silentio meditationeque animi discitur & comparatur, iam vero concepta partaque verbo populis datur & annuntiatur, vt Domini sermo ait: Qui audit, dicat veni. Id enim in

ANNO CHRISTI 675. apostolis formandis obseruauit, erudiens eos doctrinæ cælestis intelligentia, parabolarum apertione, miraculorum operatione, vitæ consuetudine & familiaritate; vt ita edocti prædicationis officio fungi possent: postea misit in vniuersum orbem, vnde post corporis sui admirabilem resurrectionem, illis diuinæ scripturæ abditum reconditumque sensum aperuit; postea vero dixit: *Euntes in mundum vniuersum prædicate euangelium omni creaturæ.* Marc. 16. Petrus vero apostolorum princeps, Christique vicarius, cui ouilis dominici cura demandata est, cum rectoribus & præpositis ecclesiæ scriberet, ait: *Parati esse debetis reddere rationem omni poscenti vos satisfactionem de ea fide, & spe, quæ in vobis est.* 1. Pet. 3. Quibus testimoniis aperte monstratur non satis esse presbytero bona morum puritas, & vitæ honestas, vt muneri episcopali præficiatur, nisi scientia doctrinæ cælestis polleat. Expendamus post Sosimum Origenis verba hom. 6. ad cap. 8. Leuitici: *Si quis vult pontifex non tam vocabulo esse, quam merito, imitetur Moysen, imitetur Aaron: quid enim dicitur de eis? quia non discedunt de tabernaculo Domini. Erat ergo Moyses indesinenter in tabernaculo Domini. Quod autem opus eius erat? vt aut a Deo aliquid disceret, aut ipse populum doceret. Hæc duo sunt pontificis opera, vt aut a Deo discat, legendo scripturas diuinas & sæpius meditando, aut populum doceat; sed illa doceat, quæ ipse a Deo didicerit; non ex proprio corde, vel ex humano sensu, sed quæ Spiritus sanctus docet.* Hæc Orig. Concil. etiam Toletan. XVI. in decreto 12. iudicii & electione Felicis episcopi in Toletanam sedem, & Faustini in Hispalensem, & alterius Felicis in Bracarensem, sic episcopale officium designatur: *Quatenus vterque easdem quas suscipiunt ecclesias pia prædicatione instruant, moribus sanctis exornent, ac beatæ vitæ exemplis ædificent.* At dicet quis Concilio Tridentino statutum esse, posse episcopos per alios, si legitime impediti fuerint, verbum Dei annuntiare: id autem quis negabit? quis inficiabitur? verum ignorantiæ, & inscientiæ, & imperitiæ impedimentum, nullus sanus, neque in sacris literis versatus, vt per alios populum erudiat dicet esse legitimum atque sufficiens. Quod nec Paulus admittit, cum ait: *Vt potens sit exhortari in doctrina, & eos qui contradicunt arguere. Potens sit* (inquit) *in doctrina,* id est, in sacrorum librorum intelligentia, in diuinorum mysteriorum peritia, in quæstionum sacrarum enodatione, in Conciliorum, & decretorum ecclesiæ doctrina & sapientia, in hæreticorum calliditatibus & versutiis arguendis ac subuertendis. Tit. 1. Et 2. ad Timoth. eum in episcopali cura instruens, sic ait: *Tu vero permane in his, quæ didicisti, & credita sunt tibi: sciens a quo didiceris, & quia ab infantia sacras literas nosti, quæ te possunt instruere ad salutem per fidem, quæ est in Christo Iesu. Omnis enim scriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.* 2. Timoth. 3. Neque prætermittendum est Timotheū ab infantia sacras literas didicisse, vt in curā episcopalem incūberet. Sacra Tridēt. Synod. sess. 6. c. 1. in episcopis requirit,

vt eorum prior vita, ac omnis ætas, a puerilibus exordiis vsque ad perfectiores annos, per disciplinæ stipendia laudabiliter acta testimonium præbeat. Hæc de episcoporum munere & doctrina diximus, fusius forte quam oportuit. ANNO CHRISTI 675.

Cap. 4. [g] *Sicut omnis.*] Totum hoc caput a Surio, Iouerio, atque aliis collectoribus, Bonifacio tribuitur: quam bene, lector viderit: in manuscriptis codicibus nulli adscribitur.

Cap. 4. [h] *Juxta antiqui Canonis.*] IV. Concil. Carthag. c. 9. Oblationes (inquit) dissidentium fratrum, neque in sacrario, neque in gazophylacio recipiantur.

Cap. 8. Munus pro collatis ordinibus sponte oblatum accipi potest. [i] *Voluntarie oblata.*] Sic in Concilio Trident. sess. 21. cap. 1. de reformatione: *Nihil pro collatione quorumcumque ordinum, etiam clericalis tonsuræ, nec pro literis dimissoriis, aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacumque de causa, etiam sponte oblatum episcopi, & alii ordinum collatores, aut eorum ministri, quouis prætextu accipiant.* Habes idipsum Concil. Tolet. VIII. cap. 3. Concilio tamen Bracar. II. permittitur, vt si quid ab iis qui infantes ad baptismum offerunt sponte oblatum sit accipi possit: sic enim habetur: *Placuit, vt vnusquisque episcopus per ecclesias suas hoc præcipiat, vt hi qui infantes suos ad baptismum offerunt, si quid voluntarie pro suo offerunt voto, suscipiatur ab eis.* In excusis & Gratiano legitur: *Non nisi voluntarie oblata.* Concilio Emeritensi cap. 9. *Quod si quis aliquid offerat per bonam voluntatem, accipiatur grate.*

Cap. 8. Confignatio quid? [k] *Consignandis.*] Confignatio est confirmatio: munus solius episcopi. Act. 8. *Miserunt ad eos Petrum & Ioannem,* &c. Apostoli initiatis baptismo manus imponebant, non presbyteri: episcopi vero apostolis successerunt, non presbyteri, vt ait August. ad psalm. 44. S. Clemens lib. 3. const. apost. c. 16. *Postea episcopus* (ait) *vngat baptizatos chrismate.* Idem Clemens epist. 4. Et Vrbanus papa I. epist. ad omnes Christianos, Can. Omnes fideles, de consecr. dist. 5. Melchiades papa epistola ad episcopos Hispaniæ quærit, vtrum maius esset sacramentum manus impositionis episcoporum, aut baptismus. Idem Damasus papa epist. 4. ad chorepiscopos. Leo magnus epist. 88. ad episcopos Germaniæ, & Galliæ. Eusebius martyr epist. 3. ad episcopos Tusciæ. Innocent. I. epist. ad Decentium, cap. 3. *De consignandis vero infantibus manifestum est* (inquit) *non ab alio quam episcopo fieri licere.* Tolet. I. c. 20. Idem in Concil. Hispal. cap. 7. S. Thomas 3. p. quæst. 72. art. 11.

Cap. 9. [l] *Patrum sententiæ.*] Neminem precio ordinandum decreuit Gelasius papa epist. ad episcopos per Lucaniam, & Brutios, & Siciliam, cap. 26. & Concil. Calched. C. 2. habeturque 1. q. 1. Si quis episcopus. Idem Hormisda papa epistola ad episcopos per Hispan. cap. 2. Symmachus epistola ad Cæsarium, c. 2. & 5.

Cap. 9. Apparitores quid? [m] *Apparitoribus.*] Erant apparitores magistratuum ministri, qui & viatores dicebantur: homines qui reos in ius sistebant; vnde & statorum nomen illis inditum. Hic accipi videntur pro iis qui ordinibus initiandos episcopo sistebāt, & ex ea re lucrum captabant.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ANNO CHRISTI 675.

n *Placiti sui innodatione.*] Placitum, professio, conuenito, & pactum. Sic in legibus Vvisegoth. lib. & tit. 4. leg. 10. & lib. 12. de Iudæorum placito. Et apud Cassianum collatione 9. cap. 1. Et apud iurisconsultos, ibi sæpe, tum præsertim lib. 40. dig. tit. 14. de pactis. Cap. 10. Placitum quid.

o *Tempore infantiæ faciunt.*] Infantibus post baptismũ eucharistiæ sacramentum dari solitum testatur Ambros. lib. de his qui mysteriis initiantur, cap. 7. & 8. & lib. 3. de sacramentis cap. 1. Et Concil. Laodicens. cap. 28. ita habetur: *Oportet baptizatos post baptismum sacratissimum chrisma percipere, & cælestis regni participes fieri.* Idem Tertul. lib. 4. aduersus Marcionem, & Hieronymus aduersus Luciferianos: August. epist. 23. & lib. 5. hypognost. In paruulis etiam eadem seruabatur institutio; vt constat ex ordine Romano, & Alcuino lib. de diuin. offic. cap. de sabbato sancto: verum hæc consuetudo in ecclesia Latina antiquata est, quamuis in Græca sint qui dicant adhuc permanere. Cap. 11. Infantibus baptizatis olim eucharistia dari solita.

p *Reconciliatio adhibenda est, ne prius ab humanis rebus æger abscedat, quam donum reconciliationis percipiat.*] Tria sunt hoc loco consideranda; pœnitentia, manus impositio, & reconciliatio. Accipere pœnitentiam nihil aliud erat quam pœnitentium subdi legibus per animi contritionem, & oris confessionem. Manus impositio, erat absolutio sacerdotis, post peractam peccatorum confessionem: reconciliatio vero, erat eucharistiæ sumptio; ad quam perceptionem in mortis extremo periculo maxime festinandum est. Id constat ex Concil. Carthag. IV. cap. 76. quod de infirmis in phrenesim versis, sic decernit: *Accipiat pœnitentiam, & si continuo creditur moriturus reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius eucharistia.* Idipsum explicatur Concil. Arausic. I. Can. 3. *Qui recedunt de corpore, pœnitentia accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione eis communicari:* quod morientis sufficit reconciliationi, secundum definitiones patrum, qui huiusmodi communionem congruenter viaticum nominarunt. In fine vitæ, pabulo corporis & sanguinis Christi Domini nostri digne refici, æternæ vitæ argumentum est, donumque cæleste profecturis ad regnum æternum concessum: vnde viaticum a Latinis, a Græcis vero ἐφόδιον nominatum. Nicæna Synodus Can. 13. Habetur 26. q. 6. cap. De his vero. Merito in hoc vno sacramento positum est viaticum: est enim cibus itinerarius animæ & corporis, sicuti manna fuit corporis in deserto iter agentibus. Eius vsu & sumptione virtutes officiaque pietatis Christianæ augentur, appetitionesque humanæ & terrestres debilitantur & dissipantur; præsertim cum & vinculis corporis, tamquam e carcere animus eductus, viam pertimescendam alterius sæculi calcat. Quo tempore præcipue iste cibus studiose & pie adhibendus est: idque viri sancti maximo studio curarunt. Chrysost. lib. 6. de sacramentis, commemorat se audiuisse a sancto viro, qui diuino beneficio ipse viderat, quod qui ex hac vita migraturi sunt, si pure & sancte huius sacramenti participes fuerint, ab angelis eorum animas satellitum more stipantibus, propter huiusmodi sacramentum sumptum, hinc recta in cælum Cap. 12. Accipere pœnitentiã quid. Manus impositio quid. Reconciliatio quid.

abducuntur: quam ſententiam libentiſſime poſui propter conſolationem fidelium, in hac lacrymarum valle degentium. Paulinus etiam in vita Ambroſii narrat Honoratum ſacerdotem Vercellenſis eccleſiæ retro fuiſſe diuina voce vocatum ſic: Surge, & feſtina, quia modo es receſſurus; qui veniens obtulit Ambroſio dominicum corpus, quo accepto, emiſit ſpiritum. Niceph. etiam lib. 13. cap. 37. de morte Chryſoſtomi tradit fuiſſe a Petro & Ioanne apoſtolis cæleſti eſca refectum. Vide quid dicat Gregorius hom. 40. & lib. 4. dialog. cap. 15. de S. Romula, & Euſeb. lib. 6. hiſt. eccleſ. cap. 36. de Serapione. Et hoc eſt apud Cyprianum lapſis pacem dari, hoc eſt, ad communionem ſanguinis & corporis Domini admitti. Anno Christi 675.

Cap. 12. [q] *De his autem qui.*] Vide de hac re Magiſtrum ſententiarum lib. 4. diſt. 20. de his qui in fine pœnitent.

[r] *Nos ſententias placuit ſequi.*] Sic in Concil. Epaon. & ex eo apud Gratian. 26. q. 6. cap. Si aliquis. *Si quis fuerit mortuus, qui iam ſit confeſſus, & teſtimonium habet bonum, & non poterat venire ad ſacerdotem, ſed præoccupauit eum mors in domo, vel in via, faciant parentes eius pro eo oblationem ad altare, & dent redemptionem pro captiuis. Idem per totam quæſtionem huius cauſæ.*

Quorũ nomina in Miſſa recitari ſolita. [s] *Memoria talium in eccleſiis commendetur.*] Veteris eccleſiæ mos fuit, pro quibus offerebatur nomina in Miſſæ ſacrificio recitari, tam viuorum, quam defunctorum. Id conſtat ex Concilio Emeritenſi, cap. 19. *Proinde ſalubri deliberatione cenſemus, vt pro ſingulis quibuſque eccleſiis, in quibus presbyter iuſſus fuerit, per ſui epiſcopi ordinationem, præeſſe, pro ſingulis diebus dominicis ſacrificium Deo procuret offerre; & eorum nomina, a quibus eas eccleſias conſtat eſſe conſtructas, vel qui aliquid his ſanctis eccleſiis videntur, aut viſi ſunt contuliſſe; ſi viuentes in corpore ſunt, ante altare recitentur tempore Miſſæ; quod ſi ab hac diſceſſerunt, aut diſceſſerint luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur ſuo in ordine.* Erant enim tabulæ duæ, quarum vni viuorum, alteri defunctorum nomina inſcribebãtur, vt patet ex Innocentio in epiſt. 1. ad Decentium, & ex Dionyſ. Areopag. cap. 3. eccleſiaſt. hierarch. Concil. Eliberit. cap. 29. de energumenis dicitur: *Vt nomen eorum non recitetur ad altare.* Defunctorum in Miſſa memoria ab apoſtolis eſt inſtituta, vt tradit Iſidorus l. 1. de officiis, cap. 18. *Sacrificium* (inquit) *pro defunctorum fidelium requie offerre, vel orare pro eis, quia per totum hunc orbem cuſtoditur, credimus quod ab ipſis apoſtolis traditum ſit. Hoc enim vbique catholica tenet eccleſia: quæ niſi crederet fidelibus defunctis dimitti peccata, non pro eorum ſpiritibus, vel eleemoſynam faceret, vel ſacrificium Deo offerret.* Hæc Iſidorus. Cyprianus pro mortuis ſemper offerebat ſacrificium, vt in epiſtola ad clerum dicit de Celerino confeſſore. Et Gregor. lib. 7. regiſt. epiſtola quæ incipit: Vtilis ſemper. Vltimo apponam fragmentum Auguſt. lib. 9. confeſſ. cap. 13. Sic enim ait de morte Monicæ matris ſuæ: *Namque illa, imminente die reſolutionis ſuæ, non cogitauit corpus ſuum ſumptuoſe contegi, aut condiri aromatibus, aut monumentum electum concupiuit, aut curauit ſepulcrum patrum: non illa mandauit nobis, ſed tantum memoriam ſui*

Defunctorum commemoratio in Miſſa ab apoſtolis eſt inſtituta.

ANNO CHRISTI 675.

ad altare tuum fieri desiderauit, cui nullius diei prætermissione seruierat. Vnde sciret dispensari victimã sanctam, qua deletum est chirographum, quod erat contrarium nobis; qua triumphatus est hostis, computans delicta nostra. Et infra: *Inspira, Domine Deus meus, inspira seruis tuis fratribus meis, filiis tuis, dominis meis, quibus voce, & corde, & literis seruio; vt quotquot hæc legerint, meminerint ad altare tuum Monicæ famulæ tuæ, cum Patricio quondam eius coniuge, per quorum carnem introduxisti me in hanc vitam, quemadmodum nescio. Meminerint cum affectu primum parentum meorum, in hac luce transitoria, & fratrum meorum sub te patre, in matre catholica, & ciuium meorum in æterna Ierusalem, cui suspirat peregrinatio populi tui, ab exitu vsque ad reditum: vt quod a me illa poposcit extremum, vberius ei præstetur in multorum orationibus, tam per confessiones, quam per orationes meas.* Hæc Augustinus de matre sua.

[t] *Maiorum regulis.*] Concilium Eliberit. cap. 29. & I. Arausic. Can. 16. & Pius papa I. dist. 33. cap. Communiter. Cap. 13.

[u] *Arrepti a dæmonibus.*] Hi Græco nomine dicuntur energumeni ἀπὸ τῆς ἐνεργείας, id est, ab operationibus dæmonum, quas in ipsis præcipue videmus. Concil. Ancyr. Can. 16. *Energumenus est, qui tempestate iactatur, seu spiritu immundo diuexatur:* ἐνέργημα enim provi, seu efficacia, & vexatione dæmonum accipitur, apud Tertullianum lib. de præscript. aduersus hæreticos. Sanctus Ambrosius serm. 25. dicit, a diabolo energumenum non nisi ieiuniis posse purgari. Arreptorum nomen etiam apud Cassianum est collat. 7. cap. 12. dicti ita videntur ἀπὸ τῆς ἐνεργείας, id est, ab operationibus dæmonum, quas in eos exercent. Cap. 13. Arrepti qui.

[x] *Qui eius vicem.*] Idem est in Concil. VII. Tolet. Can. 2. Quod nullus solus Missam dicat, decretum est a Sotere papa, habeturque de consecr. dist. 1. cap. Hoc quoque, & Concilio Mogunt. cap. 43. Cap. 14.

[y] *Metropolitani electio.*] Sic cauetur Concil. Calched. cap. 29. vt celebretur Synodus bis in anno, eo in loco quem episcopus metropolitanus designauerit. Supra de hac re diximus. Cap. 15.

[z] *Subscriptiones.*] In his omnibus subscriptionibus solus Athanasius Setabitanæ ecclesiæ episcopus subscribit, qui aliis interfuit Conciliis: is enim, in VIII. æra 691. & IX. & X. subscribit: vnde hic, vt antiquior omnibus, post metropolitam Quiricum secundo loco confirmat. Ceteri omnes episcopis aliis suffecti huic Synodo interfuerunt; vt Argemundus ecclesiæ Oretanæ, qui successit Mauricio, in X. Aciselus Complutensis, Dauilæ, in X. Concordius Palentinæ, Ascario, in VIII. Etherius Bastitanæ, Seruodei, in VIII. Egica Seguntiensis, Vviderico, in X. Felix Dianiensis, Marcello, in VIII. Gaudentius Valeriensis, Stephano, in X. Godiscalcus Oxomensis, Egilano, in X. Ioannes Bigastrensis, Giberio, in X. Leander Illicitanæ, Vvinibal, in X. Memorius Segobriensis, Eusicio, in X. Mumulus Arcauicensis per procuratorem, Balduigio, in X. Palmatius Vrcitanæ, Marcello, in X. Quiricus vrbis regiæ, Eugenio, in X. Ricilla Accitanæ, Magnario, in X. Suinterius Valentinæ, qui Felici Cur Athanasius Setabitanus secundo subscripserit.

in VIII. Sinduitus per procuratorem, Segobiensis, Anserico. Subscribit etiam Rogatus Beatiensis. Huius episcopatus mentio in aliis subscriptionibus non habetur. Omnes fere episcopi sunt ex metropoli Toletana: nam in X. Concilio Toletano omnes subscribunt, præterquam Palentinæ, Bastitanæ, Valentinæ, Segobriensis, qui etiam ad Carthaginensem prouinciam pertinent. ANNO CHRISTI 675.

[a]CONCILIVM BRACARENSE III.

HABITVM ANNO QVARTO VVAMBANI REGIS, tempore Adeodati papæ, anno Domini DCLXXV. Est prouinciale.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. *De fide.*

II. *Vt repulsis omnibus opinionibus superstitionum, panis tantum & vinum aqua permixtum in sacrificio offerantur.*

III. *Ne vasa Domini sacrata, humanis vsibus seruiant.*

IV. *Ne sacerdos sine orario Missam audeat celebrare.*

V. *Ne sacerdotes, siue quicumque ex clero, sine testimonio cum quibuslibet feminis habitent.*

VI. *De damnata præsumptione quorumdam episcoporum, qui in festiuitatibus martyrum ad ecclesiam procedentes, appensis collo reliquiis, ab albatis diaconibus in sellulis vectantur.*

VII. *De* honesta honoratorum disciplina.* * honestate honoratorum & disciplina.

VIII. *Ne repromissione munerum honoris gratia venumdetur.*

IX. *Ne* rectores ecclesiæ plus propria quam ecclesiastica iura laborare intendant.* * actores

CAPITVLA.

I.

DECENTER satis per diuinum Spiritum in Bracarensi vrbe collecti de his quæ intra Dei ecclesiam peruersa actione geruntur tractaturi conMatth. 18. uenimus; vt adiuuante nos illo, qui dicit: *Vbicumque fuerint duo vel tres in nomine meo collecti, ibi ero in medio eorum*, pari animo, parique deuotionis studio exurgentes male habitos extirpemus errores. Etenim dum nos in vnum synodalis actio aggregasset, debitis in sedibus collocati, pri-

ANNO CHRISTI 675. primum de sanctæ fidei sacramento cœpimus habere sermonem : scilicet ne aut vanitate disputantium , aut nescientia simplicium , erroris quidpiam in hoc sacrosancto sacramento fidei teneretur. Vnde cum omnes nos in vera fide , vt speculum perlustraremus illæsos ; in eo quia nullum nostrorum schismatici erroris * fœdauerat turbo , sed vera nos & simplex in hoc sacramento apostolica ostendit idoneos prædicatio , grates omnipotenti peregimus Deo. Quam tamen nostræ fidei regulam ipsis verbis atque sententiis commemorando reteximus, quibus eam declaratam esse scimus in Cõuentu Nicæni Concilii. Et ideo : Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium conditorem : & in vnum Dominum Iesum Christum , Filium Dei vnigenitum : ex Patre natum ante omnia sæcula : Deum ex Deo , lumen ex lumine : Deum verum ex Deo vero : natum , non factum; homousion Patri , hoc est eiusdem cum Patre substantiæ : per quem omnia facta sunt , quæ in cælo , & quæ in terra : qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto * & Maria virgine homo factus: passus sub Pontio Pilato: sepultus, tertia die resurrexit : ascendit in cælos , sedet ad dexteram Patris : inde * venturus iudicare viuos & mortuos : cuius regni non erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum Dominum & viuificatorem , ex Patre & Filio procedentem: cum Patre & Filio adorandum, & glorificandum : qui locutus est per prophetas : in vnam catholicam atque apostolicam ec-

* fatigauerat, *al.* fuscauerat

Idem Conc. Tolet. VIII.

*& natus ex Maria virgine

* venturus in gloria iudicare

cleſiam. Confitemur vnum baptiſma, in remiſſionem peccatorum: * carnis reſurrectionem mortuorum, & vitam futuri ſæculi. Amen. ANNO CHRISTI 675. *expectamus reſurrectionem mortuorum,

Poſt huius ſanctæ fidei ſacramentum, relatus eſt in *concione noſtrorum omnium, error manifeſtus pariter & diuerſus, qui tanta debet diſciplinæ arte retundi, quanta & peruerſitate comprobatur *admitti. Quidam enim in ſacrificiis Domini relati ſunt lac pro vino, pro vino botrum offerre: euchariſtiam quoque vino madidam pro complemento communionis credunt populis porrigendam: &, quod peius his omnibus eſt, quidam ſacerdotum in vaſis Domini epulas ſibi apponunt, & manducare in eis præſumunt. Quidam etiam ex ſacerdotibus relati ſunt, quod eccleſiaſticæ conſuetudinis ordine prætermiſſo, Miſſam ſine orariis audeant dicere, & quod in ſolennitatibus martyrum reliquias ſuo collo imponant, & in ſellulis non ab aliis ſe portandos, niſi ab albatis diaconibus credant. Illud quoque, quod plerique ſacerdotum abſque teſtimonio cum feminis commorentur, & quod quidam illorum honoratos fratres ſuos verberibus indiſcretis ſubiiciant: nec non & illud, quod quidam * ſimoniæ cupiditate arrepti, quos ordinaturi ſunt, ſub cautione dimittant; qualiter poſtquam ordinati fuerint, pecuniam ab ipſis promiſſam accipiant. Illud quoque quod familiam eccleſiæ in propriis laboribus quaſſant, damnum rebus dominicis facientes. Quæ omnia, ne confuſe viderentur eſſe prolata, diſcretis titulorum ordinibus credimus ſubnectenda.

* cognitione

*infundi.

*Simonis

ANNO CHRISTI 675.

II.

Cum omne crimen atque peccatum oblatis Deo sacrificiis deleatur, quid de cetero pro delictorum expiatione Domino dabitur, quando in ipsa oblatione sacrificii erratur? Audiuimus enim quosdam schismatica ambitione detentos, contra diuinos ordines,& apostolicas institutiones,lac pro vino in diuinis sacrificiis dedicare: alios quoque intinctam euchariſtiam populis pro complemento communionis porrigere: quosdam etiam * non expressum vinum in sacramento dominici calicis offerre,sed oblatis vuis populos communicare. Quod quam sit euangelicæ atque apostolicæ doctrinæ contrarium, & consuetudini ecclesiasticæ aduersum, non difficile ab ipso fonte veritatis probabitur, a quo ordinata ipsa sacramentorum mysteria processerunt. Cum enim Magister veritatis verum salutis nostræ sacrificium suis commendaret discipulis, non illis lac, sed panem tantum & calicem sub hoc sacramento * benedixisse cognoscimus. Ait enim euangelica veritas. *Accepit Iesus panem & calicem, & benedicens dedit discipulis suis.* Cesset ergo lac in * sacrificando offerri,quia manifestum & euidens exemplum euangelicæ veritatis illuxit, quod præter panem & vinum aliud offerri non sinit. Illud vero quod pro complemento communionis intinctam tradunt euchariſtiam populis, nec hoc prolatum ex euangelio testimonium recipit, vbi apostolis corpus suum & sanguinem commendauit: seorsum enim panis,& seorsum calicis commendatio memoratur. Nam intinctum

De consec. dist. 2. Cum omne crimen.

Id prohibitum est Canone apostolorum 3. ne mel aut lac offeratur præter ordinationem Domini.

* expressum vinũ

* cognoscimus commendata:

Matth. 26.

* sacrificio

panem aliis Christum præbuisse non legimus, excepto illi tantum discipulo, quem intincta buccella Magistri proditorem ostenderet; non quæ sacramenti huius institutionem signaret. Nam quod de inexpresso botro, id est, de vuæ granis, populus communicatur; valde est omnino confusum. Calix enim dominicus, iuxta quod quidam doctor ediſſerit, vino & aqua permixtus debet offerri, quia videmus in aqua populum intelligi, in vino vero ostendi sanguinem Christi. Ergo quando in calice vino aqua miscetur, Christo populus adunatur, credentium plebs ei, in quem credit, copulatur & iungitur: quæ copulatio & iunctio aquæ & vini sic miscetur in calice Domini, vt commixtio illa non possit separari: nam si vinum tantum quis offerat, sanguis Christi incipit esse sine nobis; si vero aqua sit sola, plebs incipit esse sine Christo. Ergo quando botrum solum offertur, in quo vini tantum efficientia demonstratur, salutis nostræ sacramentum negligitur, quod per aquam significatur: non enim potest calix Domini esse aqua sola, aut vinum solum, nisi vtrumque sibi misceatur. Et ideo quia iam ex hoc plurima & multiplex maiorum emanauit sententia, quorum pietas in Deum religiosa, horum sacramentorum & efficientias copiose differuit, & institutiones verissime declarauit, omnis talis error atque præsumptio cessare iam de cetero debet: ne peruersorum ordinata compago, * senatum veritatis eneruet. Et ideo nulli deinceps licitum erit, aliud in sacrificiis diuinis offerre, nisi iuxta antiquorum sententias Conciliorum, panem tantum & calicem [b] vino & aqua

ANNO CHRISTI 675.

Iulius papa ad episcopos per Ægyptum, tit. de consec. d. 2. c. Non debes.

Omnia hæc ex epist. Iulii papæ ad episcopos Ægypti.

* statum

ANNO CHRISTI 675. permixtum: de cetero aliter quam præceptum est faciens, tamdiu a sacrificando cessabit, quamdiu legitima pœnitentiæ satisfactione correctus, ad * quod gradus sui officium redeat, * quem amisit.

III.

Omni cura omnique studio prouidendum est, ne hi qui locum videntur regiminis obtinere, contumeliam videantur inferre cælestibus sacramentis. Etenim, quod & auditui * horribile, & visui execrabile iudicatur, relatum est nobis quod quidam sacerdotum sacrilega temeritate præcipites, vasa Domini in proprios vsus assumant, epulasque sibi in eis * comesuras apponunt. Quod malum & obstupentes deflemus, & deflentes obstupescimus; vt illic humana temeritas sibi epulum præparet, vbi sanctum Spiritum cognoscitur aduocasse: & ibi esum carnium crapulatus assumat, vbi diuina visus est celebrasse mysteria; & in quibus * tantæ rei sacramentum pro expiatione delictorum * percepit, in his expleat voluntatem ludibrii sui. Et ideo huius de cetero præsumptionis persona, quæ sciendo diuina vasa, vel ministeria, aut in vsus suos transtulerit, aut comedere in his, vel poculum sibi sumendum elegerit, gradus sui vel officii periculum sustinebit: ita tamen vt, si de sæcularibus fuerit, perpetua excommunicatione damnetur, si vero religiosus, ab officio deponatur. Sub hac quoque damnationis sententia & illi obnoxii tenebuntur, qui ecclesiastica ornamenta, vela, vel quælibet alia indumenta, atque etiam vtensilia sciendo in vsus suos transtulerint, vel aliis vendenda, vel donanda crediderint.

* terribile,

* comedendas

* tantum sibi offerri sacraméta pro

* percepit,

IV.

ANNO CHRISTI 675.

23. dist. Cum ecclesiastica instit.

Cum antiqua ecclesiastica nouerimus institutione præfixum, vt omnis sacerdos, cum ordinatur, orario vtroque humero ambiatur; scilicet vt qui imperturbatus præcipitur consistere inter prospera & aduersa, virtutum semper ornamento * vtrobique circumseptus * appareat: qua ratione tempore sacrificii non assumat, quod se in sacramento accepisse non * dubitatur? Proinde modis omnibus conuenit, vt quod quisque percepit in * consecratione, hoc & retentet in oblatione, vel perceptione suæ salutis; scilicet, vt cum sacerdos ad solennia Missarum accedit, aut * pro se Deo sacrificium oblaturus, aut sacramentum corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi sumpturus, non aliter accedat, quam orario vtroque humero circumseptus, sicut & tempore ordinationis suæ dignoscitur consecratus: ita vt de vno eodemque orario ceruicem pariter & vtrumque humerum premens, signum in suo pectore * præferat crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ subiacebit.

De orario a nobis supra dictum est Concil. Tol. IV. cap. 28.

* vtroque, *al.* vtrimque
* appareat humero: qua
* dubitat?
* consecratione honoris hoc retineat, & in obl.
* per
* præparet

V.

Quamquam[c] antiqua Canonum institutio de huiusmodi præsumptione absolutas & multiplices disciplinas atque institutiones ediderit, nos tamen breuitatis causa, omnem fornicandi occasionem cupientes auferre, id omnimoda sancimus auctoritate tenendum, vt nullus sacerdotum, siue quisquis ille de clero, absque honesto & competenti testimonio, excepta sola matre, cum quibuslibet

ANNO CHRISTI 675. feminis secrete se præsumat adiungere; non solum cum extraneis mulieribus, sed nec cum ipsis[d] etiam sororibus, vel propinquis; ne licentia sororum, vel propinquarum mulierum,* quisquis ille solutus, familiarior habeatur ad perpetrandum scelus. Huius ergo præceptionis transgressor, sex mensibus se nouerit pœnitentiæ legibus subiacere.

*quisquis solus

VI.

Bona quidem res est, diuina sacerdotibus contrectare mysteria: sed cauendum valde est, ne hoc quisque ad vsum prauitatis suæ intorqueat, vnde soli Deo de bono conscientiæ placere debuerat: scriptum est enim: *Væ his qui faciunt opus Domini fraudulenter & desidiose.* Ier. 28. Vt enim quorumdam episcoporum detestanda præsumptio nostro se cœtui intulit dirimenda, agnouimus quosdam de episcopis, quod in solennitatibus martyrum ad ecclesiam progressuri,[c] reliquias collo suo imponant, & vt maioris fastus apud homines gloria intumescat, (quasi ipsi sint reliquiarum arca) Leuitæ albis induti in sellulis eos deportant. Quæ detestanda præsumptio abrogari per omnia debet, ne sub sanctitatis specie simulata vanitas sola præualeat, si modum suum vniuscuiusque ordinis reuerentia non agnoscat. Et ideo antiqua in hac parte & solennis consuetudo seruabitur, vt in festis quibusque arcam Dei cum reliquiis, non episcopi, sed Leuitæ gestent in humeris, quibus & in veteri lege onus id & impositum nouimus & præceptum. 1. Par. 15. Quod si etiam episcopus reliquias per se deportare elegerit, non ipse a diaconibus in sellulis vectabitur, sed potius pedise-

qua eo, vna cum populis progressione procedente, ad conuenticula sanctarum ecclesiarum sanctæ Dei reliquiæ per eumdem episcopum portabuntur. Iam vero qui hæc instituta sciendo adimplere distulerit, quamdiu in hoc vitio fuerit, a sacrificando cessabit. ANNO CHRISTI 675.

VII.

Dist. 25. Cū B. Apost. 2. *Tim.* 4. Cum beatus Apostolus arguere, obsecrare, vel increpare in omni patientia * præcipiat & doctrina, nouimus quosdam a fratribus tantis cædibus inhonoratos subditos efferuescere, quantas poterant latrocinantium promereri personæ. Et ideo qui gradus iam ecclesiasticos meruerunt, id est, presbyteri, abbates, siue Leuitæ, excepto grauioribus & mortalibus culpis, nullis debeat verberibus subiacere. Non est dignum vt passim vnusquisque prælatus honorabilia membra sua, prout voluerit, & complacuerit, verberibus subiiciat & dolori, ne, dum incaute subdita percutit membra, ipse quoque debitam sibi subditorum reuerentiam subtrahat: iuxta illud quod quidem sapiens dicit: Leuiter castigatus, reuerentiam exhibet castiganti: * asperitatis nimiæ increpatio, nec increpationem recipit, nec salutem. Et ideo si quis aliter, quam dictum est, prædictos honorabiles subditos, licentia perceptæ potestatis elatus, malitia tantum crediderit verberandos, iuxta modum verberum quem intulerit, excommunicationis pariter & exilii sententiam sustinebit.

* præcipiat, extra hanc doctrinā, nouimus

D. ad leg. Aquiliam Præceptoris.

* asperitas autem nimiæ increpationis,

VIII.

Vide Brac. l. c. 3. vbi de Quia non expedit vt donum sancti Spiritus pecuniis

ANNO CHRISTI 675. cuniis comparetur, quamquam ex hoc antiquorum Canonum disciplinæ,& multiplices maneant, & diuersæ tamen, quia necesse est vt frequentius retundatur quod sine intermissione præsumitur, ideo nouellæ huius institutionis formam instituentes decernimus, vt quicumque pro conferendo cuiquam sacerdotii gradu, aut munus quodcumque, aut promissionem muneris, antequam ordinetur, acceperit; vel etiam, postquam ordinatus fuerit, in aliquo se pro hoc ipso præsumpserit munerari; siue ille qui dederit,siue qui acceperit, iuxta sententiam Chalchedonensis Concilii gradus sui periculum sustinebit.

hac re scripsimus.

Iuo p. 5. cap. 85.

Can. 2.

IX.

Non decet rectores ecclesiæ in suis strenuos,& in ecclesiasticis rebus esse remissos. Nam quorumdam fertur opinio, quod quidam sacerdotum familias ecclesiæ in suis propriis laboribus quassent, rei propriæ profectum augentes; dominicis vero dispendium nutrientes. Vnde quicumque sub hoc neglectu res diuinas laborare distulerit, speciali placito distringendus est: qualiter, si de rebus, seu augmentis ecclesiæ quæstum,* vel labores rei propriæ auxit, vt ex hoc ecclesiasticis rebus aut neglectum laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit; quidquid in rebus ecclesiæ* minorationis exhibuit, tantum de rebus propriis ecclesiæ illi restituat, ex cuius rebus atque suffragiis suos conuictus fuerit ampliasse labores. Quod si aliquid pro vtilitatibus ecclesiæ aut substantiæ expendit, aut dispendii, vel perditionis quidpiam pertulerit;

12. quæst. 4. Quicumque sub hoc.

* laboribus suis proprie auxit, & ex hoc

* minuit, illi restituat, ex cuius rebus

si hoc comprobare potuerit, totum illi a rebus e- ANNO CHRISTI 675.
iusdem ecclesiæ reformabitur, pro cuius vtilitatibus id expendisse comprobatur. Gratias itaque peragimus omnipotenti Deo. Post hæc, sit pax, salus, & diuturnitas piissimo & amatori Christi domino nostro Vvambano regi, cuius deuotio nos ad hoc decretum salutiferum conuocauit: diuinam postulantes clementiam, vt gloria Christi regnum eius corroboret, vsque ad vltimam senectutem: præstante ipso qui cum Patre & Spiritu sancto vnus viuit, & gloriatur in Trinitate Deus, in sæcula sæculorum. Amen.

[f] SVBSCRIPTIONES.

* Leodecisius in Christi nomine episcopus, cognomento Iulianus, has constitutiones, secundum quod nobis cum sanctis coepiscopis meis, qui mecum subscripserunt, Deo inspirante, complacuit, & relegi & subscripsi. * Leodigius

* Genetiuus in Christi nomine ecclesiæ Tudensis episcopus similiter. * Gentinus, al. Genitinus

* Froaricus Deo iubente Portucalensis ecclesiæ episcopus similiter. * Eroaticus

Bela in Christi nomine * Britanensis ecclesiæ episcopus similiter. * Britolensis

Isidorus Asturicensis ecclesiæ episcopus similiter.

* Alarius Deo iubente Aurisinæ ecclesiæ episcopus similiter. *Hilarius

Rectogenis in Christi nomine Lucensis ecclesiæ episcopus similiter.

Ildulfus, qui cognominor Felix, Irensis ecclesiæ episcopus similiter.

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

[a] *Concilium Bracarense.*] Bracara, hodie Braga, in prouincia Lusitaniæ, caput totius regni in spiritualibus. Dicitur Augusta Bracarium Plinio, Βέκαρ Ptolemæo. In veteri nummo sic scriptum est:

RECCESVINTHVS REX.
BRACARA PIVS.

Vocatur Bracaraugusta; inde Bracarauguſtani, vt docet vetus inscriptio marmori insculpta, quam exscripsit Lipsius in libro inscriptionum antiquarum.

ANNO CHRISTI 675.

ISIDI AVG. SACRVM
LVCRETIA FIDA SACERDOS PERP.
ROM. ET AVG.
CONVENTVS BRACARAVG. V. D.

[b] *Vino & aqua.*] De consecrat. dist. 2. Cum omne: & Cyprianus epist. 3. lib. 2. exponens illud: *Bibite vinum quod miscui vobis*, in tota hac epistola id intendit, vt probet, nec calicem cum aqua sine vino recte offerri, neque vinum absque aqua, iuxta Christi traditionem, consecrari. Huius epistolæ meminit D. Augustinus lib. 4. de doct. Christiana, cap. 21. & Concil. Carthag. III. cap. 24. cui D. Augustinus interfuit, sic enim habet: *Vt in sacramentis corporis & sanguinis nihil amplius offeratur quam ipse Dominus tradidit, hoc est, panis & vinum aqua mixtum.* Et habetur de consecrat. dist. 2. cap. In sacramento. Et Innocentius III. errorem eorum correxit, qui dicebant aquam conuerti in phlegma: habeturque libro tertio decretalium titulo de celebratione Missæ, cap. In quadam nostra. Idem Alexander papa & martyr V. a beato Petro in epistola ad omnes orthodoxos: *Non debet* (inquit) *in calice Domini aut vinum solum aut aqua sola offerri, sed vtrumque permixtum, quia vtrumque ex latere eius in passione sua profluxisse legitur.* Qua de causa sanctus Irenæus calicem vocat temperamentum, libro quarto cap. 47. & calicem mixtum. Et Iulius papa in epistola ad episcopos Ægypti. Ambrosius libro 5. de sacramentis, cap. 1. Sanctus Hieronymus in Marcum, cap. 14. Damascenus libro 4. de orthodoxa fide, cap. 14. Duas hæreses euertit Concilium Trullanum, Can. 32. alteram Hydroparastatarum, qui aqua sola in sancti calicis sacrificio vtebantur, (Epiphanius hæresi 30. & 42. de Aquariis, & Augustinus hæresi 44. ad Quodvultdeum, & de ecclesiasticis dogmatibus, cap. 75. *Non debet* (inquit) *pura aqua inferri, vt quidam sobrietatis falluntur imagine, sed vinum cum aqua mixtum,*) alteram Armeniorum, qui non nisi vinum purum offerunt. Cuius erroris meminit Theophylactus ad cap. 19. Ioannis. Nicephorus lib. 18. cap. 53. Demum Synodus magna Tridentina sess. 22. Can. 9. *Si quis dixerit aquam non miscendam esse vino in calice offerendo, eo quod sit contra Christi institutionem, anathema sit.* Trullana Synodus, quæ sub nomine VI. Synodi circumfertur, Canone 57. vetat ad altare mel & lac offerre: & Canon apostolorum 3. Si quis episcopus.

Cap. 2. Aqua vino miscẽda est in consecratione calicis. *Prou. 9.*

[c] *Antiqua Canonum.*] Vt patet libro 3. decret. tit. de cohabitatione clericorum & mulierum. Concilium Constantinop. VI. cap. 5. & 27. qu. 1. Si quis. Bene ait Augustinus psal. 50. & lib. 50. hom. 21. Mulier longe, libido prope.

Cap. 5.

[d] *Etiam sororibus.*] Concilio I. Nicæno cap. 3. contrarium cauetur, videlicet, vt liceat episcopo & presbytero matrem, sororem, amitam, & eas etiam personas habere, quæ suspicionem omnem effugiant. Concilium Carthagin. III. c. 17. hanc vlterius indulgentiam

Quarũ mulierum cohabitationem clericus vitare debeat.

ANNO CHRISTI 675.

extendit, videlicet, *Vt cum clericis ſolæ matres, auiæ, materteræ, amitæ, ſorores, & filiæ fratrum aut ſororum, & quæcumque ex familia, domeſtica neceſsitate, etiam antequam ordinarentur, iam cum eis habitabant; vel ſi filii eorum, iam ordinatis parentibus, vxores acceperint, aut ſeruis non habentibus in domo, quas ducant, aliunde ducere neceſsitas fuerit.* Atque huic Concilio D. Auguſtinus ipſe ſubſcripſit, ſed quod aliis conceſſit ſibiipſi interdixit: nam feminarum, & in eis ſororis & fratris filiæ contubernium & familiaritatem vitauit; quippe qui dicere ſolebat: Etſi propinquæ mulieres ſuſpectæ non eſſent, tamen quæ ad eas venirent poſſe ſuſpicionem efficere. De pœna quam incurrunt eæ mulieres quæ contra interdictum clericis cohabitant, habes Concil. Hiſpalenſi I. cap. 3. Conc. Matiſconenſi Can. 2. cauetur vt nulla mulier in cubiculo epiſcopi, abſque duobus preſbyteris, aut certe diaconis, ingredi permittatur. Et Conc. Carthag. I. cap. 3. ex ſententia Grati epiſcopi decernitur, vt in vna domo nullus clericus cum extranea femina commoretur, & cap. 4. neque cum viduis, niſi fuerint germanitate coniuncti. Idem Concilium Carthag. IV. Can. 102. Idem Lucius papa XXI. a Petro, in epiſtola ad epiſcopos Galliæ & Hiſpaniæ: *Clericus ſolus* (inquit) *ad feminæ tabernaculum non accedat, neque frequenter properet, ſine maioris natu ſacerdotis iuſsione: & ne ſolus presbyter cum ſola femina fabulas miſceat: &, ſi quid agnitum fuerit, & ille deponatur, & illa a liminibus eccleſiæ arceatur.* Et vt nullus clericus cum extranea habitet femina, niſi ſoror, aut proxima fuerit, habetur diſt. 81. cap. Clericus ſolus. Gregorius magnus Ianuario epiſcopo Calaritano, epiſt. 26. & per totam diſt. 81. idem multis ſanctorum patrum teſtimoniis decernitur.

Cap. 6. Cultus reliquiarum religioſus eſt.

[c] *Reliquias collo ſuo.*] Reliquias ſanctorum debito honore eſſe venerandas decretum eſt Concilio Nicæn. II. act. 1. in confeſſ. catholica act. 3. *Seruator* (inquit) *noſter Chriſtus fontes ſalutares ſanctorum reliquias nobis reliquit, multis modis beneficia in debiles fundentes, vnguentum redolentis ſuauitatis ſcaturientes;* &, *vt inquit magnus doctor, cui ab immortalitate nomen eſt: Martyrum oſſa morbos fugant, infirmis medicantur, cæcis viſum impartiunt, lepras mundant, tentationes & mœrores ſoluunt; atque id per Chriſtum, qui in ipſis habitat.* Hæc Nicæna Synodus aduerſus Iconoclaſtas. Concilio Trid. ſeſſ. 25. ſic dicitur: *Sanctorum quoque martyrum, & aliorum cum Chriſto viuentium ſancta corpora, quæ viua membra fuerunt Chriſti, & templum Spiritus ſancti, ab ipſo ad æternam vitam ſuſcitanda, & glorificanda, a fidelibus veneranda eſſe, per quæ multa beneficia a Deo hominibus præſtantur.* Et alia multa de hac re ſcripta ſunt a viris piis & doctis, aduerſus impiam hæreticorum audaciam, ſanctorum corpora, quæ fuerunt Spiritus ſancti organa, & viua membra, odio & armis oppugnãtium. Præſertim probat reliquiarum antiquiſſimũ cultum ſanctus Clemens lib. 6. conſt. apoſt. cap. 29. ex contactu cadaueris Eliſæi prophetæ mortuum ſuſcitantis 4. Reg. 23. Idem Cyril. Hieroſol. catech. 18. Et Ioſephi oſſa iam vita functi prophetantia Eccle. c. 49. Auguſt. ſerm. 29.

Intelligit Athanaſium.

ANNO CHRISTI 675. de sanctis sic inquit: *Si opem ferre poterat vmbra corporis Petri, quanto magis nunc plenitudo virtutis: si tunc supplicantibus proderat aura quædam pertranseuntis, quanto magis nunc gratia permanentis. Merito per omnes Christi ecclesias, auro preciosius habetur ferrum illud pœnalium vinculorum. Si tam medicabilis obumbratio visitantis, quanto magis catena vincentis.* Hæc August. Idem probat Basilius hom. 40. ad martyres. Rufin. lib. 1. cap. 35. Sozom. lib. 3. cap. 18. Theod. lib. 3. cap. 10. Verum D. Ambrosius de cultu reliquiarum sic inquit serm. 92. *Honoremus beatos martyres, principes fidei, intercessores mundi, præcones regni, coheredes Dei. Quod si dicas mihi: Quid honoras in carne iam resoluta atque consummata, de qua iam Deo nulla cura est? Et vbi est illud, carissimi, quod ipsa veritas loquitur per Prophetam: Preciosa (inquit) est in conspectu Domini mors sanctorum eius.* Et paulo post: *Honoro ergo in carne martyris exceptas pro Christi nomine cicatrices; honoro viuentis memoriam, perennitatem virtutis; honoro per confessionem Domini sacros cineres.* Rursus: *Cur autem non honorent corpus illud fideles, quod reuerentur dæmones, quod afflixerunt in supplicio, sed glorificant in sepulcro? Honoro itaque corpus quod Christus honorauit in gladio, quod cum Christo regnabit in cælo.* Vltimo apponam sancti Hieronymi fragmentum, ex libello aduersus Vigilantium Barcinonensem presbyterum, vel potius aduersus dormientes huius temporis hæreticos scriptum: *Ergo sacrilegi sumus* (inuehitur in Vigilantium) *quando apostolorum basilicas ingredimur? Sacrilegus fuit Constantinus imperator, qui sanctas reliquias Andreæ, Lucæ, & Timothei transtulit Constantinopolim, apud quas dæmones rugiunt, & inhabitatores Vigilantii se sentire præsentiam confitentur? Sacrilegus dicendus est & nunc Augustus Arcadius, qui ossa beati Samuelis longo post tempore de Iudæa transtulit in Thraciam? Omnes episcopi non solum sacrilegi, sed & fatui iudicandi, qui rem vilissimam, & cineres dissolutos in serico & vase aureo portauerunt? Stulti omnes ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquiis, & tanta lætitia, quasi præsentem viuentemque prophetam cernerent, susceperunt, vt de Palæstina vsque Calchedonem iungerentur populorum examina, & in Christi laudem vna voce resonarent? Videlicet adorabant Samuelem, & non Christum, cuius Samuel, & Leuita, & prophetes fuit.* Hæc Hieronymus. Possumus nos, quod ille de Arcadio sui temporis imperatore dixit, de Philippo Hispaniæ rege catholico & piissimo dicere, aduersus hæreticos huius sæculi. Sacrilegus & nunc dicendus est Philippus, qui reliquias beati Eugenii, & Leocadiæ humeris impositas pie & religiose in ecclesiam Toletanam, Philippo filio, & aliis principibus sociatus, immisit? & in cœnobio D. Laurentii, ab ipso mira structura exædificato, conquisitas ex omni Christiano orbe magno studio sanctorum beatas reliquias vasis auro & gemmis clarissimis, & fulgentibus, & cælatis, distinctis, magno cultu & religione colit & veneratur? ita vt Philippus princeps natu maximus, adolescens summæ spei, soleat, detecto capite, genibus flexis, eisque innixus, puluerem vasorum abstergere. *Psalm. 115.*

[e] *Subscriptiones.*] Bracarense II. actum fuit æra 610. anno 2. Mironis regis. Tertium vero post elapsos centum & tres annos, æra 713. Verum ex eadem prouincia in aliis Conciliis interfuerunt episcopi: vt Alarius, siue Hilarius, Auresinæ ecclesiæ, qui successit Sonæ, qui in VIII. Tolet. subscribit. Bela Britanensis, vel Britonensis, vt est in Bracarensi II. qui successit Seruodei, in VIII. Froaricus Portucalensis, qui Flauio, in X. Tolet. Genetiuus Tudensis, qui Beato, in VIII. Isidorus Asturicensis, qui Elpidio, in X. Tolet. Ildulfus Felix Irienſis qui Vincibili in VIII. Tolet. Leodecisius Iulianus Bracarensis, qui Fructuoso, in X. Tolet. Rectogenis Lucensis, qui Hermenfredo, in X. Tolet. ANNO CHRISTI 675.

EPISCOPATVS METROPOLIS BRACARENSIS.

In III. Bracarensi.	*In II. Bracarensi.*	*In Conc. apud Lucũ.*
Bracara.	Bracara.	Luco.
Auresina.	Egitania.	Astorica.
Tude.	Conimbrica.	Auria.
Astorica.	Viseo.	Britonia.
Iria.	Lameco.	Tude.
Portucale.	Magneto.	Iria.
Britania.		
Luco.		

In codicibus manuscriptis sunt subscriptiones, vt posuimus: vnde corrupte in aliis ponitur Iulianus Hispalensis. Bela Britanensis est in manuscripto. Est Bela nomen Gothicum, nunc generosæ familiæ Ayale gentile.

VITA, DONI PAPÆ.

[a] DONVS, natione Romanus, ex patre Mauricio, [b] sedit annum vnum, menses quinque, dies decem. Hic atrium beati Petri apostoli superius, * quod est ante eccleſiam in quadriporticũ magnis marmoribus strauit, sed & eccleſiam apostolorum sitam via Ostiensi, vt decuit, restaurauit, atque dedicauit. Itemque eccleſiam sanctæ Euphemiæ positam via Appia similiter dedicauit. Clerum quoque diuersis ordinibus & honoribus ampliauit. Hic reperit in vrbe Roma, in monasterio quod appellatur Boetianum, Nestorianitas, monachos Syros, quos per diuersa monasteria diuisit. In quo prædicto monasterio monachos Romanos instituit. Huius temporibus ec- ANNO CHRISTI 676. * quod paradisus dicitur,

cleſia Rauennatum, quæ ſe ab eccleſia Romana ſegregauerat cauſa autocephaliæ, denuo ſe priſtinæ ſedi apoſtolicæ ſubiugauit. Cuius eccleſiæ præſul nomine Reparatus e veſtigio, vt Deo placuit, vitam finiuit. Hic dum eſſet electus per Auguſti menſem, [c] apparuit ſtella a parte orientis a galli cantu vſque mane per menſes tres: cuius radii cælum penetrabant. In cuius viſione ſurgentis omnes prouinciæ & gentes mirabantur *, quæ poſt in ſemetipſam reuerſa diſparuit. * Pro quo capitulo & maximo mors a parte orientis ſubſecuta eſt. Fecit autem ordinationem vnam, presbyteros decem, diaconos 5. epiſcopos per diuerſa loco numero ſex. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum apoſtolum ſub die III. Idus Aprilis, & ceſſauit epiſcopatus menſes duos, dies 15.

* quidnã eſſe poſſit,

* Poſt eã apparitionem maxima mors a parte orientis ſubſecuta eſt.

NOTÆ.

[a] *Donus.*] Donus, quem alii Domnum, alii Domnionem, alii Conum ſiue Cunonem appellant, anno 676. ipſis Kalendis Nouembris creatus eſt pontifex Romanus: quod cum Theodoro Conſtantinopolitano ſedis epiſcopo Monothelitæ innotuiſſet, intermiſſis quas de ſui ordinatione ad eum ſcripſiſſe debebat literis ſynodalibus, miſit dumtaxat epiſtolam hortatoriam, qua petebatur, vt tandem aliquando concordia inter orientalem & occidentalem eccleſiam ſanciretur. Conſtat ex epiſtola Conſtantini imperatoris, quam ipſe ad Donum tranſmiſit. Quid ad eas pontifex reſcripſerit, ignoratur.

Donus quãdo pontifex creatus ſit.

Hoc tempore Conſtantinus imperator bellicis curis ſolutus, pace cum Sarracenis compoſita, ad pacem eccleſiæ reſtituendam totum animum adiecit: reſtiterunt Monothelitarum ſigniferi Theodorus Conſtantinopolitanus & Macarius Antiochenus epiſcopi, qui cum Romanorum pontificum acerrimi hoſtes & aduerſarii eſſent, inuito imperatore, retento ſolius Honorii nomine, quaſi is cum Monotheliris ſenſerit, Vitaliani aliorumque pontificum Romanorum nomina, (vt videre eſt act. 8. ſextæ Synodi) e ſacris diptychis abſtulerunt. Quo facto imperator vehementer exagitatus, Theodorum epiſcopatu depoſuit, eique Georgium quemdam ſubrogauit: atque ad reconciliandam vtramque eccleſiam orientalem & occidentalem, ad Donum papam, Sacram, quæ extat initio actionis ſextæ Synodi, imperialem ille quidem direxit; ſed cum vita functus eſſet, antequam Romam afferretur, Agathoni reddita fuit.

Monotheliticæ Vitalianum e ſacris diptychis expungunt.

[b] *Sedit annum vnum, menſes 5. dies 10.*] Ex epiſtola Conſtantini imperatoris ad Donum ſcripta colligitur, ipſum ad aliquot menſes amplius ſedem propagaſſe: cum reperiatur data pridie Idus Auguſti anni 678. Quæ enim ratio patitur, vt poſt menſes quatuor obitus Romani pontificis imperatorem adhuc latuerit?

Quamdiu ſederit.

[c] *Apparuit ſtella.*] De hac ſtella vide Bedam libro quarto, cap. 12.

CONCILI:
ORUM.
TOM. XV.

Th
1001a